STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03735

DRAY SHTET

Sholem Asch

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שלום אש
דריי שטעט

משה־שכופּל־שקלעווסקי

ניו־יאָרק, 1952

Sholem Asch

DRAI SHTET

(Three Cities)

Copyright 1933, by Sholem Asch

First published in New York by G. P. Putnam's Sons

MORRIS S. SKLARSKY, *Publisher*
10 MONROE ST., NEW YORK 2, N. Y.

Printed in U.S.A.

שלום אַש

מאַסקווע

(דריטער טייל פון בוך „פאַרן מבול")

ראָמאַן

כאַדאַ־שכודאַ־שקלאַרסקי

ניו־יאָרק, 1952

MOSKVE
(Moscow)

BOOK THREE

דאָס איז אַ פאָטאָגראַפישער־אָפּדרוק פון דער אויסגאַבע,
וואָס איז אַרויסגעגעבן דורכ'ן „צענטראַל־פאַרבאַנד פון
פוילישע יידן אין אַרגענטינע", בוענאָס־איירעס, 1949

ערשטער טייל

קאַפּיטל 1

וואָס איז אַזוינס „באָלשעוויקעס"?

יעדעס גרעזעלע האָט אַ מוטער. יעדער בלאַט ווערט געצערטלט אין די לופטיקע אָרעמס פון ווינט. נאָר קיין שום גראָז און קיין שום בלאַט ווערט נישט אַזוי לאַנג געטוליעט אונטער די וואַרימע מוטער־שנייַ־בריסטן, ווי דאָס טיפע שאָטנדיקע גרינס פון די בזשאָזקע־וועלדער אַרום מאָסקווע. ווען זיי קומען־אַרויס פון אונטער דעם לאַנגן ווינטער־שנייַ אויף דער ליכטיקער שיין, ציטערט יעדעס גרעזעלע מיט דער פרישקייט פון געצערטלטע קינדער־לייבער. יעדעס גרעזעלע באַזונדער ווערט גע־צוואָגן און געבאָדן אין טוי־טרערן, וואָס די מוטער־נאַכט לאָזט איבער דערויף, איידער עס שיידט זיך אָפּ דערפון אויף אַ גאַנצן טאָג. און ווען דער ווינט בלאָזט אין אַזעלכע גרעזער, ציטערט האַרץ־ברעכנדיק יעדעס גרעזעלע באַזונדער אין דער זוניקער לופטיקייט מיט אַן אומבאַרירלעכן טוי באַהויכט.

קיין שום גראָז אין דער וועלט האָט נישט די דאָזיקע שאָטנדיקע פרישע גרינקייט. די גרינקייט פון אוגערקע־קאָליר. און ווען מען קוקט פון דערווייטנס אויף אַזאַ אויסגעבעטן גראָז־דיוואַן, וואָס פאַרלירט זיך צווישן ווייס־באַפלעקטע ביימער און אומבאַקאַנטע ווייטקייטן, ציט עס דיך צו דער טונקעלער גרינקייט מיט אַ מיסטישן כישוף, ווי אומבאַ־זוסטע כוחות פון פאַרבאָרגענע וועלטן וואָלטן פלוצים לעבעדיק געוואָרן אין דיין האַרץ, געפונען פון לאַנג־אָנגעקניפּטע פאַרבינדונגען, און דו האָסט אַ גלוסטונג פאַרפאַלן צו ווערן אין די טיפע פייכטקייטן, וואָס לויערן־ אַרויס צו דיר פון אומבאַקאַנטע ווייטקייטן...

די טיפע גרעזישע גרינקייט האלט־אָן צווישן די יונגע ווייסע בזשאָזקעס ארום מאָסקווער וועלדער דעם גאַנצן זומער, ביז עס הייבן־אָן די פראָסטן צו פרירן, די ערשטע שנייען צו בלאָזן. די יונגע גרעזער־לייבלעך פרירן אין די קאַלטע פרימאָרגנס, און פון אונטער די פראָסטי־קע דעקן קוקט נאָך ארויס דאָס פרומע גרינקייט. און דו האָסט דאָס גע־פיל, אז מען האָט ציטערנדיקע קינדער־לייבעלעך איבערגעלאָזט אין דרויסן... ביז דער ווייסער שניי דעקט זיי נישט אינגאַנצן צו. דענסטמאָל גייען זיי שלאָפן אונטער די שניי־בריסטן דעם גאַנצן ווינטער לאַנג...

דעם האַרבסט, כאָטש עס איז שוין געווען שפּעט אין אָקטאָבער, זענען די ווייכע גרינע אויסגעבעטע דיוואַנען־פעלדער נאָך נישט געווען מיט שניי באַדעקט, ווי יעדעס אַנדערע יאָר. וואַסיל אַנדרעיעוויטש, דער פּריץ פון סאָפּיאַנקאַ, וואָס ליגט אויף דער ניזשנער באַן־ליניע, האָט מיט פרייד אין הארץ געקאָנט זיך אָנקוועלן פון זיין וואַגאָן־פענצטער ארויס מיט דעם פרישן פראָסט־הויך, וואָס איז געלעגן אויף די פעלדער אין דעם גרויען פרימאָרגן.

וואַסיל אַנדרעיעוויטש איז אין זיין מאָסקווער שוואַרצער קורטקע, אויפגעקנעפּלט איבער זיין פליישיק פעטן גוף, געשטאַנען ביים פענצטער פון זיין וואַגאָן־אָפּטייל, — זיין רויט פּנים מיט זיין פליישיקער נאָז צו־געדריקט צו דער פייכטער, איבערגעלאָפענער שויב, — און באַטראַכט די לאַנדשאַפט, וואָס איז געלאָפן אין דרויסן. די קאַלט־וואַרימע אויפגייענ־דיקע זון האָט געטריקנט די טויאישע פייכטקייט, וואָס איז געלעגן אי־בער פעלד און בוים, ווי אַ מוטער־קו, וואָס באַלעקט מיט איר צונג איר ערשט נאָר־וואָס געבוירן קאַלב.

די אויפוואַכנדיקע וועלט האָט טאַקע געמאַכט אַן איינדרוק פון אַ ניי־געבוירן קאַלב, וואָס איז נאָך געשטאַנען אויף די דינע דראָטענע פיסלעך.

זי, די וועלט, האָט געהאַלטן אין איין געניצן און האָט נאָך צוריק־געבענקט נאָך די ווייכע אָרעמס פון דער נאַכט, פון וועלכער דער רויט־באַלויכטענער הימל האָט זי געהאַלטן אין איין ארויסוועקן...

וואַסיל אַנדרעיעוויטש האָט מיט פרייד אין הארצן געהאַלטן אין איין באַטראַכטן די געל־גאָלדענע פעלדער פון אָפּגערייניקטן שניט, די גרינע לאָנקעס פון די וועלדער, די קליינע וואַסערלעך און טייכלעך, אין

וועלכע קאטשקעס און גענדז האָבן זיך נאָך אין שפּעטן הארבסט אין וואַ־סער געפליעשטשעט. די בלוי־ און רויט־געפארבטע לאָדן, די געשניצטע געזימסן און דעכער פון די פרידלעכע הייזלעך, די פרי־אויפגעוועקטע פויערים און פויערטעס ביי זייער ארבעט. די רויט־געפלעקטע זיך־פי־טערנדיקע קי אויף די לאָנקעס, די שפּרינגענדיקע און פיס־געפענטעטע פערד און זשרעבאקעס, וואָס שרעקן זיך פארן רעשענדיקן האָקאָמאָטיוו, — דאָס איז געווען די לאנדשאפט, וואָס האָט זיך געצויגן ווי א פאנאָ־ראמע פאר זיינע אויגן מיטן אימפּעט־געלויף פון דער באן.

וואסיל אנדרעיעוויטש איז געווען א פרידלעכער, נאטור־ליבנדיקער מענטש. צום אלעדערשטן האָט ער גערן־געהאט גוט אָפּצוגעבן, נאָך א פראָס־טיקן שליט־ווענס א פּאָר „זוברָאוווקעס" צו פארטרינקען, א האלבן קאלבס־קאָפּ אין עסיק צו פארבייסן, אזוי נאָך מיטן קאלבס־אויג פונעם פארגלי־ווערטן ארויסצוקוקן: א חזיר אויער אין כריין, א פּאָר געגליווערטע חזיר־פיסלעך.

זומער, אין א הייסן נאָכמיטאָג, פלעגט ער ליב־האָבן צו זיצן אויף דער וועראַנדע מיט דעם אָפּגעקילטן לייב פונעם טייך־באָדן, מיטן האַנ־טוך נאָך אויף די פּלייצעס, א זודיקן כאמאָוואר אויפן טיש, א טעלער מאלינעס און שמאנט אָדער „כלאָדניק" מיט פארשידענע גרינס און צע־שניטענע אונערלעס, אז שטיקער חזיר זאָלן ארומשווימען פון אויבן־אויף איבער דער כמעטענע. דאָס צווייטע נאָכן עסן האָט ער ליב געהאט די נאטור. אין א הארבסטיקן פרימאָרגן, אין גראָען נעפּל, ביז איבער די קני אין די הויכע שטיוול אין א וואלדיקן זומפּ צו שטיין און צו שיסן די ווילדע קאטשקעס, וואָס באהאלטן זיך צווישן דעם זומפּ־געמויזעכטס. קאָן זיין א גרעסערע פרייד ווי די, ווען דער ווייטער געיעג־הונט פלאָשעט פון די אָפּגעשטאנענע גרינע זומפּן די ווילדע קאטשקעס ארויס, קומט־צולויפן צו זיין האר מיט א פארבליטיקטן פויגל אין מויל?

זיינע פערד און הינט האָט ער פארגעטערט. ליבער א טראָנגדיקע פויערטע לאָזן שלעפן א פור מיט האלץ פונעם וואלד, איידער דערצו א פערד באנוצן. קי האָט מען ביי אים רייגער געהאלטן, ווי זיינע פויע־רים ביי די קי אין די שטאלן האָט מען מער געקערט, געוואשן און אויס־געשייערט, איידער אין מענטשלעכע שטובן. און שעפסן האָט ער ליב־געהאט, ווען זיי גראָזן אויף די אָפּגעשניטענע פעלדער — אריינצופירן

זיין האנט אין דער פארקאלטעוואטער פעטער וואל, צו דערגרייכן דאס פעטס פונעם בייליק. מיט וואס פארא פרייד האט ער געלאזט באלעקן זיינע פינגער, זיין איינגענע גאמבע, די ליפן און דאס פנים פון הינטישע צונגען, פון קיעשע און שעפסענע פיסקעס! אדער וואס פארא פרייד איז עס — א באליבטן פערד אין דער פייכטער נאזדרע צו קושן?!

פעלדער און וועלדער — דאס איז געווען זיין קעניגרייך. אביסל האט ער געירשנט פון עלטערן, מער אבער געקראגן אין גדן פונעם ווייב. ער פלעגט אין די גראע, פייכטע פרימארגנס, אין דער פוטערנער קורטקע, באגלייט פון זיינע הינט, אויסמעסטן זיינע גרענעצן (א שאד אים געווען א פערד דערצו צו באנוצן). ער האט איינגעאטעמט אין זיין ברייטן ברוסט־קאסטן מיט די פולע לונגען די פרישע מארגן־לופט. אפגעשטעלט זיך אין וואלד און איינגעהערט זיך מיט וויל־לוסט צו דער ווינטיקער שטילקייט, וואס זשומעט־ארוים פון די נאדל־צווייגן.

ווי ליב ער האט געהאט אינעם פריען פרילינג נאכצוגיין די פויער־שע אקערס, אריינצוקנעטן זיין האנט אינעם שווארץ־ערדיקן טייג, אפ־קנייפן א שטיק, — צו פרוון די ווייכקייט פון דער ערד. ער האט נישט געקאנט גלייכגילטיק דורכגיין דורך זאנגען און גערשטן, נישט זיי צע־רייסן און צו פארזוכן. ער האט באדויערט יעדן פויגל, וואס איז צופע־ליק דורכגעפלויגן פארביי זיין קאפ, פארוואס ער קאן אים נישט שיסן. ער האט אין די פוס־שפורן דערקענט יעדע פעלד־חיה, וואס האט צופע־ליק אריינגעשפרייזט אין זיינע גרענעצן, און מיט זיינע הינט און ביקס געלאזט זיך אויף איר שפור, זי צו יאגן. פעלד און וואלד — טייערער דיר ווי א ווייב, טייערער דיר ווי די איינגענע מוטער.

און אויך איצט, אזוי ווי ער שטייט ביים פענצטער אין זיין וואגאן און זעט די אפגעגאדעטע פעלדער, די גרינע לאנקעס פון די וויעזשבא־ווע וועלדער, די באמאלטע, געשניצטע הייזלעך, די סטאוון, די זיך פאשנ־דיקע בהמות, די ארבעטנדיקע פויערים און פויערטעס, — קאן ער זיך נישט גלייכגילטיק צוקוקן. עס גלוסט זיך אים דאס אלץ אנצוטאפן, אין דער האנט קנעטן, פאר זיין איינגנס האבן. און פון זיין הארץ רייסט זיך ארוים א ווויל־געניסנדיקער זיפץ אויף זייער אנבליק בלויז, מיט א ווערטל.

— אַך, מוטערל, דו אייגענע! אַ לאַנד איז ביי אונדז אַ גוטס און אַ גרויס, נאָר קיין אָרדנונג נישטאָ.

ער דערמאָנט זיך אָן דער שלעכטער צייט, אין וועלכער מיר לעבן — מלחמה און רעוואָלוציע. דעם צאַר־פאָטערל פון דעם טראָן אַראָפּגעזוואָרפן, דעם מאָסקווער גובערנאַטאָר פון זיין הויז פאַרטריבן, די פויערים אין די דערפער האָבן קעגן פריץ גרויסע מיילער געקראָגן. דעם וואַלד, איבער וועלכן ער שטייט מיט זיינע פויערים אין פּראָצעס, האָבן זיי זיך באַמעכטיקט, שניידן פראַנק און פריי דאָס געהילץ פון אים. אפילו די בהמות דערלויבן זיי זיך אויף פריצישע לאָנקעס צו פאַרטרייבן, און דער עקאָנאָם האָט מורא „קאַרעס" אויף די פויערים אַרויפצולייגן.

אפילו באַבעס בונטעווען זיך. די שטוב־שיקסעס הערן זיך נישט צו. נעכטן האָט מאַריע אַרקאַדיעוונע, זיין ווייב, פון אַזאַ איינער ספּאַזמען געקראָגן. אַן אַנדערשמאָל וואָלט ער אַזאַ שיקסע געלאָזט נעמען אין שטאַל, אַ צוויי פויערים געהייסן די ספּאָדניצע אויפהויבן, און ער אַליין וואָלט מיט דער שפּיץ־רוט איבערן געזעס געשמיסן. זי וואָלט נאָך געמוזט פאַר אַ דאַנק דעם פריץ דערנאָך צו די קני פאַלן און די האַנט קושן, וואָלט נישט געסמעיעט זיך צו באַקלאָגן. ווען יאָ — איז דעם „אוריאַדניק" אַ פּאָר קאַטשקעס, אַ האַלב פורל קאַרטאָפל — און די שיקסע צום פריץ געשיקט אים איבערצובעטן.

איצט מוז מען שווייגן, און ווער ווייסט, צו וואָס עס וועט נאָך דערגיין?... די פויערים זאָגן, מען וועט פון די פריצים די ערד צונעמען און זי די פויערים צעטיילן. ע, צו דעם וועלן זיי נישט דערלאָזן. אָן די פריצים וועלן זיי זיך נישט קיין עצה־געבן. ווער וועט אויף די פויערים אַכטונג געבן, אַז זיי זאָלן די פעלדער באַאַרבעטן? אַ שיינע ווירטשאַפט וועט דאָס זיין אָן פריצים!

זאָל נאָר אַן ענד צו דער פאַרשאָלטענער מלחמה קומען. צו וואָס האָבן מיר זיך מיט די דייטשן צעקריגט? די דייטשן זענען שטענדיק געזוען אונדזערע פריינט. דאָס האָט אַלץ ענגלאַנד אָנגעמאַכט. לאָז נאָר אַן ענד קומען פון דער מלחמה, דאָס מיליטער וועט צוריק אַהיימקומען, אין די דערפער וועט מען זיי צעשיקן, וועט שוין גאַנץ אַנדערש זיין.

וואַסיל אַנדרעיעוויטש ווייסט, אַז עס איז אַ קנאַפּע טרייסט. עפּעס אין האַרץ זאָגט אים, אַז עס גייט נישט צום גוטן. נאָר וואַסיל אַנדרעיע־

ווייטש איז א מענטש, וואס לאזט זיך נישט צו קיין עגמת־נפש, פאר־טרייבט שלעכטע געדאנקען פון זיך. עס שאדט צום געזונט, עס שטערט דעם אפעטיט און מאכט זייער דאס עסן אין מאגן.

ער פרווט פון זיך פאריאגן די שלעכטע געדאנקען מיט א טרייסט: — עפעס דארטן וועט שוין זיין, זיי וועלן זיך שוין אן עצה געבן. זאלן נאר די גענערעלער פון דער מלחמה צוריקקומען מיט זייערע קאזאקעך אויף די פערד, די שאדן־ברענגענדיקע עלעמענטן פון די שטעט אפרייניקן. די באלשעוויקעס. אין אלעם זענען שולדיק די באלשעוויקעס, — שרייבן די צייטונגען. די אנדערע זענען מעסיקע, מיט די אנדערע וואלט מען זיך געקאנט צוזאמענרעדן. נאר די באלשעוויקעס שטערן, — דייטשע שפיאנען. פאר דייטש געלט געקומען צופארן: אין דייטשע וואגאנען, — שרייבן די צייטונגען.

— וואס איז דאס אזעלכעס — „באלשעוויקעס"? — קראצט ער זיך אין קאפ. — וואס ווילן זיי? ווער ווייסט, וואס עס איז אזוינס?

ער קאן זיך דערויף קיין ענטפער נישט געבן. און אזוי ווי דער דאזיקער נאמען דרענגט צו שלעכטע געדאנקען, ווארפט ער אים איינאנצן איצט:

— צום טייוול מיט די באלשעוויקעס! און ער הייבט־אן צו קלערן ווענן איינענע זאכן, ווענן דעם, צוליב וואס ער פארט קיין מאסקווע, — ווענן נאטאשקען. נאטאשע כטעפאנאווע, — ווי ער רופט זי איצט. ווענן איר ברייט־בייניקן ווייסן רוקן, ווענן די רונדע פולע ליטהעס, וואס שטארן פונעם קלייד ארויס, ווענן ווייכן ווייבערישן האלדז, — ווענן נאטאשע כטעפאנאווע, זיין קעבסווייב, וואס וווינט אין מאסקווע, און ווענן אנישקע און סימאשקא, די צוויי קינדערלעך, וואס ער האט פון איר.

א פארגעניגטער, ברייט־שיינענדיקער שמייכל צעגיכט זיך אים איבער דעם פולן פעטן מויל אין די גרויסע דיקע וואנסעס אריין און עס דוכט זיך, אז זיין ברייט־פלייישיקער בויך, וואס שטארט ווי א טעלער אריים פון זיין אויפגעקנעפלטער קורטקע, שמייכלט־מיט און ווייברירט דארטן מיט גלוסטונג הינטער זיין העמד.

דער געדאנק ווענן נאטאשע און די קינדער מאכט אים שוין גליקלעך, און פארטרייבט פון אים אלע מרה־שחורהדיקע זאכן. איצט זעט

ער נאָר די וואַרימע קליינע אָנגענעמע היים אויפן פּעטערבורגער שאָסיי, דאָרט ווייט אַרויס צום פעלד פון פערד־געיעג, ווו ער האָט געדונגען פאַר נאַטאַשאַן אַ וווינונג אין דעם נייעם קוואַרטאַל, וואָס בויט זיך אין מאָסקווע.

געווען איז ביי וואַסיל אַנדרעיעוויטשן אַ ווייב אַ מאָדערנע. מאַריע אַרקאַדיעוונע האָט זיך אָנגעלעזן מיט אַלערליי נאַרישע ביכער און האָט נישט געוואָלט קיין קינדער האָבן. אַ מענטש, — האָט זי געזאָגט, — איז נישט קיין חיה, איז נישט קיין שטוב־בהמה — און זי איז נישט באַשאַפן געוואָרן אָנצופּלאָדיען, אויסצובריהן קינדער. זי האָט אפילו געלאָזט אַרויסשטעלן איר בעט פונעם בשותפותדיקן שלאָף־צימער, געמאַכט זיך איר אייגענעם בודואַר. אַ פרוי, — האָט זי געזאָגט, — דאַרף האָבן איר אייגענע פּערזענלעכקייט. אַ בשותפותדיקער שלאָף־צימער רויבט־אַוועק פון אַ פרוי איר פּערזענלעכקייט.

פלעגט זי אין די אָוונטן, ביים שלאָפן־גיין, אַריינקומען צו וואַסיל אַנדרעיעוויטשן אין איר שלאָף־העמד, אין איר שלאָף־ראָק, אים אַ קוש־געבן אויפן שטערן און זאָגן אים „אַ גוטע נאַכט". און שלאָף־העמדער און שלאָף־רעק יענען דווקא געווען ביי מאַריע אַרקאַדיעוונע פּיקאַנטע. שלאָף־העמדער געמאַכט ווי הויזן, אין אַלערליי קאָלירן, אַמאָל רויטע, אַמאָל שוואַרצע.

און שלאָף־רעק זענען ביי איר געווען גאָר אינטערעסאַנטע, מיט לויזע אַרבל און ווייט־טיפע אויסגעשניטענע העלדזער. און שטענדיק האָט זי זיי געטראָגן אויפגעפּראַלטע, אַזוי אַז מען האָט די הויזן אַרויסגעזען מיט אַלערליי רויטע און פּיקאַנטע בענדלעך פאַרבונדן. און ווען וואַסיל אַנדרעיעוויטש פלעגט זי אָננעמען ביי דער האַנט און געוואָלט זי פאַרהאַלטן, פלעגט זי זאָגן, אַז אַ מענטש איז נישט קיין זאַך, אַז צו דעם, וואָס ער פאַרלאַנגט פון איר, דאַרף מען זיין אין אַ פּאַסיקער שטימונג און האָבן די ריכטיקע אַטמאָספערע. און אַזוי ווי אַ פּאַסיקע שטימונג און די ריכטיקע אַטמאָספערע קאָן מען נישט אַרויסרופן געמאַכטערהייט, מוז ער זיך באַנוגענען־לאָזן מיט אַ קוש אין שטערן. און זי דרייט זיך אויס און גייט זיך אַרויס און באַווייזט די הויזן אויף דער צווייטער זייט, און לאָזט נאָך זיך איבער אַן אָנגענעמען הויך פון פּערפומען. און פּערפומען זענען ביי איר דווקא געווען אינטערעסאַנטע.

וואסיל אנדרעיעוויטש איז א נאטירלעכער מאנספארשוין, און עס בענקט זיך אים נאך א געזונט ווייב, וואס נויטיקט זיך נישט אין שטי־מונגען און אטמאספערן, און עס גלוסט זיך אים צו האבן קינדער. עס ווילט זיך אים א טאטע זיין, קינדער צו דערציען, קינדער אין שול צו שיקן, לעקציעס צו עקזאמינירן, אמאל א קינד איבער די קני צו לייגן און אריינצימבלען, אזוי ווי יעדער אנדערער טאטע טוט. און דא נאדיר גאר: „א מענטש איז דיר נישט קיין „הויז־חיה" און איז נישט באשאפן קינדער, ווי בהמות, אנצופלאדיען".

און צעגיין זיך מיט איר איז א שאד: איר נדן, דאס דארף מיטן וואלד, וואס ער פארוואלט, ברענגען א גוטן אפפאל. פון זיינע וועט ער נישט לעבן. און ביי מאריע ארקאדיעווע זענען נאכט־העמדער אינטע־רעסאנטע...

דולדעט ער די פארשידענע שטאטישע „דענדים", וואס קומען־ארוים צו איר: די אפערעטן־זינגערינס און די באלעט־טענצערינס און די פארשידענע שרייבערלעך, וואס שלעפן זיך נאך זיי. זיצט זי מיט זיי גאנצע טעג אין איר בודואר, באווייזן זיך נאר צום עסן, קוקן אויף אים ווי אויף א פרעמדן, ווי אויף אן איבריקן, פארגינען זיך אוים רחמנות אמאל א קערטל צו שפילן אין די אוונטן. אדער אויף א געיעג צו גיין, וואס זיי ווייסן נישט ווי זיך דערביי צו באנעמען.

געפינט זיך ביי מאריע ארקאדיעווע אין הויז אן עקאנאמקע, א גע־זונטע, אנטוויקלטע פרוי. איר פליישיק לייב גיסט פון איר שווארץ קלייד ארוים. פארקוקט זיך וואסיל אנדרעיעוויטש אויף די דיקע באטעמטע היפטן און טראכט זיך, אז פון אזעלכע היפטן קאן א געזונטער דור ארוים־קומען.

האט אייגנטלעך מאריע ארקאדיעווע גארנישט קעגן דעם, וואס איר מאן קריכט צו דער עקאנאמקע. א געזונטער מאן האט זיין נאטירלעכן דראנג, און פאר דעם צוועק זענען דא שטוב־שיקסעס, פונקט אזוי ווי שטוב־חיות. אבי ער רירט נישט אן איר „פערזענלעכקייט". לאזט ער זי מיט איר געזעלשאפט, מישט זיך נישט, ווען די אדער יענע פריינדין נעכטיקט ביי איר, און קומט נישט שטערן, באגנוגנט זיך מיט א קוש אין שטערן, דעם אנבליק פון די הויזן, און א הויך פונעם פערפום.

קומט די עקאנאמקע אין די הויכע חדשים, שעמט מען זיך פאר

דער דינערשאפט. דינגט איר וואסיל אנדרעיעוויטש, מיטן ווייבס וויסן, א ווינונג אין שטאט. ווערט די געליבטע ביי אים דאס ריכטיקע ווייב.

נאטאשע סטעפאנאוונע איז אן איינפאכע גאטספארכטיקע פרוי און האט פונקט אזוי ווי וואסיל אנדרעיעוויטש, ליב דאס הויזלעכע לעבן, דעם מאן און קינדער. פירן זיי ביידע א גאטספארכטיק פרידלעך לעבן. יעדע פאר חדשים קומט וואסיל אנדרעיעוויטש פון דארף צו איר. פאר־פארן פארפארט ער פון דער באן אין האטעל „מעטראפאל", — פאר מענטשנס־וועגן מוז ער זיך דארטן מעלדן, אבער ווינען ווינט ער ביי נאטאשען אין שטוב. ער פירט זיך אויף, ווי א ריכטיקער, גאטספארכטי־קער מאן. פאר די ארומיקע שכנים גילט ער טאקע פאר אזעלכן. ער גיט זיך אן פאר אן עקאנאם פון זיין דארף, וואס האלט זיין משפחה, צוליב דער דערציאונג פון די קינדער, אין שטאט.

ער גייט מיט נאטאשען יעדן שבת אין אוונט און זונטיק אין דער שכנותדיקער צערקווע אריין. ביידע צינדן־אן ליכט פארן הייליקן בילד. ווען ער איז אינדערהיים ביי נאטאשען, אינטערעסירט ער זיך מיט דער באלעבאטישקייט. ער נעמט־אפ דין־וחשבון פון אלצדינג, וואס איז אפ־געלאפן דורך דער צייט, וואס ער איז נישט געווען. ער באצאלט אלע חשבונות, גייט אליין צום קצב און ברענגט א גוט שטיק פלייש פארן מיטאג אהיים, האט ליב צו האקן האלץ פאר דער קיך.

קינדער האבן זיי שוין איצט צוויי. דאס עלטסטע איז שוין א יונג־פינף. נעמט ער אים טאקע אפט אויף די קני און ווייזט אים, וואס א טאטע הייסט, ווען ער פארזינדיקט זיך מיט וואס. רופן, רופן זיי זיך פאר מענטשן נישט אנדערש ווי מאן און ווייב. ביי נאטאשען פילט זיך וואסיל אנדרעיעוויטש פאר א ריכטיקן פאמיליען־מאן, פאר אן אמתן טאטן, און ער האט עס ליב אויך. דאס איז זיין אמתדיק לעבן. דאס לעבן מיטן ווייב האלט ער פאר א זינד און א נארישקייט.

פון איין זאך האבן זיי נאר פארדרוס: וואס זייער צוזאמענלעבן איז נישט פון דער צערקווע געבענטשט. און זיי קלערן טאקע עצות, ווי אזוי ארויסצונארן די ברכה פון פאפ? קלערן זיי צו פארן אין א נאענטער שטאט און דארט אונטער דער חופה־קרוין זיך צו שטעלן, און גאטס הסכמה צו קריגן אויף זייער צוזאמענלעבן.

מאריע ארקאדיעוונע, זיין אמת ווייב, ווייסט פון דעם טאפלטן

לעבן, וואָס עס פירט איר מאַן. עס אַרט איר נישט. פאַרקערט, זי איז צופרידן דערפון, וואָס זי דאַרף נישט, ווי זי דריקט זיך אויס, „די ציג" פאַר זיינע קינדער זיין. די גאַנצע צייט, וואָס וואַסיל אַנדרעיעוויטש נע־פינט זיך ביי איר, ציטערט זי פאַר אים. זי האָט מורא, אַז ער זאָל איר פערזענלעכקייט נישט אַוועקרויבן. זי שלאָפט אין איר בודואַר מיט אַ פאַרשלאָסענער טיר. און ווען וואַסיל אַנדרעיעוויטש הייבט אָן צו ווערן צודרינגלעך און אינטערעסירט זיך צו פיל מיט איר שלאָף־העמד, האַלט זי ביים אָוונט קוש צו פעסט און צו לאַנג אין זיין שטאַרקער האַנט, פאַקט זי אים אויף מאָרגן דעם טשעמאָדאַן און שיקט אים אין שטאָט אַריין.

איצט, ווען וואַסיל אַנדרעיעוויטש נעפינט זיך אין דער באַן קיין מאָסקווע, האָט ער דאָס געפיל, ווי ער וואָלט געפאָרן אַהיים. און עס קומט איבער אים די אמתע, גליקלעכע פאַמיליען־פרידלעכקייט. ער לייר־טערט זיך ביי זיין קעבסווייב פון דעם זינדיקן לעבן, וואָס ער פירט מיט זיין לעגיטים ווייב. ער פאַרגעסט אין אַלעס און קלערט נאָר ווענן זיין גליק, ווענן נאַטאַשעס זויבערער שטוב, ווענן איר קוועלנדיקן ראָזעווען לייב, ווענן די געזונטע קינדערלעך, וואָס זי האָט אים געבוירן.

אויך איצט האָט אים דער נעדאַנק ווענן דעם באַלדיקן צוזאַמענזיין מיט זיין אמתער פאַמיליע געמאַכט פאַרגעסן אין אַלעם שלעכטן, וואָס די איצטיקע שלעכטע צייט ברענגט מיט זיך. און ער האָט זיך אַריינגעלאָזט אין זיין פאַנטאַזיע ווענן דעם באַלדיקן גליק, וואָס שטייט אים פאַר, — צו טרעפן זיך מיט נאַטאַשען מיט די קינדערלעך נאָך דער זומערדיקער אָפּרו־צייט. אין זומער איז געווען פיל צו טון ביי דער ווירטשאַפט אין פעלד. האָט ער נישט געהאַט קיין צייט זי צו באַזוכן. איבער די זומערדיקע חדשים שיקט ער אויך נאַטאַשען מיט די קינדער אין אַ דאַרף אַרויס. ביי זיך אויפן דאָרף קאָן ער זיי נישט האַלטן צוליב די שכנים און די פויערים.

געזען האָט ער שוין נישט דאָס ווייב מיט די קינדער אַ חדשים דריי־פיר. פיל געווען דעם זומער צו טון, ביז די אַלע תבואות אונטער דעם שייער געבראַכט. פיל האַרץ־קרענקונג פון פויערים האָט ער געהאַט דעם זומער. נישט געוואָלט אַרבעטן ווי יעדן יאָר. שרייען האָט מען נישט גע־קאָנט, דעם „אוריאַדניק" באַנוצן אויך נישט, ווי אַן אַנדערש מאָל. גע־מוזט באַנוצן אַן אַנדערע פּאָליטיק, כיטרע צו זיין, און צו דעם איז ער נישט געוווינט געווען.

וואסיל אנדרעיעוויטש האָט צו די פּויערים ביז איצט געהאַט איין מיטל: די הויכע ברעמען און אָנצודרייען די דיקע וואָנסעס. ביז איצט איז דאָס פאַר זיי גענוג געווען. עס איז געקומען אַ ביטערע צייט. אויס־געמוטשעט האָט ער זיך פון זיי. נאָר איצט וועט אים אַלץ זיין פאַר־גיטיקט. אָט באַלד וועט ער נאַטאַשען זען. אויסגעהונגערט זיך נאָך איר גוט. זי מוז אוודאי אויך שוין בענקען, דאָס אָרימע ווייב. ער וועט באַ־קוקן, אויב דער זומער־אָפּרו האָט איר געדינט, אויב זי איז צוגעקומען אויפן לייב. דאָס איז גוט. נאַטאַשען פּאַסט, אַז זי איז פול. פאַר פאַרגע־ניגן, בלויז אין געדאַנק, גיט ער אַ לעק איבער די וואָנסעס מיט דער צונג.

די קינדער זעען אוודאי אויך אויס, ברוך השם, גוט. מען דאַרף זיי מאַכן נייע אנצוגלעך. פאַר דעם יינגל איז שוין צייט אין שול צו גיין. אַך, נאַטאַשע מוז זיך שוין ריכטן אויף אים! אויסגעוואַשן, אויסגעקערט די שטוב, ער זעט, ווי זיין שלאָף־מיצל, וואָס זי האָט אים געשטריקט אין דער פרייער צייט, הענגט אויפן זייל פון בעט, ווי זיינע לאַטשן שטייען ביים נאַכט־ט־של אָנגעגרייט, וואַרטן אויף אים. אַ באַלעבאָסטע איז די נאַטאַשע! אַלץ מוז ביי איר זיין אויפן פּלאַץ. איז ער נישטאָ, שטייט אַלץ זיין וואַרט אויף אים.

יעדעס מאָל, ווען ער קומט, איבערראַשט זי אים מיט עפּעס נייעס. אַמאָל האָט זי אַ קישן פאַר אים אויסגענייט, מיט זיין נאָמען „וואַסיל אנדרעיעוויטש" אויסגעהאָפטן. אַן אַנדערש מאָל האָט זי אים אַ וואַרי־מען שלאָף־ראָק אויפגענייט. אַ וווּנדער, וואָס זי האָט איצט עפּעס אָנ־געגרייט? אַ כיטרינקע איז זי, די נאַטאַשע. זי ווייסט, ווי ביים מאַן אין האַרץ זיך אַריינצונאַרן. גענאַר, גענאַר דיך אַריין, — זאָגט ער זיך, — איך האָב נישט קעגן דעם. און ווען גאָט קאָן געבן, אַז מיר זאָלן נאָך דעם פּאָפּס ברכה באַקומען, אַז עס זאָל קיין זינד נישט זיין...

ער דערמאָנט זיך אין איינגעזאַלצענעם חזיר, וואָס ער פירט פון דאָרף מיט זיך אין אַ זאַק איינגענייט. אַך, וועט דאָס זיין אַ פרייד! מיט קרויט איינגעלייגט! און ווי ער האַלט ביים איינגעזאַלצענעם חזיר, לויפט דער צוג אַריין אין מאָסקווער וואָקזאַל.

ער וויל רופן אַ טרעגער, אַז ער זאָל אים די פּעקלעך אַרויסטראָגן.

קיין טרענער באווייזט זיך נישט. ער שטעקט דעם קאָפּ דורך דעם אָפענעם פענצטער ארויס און דערזעט מיטאמאָל אַן אָנגעלויף פון מענטשן.

וואסיל אנדרעיעוויטש שרייט צו די פארבייגייענדיקע:

— זאָגט, ליבינקע, וואָס איז געשען? וואָס איז געשען?

קיינער ענטפערט אים נישט. אַלע איילן זיך מיט די פעקלעך צום ארויסגאנג.

— זאָגט, ליבינקע, וואָס איז געשען? — בעט זיך וואסיל אנדרעיעוויטש.

באָלשעוויקעס! — שרייט עמיצער, וואָס איז אין איילעניש דורכגעלאָפן.

וואסיל כאפּט זיינע פעקלעך. אָנגעשטעקט פון דער אַלגעמיינער פאניק, יאָגט ער זיך נאָך אנדערע, שטופּט זיך צום ארויסגאנג פון וואָקזאל.

פארן באנהויף כאפּט ער נאָך דעם לעצטן „איזוואָשטשיק", איבער וועלכן עס רייסן זיך שוין עטלעכע.

וואסיל ווארפט אריין זיינע פעקלעך, כאפּט זיך ארויף אויפן געזעס און שרייט צום בעל-עגלה:

— צום פעטערבורגער שאָסיי!

— דאָרטן וועל איך נישט פאָרן, מען קאָן שוין נישט.

— וואָס איז געשען?

— פון הימל אראָפּגעפאלן, צי וואָס? די באָלשעוויקעס האָבן פעטראָגראד פארכאפּט, באלד אויך מאָסקווע.

— פאָר, פאָר געשווינד אין האָטעל „מעטראָפּאָל".

— עס וועט קאָסטן היינט א גאנצן הונדערטער!

— פאָר!

אויפן וועג, דורך די פאניק-פארכאפּטע, אויסגעליידיקטע גאסן, ווענדט זיך וואסיל אנדרעיעוויטש צום „איזוואָשטשיק":

— זאָג, וואָס איז עס אזעלכעס „באָלשעוויקעס"?

— איך הייב נישט אָן צו וויסן, פריצל.

קאַפּיטל 2

„האָטעל מעטראָפּאָל"

דער האָטעל „מעטראָפּאָל" אין מאָסקווע, כאָטש דאָס ערשטע הויז אין שטאָט, האָט זיך דאָך נישט געקאָנט גלייכן צו „דעם נעסט פון די באָיאַרן", צו דעם אַלטן גרויסן אַריסטאָקראַטישן גאַסט־הויז, אין וועלכן עס זענען איינגעשטאַנען דער אַדעל און די הויכע באַאַמטע, און מ'האָט כמעט געדאַרפט האָבן אַ יחוס־בריוו, כדי אַהין אַריינצוקומען.

דעם האָטעל „מעטראָפּאָל" האָט אויפגעבויט דאָס מאָסקווער ליבע־ראַלע סוחרטום, אַלס פּראָטעסט קעגן די „גאָלדענע שטולן" פון דעם „באָיאַרישן נעסט", צו וועלכן עס איז פאַר זיי געווען שווער צוצוקומען.

דאָס דאָזיקע הויז, געבויט אויפן מאָדערנעם אופן, מיט בעדער, ביי־ליאַרד־זאַלן און אַנדערע לוקסוסן, האָט פאַרמאָגט די ברייטע צעוואָרפנ־קייט, פון וועלכער דער רוסישער מענטש קאָן זיך נישט אָפּגעוווינען. נאָך פון פאַר דער מלחמה איז דאָס דאָזיקע הויז פּראָטעזשירט געוואָרן פון אַלעמען, וואָס זענען מיטגעגאַנגען מיט דער מאָדערנער צייט. נאָכן פאַלן פון צאַר איז דער „מעטראָפּאָל" גאָר עולה־לגדולה געוואָרן. עס איז פאַר־שטאַנען געוואָרן, אַז דאָס גרויסע „מאָסקווער" גאַסט־הויז האָט רעפּרע־זענטירט דעם אַלטן צאַרישן רעזשים, און דער „מעטראָפּאָל" שטעלט מיט זיך פאַר דאָס נייע באַפרייטע רוסלאַנד. און יעדער איינער, וואָס האָט זיך געוואָלט אויסהיטן פון אַ חשיד, אַז ער געהערט נאָך צום אַלטן רוסלאַנד, האָט אויסגעמיטן דאָס „מאָסקווער" הויז און פאַרקערט אין „מעטראָפּאָל", וואָס איז געוואָרן, אַזוי־צו־זאָגן, דער סימבאָל פון ליבע־ראַלן רוסלאַנד.

צייט די יולי־געשעענישן, צייט די „דייטשע אַנעגטן", ווי מען האָט איבעראַל גערופן די פּאַרטיי־פירער, וואָס זענען אַריבערגעקומען פון אויס־לאַנד אין דייטשע פּלאָמבירטע וואַגאָנען, האָבן געמאַכט די אַוואַנטורע צו פאַרכאַפּן די מאַכט, און נאָך קאָרנילאָווס אומגעלונגענעם מאַרש אויף פּעטראָגראַד, האָבן די סאָלידע עלעמענטן אָנגעהויבן צו פאַרלאָזן די הויפּטשטאָט און אַריבערקומען קיין מאָסקווע.

מאָסקווע האָט אָנגעהויבן צו פאַרנעמען איר אָרט אַלס צענטער פון דער מדינה, און צו איר האָבן טאַקע געצויגן עלעמענטן פון דער גאַנצער אימפּעריע, זייט די פרייהייט איז געקומען. עס איז געווען, ווי יידן וואָלטן געוואָלט שטילן זייער דורשט מיט דעם געטראַנק, וואָס איז זיי פאַרווערט געווען דורך אַזוי פיל יאָרן אין צאַרישן רוסלאַנד — צו ווינען אין מאָסקווע. זענען זיי געקומען פון אַלע פאַרוואָרפענע ווינקלען אין „צענטער". אויך רוסישע עלעמענטן האָבן געשטראָמט קיין מאָסקווע.

פעטראָגראַד איז באַטראַכט געוואָרן ווי אַ קראַנקער מענטש, וואָס איז אַריינגעפאַלן אין אַ געפערלעכער חולאת, און מען ווייסט נישט, וואָס עס וועט מאָרגן מיט אים געשען. אַ סך האָבן נישט געקאָנט נאָכשפּרייזן די זיבן־מייליקע טריט, מיט וועלכע די רעוואָלוציע האָט זיך געטראָגן אין אירע ווונדער־שטיוול אין דער טונקעלער צוקונפט אַריין, און קיינער האָט נישט געוווּסט, ווו זי וועט זיך אָפּשטעלן. האָט מען זיך אָפּגעטראָגן פון דער קראַנק־געוואָרענער שטאָט צום האַרץ פון דער מוטער רוסלאַנד, וואָס האָט בלויז שוין מיטן קלאַנג פון איר נאָמען דערוועקט צו זיך צוטרוי און זיכערקייט.

אויפן סוף פון אָקטאָבער־חודש איז אויך פאַררופן געוואָרן די גרינדונגס־פאַרזאַמלונג פון דער געזעלשאַפט „ניי־רוסלאַנד", אין מאַרמאָרזאַל פון האָטעל „מעטראָפּאָל" אין מאָסקווע.

די דאָזיקע געזעלשאַפט „ניי־רוסלאַנד" האָט געזאָלט זיין אַ גרויסע אינדוסטריעלע אונטערנעמונג. זייט דעם אויסברוך פון דער רעוואָלוציע האָט מען אָנגעהויבן צו באַמערקן אין פינאַנציעלע קרייזן, אַז אויסלענדישער קאַפּיטאַל ציט זיך צוריק פון רוסישע פירמעס. ראַטשילד, האָט מען געוווּסט, האָט פאַרקויפט זיין אַנטייל אינעם רוסישן נאַפט פאַר אַקציעס פון שעל. ער האָט מיטגעצויגן מיט זיך אַ רייע רוסישע קאַפּיטאַליסטן, זיינע פריינט, וועלכע ער האָט געראַטן נאָכצוטון אים.

באַלד איז אויך געוואָרן באַוווּסט, אַז רוסישע קאַפּיטאַליסטן זאַמלען זייערע קאַפּיטאַלן אין אויסלענדישע געשעפטן, אין אויסלענדישע בענק. אין די רוסישע פינאַנציעלע קרייזן האָט זיך אָנגעהויבן אַ פּאַניק. פאַרלויפיק איז זי פאַרשטעלט געוואָרן דורך דער גוטער קאָניונקטור, וואָס די מלחמה האָט געשאַפן, און דורך די סימפּאַטיעס צו רוסלאַנד, וואָס די רעוואָלוציע האָט געוווּנען, איבערהויפּט מצד צפון־אַמעריקע, וועלכע האָט

זיך אליין געקליבן אָנצושליסן זיך אָן די „פאַרבינדעטע". דאָס האָט אויפ־געעפנט ברייטע האָריזאָנטן פאַר גרויסמאָסשטאַביקע הלוואות.

דאָס הויז מירקין פון פעטראָגראַד, דאָס גרויסע באַנק־הויז, וואָס האָט שטענדיק געהאַט אַ רוסישע אָריענטאַציע און האָט געגלויבט אין רוסלאַנדס ליכטיקער צוקונפט, איז געקומען אויף אַ גליקלעכער אידעע. דער אַלטער גבריאל חיימאָוויטש מירקין האָט פאַררופן אַ קליינע פאַר־זאַמלונג פון זיינע פריינט און שותפים (צווישן וועלכע עס האָט, זעלבסט־פאַרשטענדלעך, זיך געפונען זיין שווער, דער באַרימטער אַדוואָקאַט, סאָ־לאָמאָן האַלפּערין). דער אַלטער געשרויפטער מירקין האָט מיט זיין קלוגן, פּראַקטישן שכל אויפגעוויזן דער פאַרזאַמלונג, אַז דווקא איצט, ווען דאָס אויסלענדישע קאַפּיטאַל איז פאַרכאַפּט געוואָרן פון אַ פּאַניק, דווקא איצט איז די צייט, אַריינצוקריגן אין די הענט אַריין די גרויסע רוסישע אונ־טערנעמונגען, וועלכע זענען דורך אַזוי פיל יאָרן עקספּלואַטירט געוואָרן פון פרעמדע.

מירקין, מיט זיין דערפאַרענעם, סוחרישן שכל, און האַלפּערין, מיט זיינע הייסע פּאַטריאָטישע רעדעס, האָבן געווירקט אויף דער גרופּע קאַפּי־טאַליסטן, צווישן וועלכע עס האָבן זיך אויך, אַ דאַנק דער נייער ליבע־ראַלער צייט, געפונען יידן און קריסטן צוזאַמען, צשוין אָן גרויספירשט־לעכן אָנטייל. עס האָט זיך געגרינדעט אַ געזעלשאַפט, וועלכע האָט אין דער שטיל אַריינגעקראָגן דעם גרויסן אייזן־באַסיין פון מיכאַילאָווקע, וואָס איז זינט ניקאָלאַי דעם ערשטנס צייטן געוואָרן עקספּלואַטירט פון אַן ענגלישער פירמע.

די נייע געזעלשאַפט האָט אין דער שטיל אַראָפּגעשיקט אירע אַגענ־טן קיין לאָנדאָן. די ענגלישע פירמע, וואָס האָט זיך דערשראָקן פאַר די אַנאַרכיסטישע טענדענצן, וואָס די רוסישע רעוואָלוציע האָט אַריינגע־בראַכט אין רוסישן פאָלק, האָט פאַר אַ פאַרהעלטנישמעסיק קליינעם פרייז אָפּגעטראָטן דעם באַסיין צו דער נייער רוסישער געזעלשאַפט.

איצט האָט זיך געהאַנדלט אין דעם, אַז לויט דעם גייסט פון דער צייט זאָל מען צוציען די ברייטע רוסישע מאַסן צו דער אונטערנעמונג. צו דעם צוועק האָט די געזעלשאַפט געדאַרפט אַרויסלאָזן פאַר פיר הונ־דערט מיליאָן רובל אַקציעס צו ביליקע פרייזן, כדי, ווי דער ליבעראַלער סאָלאָמאָן האַלפּערין האָט זיך אויסגעדריקט, „צו געבן די רוסישע ברייטע

מאסן א געלעגנהייט צו געניסן פון די פרוכטן פון דער רעוואָלוציע".

אויף צוועלף אזייגער, דעם 25סטן אָקטאָבער, איז באשטימט גע־וואָרן די ערשטע זיצונג פון דער געזעלשאפט „ניי־רוסלאנד", אין דעם מארמאָר־זאל פון האָטעל „מעטראָפּאָל".

די וויכטיקסטע מיטגלידער פון דער געזעלשאפט האָבן זיך שוין צייט א פּאָר טעג פריער געהאט געפונען אין מאָסקווע. עס האָט זיך געהאנדלט וועגן חלקים, „ווער" און „וויפל", און עס איז אָנגעגאנגען א דינגעניש, א האנדלען אין די אָפּגעזונדערטע צימערן שוין א וואָך צייט. פארשטייט זיך, אז אלע מיטגלידער פון דער געזעלשאפט האָבן געוווינט אין דעם דאָזיקן האָטעל און זענען זיך צונויפגעקומען, ווען מען האָט געדארפט. אזוי האָבן זיך אויך שוין זינט א געוויסער צייט געפונען אין מאָסקווע, אין „מעטראָפּאָל", דער אדוואָקאט האלפּערין און זיין איידעם, גבריאל חיימאָוויטש. צייט דער גליקלעכער געשעעניש אין זייער פאמיליע (דאָס הייסט, צייט גאָט האָט אליין צוגעשטימט צו דער פאראייניקונג פון דעם אומגלייכן פּאָר, דעם זעכציק־יעריקן מירקין מיט דער קוים צוואנציק־יעריקער טאָכטער פון דעם אדוואָקאט, דורך דעם, וואָס ער האָט באַ־שאָנקען דאָס פּאָר מיט א יורש), איז אריינגעטראָטן א נאָענטקייט און א ווארימקייט צווישן שווער און איידעם, וועלכע זענען אין אָנהייב, צוליב דעם מאָדנעם שידוך, געווען פרעמד און קאלט צווישן זיך.

שווער און איידעם זענען ביידע געוואָרן אביסל עלטער, גרויער, צו־ליב די מלחמה־יאָרן און די געשעעניש פון דער לעצטער צייט, אָבער ביידע זענען געווען דיקלעכער — פון דעם גוטן טיש, וואָס נינאָטשקע האָט געפירט. זיי זענען געווען צופרידן פון דער גליקלעכער צייט, וואָס איז אָנגעקומען פאר רוסלאנד בכלל און פאר זיי בפרט, נישט געקוקט אויף די אלע שטערונגען און שוועריקייטן, וואָס רוסלאנד לעבט איבער, א דאנק די לינקע עלעמענטן. ביידע זענען געווען אָפּגעברענט פון דער זומער־זון, ווייל זיי האָבן ביידע פארבראכט אין א מאָדערנעם באָד־אָרט אין קאווקאז, פון וועלכן זיי זענען נאָר וואָס צוריקגעקומען. זיי האָבן ביידע משפחה־מעסיק פארקערט דורך דער גאנצער צייט, וואָס זיי האָבן זיך געפונען אין האָטעל. זיי האָבן כמעט געוווינט אין איין אפּארטא־מענט, געגעסן ביי איין טישל. שווער און איידעם האָבן איינער אויפן אנ־דערן אויפגעפּאסט, כאָטש זיי האָבן זיך נאָך „געאירצט" און נישט גע־

קאָנט ברענגען איבער זיך דאָס „דוצען", נישט געקוקט אויף די פילע פייערלעכע מאָמענטן אין זייער צוזאַמענלעבן, צייט די פאַרבינדונג פון די משפחות האָט געבראַכט פרוכט...

דער באַרימטער אַדוואָקאַט האַלפּערין האָט זיך אַליין נישט געמישט אין די אַלע פאַר-אונטערהאַנדלונגען, וואָס זענען אָנגעגאַנגען צווישן די וויכטיקע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט וועגן אויסגלייך פון באַטייליקן און געווין. איבערהויפּט האָט ער זיך געהאַלטן פונדערווייטנס, ווען עס האָט זיך גערעדט וועגן „פּראָצענטן", „אַקציעס" און אַזוי ווייטער.

דער באַרימטער אַדוואָקאַט איז נאָר געווען פאַראינטערעסירט אין דער אונטערנעמונג אויס ריין־פּאַטריאָטישע מאָטיוון. ער האָט עס אויך גערן ביי יעדער געלעגנהייט אונטערגעשטראָכן, כדי עס זאָל ביי קיינעם קיין ספק נישט זיין, אַז עס גייט אים נאָר אין דעם, כדי צו פאַרטרייבן דעם אויסלענדישן קאַפּיטאַל, מיט וועלכן דער אַלטער רעזשים האָט פאַר־פלייצט רוסלאַנד. זיין אייגענע באַטייליקונג אינעם געשעפט, זיין גע־האַלט אַלס פּאָרזיצער פונעם ראַט, האָט ער איבערגעלאָזט פאַר זיין אייר־דעם אויסצוגלייכן מיט די אַנדערע מיטגלידער, פּונקט אַזוי ווי אַ רבילע נעמט צו דאָס קוויטל און לאָזט איבער, אַז דער גבאי זאָל באַזאָרגן דעם פּדיון...

דעם זעלבן טאָג, אויף וועלכן די ערשטע פייערלעכע עפענונג פון דער געזעלשאַפט „ניי־רוסלאַנד" איז געווען באַשטימט (און צוליב וועל־כער דער אַדוואָקאַט האָט צוגעגרייט אַ פייערלעכע רעדע), האָבן די ציי־טונגען געבראַכט די טרויעריקע ידיעה, אַז ביינאַכט האָבן „דייטשע אַגענטן" אין דער הויפּטשטאָט ווידער באַנייט זייער אַוואַנטורע, וואָס האָט זיך זיי נישט איינגעגעבן אין יולי. זיי האָבן פאַרכאַפּט די באַנהויפן און די בריקן פון דער שטאָט. „די סיטואַציע, אָבער, געפינט זיך אין די הענט פון דער צייטווייליקער רעגירונג", — האָבן די צייטונגען פאַרזי־כערט.

באַפעלן זענען שוין אויך אָפּגעגאַנגען צום פראָנט צו שיקן צו הילף דער הויפּטשטאָט אָפּטיילונגען קאָזאַקן. „עס איז זייער לעצטער פּרוון, — האָבן די צייטונגען פאַרזיכערט. — און מיר האָפן, אַז דאָס מאָל, — האָבן די צייטונגען אויסגעדריקט זייער וווּנטש, — וועט די פּראָוויזאָ־רישע רעגירונג ליקווידירן איינמאָל פאַר אַלע מאָל די דייטשע אַוואַנטו־

ריסטן, אז זיי זאָלן פאַרשפּאָרן נאָך אַמאָל צו מאַכן דעם דאָזיקן פּרווו".

די געשעענישן האָבן זיך אָפּגעשפּילט אין דער הויפּטשטאָט צוויי אַזייגער ביינאַכט, ביז זיבן אַזייגער אינדערפרי האָבן זיך נאָך די טעלעפאָנישע און טעלעגראַפישע סטאַציעס געפונען אין די הענט פון דער פּראָוויזאָרישער רעגירונג. פּעטראָגראַד, פאַרשטייט זיך, האָט דורך די פּאָר שעה געקאָנט טעלעפאָנירן, וואָס זיין הארץ האָט געגלוסט, און נישט נאָר די מאָסקווער צייטונגען און די פּראָוויזאָר-צייטונגען, נאָר אפילו די פּעטראָגראַדער צייטונגען זענען אינדערפרי אַרויסגעקומען מיט דראָאונגס־אַרטיקלען קעגן די באָלשעוויקעס.

די מאָסקווער צייטונגען האָבן באַהאַנדלט די גאַנצע אָנגעלעגנהייט, ווי אַ פאַרברעכן פון דער פּראָוויזאָרישער רעגירונג, ווערבע נעמט נישט אָן קיין שטאַרקערע מיטלען קעגן די „פּלאָמביסטן". זי האָט באַטראַכט דעם ענין ווי אַן אויסברוך, וואָס וועט באַלד, אָדער וואָס איז שוין איצט ליקווידירט געוואָרן.

די צייטונגען האָבן געבראַכט קאַרגע ידיעות וועגן די עצם געשעענישן אַליין, וואָס זיי האָבן באַקומען פון דער הויפּטשטאָט. זיי זענען אָבער געווען פול מיט פייער אין פלאַם קעגן די איניציאַטאָרן פון די געשעענישן און האָבן גערופן צו באַשאַפן אַ קאָמיטעט פון „אַלגעמיינער זיכערהייט" צו דערטרינקען אין פייער יעדן פּרווו, וואָס די באָלשעוויקעס וועלן זיך דערוועגן צו מאַכן אין מאָסקווע.

סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש האַלפּערין האָט געקראָגן די מאָרגן־צייטונגען, ווי יעדן טאָג, צוזאַמען מיט זיין סאַמאָוואַר, אין זיין האָטעל-צימער אַריין. ווען ער האָט איבערגעלעזן די נייעס, איז אים די ציטערנדיקע פּענסנע אַראָפּגעפאַלן פון זיין ביינערדיקער נאָז פאַר אויפרעגונג. עס האָט געברענט אין אים אַן אומזעטיקער כעס, קוים מיט מי האָט ער געפונען אין זיך געדולד אָנצוטון זיך.

מיט נישט־פאַרקעמטע האָר איז ער אַריין צו זיין איידעם אין צווייטן צימער. ער האָט אים שוין נישט געפונען. דער אַדוואָקאַט האָט געהאַלטן די צייטונג אין איין האַנט, און מיט דער צווייטער האָט ער צוגעהאַלטן זיין ציטערנדיקע פּענסנע אויף דער נאָז, און מיט יינגלישן אימפּעט איז ער אַראָפּ פון די טרעפּ אין דער האַלע פון האָטעל.

די האַלע פון האָטעל איז געווען באַלעבט. ער האָט זיך דורכגעקע־

רעוועט צווישן דעם אויפגערעגטן עולם און איז אריין אין האָטעל-רעס־טאָראַן, ווו ער האָט געפונען זיין איידעם, מירקין, זיצן מיט דעם בא־רימטן גרויסן סוחר קאַראַפּאָטקין. זיי האָבן צוזאַמען געפרישטיקט.

— מיינע הערן, האָט איר שוין דאָס געלעזן? וואָס זאָגט איר נישט צו דעם? נאָך דאָס האָט אונדז געפעלט, נאָך דער נידערלאַגע אויפן גאַ־ליציאַנער פראָנט! מיר פאַרשוואַרצן זיך דאָך דאָס פּנים פאַר אונדזערע פאַרבינדעטע? וואָס וועט די וועלט זאָגן? וואָס פאַרא חרפות און בושות זיי ברענגען אויף דעם רעוואָלוציאָנערן רוסלאַנד! — האָט דער אַדוואָ־קאַט זיך געהאַלטן אין איין קאָכן. רויטע פלעקן האָבן אָנגעהויבן אַרויס־צושלאָגן אויף די עקן פון זיינע באַקן־ביינער, זיינע האָר זענען געשטאַ־נען אין דער הויך, און עס האָט זיך געדאַכט, אַז זיי ווערן פאַרוואַנדלט אין דראָט.

— סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש, נאָר נישט זיך אויפרעגן! עס איז זייער שעדלעך פאַר דער לעבער. דער דאָקטאָר האָט באַפוילן. די גאַנצע קור פון קיסלאָוואָדסק וועט זיין אַרויסגעוואָרפן, — האָט דערמאָנט דער רו־איק־געבליבענער גבריאל מירקין.

דער אַדוואָקאַט האָט אים אָנגעקוקט פאַרוווּנדערט איבער זיין רואי־קייט, און ער האָט זיך גענומען נאָך מער קאָכן:

— ווי קאָן מען דאָ זיין רואיק?! קומען מענטשן אַריינגעשמוגלטע קיין רוסלאַנד אין דייטשע וואַגאָנען, און מאַכן אַ תל פון אַלע דערגריי־כונגען. דאָס איז דאָך מיט דייטש געלט געמאַכט! און זיי רופן זיך נאָך רעוואָלוציאָנערן! ווי קאָן מען דאָס רואיק באַטראַכטן? ווער האָט אייער געדולד, גבריאל חיימאָוויטש?

— און אַז איר וועט זיך קאָכן, וועט איר דערמיט עפּעס העלפן? איר וועט זיך נאָר די לעבער אָפּעסן און דאָס געזונט פּטרן, — זאָגט זיך אַלץ רואיק גבריאל מירקין, — דאַנקט גאָט, וואָס מיר האָבן אונדזערע פרויען און דעם קליינעם איבערגעלאָזט אין קאַווקאַז.

— ווער רעדט דאָ פון געזונט? דאָ האַנדלט זיך וועגן רוסלאַנד! איך קאָן דאָ קיין איין אויגנבליק נישט בלייבן, גבריאל חיימאָוויטש, איך מוז פאָרן צוריק קיין פעטראָגראַד, די מינוט. איך באַדויער זייער, נאָר איך וועל ביי דער היינטיקער פאַרזאַמלונג נישט קאָנען נעמען קיין אָנטייל. רוסלאַנד איז אין געפאַר, די רעוואָלוציע. די רעגירונג דאַרף מיך האָבן אין

דער שווערער מינוט, — האָט דער אַדוואָקאַט געמאַכט אַ שריט ווי אַוועק־צוגיין אין איילעניש. ער איז אָבער דאָך געבליבן שטיין.

— ווו וועט איר לויפן, סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש? פּעטראָגראַד איז באַזעצט פון די רויטע. נישטאָ וווהין צו לויפן, — האָט דער איידעם גע־זאָגט אין אַ רואיקן טאָן, אַזוי ווי עס וואָלט אים גאָרנישט אָנגעגאַנגען.

— וואָס, פּעטראָגראַד איז באַזעצט פון די רויטע, און איר זאָגט זיך דאָס אַלץ אַזוי רואיק?! ניין, איך קאָן דאָ קיין איין מינוט נישט פאַר־בלייבן. אַ ביקס דאַרף מען אין האַנט נעמען, אַ ביקס אין האַנט, און גיין פאַרטיידיקן די רעוואָלוציע.

— אָן אייך וועלן זיך אויך געפינען פאַרטיידיקער, און פאַר אַ ביקס זענט איר שוין צו אַלט. סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש, באַרואיקט אייך, זעצט זיך מיט אונדז. אייער קאַווע האָט איר שוין געטרונקען? אָ, גאָר פאַרגעסן אייך צו באַקענען. איר קענט דעם הער קאַראַפּאָטקין? מיכאַיל ניקאָלאַ־יעוויטש, פון „קאָמערטשעסקי באַנק", איינער פון אונדזערע הויפּט־באַ־טייליקער אין דער געזעלשאַפט „ניי־רוסלאַנד". זעצט אייך, אָן אונדז וועלן זיי זיך שוין אויך אַן עצה געבן. אונדז דאַרף מען אויף עפּעס אַנ־דערש, — האָט דער אַלטער מירקין אָנגענומען זיין אויפגערעגטן שווער ביים אַרבל מיט דרך־אַרץ, נאָר גענוג פילבאַר, און האָט אים אַוועקגע־זעצט נעבן טישל ביי זיך, אויף וועלכן עס איז געווען סערווירט פרישטיק.

— איך באַוווּנדער אייער געדולד, גבריאל חיימאָוויטש, — האָט דער אַדוואָקאַט אַלץ זיך נישט געקאָנט באַרואיקן, כאָטש געזעסן איז ער שוין, — ווער קאָן איצט רעדן פון געשעפטן? ווער קאָן אין זינען האָבן פרישטיק? — האָט ער פאַראַכטנדיק געגעבן אַ שאַר אַוועק דאָס קאַווע טעצל, וואָס דער איידעם האָט געשטעלט פאַר אים. — דרויסן גייט אָן אַ מלחמה. מיין רעגירונג איז אין געפאַר, רוסלאַנד, די רעוואָלוציע. ניין, איך קאָן נישט רואיק איינזיצן. איך פיל, אַז מען דאַרף מיך האָבן. איך מוז כאָטש אויף דער גאַס זיין, — האָט דער אַדוואָקאַט ווידער געפּרוווט זיך אויפהויבן פון בענקל.

נאָר דער איידעם האָט אים שוין געהאַלטן פאַרן אָרעם:

— סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש, זייט נישט קיין קינד, — האָט דער איידעם זיך דערלויבט אין אַן ערנסטן טאָן, — איר רופט נאָר אַרויס אַ פּאַניק ביי מענטשן, מיט אייער האַלטן זיך. מיר קאָנען גאָרנישט טון.

רוסלאנד איז אראפ פון די רעלסן, רוסלאנד איז א ווילד־געוואָרענע קארו־זעלע, און מיר מוזן זיך לערנען צו לעבן אויף דער דרייענדיקער קארו־זעלע. אָדער זיי וועלן זיך אן עצה געבן אָן אונדז, אָדער זיי וועלן זיך גאָר קיין עצה נישט געבן. דאן איז אלץ צום טייוול. דערווייל דארפן מיר טון אונדזער זאך. אפילו אויף אן אונטערגייענדיקער שיף שטעלט זיך דאָס לעבן נישט אָפּ.

עס איז געווען מער דער אנטשידענער ערנסטער טאָן, ווי די ווער־טער, וואָס האָט דעם בארימטן אדוואָקאט אָפּגעשראָקן און בארואיקט, ווי א קינד. פאר כעס האָט ער געגעבן א שלעפּ צו זיך דאָס קאווע־טעצל, וואָס ער האָט פריער געהאט פון זיך אָפּגעוואָרפן, און מיט אימפּעט זיך אָנגעגאָסן קאווע. ער האָט א מאך־געטון מיט דער האנט אין רעזיגנאציע און האָט א ברום־געטון:

— אך, אָרים רוסלאנד, וואָס דיר שטייט נאָך פאָר! אָבער אלץ וועלן מיר איבערטראָגן, — און ער האָט דעם ערשטן זופּ־געטון פון קאַ־ווע טעצל.

נאָר דאָ האָט זיך צו אים אָנגערופן א שטימע, ווי זי וואָלט נישט געקומען פון טישל, נאָר פון הינטער דער שטול:

— איר וועט דאָך מודה זיין, סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש, אז ביים אלטן רעזשים וואָלט מען זיך מיט די לייט פיל ניכער אן עצה געגעבן.

דער אדוואָקאט האָט אוועקגערוקט דאָס טעצל פון זיך מיט אימ־פּעטיקן כעס, האָט אָנגעקוקט דעם, וואָס האָט געוואגט צו דערמאָנען דאָס דאָזיקע שרעקלעכע וואָרט: „דער אלטער רעזשים". עס איז געווען דער באנקיר קראפּאָטקין, וואָס האָט ביז איצט געשוויגן. דער אדוואָקאט האָט אין זיין נערוועזיטעט ביז איצט גארנישט באמערקט זיין איידעמס באַ־גלייטער, כאָטש מען האָט אים ערשט נאָר־וואָס פאָרגעשטעלט. ערשט איצט, ביים דערמאָנען דאָס דאָזיקע שרעקלעכע וואָרט, האָט האלפּערין אָנגעשטעלט אויף אים זיינע אויגן פון די ציטערנדיקע, וואקלענדיקע פּענסנע ארויס.

פאר אים איז געזעסן נישט א מענטש, נאָר א מאסע, אן אומבאַ־וועגלעכע, אָנגעגאָסענע מאסע, אין א שווארצער קליידער־פאָרם, האָט גערעדט איבערן טישל עפּעס אומגעלומפּערטס. דער בויך איז געקומען צום פאָרשיין צוערשט פון דער מאסע ארויס. דער בויך האָט זיך געטריי־

סלט און זיך באוויגן פאר דעם מענטשן. נאָך מער, עס האָט זיך געדאַכט, אז דאָס לעבן פונעם דאָזיקן מענטש איז פארשווונדן פון זיין פּנים און האָט זיך באַזעצט איבער דעם גרויסן טעלער-ראַנד פון בויך, און זיינע אויגן זיצן נישט אין פּנים, נאָר אין בויך. עס איז אפשר איבערגעטריבן, נאָר זיין בויך האָט געקאָנט שמייכלען, דאָס איז אמת. זיין פּנים איז גע־ווען טויט, איין ברוינלעכער, פליישיקער פלעק, אין וועלכן עס האָט זיך עפּעס געטון. דערפאַר איז זיין בויך פול געווען מיט לעבן. ער האָט וויב־רירט ווי אַ וואַלפיש, דאָ איינגעגאַנגען, דאָ אויפגעגאַנגען, דאָ געקאָר־טשעט זיך. אַ מינוט געשמייכלט, אַ מינוט טרויעריק געוואָרן, לויט דער סיטואַציע פונעם מאָמענט און לויט די עמפינדונגען פון דעם מענטשן.

אויך איצט, ביים אַרויסברענגען די פראַזע וועגן „אַלטן רעזשים", האָט זי דער בויך באַגלייט מיט אַ קלאַנג, וואָס איז נישט אַרויסגעקומען דורך דער באַוועגונג פון קאַראַפּאָטקינס ליפּן, נאָר דורך דער זויברירונג פון זיין אויפגעבלאָזן לייב.

דער באַרימטער אַדוואָקאַט האָט אין דעם לאַכן פון דעם הערס בויך דערפילט די גאַנצע גרינגשעצונג, וואָס דער מענטש האָט צום נייעם רע־זשים.

דאָס האָט דער אַדוואָקאַט נישט געקאָנט איבערטראָגן. ער האָט זיך געהאַלטן פאַר מיטפאַראַנטוואָרטלעך פאַרן נייעם רעזשים. נאָך מער: ער האָט זיך געהאַלטן נאָכן באַרימטן וואָרט: „דער שטאַט — דאָס בין איך". ער איז געווען פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער רעוואָלוציע. האַלפּערין האָט זיך אויפגעהויבן אין זיין גאַנצער הויך און האָט אָפּגעענטפערט אין אַ פּאַטעטישן טאָן:

— קיינער וועט אונדז נישט קאָנען פּראָוואָצירן, נישט פון לינקס און נישט פון רעכטס, איינצופירן די מעטאָדן פון דעם אַלטן רעזשים. דער אַלטער רעזשים איז טויט! און די רעוואָלוציע וועט קיינמאָל נישט באַפלעקן איר גלאָרייכן נאָמען מיט זיינע דרכים און מעטאָדן. דערפאַר וועלן מיר שוין זאָרגן

דער באַנקיר האָט זיך גענומען פאַרענטפערן. נאָר איידער עס איז אָנגעקומען דאָס וואָרט פונעם מויל, האָט שוין דער בויך געהאַט רעאַגירט דערויף. דער בויך איז געווען פיל לויפיקער און געשווינדער פון מאַטן אַלטן אויסגעלאָשענעם פּנים. דאָס פּנים, האָט זיך איבערהויפּט געדוכט

איז אזוי ווייט, אז מען האָט עס קוים געקאָנט דערזען. עס איז, לויט דער פּראָפּאָרציע צו זיין גרויסן, גוואַלדיקן קערפּער אויסגעקומען אזוי קליין, אז מען האָט עס טאַקע קוים אָנגעזען. פון זיין מאָגן זענען געקומען עפּעס אומפאַרשטענדלעכע ווערטער, וועלכע זענען פאַרהאַלטן געוואָרן דורך זיין שווערן אָטעם. נאָר דאָס, וואָס ער האָט געוואָלט זאָגן, האָט ער געזאָגט דורך די באַוועגונגען פון דעם בויכס פאַלדן. און עס איז אויך געווען מער פּאַסיק, וואָרים דאָס, וואָס דער דיקער באַנקיר האָט געהאַט צו ענטפערן, האָט מען נישט געקאָנט אַרויסזאָגן מיט ווערטער, נאָך בעסער מיט אַ געדאַנקען־פולן שמייכל, און צו דעם האָט זיין ברייט־ראַנדיקער טעלער גרויסאַרטיק געטויגט.

דערווייל איז דאָס לעבן אין דעם האָטעל אָנגעגאַנגען ווי געוועגלעך, וואָרים היינט איז געווען אַ פיל גרעסערע באַוועגונג און אַ פיל באַלעבטערע האָטעל־טעטיקייט, ווי יעדן אַנדערן טאָג. די באַנען זענען נאָך אָנגעקומען אין מאָסקווע. דרויסן, פאַרן האָטעל, אויפן ברייטן, באַוועגלעכן טעאַטער־פּלאַץ, האָבן געהאַלטן אין איין אָנפּענדזשען איינגעשפּאַנטע דראָזשקעס, געפירט פון שווערע, שוואַרץ־גלאַנציקע שטאַרקע פערד, מיט געסט און געפּעק פון די וואָקזאַלן.

די באַאומרואיקנדיקע נייעס פון די צייטונגען, און די נערוועאישע שטימונג, וואָס האָט צוליב איר געהערשט אין די גאַסן פון מאָסקווע, האָבן אָנגעוואָרפן אַ שרעק אויף אייניקע רואיקע מאָסקווער באַלעבאַטים, וועלכע האָבן געלעבט צוריקגעצויגן אין זייערע „אָסאָבניאַקעס".

אייניקע פון זיי, וועלכע האָבן געהאַט זייערע וווינונגען נאָענט צו די אַרבעטער־קוואַרטאַלן, האָבן געפונען פאַר נויטיק אויף די פּאָר אומרואיקע טעג — ביז עס וועט זיך איינשטילן — צו זיין נענטער צום צענטער און אַריבערצופאָרן אין האָטעל, כאָטש עס איז פאַרלויפיק קיין גרונט נישט געווען פאַר דער דאָזיקער נערוועזיטעט. אַ חוץ נישט־געשטויגענע און נישט־געפלויגענע קלאַנגען און צווייפלהאַפטיקע ידיעות, האָט מען קיין אומגעוועגלעכעס אויף די מאָסקווער גאַסן נישט אָנגעזען.

דאָס לעבן איז אָנגעגאַנגען, ווי געוועגלעך. טאַקע אין די ערשטע שעהען פון טאָג האָבן די גרויסע געשעפטן זיך נישט געאיילט צו עפענען. נאָר אַז מען האָט געזען, אַז אַנדערע געוועלבער עפענען זיך, האָט

מען אויך אויפגעמאכט די טירן, און די באוועגונג איז געוואָרן א מער באַ־לעבטע.

פאַרשטייט זיך, אז דער פאַרוואַלטער פונעם האָטעל מיט זיינע צו־העלפער האָבן געהאַט פיל צו טון אָפּצושלאָגן די פילע געסט, וועלכע האָבן זיך געוואָרפן אויף דעם שוין איבערגעפולטן האָטעל, און צו שאַפן קאַרגן פּלאַץ פאַר יענע חשובע, אָדער אַלטע קונדן, וואָס מען האָט נישט געקאָנט אַוועקשיקן. אַלע זענען געווען נערוועז און האָבן גערעדט מיט העכערע שטימען, ווי געוועגלעך, מיט מער באַלעבטן טעמפּעראַמענט.

אַן ענערגישער קאַוואַליער האָט זיך געפעדערט אין די פריאיקע שעהען צום קאַנטאָר פונעם האָטעל מיט א בלומען־בוקעט און האָט גע־פרעגט עפּעס אויף א דאַמע. נאָר אין גאַנצן הויז האָט מען נישט געקאָנט געפינען א דאַמע מיט אַזא נאָמען. דער טעמפּעראַמענטפולער קאַוואַליער האָט זיך נישט געלאָזט אָפּפאַרטיקן מיט אַן אָפּזאָג. מיט א טעלעגראַפישן בלאַנק אין איין האַנט און דעם בלומען־בוקעט אין דער צווייטער, האָט ער געפאָדערט מיט א דערהויבענער שטימע די „מאַדאַם", און עס האָט אויסגעזען, אז נישט אַנדערש, נאָר די האָטעל־באַזיצער האָבן זי אויפ־געגעסן.

די האָטעל־אָנגעשטעלטע האָבן געשוויצט, זוכנדיק אין די מעלדונגס־ביכער. די באַדינער האָבן געהאַלטן אין איין לויפן אַרויף־און־אַראָפּ איבער די מיט טעפּיך באַלייגטע טרעפּ צו זוכן די מאַדאַם מיט דעם אָדער אַן ענלעכן נאָמען.

דערווייל האָט די באַלעבטע שטימע פון דעם טעמפּעראַמענטפילן קאַוואַליער צוגעצויגן צו זיך די אויפמערקזאַמקייט פון די אַרומיקע, וואָ־רים ער האָט אַקצענטירט זיין פאַרלאַנג צו זען די באַטרעפנדע מאַדאַם, נישט נאָר בלויז מיט זיין שטימע און טעלעגראַמע, וואָס ער האָט גע־האַלטן אין דער האַנט, נאָר ער האָט אויך דערביי באַנוצט די בלומען, וואָס האָבן אַרויסגעקוקט דערשראָקענע פונעם בוקעט, ווי פייגעלעך, וואָס האָבן מורא, אז איצט קומט זייער סוף... און זייער ענד איז טאַקע, נעבעך, אַזוי געווען. פאַרלירנדיק זיין געדולד, האָט דער עלעגאַנטער קאַוואַליער אָנגעהויבן צו שלאָגן מיט די בלומען אויפן קאַנטאָר, ווי מיט הושענות...

פון דער באַן איז אויך איצט אָנגעקומען וואַסיל אַנדרעיעוויטש, דער פּאַסאַזשיר, וועמען מיר האָבן באַגלייט קיין מאָסקווע — א דערשראָקע־

נער, א דערציטערטער, א נישט־אויסגעשלאָפענער. קיין צימער איז פאר אים נישט געווען אָנגעגרייט, האָט ער זיך אוועקגעזעצט אויף דעם איינ־געזאַלצענעם, אינעם זאַק איינגעגייטן חזיר ביים קאַנטאָר, און געזאָגט, אַז ער וועט נישט אָפּטרעטן פון דאַנען, כאָטש בלייבן זיצן איבער־נאַכט, ביז מען וועט נישט אויפשטעלן פאר אים א בעט אין א באַד־צימער, כאָטש אין קאָרידאָר. עס איז אים אַלץ־איינס. ענדלעך האָט זיך פאר אים געפונען א ווינקל, ווו מען האָט אים איבערגעפעקלט מיטן איינגעזאַלצע־נעם חזיר (און עס איז געווען נויטווענדיק אויך, וואָרים פון דעם איינ־געגייטן זאַק האָט זיך שוין געלאָזט הערן)...

די מאָסקווער סוחרים, אין פינקלדיק־אָפּגעפּוצטע שטיוול, מיט „פרינץ־אַלבערטס" אויף פאַרקנעפּלטע רוסישע העמדער אָן האַלדז־טי־כער, האָבן מיט שווערע טריט זיך באַוועגט אהין־און־צוריק. צווייפלהאַפ־טיקע פרויען, פון וועלכע עס האָבן זיך געפילט געפעפערטע שטאַרקע פערפומען־ריחות, האָבן זיך דורכגעשליכן דורך די מיט מענער באַזעצטע טישלעך פון רעסטאָראַן און קאַפע־האַלע, פון וואַנען עס האָבן זיך גע־טראָגן וואָלקנס רויך פון ציגאַרעטן אין ציגאַרן, שיכורע שטימען פון אָנ־געוואַרימטער רוסישער „וואָדקע".

קעלנערס אין ווייסע העמדער און ווייסע פאַרטיכער זענען מיט באַלייגטע טאַצן געלאָפן פון בופעט צום רעסטאָראַן און צוריק. מיט איין וואָרט: עס האָט זיך אָנגעהויבן א פרימאָרגן אין דעם האָטעל, ווי אין יעדן אַנדערן, נאָר נאָך מער באַלעבט ווי אין יעדן אַנדערן. עס האָט זיך נישט געוואָלט גלויבן, אַז עס איז דאָ א פיזישע מאַכט, וועלכע קאָן אָפּ־שטעלן דאָס רוסישע לעבן, וואָס האָט זיך אַריינגעגאָסן מיט זיין געוועג־לעכער רוטינע אין דעם פרישן, אויסערגעוועגלעך שיינעם זוניקן האַרבסט־טאָג.

די נייעס, וואָס די צייטונגען האָבן געבראַכט פון דער הויפּטשטאָט, די ידיעות, וואָס האָבן זיך געטראָגן פון אויער־צו־אויער וועגן גובערנאַ־טאָרישן הויז, וועגן רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט, האָבן זיך אַרויס־געוויזן ווי זאַכן, וואָס געשען עפּעס אין אַן אַנדערער מדינה און האָבן מיטן לעבן פונעם האָטעל קיין שום שייכות נישט.

— אַז די פּראָוויזאָרישע רעגירונג וואָלט מיך געוואָלט האַרכן, וואָלט זי זיי איבערגעגעבן די מאַכט, לאָמיר זען, וואָס זיי וועלן אויפטון. זיי

וועלן זיך דאָך נישט קאָנען האַלטן קיין פיר און צוואַנציק שעה. — מיט די דאָזיקע ווערטער איז צוגעקומען צו מירקינס טישל דער טיי־סוחר וואָז־מאַרין, וועלכער איז אויך צוגעצויגן געוואָרן צו דער היינטיקער פאַר־זאַמלונג.

ער איז געווען אויסגעשלאָפן, אויסגעצערטלט, אויסגעקעמט. נאָך זיין געוווינהייט, האָט ער זיך נישט געלאָזט וויי־טון. ער האָט פּעדאַנ־טיש אָפּגעהיט דעם דאָקטאָרס געבאָט „נישט צו נעמען זיך צום האַרצן".

די דאָזיקע ווערטער האָט ער גערעדט אָן אויפרעגונג, ווי אַ זאַך, וואָס האָט צו אים קיין שייכות נישט. ער האָט זיך דערביי נישט וויי־געטון.

— ער קאָן עס זאָגן, אים איז עס לייכט. זיין הויפּט־קאַנטאָר האָט ער איבערגעטראָגן קיין לאָנדאָן, די קאַפּיטאַלן האַלט ער אין די אַמעריקאַנער בענק און זיין טיי וואַקסט — אין כינע. אָבער מיר האָבן דאָ אַלץ, אונדזער לעבן איז דאָ.

— אונדזער רוסלאַנד! — האָט זיך דער אַדוואָקאַט געקלאַפּט אין האַרץ אַריין און ווידער גערעדט מיט באַלעבונג. — פיר און צוואַנציק שעה, זאָגט ער — אָבער אין די פיר און צוואַנציק שעה וועלן זיי אַ תל־מאַכן פון רוסלאַנד.

— עס האַלט נאָך נישט דערביי, און צו קאָכן זיך איז נישטאָ וואָס, — האָט מירקין ווידער דערמאָנט. — דערווייל איז נאָך דאָ אַ פראָנט, און די גאַרניזאָנען אין די שטעט זענען אויך נאָך גענוג שטאַרק. דערווייל מאַכט איר זיך קאַליע אייער לעבער, סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש.

— דער שטאָט־גאָלאָווא האָט טעלעגראַפיש אַרויסגערופן אַלע שטאָט־פאַרוואַלטונגען פון מאָסקווער גובערניע, אַז זיי זאָלן קומען פאַר־טיידיקן מאָסקווע. עשאַלאָנען קאָזאַקן גייען פון פראָנט, קערענסקי האָט זיי אַרויסגערופן... די גאַנצע אַוואַנטורע וועט זיך באַלד ענדיקן.

— יונגערמאַן, פון וואַנען ווייסט איר די דאָזיקע ידיעה? — האָט דער אַדוואָקאַט אָנגעכאַפּט ביים אַרבל אַן עלעגאַנט־געקליידעטן יונגנ־מאַן, וואָס האָט די אויבן־דערמאָנטע ווערטער אַריינגעוואָרפן צו דעם אַלטן מירקינס טיש. פון דעם יונגנמאַן האָבן זיך געטראָגן פּערפומען־רי־חות ווי פון אַ פרוי.

— דאָס איז אַ סוד. איינענע פּאָסט, פאַרערטער סאָלאָמאָן אָסיפּאָ־

וויטש — ענטפערט־אָפּ דער יונגערמאַן מיט אַ סודותדיקן קוק אויף זיי־נע געפלעגטע נעגל.

— פון וואַנען ווייסט איר מיין נאָמען? ווונדערט זיך, נישט אָן צו־פרידנקייט, דער אַדוואָקאַט איבער דעם, וואָס ער ווערט דערקענט.

— דאָס איז קיין ווונדער נישט. ווער קאָן נישט אייער נאָמען אין רוסלאַנד, סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש?

נאָך איידער דער אַדוואָקאַט האָט נאָך צייט געהאַט אָפּצוענטפערן עפּעס אָנגענעמס דעם יונגנמאַן פאַרן נחת־רוח, וואָס ער האָט אים אָנגע־טון, איז ער אָפּגעצויגן געוואָרן ביים אַרבל דורך אַן ענערגישן צי פון מירקינס שטאַרקער האַנט:

— לאָזט אים אָפּ.

דער אַדוואָקאַט האָט אָנגעקוקט פאַרוווּנדערט זיין איידעם.

— מיינע ידיעות וועלן אייך זייער צונויץ־קומען, איך קאָן אייך פאַר־זיכערן, גבריאל חיימאָוויטש, — האָט דער יונגערמאַן געשווינד אָפּגע־ענטפערט און איז פאַרשווונדן געוואָרן.

— דאָס איז דאָך מישקע „מאָלאָדעץ". ער האָט דערשפּירט, אַז מיר האַלטן דאָ אָפּ די גרינדונגס־פאַרזאַמלונג פון „ניי־רוסלאַנד", איז ער אונדז נאָכגעקומען. עס וועט אים אָבער גאָרנישט העלפן, — האָט מירקין געזאָגט. — יעדנפאַלס, איז צייט זיך צוצוגרייטן, דער זייגער רוקט זיך

— איר דענקט נאָך טאַקע אָפּצוהאַלטן די פאַרזאַמלונג? איצט, אין אַזאַ צייט? — ווונדערט זיך דער אַדוואָקאַט. — איין גאָט ווייסט, מיין האַרץ וועט נישט זיין דערביי.

— דווקא איצט, דווקא אין אַזאַ צייט. און פון אייך דערוואַרטן מיר צו הערן אַ קרעפטיק וואָרט, סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש, וואָס זאָל שטאַרקן אונדזערע הענט אין דעם דאָזיקן פאַראַנטוואָרטלעכן מאָמענט.

— אפשר האָט איר רעכט. דווקא איצט, דווקא אין אַזאַ צייט. רוס־לאַנד דאַרף אונדז דאָ האָבן, נישט ווינציקער ווי אויפן פראָנט און אויף די באַריקאַדן, — האָט געזאָגט פרום דער אַדוואָקאַט.

ער האָט זיך אויפגעהויבן און איז אַוועק אין זיין צימער צוגרייטן זיך פאַרן פייערלעכן אַרויסטריט אויף דער וויכטיקער גרינדונגס־פאַר־זאַמלונג פון דער געזעלשאַפט.

צייט דער אַדוואָקאַט האָט זיין פּערזאָן נאָענט פאַרבונדן מיט דעם

נייעם רעזשים. לייגט ער פיל געוויכט אויף זיין אויסערלעכן אויסזען. אי־בערהויפּט, ווען עס קומט אים אויס ארויסצוטרעטן אין דער עפנטלעכ־קייט אין שייכות מיט זיין פּראָפעסיע, אָדער מיט זיין געזעלשאפטלע־כער טעטיקייט. ער איז היינט געשטאנען לענגער ביים שפּיגל, ווי אַן אנ־דערש מאָל, באגאָסן זיך מיט אָדעקאָלאָן און פארקעמט זיך די האָר צום אויבן. ער האָט אריינגעטון דעם צייכן פון זיין הויכן אמט, וואָס ער פארנעמט אין נייעם רעזשים, אין דער קלאַפּע פון זיין שווארצן ראָק. עס איז אים איינגעפאלן אַ געניאל וואָרט, מיט וועלכן ער זאָל אָנהייבן די היינטיקע פייערלעכע דערעפענונג. ער וועט באנוצן דאָס זעלבע באקאנ־טע וואָרט, וואָס אַ פאָרזיצער פון פראנצויזישן פּארלאמענט האָט גע־זאָגט אין דער קאמער נאָך אַן אנארכיסטישן אטענטאט:

„מיינע הערן, די זיצונג דויערט ווייטער".

קאַפּיטל 3

נחם תיבה

אַלע האָבן מודה געווען, אַז דאָס מאָל האָט דער באַרימטער אַדיוואָ־קאַט זיך אַליין איבערטראָפן מיט זיין פלאַמענדיקער רעדע אויף דער פייערלעכער דערעפענונג פון דער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג פון דער געזעל־שאַפט „גיי־רוסלאַנד". די פאַרזאַמלונג איז פאָרגעקומען אין מאַרמאָר־זאַל פון האָטעל „מעטראָפּאָל", פונקט צוועלף אַזייגער, צו דער מינוט, נישט געקוקט אויף דער אומרואיקער צייט און אויף די ידיעות, וואָס זענען אָנגעקומען פון דער הויפּטשטאָט.

און עס איז טאַקע געווען אַ גלענצנדע פאַרזאַמלונג אויך: סאַמע קאַרפּן־קעפּ, אָנגעזעענע פירער פון דער רוסישער פינאַנץ און אינדוסט־ריע. עס זענען געווען, אַ חוץ די אונדז באַקאַנטע פּערזענלעכקייטן, ווי ראָזמאַרין פון דער טיי, אויך דער גרויסער נאַפט־סוחר גאָלדשטיין, און פון דער פינאַנץ־וועלט — דער פאָרזיצער פון „קאָמערטשעסקי באַנק", דער באַנקיר קאַראַפּאָטקין, און פון דער מזרח־באַנק — אַרבוזאָוו מיט חיימזאָנען.

דער בארימטער אדוואָקאַט, אויסגעצירט מיטן צייכן, וואָס זיין הויכער אמט אין דעם נייעם רעזשים בארעכטיקט אים צו טראָגן, אין לאַיִ פון זיין ראָק, און מיט נאָך אַנדערע אויסצייכענונגען, האָט גערעדט אין א האַלב־אָפיציעלן טאָן, מען קאָן זאָגן, אין נאָמען פון די „מאסגעבידע קרייזן". כאָטש ער איז דערצו נישט באַאויפטראַגט געוואָרן (ווי ער האָט זיך אין דעם אַליין מודה געווען), אָבער לויט די שטימונגען, וואָס הערשן אין יענע קרייזן, לויט ווי ער איז אינפאָרמירט געוואָרן דירעקט פון דער ערשטער קוועלע, האָט ער זיך גענומען דאָס רעכט זיך אויף זיי צו באַרופן.

אָנגעהויבן זיין רעדע האָט ער טאַקע מיט יענעם בארימטן שפּרוך פון דעם אַמאָליקן פראַנצויזישן פּאַרלאַמענט: „די זיצונג גייט־אָן ווייטער". דווקא איצט, אין די שווערע צייטן, „מוז יעדער שטיין געטריי אויף זיין פּאָסטן. דער סאָלדאַט דרויסן אין פעלד, און דער פינאַנסיסט און אינדוסטריעלער — אויף דער וואַך פון די רוסישע אינטערעסן". מיט איין וואָרט, ער האָט די פאַרזאַמלטע איבערצייגט, אַז פאַר זיי שטייט־פאַר א פאַטריאָטישער חוב פון דער ערשטער וויכטיקייט: אַרויסצוראָטעווען די רוסישע אינדוסטריע פון פרעמדן קאַפּיטאַל, צו וועלכן דער צאַרישער רעזשים האָט זי אַזוי אומברחמנותדיק פאַרקויפט. און עס שטייט פאַר זיי די רעוואָלוציאָנערע אויפגאַבע, צוצוציען די ברייטע רוסישע מאַסן צום אינדוסטריעלן אויפלעבן פון לאַנד.

„ברענגט־אַריין די רייכטימער פון דער רוסישער ערד, מיט וועלכע גאָט און נאַטור האָבן אונדז באַשאָנקען!" — האָט ער אויסגערופן מיט פּאַטאָס. — „ברענגט־אַריין דעם נאַפט פון די באַקוער פעלדער, דאָס אייזן פון קריוואָראָגער באַסיין, דאָס זילבער פון באַיקאַל — אין די אָרימע רוסישע שטובן. דורך דעם, וואָס איר וועט אייך ברידערלעך טיילן מיט די מאַסן מיט די פּראָפיטן, וואָס די אַקציעס פון די אונטערנעמונגען וועלן אַריינברענגען, וועט אויפהערן דער ברידער־קאַמף אין די גאַסן. דאָס איז דער איינציקער וועג צו שטילן דעם דורות־לאַנגן געראַנגל צווישן קאַפּיטאַל און אַרבעט. דאָס איז אונדזער סאָציאַליזם! רוסלאַנד דאַרף דינען פאַר א ביישפּיל. זי דאַרף זיין א פאָרלויפערין אויף דעם דאָזיקן געביט. און פּונקט אַזוי ווי רוסלאַנד האָט אָפּגעשאַפט די אַליין־הערשאַפט אין דער מלוכה, מוז זי אויך אָפּשאַפן די אַליין־הערשאַפט אין

דער אינדוסטריע. אויס פריווילעגיעס! מיר באשאפן א רעפובליק פון דער אינדוסטריע!" — האט ער פארענדיקט מיט אן אויסערגעוועגלעכן פא־טאס.

די פארזאמלטע, ווי געזאגט, זענען אזוי באגייסטערט געווארן פון דעם באריטן אדוואקאטס רעדע, אז זיי האבן זיך אנגעהויבן צו באַ־טראכטן כמעט ווי רעוואלוציאנערע סאלדאטן אויפן אינדוסטריעלן פעלד — און זיי האבן זיך גענומען פאר דער גרינדונג פון דער געזעלשאפט, וואס זאל האבן די אויפגאבע ארויסצווארפן אויפן מארק פאר הונדער־טער מיליאנען רובל אקציעס פון דער רוסישער אינדוסטריע. זיי האבן זיך גענומען צו דער ארבעט מיט אזא באגייסטערונג, מיט אזא איבער־געבנקייט, מיט אזא, קאן מען זאגן, הייליקן עקסטאז, ווי עס וואלט זיך גאר נישט געווען געהאנדלט וועגן א פריוואטער אונטערנעמונג. יעדער־איינער איז דורכגענומען געווארן מיט דער הייליקער מיסיע, וואס שטייט אים פאר, און האט זיך פעסט פארגענומען אפצוזאגן זיך פון עגאאיס־טישע צילן, נאר זיך טיילן מיט דער באפעלקערונג מיט די רייכטימער, דורך פארשפרייטן ביליקע אקציעס אין פאלק.

נאך איז נישט אויסגעלאשן געווארן דאס ענטוזיאסטישע האנט־פאטשן, וואס די גליענדע ווערטער פון דעם אדוואקאט האבן ארויסגע־רופן, און מען האט ערשט געוואלט נעמען באטראכטן, ווי אזוי אויסצו־פירן אין לעבן דעם אדוואקאטס־ווערטער, ווען פון דרויסן, פון דעם טעא־טער־פלאץ, האבן זיך דערהערט איינזאמע שאסן פון ביקסן. די ערשטע קוילן זענען געפאלן אין די פעטע געזעסן פון די פראכטפולע מלאכים־לעך, וואס שטייען אינדרויסן אויפן פלאץ ארום דעם ווונדערבארן ראקא־קא־ברונען.

עס זענען געווען די ערשטע שאסן, וואס די רויטע גווארדיסטן פון דעם רעוואלוציאנערן קרינגס־קאמיטעט האבן אפגעגעבן, ארויסלאזנדיק זיך פון גובערנאטאָרישן הויז צו פארכאפן ראיאנען. זיי האבן זיך איצט געלאזט אין צענטער, צו די רעדאקציעס פון די בורזשואזע צייטונגען, כדי זיי צו פארניכטן.

קיין ארגאניזירטער פארטיידיקונגס־קאמיטעט איז נאך נישט גע־ווען. האט דער שטאט־גאלאווא ארויסגעשיקט די שטאטישע מיליץ, פאר־שטארקט מיט יונקערס פון דער קרינגס־שול, זיי צפצושלאגן.

זיי האָבן זיך באַגעגנט אויפן טעאַטער-פּלאַץ, וועלכן ביידע צדדים האָבן געוואָלט באַזעצן, און עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ שיסעריי.

די ערשטע שאָסן האָבן געטראָפן ווי אַ דונער אין דער פאַרזאַמלונג. כאָטש עס איז, אייגנטלעך, נישט געווען פאַר וואָס זיך צו שרעקן.

מאָסקווע איז זינט דער פעברואַר־רעוואָלוציע פאַרפלייצט געוואָרן פון „ווילדע" סאָלדאַטן, וואָס האָבן זיך געצויגן פון פראָנט, פון די מיליטער־רעזערוון, אויסגעשריבענע פון שפּיטעלער, אין צענטער פון רוסלאַנד.

קיין שום כוח איז נישט געווען אימשטאַנד צוריקצוהאַלטן דעם שטראָם פון דעזערטירן און בכלל סאָלדאַטן, וואָס זענען דורכגעפאָרן מאָסקווע. האָבן זיך די באַנען געמעגט אָפּשטעלן ווי ווייט הינטער דער שטאָט, האָבן זיי אַלץ נישט געקאָנט צוריקהאַלטן דעם חשק פון די סאָלדאַטן צו זען די „מאַמעלע מאָסקווע", און זיי זענען דאָרטן שוין געבליבן שטעקן. אַלץ האָט געהאַט רעוואָלווערן און אַלץ האָט געשאָסן. נאָר ווי מאָסקווע איז נישט געווען צוגעוווינט צום שיסן, האָבן די איינזאַמע זאַלפּן, איינער נאָכן אַנדערן, ביי דער נערוועזער שטימונג, וואָס האָט געהערשט אין שטאָט, און, פאַרשטייט זיך, אויך ביי דער פאַרזאַמלונג, אַרויסגערופן אַ פּאַניק.

נישט קוקנדיק אויף דער פייערדיקייט פון דעם אַדוואָקאַטס ווערטער, זענען זיי דאָך נישט געווען אימשטאַנד אינגאַנצן צו באַרואיקן און צו מאַכן פאַרגעסן, אין וועלכער צייט מען לעבט. האָבן די שאָסן אויפן טעאַטער-פּלאַץ, וואָס האָבן אַזוי רוישיק אָפּגעהילכט דורך די גרויס־שויביקע פענצטער פון זאַל, אַרויסגערופן אַ פאַרווירונג צווישן די פאַרזאַמלטע. בחינם האָט דער פאָרזיצער, דער ווירדיקער שעף פון דער גרויסער באַנק־ און האַלץ־הויז, מירקין, געקלונגען נערוועז מיט זיין גלעקל. אייניקע פון די פאַרזאַמלטע, און דער באַרימטער אַדוואָקאַט פון די ערשטע, זענען צוגעלאָפן צו די גרויסע, געוואַשענע, מיט פּאָרטיערן באַהאַנגענע פענצטער. האַלב־באַהאַלטענע אין די שווערע פּאָרטיערן, האָבן זיי אַרויסגעקוקט אויפן פּלאַץ.

פיל האָבן זיי נישט געקאָנט זען. דער שטענדיק־באַלעבטער טעאַטער־פּלאַץ איז מיטאַמאָל געוואָרן ליידיק, אַזוי ווי עס וואָלט געווען נאָר פריער מאָרגן, אָדער אַן אויסערגעוועגלעבער יום-טוב: נישט קיין פור, נישט קיין פערד, נישט קיין מענטש. איינזאַם שטייען די נאַקעטע מלאַ־

כימלעך ארום דעם בראָנדזענעם ברונען. און פונדערווייטנס זעען זיך די איינזאַמע פערד אויפן דאַך פון רויטן גרויסן טעאַטער. נאָר צווישן די טעאַטער־קאָלומנעס זעט מען, ווי איינצלנע גרופּן מענטשן, צודריקנדיק זיך צו די ווענט, באַוועגן זיך.

מען האָט געזען פאַרשידענע אין די דאָזיקע גרופּן. צווישן די שוואַרץ־גראָע אַרבעטער־קליידער האָבן זיך געוואָרפן אין די אויגן זעלגערישע מונדירן און מאַטראָזיש־בלאָע, און דאָס, וואָס ציוויל־ע מענטשן זענען געמישט מיט זעלנער, וואָס האַלטן ביקסן, האָט אַרויסגערופן אי פרייד, אי שרעק. דאָס דאָזיקע בילד איז געווען אַזוי פרעמד און נישט־געוווינט, — זעלנער מיט ציוויל־לייט צוזאַמען אויסגעמישט, — אַז עס האָט מיטאַמאָל געגעבן צו דערקענען דעם גאַנצן ערנסט פון דער לאַגע און די זאָרג פאַר דער צוקונפט.

— ווו איז מיין ראָק, מיין שטעקן? מיין ראָק, מיין שטעקן! — האָט דער באַרימטער אַדוואָקאַט מיטאַמאָל אָנגעהויבן צו רופן צו וועמען: פאַר־געסן, אַפּנים, ווו ער געפינט זיך. — איך מוז אַרויס אינדרויסן. דאָרטן באַדאַרף מען מיך! — האָט ער געשריגן.

— סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש, וווהין וועט איר גיין? אינדרויסן איז געפערלעך, — האָט אים ווער מיט שרעק געכאַפּט אונטער דעם אָרעם.

בחינם האָט דער ענערגישער פאָרזיצער געקלונגען ווייטער מיט דעם גלעקל. דער עולם איז געווען נערוועז. די רואיקערע, ווי דער נאַפּט־סוחר גאָלדשטיין, אָדער באַנקיר קאַראַפּאַטקין, חיימזאָן און נאָך אַ פּאָר קריסטן, זענען געבליבן זיצן רואיק אויף זייערע ערטער. אָבער דער טייסוחר ראָזמאַרין האָט זיך אויפגעשטעלט פון זיין אָרט. זיין אויסגעפלעגט, אויסגעשלאָפן פּנים איז מיט איינמאָל געל געוואָרן, מיט ברוינע פלעקן אַרום די אויגן. ער האָט אויסגערופן פאַרוווּנדערט:

— די לאַגע ווערט דאָך טאַקע ערנסט!

— מיינע הערן, איך בעט פאַרנעמען די ערטער! די זיצונג גייט ווייטער אָן! — האָט דער פאָרזיצער אַריינגעגעסן זיך אין דער פראַזע, וואָס דער אַדוואָקאַט האָט געלאָזט פאַלן, אַזוי ווי ער וואָלט זיך נישט געקאָנט פון איר אָפּטשעפּען.

נאָר ווער עס איז אַמיינסטן געווען אויפגערודערט אין האָט אַריינ־

געבראכט א פּאניק אין דער פארזאמלונג מיט זיין באנעמען זיך, איז גע־ווען טאקע דער בארימטער אדוואָקאט אליין.

ער האָט זיך גאָרנישט געקאָנט באַרואיקן און געהאַלטן אין איין רופן: „מיין ראָק, מיין שטעקן! הערן, לאָמיר נעמען ביקסן און ארויס אויף דער גאַס!"

ער האָט זיך נישט געלאָזט אָפּרייסן פון פענצטער און געראַנגלט זיך מיט די, וואָס האָבן אים געהאַלטן אונטערן אָרעם און געוואָלט פון דאָרטן צונעמען.

מיטאַמאָל האָט עס א רוישיקן קלונג־געגעבן. עס איז געווען א קליג־גענדיקער דונער. נאָר דורך דעם דאָזיקן דונער האָט מען ערשט געהערט דאָס ברעכן פון פאַלנדן גלאָז. דאָס זענען א רייע שויבן פון די פענצטער געפאַלן.

— אוועק פון די פענצטער! — האָבן מיטאַמאָל אַנגסטיקע שטי־מען אָנגעהויבן צו רופן. און נישט איין בכבודיקער גראָער קאָפּ פון די פארזאמלטע האָט אָנגעהויבן צו זוכן א באַשיצונג אונטער פאָטעלן, שטו־לן, טישן.

דער אדוואָקאט האָט זיך מיטאַמאָל אויפגעשטעלט אויף ביידע פיס. ער האָט אויסגעקוקט העכער, ווי אַן ארויסגעשראָקענע חיה פון באַוואַק־סעניש ארויס. זיינע האָר זענען שוין איצט געווען צעפּלאָשעט, זיינע אויגן אויסגעשטראַלט, זיינע ביינערדיקע הענט אויסגעצויגן, און ער האָט אָנגעהויבן היסטעריש צו שרייען:

— איך קאָן דאָ לענגער נישט בלייבן: ארויס אויף די גאַסן! — און געלאָזט זיך מיט אימפּעט צו דער טיר.

נאָר באַלד האָט אים ווער פאַרכאַפּט: דער אויך דערשראָקענער מיר־קין, וועלכער איז דאָך געבליבן ביי זיין רואיקן געמיט:

— וווהין? וווהין? — און מירקין האָט גענויט אים זיך צו זעצן.

די טיר האָט זיך געעפנט, און עס איז אריין דער ווירדיקער פאַר־וואַלטער פון האָטעל אין זיין שווארצן „קאַטאַוועי" און זיך אָנגערופן צו די דערשראָקענע פאַרזאַמלטע:

— מיינע הערן, — האָט ער אָנגעהויבן אין א רואיקן טאָן. — אויף די גאַסן גייט־אָן א בירגער־קריג. די באָלשעוויקעס ווילן פאַרכאַפּן דעם טעאַטער־פּלאַץ. מיר ווערן פאַרלויפיק באַשיצט פון אונדזער בראַווער

מיליץ און יוגנט. דער קאָמאַנדיר פון אונדזערע בראַווע פּאַרטיידיקער, דער פּאָלקאָווניק מאַרקאָוו, האָט מיר באַפוילן, אַזוי לאַנג ווי דער קאַמף אויפן טעאַטער-פּלאַץ וועט אָנהאַלטן, אַרויסצונעמען די געסט פון די צימערן און זיי אַראָפּפירן אין די קעלער-עטאַזשן. ער גאַראַנטירט נישט פאַר זייער לעבן. איך וויל דעריבער בעטן, מיינע הערן, אַז זיי זאָלן זיך באַמיען אין ביליאַרד-זאַל. מיר האָבן דעם ביליאַרד-זאַל אויסגערוימט און פּאַרטיק-געמאַכט אויפצונעמען אונדזערע געסט, לויט די אומשטענדן און מעגלעכ-קייטן. עס קאָן זיך נישט האַנדלען אין זייער לאַנג, ביז עס וועט נאָר גע-לינגען אונדזערע בראַווע פּאַרטיידיקער אָפּצורוימען דעם טעאַטער-פּלאַץ פון די געפערלעכע עלעמענטן. איך בעט, מיינע הערן, צו גיין נאָך מיר. מיר פאַרמאַכן דעם זאַל.

— זשאַמעי!*) — האָט זיך דערהערט אַ מוטיקער אויסרוף פון אַד-וואָקאַט. — פאַר זיי אָפּטרעטן? איבער מיין קערפּער!

נאָר צוויי פעסטע אָרעמס האָבן דעם באַרימטן אַדוואָקאַט געפירט מיט דער גאַנצער ענערגיע הינטער דעם פאַרוואַלטער צום ביליאַרד-זאַל.

דער ביליאַרד-זאַל איז געווען אונטערן פּאַרטער. אַ גערוימלעכער שטאַטלעכער זאַל, וועלכער האָט פאַרנומען צוזאַמען מיט זיינע נעבן-ציי-מערן די גאַנצע לענג און ברייט פון דעם גרויסן הויז.

אַז די פאַרזאַמלטע פון דער געזעלשאַפט „ניי-רוסלאַנד" זענען אַרונ-טער, האָבן זיי שוין אָנגעטראָפן אויף די טרעפּ פאַרשידענע לייט, איינ-ווינער פון גרויסן הויז, וואָס האָבן זיך געאיילט, מיט דעם טייערסטן פון זייער באַזיץ אין די הענט, פון די עטאַזשן אַראָפּ איבער די טרעפּ. טייל פון זיי האָבן געהאַלטן האַנט-טאַשן, יוועלן-קעסטעלעך, פּערזענלעכע טואַלעט-זאַכן, נאַכט-קליידער; אַנדערע, ספּעציעל די דאַמען, — קליינע שוים-הינטעלעך, כינעזישע ראַסן מיט חזירישע פּנימלעך; עלטערע דאַ-מען האָבן געהאַלטן אויסגעפּיטערטע קעץ; גאָר אַנדערע — אַ שטייג מיט אַ פּאַפּוגע, אָדער מיט זינגער-קאַנאַריקלעך. טייל פון זיי האָבן הויך גע-לאַכט; אַנדערע האָבן געוויינט; טייל זענען געווען פריילעך; אַנדערע טרויעריק.

אַלע זענען געווען אַרויסגענומען פון זייער לעבנס-שטייגער און אָנ-

---

*) קיינמאָל!

געשטעקט מיט דער היסטעריע פון דער אַלגעמיין הערשנדער שטימונג.

אַז די געזעלשאַפט איז אַריין אין גרויסן ביליאַרד־זאַל, מיט דעם באַרימטן אַדוואָקאַט (וועלכער האָט זיך נאָך געהאַלטן אין איין רייסן, כאָטש שוין מיט אויסגעגאַנגענער ענערגיע, פון די אָרעמס פון זיינע באַ־גלייטער), האָבן זיי נאָך אָנגעטראָפן די דינערשאַפט, וועלכע האָט מיט אַ פאַרגרעסערטן אימפּעט און יאָנגדיקער איילנדיקייט, וואָס דער מאָמענט האָט פאַרלאַנגט, אַרויסגעטראָגן די גרויסע ביליאַרד־טישן פון זאַל און האָבן אַריינגעשטעלט אויסגעבעטע פּאָטעלן, קאַנאַפּעס פאַר די דאַמען און געפּלאָכטענע שטולן מיט קליינע קלוב־טישלעך פאַר די הערן.

און, ווי שטענדיק אין אַזעלכע פאַלן, ווייזט זיך אַרויס סיי ביי די גרעסטע און בעסטע און סיי ביי די אָרימסטע און נידעריקסטע שיכטן די זעלבע נאַטור און מענטשלעכע אייגנשאַפטן: יעדער־איינער, איבער־הויפּט פון די דאַמען, האָט געאיילט צו פאַרנעמען פאַר זיך וואָס מער פּלאַץ און וואָס מער אַ באַקוועמערן זיץ, און כאָטש מען האָט נאָך פאַר־לויפיק באַנוצט די גוטע מאַנירן פון אַ גוט־דערצויגענער געזעלשאַפט, דאָך האָט מען באַלד, צוליב דער נויט פון מאָמענט, פאַרגעסן די לעקציעס פון די קינדער־שטובן, און עס זענען אַרויסגעקומען אומאָנגענעמע קליי־נע רייבונגען צוליב די פאַרכאַפּטע פּלעצער...

מען קאָן זיך גאָרנישט פאָרשטעלן, וואָס אַזאַ האָטעל האַלט־אויף אין זיינע פאַרבאָרגענע און פיל־צאָליקע צימערן. ווען מען קוקט עס אָן פון דרויסן אין געוועגלעכע צייטן, איז עס ווי איין־איינציק פּאַפּירן־שטיק, ווי אַ טשעק, צום ביישפּיל, אויף אַ גרעסערער סומע, וואָס מען ווייסט, אַז עס אַנטהאַלט אַ ווערט פון פילע מיליאָנען, און דאָך איז עס אַזוי קליין, אָפּגעשלאָסן, און באַקוועם צו האַלטן. איצט האָט דער האָטעל גע־מאַכט דעם איינדרוק, ווי מען וואָלט דעם פיל־מיליאָנענדיקן טשעק אויס־געטוישט אויף קופּערנע און זילבערנע מטבעות, און די מטבעות זענען אַזוי פיל, אַז זיי צעפאַלן זיך אין אַלע זייטן און מען קאָן זיי גאָרנישט אָנזאַמלען.

אַ שטאָט אַ גאַנצע איז אַראָפּגעקומען אין דעם ביליאַרד־זאַל אַריין. מען האָט געהאַלטן אין איין גיין און גיין. די, וואָס האָבן פאַרכאַפּט די פּלעצער, האָבן מיט שרעק און אַנגסטן באַטראַכט דעם דאָזיקן פעלקער־צוג: ווען וועט ער זיך שוין אָפּשטעלן?! און וואָס פאַרא פאַרשידענע מי־

נים מענטשן! וואָס פאַרא פאַרשידענע טיפן! מען ווייסט גאָרנישט, אַז די מענטשהייט באַשטייט פון אַזעלכע פאַרשידענע מינים און סאָרטן. ווער קאָן זיי אויסרעכענען? עס האָט זיך געדאַכט, אַז גאַנץ רוסלאַנד קומט זיך צונויף אין דעם ביליאַרד־זאַל. נישט נאָר יונג און אַלט, ווייבלעך און מענלעך, נאָר אויך דריטע סאָרטן, וואָס עקזיסטירן, נאָר עס זענען נישטאָ קיין ווערטער זיי צו באַצייכענען.

עס זענען אַראָפּגעקומען אַ הער מיט אַ דאַמע געאָרעמטערהייט, און אַ דינער האָט אין איין האַנט נאָכגעטראָגן אַ טשעמאָדאַן נאָך זיי, און אין דער צווייטער האַנט — אַ שטייג מיט אַ פּאַפּוגיי. דאָס פּאָר איז געגאַנגען פעסטלעך און פייערלעך, ווי צו עפּעס אַ גרויסן גאָטעס־דינסט. דער הויכער הער האָט אויסגעזען, ווי ער וואָלט געווען איינגעשלונגען אַ שטעקן. ער האָט זיך נישט אַ בויג־געטון, נישט קיין איין טריט פלינקער געשטעלט. און ער האָט אין דעם כאַאָטישן צושטאַנד עפּעס אויסערגעוועלעך באַרואיקנדיק געווירקט, מיט זיין פאָרנעמען האַלטן זיך האָט ער איינגעשטילט די געמיטער. ער האָט אויפגעהאַלטן זיין גאַנצע מענטשלעכע ווירדע. מיט אויסערגעוועלעכער העפלעכקייט האָט ער געבעטן אַ פּלאַץ אויף דער קאַנאַפּע פאַר זיין דאַמע, און אַליין האָט ער זיך געשטעלט הינטער איר ווי ביי אַ באַל, און דער דינער נאָך אים.

אַ לאַנגיאָריקע פּענסיאָנערקע פון האָטעל, וועלכע זיצט דאָרט ערגעץ אין אַ צימער באַהאַלטן, אַ גענעראַלס אַ ווייב, צי אַ רייכן גוט־באַויצערס אַן אַלמנה, איז אַראָפּגעקומען געפירט פון איר דינסט, מיט היסטערישע קרעכצן און פּנים־גרימאַסן. עס איז נישט געווען קיין שיעור צו די קישנס און קישעלעך, וואָס מען האָט איר נאָכגעטראָגן און וועלכע מען האָט געהאַלטן אין איין אונטערלייגן אונטער איר קאָפּ, אונטערן רוקן, אַזוי אַז זי איז געבליבן הענגען ווי אין דער לופטן און האָט געטראָגט איבער אַלעמען.

עס איז אַראָפּ אַ רייצנדע יונגע דאַמע, האַלב אין נעגליזשע, פון וועלכער עס האָבן זיך געטראָגן וואָלקנס מיט פּערפומען, — אַ שאַנסאָנעטקע, צי אַ גרויסשטאָטישע קאָקאָטע, — אין באַגלייטונג פון אַ גאַנצער כאַליאַסטרע עלעגאַנטע יונגעלייט, שטאָטישע „דענדים", וועלכע האָבן נאָך איר געטראָגן טשעמאָדאַנדלעך און הינטלעך. זי איז אַריין מיט אָפּענער פרייד, אַזוי ווי זי וואָלט געקומען אויף אַ פּיקניק. זי האָט זיך צע־

קלונגען איבערן גאנצן זאל מיט איר הילכיקן געלעכטער, צו דער אויפרע־גונג פון די בכבודע דאמען.

א קאפריזנע ווייבל, וואס ליידט אויף מיגרענע, מיט א פארבונדע־נעם קאפ, איז געפירט געווארן פון איר אויסגעמוטשעטן מאן, וועמענס פיגור עס האט זיך געבויגן אונטער דעם ווייבס יאך. זיין בלייך פנים האט געבעטן רחמנות, צו ראטעווען איר. ער האט זי געהאלטן אין איין בארואיקן, אין איין צוטראגן איר פלעשלעך צו דער נאז, טיכלעך צום קאפ. מיט חלשדיקע אויגן האט ער אויסגעבעטלט ביי מענטשן א זיץ פאר איר, וואס מען האט אים, פון רחמנות וועגן, אפגעטראטן.

א שיינער יונגערמאן, אנגעטון אין א „פרינץ־אלבערט", ביי וועלכן עס האט ארויסגעקוקט פון האלדז א רוסיש צוגעקנעפלט טונקל העמדל און א פאר שטיוול אויף די פיס, איז באגלייט געווען פון א גאנצן הארעם ווייבער. ער האט אויסגעזען ווי א קליין־שטעטלדיקער ווייבער־הענדלער. ער האט זיי אויך אזוי באהאנדלט. מיט זיינע קולאקעס האט ער אויסגע־קעמפט א גאנצע קאנאפע פאר זיין הארעם, ארויפגעשארצט זיך די ארבל און איז גרייט געווען זיך צו ראנגלען.

עס זענען אויך אראפ פענסיאנירטע גענראלן, מיט אפגעריסענע שליפעס און באלייגטע בריסטן מיט מעדאלן, — זיי האבן זיך נישט צו־ריקגעהאלטן אויסצודריקן אין דער הויך, אויפן קול, זייער פאראכטונג צו דעם נייעם רעזשים.

עס האבן זיך באוויזן רוסישע הויכע באאמטע, מיט דיפלאמאטישע שטייפע קאלנערס און אריסטאקראטישע ליסינעס, וואס האבן נישט גע־קאנט אונטערדריקן זייער „שאדן־פרייד", וואס האט זיך אפגעשפיגלט אויף זייערע פנימער, איבער דעם אומגליק, וואס האט געטראפן דער פראָ־וויזאָרישער רעגירונג.

א גוטמוטיקער אלטינקער, א דיקלעכער, מיט רויטע באקן, האט גע־האלטן די ווייבער אין איין טרייסטן מיט וויציקע ווערטלעך און אויפ־האלטן ביי זיי די שטימונג מיט קאפויעריקע אנצוהערעניש און די ווייבער האבן ארויסגעוויזן זייער צופרידנהייט מיט זייער הויך לאכן.

אן אויסערגעוועגלעך ארטיקער און גוט־דערצויגענער יונגערמאן. א בלאנדער, מיט שיינע געשנירטע וואנסעלעך און ווייסע מאנזשעטן, האט זיך געהאלטן אין איין נוצלעך מאכן אין דער אומאנגענעמער סיטואציע,

די ווייבער בייהילפיק צו זיין. ער האָט געזאָרגט פאַר זייער באַקוועמ־לעכקייט, געבעטן די מאַנספאַרשוינען אָפּצוטרעטן די געבעטע זיצן פאַר די דאַמען, צוגעטראָגן אפילו פיס־בענקעלעך די עלטערע, און ביי די יינגע־רע זיך געהאַלטן אין איין אויספרעגן, צי זיי נויטיקן זיך נישט אין עפּעס, כאָטש עס איז אין דעם כאַאָטישן מיש־מאַש, וואָס האָט געהערשט, גע־ווען שווערלעך, כמעט אוממעגלעך אויסצופירן זייערע פאַרשידענע וונ־טשן און פאַרלאַנגען. נאָר דערפאַר האָט ער זיך געהאַלטן אין איין קאָכן, אין איין דרייען זיך, אין איין יאָגן זיך — און אַזוי־אַרום האָט ער זיך באַשעפטיקט.

„דענשטשיקעס" פון די אַלטע גענעראַלן האָבן זיך אָנגעהויבן צו קריגן מיט דער דינערשאַפט פון די ציווילע מענטשן, אויסקעמפנדיק פאַר זייערע האַרן באַקוועמערע ערטער און זיצן.

פאַרזאָרגטע יידישע סוחרים זענען געווען פאַרטון אין די ווינקלען, באַהאַלטנדיק אויף די לייביקע הערצער זייער געלט און אַקציעס.

מיט איין וואָרט, עס איז געווען אַ צעפאַלענער בבל־טורעם...

אַממיינסטן האָט זיך אייסגעטיילט פון דער געזעלשאַפט אַ גרופּע פון באַיאָרטע דאַמען, וואָס האָבן זיך, ווי תמיד ווען מענטשן קלייבן זיך צונויף, אויסגעשניטן פון אַלע אַרומיקע און געבילדעט אַ קלאַס פאַר זיך. זיי האָבן זיך פאַרקליבן אין אַ ווינקל אויף די בעסטע, באַקוועמסטע שטולן און קאַנאַפּעס און האָבן מיטאַמאָל אינעם כאַאָס געבילדעט אַ וועלט פאַר זיך אַליין.

יעדע עלטערע פרוי איז דער סימבאָל פון מוטערשאַפט, יעדע אַלטע פרוי באַזונדער אין איר ווינקל, סיי אין רייכן סאַלאָן, סיי אין די אָרימע כאַלופּעס, איז די קעניגין פון שטוב. נאָר — זאָלן זיי מיר מוחל זיין — ווען אַלטע דאַמען קומען זיך אָבער צונויף אין אַ גרופּע, פירט דער טייוול דאָס קאַפּעלמייסטער־שטעקעלע צווישן זיי. עס קאָן נישט זיין עפּעס ער־גערס, ווי אַלטע דאַמען אין אַ ווינקל, אויף אויסגעבעטע שטולן, און אין אַזאַ סיטואַציע, ווי די, וואָס עס ווערט דאָ געשילדערט.

זיי האָבן גאָרנישט געוואָלט וויסן פון קיין אומאָנגענעמלעכקייטן. גאָרנישט איז פאַר זיי גוט געווען, גאָרנישט איז פאַר זיי באַקוועם גע־ווען. פון אַלעמען האָבן זיי פאַרלאַנגט צינזן פאַר זייער באַיאָרטקייט. זיי האָבן געזען איינעם זיצן אין געהאַקטע ווונדן אויף אַ באַקוועמען שטול,

האָבן זיי געבעטן דעם שטול פאַר זיך. טאָמער האָט זיך אַ יונגערמאַן באַקוועם געמאַכט אויף אַ פוס־בענקל אין אַ ווינקל, האָבן זיי עס שיין אויסגעזוכט, און דאָס בענקל פאַר די „שוואַכע פיס" פאַרלאַנגט.

— יונגערמאַן, אַ גלאָז וואַסער פאַר אַן אַלטן מענטש.

— אַ קישעלע פאַר אַן אַלטן רוקן.

— רופט מיר דעם פאַרוואַלטער.

— פאַרוואָס זעט מען גאָרנישט די דינערשאַפט?

— אפשר וועט איר אַזוי פריינטלעך זיין?

און דערווייל פאַרכאַפּט מען ביי דיר דאָס שטיקעלע פּלאַץ, וואָס דו האָסט דיר מיט צרות אויסגעקעמפט. היינט באַלד דאָס געמורמל און דאָס סודלען זיך אין די אויערן, — מען נעמט־אַרויף יעדן־איינעם אויפן צימבל. און די בליקן, וואָס ווערן דיר געשאָסן פון יענעם ווינקל אַרויס. עס גליען דאָרטן פייערלעך פון כעס און שנאה פון די שוואַרצע פּנימער אַרויס: דו גנבעסט זייער לופט מיט דיין אָטעמען, דו טרעסט אויף זייע־דע פיס. אַלץ באַלאַנגט צו זיי — און דו פילסט זיך באַלד אַן איבערי־קער, אַ באַלעסטיקטער אויף דער וועלט.

מיט איין וואָרט: דאָס גרופּעלע אין ווינקל האָט באַלד דעם גאַנצן פּלאַץ פאַרוואַנדלט אין אַ גיהנום.

דערווייל איז די ערשטע נויטווענדיקייט געווען: אַריינצובערענגען אַ ביסעלע אָרדענונג און שלום אין דער מלחמה, וואָס עס האָבן אָנגעהויבן צווישן זיך די חיות: די הינט קעגן די קעץ און די ביידע קעגן די קאַנאַרי־קעס מיט די פּאַפּוגייען, וואָס האָבן באַלאַנגט צו די פאַרשידענע דאַמען.

איז געוואָרן אַזאַ געבילעריי פון די הינט, אַזאַ מיאוטשען פון די קעץ, אַזאַ קוויטשען פון די פּאַפּוגייען און האַרצרייסנדיק קלאַפּן פון די פליגלען פון די אַנדערע שטייג־פייגל, אַז עס האָט געדוכט, אַז מען איז אַריינגעפאַלן אין אַ משוגעים־הויז פאַר חיות.

די גרעסערע הינט זענען באַפאַלן די קלענערע. די בולדאָגס האָבן נעשמעקט צו די „כינעזער". די „כינעזער" האָבן זיך געריסן אויף די שויס־הינטלעך. די קעץ זענען געשפּרונגען צו די שטייגן. און עס פאַר־שטייט זיך, אַז באַלד האָט די מלחמה, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן צווישן די שטוב־חיות, מיטגעצויגן מיט זיך אַ קריגעריי פון זייערע באַלעבאַטים.

די דאַמען האָבן באַשיצט זייערע ליבלינגען אין זייערע בוזימס און

געהאט טענות צו די מענער, פארוואס זיי נעמען זיך נישט אָן פאר די אומבאהאָלפענע באשעפענישן. האָבן זיך די מענער אָנגענומען פאר די הינטעלעך פון זייערע דאמען, זענען אָבער די אנדערע קאוואליערן פון די קענגער־הינט אויך נישט געבליבן הינטערשטעליק. די, וואָס האָבן קיין חיות נישט געהאט, האָבן גלאט פראָטעסטירט קעגן דער בילעריי. אזוי, אז באלד האָט זיך דער קריג צעפלאקערט און האָט שוין אָנגעשטעקט אלע־מען קעגן אלעמען. עס איז דורכאוים געווען נויטיק אריינצובערענגען אביסל אָרדענונג צווישן די חיות. איז געפאלן א פאָרשלאג פון אן עלטערן הער, דאכט זיך, א ייד, וועלכער, זעט־אויס, האָט נישט געהאט קיין באזונדערע פארשטענדעניש און ליבע צו חיות, אז מען זאָל גאָר דערווייטערן פונעם אלגעמיינעם זאל די פיר־פיסיקע, וועלכע ברענגען אריין אזא צעמישונג צווישן די איינוווינער פון דער קליינער רעפובליק, — ווי ער האָט זיך אויסגעדריקט.

לויט דעם גייסט פון דער צייט, איז דער דאָזיקער פאָרשלאג גענו־מען געוואָרן צו אן אלגעמיינער אָפשטימונג און איז דורכגעגאנגען מיט א מערהייט.

מען האָט גענומען מיט דער הילף פונעם פארוואלטער און די דינער דערווייטערן פונעם זאל אלע הינטלעך און קעצעלעך, קאנאריקלעך און פאפוגייען, און זיי אריינצובערענגען אין אן אנדער צימער. קאָן מען זיך שוין פאָרשטעלן די היסטערישע גוואלדן און די פלאמענדיקע פראָטעסטן, וואָס עס האָט ארויסגערופן דער דאָזיקער באַרבאַרישער אקט ביי די דא־מען. עס האָט נישט געהאָלפן די פארזיכערונג, וואָס דער פארוואלטער האָט געגעבן, אז די חיות וועלן גוט געהאלטן ווערן און ריכטיק געפיטערט ווערן דורך דער צייט פון דער „באלאגערונג", און וועלן דערנאָך ווערן צוגעשטעלט גאנץ זיכער אין די הענט פון זייערע באלעבאטים. יעדע איי־נע פון די דאמען האָט געוואָלט זיין אן אויסנאם און געבעטן פריווילעג־יעס פאר איר ליבלינג. ענדלעך איז דאָך עטלעכע גוט־מיינענדע הערן גע־לונגען צו באַרואיקן די דאמען דורך דעם, וואָס זיי האָבן גערופן צו זייער געוויסן, צו ברענגען דעם קליינעם קרבן, און שיידן זיך פון זייערע ליב־לינגען אויף א קורצער צייט פאר דעם אלגעמיינעם גוט.

מיט הארץ־ברעכנדיקער רירנדיקייט און אויסערגעוועגלעכן פאטאָס. וואָס האָט נישט ביי איינעם ארויסגערופן טרערן אין די אויגן, האָבן זיך

די דאמען געשיידט מיט זייערע חיהלעך, און די געזעלשאפט האט זיך ענדלעך באַרואיקט.

ווי עס טרעפט זיך ביי אזעלכע פאלן, האט זיך מיטאמאל דערוועקט ביי די אנוועזנדע אין זאל אן אויסערגעוועגלעכער ריזיקער הונגער, אזוי ווי דער מאגן וואלט געווען דערפילט אינסט נקטיוו די געפאר פיל פריער ווי דער עצם מענטש, און וואלט וועלן אנקלייבן פראוויאנט פאר דער שלעכטער צייט, וואס שטייט־פאר. עס איז זיי גארנישט געווען א צוקאר־מען. וויפיל קעלנער, וויפיל דינער עס זענען נישט געווען, זענען אלע געווען באשעפטיקט מיט טראגן אין ביליארד־זאל טאצן מיט סענדוויטשעס, באלייגטע ברויט, קאלטע אויפשניטן, פארשידענע טאלאטן, אוגערקעס, איינגעמאכטע שוואמען, קאוויאר, גערויכערטע פיש, קאלטן ראסטביף און קאלבס־פליישן.

וואס מער מען האט געגעסן, אלץ מער האט זיך דער אפעטיט דער־וועקט. גוט־דערצויגענע מענטשן האבן זיך געריסן די ביסנס פון די מיי־לער און צוגעטראגן צו זייערע הונגעריקע דאמען.

ערשט דערנאך, ווען דער אויפזעער האט פארזיכערט דער געזעל־שאפט, אז דאס הויז איז גוט פראוויאנטירט און קאן אויסהאלטן א באַ־לאגערונג פון א פאר טעג, און דערנאך, ווען די קעלנער האבן אנגעהויבן אויפצומאנען באצאלונגען, וועלכע זענען, אגב, צוליב דער אויסערגעוועג־לעכער לאגע, דערהויבן געווארן דורך דעם אויפזעער פילפאכיק, האט זיך דער הונגער אביסל איינגעשטילט ביז צום אוונט־עסן.

יעדנפאלס האט דאס בשותפותדיקע עסן אריינגעבראכט אן אויפגע־לייגטע שטימונג און די געמיטער האבן, נאך דעם אומאנגענעמען אינציי־דענט מיט די חיות, זיך אנגעהויבן צו באַרואיקן. מען האט זיך באקענט איינער מיט דעם אנדערן, און די אלגעמיינע טרויעריקע לאגע, אין וועל־כער אלע האבן זיך געפונען, האט באשאפן א בשותפותדיקייט צווישן די מענטשן און, מען קאן זאגן, א פאמיליאר געפיל, וואס האט נאענט גע־בראכט איינעם צום אנדערן

קאַפּיטל 4

דער משפּט איבער די באָלשעוויקעס

שפּעטער אָבער האָט שוין געהערשט אין ביליארד־זאַל אַזאַ באַלעב־טע און אויפגעלייגטע שטימונג, אַז עס האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז די מענטשן דאָ זענען נישט צונויפגעטריבן געוואָרן צופעליק דורך אַ נויט, נאָר עס זענען זיך פרייוויליק צוזאַמענגעקומען אויף אַ ראַט מענטשן, וואָס באַלאַנגען צו איין געזעלשאַפט, נאָר זענען אָנגעטון אין נישט־פּאַסיקע קליידער.

דער רוסישער נאַציאָנאַלער כאַראַקטער און נאָך מער דאָס גלעזעלע רוסישע „וואָדקע" האָט באַלד ברידערלעך צוזאַמענגעבונדן די פאַרשידנ־אַרטיקע מענטשן, אַז עס האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז מען קען זיך שוין פון לאַנג. נישט נאָר פרויען, נאָר מענער האָבן זיך געהאַלטן אין איין קושן, אין איין שליסן פריינטשאַפט, אין איין קלאַפּן זיך אויף די פּלייצעס.

ס'פאַרשטייט זיך, אַז צוזאַמענגעגליט אַלעמען האָט דער גרויסער ערנסט פון דעם מאָמענט, דאָס פּאַטריאָטישע געפיל, די ליבע צו רוסלאַנד און די שנאה צום אַלגעמיינעם שונא, וואָס וויל מיט דייטשיש געלט דערשטיקן די דערגרייכונגען פון דער רעוואָלוציע.

עס איז אָנגעגאַנגען אַ זייער באַלעבטע, הייסע דיסקוסיע איבער די צילן פון די באָלשעוויקעס.

קיינער, פאַרשטייט זיך, האָט נישט געגלויבט, אַז זיי מיינען טאַקע ערנסט צו פאַרכאַפּן די מאַכט, וועלכע זיי קאָנען דאָך, פאַרשטייט זיך, נישט האַלטן. טייל האָבן דערקלערט, אַז עס איז נאָר אַ וואַל־מאַנעווער מצד די באָלשעוויקעס, כדי צו געווינען וואָס מער מיטגלידער צו די פאַר־שטייענדיקע וואַלן פון דער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג פון דער רוסישער רע־פּובליק.

עס האָט גערעדט אַ יונגערמאַן אין אַ סטודענטיש היטל, וואָס ער האָט געטראָגן אויפן קאָפּ, — כאָטש די מענער זענען אַלע געווען מיט אַנטבלויזטע קעפּ. דערביי זענען זיין עלטער, זיין פינגער און די איבעריקע קליידונג זיינע געווען מער פון אַ דערפאָלגרייכן סוחר, איידער פון אַן

אָרימען סטודענט. ער האָט געהאַלטן אין איין רעדן הויך אויפן קול, אַז אַלע זאָלן הערן, אַז ער האָט זיך נאָר וואָס צוריקגעקערט פון סיביר, פון וואַנען די רוסישע רעוואָלוציע האָט אים באַפרייט, און האָט מורא, ער זאָל ווידער נישט אַריינפאַלן אין סיביר צוליב די באָלשעוויקעס. שוין גע-נוג סיביר! — האָט ער אויסגעשריגן. — ער וויל שוין נישט מער קיין סיביר.

אַ צווייטער יונגערמאַן האָט זיך גענומען דעם אויטאָריטעט צו דערקלערן אין נאָמען פון צ. ק. פון די „עסערן", אַז זיי, די סאָציאַל-רע-וואָלוציאָנערן, מאַכן נישט מיט די דאָזיקע אַוואַנטורע. ער איז קעגן דעם איצטיקן אַרייסטריט און שטעלט זיך אויף דער זייט פון דער פּראָוויזאָ-רישער רעגירונג. דערצו האָט ער פאַרזיכערט, אַז די גאַנצע אַוואַנטורע וועט היינט נאָך ווערן ליקווידירט, אָן אַ טראָפּן בלוט, ביים צווייטן צוזאַ-מענפאָר פונעם אַלרוסישן סאָוויעט, וואָס קומט-פאָר אין פעטראָגראַד.

עס האָט זיך אָנגעהויבן צווישן אים מיט נאָך אַ יונגנמאַן אַ וויכוח וועגן דער שטעלונג פון מאַרטאָווס גרופּע, און דאָס האָט זיי זייער צע-היצט. אַזוי אַז די בכבודע רוסישע לייט, און סתם רוסן, וואָס זענען גע-שטאַנען דערביי, האָבן זיך דורכגעווענקען מיט בליקן און איינגערוימט זיך אין די אויערן, אַז די גאַנצע חתונה איז אַרויסגעקומען צוליב דעם, וואָס די צוויי זשידעס, טראָצקי און מאַרטאָוו, האָבן זיך נישט געקאָנט איינטיילן מיט דער רוסישער מלוכה. כאָטש הויך האָבן זיי עס מורא-געהאַט צו זאָגן, ווייל דאָס וואָרט „זשיד" איז צייט דער רוסישער רע-וואָלוציע אַרויס פון דער מאָדע.

פאַרשטייט זיך, אַז די אַלגעמיינע דערלייכטערטע שטימונג פון דער-פאַרזאַמלונג האָט געווירקט גוט אויפן געמיט פון אונדזער אַדוואָקאַט. עס האָט צוריק אויפגעלעבט זיין ענערגיע, און זיין געזעלשאַפטלעכער חיש האָט אים מיטאַמאָל געגעבן אַ שטופּ צו טון מעשים. ער האָט זיך געפונען אין זיין עלעמענט און האָט זיך געפילט ווי אַ פיש אין וואַסער. נאָך די שטימונגען פון דעם מאָמענט האָט ער באַלד זיך גענומען אָרגאַניזירן די „באַלאַנערונג", ווי ער האָט אָנגערופן דאָס געצוווּנגענע צוזאַמען-זיין אין ביליאַרד-זאַל.

ער האָט זיך באַלד גענומען פאַרוואַנדלען די צופעליקע צוזאַמענ-קונפט פון מענטשן אין אַ „געזעלשאַפטלעכן קערפּער", ווי ער האָט ליב-

געהאט זיך אויסצודריקן, — אין „א געזעלשאפטלעכן קערפער מיט פיל פונקציאָנירנדיקע גלידער". ער מיט נאָך א קאָלעגע, דעם רוסישן אדוואָקאט סמירנאָוו, וואָס האָט באַלאַנגט צו מיליוקאָווס גרופּע, — האָבן באַלד באַשאַפן א „פּאַרטיידיקונגס־קאָמיטעט", וואָס קיינער האָט אייגנטלעך נישט געוווּסט אין וואָס עס וועט באַשטיין זיין טעטיקייט, ווייל אויפן פּלאַץ פאַרן האָטעל, ווו עס איז אָנגעגאַנגען די שיסעריי צווישן די באָלשעוויקעס און דער אָרטיקער מיליץ, האָט קיינער נישט געהאַט בדעה אַרויסצוגיין, און דער קאָמאַנדיר, פּולקאָווניק מאַרקאָוו, וואָס האָט פאַרטיידיקט דעם טעאַטער־פּלאַץ, וואָלט קיינעם נישט אַרויסגעלאָזט. דער קאָמיטעט אָבער האָט עקזיסטירט, און האָט ווערבירט וואָלונטירן צווישן דער געצוווּנגענער געזעלשאַפט. ער האָט אפילו באַשאַפן א סאַניטאַר־קאָמיסיע, און אייניקע דאַמען, ספּעציעל די יינגערע און שענערע, האָבן אָנגעהויבן צו באַנוצן אַלס קאָפּ־באַקליידונג „שוועסטער־טיכלעך", וואָס זיי האָבן זיך מיט ווייבערשער געשיקטקייט אויף געשווינד צונויפגעשטעלט אויפן היימישן אופן. שוין אָפּגערעדט פון א „רויטן קרייץ", אין וועלכן עס זענען געווען פאַרפליכטעט אַריינצוטרעטן אַלע עלטערע מאַנספּאַרשוינען, אזוי, אז עס האָבן זיך באַלד אין דער פאַרזאַמלונג באַוויזן לייט מיט בענדער איבער די אָרעמס און מיט אָפּצייכענונגען פון די טיילן, צו וועלכע זיי באַלאַנגען. און צווישן די דאַמען האָט מען געזען שוועסטער־הייבלעך, וואָס די יינגערע האָט עס נאָך שענער געמאַכט און די עלטערע — נאָך מיאוסער.

נאָר אזוי ווי עס איז דורכגעגאַנגען א שטיקל צייט, און די קאָמיטעטן זענען געבליבן אָן טעטיקייט, און אזוי ווי דער אַדוואָקאַט סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש איז געווען א מענטש, וואָס האָט נישט געקאָנט זיצן רואיק, איז ער געקומען אויף דער גליקלעכער אידעע: צו אָרגאַניזירן אָן עפנטלעכן משפּט איבער די באָלשעוויקעס, וואָס זאָל אַרויסברענגען די גידערטרעכטיקייט פון זייערע מעשים פאַר דער עפנטלעכקייט און אָפּשטעמפּלען זייער טרויעריקע ראָל אין דער רוסישער געשיכטע. עס האָט אָבער געפעלט א פאַרטיידיקער פון די באָלשעוויקעס, וועלכן עס איז ביי דעם דאָזיקן עולם, פאַרשטייט זיך, געווען שווער אויסצוזוכן.

עס האָט זיך אָבער באַלד אַרויסגעוויזן, אז די גאַנצע מעשה איז געווען איבריק. די שטאָטישע מיליץ מיט די פרייוויליקע אָפיצירן האָבן

פאַריאָגט דעם חבר גאַלענקאָ, וואָס איז אַרומגעגאַנגען מיט רויטע גוואַר־דיסטן איבער די בורזשואַזע רעדאַקציעס און צעשלאָגן די דרוקערייען. מען האָט זיי צוריקגעטריבן אין „גובערנאַטאָרישן הויז" אַריין, ווו זיי האָבן זיך אויפגעהאַלטן, כאָטש דאָ־און־דאָרט זענען נאָך אָנגעגאַנגען אויף די גאַסן איינצלנע קאַמפן, אָבער אויף דעם טעאַטער־פּלאַץ, פאַרן האָטעל „מעטראָפּאָל", איז שוין געווען רואיק.

דער פאַרוואַלטער פון האָטעל האָט דערלויבט די געסט צוריקצוגיין אין זייערע צימערן, כאָטש אויף דער גאַס האָט די מיליץ נישט אַרויס־געלאָזט, ווייל די גאַסן זענען נישט געווען זיכער, און עס זענען נאָך אָנ־געגאַנגען איינצלנע שיסערייען. אַ געוויסער עלעמענט, די עלטערע און רואיקערע, האָט זיך געהעריק געפרייט מיט דער באַרואיקנדיקער ידיעה, און פון איר אויך געצויגן נוצן. די מער קאַמף־לוסטיקע, די יינגערע, האָבן זיך נישט געאיילט צוריקצוציען זיך אין זייערע צימערן. מען קאָן אפילו זאָגן, אַז אינערלעך האָבן זיי געהאַט אַביסל פאַרדרוס, וואָס די גאַנצע אויפרעגנדיקע מעשה איז עפּעס אַזוי שטיל אָפּגעלאָפן, און אַלץ איז שוין פאַרביי.

זיי האָבן דערוואַרט עמאָציאָנעלע אויפטרייסלונגען, און דאָס בשות־פותדיקע געזעלשאַפטלעכע לעבן, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן אַזוי אינטע־רעסאַנט איינשטעלן אין דעם ביליאַרד־זאַל, איז זיי געפעלן געוואָרן, און זיי האָבן עס נישט געוואָלט אַזוי גיך אויפגעבן; איז טאַקע דער גרעסטער טייל פונעם עולם איבערגעבליבן ווייטער אינעם ביליאַרד־זאַל, אין די בופעטן. ס־ווי־סיי איז נישט געווען וואָס צו טון, — אויף דער גאַס האָט מען נישט געקאָנט אַרויסגיין.

עס איז אָבער אינגאַנצן צערונען געוואָרן דער בשותפותדיקער, ברי־דערלעכער גייסט, וואָס דאָס געצוווּנגענע צוזאַמענלעבן, די אַלגעמיינע געפאַר האָט אַרויסגערופן צווישן די איינוווינער. יעדער איינער האָט שוין צוריקגעקראָגן זיינע אינדיווידועלע חשיבות, און אַ געוויסע קאַלטקייט, אַן אומגלייכהייט האָט ווידער אָנגעהויבן צו הערשן, כאָטש דער עולם איז — ווי שוין געזאָגט — ווייטער איבערגעבליבן פרייוויליק אין ביי־ליאַרד־זאַל, און מען האָט דאָרטן געגעסן מיטאָג. צוליב די הייסע דיסקו־סיעס, וואָס האָבן זיך דאָרט אַנטוויקלט, איז דער זאַל באַלד פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ מין קלוב.

דער מער צוריקגעהאַלטענער עולם, די רייכע גוט־באַזיצער, די גע־וועזענע הויכע באַאַמטע, די לעב־וועלט, — די שיינע דאַמעטשקעס מיט זייערע פילע באַגלייטער, וואָס האָבן זיך אין ערשטן אויגנבליק אַזוי גע־האַט פאַרלוירן, האָבן איצט ביי דער באַרואיקונג ווידער צוריקגעקראָגן זייער „דזשענטעלמענישע" קאַלטקייט. זיי האָבן זיך אָפּגעזונדערט פון אַלע מינים פאַרדעכטיקע עלעמענטן. אַזוי ווי עס איז אָבער נישט געווען וואָס צו טון, — אויף דער גאַס האָט מען נישט געקאָנט אַרויס, אין אין די צימערן צוריק האָט זיך נישט געגלוסט, — האָט מען זיך פאַרקליבן אין די „סעפּאַראַטקעס", כדי אין זיי צו „באַגיסן" די באַלאַנגערונג מיט שאַמפּאַניער און קאָניאַקן.

איבער אַלע זאַלן האָבן זיך שוין געטראָטן דאָס פאַרשטיקטע לאַכן, די ווייבערשע אויפפלאַמענדיקע קולות און מענערישע שיכּורע שטימען פון די סעפּאַראַטע צימערן. אַלע זענען געווען צופרידן. נאָך קיינמאָל האָט די דינערשאַפט נישט באַקומען אַזאַ ברייטהענטיק טרינקגעלט; קיינמאָל האָט דאָס הויז נאָך נישט געמאַכט אַזעלכע גוטע געשעפטן, ווי יענעם טאָג. און קיינמאָל איז דער פאַרוואַלטער נאָך נישט געווען אַזוי צופרידן פון דער גוטער שטימונג, וואָס הערשט צווישן זיינע געסט, ווי אין יענעם געדענקלעכן טאָג. מיטוואָך, דעם פיזיק און צוואַנציקסטן אָק־טאָבער אַלטן סטיל, אין מאָסקווע.

נישט ווייניק האָט געהאָלפן אַריינברענגען די באַרואיקנדיקע און פריילעכע שטימונג צווישן עולם דער זעלבער גאַסט, וואָס מען האָט גערופן „מישקע" מאָלאָדיעץ", אָדער מישקע „קאָמבינאַטאָר", דער יונ־גערמאַן מיטן בלייכן פּנים און אויבערהעמדלעך ערענאַנטער קליידונג.

דאָס הויז איז געווען אָפּגעשניטן פון דער וועלט. דער פּלאַץ איז געוואָרן באַזעצט פון אָפיצירן פון אַרטיקן גאַרניזאָן, וואָס דער שטאָט־גאָלאָווא האָט געשיקט, כדי צו פאַרהיטן דעם צוגאַנג צו דער שטאָט־דומע. מען האָט נישט אַרויסגעלאָזט און נישט אַריינגעלאָזט אין האָטעל, אָבער ער, מישקע, האָט געוווּסט אַלץ, וואָס טוט זיך אין שטאָט, וועלכע סטראַטעגישע פּונקטן די באַלשעוויקעס האָבן שוין באַזעצט, און פון וועלכע מען האָט זיי פאַרטריבן, וועלכע אינסטיטוציעס עס געפינען זיך אין די הענט פון שטאָט־דומע און וועלכע עס זענען געווען פאַרבאָטן פון די „רויטע".

ער האָט געוווּסט וועגן די שתּאַכטן, וואָס גייען־אָן אויף די נאַסן פון שעה צו שעה. און נישט נאָר האָט ער געוווּסט, וואָס עס טוט זיך אין אין מאָסקווע, נאָר ווי ער וואָלט עפּעס געווען פּאַרמאָגט אַן אייגענעם, געהיימען ראַדיאָ, אָדער באַקומען די ידיעות דורך אַן אַנדערן וועג. ווי ער וואָלט עס פון ווינט געשעפּט, האָט ער געוווּסט, וואָס עס טוט זיך אין דער הויפּטשטאָט, אויף דער פּראָווינץ, ווי עס פאַרהאַלט זיך דער פראָנט צו די געשעענישן, ווי עס אַרבעטן די באַנען, וואָס פאַרא טיילן פון דער געזעלשאַפט, וואָס פאַרא סאָציאַליסטישע גרופּירונגען עס זענען צוגע־שטאַנען צו די באַרשעוויקעס אָדער זענען פון זיי אָפּגעפאַלן.

אַלע האָבן זיך געוווּנדערט, פון וואַנען מישקע נעמט די דאָזיקע גייעס. אַלע האָבן געצווייפלט אין זייער ריכטיקייט. נאָר דאָך האָבן זיך אַלע צוגעהערט צו זיינע אינפאָרמאַציעס. ער פלעגט אַרומגיין און לאָזן פאַרן ווערטער:

„די פּראַוויזאָרישע רעגירונג איינגעשלאָסן אין ווינטער־פּאַלאַץ", „באַטשתאַראָוואָס ווייבערישער באַטאַלאָן פאַרטיידיקט דעם ווינטער־פּאַ־לאַץ", „פינעם פראָנט איז אָפּגעגאַנגען אַ דיוויזיע קאָזאַקן אויפן וועג קיין אָרשע..."

געוועגלעך פלעגט מען זאָגן: „אַהא מישקע קאָמבינירט". אָבער דאָך האָט יעדער געלעבט נאָך אַביסל נייעס. דאָרט, ווו עס איז נישטאָ קיין פּריישער קוואַל, באַנוצט מען זיך אויך מיט אַ נישט ריינעם. און מישקעס אינפאָרמאַציעס זענען נישט נאָר אַרומגעגאַנגען פון אויער צו אויער, נאָר באַלד איז ער געוואָרן דער צענטער, צו וועלכן אַלע האָבן זיך געווענדעט.

— מישקע, וואָס הערט זיך? — און מישקע פאַרלייגט זיך די הענט און קוקט אויף זיינע געפלעגטע נעגל, אַזוי ווי זיי וואָלטן געווען זיין ראַדיאָ אַפּאַראַט, צו וועלכן ער הערט זיך צו. און ער וואַרפט אַרויס אַ שטיקל נייעס, וואָס די אויסגעהונגערטע מענטשן האָבן באַלד איינגע־שלונגען און עס צעטראָגן איבערן זאַל.

דעם טאָג און אַ גאַנצן פאַרנאַכט האָט מישקעס „ראַדיאָ" געהאַלטן אין איין פאַרשפּרייטן באַרואיקנדיקע און פריילעכע ידיעות: „דער שטאָט־גאַלאָווע פאַררופט אויף מאָרגן אַן אויסערגעוועגלעכע באַראַזאַמלונג פון אַלע רעכט־דענקנדיקע עלעמענטן". „דער שטאָט־גאַלאָווע האָט אַרויסגעשיקט טעלעגראַמעס צו אַלע „דומעס" פון די אַרומיקע שטעט, אַז זיי זאָלן שיקן

פאַרשטאַרקונג צו פאַרטיידיקן דאָס „מאַמעלע רוסלאַנד", און זיי זענען שוין אויפן וועג". „די פּראָווינץ האַלט זיך אויסערגעוועגלעך גוט. אומע־טום ווערן געגרופן פּראָטעסט־פאַרזאַמלונגען קעגן די „דייטשע שפּיאָנען", און עס ווערן אַרויסגעטראָגן געהעריקע פאַרדאַמונגס־רעזאָלוציעס". „דער ווינטער־פּאַלאַץ איז נאָך נישט גענומען, און פון פּראָנט גייען עשאַלאָנען מיט קאָזאַקן, וואָס קערענסקי האָט אַרויסגערופן". „זיי זענען אייזן־פעסט פאַר דער פּראָוויזאָרישער רעגירונג". „טשערנאָוו געפינט זיך אין מאָהי־לעוו, ווו ער אַגיטירט די סאָלדאַטן פון פראָנט און קלערט זיי אויף וועגן די ריכטיקע טענדענצן פון די באָלשעוויקעס, אַז דאָס אַלץ ווערט געמאַכט פאַר דייטש געלט, כדי צו קאָמפּראָמיטירן די רעוואָלוציע". „מען דער־וואַרט די ליקווידאַציע פון דער אוואַנטורע נאָך דורך דער היינטיקער נאַכט".

אַזוי ווי די נייעסן, וואָס מישקע האָט פאַרשפּרייט, זענען געווען גוטע און אָנגענעמע צו הערן, איז ער באַלד געוואָרן נישט נאָר אַן אָנ־געלייגטער מענטש, נאָר מען קאָן זאָגן, דער ליבלינג פון אַלע דאָמען און אַ געפערלעכער קאָנקורענט פאַר די יינגערע הערן.

„דער סימפּאַטישער מישקע", — האָט מען זיין נאָמען מיטאַמאָל איבערגעשמדט. ער איז גערימט געוואָרן פון אַלע מיילער פון דעם שיינעם געשלעכט. די מענער האָבן אים מקנא געווען.

מען קאָן זאָגן, אַז מישקע איז געוואָרן דער צענטער פון דער גאַנ־צער געזעלשאַפט. מען האָט געזוכט זיין באַקאַנטשאַפט. אפילו עלטערע און חשובע הערן האָבן אים זייער וואַרים די האַנט געדריקט: „עס פרייט מיך, זיך מיט אייך צו באַקענען".

עס האָבן אים באַלד אַרומגערינגלט יונגעלייט, וואָס האָבן מיט דער הילף פון מישקעס אינפאָרמאַציעס געוואָלט געווינען אָנזען ביי זייע־רע דאָמען אין זייערע קרייזן. מען האָט מישקען איינגעלאַדן צו אַלע טישלעך מיטצוטרינקען, און מען מוז צו זיין כבוד צוגעבן, אַז ער האָט עס, ווי אַ גוט־דערצויגענער מענטש, אָבער מיט פעסטקייט אָפּגעזאָגט. דאָס האָט צוגעגעבן נאָך מער חשיבות צו זיין פּערזאָן.

פון דער גאַנצער גוט־געשטימטער געזעלשאַפט, וואָס האָט זיך גע־פונען אין האָטעל, האָט זיך נאָר אַ קליינע גרופּע אויסגענומען מיט איר געפאַלנקייט.

די דאָזיקע גרופּע האָט זיך געהאַלטן באַזונדער, געזעסן באַזונדער און גערעדט צווישן זיך מיט געדריקטע שטימען. די גאַנצע ערנסטקייט פון דער לאַגע איז געלעגן אויסגעגאָסן אויף זייערע טרויעריקע פּנימער. דאָס איז געווען די גרופּע רייכע יידישע קאַפּיטאַליסטן, וואָס זענען זיך צוגעקומען קיין מאָסקווע אין האָטעל אַריין צו דער גרינדונגס־פאַר־זאַמלונג פון דער אַקציע־געזעלשאַפט „ניי־רוסלאַנד".

דאָ זענען געווען דער אַלטער מירקין, דער רייכער טיי־סוחר ראָזמאַ־רין און דער באַקער נאַפּט־סוחר גאָלדשטיין. נאָר ווען ביי די לעצטע צוויי האָט זיך געפילט אַ זיכערקייט, אַזוי ווי די גאַנצע זאַך וואָלט זיי אייגנטלעך גאָרנישט אָנגעגאַנגען, איז דער אַלטער מירקין פּלוצלינג גע־בליבן זיצן. די גאַנצע לאַסט פון דעם שווערן וואָלקן, וואָס ציט זיך אויף רוסלאַנד, האָט זיך אַוועקגעלייגט אויף זיינע פּלייצעס. זיין פּנים איז מיט איינמאָל געוואָרן געל־בלוילעך, און די אויגן זענען איינגעזונקען אין שלאַבריק־געוואָרענע, טונקעלע נעצן פון הויט. שטיקער לויזע הויט, זי מען וואָלט פון זיי די לופט אַרויסגעלאָזט, האָבן אָנגעהויבן אַראָפּצו־הענגען פון זיין פּנים און פון זיין האַלדז, און די שטענדיק אַזוי שטאָט־לעך אויסזעענדיקע צוויי לאַנגע שפּיצן פון זיין באָרד, וואָס האָבן ביז צום לעצט געקעמפט קעגן דער עלטער און איינגעהאַלטן זייער געלן קאָ־ליר, זענען מיטאַמאָל גרוי געוואָרן. דער גאַנצער הויכער און שטאָלצער מירקין האָט זיך געבויגן און איז קלענער און איינגעשרומפּענער געוואָרן.

בחינם האָבן אין אים אַריינגערעדט אין דער שטיל, מיט נידעריקע שטימען, די צוויי סוחרים, אַז עס איז נאָך נישט צו שפּעט, און עס וועט זיך נאָך לאָזן איינאָרדענען.

ער האָט זיי נישט געהערט און האָט זיי אָפּגעענטפערט, כמעט ווי פאַר זיך, אַזוי ווי זיי וואָלטן גאָרנישט געווען דערביי:

— עס איז נישט דאָס. נישט אין פאַרמעגנס גייט עס. ניין. אין רוסלאַנד, אין מיין לעבן. אַ גאַנץ לעבן געבויט, געמיינט, אַז איך בוי אויף אַ שטאַרקן פונדאַמענט. קיין ווינטן, קיינע זאַווערוכעס האָבן מיך נישט געקאָנט אָפּשרעקן. איך האָב געגלויבט אין דעם פונדאַמענט. איר פאַרשטייט, — אין דעם פונדאַמענט, — אַז אונטער דער בלאָטע ליגט אַ קיזלשטיין, און דער קיזלשטיין וועט אַלצדינג אויסהאַלטן. עס איז אָבער טאַקע גאָרנישט מער, נאָר בלאָטע, און אַלץ זינקט אין איר איין...

דער טיי־סוחר ראָזמאַרין, וועמענס געדאַנק איז איצט געווען פאַר־גומען מיט דעם, ווי אַזוי אָפּצוהאַלטן דעם טראַנספּאָרט מיט טיי, וואָס גייט צו זיין קאַנטאָר פון דער כינעזישער גרענעץ, האָט געזאָגט הויך, אַרויסזינגענדיק די ווערטער, צו מירקינען און געטראַכט דערביי וועגן אייגענע אינטערעסן:

— ס'וועט זיך דאָך מוזן געפינען אַ וועג זיך צו קאָמוניקירן מיט אויסלאַנד.

— צוליב וואָס? — פרעגט מירקין.

— צוריקצוהאַלטן אונדזערע קאַפּיטאַלן.

— דאָס וועט זיין פאַרראַט, — האָט דער אַלטער מירקין געזאָגט, צעבייסנדיק דאָס דאָזיקע וואָרט מיט זיינע נאָך געזונטע ציין.

— נו, נו, קעגן וועמען? — האָט אים אָפּגעענטפערט דער סוחר גאָלדשטיין.

— קעגן רוסלאַנד!

— פאַר וועלכן רוסלאַנד? ווען וועט עס נאָך זיין אַזעלכעס. איך האָב אייך שטענדיק געוואָרנט, גבריאל חיימאָוויטש, אַז איר שטעלט צו־פיל איין אויף איין קאָרט.

— מיר איז נישט קיין חילוק, וועלכעס רוסלאַנד, — האָט געזאָגט דער אַלטער מירקין. — איך האָב נישט קיין אַנדערע היים, און צו וואַנ־דערן בין איך צו־אַלט. און איך באַדויער נישט, וואָס איך האָב אַלץ איינגעשטעלט אויף איין קאָרט. איך האָב געגלויבט אין רוסלאַנד.

— נו, נו, איר וועט נאָך קלוגער ווערן, אויב עס וועט שוין נישט זיין צו־שפּעט, — האָט דער נאַפּט־סוחר געענטפערט מיט אַ זיכער, שמייכל.

— אַך, זשידי, זשידי! — האָט זיך מיטאַמאָל דערהערט די באַלעב־טע שטימע פון דעם אַדוואָקאַט, וועלכער איז צוגעקומען צו זיי, גע־אָרעמט האַנט אין האַנט מיט זיין קאָלעגע, דעם רוסישן קאַדעט. — זיב נאָר אַ קוק ווי זיי זיצן ווי די געשאָכטענע הינער. עס האָט זיך נאָר־וואָס אָנגעהויבן, און זיי זענען שוין געפאַלן! און איך, פאַרקערט, איך ווער שטאַרק אין קאַמף. „דער ווינט איז דאָס פערד, וואָס טראָגט מיין זאַטל" — האָט ער אָנגעהויבן צו דעקלאַמירן פון אַ רוסישן קלאַסיקער. — גיט נישט מיט אייער דערשלאָגנקייט קיין ביישפּיל די איבעריקע. מוט, מוט

און מוט! — איז דער בארימטער אדוואָקאַט מיטאַמאָל לעבעדיק געוואָרן.

— ווען מיר וואָלטן מיט בלויז מוט געקאָנט פארטרייבן די באָלשע־וויקעס פונעם טעאַטער־פּלאַץ, וואָלט ער אונדז שוין נישט פארפעלט.

— און מיר וועלן זיי פארטרייבן אויך. מיר וועלן זיי ווייזן, יוער שטארקער איז. מיר הייבן שוין אָן דעם משפט איבער זיי. טאַקע היינט אויף דער נאַכט... עס האָט זיך געפונען אַ פארטיידיקער. וואסילי יאַ־קאָוולעוויטש סמירנאָוו האָט אויף זיך גענומען די דאָזיקע טרויעריקע ראָלע, געאָפּפערט זיך פארן וויל פון דער געזעלשאַפט. מיר וועלן זיי שוין היינט איינמאָל אָפּשטעמפּלען, באַשטימען דעם ריכטיקן פּלאַץ זייערי אין דער רוסישער געשיכטע.

— יאָ, יאָ, דאָס וועט זיין דער ריכטיקער שפּרוך קעגן טייוול, — האָט דער נאַפּט־סוחר געפּרוווט באַמערקן מיט אַ שמייכל.

נאָר דער אדוואָקאַט האָט שוין נישט געהערט די שפּאָטישע באַ־מערקונג פון דעם נאַפּט־סוחר. געאָרעמט מיט זיין קריסטלעכן פאָלעגע, ווי ער וואָלט דורך דעם ארומנעמען געוואָלט געבן אַ סימבאָלישן באַייז, אַז אין דער געפאַר גייען מיר אַלע האַנט אין האַנט, איז דער אדוואָקאַט ארומגעגאַנגען פון איין טישל צום אַנדערן און גערופן אַלעמען בייצו־וויינען דעם משפט, ווו עס וועט ארויסגעטראָגן ווערן דער ריכטיקער אור־טייל אויף די באָלשעוויקעס פאַר דער רוסישער צוקונפט. און דער־ עילם האָט זיך אויך שוין טאַקע אָנגעהויבן צו קלייבן. מען האָט זיך אָנגעהויבן צו רייסן איבער בענקלעך. די דינערשאַפט איז געווען פאַרנומען מיט אויסריכטן אויף געשווינד אַ פּראָוויזאָרישע בינע, ווו עס זאָלן זיצן די ריכטער אין די געשוווירענע. מיטאַמאָל איז עפּעס געשען, און דער עילם איז שטיין און זיצן געבליבן אין אַ חושך־מצרים.

די פינצטערניש האָט אין ערשטן אויגנבליק ארויסגערופן אַ פּאַניק. עס האָבן זיך דערהערט אַ פּאָר ווייבערשע היסטערישע אויסרופן. נאָר דאָ און דאָרט האָבן באַלד אויפגעפלאַמט אָנגעצונדענע עלעקטרישע טאַ־שן־לעמפּלעך. און אייניקע בכבודע שטימען האָבן פון פאַרשידענע ווינ־קעלעך גערופן זיך צו באַרואיקן:

— איינשטילן, איינשטילן זיך. איינשטילן. ס'וועט באַלד זיין ליכ־טיק.

— וואָס הייסט דאָס? וואָס מיינט עס, ליבינקע?

און אַלע אויגן האָבן זיך געווענדעט צו דעם איינציקן, וואָס קאָ. געבן אויפקלערונגען, צו מישקען.

— דאָס מיינט, אַז די באָלשעוויקעס האָבן באַזעצט די עלעקטרישע סטאַציע, — האָט מישקע אָפּגעענטפערט.

נאָר קוים האָט מישקע פאַרענדיקט דעם זאַץ, האָט די עלעקטריע אָנגעהויבן ווידער צו לייכטן.

— אָ! — האָבן אַלע אויגן אויפגעשטראַלט און געקוקט אויף מישקען מיט פרעמדקייט און אומצוטרוי.

— און דאָס מיינט, אַז די באָלשעוויקעס זענען אָפּגעשטויסן געוואָרן פון דער עלעקטרישער סטאַציע, — פאַרלירט זיך נישט מישקע.

— אַזוי גיך? — ווונדערט זיך אַן עלטערער הער.

— עפּעס שטימען דאָ נישט אינגאַנצן אייערע ידיעות, טייערינקער. — און מען מוז מודה זיין, אַז דאָס מאָל האָט מישקע געליטן אַ צוריקשטויס אין זיין אויטאָריטעט.

— נו, מיינע הערן, מירן אָנהייבן דעם משפּט איבער די באָלשעוויקעס. אָט טאַקע באַלד. מיר האָבן געפונען אַ פאַרטיידיקער, — האָט אויסגערופן דער אַדוואָקאַט, אָנגעשטעקט פון דער זיכערקייט, וואָס דאָס צוריקגעפונענע עלעקטרישע ליכט האָט אַרויסגערופן ביים עולם. — טאַקע, אָט אין דעם זאַל, אין אונדזער „געפאַנגענשאַפט" מיינע הערן, פאַרנעמט די פּלעצער, ביטע.

מיר מוזן מודה זיין, אַז ליידער נאָר אַ קליינער טייל פונעם עולם, און דאָס דער יינגערער עלעמענט, אַזוי צו זאָגן, דער אינטעליגענטער, איז געווען פאַראינטערעסירט אין דעם דאָזיקן ענין, און אַרויסגעוויזן צו דעם וויכטיקן משפּט, וואָס דער אַדוואָקאַט האָט פאַררופן איבער די באָלשעוויקעס, דעם געהעריקן אינטערעס. דער איבעריקער טייל פון עולם, און דאָס דער גרעסטער, האָט גאָר קיין אינטערעס נישט געהאַט צו דעם אורטייל, וואָס איז אַזוי נויטיק געווען אַרויסצובערענגען פאַר דער צוקונפטיקער געשיכטע.

זיי האָבן זיך נישט געלאָזט שטערן אין זייערע אָנגעהויבענע „ביבקעס", אין זייערע טרינקערייען, וואָס האָבן איצט צוליב דער גוטער שטימונג, וואָס האָט זיך נאָך מער פאַרשטאַרקט מיטן צוריקגעפונענעם עלעקטרישן ליכט, זיך צעפלאַקערט אין אַ ריכטיקן ברען. זיי האָבן דעם גאַנצן

פארפלאָנטערטן ענין פון „באָלשעוויקעס און מענשעוויקעס", אין וועלכן א גרויסע מדינה איז פלוצלינג אריינגעצויגן געוואָרן, איבערגעלאָזט פאַר די יידישע קעפּלעך, — זאָלן זיי זיך אליין רייסן ביי די האָר.

עס איז אויך געווען שווער זיך פונאנדערצוקלייבן אין דעם דאָזיקן גאַנצן ענין. אויב די דיסקוסיעס און רעדעס האָבן ביים אָנהייב פון דער רעוואָלוציע נאָך ארויסגערופן נייגעריקייט און אינטערעס ביים ברייטן עולם און מען איז געקומען צושטראָמען אין די מאַסן צו הערן א פּאָליטישן רעדנער, זענען זיי שוין איצט אזוי דערעסן געוואָרן, אז קיינער האָט מער נישט געוואָלט הערן קיין פּאָליטישע רעדעס.

דער עולם איז זיך צעקראָכן פון דעם ביליארד-זאַל, ווער צוריק אין זיין האָטעל-צימער, ווער אין אַלגעמיינעם בופעט. אָפּגעשטעלט האָט זיך נאָר א קליינע גרופּע פון מענטשן מיט „אָריענטאַציעס" און „פּאָליטישער באַפאַרבונג". אָבער דער באַרימטער אדוואָקאַט האָט זיך נישט געלאָזט אָפּשרעקן פון די ליידיקע שטולן. ער האָט נאָר באַדויעריק געשאָקלט מיטן קאָפּ אויף דער איגנאָראַנץ פון דעם רוסישן עולם און גערומט פאַר זיך מיט א קרעכץ:

— אָך, רוסלאַנד, רוסלאַנד!

די דינער האָבן אויפגעשטעלט א לאַנגן טיש. לויטן גייסט פון דער צייט, האָבן זיי אים באַדעקט נישט מיט א גרינעם טוך, נאָר מיט א רויטן. זיי האָבן געשטעלט אויפן טיש צוויי מיט ליכט אָנגעצונדענע קאַנדעליאַברעס, און מען מוז מודה זיין, אז ווען דער באַרימטער אדוואָקאַט האָט זיך געזעצט הינטערן טיש, אויף דעם הויכן גאָלדענעם פּאָטערשטול, וואָס איז צוליב דעם צוועק אוועקגעשטעלט געוואָרן, און פון ביידע זייטן זענען געווען זיינע צוהעלפער, — האָט זיין גרויער, באַוואַקסענער קאָפּ האָר, באַשיינט פון דער יום-טובדיקער באַלייכטונג פון דעם ליכט, ארויסגערופן צו זיך רעספּעקט און אכטונג.

דער רויט-באַדעקטער טיש מיט די לייכטנדע קאַנדעליאַברעס האָט צוגעגעבן דעם פּראַצעס חשיבות און שטימונג, אז מען האָט געקאָנט מיינען, מען געפינט זיך מיט אַן אמת אויף א היסטאָרישן משפּט. עס האָט נאָר געפעלט אויף דער וואַנט, הינטערן טיש, א פּאַסיק בילד פון א רעגירנדיקער פערזענלעכקייט. אָבער דעם אדוואָקאַטס גרויער קאָפּ האָט

דאָס אויך פאַרטראָטן, און מיט אַ גערירטער שטימע און פייערלעכקייט אין טאָן האָט דער אַדוואָקאַט אָנגעהויבן זיין רעדע:

— מיינע הערן, דאָס געריכט זיצט.

קאַפּיטל 5

אין גובערנאַטאָרס הויז

דורך דער צייט, ווען דער באַרימטער אַדוואָקאַט האָט אָפּגעהאַלטן אין האָטעל „מעטראָפּאָל" זיין משפּט איבער די באָלשעוויקעס, האָבן די באָלשעוויקעס נישט גערוט.

דער ראַט פון די סאָלדאַטן איז געווען אין מאָסקווע אונטער דער עס-ערישער השפעה. כדי צו באַשאַפן אַ קעגנגעוויכט, האָט דער רעוואָלוציאָנערער קריגס-קאָמיטעט פאַררופן אַ פאַרזאַמלונג פון די דעלעגאַטן פון מאָסקווער גאַרניזאָן, אויפצוקלערן די סאָלדאַטן וועגן די צילן פון די באָלשעוויסטישע געשעענישן אין פּעטראָגראַד און אָנצונעמען צו זיי אַ שטעלונג.

מיט די זעלנערישע דעלעגאַטן האָבן זיך אויך אַריינגעכאַפּט אויף דער פאַרזאַמלונג פאָרשטייער פון די אַנדערע פּאַרטייען, כדי אויפן אָרט זיך אַנטקעגנצושטעלן קעגן די באָלשעוויסטישע אויספירונגען און אַגיטאַציע.

אויפן טשערנישעווסקי-פּלאַץ האָט זיך געפונען דאָס גענעראַל-גובערנאַטאָרישע הויז, וואָס האָט כמעט פאַרנומען דעם גאַנצן פּלאַץ, אויף וועלכן עס איז געשטאַנען סקאָבעלעווס דענקמאָל, ביז צו דער טווערסקאַיאַ אַרויס. דאָס כאַראַקטעריסטישע רויט, מיט וועלכן עס זענען געווען אָנגעפאַרבט די רוסישע רעגירונגס-געביידעס, האָט שטענדיק אָנגעיאָגט אַ שרעק אויף די איינוווינער פון דער גרויסער רוסישער אימפּעריע. דאָס רויט, אָבער, פינעס מאָסקווער גענעראַל-גובערנאַטאָרס הויז איז געווען ווי פייערדיק בלוט. ווייך מער האָבן פאַרשטאַרקט דעם איינדרוק פון דעם געפערלעכן קאָליר די באַגנעטן פון די ביקסן וואָס האָבן אַרויסגעקוקט פון די טיפע שעפּסן-פּעלצן, וועלכע די קאָזאַקן און סטראַזשניקעס, וואָס פלעגן שטענ-

דיק באוואכן דאָס דאָזיקע הויז, האָבן געטראָגן, און אויך די פאַרהעכטיקע, ציוויל-געקליידעטע מענטשן, וואָס האָבן זיך תמיד געדרייט אַרום דער דאָזיקער געביידע.

די מאָסקווער איינוווינער, ווען עס פלעגט זיי אויסקומען פאַרביי-צוגיין דעם טשערנישעווסקי-פּלאַץ, פלעגן אַריבערגיין אויף דער צווייטער זייט טראָטואַר, כדי זיי זאָלן נישט דערוועקן קיין חשד אויף זיך דורך דעם, וואָס זיי וועלן צופעליק לאָזן בלאָנדזשען זייערע בליקן אין גרויסן, אומהיימלעכן הויף, וואָס קוקט אַרויס פון דעם ברייט-געעפנטן און שווער-באַלאַדענעם טויער.

פון קדמונים-אָן האָט דאָס דאָזיקע הויז באַוווינט אַזעלכער, וואָס האָט אַליין אָפּגעשטאַמט פון צאַרישן בלוט, אָדער גאָר אַ נאָענטער פון דער צאַרישער משפחה.

זייט דער פעברואַר-רעוואָלוציע, ווען פון פראָנט האָבן זיך געטראָגן אָפּגעריסענע, בלאָנדזשענדיקע טיילן פון אַוועקגעאָפּענע סאָלדאַטן, ווען עס האָבן זיך אין מאָסקווע אָנגעקליבן פון אַלע פיר עקן רוסלאַנד היימלאָזע זעלנער און האָבן זיך אָפּגעשטעלט אין „צענטער", — האָבן זיי, ווי די צייט וואָלט געוואָלט אויסשפּילן איר איראָניע, דווקא פאַרנומען דאָס הויז פון דעם אַנטלאָפענעם גובערנאַטאָר. אַלע געביידעס און אַלע זיינע טיילן, אַלע זיינע באַוווסטע און פאַרבאָרגענע שטובן זענען געווען אָנגעפילט מיט מיליטערישע אָפּטיילונגען, אַ בבלדיק צוזאַמענקלייבעכץ פון אַלע פעלקער און ראַסן, וואָס האָבן באַוווינט די ברייטע רוסישע ערד: בלאָנדע, לאַכנדיקע גרויס-רוסן, ברונעט-באַהאָרטע, מיט קאַלב-אויגן, אַריינגעזעצט אין תמעוואַטע פּנימער, קליין-רוסן, קאַלמוטנע, טרויעריקע, מיט קאַלמי-קישע אויגן-שניטן, אַזיאַטן, שוואַרץ-אויגיקע, מיט קאַרטאָפל-פּנימער, גע-שטופּלטע פּאָליאַקן, און קליינגעוויקסיקע רירעוודיקע יידן. נאָר מער ווי אַלץ איז דאָס הויז געווען באַזעצט פון שווער-מוטיקע, מיט שלעכטס-אָנ-געגאָסענע פּנימער לאַטישן, און ליטווינער, אָנגעטון אין אַלע מעגלעכע שטיקער קליידונג: אין פוטערנע היט, אין שטיוול, און פאַרשידענע פאָר-מען רעקלעך, נישט לויט דער פאָרמע, נאָר ווי עס האָט זיך געלאָזט.

מיט זיי האָט זיך אויך פאַרקליבן אַ היפּשער עולם, וואָס האָט די-רעקט מיט מיליטער נישט געהאַט קיין שייכות: אַגיטאַטאָרן און טוער פון פאַרשידענע סאָציאַליסטישע און רעוואָלוציאָנערע פּאַרטייען, אויך

געקליידט, ווען אפילו נאָך ציוויל, נאָר מיט מיליטערישן שניט, אין קור־צע פעלצלעך אָדער אין לעדערנע כאַלאַטן, אין שטיוול און אין לויט אַ מיליטערישער פאָרם צוגעשניטענע היט. אַלע אָן אויסנאַם מיט אַכט־טע־ניקע און צוויי־וואָכיקע שמוציק־צוגעוואַקסענע בערד אויף די גאַמבעס.

דאָס גובערנאַטאָרישע הויז אין געוואָרן דער זיץ פון רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט. און אָט דעם האָזיקן קאָמיטעט האָבן אַלע רעוואָלוציאָ־נערן געוואָלט געווינען אויף זייער זייט. זענען דאָרט, אין דעם גובערנאַ־טאָרישן הויז, צייט חדשים און חדשים אָנגעגאַנגען דיסקוסיעס און מיטינ־גען, רעדעס און אויפפאָדערונגען פון אַלע פּאַרטייען, וואָס האָבן פאַר־מוטשעט די זעלנער.

דאָס גובערנאַטאָרישע הויז, קאָן מען זאָגן, איז געוואָרן פאַרוואַנדלט אין אַ קלויז. און די סאָלדאַטן — אין ישיבה־בחורים, מיט וועלכע יעדע פּאַרטיי באַזונדער האָט געהאַלטן אין איין קנעלן אירע איינענע פּראָ־גראַמען, אין איין פאָרלעזן אירע טעזיסן, אין וועלכע די סאָלדאַטן האָבן, פאַרשטייט זיך, נישט געקאָנט זיך פונאַנדערקלייבן. פאַרשטייט זיך, אַז נאָך יעדער דיסקוסיע האָט מען אָנגענומען אַ פּאַסיקע רעזאָלוציע, און עס האָט זיך געביטן דער צוזאַמענשטעל פונעם קאָמיטעט, און שליסלעך האָבן די זעלנער פאַרגעסן די פנימער פון זייערע אויבערשטע, און יעדער סאָלדאַט איז געוואָרן זיין איינענער קאָמאַנדיר...

אַז די באָלשעוויסטישע רעוואָלוציע איז אויסגעבראָכן, האָבן נישט נאָר די אָרימע סאָלדאַטן נישט געוווּסט, אויף וואָס פאַרא וועלט זיי זע־נען, נאָר אויך זייערע פירער זענען צעמישט געוואָרן.

איז אינעם גרויסן גובערנאַטאָרישן זאַל, דאָרט, ווו עס זענען אָפּגע־האַלטן געוואָרן די גרויסע מאָסקווער באַלן פון רוסישן אַדל, פאָרגעקומען איצט די גרויסע דיסקוסיע פון אַלע סאָציאַליסטישע פּאַרטייען, וואָס זע־נען געווען פאַרטראָטן אין רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט.

דער אומהיימלעכער גרויסער זאַל, מיט די וועגט באַשלאָגן מיט ראָ־זעווען דאַמאַסק, צווישן די מאַרמאָרנע זיילן, — דער באַלקן באַמאָלט מיט געטינס און מוזעס אויף אַ בלויען הימל, — איז געווען איבערגע־פאַקט מיט זעלנער און אַרבעטער.

דער מאַרמאָרנער באַלקאָן, פון וועלכן עס פלעגט זיך אין די גוטע צייטן הערן שפּילן זעלנערישע מוזיק, איז היינט געווען פול מיט צעפלאָ־

שטעטע טשופּרינעם פון זעלנערישע קעפּ. דאָ און דאָרט פעלט שוין אַ שטיק זיידנס פון דער באַשלאָגענער וואַנט. אָבער רעכצייטיק האָט זיך אַריינגעמישט די „הויז־קאָמיסיע", און דאָס שטיק זיידנס איז געבליבן הענגען און פאַלט אַריבער איבער אַ בראָנזענע וואַנט־קאַנדעליאַברע.

און די פאַרגילדעטע בראָנזענע פיגורן פון נאַקעטע פרויען, נימפן און אַמורן טוען דאָס זייעריקע: זיי האָבן אַמאָל באַלויכטן די רוקנס און אָרעמס פון די שיינע מאָסקווער דאַמען אויף גובערנאַטאָרישע בעלער; זיי באַלויכטן איצט, כאָטש פאַרשמוצט און פאַרזשאַווערט, די זעלנערישע צעשוויצטע פּנימער. די מאַרמאָרנע זאַלן שוויצן. עס הויכט פון זיי מיט אַ דומפּיקער ראָסע, וואָס שלאָגט פון דורכגעוואַרימטע, צונויפגעקנאָטענע זעלנערישע לייבער.

פון דער נישע־בינע, פון וועמענס הינטערגרונט עס פלעגן אַראָפּקוקן די פאַרמעט־אָדער שאָקאָלאַד־קאָלירן פון די קייזערלעכע פאַמיליען־ביל־דער, פלאַמען איצט אַרויס רויטע טיכער מיט פאַרשידענע „וווּנטש"־אויפ־שריפטן, אַ גרויסער באָרד־פּלאַנטער און אַ לייכטנדיקער שטערן פון קאַרל מאַרקס. ביי אַ ברייטן, רויט־באַדעקטן טיש זיצן די פירער. דאָרט שטייען די רעדנער, און דער זעלנערישער עולם הערט זיך צו.

טייל — מידע, שלעפעריקע, פאַרלאַנגווייליקטע — פאַלן איינער אויפן אַנדערנס אַקסל, דורשטיקע נאָך שלאָף. שוין צייט חדשים און חדשים, ווי עס גייען־אָן די דעבאַטן, און וועגן וואָס, אייגנטלעך, ווייסט מען נישט. מען האָט געזאָגט, אַז ווען מ'וועט דעם צאַר אַראָפּוואַרפן, וועט מען די סאָלדאַטן פונעם פראָנט אַהיימשיקן, ערד צו די פויערים צעטיילן. און דאָ האָט מען שוין דעם צאַר אַראָפּגעוואָרפן און אויפן פראָנט שלעפּט מען נאָך, און פון קיין ערד הערט מען נישט. פאַרמיאוסט איז געוואָרן דאָס אַרומוואַלגערן און אַרומשלעפּן זיך איבער די שטעט. גענוג שוין דאָס הוליען און הולטאַיען, עס בענקט זיך אַהיים, צום אייגענעם דאָרף, צום אייגענעם פעלד, צו דער אייגענער משפחה. צו די אייגענע בהמות. און דאָ האַלט מען אין איין רעדן און רעדן, קריגן און אַמפּערן זיך, און אויס־גלייכן קאָן מען זיך נישט. אַז דער טייוול זאָל דאָס אַלעס כאַפּן!...

אַנדערע פּנימער זענען אויפגעלעבטע, נאַאיווע, קוקן פאַרלוירן מיט בהמהשע בליקן, ווילן פאַרשטיין, ווילן באַנעמען. אין עפּעס־וואָס גייט עס דאָך, עפּעס מוז עס דאָך זיין, אויב עס איז געקומען דערצו, צו אַ ברי־

דער־קריג. און וועגן וואָס גייט עס דאָך? דער טייוול וועט עס נישט באַ־נעמען.

אַנדערע פּנימער זענען באַלעבטע, צעהיצטע. דער שווייס רינט פון די צוגעקלעפּטע, געדיכטע, שטעכיקע האָר אויפן קליינעם שטערן, די נאָז־לעכער צעשפּרייט, אָטעמען טיף. דאָס מויל איז אויפגערישן, מיט צונג און ציין אַרויס. מען שרייט עפּעס, און מען ווייסט נישט וואָס.

אַנדערע, שטילע, זאַפּן אין זיך אַלץ אַריין, ווי אַ שוואָם, הערן זיך צו מיט אַ רעליגיעזער תמימותדיקייט און שאָקלען־צו מיטן קאָפּ. אַ־דערע זענען גאָר שוין ווי צעממיתט פון די פאַרשידענע ווערטער, וואָס ווערן געוואָרפן פון אויבן, פון דער פּלאַטפאָרמע, ווי זיי וואָלטן געווען שטיי־נער, אין קאָפּ געזעצט. יעדעס וואָרט טרעפט, ווי געצילט פון אַ ביקס. און דער האָט געטראָפן, און יענער האָט געטראָפן: דער האָט רעכט, און יע־נער האָט רעכט. נאָר ווי אַזוי דאָס וועט זיין, ווייסט מען נישט. און פון צוזאַמענגעקוועטשטע לייבער זעצט אַ היץ, אַז דאָס העמד קלעפּט זיך דיר אויפן רוקן. אינעם גאָרגל אַ ז טרוקן, דאָס מויל איז פאַרקלעפּט פון שלעכט־אויסגעבאַקענעם, פייכטן ברויט, פון שלעכטע, פעטע קאַשע און פון בלויז „קיפּיאַטאָק", ווייל קיין טיי איז נישטאָ געווען. וואָלט כאָטש אַ שלוק וואַ־סער געווען אַרונטערצושווענקען דאָס טייגעכץ!

נאָר הערן מוז מען. עס איז דאָך נויטיק צו וויסן. עס האַנדלט זיך דאָך וועגן עפּעס וויכטיקס. אַז דו קאָנסט עס נישט פאַרנעמען, איז עס נאָך קיין באַווייז נישט. מען שלאָגט זיך דעריבער, מוז עס דאָך יאָ עפּעס זיין. נאָר וואָס? דער טייוול ווייסט. און דאָ דער געשטאַנק, און די היץ נעמט דיך אַרום אַזוי ווי דו וואָלסט אין אַן איבערגעהייצטער באָד געווען.

און דאָרטן אויבן, אויף דער פּלאַטפאָרמע, אין דער נישע־בינע, אונ־טער די טיכער, זיצן זיי, אייגענע און פרעמדע, סאָלדאַטן און ציוויל־נע־קליידעטע. אַ סאָלדאַט פונעם זעקס און פופציקסטן פּולק, וואָס איז אין קרעמל, און מאַטראָזן צוויי. הינטישע זין, די מאַטראָזן. פון זיי קומט דאָס אַלץ אַרויס. נאָר קלוגע יונגען, זיי באַנעמען אַן עסק, ווייסן וועגן וואָס עס גייט. און ציוויל־ע, מיט אַרבעטער־העמדלעך און נישט־געשווירע בערד. נאָר די גוטע יאָר ווייסן זיי, די ציוויל־ע. אַז זיי רעדן, וועסטו עס נישט באַנעמען, און אַלעמאָל זענען זיי הייזעריק. דער טייוול זאָל זיי נעמען!

און אָט שטייט ער, דער ציוויל־ער, מיט דער פלאַכער ברוסט. וואָס

ער רעדט, קאָנסטו נישט הערן. דאָס קול איז ווי אין אַ פאַס אַריין, הייזע־ריק ווי אַן אָפּגעצוואָגענער קאָטער. און טאָמער דערגייט שוין יאָ צו דיר אַ וואָרט, קריכט עס פון האַלדז: נאָך אַמאָל „די רעוואָלוציע אין געפאַר", „מיט די בריסטן זי צו באַשיצן". פון וואָס פאַרא בריסטן רעדט ער? וואָלט עס כאָטש אַ נקבה געווען, וואָלט זיך געווען געלוינט צו הערן פון בריסטן. אַזוי קומט עפּעס אויס ווי אַ שטעקן אין אַ ברעט אַריין. צום טייוול!

אַלע ווילן זיי פון דיר דאָס לעבן. צוערשט האָבן זיי געדרופן צו באַ־שיצן דעם צאַר, דערנאָך דאָס פאָטערלאַנד, און איצט — די רעוואָלוציע. און ד, אַז דו וועכט אַוועקגעבן דאָס לעבן, ביי וואָס־זשע וועסטו בלייבן? די רעוואָלוציע קאָן דיך נישט נאָכאַמאָל געבוירן.

— שווייג, הינטישער זון! דו הערסט נישט וואָס מען זאָגט צו דיר? די „ווייסע" ווילן דיך שיקן אויפן פראָנט, און די לאָזן נישט. די זאָגן: גיי נישט, מען באַדאַרף נישט, גע־וג מלחמה.

— וואָס קומט מיר אַרויס, אַז די הייסן מיר אַרויסגיין אויף דער גאַס, אַרונטערשטעלן זיך אונטער די פּולעמיאָטן פון די „ווייסע"? וואָס איז דער חילוק ווי איך וועל געפינען מיין טוט, דאָרט צי דאָ?

— און דו, הינטישער זון, אַז דו וועסט נישט גיין אויף דער גאַס, וועלן קומען די „ווייסע" און דיך שיקן אויפן פראָנט. פאַרשטאַנען? און די לאָזן נישט. די זענען דאָך פון אַנדערע. אַ באָלשעוויק רעדט איצט, פאַר־שטאַנען?

— כאַפּט זיי אַלע דער טייוול! אויף איין בוים באַדאַרף מען זיי אַלע אויפהענגען, אַי קערענסקין, אַי לענינען, און די אַנדערע יידן. עשאַלאָנען באַדאַרף מען נעמען און אין די דערפער צוריקפאָרן. ערד באַדאַרף מען געבן — און זיי רעדן אַלץ וועגן רעוואָלוציע, אַז עס האָט שוין דערעסן. הייליקער קריסטוס! דער טייוול זאָל זיי אַלע כאַפּן!

— מאַכט אים שטיל. ער האָט געטרונקען, צי וואָס, דער הינטי־שער זון?

— ער האָט דען נישט רעכט? וואָס ברייען זיי אָן? געזאָגט, אַז די רעוואָלוציע וועט קומען, וועט מען דיך אַהיימשיקן און דיר ערד געבן. צו וואָס האַלטן זיי דאָ אין שטאָט נאָך אונטער דער ביקס? און קיין ערד זעט מען אויך נישט. הינטישע זון זענען אַלע.

די בלעד זענען ביי זיי געווען אָנגעוואַקסענע, און די פּנימער טרוי־

עריקע. די גרויע אויגן האָבן פון זייערע קעלבער־לעכער ארויסגעקוקט האַלב־פאַרחלומט, האַלב־פאַרצווייפלט. נישט פון איין זעלנערישער ברוסט האָט זיך ארויסגעריסן אַ טיפער קרעכץ, צוהערנדיק זיך צו דער הייזע־ריקער, שרייענדיקער שטים פון רעדנער.

— אַז דער טייוול זאָל זיי אַלע נעמען!

— שווייג שטיל, לאָז הערן! — זאָגט אַ מיטליעריקער זעלנער מיט אַן אָנגעשטרענגט פּנים פון שווערן פאַרנעם, וואָס קוקט ארויס פון אַ רונדיק־שטעכעדיקער באָרד און אַ ווילד־באַוואַקסענעם קאָפּ האָר.

— וואָס וועסטו הערן, אַז פאַרשטיין וועסטו סיי־ווי־סיי נישט.

— העי, חבר, זאָג אונדז, וואָס איז דאָס אַזעלכעס באָלשעוויקעס? — האָט זיך געהערט אַ ווייט אָפּגעלייגטע שטים פון אַ ווינקל ארויס, — און דער פרעגנדיקער קייעט דערביי אַ שטיק שוואַרץ ברויט.

צוערשט האָט די דאָזיקע פראַגע ארויסגערופן פאַרפרעמדונג און פאַר־וווּנדערונג. דער רעדנער איז צעטומלט געוואָרן אויבן אויף דער פּלאַט־פאָרמע, אַזוי אויך אַ טייל פון עולם. פאַר פאַרוווּנדערונג האָט מען נישט געקאָנט ענטפערן.

— עי, דו פערדישער קאָפּ! דאָס זענען דאָך באָלשעוויקעס! מיר זע־נען דאָך אויף אַ באָלשעוויסטישער פאַרזאַמלונג, — האָט ווער אָפּגעענט־פערט דעם פרעגנדיקן.

— דאָס ווייס איך. איך בין אַליין אַ באָלשעוויק. נאָר וואָס אַזוינס עס זענען די באָלשעוויקעס, דאָס האָט אונדז נאָך קיינער נישט געזאָגט. וואָס ווילן מיר און וואָס ווילן זיי?

די פראַגע איז געווען ווי אַן אַראָפּגענומענער חרם. מיטאַמאָל האָבן אַלע דערפילט, אַז מען מעג פרעגן, און עס האָבן זיך שוין געהערט שטי־מען פון אומעטום:

— דאָס איז ריכטיק. זאָל אונדז דער חבר איינמאָל פאַר אַלעמאָל דערקלערן, — זאָגט ווייטער אַ צווייטער, אַ נידעריקער, וואָס מען זעט אים קוים ארויס פון די סאָלדאַטן־אַקסלען, — וואָס אַזוינס איז אַ באָל־שעוויק?

דער רעדנער איז געווען אַ טיפּישער אינטעליגענט, אַ מענטש, וואָס איז ערשט צוריקגעקומען פון אויסלאַנד, אין פרעמדלענדישער קליידונג מיט אַ שמוציקן קאָלנער און קראַוואַט, — און ער איז זייער בלייך גע־

וואָרן. די פראַגע האָט אים זייער צעמישט. ער האָט געפּרוווט ווייטער רעדן, נישט פאַר די סאָלדאַטן, נאָר פאַר די חברים, וואָס זענען געזעסן אויף דער פּלאַטפאָרמע.

די זעלנער האָבן אָנגעהויבן צו לאַרמען, און ער האָט געמוזט פאַר־לאָזן זיין רעדנער־אָרט.

די דאָזיקע סומאַטאָכע האָט אויסגענוצט דער קעגנערישער צד. דער קריגס־קאָמיטעט, ווי געזאָגט, איז נאָך דענסטמאָל, ביים אָנהייב פון דער באָלשעוויסטישער רעוואָלוציע, באַשטאַנען פון געמישטע רעוואָלוציאָנערן. עס זענען נאָך געווען אין אים „עסערן" און „מענשעוויקעס", כאָטש זיי זענען שוין געווען כמעט ווי אַרויסגעשטופּט. און כאָטש עס זענען שוין געגאַנגען קאַמפן אויף די גאַסן צווישן די פאַרשידענע סאָציאַליסטישע פּאַרטייען, האָבן זיי נאָך געפּרוווט צו פאַרנעמען בשותפותדיקע פּלאַט־פאָרמען.

אויף דער פּלאַטפאָרמע פאַר די סאָלדאַטן האָט זיך אַרויפגעכאַפּט אַן „עסערישער" רעדנער, אַ שוואַרצער ברונעט, אַ הויכער מיט אַ צעפּלאָ־שעטער. געדיכטער טשופּרינע, מיט אַ שוואַרץ, שפּיציק בערדל „אַלאַ טשערנאָוו", ווי עס איז דענסטמאָל געווען די מאָדע צווישן רעוואָלוציאָ־נערן. זיין פּנים איז געווען מיט רויטע, געזונטע באַקן און צופרידענע, לאַכנדיקע אויגן, אַזוי ווי ער וואָלט זיך געווען גענערט פון רעוואָלוציע און וואָלט פון איר געוואַקסן אין דער ברייט און אין דער לענג. די צו־פרידנקייט פון זיין פּנים איז נישט בלויז געווען צוליב דער „גוטער צייט", אין וועלכער מיר לעבן, נאָר זי האָט אים אַרויסגעשטראַלט פון זיינע איי־גענע מעלות...

ביי זיין דערשיינען האָט זיך אויפגעהויבן אַ גוואַלד און אַ ליאַרעם פון פאַרשידענע זייטן, סיי מצד דער פּלאַטפאָרמע, סיי מצד דעם עולם: „פאַרקויפטע נשמה", „קאַדעט", „ווייסער גוואַרדיסט", „קאָנטר־רעוואָלו־ציאָנער", און נאָך אַנדערע גוטע נעמען. אָבער עס האָט אים נישט גע־אַרט. אַדרבא, די דאָזיקע נעמען האָבן אים געחנפעט. עס האָבן זיך שוין געריסן הענט צו אים, מיט הענט אים געפּרוווט אַראָפּשלעפּן פון דער פּלאַטפאָרמע. אָבער ער האָט זיך, אַ שמייכלדיקער, געווערט, און נישט געלאָזט זיך פאַרטרייבן פון זיין אָרט.

דער טייל פונעם סאָלדאַטישן עולם, וואָס האָט באַלאַנגט צו זיין צד,

האָט אים אונטערגעשטיצט און געפאָדערט, אז מען זאָל אים לאָזן רעדן, הערן, וואָס ער האָט צו זאָגן. אַנדערע האָבן געפאָדערט אים אָפּצורוימען. אין דעם דאָזיקן רויש און רעש האָט ער זיך נישט געלאָזט שטערן. ער האָט גערעדט מיט אַן אויסערגעוועגלעך שרייענדיקער שטימע, וואָס האָט שליסלעך באַזיגט דעם ליארעם פון עולם.

גערעדט האָט אַזוי ווי ער האָט געדאַרפט רעדן, אַזאַ צעפרידענער, מיט אַ לאַכנדיקער שטימע, און ביי יעדן זאַץ האָט ער זיך אָפּגעשטעלט און געקוקט שמייכלענדיק דעם עולם אין פּנים אריין. אַזוי ווי ער וואָלט געוואַרט אויף באַוווּנדערונג. ער האָט געשאָקלט פאַר באַגייסטערונג מיט זיין טשופּרינע, אַן אַנטציקטער פון דעם זאַץ, וואָס ער האָט אַרויסגעזאָגט. אַזוי גרויס און שטאַרק, ווי ער איז געווען, האָט ער נאָר באַנוצט פאַרקלענערונגס־ווערטער. זעלנער האָבן ביי אים נישט געהייסן קיין זעלנער, נאָר „זעלנערלעך", און חברים — „חברימלעך"

און אַזוי געזונט און קרעפטיק, ווי דער מאַן האָט אויסגעזען, האָט ער געהאַט אַ פאַרגאַנגענהייט, וואָס וואָלט געקאָנט אַוועקלייגן אַ ראָפּע סאָלדאַטן. עס האָט עפּעס אויסגעזען, אַזוי ווי ער וואָלט זיך גענערט מיט רעוואָלוציע. אַ רעוואָלוציאָנער מיט אַן אומדערהערטער טעראָריסטישער פאַרגאַנגענהייט. אַליין האָט ער געשטאַמט פון דער העכערער באַאַמטנשאַפט. האָט ער זיך נאָך אין די סטודענטישע יאָרן אָנגעשלאָסן אָן דער קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע פון זיין פּאַרטיי.

יאָרן־לאַנג האָט ער געלעבט אַלס איינפאַכער „איזוואָזשטשיק" אין מאָסקווע, אין פּעטערבורג, ווו ער פלעגט פון זיין וועגעלע באַאָבאַכטן די טעגלעכע געוווינהייטן פון די מיניסטאָרן און העכערע באַאַמטע, וועלכע זיין פּאַרטיי האָט פאַרמשפּט צום טויט. אויף זיין וועגעלע פלעגט ער איבערפירן באָמבעס דינאַמיט און אַנדערע אויפרייס־מאַטעריאַלן. אַמאָל פלעגט ער זיך אויך פאַרשטעלן פאַר אַ פּרוכט־הענדלער און אַרומגיין איבער די גאַסן. יאָרן און יאָרן האָט ער אַזוי אָפּגעלעבט, גערעדט און געשאָלטן זיך מיטן פּראָסטן פאָלק, געוווינט אין נאָרעם, אין לעכער, געהיטן זיין פערד־און־וועגעלע און געווען פאַררעכנט צווישן די בעלי־עגלות, ווי אַ גוטער באַלעבאָס.

ער האָט פאַרגעסן דאָס אינטעליגענטישע לשון, די מענטשלעכע קליידונג. ער איז געוואָרן פאַרוואַנדלט אין אַ פינצטערן פאָלקס־מענטש, ביז

ער איז ענדלעך אריינגעפאַלן אין סיבער, פון וואַנען עס האָט אים באַפרייט די פעברואַר־רעוואָלוציע. קוים אָבער איז ער געקומען אַהיים און געפונען די זייניקע ביי דער מאַכט, האָט ער געהאַט דאָס געפיל, ווי ער וואָלט אָנגעטון אַ פּראַק און אַ צילינדער אויף זיינע רעוואָלוציאָנערע קליידער.

עס זענען ערגעץ־ווו פאַרשווונדן די סאָציאַליסטישע אידעאַלן, פאַר וועלכע ער האָט געקעמפט זיין גאַנץ לעבן, און עס איז איבערגעבליבן דער געטרייער זון פון זיינע עלטערן, די באַאַמטע. יאָ, די ליפּן האָבן נאָך געפּלאַפּלט אויס געוווינהייט: „די ערד — צו די פּויערים, די פאַבריקן — צו די אַרבעטער". אָבער דאָס איז געווען אַ פרומער וווּנטש, וועלכן מען באַדאַרף אָפּלייגן אויף בעסערע צייטן, ווען משיח וועט קומען. „משיח וועט קומען" האָט געהייסן — נאָכן זיג פון דער מלחמה. פאַרלויפיק האָט ער נאָר געזען „רוסלאַנד", אין פּאַטריאָטישן זין, וואָס וואָלט אים ווייניק־וואָס אָפּגעטיילט פון זיינע עלטערן, פון אַ סאַראַטאָווער אָדער אַן אַנדערן גובערנאַטאָר. ער האָט אָבער, לויט זיין טראַדיציע, און לויטן גייסט פון דער צייט, געקאָנט איינהילן זיין פּאַטריאָטיזם אין אַ רעוואָלוציאָנערן מאַנטל. ער איז געווען אַן אָנהענגער פון „קריג ביז צום זיג" — ווי יעדער אַנדערער פּאַטריאָט, פאַר דער „גלאָריע פון פאָטערלאַנד". נאָר אָנשטאָט „פאָטערלאַנד", האָט ער באַנוצט דאָס וואָרט „רעוואָלוציע" און האָט געהאַט גענוג מוט צו פאַרטיידיקן דאָ, אויף דער פאַרזאַמלונג, זיין שטאַנדפּונקט.

— אין אַ צייט, ווען אונדזערע ליגן אין די פייכטע גריבער און פאַרהאַלטן מיט זייערע לייבער דעם שונא פון איבערטרעטן די טירן פון דער רעוואָלוציע, שפּילט איר זיך הינטער זייערע רוקנס אין אוואַנטורעס, כדי צו העלפן דעם שונא אַריינצובערענגען צעמישונג אין אונדזערע רייען! — האָט ער געדונערט מיט זיין שטים.

— אָך, דו פאַרשאָלטענער! פאַרוואָס גייסטו נישט אַליין אין די גריבער פאַרהאַלטן דעם שונא?!

— מיר זענען געגאַנגען, מיר זענען געגאַנגען! — האָט ער געדונערט. — ווען איר זענט נאָך געלעגן אין די וויגן, זענען מיר געגאַנגען מיט טעראָר! — און ער האָט אויפגעהויבן זיין שטים צו אַן אומדערהערטן פּאַטאָס, ווען ער האָט אויסגערופן: — פּונקט אַזוי ווי דער טע־

ראָר איז געווען נויטיק פאַר דער רעוואָלוציע, אַזוי איז איצט די מלחמה נויטיק פאַר דער רעוואָלוציע. מיינט נישט, אַז עס איז אונדז געווען אַזוי לייכט צו גיין מיט טעראָר. אונדז האָט געעקלט דערפון, און מיר זענען געגאַנגען, ווייל עס איז געווען אַ נויטווענדיק שלעכטס. דאָס זעל־בע איז איצט מיט דער מלחמה. געוויס איז מלחמה אַ פאַרברעכן, נאָר אַ פאַרברעכן, וואָס מיר מוזן באַגיין, כדי צו ראַטעווען די רעוואָלוציע. קיין זאַך קאָן אונדז נישט אָפּשרעקן פאַר דער רעוואָלוציע. נישט דער טעראָר אַמאָל, נישט די מלחמה היינט. מיר זענען נישט קיין פּאַציפיסטן פאַר יעדן פּרייז. מיר זענען רעוואָלוציאָנערן.

— וואָס פאַרא רעוואָלוציאָנער ביסטו, אַז דו הייסט אונדז גיין אין מלחמה? אַ פאַררעטער ביסטו, נישט קיין רעוואָלוציאָנער!

— פאַררעטער!

— אויף וועמען שרייסטו „פאַררעטער"? דו ווייסט, ווער עס שטייט פאַר דיר? ווען דו ביסט נאָך אַרומגעלאָפן אין די מייטקעס, האָט ער שוין געוואָרפן באָמבעס, — האָט זיך אַן אָנהענגער אָנגענומען פאַר אים.

— יאָ, באָמבעס האָט ער געוואָרפן, נאָר ווען עס איז געקומען צו עפּעס, איז ער אַליין צום צווייטן צד אַריבערגעלאָפן.

אין דעם האָט אַ מאַן מיט אַ גלאַנציקן קאָפּ, וואָס איז געזעסן אויף דער הויפּט־פּלאַטפאָרמע, הינטערן טיש, צו עמיצן אַ שטומען וווּנק גע־נעבן. אַ מאַטראָז האָט זיך אויפגעהויבן פאַרן עולם און זיך אָנגערופן:

— חברים, וואָס איז די פּעולה פון רעדן? בשעת ער שטייט פאַר אייך, זיצן זיינע שוין מיט די צאַריסטישע אָפיצירן און יונקערס אין דער שטאָטישער דומע און גרייטן צו אַן איבערפאַל אויפן פּראָלעטאַריאַט. איז עס אַזוי, אָדער נישט?

אומזיסט האָט זיך דער רעדנער געריסן עפּעס צו זאָגן. צוויי שטאַר־קע אָרעמס האָבן אים אָנגענומען און אַראָפּגעפירט פון דער פּלאַטפאָרמע.

אין זאַל איז געוואָרן אַן אומדערהערטע אויפרעגונג און סומאַטאָכע.

אויף דער פּלאַטפאָרמע, הינטער דעם טיש, איז געזעסן דער חבר רישקאָוו מיט זיין אויסערגעוועגלעכן גרויסן קאָפּ, וואָס איז געווען אָפּגע־גאָלט און האָט געגלאַנצט אינעם עלעקטרישן ליכט, ווי אַן אָפּגעשייער־טער טאָפּ.

די גאַנצע פאַרזאַמלונג קען חבר רישקאָוון. ער זיצט און בייסט זיך

די נעגל פון די קורצע הענט און זאָגט קיין וואָרט נישט. ער איז נישט קיין רעדנער, חבר רישקאָוו, נאָר אַ הערער. חבר רישקאָוו הערט זיך איין און רעגט זיך נישט אויף. קיין איין מוסקול באַוועגט זיך נישט אין זיין פּנים, ווי די גאַנצע פאַרזאַמלונג וואָלט אים גאָרנישט אָנגעגאַנגען. פון צייט צו צייט שרייבט ער נאָר עפּעס אָן אויף אַ שטיקעלע פּאַפּיר און שאַרט עס צו גלייכגילטיק צום חבר בוכאַנין, וואָס זיצט אויף דער צווייטער זייט טיש.

פּונקט אַזוי ווי חבר רישקאָוו איז אַ רואיקער און קוקט זיך אום גלייכגילטיק מיט זיינע קאַלטע, רואיקע אויגן אויף די פאַרזאַמלטע סאָלדאַטן, אַזוי איז חבר בוכאַנין אַ נערוועזער. זיין גאַנצער קערפּער באַשטייט פון איין בינטל פאַרטריקנט־געוואָרענע נערוון, וואָס מען האָט זיי אַריינגעוואָרפן אין אַ צו גרויסן, אומגעלומפּערטן פרעמדלענדישן שוואַרצן ראָק. אַן אויסגעדרייטער און פאַרשטייפטער הויכער האַלדז ציט זיך אַרויס, ווי ער וואָלט פון דראָטן געדרייט געוואָרן, פון אַ שמוציקן שטייפליגענדן קאָלנער. חבר בוכאַנין האַלט אין איין פאַרשרייבן מיט אַן ענערגישן, אומרואיקן דריקן מיטן בליישטיפט אין אַ נאָטיץ־ביכל. דערביי קנייטשט ער איין זיין אויסגעטריקנט פּנים, אַז עס ווערט ווי אַ צוזאַמענגעקאָרטשעטער שוואַם. חבר בוכאַנין האַלט אין איין צורעכטמאַכן זיין פּענסנע, וואָס האַלט אין איין ציטערן אויף זיין דינער נאָז.

איצט, ווען דער עולם האַלט אין איין ליאַרעמען צוליב די רייד פּינעם סיבירישן רעדנער, קוקט זיך דורך שטום, מיט אַ טרוקענעם בליק, חבר רישקאָוו מיטן פאָרזיצער.

דער פאָרזיצער איז אַ לעטישער סאָלדאַט מיט אַ פינצטער פּנים און אויסגעלאָשענע אויגן. אויף דעם טונקל־בלוילעכן קאָליר פון זיין באַקן־הויט און די גרויע קעלבער־לעכער, אין וועלכע עס שטעקן זיינע קאָרע אויגן, ליגט אויסגענאָסן דער גאַנצער אומעט פון זיין וואָכעדיק לעבן. כאָטש עס איז היים דערשטיקט צו ווערן, טראָגט דער פאָרזיצער אַ שווערן זעלנערישן ניי־אויפגעגייטן מאַנטל, וואָס איז נישט צוגעשניטן צו זיין מאָס, וואָרים ער האָט צוגעדעקט זיינע פיס און זיך נאָכגעשלעפּט נאָך זיינע טריט.

דער פאָרזיצער האָט פאַרשטאַנען דעם חבר רישקאָווס ווונק און האָט פאַרנעשטעלט פאַרן עולם דעם טעאָרעטיקער פון דער פּאַרטיי, דעם

חבר בוכאנין. ביים אויסרופן דעם נאָמען שטילט זיך דער עולם איין מיט א גרויסן, ענטוזיאסטישן אויסברוך מיט א הענט־פּאַטשן, הוראַ־אויסרופן, באַגריסט מען דעם פאַרדינסטפולן טעאָרעטיקער פון דער פּאַרטיי. דער ענטוזיאסטישער עמפאַנג טויט־אָפּ די פּראָטעסטן פון אַנ־דערן צד. א שטימע הייבט־אָן צו זינגען דעם „אינטערנאַציאָנאַל". דער גאַנצער עולם זינגט מיט.

ענדלעך האָט דער עולם זיך באַרואיקט און איינגעשטילט א שטי־לער הוסטן, דער עולם גרייט זיך צו הערן און באַנעמען די סאָלדאַטן שטרעקן־אויס זייערע נאַאיווע קעפּ, ווי די שעפּסן, געגאַרט צו באַנעמען ענדלעך די באָלשעוויסטישע תורה פון דעם טעאָרעטיקער און רעוויאָלו־ציאָנער, כדי זיי זאָלן וויסן איינמאָל פאַר אַלעמאָל וואָס דאָס איז אַזוינס דער באָלשעוויזם, פאַר וועלכן מען דאַרף גיין מיט די ביקסן אַרויס אין גאַס און דאָס לעבן אַוועקלייגן.

לאַנג האָט נאָך דער נידעריקער, איינגעקאָרטשעטער מענטש אויס־געקנאַקט זיך די פינגער, אויסגעהוסט און אָנגעזאַמלט אַביסל פייכטקייט אין מויל. ער האָט אַרויסגענומען דאָס נאָטיץ־ביכל פון טאַש, אַריינגע־קוקט און האָט אָנגעהויבן.

זיין שטימע, ווי ביי די אַנדערע, איז געווען הייזעריק, נאַר, ווי ער איינגאַנצן, איז זי אויך געווען א נערוועזע, א קוויטשענדיקע. אין דער הייזעריקייט האָט דאָס קוויטשען געסוויסטשעט, ווי דאָס זעצן פון דאַמף דורך א רער.

אָנגעהויבן האָט ער נישט מיט די „לענינשע טעזיסן", ווי דער פאָר־זיצער האָט אין זיין רעדע געזאָגט נאָר מיט די מאַרטאָווישע, און אָנגע־הויבן האָט ער פון ערשטן טאָג אָן פון דער שפּאַלטונג אויף דעם לאַנדאַ־נער צוזאַמענפאָר. ער האָט אָנגעוויזן, אַז מאַרטאָווס טעזיסן נייגן־אָפּ פו־נעם ריכטיקן מאַרקסיזם און האַלטן נישט אויס קיין קריטיק פון „היס־טאָריש־מאַטעריאַליסטישן שטאַנדפּונקט"...

דער זעלנערישער עולם, וועמען עס איז געווען וויכטיק צו וויסן, פאַרוואָס מען רופט אים אין קאַמף, פאַרוואָס מען הייסט אים פולעמיאָטן נעמען און אַרויסגיין אויף דער גאַס און שיסן אין הייזער און מענטשן — פאַר אים איז דער באָלשעוויזם נישט געווען קיין טעאָריע, נישט קיין דיסקוסיע פון טעזיסן. ביי אים איז עס געווען א בלוטיקע נויטווענדיקייט

פון טויט און לעבן. און וואָס איז דאָס ווידער די דאָזיקע נויטווענדי־קייט, פאַר וועלכער מען הייסט אים זיך שטעלן אונטער דעם פייערדיקן רעגן פון אַ שונא, דאָ אין דער הויפּטשטאָט פון זיין אייגענעם לאַנד, פון זיינע אייגענע מענטשן? ער וואָלט פאַרשטאַנען, ווען מען וואָלט אים גע־ווען געזאָגט: „גיי ראַבעווען, נעם־צו, וואָס עס קומט דיר אונטער דער האַנט". אָבער דאָס, וואָס איז דאָ געזאָגט געוואָרן, איז אים אויסגעקו־מען ווי פּוסטע ווערטער, וואָס ליידיקגייער, וועלכע האָבן נישט וואָס צו טו׳ האָבן אויסגעטראַכט, און צוליב וועלכע מען שלאָגט זיך אַרום. פאַר פּוסטע ווערטער הייסט מען אים זיין יונג לעבן אַוועקלייגן, וואָס ער האָט עס נאָר קוים אַרויסגעראַטעוועט פון די פייכטע גריבער פון פראָנט. וואָס איז דאָס פאַראַ טייוול?

דאָס זעלנערישע געדולד, וואָס טראָגט אַזוי אונטערטעניק זיין גוגל, האָט אָנגעהויבן צו פּלאַצן, און עס האָט ענדלעך אָנגעהויבן צו רעוואָל־טירן:

— צום טייוול לענין, צום טייוול מאַרטאָוו, צום טייוול טעזיסן! דו זאָג אונדז פאַרוואָס הייסטו אונדז דאָס לעבן אַוועקלייגן? דאָס, וואָס אונדז איז נייטיק! — האָט אַן אומגעדולדיקער, אויסגעמוטשעטער סאָל־דאַט אויסגעשריגן.

זיין אויסגעשריי איז געווען אָנשטעקנד. דאָס דאָזיקע געשריי האָבן דערפילט די פאַרבלוטיקטע הערצער פון די אַנדערע סאָלדאַטן, און עס האָבן זיך שוין געהערט אַנדערע געשרייען:

— וואָס פּייניקט איר אונדז? פאַרוואָס הייסט איר אונדז מיט די ביקסן שיסן? זאָגט אונדז, פאַר וועמען? און פאַרוואָס?

פון אומעטום האָט זיך געהערט אַ מורמלען, וואָס האָט אָנגעזאָגט אויף נישט גוטס. פון אומעטום האָט מען זיך געריסן צו דער פּלאַטפאָרמע.

דער חבר בוכאַנין איז געשטאַנען אַ פאַרלוירענער, און נאַאיוו, מיט צוקנדיקע אויגן און ציטערנדיקע, בלייכע ליפּן אַרומגעקוקט זיך פאַר־וווּנדערט, נישט געוווּסט וואָס דאָ קומט פאָר, פאַרוואָס קאָכט זיך דער עולם.

בחנם האָט דער פאָרזיצער גערופן זיך איינצושטילן, פאַרזיכערט, אַז דער חבר וועט זיך מיען צו רעדן העכער און פאַרשטענדלעכער, דער זעל־

נערישער עולם איז שוין ארויס פון צוים. זיי האָבן נישט געוואָלט מער הערן.

דער פאָרזיצער האָט געקוקט קאַלט אויפן חבר רישקאָוו. חבר רישקאָוו, אזוי ווי עס וואָלט גאָרנישט געשען, איז געווען פאַרנומען מיט אַ גלייכגילטיקן באַקוקן זיך די קורצע, אָפּגעביסענע נעגל זיינע. דער פאָרזיצער האָט געוווסט וואָס דאָס מיינט: „אָפּוואַרטן, לאָזן זיך אויסשרייען".

דער חבר בוכאַנין איז צוריקגעגאַנגען צום טיש, צוקנדיק אַלץ מיט די אויגן און באַוועגנדיק מיט די אַקסלען. און פּלוצים איז עמיצער אויסגעוואַקסן אויף דער פּלאַטפאָרמע אויף חבר בוכאַנינס אָרט.

אַ געמורמל איז דורך צווישן דעם עולם, ווי אַ פּליושקען פון וואַסער.

— זעט, ווער עס שטייט אויף דער פּלאַטפאָרמע! — און דער עולם האָט מיט פאַרוווּנדערונג דערזען דעם חבר אַנאַטאָל.

דער פאָרזיצער־סאָלדאַט, אין זיין לאַנגן מאַנטל האָט אָנגעקוקט דעם חבר רישקאָוו. רישקאָוו האָט אַלץ זיך געהאַלטן אין איין באַטראַכטן זיינע נעגל. דאַן איז צוגעגאַנגען דער פאָרזיצער צום שטייענדיקן חבר און אים דערמאָנט מיט אַ טרויעריקער שטימע:

— חבר, איר האָט נישט איצט דאָס וואָרט.

— לאָזט אים רעדן, לאָזט אים רעדן! — האָבן זיך געהערט איינצלנע שטימען.

— פאַררעטער! יודאַש! — איז דער זאַל פאַרהילכט געוואָרן מיט אויסרופן.

קאַפּיטל 6

מיטן ווייבערשן כוח

דער מענטש איז אָבער געשטאַנען ווי צוגעשמידט צו זיין אָרט און געלאָזט פאַלן איבער זיך די דאָזיקע זידלערייען. ער האָט אָנגעקוקט די, וואָס האָבן אים געוואָרפן די דאָזיקע ווערטער אין פּנים, און דערביי האָט ער נישט אויפגעהערט צו שמייכלען איבער זיי מיט דעם ביטולדיקן, פאַראַכטנדיקן שמייכעלע, וואָס איז געשטאַנען אויף זיינע פאַרקרימטע ליפּן.

— שווייג, דו הינטישער זון! ווייסט ווער עס שטייט פאר דיר? דאס איז דער חבר אנאטאל!

— און וואס פאר א מורינו איז ער מיר, אז ער איז דער חבר אנאטאל?

— ווו ביסטו געווען ביז איצט? ער איז געווען אין סיביר, האט פאר דיר געהיימע פראקלאמאציעס געדרוקט. דו ווייסט, ווער עס איז, דער חבר אנאטאל?

— און איצט איז ער צום אנדערן צד איבערגעלאפן.

— מיט זיין רעוואלוציאנערער פארגאנגענהייט כשרט ער נאר די פאר-רעטער. מיט זיין כשר חזיר-פיסל שטארקט ער דעם שונא. אראפ! אראפ!

עס איז ווידער געווארן א סומאטאכע צווישן דעם זעלנערישן עולם. עס ווייזט-אויס, אז דער צווייטער צד האט נאך געהאט גענוג אנהענגער צווישן די סאלדאטן, ווארים ארום דער חבר אנאטאל האט זיך באלד אנ-געקליבן א קרענצל סאלדאטן און ציווילע, וואס האבן צו אים קיינעם נישט צוגעלאזט.

דער זעלנערישער פארזיצער האט געקוקט אויפן חבר רישקאוו. דער חבר מיטן גלאנציקן קאפ האט איצט פארכמורעט זיין פנים און עפעס צוגעווונקען.

— מיר גיבן איצט דאס ווארט דעם פארשטייער פון די מענשעווי-קעס, דעם חבר אנאטאל, — האט דער זעלנערישער פארזיצער אויסגערופן.

דער רעדנער האט זיך געמיט צו רעדן הויך. כאטש זיין שטימע, ווי יעדע אנדערע, איז געווען טייט-הייזעריק. די ערנסטקייט פון זיין פנים, די ערנסטקייט פון דער שטים האט געווונען פאר אים באלד א בכבודע אויפמערקזאמקייט.

ער האט אנגעהויבן מיט דעם:

— די רעוואלוציע האט נישט ארויסגערופן די מלחמה, די רעוואלו-ציע האט איבערגענומען די מלחמה בירושה צוזאמען מיט אלע אנדערע פלאגן פונעם אלטן צארישן רעזשים. געווים באדארף מען ליקווידירן די מלחמה. אבער ווי אזוי?

— ווער א באלשעוויק, נעם ארויס א פארטיי-צעטל! — האט איב א שטימע צוגערופן.

ער האט זיך נישט געלאזט פראוואצירן און האט ווייטער גערעדט.

— די מלחמה צו פארענדיקן ליגט נישט אין אייער מאכט. איר וועט

זי פארענדיקן, אנדערע ווידער וועלן זי אנהייבן, דאס קאן נאר טון די גרינדונגס־פארזאמלונג, ווו גאנץ רוסלאנד וועט זיך ארויסזאגן.

— דעמאָקראַט! — האָט אים ווער געזידלט.

— מיט דעם וועט איר מיך נישט אָפּשרעקן, — האָט דער חבר אנאַטאָל געשמייכלט. — און דורך דעם, וואָס איר וועט אריינגיסן וואסער אין אייערע אייגענע קאנאָען, וועט איר נאָך נישט ברענגען דעם שלום. צו אַ שלום דאַרף מען האָבן ביידע צדדים. ווען אונדזערע וועלן אנטלויפן פון פראָנט און אויפעפענען די טויערן, וועט דורך זיי אריינקומען נישט דער שלום, נאָר די דייטשע מיליטאַריסטישע פויסט. אָנשטאָט דער רוסישער נאַנאיקע וועלן מיר האָבן די דייטשע שווערד, ניין, נישט דעם שלום מיינט איר. איר ווייסט גאנץ ווייל, אז עס איז נישט אין אייער מאַכט אים צו ברענגען, איר רעדט וועגן שלום און גייט טון עפּעס אזעלכעס, וואָס זאָל צעפלאַקערן דעם בלוטיקסטן ברודער־קאַמף.

— קאָנטר־רעוואָלוציאָנער!

— לאָזט הערן, אַ מענטש רעדט.

— ניין, נישט דעם שלום מיינט איר. וואָס איר מיינט — איז די סאָציאַלע רעוואָלוציע, וואָס איר ווילט אריינשמוגלען אונטער דער קאָנטראַבאַנדע פון שלום.

— פּראָוואָקאַטאָר! בלוט־דורשטיקער יונקערישער אגענט! שטעל דיך אליין אוועק אויפן פראָנט היטן דעם טויער. וואָס שיקסטו די אנדערע? — האָט מען אים אָנגעהויבן צוצושרייען.

ער איז אָבער ווייטער געשטאַנען. פילע פון זיינע ווערטער און אויספירונגען זענען פאַרשטומט געוואָרן אין די געשרייען און איבערגיסן־נישן. דאָ און דאָרט האָט מען געהערט אַ פראַזע: „דער נס פון דער צווייטער זייט איז נישט געקומען“. אָבער די שטימען און פּראָטעסטן האָבן נישט אויפגעהערט:

— ווייסער, קאַדעט, יונקערישע רייד, בלוט־דורשטיקער!...

חבר אנאַטאָל איז געשטאַנען אַ בלייכער און געלאָזט אויף זיך שיטן די אַלע זידל־ווערטער. דרייסט און ארויספאָדערנדיק האָט ער געקוקט דעם צעהיצטן עולם אין פּנים אריין, און אויף זיינע ליפּן האָט נישט אויפגעהערט צו שפּילן דאָס שפּאָטישע געלעכטערל. זיין טיפער ערנסט, זיין

אויסגעהאַלטנקייט, זיין בלייך געזיכט האָבן געקעמפט פאַר אים, און אַ טייל שטימען פון זיינע אָנהענגער האָבן איינגעשטילט די שרייער:

— באַרואיקט אייך! וואָס איז עס, אַ קאַבאַק?

— שווייגט! דרך־ארץ פאַר אַ רעוואָליציאָנערן מאַרטירער! — האָט מען גערופן פון זיין צד.

חבר אַנאַטאָל האָט ווייטער גערעדט. זיין שטים איז געוואָרן העלער, איינדרוקספולער.

— עס איז נישטאָ קיין לייכטערע זאַך, ווי צו זיין אַ רעוואָלוציאָנער אין דער צייט פון אַ רעוואָלוציע. עס איז נישטאָ קיין לייכטערע זאַך, ווי אייך נאָכצוגעבן וואָס איר ווילט. איך באַק נישט קיין לעקעכלעך! — האָט ער אויסגעשריגן. — און פון מיר זאָלט איר זיי נישט דערוואַרטן! מיר זענען האַרט־הויטיקע, און מיר שרעקן זיך נישט.

דער עולם האָט זיך איינגעשטילט.

— מיר באַטראַכטן נישט די רעוואָלוציע פאַר אַן אַוואַנטורע, פאַר אַ שפּיל, וואָס וועט יאָ געלינגען אָדער נישט. אַ רעוואָלוציע איז נישט קיין לאָטעריע, נישט קיין טרעף. אַ רעוואָלוציע קומט, ווייל זי מוז קומען, און קומט זי, מוז מען זי אין שטאַרקע הענט אַריינגעמען, נישט אויף דער גאַס פאַר יעדן שאַרלאַטאַן זי אַרויסוואַרפן, — האָט ער שוין איצט געדונערט. — דאָס, וואָס איר ווילט מאַכן — איז אַן אַוואַנטורע. איר ווייסט עס אַזוי גוט ווי מיר, — ווענדט ער זיך צו די זיצנדיקע אויף דער פּלאַטפאָרמע. — די גאַנצע סאָציאַליסטישע ליטעראַטור באַשעפטיקט זיך דערמיט, ווי אַזוי איבערצוגיין פון דער קאַפּיטאַליסטישער צו דער סאָציאַליסטישער אָרדענונג — די עטאַפּן, וואָס זי האָט דורכצומאַכן, די וועגן, וואָס זי האָט איינצושלאָגן. און איר ווילט עס דורכפירן מיט אַ שפּרונג אין דער פינצטערניש. אַ שפּרונג אין דער פינצטערניש, — דאָס איז מיטן קאָפּ אין דער וואַנט. איר נוצט אויס דעמאַגאָגיש די אומוויסנהייט פון די מאַסן.

זיינע ווערטער האָבן געמאַכט אַן איינדרוק און געוווּנען פאַר אים אָנהענגער מען האָט עס באַמערקט אין דער שטימונג פון דעם זאַל. די חברים אויף דער פּלאַטפאָרמע האָבן זיך אָנגעהויבן דורכצוקוקן. ווידער האָט דער זעלנערישער פאָרזיצער געקוקט אויפן חבר רישקאָוו. חבר רייש-

קאָוו האָט עמיצן אַ קוויטל דערלאַנגט, און ווידער האָט זיך אויפגעהויבן דער מאַטראָז — און געשטעלט אַן אָפענע פראַגע:

— ווי וועט איר זיך פאַרהאַלטן, חבר, אין איצטיקן קאַמף? מיט דער ביקס אין דער האַנט קעגן פּראָלעטאַריאַט? וואָס?

— דאָס הענגט־אָפּ פון דער שטעלונג, וואָס מיין פּאַרטיי וועט אָנ־נעמען, — שמייכלט זיך אַרויס אַנאַטאָל פון דער אומאַנגענעמער סיטואַ־ציע, אין וועלכער דער מאַטראָז וויל אים אַריינגאַרן.

— זעט, חברים, דעם רעוואָלוציאָנערן מאַרטירער! און אַז אייער פּאַרטיי, — ווענדעט ער זיך צום חבר אַנאַטאָל, — וועט באַשטימען צו גיין צוזאַמען מיט די יונקערס? איר זענט דאָך עפּעס אַ דעמאָקראַט? — זאָגט דער מאַטראָז מיט פאַראַכטונג.

— יאָ, איך בין אַ דעמאָקראַט, — לאַכט דער חבר אַנאַטאָל. — איך גלויב אין אָפּשטימונג. נאָר איך בין נישט קיין פּאַציפיסט פאַר יעדן פרייז. און איך בין אויך נישט קיין דעמאָקראַט פאַר יעדן פרייז.

חבר אַנאַטאָלס געשיקטער אַרויסדריי פון דעם קלעם האָט ווידער צעמישט די פירער אויף דער פּלאַטפאָרמע. זיי האָבן אַלע געווענדעט זייע־רע בליקן צו דעם מאַן מיטן גלאַנציקן קאָפּ.

חבר רישקאָוו האָט גלייכגילטיק עפּעס אָנגעשריבן אויף אַ שטיקל פּאַפּיר. נאָר ביים איבערגעבן האָט ער נישט געקאָנט פאַרהויל זיין ענער־גישע באַוועגונג מיט דער האַנט.

פּלוצים איז עפּעס־וואָס געשען:

אויף דער פּלאַטפאָרמע איז אַ פרויענצימער אַרויפגעקומען. איידער וואָס און ווען, האָט זי זיך שוין געפונען אינמיטן ביי דער רעדנער־טריי־בונע.

אויף דער טריבונע איז געוואָרן אַ געשטופּעריי. עמיצער האָט דעם חבר רעדנער אָפּגעשטופּט, און אויף זיין אָרט איז געבליבן שטיין די חברטע.

— חברטע סאָפיע, חברטע סאָפיע! — האָט מען גערופן פון עולם.

דער זעלנערישער עולם האָט זיך נייגעריק אומגעקוקט און פאַר נייגעריקייט אָפּגעשטעלט די פּראָטעסטן און דעם ליאַרעם. זיי האָבן גאָר־נישט באַמערקט, ווי אַזוי חבר אַנאַטאָל איז פאַרשווונדן. זייער אויפמערק־זאַמקייט איז אינגאַנצן צוגעצויגן געוואָרן דורך דעם אָנבליק פון אַ ווייב־

בערשער געשטאַלט אויף דער טריבונע, פון דער אַנטוויקלטער מיידלשער ברוסט, וואָס זעט זיך אַרויס פון דער אויפגעפּראַלטער לעדערנער קורטקע, פון די שטיקער האַלדז־און־לייב, וואָס רייסן זיך אַרויס פון דער צוקלויזער ווייבערשער בלוזע, פון די טראָלדן האָר, וואָס פאַלן אַראָפּ איבער איר פּנים.

איר פּנים איז געווען אויסערגעוועגלעך בלייך. פאַר אויפרעגונג האָבן די נאָזלעכער ביי איר געציטערט, די אָדערן אויף דעם דיקלעכן האַלדז האָבן זיך געשוויליק אויפגעבלאָזן, געציטערט, געשפּרונגען פון איין אָרט צום אַנדערן, אַזוי אַז מען האָט געזען, ווי אירע ברוסטן הייבן זיך אונטער איר בלוזע. און מיט אַ מיידלש־העלער, נאָך פאַר אויפרעגונג ציטערנדיקער שטימע, האָט זי אָנגעהויבן, צוערשט מיט די הענט מער ווי מיטן קול, כאָטש זיין אַ פרעמדלעך־קלינגענדיקן, נאָר דאָך אין אַ גוטן גימנאַזיע־רוסיש:

— חברים זעלנער! — און די ציטערנדיקע שטים פונעם מיידלשן קלאַפּנדיקן האַרץ, די אַרויסיערנדיקע העלע הויט פון איר אויפגעפּראַלטער לעדערנער קורטקע האָבן באַלד געוווּנען פאַר איר דעם זעלנערישן עולם, וואָס דאָס דערשיינען פון אַ מיידל אויף דער טריבונע האָט אין ערשטן אויגנבליק ביי אים געהאַט אַרויסגערופן הייטערקייט און אַ שטיפערישע שטימונג.

— חברים זעלנער! איר ווילט וויסן וואָס עס זענען אַזוינס די באָלשעוויקעס? באָלשעוויקעס — דאָס זענט איר, די געפּלאָגטע און געפּייניקטע רוסישע מאַסע, וואָס מען קאַטעוועט און קאַטעוועט פון דורות און דורות. צוערשט האָבן זי געשלאָגן די צאַרן, טשינאָווניקעס, נאַטשאַלניקעס. אַיצט — די פּאַטריאָטן, די מלחמה־העלדן. צוערשט האָט מען אייך געהייסן גיין אַוועקלייגן אייער לעבן פאַרן צאַר, און איצט — פאַרן פאָטערלאַנד. באָלשעוויקעס זענט איר, איר, אָרימע, געפּייניקטע, געשלאָגענע, איר, וואָס מען האָט אייך אָפּגעריסן פון אייערע היימען, פון אייערע מוטערס, פון אייערע ווייבער, פון אייערע קינדער, און אייך אַריינגעשטעקט אין מונדירן און אייך געהאַלטן פאַר יאָרן און יאָרן אין קאַזאַרמעס, אין פייכטע, נאַסע מלחמה־גריבער, אָן עסן, אָן קליידונג, אונטער דעם האָגל פון שונאישע קוילן. מען האָט אייך צוגעזאָגט ערד, און מען גיט זי אייך נישט. מען האָט אייך צוגעזאָגט פרייהייט, און מען שמייסט אייך

צוריק אונטער באַנגעטן אויפן פראָנט. מען יאָגט אייך אָן מיט רעוואָל־ווערן צו גיין אין אַטאַקעס אויפן דייטשן מיליטער, וואָס באַשטייט פון פויערים און אַרבעטער, ווי איר, פאַר קיינעמס נוצן נישט, נאָר פאַר פּוסט־קייט פון ניי־געבאַקענע פּוסט־און פּאַסניקעס, וואָס ווילן ווערן העלדן מיט אייער בלוט. איר האָט פון דער מלחמה גאָרנישט צו געווינען. ווער עס וועט זי געווינען, איר וועט זי פאַרלירן. אייך וועט מען סיי־ווי־סיי האַלטן געשפּאַנט אינעם כאָמעט, צי דאָס וועט זיין אַ צאַר, צי דאָס וועט זיין אַ גענעראַל, צי דאָס וועט זיין אַ פּאַטריאָט! אַ טויט דער מלחמה! אַ ט יט די פּאַטריאָטן!

דאָס וואַסער, וואָס האָט זיך געזאַמלט אין איר מויל, דאָס קלאַפּן פון איר האַרץ, די באַוועגונגען פון איר געהויבענער ברוסט, וואָס יעדע ווייברירונג האָט זיך אַרויסגעזען פון איר געפאַלדעוועטן ווייסן ווייבערישן קאַפּטן, האָבן געהאַלטן דעם זעלנערישן עולם געשפּאַנט ווי אין שנורן. זענען זיי מיט די אָפענע מיילער געשטאַנען צו איר אָנגעצויגענע.

עס האָט איר אויסגעפעלט אָטעם, און זי האָט געמוזט איבערהאַקן. די הפסקה האָט אַריינגעבראַכט אַן אָנגעלאָדענע שטימונג צווישן זעלנע־רישן עולם. די ווייבערשע שוואַכקייט האָט זיי גערירט. פאַר אויפרעגונג זענען פּנימער בלייך געוואָרן, אויגן האָבן זיך באַלעבט, נאָזלעכער און מיילער האָבן הויך געאַרבעט, אויפשעפּנדיק די הייס־אָנגעלאָדענע לופט.

געוויס זענען עס געווען די מיידלשע הויכן, וואָס האָבן זיך געטראָגן פון דער געהויבענער, ווייס-בלענדיקער מיידלשער ברוסט, וואָס האָבן פאַרכישופט די סאָלדאַטן. געוויס זענען עס געווען די טראָלדן האָר, וואָס זענען געפאַלן איבער אירע אויערן, איבערן מיידלשן נאַקן. געוויס זענען עס געווען דער נאַקעטער מיידלשער האַלדז, די לייכטע, ווייסע מיידלשע הענט, וואָס האָבן די זעלנערישע לייב־און־לעבנס געזאַמלט און אַוועקגע־טראָגן איבער אַלע ספקות און וואַקלענישן.

נאָר עס זענען דאָך געווען — די ווערטער, דער אייגענער גורל, וואָס האָט אַרויסגעצאַפּלט פון די דאָזיקע מיידלשע ווערטער, וואָס האָבן זיי געשניטן ווי רייפע זאַנגען צו אירע פיס.

— רעדט, חברטע! רעדט, רעדט! — האָט זיך אַ זעלנער צעשריגן.

— וואָס שרייסטו? דו זעסט דאָך! לאָז דעם אָטעם אָפּכאַפּן.

— העי, דערלאנגט איר וואסער. וואס זיצט איר אויבן ווי די גולמס? דערלאנגט איר וואסער.

— די מאנספארשוינען האבן נישט געקאנט עס דיר געבן צו פאר־שטיין, און א ספאדניצע האט עס דיר געזאגט.

— זידל זיך נישט מיט ספאדניצעס. איינע אזעלכע איז דיר מע־ווי א גאנצע בריגאדע.

— שטילט אייך איין, לאזט הערן!

— רעדט, חברטע, רעדט!

די חברטע האט געזאמלט לופט און האט ווידער אנגעהויבן, כאטש שוין אויסגעשפאנט אביסל, נאר מיטן זעלבן אימפעט.

— און דערנאך, אז איר וועט שוין האבן געוווינען די מלחמה, יואס וועט איר האבן געוווינען? דעם צאר צוריק, אייער קנעכטשאפט וועט איר האבן געוווינען. ווער וועט קומען נאכן זיג? די רעוואלוציע? ניין, די גענעראלן וועלן קימען, די קארנילאווס, די רוסקים, זיי וועלן דעם צאר צוריק ארויפזעצן אויפן טראן. זעט ווי זיי באהאלטן אים אויס, ווי זיי פיעשטשען זיך מיט אים!

— זיי וועלן עס נישט דערלעבן! — האט א צעהיצטער סאלדאט געשריגן.

— אט איז דא געשטאנען א מענשעוויק און האט אייך געזאגט. — וואס האט ער אייך געזאגט? „גייט צוריק אויפן פראנט, פארהיט מיט אייערע לייבער דעם רוסישן טויער". פארוואס גייט ער אליין נישט? פארוואס שיקט ער אייך! ניין, זיי זיצן ביי זיך אין די ווארימע שטובן, און אייך שיקן זיי צום טויט. זיי ווילן אייער יונג לעבן אונטערברענגען, כדי אזוי ארום פון אייך פטור צו ווערן. די מלחמה איז פאר זיי א פייער־טאפ, אין וועלכן זיי שטעקן אריין די רעוואלוציאנערע כוחות, כדי דערט זיי אונטערצובערענגען, צוליב דעם באדארפן זיי די מלחמה. אלע: די הא־דעטן, די עסערן, די מענשעוויקעס — זיי אלע באדארפן די מלחמה, כדי אין איר צו דערשטיקן די רעוואלוציע.

— א טויט די פארדעטער! צו דער וואנט זיי! — האבן זיך גע־הערט שטימען.

— חברים! — האט די ווייבערשע שטימע ווייטער גערופן. — אין צענטער האבן אנדזערע חברים אויפגעהויבן א דערפאלגרייכן ווידער־

שטאנד. די מאסן זענען נאָך זיי נאָכגענאַנגען, און זיי האָבן פאַרנומען די מאַכט, פאַרטריבן די „פּראָוויזאָרישע פאַררעטער". איצט שטייען זיי אין קאַמף מיט די פאַררעטערישע גענעראַלן. דאָס זעלבע באַדאַרפן מיר טון, דאָ, אין מאָסקווע. מיטן געווער אין דער האַנט פאַריאָגן די שונאים פון פאָלק, פון אַלע מינים, און די גאַנצע מאַכט איבערגעבן צו די ראַטן.

— די גאַנצע מאַכט די ראַטן! הורא! — האָט זיך שוין געהערט אַ ווידערקול פון דעם גאַנצן זאַל.

אויף דער פּלאַטפאָרמע האָט מען זיך שוין געגרייט צו דער פּאַסי־קער רעזאָלוציע, און צו אַ נייעם באַשטאַנד פונעם רעוואָלוציאָנערן קרינג־קאָמיטעט, פון וועלכן מען האָט, פאַרשטייט זיך, — אייסגעשלאָסן די פאַררעטער.

די רעזאָלוציע, וואָס איז געווען פאַרפאַסט פון דעם מאַן מיטן איינ־געקייטשטן פּנים, און די נעמען פון די מיטגלידער פונעם נייעם סאָ־וויעט, וואָס איז איצט שוין באַשטאַנען אויסשליסלעך פון באָלשעוויקעס, זענען, צוליב פאָרמע, פאַרגעלייענט געוואָרן פאַרן אויפגעקאָכטן זעלנע־רישן עולם, וואָס האָט זיך נישט צוגעהערט צו זיי און זיי אַקצעפּטירט מיט אומאַנשטענדיקע אויסרופן אויפן חשבון פון די פאַררעטער. זיי איז שוין געווען אינגאַנצן גלייכגילטיק, ווען וואָס עס האָט זיך געהאַנדלט. זיי האָבן זיך געריסן צו מעשים.

צו דעם פריי־אָפּגעלאָזענעם מיידל, וואָס האָט זיך קוים מיט צרות אַרויסגעריסן פון די זעלנערישע הענט, איז איצט צוגעקומען מירקין. ער האָט זיך אַרויסגעשלייכט פון דעם זעלנערישן עולם. אין זיין קורץ־גע־שוירן בערדל האָבן זיך איינצלנע גראָע האָר באַוויזן. זיין פּנים, כאָטש אויסגעמאָגערט און בלייך, איז אָבער געווען אויסערגעוועגלעך באַלעבט, און אין זיינע אויגן האָט, מער ווי תמיד, געברענט אַן ענערגיש פייער.

— האָסט מיך געהערט?

— יאָ.

— וואָס שווייגסטו?

— עס געפעלט מיר, ווייל עס האָט געבראַכט די פּעולה. אָבער ליגנס דאַרף מען נישט זאָגן.

— ליגנס?

— נו, יאָ. אַזוי פּינקטלעך ביסטו דאָך ווידער נישט געווען, — שמייכלט ער.

— מיט קיין אַנדערע סברות וועסטו זיי נישט נעמען. מיט זיי דאַרף מען רעדן אין אַ שפּראַך, וואָס זיי פאַרשטייען. מיט קיין הענטש־קעס וועסטו די רעוואָלוציע נישט מאַכן.

— מיט דעמאַגאָגיע אויך נישט.

— אַך, דו בורזשוק. ביז צו די טירן פונעם גובערנאַטאָרישן הויז ביסטו מיט אונדז דערגאַנגען, און ביסט נאָך אַלץ געבליבן ביי דיינע סענטימענטן.

— ס'זעט אויס, אַז איך וועל שוין אַזוי בלייבן. און דאָס, וואָס די סאָציאַל־רעוואָלוציאָנערן ווילן זיי איבערגעבן אין די הענט פון די גע־נעראַלן, איז אויך נישט ריכטיק, — לייגט ער צו.

— דאָס איז שוין אמת. צי זיי וועלן יאָ וועלן, צי נישט, מיט זייער טאַקטיק וועלן זיי דערפירן דערצו, אַז די גענעראַלן וועלן פאַר־כאַפּן די מאַכט, און דערנאָך וועלן זיי דיין טשערנאָוון מיט מאַרטאָוון אַליין שיקן צום טייוול. איינמאָל האָט זיך נישט איינגעגעבן, אַ צווייט מאָל וועט זיך איינגעבן.

און איך מיין, אַז די באָלשעוויקעס האָבן אַזאַ גערעכטע זאַך אין דער האַנט, אַז מען דאַרף גאָרנישט אָנקומען צו דעמאַגאָגיע. מען דאַרף דעם פאָלק זאָגן דעם אמת: אַז יענע ווילן פירן ווייטער דעם קריג. און די פרוכטן פון דער רעוואָלוציע אָפּלייגן ביז נאָכן זיג, און מיר זאָגן, אַז יעדער טאָג, וואָס מען האַלט די אויסגעמיטשעטע סאָלדאַטן אייפן פראָנט, איז אַ זינד. דער קריג איז אַ פאַרברעכן, נישט נאָר בלויז קעגן מענטש, נאָר ער איז אַ טויט־אורטייל פאַר דער רעוואָלוציע.

דו מיינסט, אַז דו האָט צו טון מיט אינטעליגענטן?

ווי זיי שטייען און רעדן, אַזוי קומט־צו דער חבר אַנאַטאָל. פון זיי־נע קרומע ליפּן איז נאָך נישט פאַרשוווּנדן דער אומאַנגענעמער שמייכל, און ער זאָגט צו דער חברטע סאָפיע:

איך גראַטוליר אייך, חברטע. אייערע אַרגומענטן זענען נישט געווען צו באַזיגן.

חברטע סאָפיע איז רויט געוואָרן

וואָס מיינט איר, חבר?

— איך מיין, פאַרשטייט זיך, אייער טעמפּעראַמענט. ווער קאָן מיט אייך קאָנקורירן?

— וואָס רעכנט איר צו טון, חבר אַנאַטאָל? — פרעגט אים מירקין.

— איך גיי, און איר?

— איך בלייב, — ענטפערט־אָפּ מירקין רואיק.

— אויך איר, מירקין? — זאָגט דער חבר אַנאַטאָל אין אַ שפּאַסיקן טאָן.

— יאָ, אויך איך, — באַשטעטיקט מירקין.

דער אומאַנגענער שמייכל אויף חבר אַנאַטאָלס ליפּן איז איצט נאָך ביטערער געוואָרן. ער האָט עפּעס געלאָזט פאַלן אַ וואָרט „איך האָב עס מיר אַזוי געטראַכט".

און מירקין און די חברטע סאָפיע האָבן נאָכגעקוקט, ווי אַן אַלטער, איינגעהויקערטער מאַן, דעם קאָפּ אַריינגענומען אין זיינע אַקסלען, גייט אַוועק פון זיי. אויף זיין רוקן ליגט דער גאַנצער עול פון דער קומענדיקער, אומבאַוווסטער צייט. אַזוי שווער, האָט זיך געדוכט, טראָגט ער זיין רוקן.

קאַפּיטל 7

מען גרייט זיך

קוים האָט די סאָלדאַטישע פאַרזאַמלונג אָנגענומען די פייערדיקע רעזאָלוציע, אין וועלכער עס איז געקומען צום אויסדרוק איר סאָלידאַריטעט מיטן פעטערבורגער פּראָלעטאַריאַט, האָט מען זיך גלייך פאַרנומען מיטן אָרגאַניזירן אַן אויפשטאַנד אין מאָסקווע.

די, וואָס זענען נישט געווען איינפאַרשטאַנען מיט דער רעזאָלוציע האָבן פאַרלאָזט דאָס הויז. אַ צוויי־דריי וואַקלדיקע מענשעוויקעס זענען נאָך איבערגעבליבן וואַרטן ביז מאָרגן. אָבער די גרויסע מערהייט סאָלדאַטן האָבן זיך געשטעלט צו דער דיספּאָזיציע פונעם נייעם „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט". זיי זענען שוין איבערגעבליבן אין גובערנאַטאָרישן הויז. מיט זיי איז אויך פאַרבליבן מירקין און, זעלבסטפאַר־

שטענדלעך, אויך חברטע סאָפיע, וועלכע איז נישט געווען קיין אַנדערע ווי זאַשקע הורוויץ. די נאַכט איז מען שוין מער נישט געגאַנגען צו זיך אהיים שלאָפן.

דאָס גאַנצע גרויסע גובערנאַטאָרישע הויז איז פאַרוואַנדלט גע־וואָרן אין איין גרויסן, לעבעדיקן קערפּער. דער קאָפּ, דער שכל, איז גע־זעסן אויבן, אויף די אויבערשטע עטאַזשן, אין פאַרשידענע צימערן, אין די פאַרשידענע קאָמיטעטן. חבר רישקאָוו מיטן „אויספיר־קאָמיטעט" זע־נען געווען אין גובערנאַטאָרס קאַבינעט. אין די גרויסע זאַלן אונטן זענען געווען די אברים פון דעם קערפּער, זיינע הענט און זיינע פיס. יעדעס מאָל האָט זיך פון אויבן באַוויזן אַן אַנדערער חבר מיט אַ געשריבן פּאַפּיר אַוועקגענומען אַ פּאָר סאָלדאַטן, עטלעכע רויטע גוואַרדיסטן פון די באַ־וואַפנטע אַרבעטער, און פאַרשווונדן ערגעץ־ווו אויף אַ געהיימען אופן.

חבר בורשאַנאָוו, דער פּאָרזיצער, דער סאָלדאַט מיטן שווייגנדיקן, טרויעריקן פּנים און לאַנגן זעלנערישן מונדיר, איז אַרומגעגאַנגען צווישן די סאָלדאַטן — כמעט אָן אַ וואָרט, נאָר מיט שטומע בליקן זיי צעשטעלט אויף פאַרשידענע פּאָסטנס ביי די טירן פון די קאַבינעטן, ווו עס זענען פאָרגעקומען די זיצונגען, ביי אַלע אַריינגאַנגען, ביי אַלע טויערן.

ער איז אויך אַרומגעגאַנגען צווישן דעם גרויסן אָנגעלאָפענעם עולם, מיט וועלכן עס איז געווען פול דאָס הויז. ער האָט אויסגעפרעגט, ווער עס וויל בלייבן, און זייטיקע האָט ער אַוועקגעשיקט.

דאָ איז געווען חברטע איזמאַילאָווע, מיט אַ פּנים פון אַ הויזלע־כער, הייליקער מאָנאַשקע, מיט איר אינטעליגענטיש אויסזען. זי איז גע־ווען אין גוטן בירגערלעכן שוואַרצן אָנטוועכץ, אַרויפגעקנעפּלט ביז צו דער גאַמבע, מיטן ווייבערשן זיידענעם ווייער־פרענזעלע, פאַרשטאָכן אַפילו מיט אַ דיסקרעטער שפּילקע. זי האָט אַ רואיקע, מיט גוטער אויפ־מערקזאַמקייט זיך געפּאָרעט אַרום דער באַלעבאַטישקייט פון הויז מיט אַ כאַליאַסטרע אינטעליגענטע און פּראָסטע פּויערשע פרויען, צווישן וועלכע עס האָט זיך אויך געפונען חברטע סאָפיע.

זי האָט נאָכגעקוקט אין די קאַמערן, אין די מאַגאַזינען וויפל עס געפינט זיך מעל, ברויט, קאַשע, גריץ און אַנדערע פּראָוויאַנטן. מען האָט פון ערגעץ־ווו באַקומען לייַלעכער, וועלכע מען האָט צעריסן אין פּאַסן און געוויקלט פון זיי באַנדאַזשן. זי האָט נאָכגעקוקט אין דער הויז־אַפּ־

טייק. אומעטום האָט מען אַוועקגעשטעלט סאָלדאַטן מיט ביקסן. זי האָט די ווייבער, די אינטעליגענטע און די פּויערשע, צעשטעלט אויף שטעלן און יעדער געגעבן איר אַרבעט. אַ זעלנער, וואָס האָט פונדערהיים געקאָנט מאָלן, האָט געריסן שטיקער זיידנס פון די ווענט, שוין אומגעשטערט, און מיט אַ צונויפגעבונדן, היימיש געמאַכטן פּענזעלע אויסגעשריבן מיט טינט אויף די שטיקער רויטע זיידנס פאַרשידענע ווונטשן, פאַרלאַנגען, לאָזונגען און נעמען פון קאָמיטעטן. דערביי האָט ער יעדן לאָזונג באַמאָלט מיט בילדלעך פון דער אייגענער פאַנטאַזיע.

און אויבן איז געזעסן דער קאָפּ, דער חבר רישקאָוו. דורכן טעלעפאָן האָט ער גערופן, גערעדט, באַפוילן: דעם 193סטן פולק, וואָס איז געווען באָלשעוויסטיש, האָט ער אַריינגעשיקט אין קרעמל, כדי דאָרט מיט איי־גענע, מיטן 56סטן, צו פאַרכאַפּן דעם אַרסענאַל. דער נאַטשאַלניק פון קרעמלער אַרסענאַל, אויך אַן אייגענער מענטש, וועט אַרויסגעבן געווער צו באַוואַפענען דעם פּראָלעטאַריאַט.

ער האָט גערופן די אַרבעטער פון די פאָרשטעט, צעשיקט חברים אין קאַזאַרמעס פון אָרטיקן גאַרניזאָן אַריבערצובערענגען די חברים סאָל־דאַטן, וואָס סימפּאַטיזירן מיט די באָלשעוויקעס. די אַרטילעריסטן זע־נען כמעט איינגאַנצן אונטער דער באָלשעוויסטישער השפעה. דאַרף מען זען זיי ביינאַכט אויפצוועקן און זיי אַריבערפירן מיט די האַרמאַטן צום „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט". נאָר דער עיקר דאַרף מען זען אַרויס־צוקריגן ביקסן פון קרעמלער אַרסענאַל — וואָס מער ביקסן, קוילן, מאַ־שין־געווער, קליינע פּולעמיאָטן, וואָס שנעלער און וואָס מער איבערנאַכט אַריבערפירן אין גובערנאַטאָרישן הויז.

— פאַרוואָס גייט עס אַזוי לאַנגזאַם? קאָן מען נישט באַמעכטיקן דעם מאַניעזש און אַרויספירן פון דאָרטן אויטאָמאָבילן?

— ניין, דער מאַניעזש איז באַזעצט מיט עסערישע קאָזאַקן. אָן בלוט־פאַרגיסונג וועט עס נישט גיין.

— ניין, ניין, אויסמיידן יעדן צוזאַמענשטויס, כדי נישט אויפ־מערקזאַם צו מאַכן דעם שונא. אויף די פּלייצעס אַריבערפירן וואָס מער. וואָס שנעלער, אין דער שטיל. אויסמיידן יעדע אויפמערקזאַמקייט.

— ניין, נישט אין „גובערנאַטאָרישן" — גלייך אין די ראַיאָנען!

— באַפעלט חבר רישקאָוו.

ציען זיך שוין שאָטנס אין דער טונקעלער נאַכט איבער דעם רויטן פּלאַץ, געדריקט צו די ווענט, מיט אַמוניציע, ביקסן, פון דעם קרעמלער אַרסענאַל. ביז צום סקאָבלעווער פּלאַץ ציט זיך איין שרענגע נאָך דער אַנדערער פון באַלאָדענע שאָטנס.

דאָ צעגייט מען זיך אין ראיאָנען. מען קריכט אויף דעכער, אין באַ־האַלטענע בוידעם-שטיבער. די גאַנצע שטאָט איז פול מיט באַוועגלעכע שאָטנס. אין גובערנאַטאָרישן הויז איז אַ שטענדיקע באַוועגונג. מען גייט און מען קומט!...

עס הערט זיך אַ קלאַנג פון צונויפגעבונדענע ביקסן, וואָס פאַלן אַריין אין די מאַגאַזינען ביים שיין פון עלעקטרישע טאַשן־לעמפּלעך. באַלד שטעלן זיך אַוועק שטאַרקע, באַוואָפנטע פּאַטרולן — דאָס געווער צו היטן. עס פאָרעט זיך און מיט זיך די חברטע סאָפיע. איר פּנים איז צעהיצט. זי האָט אַראָפּגעוואָרפן פון זיך די לעדערנע קורטקע, דעם רעוואָלווער מיט דער רויטער שנור — איבער דעם אויפגעפּראַלטן ווייַ־בערשן ברוסט־קאַסטן, — די שנור טאַנצט אַרום אויף די אויפגעברויזטע, באַוועגלעכע ברוסט־עפּל, וואָס מען פילט אַרויס פון דער ווייסער, ווייַ־בערשער בלוזע. מיט די באַהענטשקעטע הענט, מיט די טראָלדן האָר אי־בער די פלאַמענדיקע אויערן, לויפט זי אַרום פון איין שטעל צו דער אַנדערער, דאָ אַרויף צום „אויספיר־קאָמיטעט", דאָ אַראָפּ מיט אַ פּאַפּיר אין דער האַנט. דעם חבר האָט זי גערופן אין אַ זייט, אים אָנפאַרטרויט עפּעס. דאָרטן איז אַ גרופּע סאָלדאַטן, וואָס האָבן מיט אינטערעס דער־וועקטע פּנימער, שטייט זי און רעדט עפּעס, מאַכט צו מיט אירע הענט, און איר גאַנצע לעבעדיקע, יאָגנדיקע מיידל־פיגור טאַקעוועט־צו ענערגיש צו אירע אַרגומענטן.

אָ, זי איז אין איר עלעמענט, די חברטע סאָפיע, — ווי מען רופט זי דאָ. דער מאַמע רחל־לאַהס טאָכטער. אויף דעם האָט זי אויסגעוואַרט יאָרן און יאָרן, אויף דער דאָזיקער נאַכט. האַלט זיך אין איין באַוועגן, אין איין קאָכן זיך, אומעטום ברענגט זי אַריין איר אָנגעגליטע, רחל־לאַהשע ענערגיע. דאָ איז זי אין די קעלערס, אין די קיכן, צווישן די סאָלדאַטן־קוכערס. זי נעמט־אויף חשבון מיטן „הויז־קאָמיטעט" וועגן פּראָוויאַנט. זי זאַמלט איין דאָס זעלנערשע ברויט, וואָס די סאָלדאַטן ברענגען מיט זיך, כדי קאָמונעדיק צווישן זיך צו צעטיילן. מען ווייסט

נישט, ווי לאַנג מען וועט דאָ דאַרפן בלייבן. אפשר וועט מען דאָ אויס־האַרן אַ באַלאַגערונג?

אין אַ מינוט אַרום איז זי שוין ביי די הויפּישע קאָשאַרן, ווו חבר בורשאַנאָוו טיילט אויס מיטן אַרסענאַל־אויפזעער געווער צו אַ גרופּע סאָלדאַטן, רויטע גוואַרדיסטן, וועלכע מען צעשיקט אויף אויסשפּירן אין ראַיאָנען. און באַלד פליט זי שוין איבער די טרעפּ אַרויף צו די שרייב־מאַשינען, אויפצושרייבן אַ באַפולמעכטיקונג פאַר אַ גרופּע סאָלדאַטן, וואָס ווילן מיטן אייגענעם ווילן גיין אין זייערע קאַזאַרמעס און אָפּשלאָגן זייערע חברים פון די עסערישע קאָמאַנדירן און זיי ברענגען אין גובער־נאַטאָרישן הויז. און אָט קלאַפּט זי שוין אָן אַפילו אין קאַבינעט פון „אויספיר־קאָמיטעט" מיט דער גרויסער בשורה: אַ פּאָר צענדליק „דווינס־קער" זענען געקומען, אַרבעטער פון מייכאַראָווקער פאָרשטאָט!

אומעטום איז זי איבעריק, אויף קיין שום אָרט דאַרף מען זי נישט. אָן איר גייט דורך די אַרבעט, נאָר אומעטום ברענגט זי אַריין אַ קאָכנדיקן שטראָם, איר אָנגעגליטע ענערגיע.

אין דעם דאָזיקן הויז פון אָנגעצויגענער ענערגיע דרייט זיך אַרום חבר מירקין, ווי אַ גייענדיקער אין וואָלקנס. ער וואַקלט זיך אויף די פיס, ווי אין אַ חלום. אַלצדינג קומט אים פאָר ווי עס וואָלט יאָ זיין און נישט זיין. ער פאַרשטייט יאָ און פאַרשטייט נישט. ער ווייסט יאָ, וואָס ער טוט דאָ, און ווייסט עס נישט. אינעם קאָפּ קלאַפּט אַ געדאַנק:

„דער קאַמף דער לעצטער, דורך די לעצטע". און ער האָט געזען אָנקומען די „לעצטע".

עס זענען געווען די יונגע אַרבעטער, וואָס האָבן זיך אָנגעהויבן צו זאַמלען אין דער דאָזיקער טונקעלער נאַכט אין גובערנאַטאָרישן הויז פון די קעלערס, פון די לעכער פון דער הייליקער מוטער רוסלאַנד, פון די ווייטע פאָרשטעט פון מאָסקווע. פריש פון די פאַבריקן, זענען זייערע פּנימער, זייערע הענט געווען שוואַרץ פון רויך און סאַזשע, מיט באַ־שפּריצטער הויט פון די אייזן־גיסערייען. די אויוון־הייצערס זענען גע־קומען מיט נאַקעטע שטאָל־גלאַנציקע לייבער אונטער זעק, — אין אַר־בעטער־קורטקעס. ווויל־יונגעריש האָבן זיך אַרויסגעריסן די קודלעס טשופּרינעס פון אונטער די אָפּגעריסענע היטלעך. אין די שטאַרקע אַברים האָט זיך געזאַמלט די קאַמף־ענערגיע.

אנדערע פּנימער, שוין אויסגעלאָשענע מיט אומגעלומפּערטע גע־שוואָלענע גופים פון וואַטערדיקער קאַרטאָפל־נאַרונג, זענען מיטאַמאָל געוואָרן באַלויכטן מיט אַ שלאַכט־אָנזאָגנדיקן מעטאַל־גלאַנץ, באַלעבט פון דער אָנגעצויגענער אַטמאָספערע פון דעם דאָזיקן הויז. אין זייערע מיט קאַמף־לוסט אָנגעגאָסענע, נאַקעטע אָרעמס זענען געווען אַריינגע־טון ביקסן און געווער־שטיק, און עס איז געווען אַזוי ווי די דאָזיקע איי־זערנע כלי־זין וואָלטן אַריינגעגאָסן אין זייערע גופים נייע נקמה־כוחות. טייל פון זיי האָבן געקושט די ביקסן, אַנדערע האָבן זיי געגלעט ווי כלות, געצערטלט זיי, געדריקט צו זייערע מעטאַלענע הערצער.

אויף אַלע פּנימער האָט זיך אָנגעצויגן אַן ערנסט און אַ פייערלעכ־קייט. נאָר די אויגן האָבן נישט אויפגעהערט צו גלאַנצן מיט נקמה־ליכטער, וואָס זענען ווי עלעקטרישע פונקען געפלויגן פון איין פּנים צום אַנדערן, אַזוי ווי עלעקטרישע שטראָמען וואָלטן זיך געווען אָנגעצונדן און אויסגעלאָשן אין דעם זאַל.

מירקין האָט געזען, ווי דאָס גאַנצע גרויסע גובערנאַטאָרישע הויז זאַמלט זיך אָן מיט עלעקטרישע כוחות, ווי פון לאַנג שוין אָפּגעשטאָר־בענע, פון צער גרימאַסנדיקע טויטע פּנימער זענען צו תחית־המתים אויפגעשטאַנען, און ווי עלעקטרישע וועלן האָבן אָנגעהויבן זיך צו זאַמ־לען אונטער דעם באַלקן פון דאָזיקן הויז. דורות און דורות צער און כעס, וואָס זענען אוממעכטיק אויסגעלאָשן געוואָרן אין ציין־קריצנדיקע קללות, האָבן באַקומען אַ תיקון דאָ אין דעם זאַל. די מיט טויט גלאַנציקע אויגן און די מיט כוחות אָנגעלאָדענע אָרעמס, וועלכע האַלדזן די ביקסן, — דאָס זענען מער נישט געווען קיין מענטשן. שאָטנס פון פאַרשמאַכטע דורות זענען אַרויסגעקראָכן פון זייערע פאַרגראָבענע לעכער פאָדערן אַ דערלייזונג און האָבן זיך פאַרפליישט אין די מעכטיקע שטאָלענע אַר־בעטער־לייבער. זיי, די שאָטנס, שיינען־אַרויס פון זייערע אויגן מיט נקמה־פייערן, זיי זאַמלען זיך אין די אָדערדיקע אָרעמס. זיי לאָדן זיך אָן אין זייער געווער. די נקמה בליט. זי צעוואַקסט זיך און ווערט רייף פאַר דעם גרויסן יום־הדין, וואָס דערנענטערט זיך און קומט־אָן.

אַ שרעק האָט אים אַרומגענומען פאַר די דאָזיקע באַוואַפנטע שאָטנס, וואָס זענען געזעסן אין די טונקל־פאַרהילטע ווינקלען מיט דעם געווער צווישן די קני. זיי האָבן געדולדיק, אַזוי ווי זיכער אין זייער קרבן, גע־

ווארט אויף דעם נקמה־מאָמענט. מיט די שאָטנס איז געזעסן די שטראָף, די שטראָף פאַר דער זינד, וואָס הייסט „רוסלאַנד".

ער האָט פאַרשטאַנען זיין אָרט און זיין פּלאַץ דאָ, אין גובערנאַטאָרישן הויז. אויך ער איז פון די „לעצטע". זיין פאָלק וועט נאָר אויסגעלייזט ווערן אויפן לעצטן שלאַכטפעלד.

***

אַז עס האָט אָנגעהויבן צו גרויען, זענען די באַוואָפנטע שאָטנס איינגעשלאָפן, אויסגעמאַטערטע פון דער אָנגעהיצטער אַטמאָספערע, אין וועלכער זיי האָבן זיך דורך דעם טאָג געפונען. אָפּגעשפּאַנט פון ווארטן אויף אַקטיוויטעט, זענען זיי געפאַלן אַזוי ווי זיי זענען געגאַנגען און געשטאַנען. אויף דער פּאָדלאָגע, אין שמוץ און שטויב, זענען געלעגן אויסגעצויגן סאָלדאַטישע גופים מיט די מונדירן און שטיוול, צווישן די בינטלעך אויפגעשטעלטע ביקסן. איינער האָט פאַרוואָרפן דעם קאָפּ אויפן צווייטנס ברוסט, קני, רוקן, אָרעמס און געשמאַק, הויך און דורשטיק, מיט דער פולער ברוסט אַריינגעטרונקען אין זיך דעם שלאָף. איבער די טישן זענען געלעגן די אינטעליגענטן. דאָ און דאָרט איז געווען אַ ווייבערשער גוף צווישן מענערשע לייבער. די אַרבעטער, מיט די ביקסן צווישן די קני, האָבן געדרעמלט אין די ווינקלען.

דענסטמאָל איז אַראָפּגעקומען פון די אויבערשטע עטאַזשן דער פּידער רישקאָוו. ער האָט זיך אַרומגעדרייט צווישן די שלאָפנדיקע שאָטנס. אַ טרויעריקע גרימאַסע האָט זיין פאַרשלאָפנדיק, איבער נאַכט באַוואַקסן פּנים פאַרפינצטערט. ער האָט געטראַכט, גערעדט צו זיך אַליין:

— און דאָך זענען זיי נישט געקומען, נאָר יוגנטלעכע! מענלעכע אַרבעטער זעט מען נישט. פון סאָלדאַטן — אויך ווינציק. קיין איין האַרמאַט נישט געבראַכט! אַפילו די „דווינסקער" זענען נישט געקומען! און איך האָב געמיינט, אַז די שטאָט וועט זיך אויפהייבן איבער נאַכט.

ער האָט געקוקט אין די גרויסע פענצטער אַריין און צוגעגעבן טרויעריק:

— און דאָ גרויט שוין אויף מאָרגן.

***

נאָר פון דער צווייטער זייט איז מען אויך נישט געזעסן מיט פאַר־לייגטע הענט.

אויף צומאָרגנס האָט דער שטאָט־גאָלאָווא, ראַדינאָוו, פאַררופן אַן אויסערגעוועגלעכע פאַרזאַמלונג אין שטאָט־דומע, צו שאַפן אַ „קאָמיטעט פאַר אַלגעמיינער זיכערהייט" אויף צו באַשיצן די מוטער רוסלאַנד פון די הענט פון די „בייזע כוחות".

עס האָט זיך אויפגעהויבן רוסלאַנד. דער אַלטער צאַרישער, צוויי־קעפּיקער אָדלער האָט ווידער געפּרוווט דאָס לעצטע מאָל זיינע פליגל צו פאַרשפּרייטן.

מען איז געקומען פון אַלע זייטן. רעכט און לינק האָבן זיך די הענט געגעבן אין דער פאַרזאַמלונג. אַלטע צאַרישע אָפיצירן, אויף וועמענס ליפּן עס איז נאָך נישט פאַרלאָשן געוואָרן דער צאַרישער הימן, האָבן זיך געשטעלט, אַקסל אין אַקסל, מיט רעוואָלוציאָנערע טעראָריסטן, וואָס האָבן באַשפּריצט די שטיינער פון דער שטאָט מיט דעם מאַרך פון גרויס־פירשטן און גובערנאַטאָרן דורך באָמבעס־אַטענטאַטן. זיי זענען געוועזן גרייט צו דעם קאַמף פאַר רוסלאַנד, וואָס מען האָט איצט — צוליב דער נייער צייט — פאַרשטעלט אונטער דעם נאָמען „רעוואָלוציע".

אַלע אָפיצירן פון מאָסקווער גאַרניזאָן האָבן זיך געשטעלט קאַמף־לוסטיקע אין רשות פונעם שטאָט־גאָלאָווא: אַפילו סאָלדאַטן, וואָס זענען געשטאַנען אונטער דער השפּעה פון די סאָציאַל־רעוואָלוציאָנערן, האָבן געשיקט דעלעגאַטן צו דער אויסערגעוועגלעכער פאַרזאַמלונג; די יונקערס פון די שטאָטישע קריגס־שולן, קאַדעטן, צוזאַמען מיט סאָציאַליסטן־מענ־שעוויקעס, ערשט צוריקגעקומענע פון סיביר, סטודענטן, אינטעליגענטן.

פון דער פּראָווינץ אַפילו האָבן אָנגעהויבן צו קומען כוחות, וועלכע דער שטאָט־גאָלאָווא האָט אַרויסגעפאָדערט אַ טאָג פריער צו קומען העלפן מאָסקווע. מיט איין וואָרט, די גאַנצע שטאָט, גאַנץ רוסלאַנד איז געקומען.

די טאָן־געבנדיקע, די אָנפירנדיקע זענען אָבער געווען די רעכטע סאָ־ציאַל־רעוואָלוציאָנערן.

צו קיין שום פּאַרטיי פונעם רעוואָלוציאָנערן רוסלאַנד האָט זיך נישט אַריינגעכאַפּט נאָך דער פעברואַר־רעוואָלוציע אַזאַ ערב־רב פון פאַרשי־דענע עלעמענטן, ווי אין דער מחנה פון די העלדישע סאָציאַל־רעוואָלו־

ציאָנערן. געווים האָט דאָ מיטגעשפּילט זייער ראָמאַנטישע פאַרגאַנגענ־
הייט. נאָר נאָך מער ווי דאָס, האָט געווירקט זייער ריין־פּאַטריאָטישע
שטעלונג צום קריג.

נאָך אַלס רעוואָלוציאָנערן אין דער צייט פון צאַרישן רעזשים, ווען
די דאָזיקע פּאַרטיי האָט אויסגעפירט די מוטיקסטע אַטענטאַטן אויף
צאַרישע סאַטראַפּן, האָט די קאַמף־אָרגאַניזאַציע, אַזוי גוט ווי די פּאַרטיי
פון די סאָציאַל־רעוואָלוציאָנערן, זיך געפילט ווי אַ מיליטעריש־נאַציאָנאַ־
לע געהיימע אָרגאַניזאַציע, וועלכע באַקעמפט נאָר די אַליינהערשאַפט;
אָבער נישט דאָס בירגערלעכע רוסלאַנד.

באַלד ביים אויסברוך פון דער רעוואָלוציע, ווען די פירער פון דער
סאָציאַל־רעוואָלוציאָנערער פּאַרטיי זענען געוואָרן די אָנפירער פון דער
פּראָוויזאָרישער רעגירונג, האָט זיך די פּאַרטיי פאַרוואַנדלט, קאָן מען
זאָגן, אין אַ פּאַטריאָטישער אָרגאַניזאַציע. די גוטע ווונטשן פון די סאָ־
ציאַליסטישע לאָזונגען האָט מען אָפּגערוקט אויף דער צייט נאָכן ענד־
גילטיקן זיג. און די פירער פון דער פּאַרטיי זענען אַרומגעפאָרן אויף די
פראָנטן צו באַגייסטערן די סאָלדאַטן מיט פּאַטריאָטיש־סאָציאַליסטישע
רעדעס צו גיין אין ברודער־שלאַכט אין נאָמען פון דער רעוואָלוציע.

איר ראָמאַנטיש־רעוואָלוציאָנערע פאַרגאַנגענהייט, איר מאַכט־באַ־
זיצנדיקע קענוואַרט, האָט געמאַכט די פּאַרטיי פון די סאָציאַל־רעוואָלו־
ציאָנערן פאַר אַ גינסטיקן באָדן, ווו עס האָבן געקאָנט געפינען זייער
מקום־מנוחה פאַרשידענע עלעמענטן.

אין יעדן רוסישן מענטש, האָט ער אַפילו געמענט באַלאַנגען צו די
רעאַקציאָנערסטע קלאַסן, איז געלעגן טיף אין האַרצן אַ דרך־ארץ פאַרן
ליבעראַליזם, אַ קנאה צו דעם הייליקן לעבן, וואָס עס פירן די רעוואָלו־
ציאָנערן. דאָס האָט אָן ספק געשטאַמט פון דעם דואַליזם, וואָס איז אַזוי
כאַראַקטעריסטיש פאַר דער רוסישער נשמה.

אַז די פעברואַר־רעוואָלוציע איז אויסגעבראָכן, האָבן אַפילו די, וואָס
זענען ביז איצט אינגאַנצן געשטאַנען אויפן צד פונעם שטאַרקן, זיך אַ
וואַקל־געטון צו דער זייט פון די זיגער. דאָס איז זיי אויך נישט אָנגעקו־
מען שווער: דער רוסישער מענטש האָט נאָר באַדאַרפט זיין נשמה איבער־
דרייען אויף דער לינקער זייט, כדי באַלד אויסצוגעפינען, אַז ער איז
אייגנטלעך שטענדיק געווען קעגן דעספּאָטיזם, און ער האָט פון תמיד אָן

סימפּאַטיזירט מיט דער רעוואָלוציע, און איז נאָר, צוליב דער אָדער אַנ־דערער סיבה, ביז איצט געשטאַנען פון איר פונדערווייטנס.

נאָך דער פעברואַר־רעוואָלוציע איז מיט איינמאָל גאַנץ רוסלאַנד אַוועק צו די עסערן. גוט־אייגעזעסענע בירגער האָבן זיך אָנגעטון רויטע כענדער אויף די אָרעמס, זיי אויסגעשפּרייט איבער די בריסטן, און גע־גאַנגען שטראַלנדיקע איבער די פּעטערבורגער גאַסן, געפּלאַפּלט ווענן סאָ־ציאַליזם, ערד פאַרן פויער, פאַבריקן פאַרן אַרבעטער, נישט קוקנדיק, צי דאָס איז פאַר אָדער קעגן זייערע אינטערעסן. אַ פּאַטריאָטישע שטימונג האָט געהערשט צווישן די בירגערלעכע סאָציאַליסטישע עלעמענטן. אַזוי האָט געווירקט פון איין זייט דער זיג פון דער רעוואָלוציע און פון דער אַנדערער זייט די פּוסטע אַמביציע צו באַווייזן דער וועלט, אַז ווען דער צאַרישער רעזשים האָט געהאַט נידערלאַגעס אויפן פראָנט, האָט די רע־וואָלוציע געהאַט אַ זיג. האָט זיך אָנגעהויבן אַ חברן זיך און אַ גרויסן זיך מיטן מיליטער אין רעוואָלוציאָנערן רוסלאַנד. אַלע האָבן זיך געוואָרפן צו זיין אָפיצירן. און מער פון אַלעמען האָט זיין הונגער אויף גלאַנצנדיקע שליפּעס געזוכט צו שטילן דער יידישער בירגערלעכער עלעמענט פאַר וועמען עס איז אין די צאַרישע צייטן געווען פאַרשלאָסן אָט די גן־עדן־פרוכט.

די מיליטערישע שולן זענען געוואָרן איבערגעפולט מיט דער יידי־שער בירגערלעכער יוגנט. יעדער מיליטערישער קנעפּל איז איינגעלאַדן געוואָרן אין בירגערלעכע הייזער. און אַזוי ווי פון דער צווייטער זייט האָט מען נישט געוואָלט זינדיקן קעגן דער רעוואָלוציע, וועלכער מען האָט די אַלע פרייהייטן צו פאַרדאַנקען, און זי איז די איינציקע באַשי־צערין, האָט מען, פאַרשטייט זיך, אַריינגענומען אין זיך די אַלע דאָ־מעס, די אַלע פּאָסטולאַטן פון דער פרייהייט.

אַזוי־אַרום איז אַרויסגעקומען עפּעס אַ מישמאַש פון מיליטערישע, פּאַטריאָטישע און סאָציאַליסטישע רעוואָלוציאָנערן, וואָס פון איין זייט האָט מען געוואָלט פירן ווייטער די מלחמה ביז צום לעצטן סאָלדאַט, צו פירן די סאָלדאַטן, — צי יאָ נוצלעך, צי נישט נוצלעך, — אויף אַטאַקעס נאָר פאַר דער „גלאָריע פון דער רעוואָלוציע", און פון דער אַנדערער זייט האָט מען דורך די פרייהייטן פון דער רעוואָלוציע צעפירט יעדע מי־ליטערישע אָרגאַניזאַציע, צעבראָכן די זעלנערישע דיסציפּלין, און גע־

וואָלט מיט פּאַטריאָטישע פּאַפּירענע רעדעס צושמידן די סאָלדאַטן אין די נאַסע מלחמה־גריבער.

אָט פון אַזעלכע עלעמענטן זענען באַשטאַנען די מערסטע באַטייליקטע מיליטערלייט אין דער פאַרזאַמלונג, וואָס דער מאָסקווער שטאָט־גאָלאָווא האָט צונויפגערופן אין דער שטאָט־דומע צו באַשאַפן דעם „קאָמיטעט פון אַלגעמיינער זיכערהייט", אָפּצוראַטעווען מאָסקווע פון דער באָלשעוויסטישער געפאַר.

נאָר אַזוי פּשוט איז עס נישט צוגעגאַנגען. קודם־כל האָט מען זיך אַרומגעאַמפּערט וועגן דעם, פון וועמען ער זאָל באַשטיין, דער קאָמיטעט — פון פּאָליטישע אָרגאַניזאַציעס, אָדער פון מיליטערישע אינסטיטוציעס?

אַזוי ווי מען האָט זיך שוין געהאַט אָפּגעבריט ביי קאָרנילאָוון, האָט מען מורא געהאַט צופיל זיך איבערצוגעבן אין די הענט פון די אָפיצירן און יונקערס. פון איין זייט האָט מען געוואָלט זיך באַשיצן קעגן די רויטע, דערביי אָבער האָט מען נישט געוואָלט זינדיקן קעגן דער רעוואָלוציע (אַריינפאַלן אין אַזעלכע הענט ווידער, וואָס ווען זיי וועלן זיגן, וועלן זיי פאַרכאַפּן די מאַכט).

האָט מען צוליב דעם אומצוטרוי, וואָס האָט געהערשט פון איין עלעמענט צום אַנדערן, זיך געאַמפּערט, געקריגט און געדונגען — ביז מען האָט ענדלעך איבערגעגעבן די אָנפירונג פון אַלע פאַרטיידיקונגס־כוחות דעם עסערישן פולקאָוניק קאַראַמצאָוו.

די כוחות פון דער פאַרטיידיקונג זענען געווען אָן אַן ערך פילצאָליקער, ווי די באָלשעוויסטישע. דאָ זענען געווען אַלע אָפיצירן פון גאַנצן מאָסקווער גאַרניזאָן, די שילער פון די אַלעקסאַנדרישע קריגסשולן, סטודענטן און אינטעליגענטן, אויך זעלנער פון אַרטיקן גאַרניזאָן, וועלכע זענען געשטאַנען אונטער דער עסערישער השפעה.

נאָר פולקאָוניק קאַראַמצאָוו איז געווען אַ טיפּישער ניי־געבאַקענער רעוואָלוציאָנער. ער האָט מורא געהאַט צו טון עפּעס אַ זאַך וואָס זאָל אים שלעכט פאַרשרייבן אין דער געשיכטע פון דער רוסישער רעוואָלוציע. ער האָט מורא געהאַט אַרויסצורופן אַ בירגער־קריג. האָט ער צוערשט געפּרוווט זיך דורכצורעדן דורכן טעלעפאָן מיטן צווייטן צד:

— חבר רישקאָוו, איך בין אייך מודיע, אַז איך האָב געלאָזט אַרומ־

רינגלען דעם קרעמל מיט מיליטערישע אָפּטיילונגען פונעם קאָמיטעט פון „אַלגעמיינער זיכערהייט". מ'האָט ביינאַכט אַרויסגעפירט פון קרעמלער אַרסענאַל געווער, איך קאָן דאָס נישט דערלויבן. יעדער פּרוּוו דורכצו־שמוגלען געווער וועט ווערן אונטערדריקט. איך פאָדער אייך אויף אין נאָמען פון דער רעוואָלוציע, אַז איר זאָלט אָפּרופן דעם 56סטן פולק און באַפרייען דעם קרעמל וואָס אייערע האָבן היינט פרימאָרגן פאַרכאַפּט.

— חבר קאַראַמצאָוו, איך פאָדער אייך אויף אין נאָמען פון דער רעוואָלוציע, אַז איר זאָלט צונעמען די וואַך פון די צאַרישע אָפיציערן, וואָס איר האָט אויפגעשטעלט ביי די טויערן פון קרעמל. איר וועט זיין פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער רעוואָלוציע דערפאַר, וואָס איר האָט אין דעם דאָזיקן אחריותדיקן מאָמענט נישט צוגעלאָזט צו באַוואָפענען דעם פּראָלעטאַריאַט.

— חבר רישקאָוו, איך מאַך אייך אויפמערקזאַם דערויף, אַז דער פּאַרטיידיקער פון דער רעוואָלוציע בין איך. און איך וועל זיך אַליין באַגעבן אין קרעמל, כדי אויפצוקלערן די חברים־זעלנער די ריכטיקע סי־טואַציע און ווער עס איז פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער לאַגע.

— ביטע זייער. איך וואַרט אויף אייער טעלעפאָן פון קרעמל, חבר קאַראַמצאָוו.

און דער אָנפירער פון אַלע כוחות, וועמען מען האָט איבערגעגעבן צו פּאַרטיידיקן דאָס מוטערל מאָסקווע, האָט זיך מוטיק אַליין באַגעבן אין רעוואָלוציאָנערן קרעמל, ווו ער איז באַלד גענומען געוואָרן געפאַנגען פון דעם באָלשעוויסטיש־געשטימטן 56טן פּאָלק און מען האָט אים אַפילו געסטראַשעט צו דערשיסן.

באַפרייט האָט אים חבר רישקאָוו.

דער בירגער־קריג האָט זיך נאָך נישט געהאַט אָנגעהויבן און ביי־דע, אי די „ווייסע" און אי די „רויטע", האָבן אים אויסגעמיטן, — די „ווייסע" צוליב זייער שוואַכקייט, די „רויטע" — ווייל זיי האָבן נישט געהאַט גענוג כוחות.

אין שטאָט האָט שוין געהערשט די פּאַניק פון ערב־קריג.

דעם געפאַנגענעם קאָמאַנדירס אַדיוטאַנט, אַן ענערגישער מלחמה־מאַן, האָט דערווייל צעשטעלט אָפּטיילונגען פון מיליטער מיט מאַשין־געווער אויף די דעכער פון די גרויסע האָטעלן, פאַרכאַפּט ראַיאָנען, אַרומ־

גערינגלט דעם קרעמל, נישט ארויסגעלאָזט מער קיין געווער. ער האָט אָנגעהויבן ארומצוצוימען דאָס גובערנאַטאָרישע הויז און נישט צוגעלאָזט קיין באָלשעוויסטישע ארבעטער, וואָס האָבן זיך אריינגעגנבעט פון דער פאָרשטאָט, קיין רויטע סאָלדאַטן, וואָס האָבן געפּרוווט מיט געווער צו־צוקומען צום קריגס־קאָמיטעט. ביידע כוחות פלעגן זיך אָנטרעפן, און עס פלעגן ארויסקומען איינצלנע צוזאַמענשטויסן. ביידע צדדים האָבן אָנ־געהויבן צו שיסן איינער אויפן אַנדערן, נישט אָפיציעל, אויף אייגענע אחריות.

דער בירגער־קריג האָט זיך נאָך נישט אָנגעהויבן. די „ווייסע" זע־נען נאָך נישט געווען אַנטשלאָסן, און די „רויטע" זענען נאָך נישט גע־ווען גרייט.

קאַפּיטל 8

אין גובערנאַטאָרס קאַבינעט

דער קאָמאַנדיר פון דעם „קאָמיטעט פון געזעלשאַפטלעכער זיכער־הייט" האָט זיך ענדלעך באַפרייט פון קרעמל און זיך געפונען אין דער שטאָט־דומע. פון דאָרטן האָט ער, אונטערן דרוק פון די רעכטע עלע־מענטן, געשטעלט דורכן טעלעפאָן אַן אולטימאַטום די פירער פון גובער־נאַטאָרישן הויז:

א) דער קרעמל מוז ווערן אָפּגעריינינקט פון באָלשעוויסטישע עלע־מענטן.

ב) דער „רעוואָלוציאָנערער קריגס־קאָמיטעט" מוז פונאַנדערגע־לאָזט ווערן.

צייט האָט ער געגעבן צען מינוט, אַז נישט — הייבן זיך תיכף אָן די קרינגס־אָפּעראַציעס.

אין גובערנאַטאָרישן הויז האָט זיך געפילט די ערנסטקייט פון דעם מאָמענט.

פאַר דער טיר פונעם גענעראַל־גובערנאַטאָרס קאַבינעט זענען גע־שטאַנען באַוואָפנטע סאָלדאַטן און קיינעם אַהין נישט אריינגעלאָזט.

דאָרטן איז איצטער פאָרגעקומען די באַראַטונג פונעם „אויספירקאָם" וועגן אולטימאַטום.

עס איז געווען אַ גרוימיקער, הויכער זאַל, דעם גובערנאַטאָרס סאַ־בינעט, מיט פיר גרויסע פענצטער, וועלכע זענען אַרויסגעגאַנגען אין אַ גאָרטן־הויף, אָדער זיי האָבן אַריבערגעקוקט אויפן מאָנומענט פונעם העלד פון צאַרישן רוסלאַנד, אויף סקאָבעלעוון, וואָס איז געשטאַנען אויפן פּלאַץ.

אַזוי ווי די פריערדיקע באַלעבאַטים פון הויז וואָלטן געווען געווּסט, ווער עס וועט אַמאָל באַוווינען דעם קאַבינעט, און צו וואָס פאַרא צוועק ער וועט דינען, — האָבן זיי געזאָרגט דערפאַר, אַז דער גאַנצער מערקווירדיק גרוימיקער צימער זאָל זיין אינגאַנצן אויסגעשלאָגן מיט רויטן דאַמאַסק, פון וועלכן עס האָבן שוין אויך דאָ געפעלט גאַנצע שטיקער, וואָס מען האָט אַרויסגעשניטן אויף נוצלעכערע פאַרווענדונגען. איבער די ווענט זענען געהאָנגען דיקע גאָלדענע ראַמען, פון וועלכע מען האָט אַרויסגעריסן די קייזערלעכע פּאָרטרעטן. זיי האָבן אָבער אויף זיך נאָך געהאַט די גאָלדענע קרוינען. און ווי עפּעס אויף צו־להכעיס, איז אויף אַ וואַנט איבערגעבליבן אַ פאַרגעסענע פאָטאָגראַפיע, — אין וועלכער מען האָט דערקענט דעם אַמאָליקן באַוווינער פונעם קאַבינעט, דעם גרויספירשט סערגעי, אין קרייז פון זיין משפחה, — וואָס איז שוין, פאַר שאַנד, וואָס דאָ טיט זיך טאַקע, געווען אָפּגעבלאָזירט, און צוליב דעם אפשר טאַקע האָט מען די פאָטאָגראַפיע נישט באַמערקט...

ווו מען איז געגאַנגען און געשטאַנען, זענען געלעגן מונדשטוקן פון פּאַפּיראָסן, שטיקלעך פּאַפּירלעך פון געדרייטע ציגאַרן. וואָס צו הויכערן איז שוין לאַנג נישט געווען. האָט מען געריסן בלעטער פון ביכער, שטיקער פון אַקטן און אַנדערע שטיקער פּאַפּיר און איינגעוויקלט אין זיי דאָס, וואָס מען האָט גערופן „היימישע מאַכאָרקע".

די „היימישע מאַכאָרקע" איז באַשטאַנען פון אויסגעטריקנטע טאַבאַק־בלעטער, וואָס פּויערים האָבן פאַרזייט, געמישט מיט אָפּפאַלעכץ פון געוויסן. אַזוי ווי מען האָט די „היימישע מאַכאָרקע" נישט געקאָנט לאַנג פאַרציען, האָט מען עס באַלד אַוועקגעוואָרפן, און די אָפּגעסמאַליעטע אָפּפאַלעכץ האָט מען געזען אומעטום: אויף אַלע טישן, אויף אַלע פענצטער־ברעטלעך, און צוממיינסטן האָבן זיי געדינט צו באַצירן מיט

זיי די מארמאָרנע פּלאַטן פון די גרויסע שפּיגלען און דעם מארמאָרנעם אויוון.

איבערן זאַל זענען געווען אויסגעשטעלט אַ סך זיידענע קאַנאַפּעס, צוגעשטעלט צו זעלנערישע, אייזערנע בעטן. אַלע קאַנאַפּעס מיט די בעטן זענען געווען באַזעצט פון ערנסטע, באַזאָרגטע מענטשן — סאָלדאַטן און ארבעטער. טייל פון זיי האָבן געהאַלטן זייערע קעפּ אָנגעלענט אָן די הענט, וואָס האָבן זיך געשטיצט אויף די ביקסן, וועלכע זיי האָבן געהאַלטן צווישן זייערע קני. פאַרשטייט זיך, אַז די ערשטע און מער פון אַלעמען האָבן זיך פאַרלוירן די אינטעליגענטן. דער קורצזיכטיקער מענטש מיטן איינגעקנייטשטן פּנים און דיקע ברילן איז געלעגן אויסגעצויגן אויף איינער פון די פילע קאַנאַפּעס און האָט געקרעכצט פון בויך-ווייטיק, וואָס האָט אים אינמיטן דערינען אָנגעכאַפּט. די פיזישע ליידן האָבן זיך אָפּגעשפּיגלט אויף זיין געל פּנים. אַן אַלטיטשקער, מיט אַ זיידע־פּנים, איז געזעסן אויפן ראַנד פון דער קאַנאַפּע נעבן אים און האָט זיך נישט געשטערט צו קייען שטיקלעך שוואַרץ ברויט, וואָס ער האָט אין קליינע קרישקעלעך אָפּגעברעקלט פונעם לעבל ברויט, וועלכן ער האָט געהאַלטן אין דער האַנט.

ביי דעם גרויסן, אומגעלומפּערטן, מיט בראָנז־באַשלאָגענעם גובערנאַטאָרישן שרייב-טיש זיצט דער מענטש מיטן אָפּגעגאָלטן שיינענדיקן קאָפּ — חבר רישקאָוו. היינט איז ביי אים דאָס גרויסע פּנים ארומגעוויקלט מיט אַ טוך: אַ צאָן האָט אים ווייַ־געטון. כדי נישט צו ווערן געשטערט אין דעם אַנטשיידנדיקן מאָמענט פון אַ פיזישן ווייטיק, האָט ער זיך געלאָזט דעם צאָן ארויסציען פון אַ זעלנער, אַ פעלדשער, וואָס האָט זיך געפונען אין הויז.

דער זעלנער האָט דעם צאָן ארויסגענומען, נאָר די יאַסלע האָט ער גוט צעקאַליעטשעט. נייט איצט דער חבר רישקאָוו דאָס פּנים ארומגעוויקלט. ער רעדט נישט גאַנץ קלאָר, און שפּייט יעדן אויגנבליק מיט קלעקן בלוט. פאַר אים, אויפן טיש, לינט אויסגעשפּרייט די מאַפּע פון מאָסקווע. נאָר זי איז באַשטעלט מיט גלעזער פון טיי, וועלכע זענען ביז אין דער העלפט אָנגעפילט מיט מונדשטוקן פון פּאַפּיראָסן, אַש, אויסגעריבענע ציגד־העלצלעך, שטיקלעך פּאַפּיר און נאָך אַנדערע אָפּפאַלעכצן. עס געפינען זיך דאָ אפילו שווערע, מעטאַלענע אַש־בעכערס, אָבער קיי־

נער באמערקט זיי נישט. רישקאָווס האַרטע, גוט אויסגעקנאָטענע גאַמבע, באַוועגט זיך ענערגיש אין ראַם פון דעם אַרומגעבונדענעם טוך. נישט קוקנדיק אויף זיין פאַרבונדן מויל, הערט ער נישט אויף צו בייסן די נעגל פון זיינע קורצע, דיקע פינגער, וואָס ער האָט שוין ביז בלוט טיף אין דער הויט אַריין אַראָפּגעגריזשעט. די אַריינגעשניטענע נעגל אין זייגע קורצע פינגער גיבן זיין האַנט אַן אָנזען פון עפּעס אומנאַטירלעכס און שרעקנדיקס; אַזוי ווי די האַמערדיקע הענט וואָלטן באַשאַפן געוואָרן נישט פאַרן מענטשלעכן געברויך, נאָר פאַר עפּעס אַנדערש.

ער האָט אַרויסגעוואָרפן אויף דער פּאָדלאָגע אַ קלעקע בלוט און געזאָגט שאַרף און קורץ:

— איינס איז זיכער, אונדזער לאַגע איז נישט קיין פרייליכע.

אים האָט צוגעטאַקעוועט, אָן ווערטער, נאָר מיט אַ שטומען צושאָקל מיטן קאָפּ, דער מרה־שחורהדיקער לעטישער סאָלדאַט. דאָ, אויף דער באַראַטונג, איז ער אויך אָנגעטון אין זיין לאַנגן, איבער די טריט צוגעדעקטן מונדיר, אַזוי ווי דאָס וואָלט געווען זיין צווייטע הויט. ער איז נישט געזעסן. ער איז געשטאַנען נעבן שרייבטיש און געקוקט אויף זיינע צוגעדעקטע טריט מיט אַן אַראָפּגעבויגענעם, מרה־שחורהדיקן בליק.

— איך וויל, אַז די חברים זאָלן וויסן די סיטואַציע, איידער מיר נעמען זיך צום אָפּשטימען, — האָט דער מאַן מיטן אַרומגעבונדענעם פּנים געזאָגט מיט אַ שווערער, מעטאַלענער שטימע, ווי ער וואָלט געוויגן יעדעס וואָרט. — מיר האָבן נישט קיין אַמוניציע. די חברים, וואָס מיר האָבן צעשיקט אין די קאַזאַרמעס צו ברענגען אונדזער אַרטילעריע, זענען נישט צוריקגעקומען. און ווער ווייסט, צי זיי וועלן זיך איצטער קאָנען דורכרייסן דורך די „ווייסע" קייטן. די „דווינסקער" זעט מען אויך נישט. מיר האָבן אַביסל ביקסן און מאַשין־געווער, אָבער קיין האַרמאַט נישט. אויך זענען אונדזערע צעשפּרייט אויף אַלע פיר זייטן: אין קרעמל, אין די קאַזאַרמעס, אין די אַרומיקע ראַיאָנען. פאַרקערט, דער „קאָמיטעט" האָט אַלע אָפיצירן פון מאָסקווער ראַיאָן: די יונקערס פון דער קריגס־שול, די סטודענטן, די אינטעליגענטן און, דער עיקר, די „עסערן". אפשר זענען אויך די סאָלדאַטן אונטער זייער השפּעה? זייערע האַרמאַטן דערגרייכן צו אונדזער הויף. וואָס מיינט איר, חברים?

— וואָס הערט מען פון צענטער? — האָט געפרעגט די חברטע איז־מאילאָווא.

— פון צענטער הערן זיך אויך נישט קיין פרייליכע ידיעות. יעדנ־פאַלס איז די לאַגע נאָך נישט קלאָר. קערענסקי געפינט זיך ביים גענע ראַל קראַסנאָוו. זיי זענען מיט די קאָזאַקן אַריבער גאַטשינע קיין צאַרס־קאָיע־סעלאָ און גייען אויף פּעטראָגראַד. אונדזערע — פּרוווּן אָנצו־קניפּן פאַרבינדונגען מיט די קאָזאַקן. כדי אויסצומיידן בלוט־פאַרגיסונג, דאַרפן יענע אַרויסגעבן קערענסקין, און ווי אַזוי דער פּראָנט וועט זיך פאַרהאַלטן, ווייסן מיר אויך נישט. צי קאָן מען זיך פאַרלאָזן אויף די אייזנבאַנער אַז זיי וועלן נישט דורכלאָזן די עשאַלאָנען מיט די קאָזאַקן, וואָס קערענסקי האָט אַרויסגערופן צו העלפן די הויפּטשטעט? ווער קומט צוריק פון פּראָנט?

— מיטן פּראָנט זענען מיר זיכער — האָט זיך פון אַ ווינקל־אַרויס אָנגערופן אַ יונגערמאַן, וואָס האָט זיך אויפגעשטעלט און איז אַרויסגע־טראָטן פאַרן עולם. — אונדזערע האָבן גוט אָרגאַניזירט די פּראָנט־שטעט. איך קום איצט צוריק פון מאָהילעוו, פון אָרשע. אין אָרשע שטייען קאָזאַקן, וועלכע זענען געטריי דער פּראָוויזאָרישער רעגירונג. מיר האָבן אָבער דאָרט אַן ענערגישן קאָמיטעט. זיי זענען יונגעלייט, אַרבעטן אויס־געצייכנט. זיי זענען אַריין אין קאָנטאַקט מיט די חברים סאָלדאַטן, וואָס היטן די פּראָוויאַנט־מאַגאַזינען. די אייזנבאַנער זענען אויך אונדזערע. ווען די עשאַלאָנען מיט קאָזאַקן קומען־אָן, שטעלן זיי די אייזנבאַנער אָפּ אויף וויאָרסטן הינטער דער שטאָט. עס קומען צו זיי אַרויס סאָלדאַטישע קאָמיטעטן, און מען פירט זיי אין שטאָט אַריין. מען באַקומט פאַר זיי פון די מאַגאַזינען עסן און אָנטועכץ. אַזוי־אַרום געווינען מיר זיי אויף אונ־דזער זייט. זיי בלייבן שוין שטעקן אין אָרשע. איצט פּרוווּן מיר דורך די געוווּנענע סאָלדאַטן אָנצוקניפּן אַ פאַרבינדונג מיטן אָרטיקן קאָזאַקישן גאַרניזאָן. דער גאַרניזאָן גייט איינציקווייז אַריבער אויף אונדזער זייט.

— מיינט איר, חבר, אַז מיר קאָנען זיך אויף זיי פאַרלאָזן?

— איך גאַראַנטיר. דורך אָרשע וועט קיין איין סאָלדאַט פון פּראָנט נישט דורכגיין. דאָרטן איז דאָ אַ יידישער חבר מיט אַ לאָם הענטל, ווייג־בערג איז זיין נאָמען, פון וואַרשע קומט ער. ער טוט אויף וווּנדער.

— יאָ, מיר האָבן געהערט, — זאָגט דער פאָרזיצער אין נאָכדענ־
קען. — די איינציקע זאַך: מיר וועלן דאַרפן צייט געווינען.

די פאַרזאַמלטע האָבן צוגעשאָקלט מיטן קאָפּ.

אַ מינוט איז די גאַנצע פאַרזאַמלונג געזעסן אין אַ טויט שטיל־
שווייגן. אינעם שיין פון די אַראָפּהענגענדיקע וואַנט־לאָמפּן האָט מען גע־
זען פּנימער, ווי באַקויכטענע פּאַרמעטן, ערגעץ פאַרקוקט אין אַ נאָכ־
דענקנדיקן ערנסט. ציין האָבן זיך פאַרביסן אויף ליפּן, און ליפּן האָבן
זיך געקרימט אין וויינענדיקע, האַלב־פאַרחלשטע גרימאַסן. בלישטשענ־
דיקע אויגן האָבן זיך באַהאַלטן טיפער, טיפער אין די קברים־לעבער פון
די פּנימער און פון דאָרטן אַרויסגעקוקט מיט בלישטשענדיקע פייערן.
נעזער האָבן שווער אָטעם געשעפּט.

אַזוי האָט געדויערט אַ מינוט שווייגן ווי יאָרן, ביז דער חבר מיטן
גלאַנציקן קאָפּ האָט ענדלעך מיט זיין קורץ אויסגעהאַמערטער האַנט
געגעבן אַ קלאַפּ אויפן טיש, און זיך אָנגערופן:

— חברים, מיר ווייסן נישט, ווער עס שטייט הינטער אונדז. מיר
האָבן אונדזערע כוחות נישט געציילט. נאָר מיר גלויבן, אַז דורות און
דורות פון פאַרשקלאַפונג און דערנידערונג האָבן געמאַכט רייף די מאַכט
פאַר אונדזער און אייער זאַך. הינטער אונדז שטייט רוסלאַנד, די וועלט.
מיר שטימען אָפּ, חברים. דער, וואָס איז דערפאַר, אַז מיר נעמען אָן דעם
אולטימאַטום, וואָס די בורזשואַזיע ווארפט אָן אויפן פּראָלעטאַריאַט, דע־
זאָל אויפהייבן זיין האַנט.

אַן אַנגסטיק שווייגן האָט געהערשט. קיין איין האַנט האָט זיך נישט
אויפגעהויבן.

— ווער עס איז דערפאַר, אַז מיר ווארפן אָפּ מיט עקל דעם דאָזיקן
שענדלעכן אולטימאַטום, דער זאָל צוקלאַפּן מיט דער קאָלבע פון זיין ביקס.

עס האָבן זיך אָנגעהויבן הערן קלאַפּן פון קאָלבעס אין דער הילצער־
נער דיל. לאַנגזאַם, איינער נאָכן אַנדערן, איז דער קלאַפּ געקומען און האָט,
ווי אַן עכאָ, אָפּגעשלאָגן אין די ווייטע ווינקלען פונעם גרויסן צימער. פון
קלאַפּ האָבן צוגעקלימפּערט די קרישטאַלענע הענגערס פון די בראָנזענע
וואַנט־לאָמפּן. דער פאָרזיצער האָט זיי געציילט איינעם נאָך איינעם.

— דער גורל איז געפאַלן! — האָט ער אויסגערופן.

אַ ווייבערשטע שטימע האָט זיך צעוויינט.

עמיצער האָט זיך דאָרכן געקושט.

— מיר זענען נישט אויף קיין „עסערישער", ראָמאַנטישער טעראָר־פאַרזאַמלונג. מיר זענען אינעם „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט", — האָט געזאָגט דער פאָרזיצער מיט זיין הוילער, פון שפייעכץ פאַרנאַסטער שטימע. — און איצט — צו דער אַרבעט!

חבר רישקאָוו האָט אָפּגעריסן דאָס טוך פון זיין פּנים און גענומען דאָס רערל פונעם טעלעפאָן אין האַנט:

— שטאָט־דומע, דער חבר קאָמאַנדיר! — האָט ער אַריינגעשריגן אין רערל.

דער לעטישער סאָלדאַט מיטן לאַנגן פּנים האָט צוגענומען דאָס צווייטע הער־רערל און זיך עס צוגעלייגט צו זיין אויער.

— חבר קאַראַמצאָוו, כדי אויסצומיידן אַ בירגער־קריג, האָט דער „רעוואָלוציאָנערער קריגס־קאָמיטעט" באַשלאָסן: מיר וועלן צוריקנעמען פון קרעמל דעם 193סטן פולק. דעם 56סטן מוזן מיר איבערלאָזן, כדי צו היטן דעם אַרסענאַל. די סאָלדאַטן פילן זיך באַליידיקט, וואָס מען האָט מיטאַמאָל אויפגעהערט צו האָבן צוטרוי צו זיי, און איך קאָן נישט גוט־זאָגן פאַר די רעזולטאַטן, וואָס וועלן אַנטשטיין, ווען אייערע יונקערס וועלן זיך באַווייזן אין קרעמל. דעם „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט" וועלן מיר נישט אויפגעבן. דאָס איז די איינציקע גאַראַנטיע קעגן אייערע באַ־וואַפנטע גענעראַלן און אָפיצירן. איך דערלויב מיר, חבר, אייך צו מאַכן אויפמערקזאַם אויף דער סיטואַציע, וואָס וועט זיך שאַפן, ווען דער פּראָ־לעטאַריאַט וועט ווערן אַנטוואַפנט. איר וועט חרטה האָבן, נאָר עס וועט שוין זיין צו־שפּעט. די איניציאַטיוו פון אָנהייבן דעם בירגער־קריג לאָזן מיר איבער פאַר אייך. מיר וועלן דעם ברודער־מאָרד נישט אַרויסרופן.

פון דעם צווייטן צד האָט מען געבעטן וואַרטן אויף אַן ענטפער.

דורך דער צייט, וואָס דער פאָרזיצער האָט געוואַרט ביים טעלעפאָן, האָט געהערשט אַזאַ אַנגסטיקע שטילקייט אינעם גרויסן זאַל, אַז עס האָט זיך געדאַכט, זי פליט אַרום אין חלל פון זאַל מיט ווינטיקע פליגל. אַלע זענען בלייך געווען, מיט שרייענדיקע, אַרויסגעזעצטע אויגן און פאַר־חלשטע נעזער. דורך די אָפענע מיילער האָבן זיי געשעפּט די שווערע, מע־טאַל־צעגאָסענע לופט.

פונעם צווייטן צד האָט מען געבעטן צושיקן שליחים צו בירן אונ־טערהאנדלונגען, זיך וועגן דעם דורכצושמועסן.

— אויסגעצייכנט! — האָט זיך באוויזן אויפן אָנגעשפּאַנטן פּנים פון פאָרזיצער אַן אויסגעלייטערטקייט. — מיר וועלן דעם ברודער־קריג נישט אָנהייבן, ווען איר וועט אייערע „ווייסע" אָפיצירן האַלטן אין שפּאַן.

— נאַגין, סטיקאָוו פאָרן אין דער דומע פירן אונטערהאנדלונגען מיט קאַראַמצאָוון וועגן אַרויסנעמען דעם 193סטן פולק און זיי דורכלאָזן מיטן געוועהר צום גובערנאַטאָרישן הויז. דעם 56סטן לאָזן. זעט צו פאַרציען די פאַרהאנדלונגען וואָס לענגער איר קאָנט! — האָט רישקאָוו אויסגערופן.

די חברים, וואָס האָבן זיך געפונען אין זאַל, זענען פון דער פלינקער האנדלונג פון פאָרזיצער אַזוי איבערראַשט געוואָרן, אַז זיי האָבן אַליין נישט געוווּסט, ווי אַזוי דערויף צו רעאַגירן. איינער האָט דעם אַנדערן אָנגע־קוקט. אין לעטישן סאָלדאַטס אויגן איז געשטאַנען אַ גלאַנצנדיקע ווייס־קייט, וואָס צינדט זיך ביי אים אָן יעדעס מאָל, ווען ער דערפילט אַ סכנה. ביים מאַטראָז האָבן זיך אויפגעהויבן די שוואַרצע האָר פון זיין טשופּרינע. ער האָט אויפגעעפנט אַ גרויס מויל עפּעס צו זאָגן. ער האָט עס — צי פאַר איבערראַשונג, צי טאַקע דערפאַר, וואָס ער האָט נישט געהאַט וואָס צו זאָגן — צוריק צוגעמאַכט, נישט אַרויסגעבראַכט קיין וואָרט. נאָר ווער עס איז מער פון אַלעמען אויפגערודערט געוואָרן, איז געווען די חברטע איזמאַילאָווא. איר פריש מאָנאַשקע־פּנים איז רויט געוואָרן. עס האָט גע־ברענט פאַר כעס. און כאָטש זי האָט זיך געמיט צו באַהאַלטן איר אויפרע־גונג, דורך דעם וואָס זי האָט איר גלאַט פאַרקעמטן קאָפּ אַראָפּגעבויגן צו אירע קני, האָט מען דאָך אָנגעזען, ווי איר ברוסט הייבט זיך און פאַלט. זי קאָן זיך נישט פאַסן. דער עולם האָט אַ לאַנגע ווײַלע געשוויגן. ענדלעך האָט זיך חברטע איזמאַילאָווא אָנגערופן מיט אַנטריסטונג:

— ווי אַזוי וועט דאָס איצט זיין?

— גאָרנישט וועט זיין. עס איז איצט נישטאָ קיין צייט צו רעדן. רופט אַריין די חברים. איצט דאַרף מען אָנהייבן צו טון! — זאָגט פונעם טיש חבר רישקאָוו.

מען האָט זיי אָבער נישט באַדאַרפט רופן. די טירן האָבן זיך אויפ־געריסן און עס האָבן אָנגעהויבן אַריינצושטראָמען סאָלדאַטן, געדיכט גע־מישט מיט ציוויל־געקליידטע אַרבעטער, האַלטנדיק ביקסן אין די הענט.

זיי האָבן אַוועקגעשטופּט די באַוואַפנטע היטערס פון די טירן און זיך אַריינגעריסן אין גובערנאַטאָרס קאַבינעט.

ווי אַ ווינט האָט זיך צעטראָגן די ידיעה, אַז דער „אויספיר־קאָמיטעט" האָט באַשלאָסן איבערצוגעבן דעם קרעמל צו די „ווייסע", און וויל אָנהייבן אונטערהאַנדלונגען מיט זיי. די סאָלדאַטן, די אַרבעטער, וואָס זענען געקומען אַ נאַכט פריער, האָבן זיך געפילט ווי פאַרקויפטע. די ביטערקייט פון זייער מזל צו זיין שטענדיק די אָפּגענאַרטע האָט זיך געזעצט אויף זייערע אויגן און אויף די ראַנדן פון זייערע מיילער און איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ טיף־גראָבנדיקן כעס. אָן דער שפּיץ פון די חברים איז געשטאַנען אַ זעלנער, וואָס איז צוליב דעם, וואָס מען האָט אים אַרויסגעשיקט אַלס אויסקוקער, געווען אָנגעטון ציוויל: אין אַ קורצער, צערעסענער אַרבעטער־מאַרינאַרקע, פאַרקנעפּלט ביז צום האַלדז, און אין אַ פּאָר לאַנגע שטיוול. זיינע אויגן זענען געווען צוגעקלעפּטע מיט שווערע הייטלעך, די ליפּן פאַרקרימט אין אַ ביטערער גרימאַסע. ער איז געווינט געווען אַזוי צו קנייטשן זיין פּנים נאָך פון קינדהייט, ווען מען האָט אים געשלאָגן. זיין אַרבעטער־היטל מיט גלאַנצנדיקן דאַשעק, וואָס איז זייער שלעכט געזעסן אויף זיין קאָפּ און וואָס מען האָט אָנגעזען, אַז עס איז נישט זיינס, האָט נאָך מער פאַרגרעסערט די אומהיימלעכקייט פון זיין פּנים.

— אייך, אינטעליגענטן, וועלן זיי שוין דאָרטן מוחל זיין. איר וועט זיך שוין קאָנען מיט זיי אויסגלייכן. מיר, סאָלדאַטן, האָבן קיין אַנדערע עצה נישט. דער טויט וועט סיי־ווי־סיי אונדז נישט אויסמיידן, דאָ אָדער דאָרט. אָנגעהויבן — מוזן מיר פאַרענדיקן! — האָט ער געקלאַפּט אין טיש פאַרן פאָרזיצער.

— וועגן וואָס גייט עס, חברים? — האָט זיך דער פאָרזיצער נישט אויפגערעגט און איז אַלץ געבליבן זיצן ביים טיש מיט זיינע לאַנגע, באַשטוולטע פיס. זיין אָפּגעגאָלטער קאָפּ האָט זיך געגלאַנצט אין די ליכט און אויפן ברייטן פּנים איז געלעגן אַ געצוווּנגענער שמייכל.

וועגן קרעמל גייט עס! דעם קרעמל ווילט איר איבערגעבן די „ווייסע". און מיר זאָגן אייך, אַז די סאָלדאַטן וועלן אייך נישט האָרכן. זיי וועלן דעם קרעמל נישט אָפּגעבן. אונדז איז אַלצאיינס, ווו מיר וועלן

געפינען דעם טויט. איינגעפעדעמט — דארף מען נייען. קיין צוריק איז נישטא. פון הינטן שטייט דאס קריגס־געריכט.

— וועגן קרעמל גייט עס? — הערט אלץ דער פארזיצער נישט אויף צו וויצלען זיך מיט א געצוווגענעם געלעכטער צוליב וועלכן עס זעט זיך ארויס זיין יאסלע מיטן פעלנדיקן צאן. — נו וואס חברים? מען דארף דאך אנגרייטן א פולאפקע פאר מייז, — האט ער געזאגט און זיי־נע הענט זיך דערביי אין די הויזן־טאשן פארשטעקט.

דער ענטפער האט אביסל צעמישט דעם רעדנער און דעם איבעריקן עולם. זיי האבן אים נישט געקאנט צעקייען, געקלערט וואס ער מיינט אין נישט געקאנט פארנעמען. יעדנפאלס האט דער ענטפער געווירקט, ווי דער ערשטער עמער וואסער אויפן אויסגעבראכענעם פייער

— מיר זענען איצט נישט אויפגעלייגט צו שפאסן און מיט קיין ווערטלעך וועט איר זיך נישט ארויסדרייען. זאגט אונדז, וועגן וואס עס גייט. פארוואס גיט איר אפ דעם קרעמל דעם פיינט?

— נאך וואס דארפן מיר דעם קרעמל? רוסלאנד דארפן מיר האבן! וועלן מיר האבן מאסקווע, וועלן מיר האבן דעם קרעמל סיי־ווי־סיי. אויב נישט, וועט אונדז דער קרעמל גארנישט העלפן. איינצושליסן זיך אין אים, דאס איז גוט פאר די „ווייסע", נישט פאר אונדז. און דעם 193סטן פולק דארפן מיר אויך דא האבן אויף די דעכער, אויף די גאסן, אויף די פלעצער, — נישט אין קרעמל. די יונקערס האבן אים סיי־ווי־סיי ארומגע־רינגלט. קיין געווער קאנען מיר פון אים נישט ארויסקריגן. מיר האבן נישט מיט וואס די מלחמה אנצוהייבן. הבר סמיר:אוו איז נישט צוריקגעקומען מיט אונדזער ארטילעריע. מיט ליידיקע הענט וועסטו מאסקווע נישט נע־מען. מוזן מיר זיך כיטרעווען. מיר מוזן דעם שונא אפגארן. מיר מוזן צייט געווינען. זיי ווילן ארויסרופן דעם בירגער־קריג, ווען פאר זיי איז ניהא, און מיר וועלן אים אפרוקן — ביז ער וועט פאר אונדז זיין פאסיק. פאר־שטאנען? זיי ווילן אויטערהאנדלונגען? — גוט. זאלן זיך דארטן אונדזערע מיט זייערע ביי די קעפ ארומשלאגן, זיך קריגן וועגן „פונקטן", וועגן „תנאים", און מיר וועלן דערווייל אונדזערס טון: פארנעמען ראיאנען, אויף די דעכער מאשין־געווער אויסשטעלן, פארכאפן פאזיציעס אין דער שטיל. דורך דער צייט וועט זיך די לאגע אין פעטראגראד אויפקלערן. זיי וועלן פון צענטער הילף צושיקן. א, דענסטמאל וועלן מיר זיי שוין דיק־

טירן א שלום! האָט נישט קיין מורא. א שלום אויסגעמישט מיט רויך. פאַרשטאַנען חברים?

— פאַרשטאַנען! — רופט זיך אָן אַן עכאָ פון די קולות.

— נו, איצט, חברים, לאָזט אַרבעטן. עס איז שוין אַזוי אויך גענוג גערעדט געוואָרן.

דער עולם האָט זיך איינגעשטילט.

— די וויכטיקסטע און נויטיקסטע זאַך איז — צו פאַרנעמען פּאָזי־ציעס. מיר מוזן זיך אין די „ווייסע" ראַיאָנען אַריינגנבענען. אויף די דע־כער מאַשין־געווער אויסשטעלן. מיר מוזן אין זייערע רייען אַרויסרופן א פּאַניק. מיר האָבן באַקומען ידיעות, אַז מיר קאָנען אין ראַיאָן פון טעאַטער־פּלאַץ באַזעצן דעם גרויסן שטאָטישן טעאַטער. די שומרים זענען אונדזע־רע. זיי וועלן די טירן אָן רעש עפענען. די אַנדערע וועט מען דאַרפן נע־מען אין געפאַנגענשאַפט, אַז זיי זאָלן קיין צייכנס צום שונא נישט געבן. עס איז אָבער א דעליקאַט שטיקל אַרבעט. דער טעאַטער־פּלאַץ איז גע־דיכט באַזעצט פון די „ווייסע". זיי קאָנען אונדז ביי דער קלענסטער גע־לעגנהייט אַנטדעקן. מיר דאַרפן דערצו האָבן א רואיקן, אינטעליגענטן אָנ־פירער. מיר פאַרמאָגן ווייניק אינטעליגענטע כוחות, — האָט זיך דער פּאָרזיצער פאַרקלאָגט פאַר זיך אַליין, פאַרטיפנדיק זיך אין א מאַפּע פון דער שטאָט מאָסקווע.

עס האָבן זיך אויפגעהויבן סאָלדאַטן, אַרבעטער. זיי זענען צו צום טיש.

— איך האָב אייך געזאָגט, אַז צו דעם דאַרף מען האָבן אַן אינטעלי־גענטן פירער, וואָס קאָן זיך באַהערשן, איינהאַלטן די חברים־זעלנער, נישט אַרויסצושפּרינגען פאַר דער צייט. עס האַנדלט זיך וועגן פּאָרזיכטי־קייט. עס איז דאָס געפערלעכסטע אָרט, וואָס מיר גייען פאַרנעמען.

פון דער גרויער, טיפער מאַסע מענטשן האָט זיך אַרויסגערוקט מיר־קין און זיך געשאַרט פאַרשעמט, רויטלענדיק זיך איבערן פּנים, צום חבר רישקאָווס טיש:

— איך מיין, אַז צו דעם וועל איך זיך פּאַסן, — האָט זיך מירקין אָנגערופן.

דער פּאָרזיצער האָט אים לאַנג, פאַרשנדיק אָנגעקוקט.

— ווי איז אייער נאָמען? ווער קען אייך, חבר?

— חבר מירקין האָט געאַרבעט אין וואַרשע מיט אונדז, — רופט זיך אָן חברטע סאָפיע.

דער פאָרזיצער האָט אָנגעקוקט מירקינען מיט איין אויג, פאַרשנדיק:

— מירקין? מירקין? איך האָב געהערט דעם נאָמען. איר האָט געאַר־בעט צוזאַמען מיט חבר אַנאַטאָל פון „בונד"? ווי קומט איר צו אונדז? — וווּנדערט זיך דער פאָרזיצער.

— צייט קערענסקיס אומגליקלעכער אַטאַקע אויפן גאַליציאַנער פראָנט.

— אַ מיטגליד פון אונדזער פּאַרטיי?

— ניין, אַ סימפּאַטיזירער. ווייל איך גלויב, אַז איר זענט די איינ־ציקע, וואָס וועלן דעם געפּייניקטן לאַנד ברענגען דעם שלום.

— גאַנץ גלייך. איר זענט היינט מיט אונדז, — דאָס איז אייער בעסטע לעגיטימאַציע. ווילט איר זיך אונטערנעמען אָנצופירן די חברים־סאָלדאַטן אויפן טעאַטער־דאַך?

— איך האָב זיך, באמת, קיינמאָל נישט אָפּגעגעבן מיט מיליטערישע אָפּעראַציעס. אָבער איך גלויב, אַז כ'וועל זיין אימשטאַנד דאָס אויסצופירן.

— נישקשה. די רעוואָלוציע וועט אייך שוין אויסלערנען, און איר זענט אינטעליגענט גענוג, אַז איר זאָלט פאַרשטיין וועגן וואָס עס האַנדלט זיך.

— כ'מיין, אַז כ'האָב פאַרשטאַנען.

— עס האַנדלט זיך וועגן דורכגנבענען זיך דורך די „ווייסע" פּאַ־טרולן, צוצוקריגן זיך צום טעאַטער, דאָרט צו געבן דעם אָפּגערעדטן צייכן אונדזערע שומרים, וואָס מיר האָבן דאָרטן. אונדזערע שומרים וועלן אייך עפענען די טירן אָן רעש. די אַנדערע וועכטער וועט מען דאַרפן איינשפּאַרן אין אַ צימער. דאָס מאַשין־געווער דאַרף מען אַזוי אויפשטעלן, אַז זיי זאָלן נישט באַמערקט ווערן פון די יונקערשע אויסקוקערס, וואָס געפינען זיך אויפן דאַך פון האָטעל „מעטראָפּאָל". די חברים־סאָלדאַטן וועט מען דאַרפן האַלטן אין אַ שטרענגער דיסציפּלין, נישט אַרויפצוקריכן אויפן דאַך, נישט צו־פרי אָנצוהייבן די אָפּעראַציעס. מיר וועלן שוין אייך געבן צוויוויסן, ווען אָנצוהייבן. דער ציל איז: צו באַזעצן דעם טעאַטער־פּלאַץ, צו פאַריאָגן די „ווייסע" פונעם האָטעל „מעטראָפּאָל", דעם האָטעל צו באַ־זעצן. דאָרטן האַלטן זיך אויף רייכע בורזשוען, וועט מען זיי דאַרפן צע־

יאָגן, צו קיין בלוט־פאַרגיסונג נישט צולאָזן, און נישט צו קיין נקמה־אַקט מצד די סאָלדאַטן! זייער וויכטיק: מיר מוזן געווינען די סימפּאַטיע פון די נאָכלויפערס. חבר בורשאַנאָוו וועט אייך געבן אַן אָפּטיילונג פון מאַשין־געווער. די חברים־סאָלדאַטן מוזן זיך איבערטון ציוויל, מען זאָל זיי נישט באַמערקן. קיין מאַנדאַט דאַרפט איר נישט, ווייל טאָמער כאַפּט מען אייך, זאָל מען נישט וויסן, ווער און וואָס. איך זאָג אייך אָבער, אַז דאָס איז אַ שווער שטיקל אַרבעט. ס'איז אין סאַמע האַרץ פונעם שטאַרקסטן „ווייסן" ראַיאָן.

— צו דעם בין איך דאָ, — ענטפערט אָפּ מירקין.

— דאָס איז ריכטיק. דאָס איבעריקע וועט אייך שוין זאָגן חבר בורשאַנאָוו. נעמט דעם דאָזיקן חבר און גיט אים איבער אַן אָפּטיילונג פון מאַשין־געווער. האָט מיר, חבר, אַ גוטן שליטוועגס, — זאָגט רישקאָוו און שטעקט אַריין זיין פּנים אין דער מאַפּע פון מאָסקווע.

ווען מירקין האָט זיך דערווייטערט פון טיש מיטן לעטישן סאָלדאַט, איז צו אים אונטערגעשפּרונגען זאָשקע, נאָך בלייכער ווי זי איז געווען:

— זאַכאַרי! — און כאַפּט אים אָן ביי דער האַנט.

— וואָס איז? — פרעגט מירקין.

— גאָרנישט, — רופט זי זיך אָן, און ווי זי וואָלט זיך געווען אָן עפּעס דערמאָנט, גיט זי אַ נעם אַראָפּ פון זיך איר פעלצל און גיט עס אַ וואָרף אַרויף אויף מירקינס פּלייצעס. — אויפן דאַך וועט דיר נישט זיין צו־וואַרים.

— חבר בורשאַנאָוו, באַלאָדנט זיי אָרנטלעך אָן מיט ברויט! — רופט פּלוצים דער פאָרזיצער הינטער די אָפּגייענדיקע, נישט אַרויסנעמענדיק די אויגן פון דער מאַפּע. — „בוטערשניטן" אויף שנירלעך וועלן זיי די מאָסקווער דאַמעטשקעס אויפן טעאַטער־דאַך נישט אַרויפשיקן!

דער עולם סאָלדאַטן האָט זיך צעלאַכט פונעם פאָרזיצערס באַמערקונג.

***

דערנאָך, ווען די חברים האָבן אויף אַ מינוט פאַרלאָזן דעם גובערנאַטאָרס קאַבינעט, כדי אויפן הויף זיך צו געזעגענען מיט די אַרויסגייענדיקע פּאַטרולן, וואָס קיינער האָט נישט געוווּסט, אויב זיי וועלן צוריק־

קומען, האָט זיך אין קאַבינעט אַריינגעכאַפּט דער אַלטער דינער וואַסיל וואַסילעוויטש, וועלכער האָט דורך זיינע יאָרן געהאַט דעם כבוד צו באַ־דינען אַ סך גובערנאַטאָרן אינגאַנצן געטריי דעם רוסישן כאַראַקטער, האָבן די חברים נישט פאַרטריבן די דינערשאַפט, ווען זיי האָבן פאַרנו־מען דעם גענעראַל־גובערנאַטאָרס הויז, זי אָנערקענט פאַר אַ טייל פונעם פּראָלעטאַריאַט און געהאַלטן בכבוד, טיילנדיק מיט איר ברויט און זאַלץ.

דער אַלטער דינער וואַסיל האָט, ווי אין די אַלטע גוטע גובערנאַטאָ־רישע צייטן, נאָך געטראָגן די צוויי גרויע שפּיצן פון זיין באָרד אויסגע־קעמט, כאָטש שוין נישט מער קיין רויטע, גובערנאַטאָרסקע ליוורייע, וועל־כע די חברים האָבן באַין־אופן נישט דערלויבט. דאָס איז, לויט זייער מיי־נונג, נישט געווען אין איינקלאַנג מיט מענטשלעכער ווירדע. נאָר אַזוי אָבער ווי זיין געטרייע, דינערשע נאַטור האָט אים נישט דערלויבט צו ענדערן די אָנגענומענע מנהגים פון זיינע געוועזענע באַלעבאַטים, איז ער איינגעגאַנגען אויף אַ קאָמפּראָמיס און אויסגעפּוצט זיך אין עפּעס אַן אַלטן טשינאָווניקשן פראַק מיט גאָלדענע קנעפּ.

דער אַלטער וואַסיל איז אין די לעצטע צייטן געגאַנגען אַביסל איינ־געהויקערט. נאָר אָנקומענדיק צו דער טיר פון גובערנאַטאָרס קאַבינעט, האָט ער, אויס געוווינהייט, אויסגעשטייפט זיין איינגעהויקערטן רוקן, מיט די פינגער דורכגעפירט די שפּיצן פון זיין גרויער באָרד, ווי ער פלעגט עס אַלעמאָל טון, איידער ער איז אַריין אין גובערנאַטאָרס קאַבינעט, צי דאָרט האָט זיך יאָ געהאַט געפונען דער גובערנאַטאָר, צי נישט. אין דער האַנט האָט ער געהאַלטן אַ שטויב־באַרשט און אַ שמאַטע. ער האָט זיך גוט אויסגעהוסט און איז אַריין אין קאַבינעט. ער האָט אָנגעהויבן צו קלייבן די פּאַפּירן און די ציגאַרעטן־מונדשטוקן פון דער פּאָדלאָגע און די מאַר־מאָר־שפּיגלען. זיי זענען אָבער געווען אַזוי פיל, אַז ער האָט באַלד מיט אַ קרעכץ געמוזט רעזיגנירן פון זיין רייניקונגס־אַרבעט. ער האָט זיך גע־לאָזט מיטן טוך אויבנאויפיק איבערצווישן די קייזערלעכע פּאָרטרעטן. דאָס פלעגט ער טון, אַרויפשטעלנדיק זיך אויף אַ לייטערל, וואָס איז פאַר דעם צוועק געשטאַנען שטענדיק גרייט אין קאַבינעט. נאָר אַזוי ווי דעם קייזערס פּאָרטרעטן זענען שוין נישט געווען צו ווישן, האָט ער זיך גע־לאָזט באַגנוגענען מיט די גאָלדענע ראַמען

אַזוי פלעגט ער טון יעדעס מאָל, ווען די חברים האָבן זיך נאָר אַרויס־

געכאַפּט פון קאַבינעט, עס איז אים אָבער קיינמאָל נישט געווען פאַרגונען דאָס דאָזיקע פאַרגעניגן לאַנג אָנצוהאַלטן, אויסצופירן זיין געוווינטע פּראָפעסיע. באַלד פלעגט אַריינקומען דער אָדער יענער פון די חברים, אים מוסר זאָגן פאַר זיין צאַרישער פאַרקנעכטונג און אַרויסיאָגן.

דאָסמאָל איז אים דאָס דאָזיקע פאַרגעניגן לענגער פאַרגונען געוואָרן. אַזוי, אַז ער האָט געהאַט צייט אָפּצוגעבן זיך מיט די ראַמען, ביז ער האָט צופעליק אַנטדעקט די פירשטלעכע פאָטאָגראַפיע, וואָס די חברים האָבן פאַרגעסן און זי איבערגעלאָזט אויף איינער פון די ווענט. ער האָט זיך לענגער אָפּגעשטעלט ביי איר, און מיט זיינע גרויע, אַלטע אויגן אין איר אַריינגעקוקט, וועלנדיק אַנטדעקן די פערזענלעכקייט, וואָס זי ווייזט. ער האָט אים דערקענט, זיין אַלטן האַר, זיין קעניגלעכקייט, דעם גרויספירשט סערגעי. און דער אַלטער האָט זיך מיט פאַרגעניגן אָפּגעשטעלט און געקלאַפּט מיט די אַלטע, אָן־ציינענדיקע יאַסלעס:

— אַך, באַטיושקאַ, באַטיושקאַ! צוערשט האָבן זיי דיר דעם מאַרך צעשפּריצט, איצט טוען זיי דאָס מיט דער מאַמעלע רוסלאַנד.

קאַפּיטל 9

שאָטנס ביינאַכט

שלייכן זיך ביינאַכט איבער די מאָסקווער גאַסן שאָטנס. רוקן זיך צו די ווענט, באַהאַלטן זיך אויס אונטער דעכלעך פון הייזער, שטרענגען־אָ זייער געהער, שיקן אַרויס זייערע בליקן אין דער טונקלקייט, כאַפּן־אויף פוסטריט, רעדנדיקע שטימען. זיי קריכן אויף אַלע פיר, ווי חיות. שלייכן זיך, שלייכן זיך שאָטנס מיט רימענס פול קוילן, קוילן אויפגעוויקלט אויף די לייבער, הינטער די פעלצן און שינעלן. שאָטנס מיט שטיקער טיילן מאַשין־געווער, שאָטנס מיט האַנט־גראַנאַטן, שאָטנס מיט אָנגעלאָדענע רעוואָלווערן, גרייט אויף יעדן פאַל.

דער וועג איז נישט קיין ווייטער, — אַ סקווער, אַ גאַס, ביז צום טעאַטער־פּלאַץ, — נאָר אַ געפערלעכער. די גאַסן זענען ברייטע, שטאַרק באַוואַכטע פון די יונקערס. דאָס זענען די גרענעץ־ראַיאָנען צווישן די „ווייי־

סע" און די „רויטע". העלפן אָבער די צערקוועס. די צערקוועס האָבן דעכלעך און באַהאַלטענע ווינקעלעך. אונטער די דעכלעך ליגן שטענדיק היימלאָזע און אָפּגעריסענע. וואַרפט מען זיך צווישן זיי אין דער קופּע אַריין און מען ווערט פאַרווישט פון דער נאַכט. אָנגעזאָגט אויסצומיידן גערויש און אויפמערקזאַמקייט, לויפט מען אַריבער פון איין זייט גאַס אויף דער אַנדערער מיט טאָרבעס ברויט. אַזוי רוקן זיך די שאָטנס פון הויז צו הויז, פון איין צערקווע־דעכל צום אַנדערן און וואַרפן אַריין אין דער הוילער נאַכט זייער געוויכט.

די דאָזיקע שאָטנס האָבן זיך צונויפגענומען פון אַלע טיילן פון דער גרויסער מדינה, פון אַלע פעלקער פונעם נייעם בבל און זיי ציען זיך און ציען זיך.

באַלד איז מען שוין ביים טעאַטער. אַ הינטער־טיר שטייט צווישן די פילע קאָלומנעס אָפן. דערפאַר האָט שוין געזאָרגט אַ יונגער מענטש פון די באַדינער, אָן רעש און אָן געוואַלד דורכצופירן די באַזעצונג.

די אַנדערע באַדינער זענען אָפּגעשלאָסן אין אַ באַזונדערן צימער. עס זענען אויסגעשטעלט געוואָרן וואַכן. די אייגענע מענטשן וויזן דעם וועג צו די בוידעם־שטיבער, שטיבער פון פענצטער־לעכער. אויף באַלקאָנען, אויף לייטערס, איבער אַקסלען דערלאַנגט מען די שטיקער מאַשין־געווער־טיילן. און איידער עס גרויט נאָך איבער די מאָסקווער גאַסן, — שטייט שוין אויסגעשטעלט אין די נישן, אין די בוידעם־פענצטער דאָס מאַשין־געווער, פאַרשטעלט אין די בוידעם־לעכער, מיט די רערן אַרויס אויפן טעאַטער־פּלאַץ.

אַז עס גרויט דער מאָרגן, פאַלט אַ געדיכטער נעפּל אויף דער ערד און נעמט אַריין אין זיך גאַנץ מאָסקווע.

דער אַלטער פּלאַץ, דער קרעמל, אַלע צערקוועס און צלמים ווערן אָפּגעוויישט פון דער ערד, דער נעפּל ליגט אין דער נידער. די לופט איז פריי, און פון די רויכערדיקע גרויע וואָלקנס שטאַרצן אַרויס גאָלדענע צוויי־קעפּיקע אָדלערס, אויפגעשטאָכענע אויף גאָלדענע שפּיצן. ווייסט מען, אַז דאָרט איז דער קרעמל.

ליגט ער, מירקין, איינגעוויקלט אין פעלצל, וואָס זאָשקע האָט אים געגעבן, ביים מאַשין־געווער, דעם קאָפּ פאַרשטעקט, ווי זיינע חברים די סאָלדאַטן, און קוקט אויף די גאָלדענע צאַרישע אָדלערס, וואָס הייבן זיך

אין דער לופטן, און עס דוכט זיך אים, אז די צארישע אָדלערס פליען ארויס פון קרעמל...

עס קומט אים פאָר, ווי א חלום, ווי א מיראזש: ער — ביי מאשין־געווער אין א בוידעם־פענצטערל, וואָס קוקט ארויס אויפן מאָסקווער טעאַ־טער־פּלאַץ?! ווי קומט ער דאָ אהער? וואָס האָט ער מיט מאשין־געווער צו טון? ער האָט זיך דאָך פאר דעם אויסגעהיט, ער האָט דאָך קעגן דעם געקעמפט! מאַכטלאָז פיזיש, אָבער ווי מעכטיק, ברעניק אין זיין גאַנצער אינערלעכסייט! אָט דער כעס, דאָס ווייטיקדיקע געשריי זיין קעגן דער פארגוואלדיקונג פון אַן אומשולדיקער וועלט, וואָס מען שלעפּט ווי בהמות צום שעכט־הויז, האָט דאָך אים געבראַכט ביז צו די טירן פונעם מאָסקווער גענעראַל־גובערנאַטאָרס הויז. די פארגוואלדיקונג פונעם מענטשלעכן ווילן האָט דאָך אים געבראַכט צו דעם דאָזיקן שריט. דאָס, וואָס אַלע נעמען זיך דאָס רעכט פון געטער, צו באַפעלן איבער מע־טשנס לעבן — צי דאָס איז א צאר, צי א פאַרוואָרפענער ווינקל־אדוואָקאַט, וואָס האָט זיך ערשט נעכטן אויפגעהויבן אויף די פּלייצעס פונעם פארפייניקטן פאָלק, צי דאָס איז אין נאָמען פון דעם אָדער אַנדערן אָפּגאָט.

און אָט געפינט ער זיך שוין אַליין ביי מאשין־געווער, אזוי ווי די וועלט וואָלט א פארכישופטער קלאָה־רינג געווען. ער איז אַנטלאָפן פון איין אָפּגרונט און געפינט זיך ביים ראַנד פונעם צווייטן אָפּגרונט. און ארויס־קריגן זיך קאָן מען נישט. ער איז אַנטלאָפן פון דער ביקס, אַנטלאָפן, און מיטאַמאָל געפינט ער זיך ווידער אין א מלחמה־זייט, מיט די ביקסן־רערן געווענדעט קעגן א שונא, קעגן א מענטש.

ער וויל זיך אַליין קלאָר מאַכן זיין שריט. ער וויל זיך דאָס פאַר וועמען פארענטפערן. זוכט ער אויפצופרישן אין זיין זכרון דעם גאַנצן בלוטיקן וועג, וואָס ער האָט דורכגעמאַכט זינט דעם מלחמה־אויסברוך, ווי ער וואָלט געוואָלט פאַר זיך אַליין באַקרעפטיקן די בארעכטיקונג פון זיין שריט, און וואָס ער געפינט זיך דאָ איצט אין מאָרגן־גרוי אויף א מאָסקווער דאַך ביי מאשין־געווער.

די מלחמה האָט אים אויסגעמיטן. אַלס בן־יחיד איז ער געווען פריי פון מיליטער־דינסט אין רוסלאַנד. אָבער ער האָט זיך באַלד אַליין אָנגעשלאָסן אין איר אויפן „יידישן פראָנט".

די מלחמה האָט געהאַט א יידישן פראָנט, א פראָנט אָן האָפענונג אויף

א זיג, א פראָנט, וואָס אַלע האָבן גענומען פאַר זייער שיסציל: סיי דער פרעמדער, סיי דער אייגענער, — דער אייגענער נאָך מער.

איידער ער האָט נאָך געהאַט צייט זיך ארומצוקוקן און זיך צו געפינען אינעם וועלט־פייער, וואָס האָט זיך מיט איינמאָל אָנגעצונדן פון אַלע זייטן, האָט אים דער „יידישער פראָנט" געכאַפּט און ער האָט באַלד דערפילט, וווהין ער באַלאַנגט.

איבער די וואַרשעווער גאַסן האָבן זיך אָנגעהויבן צו ציען פּוילישע פורמאַנקעס, אָנגעפּאַקט מיט קינדער און ספר־תורות. נאָך זיי זענען נאָכגעגאַנגען שורות יידן מיט פּעקלעך אויף די פּלייצעס, און קלאָנדיקע מאַמעס מיט קינדער ביי די זייטן, מיט קינדער ביי די בריסטן. אין די אויערן הערט ער נאָך די גוואַלדן פון די ווילד־געוואָרענע ווייבער, וואָס האָבן אויפן וועג פאַרלוירן זייערע קינדער אינעם אנגסטיקן געיעג. און די אויגן בלינקן אים נאָך פונעם אָנבליק פון די פון צער צעשטיינענע, אויסגערייסענע מיילער, פון די פון שרעק ארויסגעזעצטע צינגער, וואָס האָבן ארויסגעקוקט פון די פּנימער. ער קאָן נישט פאַרגעסן די יללות, וואָס האָבן אָנגעפילט דעם הויף פון דער יידישער „גמינע" אין וואַרשע. דאָס זענען געווען די יללות פון די פון שטעטלעך פאַרטריבענע יידישע משפחות, וואָס די רוסישע מאַכט האָט, ווי אָקסן, ווי סטאַדעס ארויסגעוואָרפן, און נאַקעט אין באַרוועס, הינטיש פאַרטריבן פון זייערע שטיבלעך, פון זייערע געוועלבלעך און שולעכלעך איבערן גאַנצן פראָנט.

איבער נאַכט האָט מען זיי פאַרטריבן. שעהען און מינוטן נאָר האָט מען זיי געגעבן צייט — די בעבעכעס צונויפצונעמען, די קראַנקע פון די בעטן ארויסצונעמען, און די קינדער פון די וויגן. עס זענען נישט געווען קיין וועגעלער אויפצונעמען די קראַנקע. פויערים האָבן געריסן די לעצטע פאַסן. האָט אַ שטאָט און אַ קהילה אַ וואָגן אָדער צוויי געדונגען, — פאַר די ספרי־תורהס און די קימפּעטאָרינס, — און מ'איז נאָך די פורן נאָכגעגאַנגען. אַזוי ווי איבער די וועגן, דורך וועלכע מ'איז געלאָפן, זענען אָנגעגאַנגען שלאַכטן, האָט מען זיך געלאָזט איבער פּוסטע וועלדער און וויסטע פעלדער, אונטער האָגלען פון קוילן, וואָס האָבן געבלאָנדזשעט אין דער לופטן ארום. פאַר פחד און אַנגסטן האָט מען זיך געוואָרפן אין געלויף, און אין דער פּאַניק קינדער פאַרלוירן.

ער זעט זיי נאָך, יענע פּנימער מיט דעם משוגענעם בליק אין די

אויגן. די פנימער פון די מוטערס האָבן זיך אויף שטענדיק אים איינגע־קריצט אין זיין זכרון: ווען ער זעט זיי איצט, אָט יענע, די פון פאַר־צווייפלונג ארויסגעריסענע האָר פון אונטער די שייטלען, ווען ער זעט זיי איצט, יענע שטומע, ווילד־געוואָרענע בליקן, און קוקט איצט אויף די צארישע אָדלערס, וואָס שטייען איבער דעם מאָסקווער נעפל, צעקייט ער א קללה צווישן זיינע אייזיק־קאַלטע ליפּן. ער דראָט ציטערנדיק, שרעקנ־דיק וועמען זיין פויסט.

— ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש! די דאָזיקע רערן פון אונדזערע ביקסן זענען געווענדעט קעגן דיינע גאָלדענע אָדלערס, ווי קעגן דעם יעגערס געפאַנג!

בלוט האָט זיך געגאָסן אין די גאַסן צעבערסווייז און ער איז געלאָפן עס אויסצושעפּן מיט זיינע הענט. ער זעט יענעם יידישן שרייבער מיט דער טשופּרינע גרויע האָר, וואָס שטייט אין מיטן הויף פון דער יידישער גמינע צווישן אָנגעלאָפענע, שרייענדיקע מוטערס, און ער קאָן זיך מיטן אומגליק קיין עצה נישט געבן. איין פּארטיע האָט ער שוין צעשיקט, צע־טיילט, אָנגעוויזן אין היימען, וואָס מען האָט קוים מיט צרות אויף גע־שווינד אָפּגעזוכט צווישן די ליידיקע ווינונגען. און שוין קומט אָן אַן אַנ־דערע פּארטיע פון בלאָניע! צי קומט זיך גאַנץ פּוילן צונויף אויפן דאָזיקן איינציקן פלעק פונעם וואַרשעווער יידישן גמינע־הויף?

פיל האָט דענסטמאָל געהאַט צו טון רחל־לאה. זי איז שוין נישט געווען אין שטוב. זי איז קוים געקומען אהיים נעכטיקן, און דאָס אויך נישט שטענדיק. זי איז ערגעץ געשטאַנען מיט ווייבער אין א היים. זי איז שוין געגאַנגען מיט א חברה יונגעלייט און מיט געוואַלד זיך אריינ־גערישן אין א ליידיק־שטייענדיקער ווינונג, געשלאָגן זיך מיט די סטרו־זשעס, געקריגט זיך מיט די זשאַנדצעס, געסטראַשעט מיט די פויסטן די באַלעבאַטים פון די הייזער. דאָ האָט מען באַדאַרפט שאַפן שטרוי אויף נאַכט־לעגערס. און דאָרטן האָט מען באַדאַרפט פאַרזאָרגן קאַרטאָפל פאַר דער זופּן־קיך.

ווער האָט געהאַט צייט צו קלערן וועגן דער היים? ווער האָט געקאָנט קלערן וועגן איינענע זאַכן, וועגן ליבע, וועגן חתונה־האָבן?

העלענקען האָט ער כמעט נישט געזען. זי איז געווען אין דער שול פאַרנומען מיט איר אַרבעט. „וואָס עס זאָל נישט געשען, די שול מוז מען

אויפהאלטן", — האָט געזאָגט דער לערער. און איצט דווקא מער ווי אַן אַנדערש מאָל. ער, מירקין, איז איינגעשפּאַנט אין דער הילף־אַרבעט. דעם דאָזיקן עול האָט ער אויף זיך גענומען פונעם ערשטן טאָג אָן. ער האָט זיך געשטעלט ביי דער האַנט פונעם שרייבער צו שאַפן אַ קאָמיטעט, צו באַזאָרגן געלט, צו אָרגאַניזירן די יוגנט, די קינדער־היימען אין קינדער־שולן צו פאַרוואַנדלען, פאַר די אָנגעלאָפענע מענער אַרבעט צו באַשאַפן, און קריגן לייוונט און לעדער פאַר העמדער און שיך. מיט אָרטיקע מיטלען האָט מען עס נישט געקאָנט פאַרשאַפן: דער מבול פון די אַרויסגעיאָגטע האָט זיך נישט אָפּגעשטעלט, און די סכנה איז ווייטער געגאַנגען, ווי אַ צעשפּרייט פייער.

עס האָט געמוזט קומען הילף פונעם צענטער. מירקין איז געפאָרן קיין פּעטערבורג, האָט אויפגעזוכט אַלטע באַקאַנטע, אויפגעוועקט דאָס געוויסן פון די כלל־טוער. אויף איינער פון די פאַרזאַמלונגען האָט ער אַפילו זיך באַגעגנט מיטן אַדוואָקאַט האַלפּערין, זיין אַמאָליקן מחותן. אַפילו מיטן פאָטער, — נישט דירעקט, נאָר דורכן קאָמיטעט, איז ער געקומען אין באַרירונג. קיין פּערזענלעך לעבן איז אים נישט אָנגעגאַנגען. אַלצדינג איז געוואָרן פאַרטרונקען אין די אַלגעמיינע צרות, יעדעס פּערזענלעכע געפיל. די געשעענישן אין וואַרשע האָבן זיין האַרץ שוין געהאַט אויף אַזוי פיל דורכגעברענט, אַז עס איז שוין געווען גענוג האַרט, עס זאָל רעאַגירן אויף עפּעס, וואָס אַמאָל איז געווען.

אין דעם צענטער איז געשאַפן געוואָרן אַ גרויסער קאָמיטעט. די סכנה האָט זיך וואָס אַמאָל אַלץ מער פאַרשפּרייט: ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש האָט אָנגעצונדן זיינע פייערן אין די יידישע היימען איבערן גאַנצן פראָנט. וואָס טיפער ער האָט זיך גערוקט, דער פראָנט, אַלץ מער זענען פאַרטריבן און אונטערגעגאַנגען יידישע ישובים און קהילות. מען האָט געדאַרפט פאַר די פאַרטריבענע אָנגרייטן היימען. האָט מירקין שוין געהאַלטן אין איין אַרומפאָרן פון איין פּונקט צום אַנדערן טיפער אין לאַנד און שאַפן אָרטיקע קאָמיטעטן, וואָס זאָלן אויפנעמען די היימלאָזע.

די געשעענישן זענען געגאַנגען מיט אַן אויסגעהויערן אימפּעט, — און מיט זיי אויך דער מענטש מיט זיינע געפילן, געדאַנקען און גלויבנס. מען האָט זיך נישט גערוקט פון מעטע צו מעטע, נאָר מען איז געפאַלן אונטער די שמיץ פון אייגענעם אוממעכטיקן כעס און צער. האָט מען

הינטער זיך אַלע בריקן געברענט, אַלע סקרופּולן און ספקות אַריבערגע־שפּרונגען און זיך געשטעלט דאָרטן, וווהין עס האָט געשיקט גיכער די פאַרצווייפלונג, איידער דער שכל.

צו זיין געפינען זיך דאָ אויפן טעאַטער־פּלאַץ האָבן, אַ חוץ דער פאַר־צווייפלונג נאָך צוגעהאָלפן ריין־פּערזענלעכע סיבות.

צו זיין כלה העלענקען האָט ער זיך געפילט צוזאַמענגעהאָפּטן מיט אייביקע משפּחהדיקע באַנדן, אָבער אַזעלכע, וואָס מען דאַרף זיי ווייניק אויפמערקזאַמקייט שענקען, ווייל זיי זענען שוין פון זיך אַליין פאַר־שטענדלעכע, איינגעבוירענע און מאָג־טעגלעכע. דערפאַר אָבער האָט די יינגערע שוועסטער, זאָשקע, אָנגעהויבן אויף אים צו ווירקן מיט אַן אומ־פאַרשטענדלעכן שטאַרקן, אומדערקלערלעכן כוח. זי, די שוועסטער, איז געווען זייער ענלעך צו דער מוטער מיט איר העל־לייכטנדיקן מיידלשן לייב וואָס האָט זיך אַרויסגעגאָסן פון אַלע שפּאַלטן און עפענונגען פון אירע לויזע בלוזעס, מיט אירע ענערגישע מונטערדיקע באַוועגונגען. זי האָט איר העגעמאָניע אַרויפגעצוווּנגען אויף אַלעמען: מיט איר שטענדי־קער גרייטער אַנטשלאָסנקייט האָט זי געמאַכט אונטערטעניק די פלעגמאַ־טישע, האַלב־פאַרחלומטע עלטערע שוועסטער העלענקע. זי האָט אויך אָנ־געהויבן צו האָבן אַן איינפלוס אויף מירקינען. זי האָט אים באַטראַכט ווי איינעם, וואָס באַלאַנגט צו איר. זי האָט אַרויפגעצוווּנגען אויף אים, ווי אויף אַלע אַנדערע, איר מיינונג, און האָט אָנגעהויבן אים אַריינצוציען אין איר אַרבעט.

נאָך פאַר דער מלחמה האָט זי באַלאַנגט צו דער פּאַרטיי. נאָר צייט איר ברודערס טויט, האָט זי אַנטוויקלט אַן אומדערמידלעכע ענערגישע פּאַרטיי־טעטיקייט. זי האָט כמעט קיינמאָל נישט גענעכטיקט אינדער־היים. זי פלעגט פאַרפאַלן ווערן אויף גאַנצע טעג און וואָכן, איבערפירן אומלעגאַלע ליטעראַטור פון איין אָרט צום אַנדערן. דאָ איז זי אין לאָדזש ביי פאַבריקס־אַרבעטער, און באַלד ווידער אין ביאַליסטאָק אָדער אין אַן אַנדערער שטאָט. זי איז אומעטום געגאַנגען. זי האָט זיך אַפילו נישט אָפּ־געשטעלט צו קומען צו די פראָ:ט־סאָלדאַטן מיט פעקלעך אומלעגאַלער ליטעראַטור, וואָס זי האָט געטראָגן אַרומגעוויקלט אַרום איר לייב. און באַלד האָט זי אויך אַריינגעצויגן אין דער אַרבעט מירקינען. זי האָט אויס־גענוצט זיין שטענדיק אַרומפאָרן איבער די פראָנט־געגנטן און פּעטערבורג,

אָנגעשליסן פאַרכינדונגען, איבערצופירן אינסטרוקציעס און אפטמאָל אויך פעקלעך, — וואָס האָט געשמעקט מיט קריגס־געריכט...

דורך דער צוזאַמענאַרבעט, דורך דער בשותפותדיקער געפאַר, אין העלכער זיי האָבן ביידע געלעבט, זענען זיי געוואָרן נענטער איינער צום אַנדערן. ווען זיי האָבן זיך באַגעגנט, האָבן זיי שטענדיק געהאַט צווישן זיך סודות. העלענקע האָט עס יאָ באַמערקט און נישט באַמערקט. זי האָט פאַרשטאַנען וועגן וואָס עס האַנדלט זיך. אין באַטש דאָרט ביי זיך אינע־ווייניק איז זי אפשר געווען אייפערזיכטיק אויף דער שוועסטער, אָבער זי האָט נישט נאָר עס נישט אַרויסגעוויזן, נאָר נאָך געטון אַלץ מעגלעכע צו פאַרלייכטערן זייער צוזאַמענקונפט. ווען זיי זענען, בעת די מיטאָג־שעהען, ביידע געזעסן אין אַ צימער פון דער ליידיק־געוואָרענער שול און וועגן עפּעס גערעדט, איז זי געשטאַנען אויף דער וואַך, אַז זיי זאָלן נישט איבערראַשט ווערן פון באַטערס אַ פּלוצלינגן באַזוך

אין די בריוו, וואָס מירקין האָט פון וועג געשריבן צו זיין כלה, האָט ער קיינמאָל נישט פאַרגעסן צוצוגעבן, אַז זי זאָל קאָן גוטן זאָשקען, אַז אין דעם אוז דעם טאָג וועט ער זיין צוריק אין וואַרשע. און העלענקען איז עס געגאַנגען אין לעבן, אַז זאָשקע זאָל אַראָפּקומען פון קאַדיש אָדער פון אַן אַנדערער פאַבריק־שטאָט, ווו זי האָט זיך געפונען „אויף אַרבעט", אין דעם זעלבן טאָג. און זאָשקע האָט עס, אגב, קיינמאָל נישט פאַרפעלט צו טון. די פרייע צייט, וואָס מירקין האָט געהאַט, ווען ער האָט זיך געפונען אין וואַרשע, האָט ער מער פאַרבראַכט מיט זאָשקען, ווי מיט זיין כלה. דאָס איז פאַר העלענקען אויך געווען פאַרשטענדלעך. און ווי עס האָט איר אפשר נישט ווייַ־געטון, האָט זי אָבער נישט געהאַט קיין טענות: זיי דאַרפן ביידע אַרומרעדן אַזעלכע וויכטיקע און ערנסטע זאַכן וועגן דער אַרבעט, — האָט זי זיך געקלערט. און אַז עס איז איר יאָ עפּעס געקומען אויפן געדאַנק, האָט זי זיך פאַר זיך אַליין פאַרשעמט פאַר איר קליינקייט.

און טאָמער איז אַמאָל העלענקע שוואַך און זאָגט האַלב אין שפּאַס, האַלב אין ערנסט:

— איר האָט אַזוי פיל געשעפטן צוזאַמען, אַז כ'הייב אַזש אָן צו ווערן אייפערזיכטיק, — קוקט זי די שוועסטער אָן און זאָגט מיט קאָפּ־שאָקלען און באַדויערן:

— ס'איז שוין טאקע גאר נישטאָ מער וואָס צו טון אין אזא צייט, נאָר זיך צו שפּילן אין חתן־כלה־סענטימענטן!

האָט זיך העלענקע פארשעמט און איינגעזען איר נישטיקייט.

דורך זאָשקעס איינפלוס האָט מירקין אָנגעקניפּט א קאָנטאקט מיטן חבר מארעק. חבר מארעק האָט געשטאמט פון פּוילישע שלאכטשיצן, דאָך האָט ער נישט פארמאָגט קיין סענטימענטן פאר אן אומאָפּהענגיק פּוילן, וואָס איז בעת דעם מלחמה־אויסברוך געוואָרן דער לייט־מאָטיוו און די אָנטרייבנדיקע קראפט פון דער פּוילישער סאָציאליסטישער פּארטיי, און אויף וואָס זיי האָבן אלע זייערע כוחות אוועקגעשאָנקען. מיט פּאראכטונג האָט ער זיך באצויגן צו יענע סאָציאליסטישע עלעמענטן, וועלכע האָבן געהאָלפן שאפן פּילסודסקים לעגיאָנען. ער האָט באטראכט יעדע ארבעט אין דער ריכטונג פון באפרייען האָס פאָטערלאנד — פאר רעאקציאָנער. ער איז געווען אין א שטענדיקן קאמף מיט די פּאטריאָטישע סאָציאליס־טישע פּארטייען. זיין „פאָטערלאנד" איז געווען די וועלט־רעוואָלוציע, די וועלט נאָך דער סאָציאלער רעוואָלוציע, — משיחס צייטן. ווי אזוי עס וועט דערביי אָפּשניידן זיין אייגן פאָטערלאנד, איז אים נישט געווען קיין חילוק. אבי עס זאָל אויפשטיין דאָס „מלכות פון די ארבעטער". א פאָטער־לאנד אָן א דיקטאטור פון פּראָלעטאריאט איז ביי אים געווען א בורזשוא־זע עקספּלואטאטאָרישע מלוכה, וועלכע מען דארף באלד פון אָ:הויב באַ־קעמפן. ביים אויסברוך פונעם קריג, האָט ער זיך געשטעלט אין פארבינ־דונג מיט דער רוסישער פּארטיי אינעם צענטער. פון דארטן האָט ער גענו־מען אינסטרוקציעס און געפירט א בשותפותדיקע ארבעט סיי אין די פאַ־בריקן, סיי צווישן די סאָלדאטן אויפן פראָנט.

דאָס איז געווען א מאן, וואָס מען קאָן פארגלייכן צו א כוהן־גדול פון אן אָפּנאָט אין די צייטן פון בבל.

אָפּטמאָל קומט אונדז פאָר אין אונדזער לעבן, וגי געשטאַלטן פון לאנג־פארלאָשענע עפּאָכעס שטייען אויף לעבעדיקע און ווירקן אין אונ־דזער היינטיקן לעבן. חבר מארעקס פּנים איז אויך געווען פון אזעלכע: אן אסקעטיש בלייך פּנים. ס'האָט אים נאָר געפעלט א געלע, קופּערנע הויט אויף זיין שמאָלן. אומנאטירלעכן ציליגדער־ארטיקן ביין־קאָפּ.

ס'איז שווער געווען אויסצוגעפינען די עלטער פון זיין פּנים. ער האָט געקאָנט זיין אין די פערציקער. ער האָט אָבער אויך געקאָנט זיין פיל

עלטער אָדער יינגער. דורך דער בלייכער הויט, וואָס האָט איבערגעצויגן זיינע באַקן־ביינער, האָט מען בולט אַרויסגעזען זיין שאַרבן, וואָס האָט געהאַלטן אין איין רייבן זיך אין דער טרוקענער הויט. דער דאָזיקער סקע־לעט־שאַרבן, באַצויגן מיט הויט, איז געווען באַוואַקסן מיט אַ געל, רויט בערדל. אַז ער האָט גערעדט, האָבן זיך די געדיכט־צעצווייגטע בלויע אָדערן אַרויסגעזעצט פון זיין הויכן שטערן, און מען האָט געזען, ווי עס אַרבעט אינעווייניק דער מאַרך אין זיין שאַרבן־לאָך.

זיינע אויגן זענען געווען דאָס איינציקע, וואָס האָט באַלעבט זיין בלייך, טויט פּנים. נאָר געלעבט און געווירקט האָבן זיי מיט זייער אויפ־פאַלנדיקער ענלעכקייט צו די אויגן פון אַ טויטן מענטש. אַ פאַרשטאָל־טער, קאַלטער גרינער גלאַנץ פון אַ דערטרונקענעם מענטש האָט געפינקלט פון זיינע אויגן־אַפּלען, וואָס האָבן זיך באַהאַלטן טיף אין די שאַרבן־לע־כער אַזוי, אַז עס האָט זיך געדאַכט, אַז די שאַרף פונעם שאַרבן־ביין, וואָס רייסט זיך פון דער דין־באַצויגענער הויט, צערייצט די גלאַנציקייט פון אויג. אַז ער האָט וועמען אָנגעקוקט, האָבן זיך די אויגן נאָך טיפער אַריינ־גערוקט אין די שאַרבן־לעכער, און פון דאָרטן אַרויס האָבן זיי געלויערט, געלויערט מיט אומצוטרוי אויף דעם, אויף וועלכן ער האָט געקוקט. מען האָט געהאַט דאָס געפיל, אַזוי ווי אַ מענטש, וואָס וויל געבן אַ שפּרונג, טרעט אָפּ אַ טריט צוריק, און אָט באַלד וועלן די דאָזיקע אויגן מיט זייער פאַרשטאָלטן גרינעם, קאַצישן גלאַנץ געבן אַ שפּרונג און אָנכאַפּן דיך ביים האַלדז...

נאַטירלעך רעדן האָט מען אים קיינמאָל נישט געהערט: אָדער ער פלעגט גרעל שרייען, קאָכן זיך (אַזוי איז געווען אויף פאַרזאַמלונגען, אויף מיטינגען), אַזוי אַז מען האָט געמיינט, אַז יעדן אויגנבליק וועלן די אָדערן דורכפּלאַצן דורך דער הויט פון זיין שטערן, אָדער ער האָט גערעדט שטיל, ערנסט, אַריינדרינגענדיק, — דאָס איז געווען, ווען ער האָט גערעדט צו אַן איינצלנעם מענטש. שטענדיק פלעגט ער דעם מענטש, צו וועלכן ער האָט גערעדט, צוהאַלטן פעסט מיט דער פויסט ביי זיין קראַוואַט, ביי אַ קלאַפּע פון זיין ראָק, אָדער ביי דער בלוזע אַ פרוי, און אַריינרעדן מיט אַ נידעריקער, הוילער, ערנסטער שטימע, מיט הפסקות, ציילנדיק די ווער־טער, אַזוי ווי יעדעס וואָרט וואָלט געווען אַ פייערדיקער שפּיז, וואָס ער וויל אַריינשטעקן אינעם מענטשן.

צו דעם דאָזיקן מענטש האָט געצויגן דאָס ווייבלעכע מין, ווי פליגן אין פייער: יונגע און שיינע, עלטערע און מיאוסע, פון באַלעבאַטישע הייזער, פון פאַבריקן, פון קיכן, מיט געפלאָכטענע שוואַרצע צעפּ-האָר איבער די אויערן, מיט שטאַרקע סעמיטישע פּנימער עס איז געווען אַזוי, ווי ער וואָלט פון זיך געווען אַרויסגעשטראַלט אַ געהיימען כוח, וואָס האָט צו אים געכישופט דאָס ווייב.

אַז ער האָט גערעדט אינעם שטילן, ערנסטן פּרומען טאָן אין זייערע פּנימער אַריין און געקוקט דערביי מיט זיינע טויטע אויגן פון זיין סקעלעט-פּנים אַרויס, איז זיי באַפאַלן אַ רעליגיעזער עקסטאַז. זיי האָבן זיך געפילט אַריינגענומען אין אַ געהיימען, געטלעכן בונד. זיי זענען געווען גרייט, — נאָך מער: זיי האָבן זיך ביי אים געבעטן צו ווערן געשיקט אין לעבעדיקן פייער, און ער האָט זיי טאַקע געשיקט אויך. נישט צו געבן אַ פינטל מיט זיין אויג, נישט צו זאָגן קיין איבעריק וואָרעם וואָרט, נישט קיין איינציקן דאַנק-שמייכל זיי צו שענקען, האָט ער זיי אָפּגעפאַרטיקט אין זייער טויט-שליחות אַריין. קיינעם האָט ער נישט געשאַנעוועט, אפילו דאָס אייגענע ווייב נישט, וואָס ער האָט זי, מיט זיין קינד אונטער איר האַרץ, אין די הויכע חדשים, געשיקט אין אַ קוילן-מינע צו אַרבעטן צווישן די קוילן-גרעבער, און זי איז טאַקע מער נישט צוריקגעקומען.

דער דאָזיקער פאַקט איז אַלעמען געווען באַוווּסט. נאָר דאָס האָט די מיידלעך נישט אָפּגעשראָקן. פאַרקערט, דאָס האָט זיי נאָך מער געריצט, נאָך מער געצויגן צו אים. די מיידלעך און די ווייבלעך, וואָס האָבן זיך אַרום אים געקליבן, האָט ער ווי אַ כוהן-גדול פון אַ מולך צעשיקט, — די מיטן לייב אַרומגעוויקלט מיט אומלעגאַלער ליטעראַטור אין אַ שטעטל אין פראָנט-ראַיאָן צו די פראָנט-סאָלדאַטן, — וואָס האָט ביי דער שט ענגער קאָ:טראָל פון די פעלד-זשאַנדאַרן געהייסן אין אַ חכערן טויט אַריין; און אַן אַנדערע ווידער אין אַ פאַבריק-שטאָט מיט געווער

און טאָמער האָט זיך אַזאַ מיידל אַ פּאָר מאָל צוריקגעקערט בשלום פון איר געפערלעכער שליחות, איז זי דעם חבר מאַרעק פאָרגעק.מען פאַרדעכטיק, און ער האָט זי גענומען אויף אַ שטרענגן אינקוויזיטאָרישן פאַרהער. איר ענד איז געווען: אָדער ער האָט זי איבערגעלאָזט מיט אַ רעוואָלווער אויפן טיש, אין אַן אָפּגעשלאָסענעם האָטעל-צימער, מיטן אָנזאָג: „אַז כדי אויסצומיידן ספקות, זאָל זי זיך אַליין נעמען דאָס לעבן". אָדער ער

האָט זי צוועקגעשיקט אין אַזאַ שליחות, בון וועלכן זי איז שוין טאַקע מער נישט צוריקגעקומען.

און צו דעם דאָזיקן מאַן האָט עס געצויגן זאָשקען פונקט אַזוי ווי די אַנדערע. זאָשקע, ווי זי איז נישט געווען באַפעלעריש און הערשעריש, איז ווי אַ שוואַכער הונט, געווען אונטערטעניק דעם חבר מאַרעק. זי האָט גע־ציטערט פאַר זיין שאָטן. מירקין האָט זיך נישט געקאָנט דערקלערן דעם כוח פונעם דאָזיקן חבר אויף זאָשקען. און מען מוז צוגעבן, אַז ער האָט געפילט אַ קנאה־שנאה צום חבר מאַרעק איבער זיין ממשלה אויף זאָשקען.

אפשר האָט צו דער דאָזיקער שנאה צוגעהאָלפן די אייגענע שוואַכ־קייט זיינע, וואָס ער האָט געפילט צום חבר מאַרעק. אין וואָס באַשטייט זיין כוח? ער האָט זיך געשעמט פאַרן דאָזיקן געפיל און עס געפּרוווט אונטערדריקן. און ער האָט זיך פאַרענטפערט, אַז דאָס איז „דער רעוואָלו־ציאָנערער ווילן, וואָס שטראַלט אַרויס פונעם חבר" און וואָס באַהערשט אַלעמען, און אויך זאָשקען.

און דורך זאָשקען איז ער, ווי די אַנדערע, אויך אַרונטערגעפאַלן אונ־טער דעם חבר מאַרעקס השפעה, כאָטש ער האָט באין־אופן נישט געקאָנט אונטערדריקן זיין אַנטיפּאַטיע, זיין שנאהדיק געפיל צו אים, און אויך — אַן אומצוטרוי...

דאָך האָט ער אָנגעהויבן אויסצופירן זיינע באַפעלן, אָפּטמאָל איינ־שטעלנדיק נישט נאָר בלויז זיין לעבן, נאָר די עקזיסטענץ פונעם הילף־קאָמיטעט, פאַר וועלכן ער האָט געאַרבעט. ער האָט געוווּסט, אַז ער באַ־גייט אַ פאַרברעכן קעגן די ליידנדיקע, אַז ער טאָר עס נישט טון, און דאָך האָט ער עס געטון. ער איז געוואָרן, קאָן מען זאָגן, דער פאַרבינדונגס־שליח צווישן דעם חבר מאַרעק און זיינע חברים אין די פראָנט־שטעט, וועלכע ער האָט, צוליב זיין הילף־אַרבעט, אַזוי אָפט באַזוכט.

די פאַרבינדונגען מיטן חבר מאַרעק האָט מירקין, צוליב קאָנספּיראַ־ציע, ווי אויך צוליב פּערזענלעכע טעמים, נישט געפירט דירעקט, נאָר זיי זענען געגאַנגען דורך זאָשקען, מיט וועלכער ער איז וואָס אַמאָל אַלץ נענטער און נענטער געוואָרן...

ביי איינער פון זיינע רייזעס אויפן פראָנט האָבן די דייטשן געהאַט ביי גאָרליץ דורכגעבראָכן דעם פראָנט, זיך אַ רוק געטון אין צענטער און

באזעצט ווארשע, און מירקין איז אָפּגעשניטן געוואָרן פון זיין כלה און איר משפחה.

קאַפּיטל 10

משיחס צייטן אָן אַ משיח

דער פּראָנט האָט זיך צעבלוטיקט אין זיין גאַנצער גרויזאַמקייט. ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש האָט געוואָלט נעמען נקמה אָן די דייטשן מיט דעם, וואָס ער האָט זיין אוממעכטיקן כעס אויסגעלאָזט אויף דער יידישער באַפעלקערונג, וואָס האָט זיך געפונען אונטער זיין רשות. נאָכן דורכברוך ביי גאָרליץ און נאָכן פאַרנעמען דעם צענטער — איז דער רוסישער רעכטער פליגל ביי קאָוונע געוואָרן אומזיכער.

ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש האָט אָפּגערוימט די יידן פון די שטעטלעך מיט פייער און שווערד. דאָס, וואָס ער האָט אָפּגעטון אין די פּוילישע קהילות סאָכאַטשעוו, סקערניעוויטץ, גראָדזיסק, איז געווען אַ קינדערשפּיל אין פאַרגלייך מיט זיינע אוממענטשלעכקייטן אויף דער שוצלאָזער יידישער באַפעלקערונג אין ליטע. שטעט ווי קאָוונע זענען דורך באַפעלן אין פאַרלויף פון שעהען אויסגערוימט געוואָרן. אַ דרייסיק טויזנט פון דער יידישער באַפעלקערונג מיט אַלעם, וואָס האָט צו זיי געהערט, זענען ווי בהמות אַרויסגעיאָגט געוואָרן פון זייערע היימען און הייזער, מיט באַגנעטן און ביקסן אַריינגעשמיסן געוואָרן אין סחורה־וואַגאָנעס. אַלטע, קראַנקע לייט, קימפּעטאָרינס, וואָס זענען געווען געבונדן צו זייערע געלעגערס, זענען דורך די אָפיצירן גאַנץ איינפאַך צעשאָסן געוואָרן אין זייערע בעטן, כדי צו באַפרייען זייערע צוגעהעריקע, אַז זיי זאָלן קאָנען מיטגיין מיט די אַנדערע אַרויסגעיאָגטע. ווי הערינג אין די טונען אַזוי האָט מען אָנגעפּראָפּט די וואַגאָנען מיט לייבער, דערוואַקסענע און קינדער, געזונטע און קראַנקע, צום דערשטיקט ווערן, אָן שפּייז, אָן אַ טרונק.

מענטשן־שמאַטעס האָבן זיך געקנאָטן לייב אין לייב, אָנגעטועכצן האָבן זיך אויסגעמישט, מענטשלעכע אברים — פאַרפלאָכטן. די עשאַלאָנען זענען געלאָפן צוגעבונדענע צו אונטערגעהייצטע מאַשינען איבער

פעלדער און וועלדער. קיינער האָט נישט געוווסט ווו דער ציל איז. נישט די מענטשן זענען געווען משוגע, נאָר די וועלט. די בליענדע פעלדער אין דרויסן, די גרינע וועלדער זענען אוועק א ווילדן קאַראַהאָד דרייען זיך און דרייען זיך אַרום די אָנגעפּאַקטע וואַגאָנען.

דער הילפס־קאָמיטעט האָט געטון אַלצדינג, וואָס איז נאָר געלעגן אין זיינע שוואַכע הענט, צו לינדערן מיט וואָס עס איז די נויט.

מירקין האָט געהאַלטן אין איין אַרומפאָרן איבער די שטעט און שטעטלעך און האָט אָרגאַניזירט הילפס־קאָמיטעטן.

די אָרימע יידישע באַפעלקערונג פון די שטעטלעך, דורך וועלכע עס זענען דורכגעפאָרן די מיט מענטשן אָנגעפּראָפּטע עשאַלאָנען, האָט אַראָפּגעבראַכט צו די סטאַציעס די לעצטע ביסנס: שערצן מיט ברויט, קאַנען געקאָכטע וואַסער, קרוגן מילך — און זיי אַריינדערלאַנגט צו די מענטשן־שמאַטעס. און עס איז געווען א וווּנדער, אַז די, ווי סחורות אָנגעפּראָפּטע, נייטיקן זיך נאָך אין עסן...

די יללות, וואָס האָבן זיך געריסן פון די פאַרמאַכטע טירן איבער דער לענג פון די באַנען, האָבן אָנגעשטעקט מיט פּאַניק און שרעק די אָרטיקע יידישע באַפעלקערונג. עס האָט זיך געדאַכט, אַז אינעווייניק אין די וואַגאָנען ווערן די מענטשן צעריבן, צעקוועטשט ווי געפּרעסטע וויינטרויבן — פון זייער אייגענער מאַסע, און עס רינען פון די וואַגאָן־טירן, פון זייערע שפּאַלטן בלוט און מענטשלעך אינעווייניקס איבער די גרינע ליטווישע פעלדער אין דעם געלויף פון די באַנען.

קיינמאָל וועט ער, מירקין, נישט פאַרגעסן די פּנימער פון די ווילד־געוואָרענע מוטערס, וואָס האָבן דורך די שטאַכעטן פון די פענצטערלעך, דורך די שפּאַרע־געעפנטע טירן אַרויסדערלאַנגט צו דער וואַרטנדיקער אָרטיקער יידישער באַפעלקערונג זייערע נאָך זשיפּענדיקע, פאַרגוסטע קינדער.

דאָס משפּחה־געפיל, דערצויגן אין יידיש בלוט דורך דורות פון בשותפותדיקע ליידן, איז צוריק תחית־המתים אויפגעשטאַנען. דאָס גאַנצע יידישע בלוט איז געוואָרן איין מוטערלעך בלוט, — און עס גיסט זיך אין אַלע יידישע לייבער. אַלע יידישע לעבנס זענען צוזאַמענגעגליט געוואָרן אין איין בשותפותדיק פייער.

וואַנדלענדיק און וואָגלענדיק פון איין שטאָט אין דער אַנדערער אי־

בערן פראָנט, איז אים נישט איינמאָל אויסגעקומען צו קוקן דעם מייט אין פּנים אריין. ער איז פאַרהאַלטן געוואָרן פון דער פעלד־פּאָליציי, האָט געצויגן אויף זיך חשדים אין שפּיאָנאַזש און רעוואָלוציאָנערער טעטיקייט. גערעטעוועט האָט אים שטענדיק זיין קאַלטבלוטיקייט און זיין סיי־ווי־סיי אַלצאיינסדיקע גרייטקייט צו שטאַרבן. דאָס האָט אים געגעבן די זיכערע האַלטונג, וואָס איז נויטיק אין אַזעלכע מאָמענטן. ער האָט נישט נאָר קעגן מלאך־המות, נאָר אפילו קעגן דעם טיפוס אַרויסגעוויזן די זעלבע גלייכגילטיקייט. די עשאַלאָנען מיט די לייבער־שמאַטעס פלעגן זיך אָפּשטעלן אויף טעג גאַנצע אויף באַן־סטאַציעס, אין קליינע ערטער. פון דער ענגשאַפט און שמוץ פונעם פיל־וואָכיקן אויפהאַלט אין די וואַגאָנען האָבן זיך באַוויזן פאַרשידענע אָנשטעקיקע קראַנקהייטן צווישן די אַרויסגעטריבענע. אַז מען האָט צוגעבראַכט צו זיי פּראָוויאַנט, האָט מען געדאַרפט איינצייטיק דערווייטערן פון די וואַגאָנען די פאַרעיפּושטע פּגרים, — וואָס עס פלעגט געלינגען דורך אונטערקויפן די באַן־באַאַמטע און די אָרטיקע פּאָליציי מיט פעטע כאַבאַרן.

מירקין איז געקראָכן אין די טיפוס־וואַגאָנען, מתעסק געווען זיך מיט די קראַנקע, געוואַרט אויף פאָלגן, און דער טייוול האָט אים נישט גענומען. ער איז יעדע מינוט געווען גרייט אויפן טויט. וואָס פאַרא ראָל האָט געשפּילט דאָס נישטיקע ביסל אייגענע לעבן אין דער וועלט פון פאַרניכטונג, וואָס אַרום. נאָר דערפאַר, וואָס ער איז געקראָכן אין טויט, האָט אים דער מלאך־המות אויסגעמיטן.

אָפטמאָל, ווען ער האָט זיך צוגעקוקט צום בשותפותדיקן לעבן פון די יידישע מאַסן, וואָס האָט זיך אַזוי קלאָר מאַניפעסטירט אין דער שעה פון נויט, האָט ער זיך געפרעגט די אַלטע קשיא: פאַרוואָס קאָן די אידייע פון אַ בשותפותדיק לעבן זיך נישט אויסברייטערן איבער אַלע מענטשן? דאָס מענטשלעכע בלוט איז ביים גאַנצן מין — פון איין כעמישן באַשטאַנד, און וואַרשיינלעך איז דאָס בשותפותדיקייט געווען אַן עלעמענטאַרע קראַפט אין מענטשלעכן כאַראַקטער אמאָל, נאָר ער איז שטאַפּלווייז געוואָרן אָפּגעווענדעט און אָפּגענויגט. די אָפּנייגונג האָט זיך שוין אָנגעהויבן ביים פּרימיטיוון מענטש דורך דער שבטים־פּאָליטיק עס איז אָפּגעטייט געוואָרן דורך די פייערן, וואָס עס האָבן אַריינגעוואָרפן אין די מענטשן־ראַסן די רעליגיעס און פאָטערלאַנד. ווען אַ גרויסער משיח

זועט אויפשטיין, וועט ער זיין ביכולת צוריק אויפצובלאָזן צו תחית־המתים דאָס געפיל פון בשותפותדיקן מוטער־בלוט. דענסטמאָל וועט קו־מען די דערלייזונג פון דער וועלט, דאָס אויפלייזן זיך פונעם יחיד און דאָס צוריקגעפינען זיך אין רבים. דענסטמאָל וועט אויפהערן די הער־שאַפט פון שלעכטס און ס'וועט זיך אָנהייבן די מלוכה פון גוטן. און צו דעם דאַרף מען שטרעבן און זוכן עס שוין איצט, אין מיטן פייער פון ברודער־מאָרד — אין וועלט־קריג.

***

איינמאָל האָט ער זיך געפונען אויף אַ קליינער באַן־סטאַציע. ער האָט דערהערט אַ גערודער און אַ מענטשן־אָנגעלויף. ער איז צוגעקומען נענטער געווייר צו ווערן, וואָס עס האָט געטראָפן. אויף דער באַן־סטאַ־ציע זענען געבליבן שטיין אַ פּאָר וואַגאָנען מיט עסטרייכישע געפאַנגענע סאָלדאַטן, וועלכע מען האָט געפירט פון פראָנט אין די אינערלעכע רו־סישע גובערניעס. די אָרטיקע פּויערשע און יידישע באַפעלקערונג האָט אַרומגערינגלט די וואַגאָנען, געקוקט אויף די פרעמדע דערשראָקענע גע־פאַנגענע אין זייערע פרעמדלענדישע אָפּגעריסענע מונדירן, געזוכט אין זיי צו געפינען די ווילדע און שרעקלעכע חיות, וואָס זאָלן זיי באַרעכ־טיקן אויפן מינדסטן אופן די אכזריותדיקע געפילן, וואָס די מלחמה האָט ביי זיי אַרויסגערופן.

די אָרטיקע באַפעלקערונג האָט אָבער אינעם שונא גאָר קיין אויס־טערלישעס נישט געקאָנט אויפדעקן. מענטשן זענען עס געווען די זעל־בע: טרויעריקע, נידערגעשלאָגענע פּנימער, וואָס האָבן אויסגעדריקט אי דערלייזונג דורך דער געפאַנגענשאַפט, אי שרעק פאַרן אומבאַקאַנטן, וואָס וואַרט אויף זיי אין דער געפאַנגענשאַפט.

— מענטשן ווי אונדזערע, — האָט ווער געזאָגט, — שווער עפּעס צו דערקענען.

אַ פּויערטע האָט געהאַלטן אין דער האַנט אַ קערבל מיט אייער, פּוטער, וואָס זי האָט געבראַכט אין שטאָט אַריין צו פאַרקויפן. זי האָט זיך צוגעריסן צו די וואַגאָנען און אַריינדערלאַנגט איר קערבל צו די פאַר־וווּנדעטע, מיט שרעק פאַרכאַפּטע געפאַנגענע.

— דאָס איז דאָך דער שונא! — האָט ווער געפּרוווט מוסרן די פּויערטע.

— מיר וועלן זיי אָנקאָרמענען. דערפאַר וועלן זייערע מוטערס געבן צו עסן אונדזערע יינגלעך, ווען מען וועט זיי ברענגען אין געפאַנגענשאַפט, — האָט די פּויערטע אין איר נאַאיוויקייט אָפּגעענטפערט.

מענטשן האָבן פאַרשטאַנען און מסכים געווען.

די דאָזיקע טאָג־טעגלעכע סצענע האָט געמאַכט אויף מירקינען אַן איינדרוק. ער איז געוואָרן גערירט פון יעדער מענטשלעכער טאַט, וואָס האָט זיך, ווי אַ שטראַל, אַרויסגעריסן אין די בלוטיקע טעג פון ברודער־מאָרד. יעדע מענטשלעכע טאַט, פון וועלכער ער האָט געהערט, אַז עס שפּילט זיך אָפּ אויפן פראָנט צווישן די סאָלדאַטן פון ביידע זייטן, האָט אין אים אויפגעלעבט די האָפענונג און באַנייט דעם גלויבן. דאָס איז געווען אַ דערמאָנונג, אַז דער מענטש לעבט נאָך, ער זשיפּעט נאָך אונטער דער קופּע מתים, וואָס ליגט אויף אים.

ער האָט געוואָלט צוגיין צו דער דאָזיקער פּויערטע, טיף זיך פאַרבייגן פאַר איר און איר זאָגן: „אַ דאַנק דיר מוטערל, פאַר דער שמחה, וואָס דו האָסט אָנגעצונדן אין מיין האַרצן אין די דאָזיקע פינצטערע טעג"...

ער האָט עס נישט געטון, נישט געוואָלט אַרויסרופן קיין באַזונדערע אויפמערקזאַמקייט. ער האָט אָבער די דאָזיקע פּויערטע אָפּגעוואַרט אין דרויסן הינטער דער סטאַציע, ווען זי האָט זיך אָפּגעשיידט פון די מענטשן און איז זיך אַ צופרידענע געגאַנגען אַליין איר וועג. דענסטמאָל איז מירקין צוגעלאָפן צו איר, זי פאַרהאַלטן, געכאַפּט איר גראָבע, אָדערדיקע, אויסגעאַרבעטע האַנט, געגעבן אַ קוש און איז אָן אַ וואָרט אַוועקגעגאַנגען.

עס איז געשען אַזוי פּלוצים, אַז די פּויערטע האָט זיך דערשראָקן, אויסגעשפּיגן און איבערגעצלמט זיך...

***

דערנאָך זענען געקומען „משיחס צייטן".

דאָס, וואָס עס איז געווען אוממעגלעך, איז געשען; דאָס, וואָס עס האָט זיך געדאַכט, אַז עס איז אַ הימלישע באַשטימטקייט, אַז קעמפן

קעגן דעם, הייסט אָנקלאַפּן מיט די קעפּ אָן אַ הימלישער וואַנט, איז גע־לעגן צעטראָטן, באַצוווּנגען אונטער די פאָלקס־פיס. דער אַלמעכטיקער צאַר איז געוואָרן אַן אָרימער מענטש, אַ צאַפּלדיקער און פּלאַטערדיקער פאַר זיין לעבן. גאָט איז אין הימל געפאַלן, דער צאַר פון זיין טראָן.

משיחס צייטן! עס איז געשען. דער משיחישער נס!

יענע פעברואַר־טעג אין פּעטערבורג! יעדן טאָג האָט אין די פע־ברואַר־טעג אין פּעטערבורג געשיינט די זון. האָט נאָך געמעגט שנייען, זאַווערוכעס האָבן געמעגט די וועלט פאַרשיטן, — די זון האָט פאָרט געשיינט, ווען מענטשן, אויסגעלייזטע, באַפרייטע האָבן געשוועבט אי־בער די גאַסן. אומעטום האָט געפלאַקערט רויט: רויט איבערן ווייסן שניי, רויט איבער שוואַרצע מענטשלעכע קעפּ, רויטע פּלאַכטעס אין שפּיץ פון באַשנייטע מאַניפעסטאַציעס. רויט אין די קלאַפּעס, רויט אויף די אָרעמס, שניי פליטערט איבער רויטע פּלאַכטעס. ווייס די ערד, רויט די מענטשן.

וווהין איז דער ציל פון גאַנג? ווו איז דער אָפּשטעל? — וואָס איז דער חילוק! — צו יעדער מאַניפעסטאַציע זיך צוגעטשעפּעט. מענטשן־לייב געגליט צו מענטשן־לייב. מענטש דער פאָטער, זעלנער דער זון, און דער הייליקער גייסט אינעם רויטן פלאַם שוועבט איבער זיי.

פון דער דומע אין טאַווּרישן פּאַלאַץ — צו אַ סאָלדאַטן־פאַרזאַמ־לונג אין יעקאַטערינע־זאַל, פון פאָלקס־הויז צו קזשעשינסקאַס ווילע. וואָס איז דער חילוק, וווהין די מאַניפעסטאַציע פירט? אַלע ווילנס האָבן זיך צונויפגעגאָסן, און דער כוח איז דאָ, דער כוח פון די משיחישע צייטן, אַלע ווילנס אויסצופירן.

איינמאָל איז מירקין שיער נישט צעריבן געוואָרן פון די מאַסן: אַן עולם האָט אַרומגערינגלט אַ מאַן אין אַ פוטערנעם היטל, מיט אַ שוואַר־צער, געשווירענער באָרד. טייל פונעם עולם טענהען, אַז דאָס איז דער פאַרהאַסטער פּריסטאַוו פונעם צירקל, קאַרפּילאָוו.

דער מאַן מיט אַ טויט־קינדישן בליק אין די אַרויסגעזעצטע אויגן ליגט אויף דער ערד אינמיטן פון דער צעווילדעטער מאַסע און שטרעקט אויס די הענט נאָך הילף, שטאַמלט קינדיש־אומבאַהאָלפן. די שוואַרצע דראָטן האָר פון דער באָרד פלאַטערן קינדיש, ווי זיי וואָלטן זיך געבעטן:

האָט רחמנות! אין דער משיחישער שעה פון אויסלייזונג איז דאָס הארץ רייך פאַר סליחה און מחילה.

בעט זיך שוין מירקין צוזאַמען מיטן שטאַרקן קינדישן מאַן, וואָס ליגט אינעם בלאָטיקן שניי:

— מען דאַרף נישט, חברים! ער קאָן שוין סיי-ווי־סיי קיין שלעכטס נישט טון.

דער עולם טענהט אָבער:

— ס'איז דער פאַרהאַסטער קאַרפּילאָוו... מענטשן געפּייניקט!

בעט זיך ווידער מירקין צוזאַמען מיטן שטאַרקן מאַן:

— מען דאַרף נישט.

קומט־אָן אַ מאַטראָז, רוקט זיך דורך דורך דעם אָנגעפּראָפּטן עולם נאָענט צום מאַן אויפן שמוציקן שניי און נעמט זיך זאַכלעך, אָן כעס, אָן צאָרן, רויכערט דערביי זיין פּאַפּיר־מאַכאָרקע, נעמט־אַרויס פון טאַש אַ רעוואָלווער און שטעלט אים צו דעם מאַנס שלייפן. און איידער דער מאַן האָט נאָך געהאַט צייט דאָס וואָרט „נישט" אַרויסצושרייען, לענט ער שוין אָן זיין קאָפּ אויפן ווייסן שניי, רוקט אָן שטום, פאַרוווּנדערט מיט די קאַלטע, פאַרשטאַרטע אויגן די מענטשן.

— און ווער איז דער? — פרעגט מען אויף מירקינען. טרעט דער מאַטראָז צו צו מירקינען, דעם רעוואָלווער אין דער האַנט, און קוקט אים אָן רויכערט דערביי זיין מאַכאָרקע-ציגאַרעטל. שמייכלט אים מירקין אין פּנים אריין:

— אַז דו ווילסט, שים. אַלץ־איינס, די רעוואָלוציע איז דאָ.

שטעקט דער מאַטראָז דעם רעוואָלווער אין זיין לעדערנעם פּאַסיק אריין און טרעט־אַרויס פון דעם עולם, פון דעם רעדל מענטשן. געווינט דאָס פאַר מירקינען זיין לעבן, און מען לאָזט אים אַרויסטרעטן.

ליגט אויף די ליפּן די ביטערקייט פון טויט, אַזוי ווי מ'וואָלט אַ פאַרסמטע רויז געשמעקט. אָבער די זון שיינט, און דער שניי פאַלט אויף רויטע פענער, אויף רויטע פּלאַכטעס.

מאַניפעסטאַציעס גייען, מענטשן זינגען — לייזט מען זיך אויף אין דער מענגע, ווערט מען שיכור פון ווייסן שניי, פון דער רויטער פאָן, ווי מען וואָלט שטאַרקן ווין געטרונקען. נאָר דער טעם פון סם וויל פון די ליפּן נישט פאַרשווינדן. ווי איז ייי־ייר פרייד, דערפילט באַלד מירקין

נאָך פון זיין קינדהייט אָן טרויעריקייט, אין יעדן יום־טוב — דעם דער־וואָכנס. אזוי דערפילט ער אינעם געזאַנג און רעוואָלוציאָנערע מאַרשן — אַ פּוסטקייט. ער קאָן זיך נישט דערקלערן פאַרוואָס. אזוי ווי אַ וואָרעם וואָלט דאָרט גענאָגט. נאָך די ערשטע האָניג־טעג ווערט עס קלאָרער. די פּוסטקייט גראָבט אַלץ טיפער און ברייטער, דער יום־טוב אויסגעוועפּט, און אַלצדינג, דאַכט זיך, איז ווי פריער.

די שליטנס לויפן מיט אַ פריילעכן געקלימפּער איבער די פּעטער־בורגער גאַסן. די רעסטאָראַנען זענען באַלויכטן, די קינאָס שפּילן, אין די הינטער־געסלעך שלעפּן זיך היימלאָזע, אָפּגעריסענע סאָלדאַטן צום רייכן, באַזיגטן, מיט ליכט באַגאָסענעם יעקאַטערינע־זאַל אויף אַ פאַרזאַמלונג פון אָפיצירן און סאָלדאַטן.

אויף דער פּלאַטפאָרמע זיצן די געטער. דער אַלטער גוטשקאָוו פּריי־דיקט:

— און איצט, קינדער סאָלדאַטן, אָרגאַניזירן דעם זיג; דער ערשטער חוב פון דער רעוואָלוציע — די אייזערנע דיסציפּלין. די דייטשע פּראָ־וואָקאַציע וועט נישט צעברעכן אונדזער אייניקייט. די פרוכטן פון דער רעוואָלוציע דאַרף מען אָפּלייגן אויף נאָכן זיג.

עס שטייט מיליוקאָוו און רעדט מיט אַ פאַרגעניגנדיקן שמייכל:

— דער ציל איז נאָך נישט דערגרייכט. די רעוואָלוציע איז דער ערשטער עטאַפּ. איר ענד איז — קאָנסטאַנטינאָפּאָל. די רעוואָלוציע איז דעם ווילן פון דורות רעאַליזירן.

עס שטייט אויף דער כוהן־גדול אַליין. אַ נידעריקער איז ער, און דערצו האָט ער זיך צו קורץ געשוירן די האָר. זיינע האָר זענען שטייפע, ווי דער צאַר געשוירן טראָגט ער זיי. ער רופט אויס מיט שוין אַ הייזעריק געוואָרענער שטים, שטעלט זיך אויף די שפּיץ פינגער, אַז ער זאָל אויס־זען העכער: פאַר דער גלאָריע פון דער רעוואָלוציע! מיר מוזן איבער־צייגן אונדזערע פאַרבינדעטע, אַז דער פאַרפוילטער צאַריזם האָט נישט געקאָנט דערגרייכן קיין זיג, דעם זיג וועט אָבער ברענגען די רעוואָלוציע!

און די רויטע פענער פלאַקערן אינעם מיט ליכט־באַגאָסענעם מאַר־מאָרענעם זאַל. עס דונערן די הוראַ־געשרייען און דערגרייכן דעם הויכן ווייס־באַמאָלטן באַלקן. דער כוהן־גדול פון דער רעוואָלוציע ווערט גע־כאַפּט פון אָפיצירישע הענט אויף אָפיצירישע אַקסלען. מען דערלאַנגט

אים אָנזיכטס־קאַרטלעך מיט זיין אייגענער פאָטאָגראַפיע, און מיט אַ פּרימאַדאָנישן זשעסט חתמעט ער זיי אונטער און צעטיילט זיי די צע־היצטע „באַרישנעס", וואָס רייסן זיך אַרום אים.

און די רויטע פענער פלאַקערן און ווערן נישט בלייך. די רויטע פּלאַכטעס מיט די „כל־טוב"־אויפשריפטן צינדן זיך נישט אָן און פאַר־לענדן זיך נישט פאַר שאַנד און שפּאָט.

גייט מירקין איבער די גאַסן אַ פאַרלאָזטער און אַן אונטערגעדריק־טער פון זיינע אייגענע שטימונגען אין דער יום־טובדיקייט פון רויטע פענער און ווייסן שניי, און ער מורמלט פאַר זיך פּסוקים:

—משיחס צייטן — און קיין משיח נישטאָ; משיחס צייטן — און קיינער קלערט נישט, ווי אַזוי די וועלט אויסצולייזן פון דער מלחמה־קללה, וואָס ליגט ווי אַ וואָלף אויפן האַלדז, בייסט־אַריין מיט די ציין, צע־רייסט דאָס לייב מיט די לאַפּעס, קיינער קלערט נישט, ווי אַזוי דעם דאָ־זיקן וואָלף אַראָפּצונעמען פונעם האַלדז! די כוהנים פון דער רעוואָלוציע זענען פאַרנומען מיט דעם, וואָס זיי שלייפן נאָך שאַרפער דעם וואָלפס נעגל.

און אַמאָל דאַכט זיך אים, אַז די רעוואָלוציע אַליין איז דער אָפּ־גאָט מילך. מולך האָט זיך פאַרשטעלט, אָנגעטון זיך אַ רויטע רעוואָלוציאָ־נערע קעפּקע אויפן קאָפּ, כדי זיינע קרבנות צו פאַרשיטן די אויגן מיט רויט׳ קאָליר. די אַלטע מיטלען ווירקן שוין נישט, ווי אַזוי אַריינצונאַרן מענטשן־לייבער אין זיין אָפן מויל: „צאַר", „פאָטערלאַנד" — אויסגע־דראָשענע ווערטער. האָט ער זיך געוואָרפן אויף אַ ניי פאָרטל: „רעוואָ־לוציע". און אים דאַכט זיך, אַז מ׳האָט מולכס פּיסק באַקראַ־צט מיט פלאַמענדיקע רויטע פענער און זיך אַוועקגעשטעלט נעבן אים, און מען נאַרט־אַריין מענטשן צווישן זיינע ציין אין נאָמען פון דער רעוואָלוציע...

אין יענער פאַרצווייפלטער צייט האָט ער זיך דורך אַ צופאַל צו־נויפגעטראָפן מיטן אַדוואָקאַט האַלפּערין. דער אַדוואָקאַט, וועלכער איז עולה־לגדולה געוואָרן, שיעור נישט אַ שני־למלך, איז דענסטמאָל, זייער אָפט אַרויסגעטראָטן אויף פאַרזאַמלונגען פאַר סאָלדאַטן און אָפיצירן מיט פּאַטריאָטישע מאָנונגען אָנצוהאַלטן דעם „קריג ביז צום זיג" ווי עס איז געווען די מאָדע. איבערהויפּט האָט זיך דער אַדוואָקאַט געהאַט געווענ־דעט צו דער יידישער יוגנט, וועלכע ער האָט גערופן איצט צו באַווייזן

זייער פּאַטריאָטישע דאַנקבאַרקייט צו דער רעוואָלוציע פאַר דער געווו־נענער פרייהייט.

אויף איינער אַזאַ פאַרזאַמלונג האָט ער זיך אָנגעטראָפן מיט מיר־קינען.

מירקין, וועלכער האָט אויסגעמיטן אין פּעטערבורג אַ צוזאַמענ־טרעפן זיך מיט זיין משפחה, האָט דעם אַדוואָקאַט געוואָלט גיין אויס דעם וועג. האַלפּערין האָט אים אָבער דערקענט (וואָס איז אים, אגב, אויך שווער אָנגעקומען, ווייל מירקין האָט זיך דורך די פּאָר יאָרן פון קריג געעלטערט און געענדערט). ער האָט זיך געשלאָגן מיט דער דעה, צי ער זאָל באַנייען זיין באַקאַנטשאַפט מיט מירקינען, אָדער נישט.

צום סוף איז דער אַדוואָקאַט צוגעקומען צו אים, אַרויפגעלייגט זיין האַנט אויף זיינע פּלייצעס, און ווי ער וואָלט אים ערשט נעכטן געווען געזען, האָט ער צו אים געזאָגט אין אַן אויפפאָדערנדיקן טאָן:

— יונגערמאַן, אויפן פראָנט! מיר דאַרפן מיט אונדזער דינסט־גרייטקייט פאַרן פאָטערלאַנד ווייזן אַ ביישפּיל די אַנדערע.

און אַז מירקין האָט אים פאַרוווּנדערט אָנגעקוקט, נישט פאַרשטאַ־נען וואָס ער מיינט, האָט דער אַדוואָקאַט צוגעלייגט:

— מיין זון איז אין דער פּלי־שול, נינע סאָלאָמאָנאָוונע זיצט גאַנצע טעג מיט איר מוטער, און זיי וויקלען באַנדאַזשן. מיר, יידן, מוזן גיין פאָראויס!

דערויף האָט ער אים געלאָזט שטיין. דער אַדוואָקאַט איז מיט אַ געהויבענעם קאָפּ ווייטער געגאַנגען.

דאָס וואָרט „באַנדאַזשן" האָט ווי מיט אַן אייזן געשלאָגן מירקי־נען איבערן קאָפּ. ער האָט זיך פאָרגעשטעלט דאָס בילד, ווי נינאָטשקע, זיין איצטיקע שטיף־מאַמע און די שטילע איידעלע, אַלגע מיכאַילאָוונע, ווי זיי זיצן ביידע אין איר בודואַר און וויקלען באַנדאַזשן. און אפשר העלפט דערביי צו דער „ענגלענדער", לאָזט גלעטן זיין סאַמעטענעם בליק איבער אַלגע מיכאַילאָוונעס ברוסט.

אַז מירקין איז אַרויסגעקומען אויף דער גאַס האָט ער געזען, פאַר וועמען די פאָרנעמע דאַמען גרייטן־אָן באַנדאַזשן: איבער דער נעווסקע האָבן זיך געצויגן לאַנגע שערענגעס מיט באַוואָפנטע סאָלדאַטן אין דער ריכטונג צום מאָסקווער וואָקזאַל.

קיין געזאנגען האָבן זיי שוין מער נישט באַגלייט. זיי זענען געגאַנגען ערנסטע און שווייגנדיקע. און פערדיש האָבן אָפּגעהילכט אויפן שנייאיקן ברוק די טריט פון רייטנדיקע אָפיצירן.

אויפן ראַט פון די פאַרבינדעטע אַמבאַסאַדאָרן און ראַטגעבער האָט קערענסקי צוגעגרייט די אומזיניקע גאַליצישע אַטאַקע „פאַר דער גלאָריע פון דער רעוואָלוציע".

— די גוטע ווערטער האָבן זיך געענדיקט, און איצט קומען די באַגנעטן, — האָט זיך מירקין געטראַכט, און ער האָט הויך פאַר זיך צו־געגעבן:

— משיחס צייטן — און קיין משיח איז נישטאָ!

קאַפּיטל 11

פאַרן לעצטן זיג

דער שניי איז אַוועק, גרינס איז געקומען, דערלייכטערונג און ווינ־דיקע האָפענונגען, אָבער דאָס רויטע איז איבערגעבליבן. דאָס רויטע האָט זיך נאָך מער געמערט. די מאַניפעסטאַציעס האָבן נישט אויפגע־הערט צו ציען איבער די גאַסן: סאָלדאַטן מיט ביקסן און רויטע בענדער, סאָלדאַטן מיט רויטע פענער. ווער האָט עס געזען? סיידן אין אַ חלום אָדער אין אַ סיבירישן שניי־מיראַזש. און דאָך איז עס אַזוי, — סאָלדאַטן מיט ביקסן און רויטע פענער. נישט איין טאָג, נישט צוויי — וואָכן, חדשים. דאָס ברויט ווערט ווינציקער, ווערט ערגער פון טאָג־צו־טאָג, מען קאָן שוין נישט באַקומען אין פרייען פאַרקער גענוג זאַלץ און צוקער. נאָר ווער קוקט אויף אַזעלכע קלייניקייטן, ווען סאָלדאַטן מיט רויטע בענ־דער איבער די אָרעמס, מיט רויטע פענער אין די ביקסן מאַרשירן איבער די גאַסן? ווינט ער, מירקין, אין אַן אָפּגעלעגענעם האָטעל, אין אַ מער־לירט צימער. פון די מלחמה־טעג איז ער שוין געוווינט צו טראָגן וועש ביז צום פאַרפוילט ווערן, קליידער און קאַמאַשן ביז צום צעפאַלן. און עס אַרט אים שוין נישט, ווען ער נעמט אַ באָד.

איינמאָל האָט אים דער פאָטער אָנגעטראָפן אין אַזאַ הולך. מיר־

קין האָט זיך נישט זשענירט. דער פאָטער האָט געמאַכט אַ זשעסט ווי אָפּ־צושטעלן זיך. ער האָט געפילט, אַז זאַכאַרי וועט זיך נישט אָפּשטעלן (דערקענט אין זיין גאַנג). און איידער יענער האָט נאָך געהאַט צייט דורכ־צוגיין, איז דער פאָטער פאַרבייגעגאַנגען און זיך געמאַכט נישט זעענ־דיק.

כאָטש געלט נעמט ער נאָך יעדעס מאָל, ווען ער באַדאַרף, פון קאַנ־טאָר. מען צאָלט נישט מער אויס וויפל עס שטייט דאָרט אין בוך פאַר־שריבן. דאָס געלט קומט צונוץ פאַר חברים, פאַר פאַרטיי־צוועקן. פאַר זיך אַליין באַדאַרף ער ווייניק־וואָס, — אַז עסן עסט מען אין בשותפות־דיקע קיכן, אָפּטמאָל אין קאַזאַרמעס פון בשותפותדיקע קעסלען, אַז עס איז נאָר דאָ וואָס. און זיין פּאָרציע ברויט קאָן ער יעדעס מאָל באַקומען. און ווער באַדאַרף עפּעס, אַז אין דרויסן גייען מאַניפעסטאַציעס מיט רויטע פענער, סאָלדאַטן מיט רויטע בענדלעך.

יעדן טאָג איז אַ יום־טוב. יעדן טאָג קומען מיט די באַנען אַנדערע גדולים צופאָרן. מיט אַלע באַנען, פון אַלע פיר עקן וועלט קומען זיי אָן. פון סיביר פאַרשיקטע, פון אויסלאַנד, דורך דער פינלענדישער באַן, אפילו פון וואַרשעווער באַנהויף אין פּלאָמבירטע דייטשע וואַגאָנען. באַ־רימטע רעוואָלוציאָנערע העלדן, וואָס זענען יאָרן לאַנג געזעסן אין אויס־לאַנד, אין שווייצאַרישע שטעטלעך, געפאַנגען ערגעץ־ווו ביים שונא, אָדער אין נייטראַלע לענדער אינטערנירט און דורך דער אינטערוועניץ פון דער רעוואָלוציאָנערער פּראָוויזאָרישער רעגירונג געוואָרן באַפרייט. עס קומען אויך אָן אויסלענדער, די „צימערוואַלדער" מיט זייער סעקרעטאַר. יעדן טאָג ציען מאַניפעסטאַציעס צו די באַנען. זעלנער טראָגן רעוואָלוציאָנערע העלדן אויף די אַקסלען. פון זעלנערישע אַקסלען פלאַטערן פענער, און מען הערט הייסע רעדעס אין אַלע שפּראַכן. מען ציט איבער די גאַסן צום ווינטער־פּאַלאַץ, ווו מען זיצט אויפן צאַרס טראָן. מען פירט אין דער דומע אַריין, צום טאַווערישן פּאַלאַץ, ווו עס זיצט דער ראַט פון אַר־בעטער און סאָלדאַטן. יעדן טאָג פלאַטערן פאָנען, יעדן טאָג טראָגט מען אויף די אַקסלען. יעדער טאָג איז אַ יום־טוב, אָבער יעדן טאָג ווערט די לאַגע פאַרוויקלטער און שווערער. מיט יעדן יום־טוב ווערט ברויט ווייניקער און קליידער טייערער און זעלטענער.

דאָס פאָלק גאַרט נאָך פרידן און נאָך די פרוכט פון דער רעוואָ־

לוציע, און קיינער קאָן אים דעם פרידן נישט געבן. ווי אַ האָניג-לעקעכל פאַר אַ הונגעריק קינד ליגט פאַר אים די רעוואָלוציע: ערד, פאַבריקן, פרייהייט, אַלע אַנדערע גוטע זאַכן, וועגן וועלכע מען רעדט אויף מיטינ־גען. ער שטרעקט־אויס די האַנט נאָך דעם — און קאָן עס נישט נעמען. דאָס לעקעכל איז מיט אַ שלאַנג אַרומגערינגלט, מיט דער מלחמה, און מען קאָן זיך נישט פהיער דערצו צורירן, ביז מען וועט די שלאַנג נישט אַראָפּנעמען און טויטן. אָבער ווי אַזוי טויט מען די שלאַנג?

אין דער ערשטער צייט, אינעם האָניג־חודש פון דער רעוואָלוציע ווען אוממעגלעכעס איז געוואָרן מעגלעך, האָט מען נאָר דערוואַרט אַ נס אויף דער צווייטער זייט, אויף דער זייט פון שונא: זיי וועלן זיך פאַר־קוקן אויף רוסלאַנד. די פעלקער וועלן זיך געבן די הענט איבער די גופים פון זייערע הערשער.

דער נס איז נישט געשען.

מיט פייער און אייזן זענען איבערגעשניטן געוואָרן די הענט, וואָס האָבן זיך איינס דאָס אַנדערע געגרייכט איבער די מלחמה־גריבער. יעדער אַריבערלויף אויף דער צווייטער זייט, יעדער פריינטלעכער באַווייז איז פון די דייטשן באַצאָלט געוואָרן מיט קוילן אין קאָפּ. קערענסקיס אומ־געלומפּערטע אַטאַקע אויפן גאַליצישן פראָנט האָט אַרויסגעריסן מיטן וואָרצל די ברידערלעכע געפילן, וואָס זענען אין די ערשטע טעג פון דער רעוואָלוציע איינגעפלאַנצט געוואָרן אין מענטשלעכע הערצער פון ביידע זייטן גרוב. דער דייטשער מיליטאַריזם האָט אויסגענוצט קערענסקיס אַטאַקע אויפצופלאַקערן דעם פאַטריאָטישן פייער און מערדערלעכן האַס ביים דייטשן מענטש צום רוסישן ברודער.

וואָס זאָל מען טון? ווי אַזוי ברענגט מען דעם שלום? אַריינשטעכן דאָס איינגענע געווער אין דער ערד און פאַרלאָזן דעם פראָנט? — הייסט דאָך דאָס עפענען די טירן פון דער רעוואָלוציע פאַרן שונא. איז מירקין, ווי יעדער־איינער דענסטמאָל אַרומגעגאַנגען איבער די פעטערבורגער זאַלן און צירקן און צוגעהערט זיך צו רעדנער. אַלע האָבן גערעדט אין נאָמען פון דער רעוואָלוציע. אַלע זענען געווען הייזעריק, אַלע האָבן גע־וואָלט דאָס זעלבע — דעם שלום. נאָר קיינער האָט נישט געוווסט, ווי אַזוי צו ברענגען די ישועה. האָט מירקין אַמאָל אויפן הויף פון די סאָ־וויעטן, אין טאַווערישן פּאַלאַץ אָנגעטראָפן דעם מאַן מיט דעם גרויסן פּלי-

כענעם קאָפּ און קאַלמיקישע אויגן, וועמענס נאָמען איז דענסטמאָל גע־
ווען אויף אַלעמענס ליפּן.

ער איז געווען דער פאַרהאַסטעסטער און געאַכטעסטער מענטש אין
דער גאַנצער אימפּעריע. טייל האָבן אים געהאַלטן פאַר אַ פאַררעטער,
וואָס איז דורך דעם שונאס פאַרמיטלונג געקומען מיט זיינע דרייסיק
זילבער־שטיקער צו פאַרניכטן די שיער געוווּנענע פרייהייט, אַריינצופירן
דעם דייטשן מונדיר אין רעוואָלוציאָנערן רוסלאַנד. אַנדערע, ווידער, האָבן
אים באַטראַכט פאַר דעם איינציקן משיח, וואָס קאָן ברענגען די הילף,
פאַר דעם משיח, וואָס איז געקומען דורך אַ נס אַרויסצוציען דאָס פאַר־
לוירענע פאָלק פון די טיפענישן פון זיין אָפּגרונט, וואָס די אַלע שונאים
פון פאָלק האָבן אים אַהין אַריינגעשטופּט. ער איז דער איינציקער רעטער,
וואָס קאָן אָנכאַפּן די שלאַנג, וועלכע ליגט אַלעמען אויפן האַלדז — די
מלחמה — און זי דערווערגן.

דער מאַן איז געשטאַנען אין מיטן פון אַ קרענצל איינגעמונדירטע
סאָלדאַטן, ציווילע און אייניקע פרויען נעבן אים. ער האָט היים און ענ־
טוזיאַסטיש עפּעס פאַרטיידיקט. מירקין איז צוגעקומען צום דאָזיקן רעדל
מענטשן. ער האָט אים געזען אָנגעטון אין אַ פרעמדלענדישן רעגן־מאַנטל,
וואָס איז נישט געווען צוגעשניטן אויף זיין מאָס, דעם צעקנייטשטן דאַ־
שעק פון היטל אין דער האַנט. מיטן היטל האָט דער מאַן צוגעטאַקעוועט
און צוגעקלאַפּט, אַזוי ווי ער וואָלט וועמען געוואָלט איבערן קאָפּ געבן.
זיין גאַנצער נידעריקער קערפּער, לויט זיין וואָג און לויט דער פּראָפּאָר־
ציע פון זיין גרויסן קאָפּ, האָט זיך מיט־באַוויגן אינעם זשעסט, וואָס ער
האָט געמאַכט מיטן היטל אין דער האַנט. ער האָט עפּעס־וואָס פאַרטיי־
דיקט, דערביי האָבן זיך זיינע אומנאַטירלעך ברייטע נאָזלעכער, צוליב
דער פאַרקרימטער גרימאַסע, וואָס ער האָט געמאַכט מיט זיינע ליפּן, נאָך
מער פאַרשפּרייט, אַז ס'האָט זיך געדאַכט, אַז זיי שלינגען־אַריין שטיקער
פון זיינע געדיכטע וואָנסעס. די לאַנג־אויסגעשניטענע מאָנגאָלישע אויגן
האָט ער געהאַלטן האַלב־פאַרזשמורעט, ווי די זון וואָלט געשטאָכן אין זיי,
און ער קאָן זי נישט פאַרטראָגן.

ס'איז געווען דער אויסערגעוועגלעך גרויסער קאָפּ פון דעם דאָזיקן
מענטש, וואָס האָט מירקינען אַרומגענומען מיט יראת־הכבוד פאַר אים.
די ליסינע זיינע איז געווען אַ פאָרזעצונג פון זיין שטערן־שאַרבן. איבער

דער בלוי-אָדערדיקער באַוועבטער גלאַנציקער שטערן־הויט האָבן זיך גע־טראָגן ווי וואָלקנס פאַרביי, אַזוי ווי עס וואָלטן זיך אין דעם גרויסן חלל פון זיין קאָפּ געדרייט די רעדער פון דער וועלט, און מען זעט-אָן זייע־רע באַוועגונגען אויפן גלאַנציקן שטערן.

מירקין האָט אים, ווי דער איבריקער עולם, ערנסט און הסכמהדיק מיט יראת־הכבוד אויסגעהערט. ער האָט גערעדט וועגן קריג.

— איינס פון די ביידע, — האָט ער געזאָגט, — וועט געשען: אָדער דער קריג וועט די רעוואָלוציע אונטערברענגען, אַז נישט מוז די רעוואָלוציע דעם קריג טויטן. שוין, גלייך אויפן אָרט, נישט וואַרטן. דאָס קאָן נאָר טון איין כוח — דער פּראָלעטאַריאַט! די גאַנצע מאַכט מוז אי־בערגיין צו די סאָוויעטן. נאָר די סאָוויעטן זענען אימשטאַנד דאָס וווּנ־דער צו באַווייזן און דעם שלום צו ברענגען.

פון דער עקזעקוטיוו־געביידע פונעם מיליטעריש ראַט זענען איצט אַרויסגעקומען אויפן הויף אַ פּאָר חשובע מיטגלידער. זייער חשובקייט האָט מען אָנגעזען פון דער באַגלייטונג פון אָפיצירן, וואָס זענען נאָכגע־גאַנגען נאָך זיי: אַ הויך־געשטיוולטער מאַן אין אַ ציוויל-מיליטעריש גע־שניטענעם ספּאָרט-אַנצוג, אַ קליין־געוויקסיקער מיט זייער באַלעבטע באַוועגונגען און זשעסטן.

דערזען דעם מאַן מיט די מאָנגאָלישע אויגן אין מיטן אַ קרענצל סאָלדאַטן אויפן הויף פון ראַט, האָבן זיי זיך אָפּגעשאָקלט, געוואָרפן דאָרט אַהין פאַרדריסלעכע בליקן, און ס'איז אָנגעגאַנגען אַ געמורמל. דאָס קרענצל סאָלדאַטן ביים מאַן מיט דעם גלאַנציקן שטערן האָט אָנ־געהויבן שיטערער צו ווערן. מען האָט זיך אָנגעהויבן בגנבה אַוועקצורוקן פון אים, זיך צוגעשאַרט אומבאַמערקט און זיך אָנגעשלאָסן אָן דער צווייטער גרופּע.

דער מאַן מיט די מאָנגאָלישע אויגן האָט איצט נאָך מער פאַר־שפּרייט זיינע נאָזלעכער, און אַן אומאָנגענעמער קאַלטער שמייכל האָט פאַרקרימט זיין אונטערשטע ליפּ.

דעם מאָמענט האָט מירקין אויסגענוצט. ער איז נעכטער צוגעטראָטן צו דעם מאַן מיט די מאָנגאָלישע אויגן און זיך געווענדעט צו אים מיט אַ באַשיידענער צוריקגעהאַלטענער, האַלב־פאַרשעמטער שטימע:

— דערלויבט מיר. חבר, אייך צו פרעגן, ווי אַזוי שטעלט איר זיך

דאָס פאָר? ווי אַזוי קאָנען די סאָוויעטן ברענגען דעם שלום? אַז דער שונא...

מירקין האָט נאָך נישט געהאַט פאַרענדיקט דעם זאַץ, ווען עס האָט אים אינמיטן רעדן אָפּגעשטעלט דעם מאַנס אומצוטרויליקער בליק. ער האָט פאַרקנייטשט איין אויג, אויפגעצויגן די נאָזלעכער, און נישט מיט דעם אָפענעם נאָר פאַרקערט מיט דעם פאַרמאַכטן אויג האָט ער אָנ־געהויבן מיט אומצוטרוי צו פאָרשן טיף מירקינען, אַריינגעקוקט אים אין פּנים אַריין. נאָר עס זעט־אויס, אַז עס איז געווען אין מירקינס פּנים, צי אין זיין שטימע, עפּעס אַזעלכעס, וואָס האָט געוווּנען דעם מאַנס צו־טרוי צו אים.

דער מאַן האָט צוערשט אַ קאַלטן שמייכל געגעבן, ביי וועלכן עס האָבן זיך אַרויסגעזען די ברייטע באַקן־ביינער פון זיין טונקל־געלבלע־כער פּנים־הויט, און ער האָט אים אָפּגעענטפערט נישט מיט קיין ענט־פער, נאָר מיט אַ פראַגע:

— צו וועמען זאָלן אונדזערע חברים, דער דייטשער פּראָלעטאַריאַט, צוטרוי האָבן? צו די גוטשקאָווס, צו די קערענסקיס, צו די טשעכאָאי־דזעס, צו די טשערנאָווס, וואָס באַנייען די אַטאַקעס אויף אים? — ווען די מאַכט וועט אַריבערגיין צו די סאָוויעטן, קאָן דאָס זיין די איינציקע גאַראַנטיע פאַרן דייטשן פּראָלעטאַריאַט, אַז רוסלאַנד וויל באמת שלום, אָן אַנעקסיעס, אָן אַ פּוסטן זיג, — און דענסטמאָל וועלן זיי נויטן זייע־רע גענערעלער צו אַ גערעכטן שלום.

— יאָ, אָבער חבר, מיר אַלע האָבן געוואַרט אויפן נס פון דער צווייטער זייט, ליידער האָט ער זיך נישט באַוויזן, — זאָגט מירקין.

ער האָט ווידער נישט געלאָזט מירקינען פאַרענדיקן דעם זאַץ.

— חבר, די מלחמה וועט טון דאָס איריקע, אַזוי ווי זי האָט עס געטון ביי אונדז. דער פונדאַמענט פון דער בורזשואַזער וועלט איז שוין גוט דורכגעגריזשעט און איז רייף צו צעפאַלן. ער האַלט זיך נאָר אויף די באַגנעטן און האַרמאַטן. איך גלויב אין דייטשן פּראָלעטאַריאַט, פּונקט אַזוי ווי איך האָב געגלויבט אין רוסישן, אין גאַנצן וועלט־פּראָלעטאַריאַט.

— גלויבז? — ווונדערט זיך מירקין.

— יאָ, גלויבן. גלויבן, אַרבעטן און טון אַלצדינג, כדי דעם דאָזיקן גלויבן צו מאַכן וואָר. אַזוי ווי ביי אונדז, אַזוי אויך ביי זיי.

— אָבער, חבר, ווי אַזוי קאָנסטו אַרבעטן ביי די דייטשן, אַז זיי דערשיסן יעדן אַריבערלויפער?

— זיי האָבן באַפוילן קיין געפאַנגענע נישט צו נעמען, — רופט זיך אָן אַ סאָלדאַט, וואָס האָט זיך צוגעהערט צום געשפּרעך.

נאָר דעם מאַן מיט דער גלאַנציקער ליסינע און מאָנגאָלישע אויגן האָט מען געפּרוווט איצט צונעמען. די שלעכט־אָנזאָגנדיקע בליקן פון דער צווייטער גרופּע, וואָס איז געבליבן שטיין אין מיטן הויף, האָבן זיך ווי שלעכטע פייערן אָנגעצונדן. און אַ פּאָר מענער, אַ פּאָר פרויען, וואָס זע־נען געווען מיט דעם מאַן, האָבן אים אַריינגעסודעט אין אויער, אים אָנ־גענומען ביי דער האַנט און מיטגעשלעפּט אים מיט זיך.

דער מאַן מיט די מאָנגאָלישע אויגן האָט נאָך געהאַט צייט זיין קאָפּ אויף הינטן אַרונטערצוואַרפן צום פרעגנדיקן זעלנער, געענטפערט אויף זיין פראַגע אויך מיט אַ פראַגע:

— דעם דייטשן אַרבעטער צו הרגענען, אייגענע פּראָלעטאַרישע ברידער צו טייטן מעגסטו יאָ איינשטעלן דאָס לעבן, און מענטשן אויפ־צוקלערן, אַ ברידערלעכע האַנט אויסצושטרעקן — נישט? אָפּפערט זיך פאַרן שלום, פּונקט אַזוי ווי זיי הייסן אייך זיך אָפּפערן פאַר דער מלחמה!

די באַגלייטער האָבן אים איצט מיט געוואַלד מיטגעשלעפּט מיט זיך.

אין דער צווייטער גרופּע איז אָנגעגאַנגען אַ געמורמל. די גרופּע איז וואָס אַמאָל מער געוואַקסן, אַן אָפיצירן־שטימע האָט זיך שוין פון דאָרט הויך אָנגערופן:

— איז אַ וווּנדער, וואָס אונדזערע מיליטערישע אָפּעראַציעס פאַלן־דורך, אַז דייטשע שפּיאָנען אַגיטירן אין דער הויפּטשטאָט אומבאַ־שטראָפט צווישן אונדזערע סאָלדאַטן?

און אַן אַנדערער האָט פאַרשטאַרקט:

— אָך, ווען די פּראָוויזאָרישע רעגירונג וואָלט נאָר אַביסל ענער־גישער אַרויסגעטראָטן קעגן פאַררעטער!

האָט מירקין אָנגעהויבן צו גיין אין דער טענצערין קזשעשינסקאַס ווילע, ווו ס'האָבן זיך אויפגעהאַלטן די באָלשעוויקעס. דאָס וואָרט „גלויבן", וואָס עס האָט אַריינגעוואָרפן דער מאַן מיט די קאַלמיקישע אויגן, האָט דאָס מאָל אויך געזיגט: דער גלויבן אין פּראָלעטאַרישן גע־

זויסן, אז ער וועט אומעטום ווערן רייף און זיך דערוועקן ווי ביי אונדז, אז אויף אים באדארף מען בויען, און קיין אנדערער כוח איז נישטא.

ער האט אינעם דאזיקן וואָרט געפונען דעם אינהאלט פון מענטש־לעבן ווערט. די בויענדיקע מאָראלישע קראפט, אזוי ווי דער אלטער ייד האט אמאָל געלערנט, אזוי ווי דער חבר אנאטאָל האט אים אמאָל גע־זאָגט: דער וויכטיקסטער פאקטאָר אין וועבן פון אונדזער מענטשלעכן לעבן איז דער גלויבן אין די מאָראלישע כוחות. זיי זענען דאָ, אפילו ווען דו זעסט זיי נישט. ווען די אומשטענדן ווערן רייף, מוז זיך דער דאָ־זיקער כוח אנטפּלעקן.

וועמען האט ער נישט אין דער ווילע פון דער אמאָליקער פּוילישער טענצערין, וואָס דער לעצטער צאר האט אזוי ברייטהענטיק אויסגעבויט, — וועמען האט ער דארט נישט אָנגעטראָפן... עס האט זיך מירקינען געדאכט, אז פּונקט אזוי ווי אין דרויסן, אזוי אויך דאָ לעבט די וועלט אין חלום. פון אלע תפיסות, פון אלע פארשיקונגען זענען זיך צונויפ־געקומען מענטשן. געזיכטער באקאנטע, פרעמדע, וואָס מען האט ערגעץ־ווו געזען, און מען קאָן זיך נישט דערמאָנען ווו. אין אייניקע פון די ציי־מערן, אויף א ראָזעווע־זיידענער ווייכער, אין סטיל פון לואי דעם זעכצנ־טן געשניצטער קאנאפּע, וועמען האט ער אָנגעטראָפן? — זאָשקען, אָדער ווי מען האט זי דאָ גערופן חברטע סאָפיע. זאָשקע, זיין כלהס שוועסטער, מיט איר מילכיקן לייב, וואָס גיסט זיך שטענדיק ארויס פון אירע צו־לויזע בלוזקעס. א לעדערנע שווארצע קורטקע אויפן ארבל פארוואָרפן, מיט א שנור פון א רעוואָלווער איבער דער פולער ברוסט. זאָשקע מיט די שאטענע ווייכע האָר, כאָטש שוין איצט אָפּגעשניטענע, אָבער נאָך גע־דיכטע טראָלדן דרענגען זיך ארויס פון אונטער דעם מענערישן שנץ־הוט און פאלן איבער די מילכיק־ראָזעווע אויערן אינעם העל־בלאָנדן מיידלשן קארק. זאָשקע מיט א רעוואָלווער אין איר לעדערנער קורטקע־טאש. זאָש־קע מיט דעם פולן רחל־לאהשן האלדז. די ברוינע לעדערנע הענטשקעס, ווי שטענדיק, איבער די הענט. זי זיצט אויף א זיידענער קאנאפּע אין ביז צו די קני־פארקנעפּלטע ספּארט־שיך, איין פוס פארלייגט אויפן אנ־דערן, רויכערט א היימישע אין א פּאפּיר־געדרייטע מאכארקע. ארום איר — א קרענצל סאָלדאטן מיט לאכיקע, זיך פרייענדיקע פּנימער, און זאָש־

קע, ווי תמיד, א פייערדיקע, א פלאמענדיקע, האלט עפעס אין אגיטירן צווישן זיי.

— זאשקע!

ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז רחל-לאה האט זיך געשטעלט אין פולן קאמפלעט אין קזשעשינסקאס ווילע. נישט נאר זאשקע אליין איז דא, איר ברודער יאש דארף זיך באלד פון סיביר אומקערן.

זאשקע אליין איז געקומען אהער איבער א נייטראלן לאנד. די דייטשע אקופאציע-מאכט האט נאכן אויסברעכן פון דער רוסישער רעוואלוציע ארויסגעלאזט פילע רעוואלוציאנערן פון פוילן אין נייטראלע לענדער. דעם חבר מארעק האבן זיי אפילו באפרייט פון תפיסה, ווו זיי האבן אים געהאלטן געפאנגען זינט דער אקופאציע, און אים געגעבן א פאס צו פארן אין נייטראלן אויסלאנד. אין שטאקהאלם האבן זיי געווארט אויף דער רוסישער איינרייזע-דערלויבעניש, וואס דער סאוויעטישער ראט פון סאלדאטן און ארבעטער האט פאר זיי ארויסגעשיקט. איצט געפינען זיי זיך אלע אין קזשעשינסקאס ווילע. זיי בילדן א באזונדערע פוילישע סעקציע, פון וועלכער דער חבר מארעק איז דער אנפירער.

ס'האט געבלאזן א ווינטל פון רחל-לאהס שטוב. העלענקע?

— יא, געוויס העלענקע.

— וואס מאכט טאקע העלענקע?

— די שול האט זיך פארגרעסערט, איבערגעגאנגען איינגאנצן אויף דער מוטער-שפראך. זי איז פול מיט היימלאזע קינדער. מען שטארבט אין ווארשע פאר א שטיקל ברויט. ווארשע הונגערט, די דייטשן פירן אלצדינג ארויס. די באפעלקערונג שמאכט. ביי זיי איז נאך נישט אזוי שלעכט. די שול האט אן אייגענע קיך, וואס דער הילפס-קאמיטעט האט איינגעאָרדנט. לויפט די מאמע ארום גאנצע טעג צו שאפן פראדוקטן פאר דער קיך, זי רייסט וועלטן איין. העלענקע איז איינגעטונקט אין דער ארבעט אין שול, האט נישט קיין צייט וועגן זיך צו קלערן: טאפלטע קלאסן. דער טאטע און העלענקע אין דער שול, און די מאמע גאנצע טעג אויף די פיס, פארנומען מיט לויפן אין די קאמיטעטן איינצושאפן פראוויאנט פאר די ביליקע קיכן פאר דער הונגעריקער באפעלקערונג. זי פאלט טאקע אונטער דער לאסט פון דער ארבעט. לעצטנס קלאגט זי זיך אויף די פיס, וואס זי האט עס קיינמאל נישט געטון. שלאפט נישט גאנצע

נעכט. איידער עס ווערט נאָך טאָג, איז זי שוין וואַך. אָבער ווער האָט צייט צו קלערן וועגן זיך?

העלענקע, יאָ, העלענקע. געוויס האָט ער געקלערט די גאַנצע צייט, ווי אַזוי מיט איר צוריק אָנצוקניפּן פאַרבינדונגען דורך נייטראַלע לענדער. איינמאָל, צי צוויי טאַקע געשריבן, נאָר קיין ענטפער נישט באַקומען. האָט ער אויפגעהערט. ווער האָט צייט אויף פּערזענלעכע זאַכן?...

געוויס, ווער האָט צייט אויף אַ פּערזענלעך לעבן?

זיי האָבן זיך ביידע ביי די הענט אָנגענומען און געפּלויגן איבער די פּעטערבורגער גאַסן.

די זון האָט געשיינט. דער שענסטער פרילינג, דער שענסטער זומער. זומער אין רעוואָלוציע. די ביימער בליען, די קאַשטאַנעס וואַרפן שוין פון זיך דאָס רויטע בליעכץ אַראָפּ. די שטאָט איז פול מיט רעוואָלוציאָנערע סאָלדאַטן און רויטע פענער. פון איין פאַרזאַמלונג אויף די אַנדערע. פלאַמיקע רעוואָלוציאָנערע דרשות געהערט. אַמאָל האָט זיך זאָשקע אַליין אַרויפגעכאַפּט אויף אַ פּלאַטפאָרמע אויף אַ פאַרזאַמלונג פון סאָלדאַטן, און איר מילכיק לייב פון דער לעדערנער קורטקע, אירע שאַטענענע האָר, וואָס זענען געפאַלן איבער די אויערן, איר שטאַרקע מיידלשע ברוסט האָבן זיך געהויבן, און די סאָלדאַטן האָבן „הורא" געשריגן און אויף די הענט זי געהויבן...

זומער אין רעוואָלוציע. אַלץ אוממעגלעכס ווערט מעגלעך. אַלע גרעסטע ווערן צעפירט. מען שפּרייזט און מען שפּרינגט איבער בערגער און מכשולים דורך שטעכיקע דראָטן, אין מלחמהשע גריבער, אין אימפּעט פון דער צייט, אין ווינט פון טראָגן זיך...

איינמאָל האָט ער איר ווייסן פולן האַלדז געקושט, נישט געקאָנט זיך באַהערשן. פון אַ פאַרזאַמלונג אַרויסגעקומען. זאָשקע האָט פאַר סאָלדאַטן גערעדט. מען האָט זי געטראָגן אויף די הענט. זי האָט ווי אַ פלאַקערדיקע לעבעדיקע ווייבלעכע פאָן איבער די אַקסלען געפלאַטערט. אַ צעוואַרימטע פון ווערטער, אין מענלעכע אָרעמס, איז זי אויף דער גאַס אַרויסגעקומען.

די נאַכט איז געווען אַ ווייסע. אַ מילכיקער שטערן־שיין האָט איבער דער וועלט גערעגנט. מען איז געגאַנגען אין חלומותדיקע וואָלקנס. אירע ברוסטן האָבן זיך אונטער איר אויפגעפּראַלטער לעדערנער קורט־

קע געהויבן, ווי א שטורמיש ים-ווייב האט זי זיך געטראָגן מיט אים איבער די פעטערבורגער גאסן. אין דער ווייסער נאכט איז ער אין מיטן גאס, ווי א שיכורער, אויף איר האלדז געפאלן. און זיין פנים ווי א פאר־לאָזן קאלב אין דעם ווארימען מענטשלעכן הויט-פוך אריינגעגראָבן.

זי האָט אים מיט איר שטארקן ארעם געגעבן א פעסטן ענערגישן דריק צו איר פולער ברוסט, און מיט אמאָל אן ענערגישן אָפּשטופּ פון זיך.

— העלענקע! — האָט זי געזאָגט אין א פארצוקטן, זיפצנדיקן אויסרוף.

— יאָ, העלענקע, — האָט ער איר אונטערגעברומט.

זענען זיי ביידע אין שווייגן געגאנגען. אין א ווײַלע ארום האָט זי איר קילע האנט אין זיינע אריינגעשטעקט און געזאָגט:

— קום אהיים צו דיר אין שטוב.

זענען זיי ביידע א האלבע נאכט אויסגעזעסן. ער האָט אויף דער מאשינקע טיי געקאָכט. שווארץ ברויט איז געווען, און זאָשקע האָט פון דער לעדערנער קורטקע צוקער ארויסגענומען.

— פון וואנען האָט זי צוקער?

— די סאָלדאטן ברענגען איר.

דערנאָך האָבן זיי זיך ביידע אין די אָנגעטועכצער אויף איין געלע־גער געלייגט, ביי די הענט זיך געהאלטן און פון רעוואָלוציע גערעדט.

איינמאָל איז אריינגעפאלן א וואָרט וועגן העלענקען אויך.

ער האָט זיין קאָפּ צו זאָשקעס ברוסט צוגעלייגט. זי האָט מיט איר האנט זיין קאָפּ ביי איר ברוסט פעסט געהאלטן, ווי מען האלט א קינד א פארלוירנס. און נישט אויפגעהערט צו רעדן וועגן העלענקען; איר שיינקייט גערימט, איר גוטסקייט און איר איבערגעבנקייט צו דער אר־בעט. דערביי האָט זי אָבער נאָך שטארקער מירקינס קאָפּ צו איר ברוסט געטוליעט. אזוי זענען זיי אָפּגעלעגן אין די אָנגעטועכצן א גאנצע נאכט.

דערנאָך איז דער ברודער געקומען פון סיביר, ווי די שוועסטער האָט אים גערופן — יאש. דער יאש איז געווען א פארשלאָפענער יונגערמאן, א פלעגמאטישער, א טיפּ פון א געלערנטן. געטראָגן ברילן. אָנגעשריבן אין סיביר א ווערק איבער דער אנטשטייאונג פון די סיבירישע פעלקער. גע־טראָגן ברילן, געגאנגען איינגעהויקערט און גערעדט שטיל; די שטיל־

קייט איז אָבער געווען אַ וואל איבער אַ פייער. מיטגעמאַכט אַלץ וואָס עס טוט זיך אין פּעטערבורג און זאָגט, אַז איינגנטלעך האָט עס מיט אים גאָרנישט וואָס צו טון; אַז ער איז נישט קיין רוס, נאָר אַ פּאָליאַק. גע־מאַכט אַן איינדרוק האָט ער ווי ער וואָלט געווען אַ פרעמדלענדישער בירגער, און דאָס, וואָס גייט־אָן אין רוסלאַנד האָט נאָר אַזוי פיל מיט אים צו טון, וויפיל עס איז שייך זיין לאַנד. ער האָט נאָך געשטאַמט פון יענער צייט, ווען סאָציאַליזם אין פּוילן איז געווען פאַרבונדן מיט פּוילי־שער אויפלעבונג און באַפרייאונג, און אויף אַזוי פיל האָט אים די רע־וואָלוציע אינטערעסירט. גערעדט וועגן דער באַנייאונג פון לעגיאָנען, אַז פּילסודסקי וועט נאָך צוריק זיין אויפן פערד; אַז מען באַדאַרף קאָנ־צענטרירן און אָרגאַניזירן די פּוילישע געפאַנגענע, זיי זאָלן זיין גרייט יע־דע מינוט, ווען דער צוזאַמענברוך וועט פאָרקומען אין דער דייטשער אַרמיי. ער האָט געזידלט זיך און געקריגט זיך מיט דער שוועסטער אַזוי ווי זי וואָלט געווען באַלאַנגט צום שונאדיקן לאַגער. שפּעטער איז ער גאָר פאַרשווונדן געוואָרן. ער האָט געהאַט זיין אייגענעם קרייז פּאָליאַקן. ווי חבר מאַרעק האָט געזאָגט, באַדאַרף מען זיי אייגנטלעך אַלעמען אַרעסטירן — און זאָשקעס ברודער, דעם ערשטן, ווייל ער קאָנספּירירט מיט די פּוילישע סאָלדאַטן. מיט אַמאָל איז ער אינגאַנצן פאַרשווונדן פון פּעטראָגראַד, אַוועק ערגעץ־ווו נאָענט צום פראָנט און קאָנספּירירט מיט די פּוילישע סאָלדאַטן אין דער רוסישער אַרמיי, געשיקט געוואָרן אין גע־היימע שליחות אין קאָנצענטראַציע־לאַגערן פון קריגס־געפאַנגענע. אַמאָל פּלוצים אויפגעשווומען אין פּעטראָגראַד און מיט אַמאָל אינגאַנצן פאַר־שווונדן.

די געשעענישן האָבן זיך געיאָגט ווי אויף די פליגלען פון אַ ווינט־מיל אויפגעהאָנגען.

די באָלשעוויקעס זענען נאָך דעם יולישן פּרווו פאַרפאָלגט געוואָרן אויף די גאַסן. אין קזשעשינסקאַס ווילע איז היים געוואָרן. מען האָט גע־פּרוווט זי אַמאָל באַפאַלן. די פירער האָבן זיך אויסבאַהאַלטן, אַנדערע האָט מען אין „קרעסטי" אַרעסטירט. די אַגיטאַטאָרן האָבן זיך נישט גע־קאָנט אויף קיין פאַרזאַמלונג באַווייזן. מען האָט זיך באַדאַרפט אויף אַלע פיר זייטן פאַרשפּרייטן, אונטערגראָבן זיך אין די קעלערס אַריין, ביי די

ארבעטער זיך אויסבאהאלטן, און די ארבעט האט מען אין די אונטער־גריבער געפירט.

חבר מארעק איז אין באהאלטענעם ארבעטער-שטיבל אויף איינעם פון די אינדזלען געזעסן. זיינע באפעלן האט ער פון דארטן ארויסגעשיקט צו זיין גרופע, צו די פוילישע באלשעוויקעס.

ביים קארנילאווישן אומגעלונגענעם פרווו, אין אויגוסט, צו פאר־כאפן די מאכט, האט דער ראט פון די סאלדאטן און ארבעטער אנגענו־מען די באלשעוויסטישע הילף, די פירער פון ט רכע באפרייט. די וואקל־דיקע דעלעגאטן האבן זיך אונטער דער מורא פאר די גענעראלן אויף דער באלשעוויסטישער זייט אריבערגעווארפן. די באלשעוויקעס האבן אין ראט פון די סאלדאטן און ארבעטער א מערהייט באקומען. די אימה פארן פראנט, דער ווונטש פון א באלדיקן שלום, האבן צעשמאלצן די רייען פון די מלחמה־גלוסטיקע סאציאל־רעוואלוציאנערן. די ארבעטער, די סאלדאטן, זענען וואס א טאג אלץ מער צוגעשטאנען צו די באלשעווי־קעס. ס'איז ביי די מאסן געווארן זיכער, אז נאר די באלשעוויקעס אליין זענען אימשטאנד די „שלאנג", די מלחמה, וואס ליגט איבערן האלז צו דערשטיקן, און מיט איר צוזאמען אלע מלחמה־גלוסטיקע פאטריאטן און די גענעראלישע מאכט, וואס וויל די צארישע קייטן אויף די הענט צו־ריק ארויפווארפן.

קערענסקיס אויטאריטעט איז געפאלן ביי די מאסן. ער איז פאר־שריגן געווארן פאר א פאררעטערישן העלד. און קערענסקיס אומגעלונ־גענע אטאקע אויפן גאליציאנער פראנט איז געווען דער אנהייב פון קאר־נילאווס אומגעלונגענעם גאנג אויף פעטערבורג. די ענד האט געמאכט רייף פעטערבורג פארן באלשעוויסטישן איבערקער.

דענסטמאל זענען די באלשעוויסטישע פירער ארויס פון זייערע באהעלטענישן און אויפגעעפנט די מיילער פאר די רייפע פרוכט, וואס איז זיי געפאלן פונעם רעוואלוציאנערן בוים.

פעטערבורג איז געווען פארטיק. פון קראנשטאט איז אפגעגאנגען א קרייצער און זיך געשטעלט מיט די הארמאטן אויפן ווינטער־פאלאץ.

געשראקן האט מען זיך פאר מאסקווע.

האט מען אריבערגעשיקט קיין מאסקווע אגיטאטארישע קרעפטן. חברטע זאשקע, אדער ווי מען האט זי איצט גערופן, חברטע סאפיע

(ווייל מען האָט דאָס וואָרט „זאָשקע" נישט געקאָנט אַרויסרעדן), איז געווען זייער פּאָפּולער אויף סאָלדאַטישע מיטינגען.

— אַ גוטע אַגיטאַטאָרישע רעדנערין, האָט זי שטענדיק אויף סאָלדאַטישע מיטינגען אַן איינדרוק געמאַכט. האָט זי חבר מאַרעק פון זיין באַהעלטעניש קיין מאָסקווע רעקאָמענדירט. מיט איר איז מיטגעפאָרן חבר מירקין.

ער האָט זיך געדרייט אַזוי לאַנג אין „גובערנאַטאָרישן הויז", ביז ער איז ענדלעך אויפן טעאַטער־דאַך אַרויפגעקראָכן, ווו ער ליגט איצט אינעם גרויען מאָרגן, אין זאָשקעס לעדערנער קורטקע איינגעוויקלט, אין אַ פענצטער־לאָך פון אַ בוידעם ביי אַ מאַשין־געווער, פאַרשטעלט הינטער די מאַסיווע בראָנדזענע פערד.

און ווען ער קוקט פון זיין באַהאַלטענעם לאָך אויף די אויפגעשטאָכענע צאַרישע צוויי־קעפּיקע גאָלדענע אָדלערס, וואָס פליען פון קרעמל אַרויס אויף די טורעם־שפּיצן, דאַכט זיך אים, אַז ער גייט עס אויף יאָגד. די רערן פון זיינע ביקסן זענען אָנגעצילט אויף די צאַרישע אָדלערס, און עס ווערט אים זיין גאַנצע פאַרוווּנדערונג מיטאַמאָל אומפאַרשטענדלעך.

ער, מירקין, וואָס האָט די גאַנצע צייט פון דער מלחמה געקעמפט קעגן די בלוטיקע חורבות, וואָס די ביקס האָט אָנגעטון, געפינט זיך סוף־כל־סוף אַליין נעבן איר. ער, וואָס איז זיין גאַנץ לעבן אַנטלאָפן פון איר, טוליעט זי איצטער צו זיין ברוסט. קימט אים פאָר, ווי ער וואָלט געפאַנגען געוואָרן אין אַ כישוף־קרייז, פון וועלכן ער האָט זיך געהאַלטן אין איין אַרויסרייסן — און ער זוכט אַ תירוץ פאַר זיין איצטיק לעבן, אַ טעם פאַר זיין איצטיק טוען, אַ פאַרשטענדעניש פאַר זיין געפינען זיך אויפן טעאַטער־דאַך פון דער צאַרישער הויפּטשטאָט.

און ער פאַרענטפערט עס מיט דעם, וואָס ער זאָגט זיך:

— עס איז די לעצטע מלחמה פאַר דעם לעצטן זיג. און מיר, יידן, קאָנען נאָר אויסגעלייזט ווערן דורך דעם לעצטן זיג, ווייל מיר זענען די לעצטע.

קאַפּיטל 12

די נייע דיסציפּלין

די מעכטיקע בראָנדזענע פיגור פון דעם העלד פון רוסיש־טערקישן קריג, סקאָבעלעוו, איז פאַרטרונקען געוואָרן אינעם געדיכטן פייכטן נעפּל, וואָס איז געלעגן אין דרויסן אונטער די גרויסע פענצטער פון מאָסקווער גענעראַל־גובערנאַטאָרס קאַבינעט. דאָך האָט מען זי געפילט. זי איז פון צייט צו צייט באַלויכטן געוואָרן דורך פייערן, וואָס האָבן זיך אָנגעצונדן ביי די שאָסן פון קליינע פּולעמיאָטן, וואָס די „ווייסע" האָבן אויפגעשטעלט נישט ווייט פון סקאָבעלעוו־פּלאַץ.

די פייערן האָבן באַלויכטן די קרומע אויסגעצויגענע שווערד, וואָס דער גענעראַל האַלט אין זיין האַנט. די שווערד האָט געוואָרפן אַן אומהיימלעכן בליאַסק אין די פענצטער פונעם קאַבינעט. טעמפּע עכאָס, ווי גראַגערן, באַגלייטן די שאָסן. חבר רישקאָוו זיצט אַן אומגעדולדיקער ביי זיין טיש מיטן טעלעפאָן־רערל ביים מויל און אויער, פּרוווט מיט אַלע מיטלען און מעגלעכקייטן זיך צו פאַרבינדן מיטן „צענטר", מיט פּעטראָגראַד. ער קאָן אָבער קיין פאַרבינדונג נישט באַקומען. דאָס טעלעפאָן־רערל איז אַ טויטע כלי. עס האָט נישט געהאָלפן, וואָס ער האָט זיך געשאָלטן פון צייט צו צייט מיט די ביטערסטע קללות. — דער טעלעפאָן איז שטום און טויב.

— עס זעט־אויס, אַז די יונקערס האָבן פאַרטריבן אונדזערע און באַזעצט די טעלעגראַפישע סטאַציע, — האָט זיך אָנגערופן דער חבר מיטן צעקנייטשטן פּנים, וועלכער איז, נישט קוקנדיק אויף דער סומאַטאָכע, געווען פאַרנומען מיט שרייבן אַ טעאָרעטישן אַרטיקל פאַר דער פּאַרטיי־צייטונג.

— איך האָב זיי געזאָגט, אַז וואָס עס זאָל נישט קאָסטן, מיט אַלע מיטלען זאָל מען אָנהאַלטן די טעלעגראַפישע סטאַציע, כאָטש פּראָוויזאָריש. מיר מוזן דאָך וויסן, ווו מיר האַלטן אין דער וועלט, — האָט חבר רישקאָוו געשפּיגן ווערטער.

— איז נישט געגאַנגען — וועט עס גיין, — האָט זיך אָנגערופן

דער זעלנערשער פאַרזיצער, וואָס רעדט זייער זעלטן. ער איז צוגעגאַנ-
גען צום געהיימען פעלד־טעלעפאָן, וואָס איז געהאַנגען אויף דער וואַנט
און איז געווען פאַרבונדן מיט אַ פּאָסטן, וואָס מען האָט אַריינגעשטעלט
אין אַ פּריוואַטער שטוב, נישט ווייט פון דער טעלעפאָן־סטאַציע. ער האָט
געפרעגט...

— ניין, אונדזערע האָבן זיך נישט באַוויזן, — האָט מען פון דער
צווייטער זייט אָפּגעענטפערט.

— הייסט עס, אַז אונדזערע זענען פאַרהאַלטן געוואָרן פון די „ווייס־
סע"? — האָט מען געפרוווט טרעפן.

— אין דעם איצטיקן מאָמענט האָט דאָך שוין געמוזט קומען צו אַן
אַנטשיידנדן שריט, — האָט גערעדט דער חבר רישקאָוו ווי פאַר זיך. —
די לעצטע נייעס, וואָס מיר האָבן פון דאָרטן, איז, וואָס דער חבר האָט
געבראַכט פון פּעטראָגראַד, אַז קערענסקי מיט קראַסנאָווס קאָזאַקן האָבן
פאַרלאָזט גאַטשינע. אין דעם איצטיקן מאָמענט האָבן זיי דאָך זיך שוין
געמוזט אָנשטויסן אָן די „רויטע גוואַרדיסטן". מיר מוזן דאָך וויסן, צי
עס איז געקומען צו אַ צוזאַמענשטויס, אויב עס איז געלונגען חבר טראָצ־
קין צו געווינען קראַסנאָווס קאָזאַקן אויף אונדזער זייט.

— וואָס וועט אייך העלפן דאָרטן, מיר מוזן דאָ עפּעס אַנטשיידן,
— האָט זיך אָנגערופן דער מאַן, וואָס האָט געהאַלטן אין שרייבן דעם
אַרטיקל, נישט אַוועקנעמענדיק זיין פּנים פון די קני, אויף וועלכע ער
האָט געשריבן מיט אַ בליישטיפט. — עס זעט־אויס, אַז די „ווייסע"
מיינען ערנסט אונדז טאַקע איינצונעמען. זעט די פייערן.

און ווירקלעך האָט זיך איצטער אָנגעצונדן אין דער פינצטער אַ
גרויס שטיק פייער. פון דעם דאָזיקן פייער איז באַלויכטן געוואָרן נישט
נאָר בלויז די שווערד, נאָר אויך דאָס גרויסע בראָנדזענע פערד, — אויף
וועלכן עס זיצט דער גענעראַל סקאָבעלעוו.

— עס זעט אויס, אַז זיי דערנענטערן זיך צו אונדז, — האָט ווער
געזאָגט.

— מיט פאַרלייגטע הענט צו זיצן! — האָט אויסגעשריגן אַ יונ־
גערמאַן. — מיר דאַרפן זיי גיין אַנטקעגן!

— איך וואָלט געוואָלט וויסן מיט וואָס? אפשר מיט די פויסטן?
— האָט אים רישקאָוו אָפּגעענטפערט. — מיר האָבן נישט קיין איין האַר־

מאט. חבר סמירנאָוו איז מיט אונדזער ארטיליריע נישט צוריקגעקו־מען. מיר האָבן נישט צומאָל געגוג ביקסן פאר אַלע סאָלדאטן. מיר זע־נען אָפּגעשניטן פון אונדזערע ראיאָנען. א גאנצן טאָג האָט קיין איין נאָכ־שפּירער נישט געקאָנט זיך דורכרייסן דורך די „ווייסע פּאַטרולן". מיר האָבן געטון א גרויסע נארישקייט, וואָס מיר האָבן באלד נישט ארויסגע־לופן א געגנראל־שטרייק. די ארבעטער ארבעטן אין די פאבריקן, די סאָל־דאטן זענען נייטראל, באהאלטן זיך אין די קאזארמעס. אפילו די „דווינס־קער" זעט מען אויך נישט, קיין איין באוואָפנטן אויטאָמאָביל. מיט וואָס וועט איר גיין אנטקעגן? פאר אייערע געזער וועלן זיי זיך דערשרעקן?

— נאָר וואָס דען זאָלן מיר טון? אפשר זיי אָפּגעבן דעם גובערנא־טאָרס הויז מיט די אייגענע הענט? אפשר מיטן גוטן ווילן זיך לאָזן אויס־שעכטן פון די „ווייסע"־ — האָט עמיצער געשטורעמט אין די האלב־באַ־לויכטענע פארשאָטנטע ווינקלען פון גרויסן קאבינעט.

— ביקסן דארף מען נעמען און אין די ראיאָנען גיין. דאָרטן דארף מען דאָס געפעכט מיט די יונקערס פירן.

— ווו וועסטו גיין, אז מיר זענען ארומגערינגלט מיט צען ווייסע פּאַטרולן?! — האָט געשריגן א סאָלדאט.

— צייט מוזן מיר געווינען, — האָט אַלעמען שטיל געמאבט מיט זיין וואָרט חבר רישקאָוו. — זיי וועלן נישט וואגן ארויסצורופן א ביר־גער־קריג. זיי ווילן אונדז פּראָוואָצירן, אז מיר זאָלן ארויסקומען, כדי צו האָבן א תירוץ זיך אריינצורייסן אין גובערנאטאָרס הויז. מיר טאָרן זיי נישט געבן די געלעגנהייט. מיר מוזן מיט זיי אָנהייבן צו אונטערהאנדלען וועגן וואָס איר ווילט: וועגן שלום, אפילו וועגן אן אלגעמיינעם קאָמי־טעט. מיר מוזן זען זייער אייניקייט צו שפּאלטן, ארויסרופן א קריגעריי אין זייערע אייגענע רייען. אויף די רעוואָלוציאָנערע אמביציעס דארפן מיר שלאָגן. אויף די מענשעוויקעס, אויף די „עסערן" דארפן מיר ווירקן. און זאָלן זיי זיך דאָרטן ביי די קעפּ רייסן. די איינציקע זאך — מיר טאָרן זיך נישט לאָזן פּראָוואָצירן. מיר מוזן אויסהאלטן און אָננעמען דעם קאמף, ווען מיר וועלן וועלן, נישט ווען זיי ווילן. ווען מיר וועלן זיין צו דעם גרייט.

נאָר מיטאמאָל האָט א פלאם־אויף געגעבן, מיט א שארך איינציי־טיק, ווי אן ארויסגעלאָזטע שרויף וואָלט זיך מיט אן אומדערהערטער גע־

שווינדקייט אין דער לופטן געדרייט. פון אן אויבערשטן עטאזש האט זיך דערהערט א קלימפערן פון פאלנדע שויבן.

— אט האט איר געזען, ווי זיי וועלן נישט וואגן דעם בירגער־סריג ארויסצורופן! — האט עמיצער געלאכט.

— און איך זאג אייך, אז זיי וועלן נישט וואגן. זיי וועלן שיסן און שיסן, נאר קומען נעמען דעם גובערנאטארס הויז וועלן זיי נישט, — אין חבר רישקאוו באשטאנען אויף דאס זייניקע.

— חברים, — דער זאל ווערט אומזיכער. קומט־אראפ אין דער ניי־דער, — האט עמיצער דערמאנט.

***

אז רישקאוו מיטן „אויספיר־קאמיטעט" זענען אראפגעקומען אין גרויסן באל־זאל, האבן זיי אים אנגעטראפן כמעט א ליידיקן. איינצלנע סאלדאטן זענען געזעסן גלייכגילטיקע, ווי עס וואלט זיך נישט ווענן זיי געהאנדלט, און געטרונקען „קיפיאטאק" פון א בשותפותדיקן קעסעלע, וואס זיי האבן זיך געבראכט פון קיך. עטלעכע ארבעטער פון דער „מ־מ־מער גווארדיע", מיט די ביקסן אין די הענט, האבן ארויסגעוויזן א נער־וועזיטעט. מיט די אויגן האבן זיי זיך אומגעקוקט אויף די אראפקומענ־דיקע גדולים און עפעס דערוואַרט פון זיי. נאך אנדערע זענען ארויסגע־קראכן פון די לעכער, ווו זיי זענען געלעגן מידע פון א פאר נעכט נישט שלאפן, און אנגעהויבן ארומצורינגלען רישקאוון מיט די אנדערע חברים.

אויך פון הויף און פון די אויבערשטע שטאקן זענען אנדערע גע־קומען צו לויפן. זיי האבן געמיינט, אז מען רופט אויף „טרעוואגע". און אלע האבן זיך מיט די בליקן געווענדעט צו רישקאוון, אז ער זאל עפעס הייסן טון.

רישקאוו האט זיך אומגעקוקט אויף די איינצלנע שאטנס, וואס האבן זיך געדרייט ארום אים, און הייזעריק געפרעגט:

— נו, וואס?

— אזוי קאן דאך נישט זיין, חבר! מיר מוזן דאך עפעס טון!

— פארלויפיק דארף מען גארנישט טון, — האט רישקאוו קורץ אפגעענטפערט.

— און ווען זיי וועלן קומען?

— זיי וועלן נישט קומען, — האָט רישקאָוו אָפּגעענטפערט מיט זיכערקייט.

ביי א טיש זענען געזעסן א גרופּע ווייבער. דאָ איז געווען די חברטע איזמאילאָווע מיט איר אינטעליגענטיש אַריסטאָקראַטיש פּנים, וואָס נישט איר שטורמיש רעוואָלוציאָנער לעבן און נישט איר שוין צוויי נעכט אויף־זיין זענען געווען אימשטאַנד אויסצולעשן פון איר די היימישע פּאַמיליענדיקע רואיקייט. נעבן איר זענען געזעסן די חברטע סאָפיע און א דאָרפישע שיקסע מיט א רויט־פּויעריש טיכל אויפן קאָפּ. זי האָט זיך אויפגעהאַלטן אין גובערנאַטאָרס הויז. זי האָט זיך נוצלעך געמאַכט ביי דער קיך. די פרויען האָבן עפּעס געאַרבעט ביים שיין פון דעם אַראָפּפאַלנדיקן עלעקטרישן ליכט פון א וואַנט־לאָמפּ. חברטע איזמאילאָוועס גלאַט פאַרקעמטער שוואַרץ־שייטלדיקער קאָפּ אין דער גרופּע פרויען האָט געמאַכט אַן איינדרוק, ווי א פאַמיליע וואָלט געזעסן אין אָוונט פאַרטון אין הויזלעכער אַרבעט.

חבר רישקאָוו איז צוגעקומען און געזען, אַז סאָלדאַטן רייסן רויטע זייד פון די ווענט. חברטע איזמאילאָווע מיט „סאָפיען" שרייבן עפּעס אָן אויף די שטיקער זייד מיט שוואַרצן טינט.

— וואָס איז דאָס? — פרעגט פאַרוווּנדערט חבר רישקאָוו.

— דאָס איז, אַז זיי זאָלן זיך נישט טועה זיין אין אייך, ווען זיי וועלן קומען, — האָט אָפּגעענטפערט די חברטע איזמאילאָווע. זי האָט גענומען א רויטן באַנד, אויף וועלכן עס איז געשטאַנען אָנגעשריבן „רעוואָלוציאָנערער קריגס־קאָמיטעט", און אַרומגעבונדן דערמיט דעם חבר רישקאָווס אַרבל.

— איצט וועלן זיי אייך דערקענען, חבר אָנפירער, — האָט געזאָגט די חברטע, נישט אָן א שטעכנדיקער אָנצוהערעניש.

— ריכטיק, — האָט חבר רישקאָוו געשמייכלט.

ביים עק טיש האָט ער באַמערקט, ווי א יונגער סאָלדאַט, וואָס איז געווען באַוווּסט אין גובערנאַטאָרס הויז פאַר א טראַנספּאָרטאַנטן־שרייבער, ווייל ער האָט געקאָנט מאָלן, זיצט אָפּגערוקט פון די ווייבער און איז זייער פאַרטון מיט דעם, וואָס ער מאָלט־אויס מיט געטאָקטע ווערטער א לאָזונג אויף א גרויסער רויטער פּלאַכטע.

— און וואָס פאַרא לאָזונג שרייבט איר איצט אויס, חבר איוואַ־נאָוו? — האָט רישקאָוו געפרעגט דעם יונגיטשקן סאָלדאַט.

— אָט לעזט, חבר, — האָט דער סאָלדאַט געוויזן דעם טראַנספּע־ראַנט, וואָס ער האָט ערשט נאָר־וואָס פּאַרטיק געמאַכט.

אויף אַ שטיק רויטן זיידנס איז געשטאַנען אָנגעשריבן: „שלום — די שטיבלעך, מלחמה — די פּאַלאַצן". דערביי איז דער לאָזונג געווען אילוסטרירט מיט בילדער פונעם זעלנערס פאַנטאַזיע. פון איין זייט — אַ פויערשע הייזקע, ווו אויפן שוועל זיצט רואיק אַ פויער, פון דער צווייטער זייט — אַ ברענענדיקער פריצישער הויף.

— פון וואַנען האָט איר דאָס גענומען?

— געהערט פון חברים. נישט גוט?

— ניין, ניין. פאַרקערט, זייער גוט. באַהאַלט אייער טראַנספּע־ראַנט, חבר, איר טוט די איינציקע גוצלעכע אַרבעט, וואָס מען קאָן איצט טון, — האָט רישקאָוו גערימט דעם זעלנער.

דערווייל זענען אין דרויסן, אויפן רויטן פּלאַץ, געפאַלן די ערשטע קרבנות פון בירגער־קריג.

די „דווינסקער" זענען געווען אַ גרופּע באָלשעוויסטישע סאָלדאַטן, וואָס מען האָט אין קערענסקיס צייטן אַרעסטירט אויפן פראָנט און גע־בראַכט קיין מאָסקווע. דאָ האָבן זיי דורך אַ הונגער־שטרייק און דורך דער אינטערווענץ פון סאָלדאַטן־ראַטן זיך באַפרייט פון דער בוטירקער טורמע. איצט האָבן זיי זיך געלאָזט, אַ מאַן דריי הונדערט שטאַרק, פון זייער קאַזאַרמע, מיטן געווער אין האַנט, צו הילף דעם רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט אין גובערנאַטאָרס הויז. אויפן רויטן פּלאַץ זענען זיי אַרומגערינגלט געוואָרן פון יונקערשע אָפּטיילונגען, וואָס זענען געווען באַהאַלטן אין די צען טורעמלעך פון דער קרעמלער וואַנט. די „ווייסע" אָפיצירן האָבן אָנגעהויבן אויף זיי צו שיסן פון אַלע זייטן. די סאָלדאַטן האָבן נישט געהאַט ווו זיך אויסצובאַהאַלטן פון די קוילן. צענדליקער זענען איבערגעבליבן אויפן אָרט אונטערן מויער פון דער קרעמלער וואַנט. די איבעריקע האָבן געכאַפּט זייערע פאַרוווּנדעטע חברים אויף די פּליי־צעס, און אויך זייער קאָמאַנדיר סאַפּראָנאָוו, וועלכער איז צעשטאָכן גע־וואָרן פון די „ווייסע" שטיקן און מיט די ביקסן אין די הענט זיך דורכ־

געשלאָגן א בלוטיקן וועג דורך די „ווייסע" פאַטרולן צום סקאָבעלעוו־פּלאַץ, אין גובערנאַטאָרס הויז.

פאַרצווייפלטע האָבן די אַנטרונענע סאָלדאַטן אָנגעהויבן צו קלאַפּן מיט זייערע ביקסן אין טויער פון גובערנאַטאָרס הויז. דערינען האָט מען געמיינט, אַז דאָס זענען קאָזאַקן, ווייסע גווארדיסטן, און נישט גע־וואָלט זיי אַריינלאָזן.

אַז מען האָט אָנגעזאָגט דעם חבר רישקאָוו, אַז „ווייסע קאָזאַקן" קלאַפּן אין טויער, אַז דאָס קומט מען שוין נעמען דעם „רעוואָלוציאָ־נערן קריגס־קאָמיטעט" — האָט ער אָנגעהויבן זיי אויסצולאַכן.

— וואָס פאַרא קאָזאַקן, זשאַנדאַרמען? ווי וועלן זיי דאָס וואָגן? דאָס זענען אונדזערע. הורא! מען הייבט אָן צו קומען! — האָט ער אויסגעשריגן מיט פרייד און איז אַראָפּ אַליין עפענען דעם טויער פאַר די „דווינסקער".

די „דווינסקער" האָבן אַריינגעשלעפּט זייערע פאַרוווּנדעטע חברים אויף די פּלייצעס, פון וועלכע פילע זענען אויפן וועג אויסגעגאַנגען, אין גרויסן זאַל אַריין און זיי אויסגעלייגט אויף די טישן.

מען קאָן זיך נישט פאָרשטעלן דעם שטורעם פון אויפרעגונג און פאַרצווייפלטער קאַמפּס־לוסט, וואָס עס האָט אַרויסגערופן ביים עולם אין גובערנאַטאָרס הויז דער אָנבליק פון ערשטן פאַרגאָסענעם זעלנערשן בלוט. די ווייבער, חברטע איזמאַילאָווע, זאָשקע און די אַנדערע, האָבן זיך באַלד פאַרוואַנדלט אין „שוועסטער". מען האָט פון ערגעץ־ווו גע־קראָגן באַנדאַזשן, געשלעפּט פון דער קיך געקאָכט וואַסער. עס האָט זיך געפונען א זעלנערשער פעלדשער, וואָס האָט פאַרבונדן די פאַרוווּנדעטע. מען האָט זיי אויך באַלד אַוועקגעטראָגן אין א באַזונדער צימער, וואָס מען האָט אויף גיך פרוואַנדלט אין א מין האָספּיטאַל. איבערגעבליבן ליגן אויף די טישן זענען די אויסגעגאַנגענע און דער קאָמאַנדיר פון די „דווינסקער", חבר סאַפּראָנאָוו, א צעשטאָכענער, ווי א דורכגעלעכער־טער אָנגעפּוילטער זאַק. ער איז געלעגן מיט זיינע פאַרבלוטיקטע שטיוול אויסגעצויגן איבער א טיש.

פונעם גאַנצן גרויסן הויז האָבן זיך אָנגעהויבן צו זאַמלען אין זאַל סאָלדאַטן, אַרבעטער, רויטע גווארדיסטן, אינטעליגענטן, חברים, וואָס באַלאַנגען צו פאַרשידענע קאָמיטעטן און זענען געווען פאַרנומען אויף

פארזאמלונגען אין די אויבערשטע שטאָקן. אויף אַלע פּנימער האָט זיך געזאַמלט אַ שטורעם, אַ שטילער שרייענדיקער שטורעם. דער אָנבליק פון פארגאָסענעם זעלנערשן בלוט האָט געפאָדערט נקמה באַלד אויפן אָרט, כאָטש מיט די בלויזע בריסטן זיך צו וואַרפן אין שלאַכט.

די סאָלדאַטן זענען געשטאַנען אין די ווינקלען מיט די ביקסן אין די הענט. זייערע פּנימער זענען געווען שוואַרץ, די מיילער פארקרימט. אַלע האָבן געשוויגן, געקוקט אויף רישקאָוון — און געוואַרט.

רישקאָוו איז אָבער געשטאַנען אַ בלייכער אונטער אַ וואַנט־לאָמפּ, געביסן זיך די נעגל פון די קורצע הענט — און געשוויגן.

חברטע איזמאַילאָווע, מיט אַראָפּגעלאָזטע אויגן צו דער ערד, האָט זיך מיט אירע העלפערינס ביי עפּעס געפּאָרעט. אַז עס איז איר אויסגעקומען צו גיין פאַרביי רישקאָוון, האָט זי אויף אים געוואָרפן אַ בליק פון אירע אַראָפּגעלאָזטע אויגן:

— נו, וואָס וועט איר איצט זאָגן, חבר? — האָט זיך געדאַכט, אַז זי זאָגט מער מיט איר בליק ווי מיט איר שטילן מויל.

— וואָס זאָל איך זאָגן? — האָט רישקאָוו גערעדט הויך, אַזוי אַז אַלע זאָלן הערן. — זיי ווילן אונדז פּראָוואָצירן, כדי זיי זאָלן קאָנען צעיאָגן דעם „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט". און מיר וועלן זיך נישט לאָזן פּראָוואָצירן. מיר וועלן אָננעמען דעם קריג, ווען ער וועט זיין אונדז באַקוועם, נישט אונדזערע שונאים.

פון די ווינקלען האָט מען אויף רישקאָוון געוואָרפן בייזע, אומפאַרשטענדלעכע בליקן. ער האָט זיי געזען, די דאָזיקע בליקן, געזען ווי עס האָבן זיך אָנגעצונדן פייערלעך אין די זעלנערישע אויגן פון די שוואַרצע פּנימער ארויס.

חברים, מיר מוזן זיך באַרואיקן, — האָט רישקאָוו געשריגן, — מיר האָבן נישט מיט וואָס אָנצופירן דעם קאַמף, מיר האָבן נישט קיין איין האַרמאַט.

אָבער ווי אַזוי זאָל מען זיך באַרואיקן, אַז דאָ ליגן די געמאָרדעטע זעלנער, אויסגעווינדיקטע, מיט פאַרוואַקסענע גאָמבעס, און שטאַרצן־אַרויס, רחמנות־בעטנדיק, זייערע ציינער פון די אויפגעפּראַלטע ליפּן? דאָ ליגן זיי, שטייפע, ווי סטרונעס אויסגעצויגענע, די הענט פאַרשפּרייט, ווי פאָדערנדיק, בעטנדיק נקמה. אין זייערע טויט־פאַרכאַפּטע פּנימער

איז נאָך פאַרשטיינערט געוואָרן דער רעוואָלוציאָנערער ענטוזיאַזם, מיט וועלכן זיי האָבן זיך געגנבעט ביי דער קרעמלער וואַנט דורך דעם רויטן פּלאַץ. עס איז נאָך געווען דער פאַרביסענער, עקשנותדיקער ווילן, וואָס איז געווען אויף זייערע פּנימער, ווען עס האָט זיי די קויל געטראָפן. זייערע שטייפע, פאַרהאַרטעוועטע לייבער זענען ווי פענער, וואָס פלאַקערן און מאָנען דעם קאַמף.

דאָ־און־דאָרט אַנטבלויזט זיך פון אַן אויפגעריסענעם מונדיר אַ האָריקע, מענלעכע ברוסט אַרויס, יונג נאָך און פליישיק, לעבעדיק, ווייסע לעבעדיקע הויט און בלוט פאַרטריקנט צוזאַמען מיטן אָנטועכץ, מיטן זעלנערשן העמד. ווי קאָן מען זיין רואיק, אַז זיי ליגן אַזוי אָפן, ווי שרייענדיק און פאָדערנדיק נקמה?!

— צונעמען! צונעמען! — האָט רישקאָוו עפּעס געברומט צווישן די ציין.

אין אַ גרופּקע האָבן זיך געזאַמלט זעלנער און ציווילע, מענער און ווייבער. ווייבערשע קעפּ. רישקאָוו זעט, ווי חברטע סאָפיע קריכט אויף אַ שטול, וויל עפּעס זאָגן. חבר רישקאָוו גיט זיך אַ ריס־אַרויס פון זיין ווינקל און שניידט־אָפּ שאַרף:

— קיין רעדעס! חברים, טראָגט־אַרויס די קרבנות פון דער רעוואָלוציע אין די מאַגאַזינען, דעקט זיי צו, די רעוואָלוציע וועט וויסן, ווי אַזוי צו ערן זייער אָנדענק.

אין אויפגערעגטן עולם האָט געהערשט אַ שטילקייט, אַזוי ווי עס וואָלט זיי אָפּגענומען געוואָרן דאָס לשון. קיין האַנט האָט זיך נישט גערירט אויסצופירן דעם פירערס באַפעל.

— חברים, פאַרשטייט איר דען נישט? דאָס איז אַ פּראָוואָקאַציע פון די „ווייסע". זיי ווילן אַרויסרופן דעם קאַמף איצט, מיר וועלן אויסנעמען דעם קאַמף, ווען פאַר אוגדז וועט ער זיין באַקוועם. נישט פאַר די שונאים פון דער רעוואָלוציע. די רעוואָלוציע מוז געווינען צייט, צייט, און נאָך אַמאָל צייט.

פּלוצים האָט זיך פונעם מאַרמאָרענעם באַלקאָן, וואָס איז געווען אין זאַל, פון וועלכן עס פלעגט זיך אין די גובערנאַטאָר־צייטן הערן פרייליכע מוזיק אויף די בעלער, דערהערט אַ שרעקלעך יאָמערן, אַזאַ מין

קלאָגן, אזוי ווי עס וואָלט אויבן א פולק קלאָג־ווייבער געזעסן, און אלע וואָלטן מיט יללות צום הימל געשריגן:

— זעלנערס בלוט האָט זיך געגאָסן, זיי האָבן אונדזערע געטויט.

אלע האָבן געהויבן די קעפּ צום געזימס פון באַלקאָן:

— ווער קלאָגט דאָס?

ס'איז געווען די חברטע מאַסלאָווע, וואָס האָט זיך, די גוטע יאָרן זוייסן ווי אזוי, ארויסבאַקומען אויפן באַלקאָן און שלאָגט איר פויערשן קאָפּ, באַשאָטן מיט האָר, וואָס האָבן זיך באַפרייט פונעם רויטן טיכל, אין דער מאַרמאָרענער וואַנט, און שרייט מיט אַן אוממענטשלעכער שטי־מע, ווי מען וואָלט זי ביים האַלדז געשטיקט:

— זעלנערשע בלוט האָט זיך געגאָסן, זיי האָבן אונדזערע געטויט!

חברטע מאַסלאָווע איז געווען א פּראָסטע דאָרפישע שיקסע, וועל־כע האָט אָבער שוין געמוזט זיין א היבש ביסל צייט מיט סאָלדאַטן, וואָ־דים פון איר דאָרפישקייט איז איבערגעבליבן נאָר דאָס רויטע טיכל, וואָס זי האָט איצט געריסן פון קאָפּ. אלע אירע איבריקע קליידער זענען גע־ווען זעלנערשע. זי האָט געטראָגן א זעלנערשן לאַנגן אַראָפּפאַלנדיקן שי־נעל, א פּאָר שטיוול אויף די פיס און א רעוואָלווער־שנור איבערן האַלדז.

קיינער האָט נישט געוווּסט, פון וואַנען חברטע מאַסלאָווע האָט זיך גענומען. זי איז אָנגעקומען אין גובערנאַטאָרישן הויז באַלד אין די ערש־טע צייטן, מיט ווילדע סאָלדאַטן, און אזוי איז זי שוין דאָרט פאַרבליבן. זי האָט געקראָגן איר „פּאַיאָק", איר טייל ברויט, און א ביסל, וועלכע די סאָלדאַטן האָבן זי געלערנט רייניקן. זיי האָבן זי געהאַלטן פאַר א חבר גלייך מיט אלעמען. פאַרשטייט זיך, אז חברטע מאַסלאָווע איז פון ערשטן איינגנבליק געווען א באָלשעוויטשקע.

איר געיאָמער האָט אָנגעשטעקט די אַנדערע ווייבער און דענער־ווירט די סאָלדאַטן. מען האָט אָנגעהויבן צו איר רופן פון אלע זייטן:

— נו, גענוג, חברטע מאַסלאָווע.

אָבער חברטע מאַסלאָוועס געוויין איז נישט געווען קיין געוויין. ס'איז געווען א יאָמערן פון א געפּייניקטער, אומבאַהאָלפענער חיה. איר מרוטשנדיקע שרעקלעכע שטימע, איר קלאַפּן זיך דעם קאָפּ אָן דער וואַנט האָט ווי פייערדיקער עטער אריינגעדרונגען אין מענטשלעכן בלוט און דאָרט אויפגעוועקט זיי מענטשלעכע אוממיטלבאַרע אינסטינקטן. דאָס

נקמה־געפיל פון די סאָלדאטן האָט זיך געקאָרטשעט אונטער חברטע מאַס־לאָוועס געשרייען.

איר שטימע איז געוואָרן מיט אמאָל טעמפּ־הייזעריק, אזוי ווי מען וואָלט געווען געזעגט א דיקן בוים אין א פייכטן באשאָטנטן וואלד, און האָט זיך געריסן, ווי א קלאָגנדיקער הונט:

— זעלנערס בלוט האָט זיך געגאָסן, זיי האָבן אונדזערע געטויט!

די זעלנער זענען געשטאנען מיט אָנגעלאָדענע שווער־פאַרוויכער־טע פּנימער, געבויגן די קעפּ צו דער ערד מיט די אויגן האַלב־פאַרקלעפּט אונטער זייערע שווערע הייטלעך, די נאָזלעכער געריסן אין דער הייך און שווער געאָטעמט. די אָדערן האָבן זיך איבערן גאַנצן לייב אָנגעצויגן, און די גלידער זענען געוואָרן פאַרשטיינערט אין אָנגעשטרענגטע, אָנגע־לאָפענע מוסקלען.

חבר רישקאָוו איז געשטאנען א בלייכער און נישט געוווסט וואָס צו טון. די אטמאָספערע איז געוואָרן אזוי אָנגעצויגן, אז עס האָט זיך גע־דאכט, אז מען האָט פון דעם דאָזיקן גרויסן זאַל ארויסגעפּאָמפּעט די לופט און אים אָנגעפילט מיט גליענדיקן עטער.

— שטיל, גענוג! נעמט זי צו פון דאנען! — האָט חבר רישקאָוו געשריגן.

קיינער האָט זיך נישט גערירט פון אָרט, מען איז געשטאנען אָנגע־כמורעט. פאַרשאָטנט.

און דאָ וועקט דער יאָמער און דאָס געשריי און לאָזט זיך נישט איינשטילן:

— סאָלדאטיש בלוט האָט זיך געגאָסן! אונדזערע!

— נעמט זי צו, וואָרים איך דערשיס זי אויפן אָרט! — האָט חבר רישקאָוו ארויסגענומען זיין רעוואָלווער. — מיר מאכן רעוואָלוציע — נישט קיין ווייבעריש ספּעקטאַקל. חבר קורטשאָוו, ארעסטירט די חברטע מאַסלאָווע! אז נישט, דערשיס איך זי! — און ער האָט אָנגעשטעלט זייז רעוואָלווער אויף איר.

דער לעטישער סאָלדאט האָט מיט א וווּנק באַפוילן. די באַפעלן פּו־נעם פירער האָבן אָנגעהויבן אויסגעפירט צו ווערן:

— נעמט־צו די קרבנות פון דער רעוואָלוציע, איצט איז נישט קיין צייט אויף צו קלאָגן. מיר זענען אין קריג.

די סאָלדאטן האָבן אָנגעהויבן אויסצופירן דעם פירערס באַפעל. אַ גייע דיסציפּלין האָט זיך אָנגעהויבן.

קאַפּיטל 13

חבר רישקאָוו

חבר רישקאָוו איז ארויסגעקומען פון אָרימע עלטערן. זיין מוטער איז אים אָפּגעשטאָרבן, ווען ער איז געווען אַ קליין קינד. דער פאָטער, אַן „איזוואָשטשיק" אין מאָסקווע, האָט נישט געהאַט ביי וועמען איבערצו־לאָזן דעם יתום, פלעגט ער אים אַ גאַנצן טאָג מיטפירן אויפן וואָגן. ביי־נאַכט איז ער געלעגן מיט אים צוזאַמען אין שטאַל אויפן שטרוי. און די צערטלעכע וואַרימקייט, וואָס רישקאָוו פלעגט געניסן אין די קינדישע יאָרן ביי דער האָריקער פאָטערישער ברוסט, אויפן שטרוי־זאַק, האָט אים באַגלייט דורך זיין שטורמיש לעבן. דורך זיינע יינגלישע יאָרן האָט ער זיך דורכגעביסן, ווי אַ קליין חיהלע, אין שטענדיקן קאַמף מיט די גאַסן־יונגען, און אין זיינע דערוואַקסענע יאָרן — ווי אַ שטאַרקע חיה אין וואַלד, אין געראַנגל מיט די גרויסע.

דורך די אַלע יאָרן פון נויט און קאַמף האָט אים באַגלייט דאָס גע־זיכט פון זיין פאָטער.

ער זעט עס יעדעס מאָל, ווען ער פאַרמאַכט די אויגן, דאָס פויערשע, נאַאיווע פּנים מיט די גוטע מענטשלעכע אויגן צווישן די טיפע קנייטשן אין דער אַלטער לעדערנער פּנים־הויט, — די קנייטשן, וועלכע די מאָסק־ווער שניי־זאַווערוכעס, די מאָסקווער פרעסט האָבן ווי מיט אַ דלאָטע אויסגעהאַמערט אין אַ קיזלשטיין. ער זעט דאָס שפּיציקע קאָזע־בערדל אויף דעם עק גאָמבע, וואָס באַוועגט זיך צוזאַמען מיט דער שטייפער, פאַרהאַרטעוועטער ברוסט, ווען דער פאָטער רעדט. ער זעט דעם אָדערן־ציענדיקן האַלדז פונעם „איזוואָשטשיקס" העמד אַרויס, און די בלויע, אָדערן־געשוואָלענע הענט, ווען ער הילט אים מיט דער „וואָליאַק"־שמאַ־טע צו ביי זיך אויפן „איזוואָשטשיקס" געזעס. ער זעט די האָריק־קנאָכי־קע ברוסט, וואָס טוליעט אים צו צו זיך ביינאַכט אויפן שטאַל־געלעגער.

א ווארימקייט גייט ביזן היינטיקן טאָג דורך דורך רישקאָווס שטארקע ביינער, ווען ער מאַכט די אויגן צו...

די גאַס איז געווען זיין היים. זיין פאָטערס פּנים — זיין וואכנ־דיק מוטער־אויג.

עס איז געווען דאָס דאָזיקע פּנים, וואָס האָט אים ארויסגעשלעפּט און אויפגעהויבן פון דער גאַס — ווו ער וואָלט אוודאי שוין פארפאלן געוואָרן — און אים געגעבן א ווילן, א שטרעבן צו עפּעס בעסערס.

די אמביציע האָט אים געבראַכט אין א גוס־פאַבריק, ווו די רייכע קלעפּ און דאָס אָרימע ברויט האָבן אים אויסגעלערנט נישט צו האָבן קיין מורא פאַר ברענענדיק פייער. ער האָט געלערנט, ווי אזוי מען קאָן אָננעמען מיט נאַקעטע הענט גליענדיק אייזן און אויסהאַלטן א שפּריץ פון אייזן־פונקען אין נאַקעטן פּנים אריין. שפּעטער איז עס געווען דער אָנדענק פון פאָטער, וואָס האָט אים געבראַכט אין א רעוואָלוציאָנערן קרייז. ער האָט פלייסיק געלערנט לעזן און שרייבן. זיין איינגעבוירענע אינטעליגענץ, זיין שטרעבן עפּעס צו ווערן, זיין אויסגעהאַמערטער ווילן, זיינע מיט פייער געפּרוווטע הענט, זיין אומבאַגרענעצטע ליבע צום קלאַס, פון וועלכן זיין פאָטער און ער קומען, האָבן אים געמאַכט פאַר א פירנ־דיקן גייסט אין דער פּאַרטיי און אוועקגעשטעלט דאָרטן, ווו ער שטייט.

פון די ביידע קוואַלן, פון דער גאַס און פון זיין פאָטערס פּנים, האָט ער געשעפּט די כוחות.

פון דער גאַס האָט ער מיטגעבראַכט א חיהשע זעלבשטענדיקייט און אומאָפּהענגיקייט אין זיין טון און טראַכטן; פון זיין אומרחמנותדי־קער קינדהייט — א הפקרותדיקע גרייטקייט אויף אַלץ, צו קיינעם און פאַר גאָרנישט צו זיין דאַנקבאַר. עס איז אָבער געווען דעם פאָטערס גע־זיכט, דער רירנדיקער אָנדענק אין אים, וואָס האָט אים געבונדן מיט מוטערלעכע געפילן און געגעבן א ריכטונג צו זיין שטרעבן, אויסצונוצן זיינע כוחות און אייגנשאַפטן פאַר איין זאַך, פאַר דער זאַך פון זיין פאָ־טערס קלאַס.

פון דער גאַס האָט ער מיטגעבראַכט א האַס צו אַלע, וואָס האָבן געהאַט א היימישע ווארימקייט אין זייער קינדהייט. אינטעליגענטן האָט ער פיינט געהאַט, און נאָך מער די, וואָס האָבן זיך מיטגעשלעפּט נאָך דער רעוואָלוציע נישט אויס נויט, נאָר אויס ווויל־מענטשלעכקייט. יעדעס

מאָל, ווען ער האָט זיך אין זיין פּאַרטיי־טעטיקייט אָנגעשטויסן אויף אינ־טעליגענטן, וואָס זענען געקומען מיט ווארימע הענטשקעלעך צו דער רע־וואָלוציע, האָט אים ארומגענומען אַן אומקאָנטראָלירבאַרער כעס. אַמ־בעסטן וואָלט ער זיי די קעפּ אָפּגעדרייט און ארויסגעוואָרפן.

ער האָט באַטראַכט דאָס לעבן ווי אַ נאַקעטע נויטווענדיקייט: עס איז נישטאָ קיין העלדישקייט, עס איז נישטאָ קיין מוט, עס איז נישטאָ קיין אידעאַליזם, קיין רעוואָלוציאָנערע ראָמאַנטיק; עס איז דאָ נויטווענ־דיקייט, און דאָס נויטווענדיקע דאַרף מען טון. ער האָט נישט געהאַט קיין אַנדער ווייב און קינד, נאָר דעם אָרימען פּראָלעטאַריאַט, פון וועלכן ער איז געקומען. ער האָט נישט געהאַט קיין אַנדער מוטער, נאָר די נויט און די אָרימקייט. מיט דער זעלבער ליבע, מיט וועלכער ער האָט גע־ליבט זיין פאָטערס פּנים, מיט דער זעלבער רירעוודיקייט, וואָס ער וואָלט איצט אָנגענומען זיין פאָטערס אָרימען פּעלצענעם אַרבל, וועל־כער האָט אים געהאַלדזט און געוואַרימט אַלס קינד אין די פּראָסטיקע זאַ־ווערוכעס פון די מאָסקווער גאַסן, — מיט דער זעלבער צערטלעכער רי־רעוודיקייט האָט ער ליב־געהאַט די אָרימקייט, די גאַס, דעם פּראָלע־טאַריאַט. ער האָט זיך פאַר גאָרנישט אָפּגעשטעלט זיין ציל פאַר אים צו דערגרייכן.

אַ קעגנזאַץ צו אים איז געווען חברטע איזמאַילאָווע.

זי איז געקומען צו דער רעוואָלוציע נישט צוליב נויטווענדיקייט, נאָר אויס אידעאַליזם און ראָמאַנטיק. אַליין אַ ווייל־געבוירענע, פון פּרי־צישע עלטערן, האָט זי זיך נאָך פון אירע פּאַנסיאָן־יאָרן אַוועקגעשענקט דער רעוואָלוציע, ווי אַ מאָנאַשקע אין אַ קלויסטער אַריין. און זי האָט באַהאַלטן ביזן היינטיקן טאָג איר הייליק־רעוואָלוציאָנער שוועסטער־פּנים. צוערשט איז זי געגאַנגען צו די ראָמאַנטישע „עסערן", זיך אָנ־געשלאָסן צו די טעראָריסטן, איבערגעפירט דינאַמיט פון איין אָרט צום אַנדערן, געשטאַנען אויף די געפערלעכסטע פּאָסטנס.

פאַר איר איז די רעוואָלוציע געווען אַ געטלעכקייט, איר טעטי־קייט — אַ רעליגיעזע דינסט. רעוואָלוציע האָט איר מאָראַל, איר עטיק, איר ראָמאַנטישע אויסגעהאַלטענע ליניע, — אַ משל פאַר דורות, אַ דער־ציאונגס־צוועק פאַר זיך אַליין.

די חברים רעוואָלוציאָנערן־טעראָריסטן האָבן זי געהאַלטן פאַר אַ

הייליקע, געקומען זיך צו איר מתוודה זיין, שעפן ווארימקייט און באַ-גייסטערונג. נאָך דעם פינפטן יאָר, ווען די פּאַרטיי האָט נאָך דער קאָנס־טיטוציע אָפּגעשטעלט דעם טעראָר, האָט זי זיך צעוויינט ווי אַ קליין קינד: „פאַרוואָס מען טויט־אָפּ די נשמה פון דער רעוואָלוציע". זי האָט שטענדיק זיך געפונען דאָרט, ווו עס איז צום געפערלעכסטן. האָט זי אינגאַנצן פאַרלאָזט די „עסערן", — זיי זענען געוואָרן איר צו כשר, — און זיך אָנגעשלאָסן אָן דעם לינקסטן פליגל פון די סאָציאַליסטישע פּאַר־טייען, אָן די באָלשעוויקעס.

צווישן די ביידע, צווישן רישקאָוון און דער חברטע איזמאַילאָווע, זענען שוין לאַנג אָנגעגאַנגען רייבונגען, וואָס זענען געווען פאַרדעקט מיטן גלאַנץ פונעם גרויסן מאָמענט. מען האָט עס געשטיקט און געהאַלטן אין זיך.

יעדעס מאָל, ווען זיי האָבן זיך געטראָפן, האָט מען געפילט, ווי צוויי קעגנזייטיקע שטראָמען שלאָגן זיך אָן. מען האָט עס געפּרוווט אויס־מיידן. נאָר דאָ, אינעם „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט", זענען די דיפערענצירונגען צווישן די ביידע געקומען אין אַן אָפענעם קאָנפליקט.

עס איז איר נישט געפעלן געווען חבר רישקאָווס האַנדלען, זיין כיט־רעווען, זיין אונטערהאַנדלען מיטן צווייטן צד, כדי צו געווינען צייט. זי האָט צו אים געהאַט צוטרוי, ווי יעדער איינער, וואָס די שטאַרקע פּער־זענלעכקייט זיינע האָט גערופן צו זיך. אָבער זי האָט אים געהאַלטן פאַר נישט־דערוואַקסן צום גרויסן מאָמענט.

דער קאָנפליקט איז אַרויסגעשפּרונגען אין זיין גאַנצער שאַרפקייט אויף דער זיצונג פון „אויספיר־קאָמיטעט", וואָס מען האָט פאַררופן נאָכן אינצידענט מיט די „דווינסקער".

צוליב דער געפערלעכקייט פון די פאַלנדיקע קוילן איז די זיצונג אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין אַ הינטער־שטיבל, אין דער נידער. נאָר דער „אויספיר־קאָמיטעט" זיצט שוין אַ היפּשע ווײַלע, און קיינער נעמט נישט קיין וואָרט. דער אינטעליגענט מיטן פּראָפעסאָרישן פּנים ליגט איינגע־קאָרטשעט אין דרייען אויף אַ קאַנאַפּע. די קרעמפּן אין מאָגן האָבן זיך ווידער ביי אים געשטאַרקט. ער זוכט זיך צו שטילן די ליידן דורך דעם, וואָס ער האַלט זיך פאַרן בויך מיט אַ גרויס שמוציק זיידן קישן, וועלכעס מען האָט געפונען אויף אַ קאַנאַפּע. דער גוטער אַלטיטשקער, מיטן זיידע־

פּנים, זיצט אויפן ראַנד פון דער קאַנאַפּע, אַזוי ווי ער וואָלט זיך נישט פאַרגינען טיפער און באַקוועמער צו זיצן אין דער שלעכטער צייט. חברטע איזמאַילאָווע, אַ פלאַמענדיקע, האָט כשר־פרום אַראָפּגעלאָזט איר שיינעם קאָפּ צו אירע קני. זי לענט־אָן איר אינטעליגענטיש פּנים אויף אירע הענט און שווייגט פאַרטראַכט. דער לעטישער סאָלדאַט שטייט ווי אַ סטרונע אָנגעצויגן. זיין פּנים איז נאָך מער פאַרמרהשחורהט, דאָסמאָל אינגאַנצן באַדעקט פון זיינע אַראָפּפאַלנדיקע וואָנסעס, און די גרויע אויגן קוקן גראָדליניק אויף איין פּונקט, ווי ער וואָלט פון דעם ווינקל געוואָלט באַשייד שעפּן. דאָס זעלבע טוט דער אָנפירער פונעם „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט", חבר רישקאָוו.

ער האַלט זיין שטאַרקע פעסטע האַנט פאַר זיך, קוקט אויף זיינע קורצע פינגער, נאָך מער — אויף זיינע טיף־אָפּגעשניטענע נעגל. און מען זעט, ווי עס אַרבעט זיין געהירן אין דעם גרויסן קופּערנעם קאָפּ. ווי די בלויע אָדערן אין זיין ברייט־ראַנדיקן שטערן און זיינע שלייפן קרייזן און שלענגלען זיך.

אָנגעלענט אויף אַ מאַרמאָר פון אַ שפּיגל שטייט אַ יונגער מענטש מיט אַ טראַציק שגצדיק פּנים און האַלט אין איין רעדן, אַז בחינם האָט מען די כוחות צעשיקט אויף אַלע פיר ווינטן. ווען מען האָט איצט די פּאָר שיס־מאַשינען און די סאָלדאַטן, וואָלטן זיי אונדז מיט ליידיקע הענט נישט גענומען.

קיינער הערט זיך נישט איין צו זיינע ווערטער, חבר רישקאָוו קוקט אויף זיינע קורצע פינגער, און זיי דערמאָנען אים עפּעס.

יעדעס מאָל, ווען ער איז אין סכנה, קוקט ער אויף זיינע פינגער, און זיי דערמאָנען אים אין דעם, וואָס ער האָט אַמאָל געטון, ווען ער איז געווען אין אַ סכנה, און וואָס מען דאַרף טון.

דאָסמאָל דערוועקן די פינגער אין אים אויך יענע צייט, ווען ער איז אין די צאַרישע צייטן, מיט אַ פּאַס אויף אַ פאַלשן נאָמען, פאַרהאַלטן געוואָרן ביי דער גרענעץ. דער זשאַנדאַרמסקי־אָפיציר האָט אים איבער־גענעבן צו אַ וואַך פון צוויי סאָלדאַטן, ביז עס וועט אָנקומען אַן ענט־פער פון דער הויפּטשטאָט, אויב דער פּאַס אויפן נאָמען אַנטאָנאָוו איז אַ ריכטיקער. ער האָט געוווּסט, אַז דער ענטפער איז אַ זיכערער טויט, אָדער אייביקע קאַטאָרגע. ווי ער איז אַזוי געזעסן אין וואַך־שטיבל מיט

די סאָלדאַטן, איז אים איינגעפאַלן די סאָלדאַטן אין אַ באָרדעל צו פאַרפירן.

— חברים, איז גאָר נישטאָ אין דעם פאַרשאָלטענעם אָרט עפּעס אַ פריילעך הייזל, ווו מען קאָן פאַרברענגען אנגענעם אַ שעה? — האָט ער געפרעגט די סאָלדאַטן. די סאָלדאַטן האָבן, אָנגעשטעקט פון חשק, אים געפירט אהין. און ווען איינער איז פאַרשוווּנדן מיט אַ נקבה, האָט ריש־קאָוו דעם צווייטן דעם פּיסק פאַרבונדן. ווען ער האָט זיך מיט אים אָנ־געהויבן צו ראַנגלען, האָט ער אים מיט די פינגער דערשטיקט און איז פאַרשוווּנדן. געוויס איז אים געווען אַ רחמנות אויף דעם זעלנער. וואָס איז דער אָרימער זעלנער שולדיק? נאָר וואָס קאָן ער זיך העלפן? מען טוט ניטט דאָס, וואָס מען וויל, נאָר דאָס, וואָס מען מוז.

פון דענסטמאָל אָן האָט ער די טבע זיך צו בייסן די נעגל. ער־בייסט זיי, ווען ער קלערט, ביז צו בלוט. און ער דערמאָנט זיך די סצענע מיט דעם דערוואָרגענעם זעלנער.

דאָסמאָל דערמאָנען אים די נעגל אָן דער דעמאָלדיקער סיטואַציע. ער געפינט זיך אין אַ נויט, ווי דענסטמאָל, און מען וועט דאַרפן אַזוי האַנדלען, ווי דענסטמאָל.

— געוויס איז אַ רחמנות אויפן זעלנער, — לייגט ער צו אין זיין געדאַנק, — אָבער וואָס קאָן מען טון?

און ער טראַכט, זאָגנדיק, ווי צו זיך אַליין, הויך צו דער פאַר־זאַמלונג:

— מען וועט זיי דאַרפן פאַרנאַרן אין באָרדעל.

און ווען דער עולם קוקט אים אָן פאַרוווּנדערט און דערשטוינט, און חברטע איזמאַילאָווע לאָזט אַראָפּ נאָך טיפער צו אירע קני איר שיינעם כשר־פרומען קאָפּ, ווערט חבר רישקאָוו רויט פאַרן אַרויסגעזאָגטן גראָבן וואָרט און דערקלערט:

— מען וועט דאַרפן אַרויסרופן די מענשעוויקעס, אַז זיי זאָלן זיך אין אַ שלום אַריינלייגן.

און אַז די חברים פאַרשטייען אים נישט, קוקן אים אָן פאַרוווּנ־דערט און פאַרפרעמדט, דערקלערט ער ווייטער:

— פשוט, מיר האָבן נישט מיט וואָס זיך צו שלאָגן. זיי קאָנען יעדן אויגנבליק נעמען דעם גובערנאַטאָרס הויז. זיי טוען עס נישט דערפאַר,

ווייל די לינקע ביי זיי לאָזן זיי נישט אָנגרייפן. דאַרפן מיר דאָס אויס־נוצן. מען דאַרף מיט זיי קאָקעטירן. מיר מוזן אַלצדינג טון אָפּצוטויטן די איניציאַטיוו ביי זיי, פּאַראַליזירן זייער טעטיקייט, אַרויסרופן אַ שפּאַלטונג אין זייער לאַגער. צו דעם צוועק וועלן מיר דאַרפן אַרויסרופן דורכן טעלעפאָן די מענשעוויקעס. זאָלן זיי זיך אַריינלייגן אין שלום, אָפּצושטעלן דעם בירגער־קריג און אָנצוהייבן אונטערהאַנדלונגען וועגן שאַפן אַ בשותפותדיקן „אויספיר־קאָמיטעט", אונטער וועמענס קאָנ־טראָל עס זאָל שטיין די שטאָט. פאַרשטייט זיך, אַז מיר וועלן דאַרפן אַלצדינג טון, כדי צו פאַרציען די אונטערהאַנדלונגען, ביז עס וועט זיך אויפקלערן די סיטואַציע אין דער הויפּטשטאָט, ווי מיר האַלטן דאָרטן. און דערווייל נישט אָפּשטעלן די אַרבעט, פאַרקערט, זען צו זאַמלען די פּראָלעטאַרישע כוחות, אַרויסרופן אַן אַלגעמיינעם שטרייק, אָפּשטעלן די פאַבריקן, זען די אַרבעטער אַרויסצובאַקומען, אַרויסשיקן אַגיטאַטאָרן. אפשר וועט דורך דער צייט חבר סמירנאָוו קומען מיט אונדזערע אַרטי־לעריסטן. די אַרבעטער וועלן זיך זאַמלען אין די ראַיאָנען. אַז עס וועט קלאָר ווערן, וואָס עס טוט זיך אונטער פּעטראָגראַד, וועט די שטאָט אַליין אַריינפאַלן אין אונדזערע הענט. די פּעטערבורגער חברים וועלן אונדז צושיקן הילף. מיט איין וואָרט — מיר מוזן אַרבעטן אויף ביידע פראָנטן: רעדן וועגן שלום און זאַמלען אונדזערע כוחות, ביז מיר וועלן זיין גרייט. דאָס קענען די מענשעוויקעס גאַנץ גוט דורכפירן. מען דאַרף נאָר וויסן, ווי אַזוי צו ציען זיי ביים שנירל.

די דאָזיקע רייד האָבן אַרויסגערופן דעם צאָרן ביי חברטע איזמאַי־לאָווע, וואָס האָט געברענט אין איר נאָך פון דער פריערדיקער סצענע, וועלכע האָט זיך אָפּגעשפּילט אין גרויסן זאַל. זי האָט געשטיקט אין זיך דעם כעס, ביז זי האָט זיך מער נישט געקאָנט קאָנטראָלירן:

— אַזוי האַנדלען איז נישט ווירדיק פאַר דער רעוואָלוציע! — האָט זי אויסגערופן. — די רעוואָלוציע האָט איר מאָראַל. אַלערערשט זענען מיר מחויב ריין צו האַלטן אונדזער פאָן. מיר קאָנען נישט און טאָרן נישט אַזוי האַנדלען. דאָס וואָלט נישט געווען ווירדיק פאַר אונדזער הייליקער זאַך, פאַר אונדזערע מאַרטירער. קאָנען מיר נישט לעבן ווי רעוואָלוציאָנערן, דאַרפן מיר שטאַרבן ווי רעוואָלוציאָנערן, — מיט די רעוואָלווערן אין די הענט, מוטיק קעגן פיינט. אויך אונדזער טויט וועט

ברענגען נוצן! עס וועט דינען פאר א ביישפיל פאר אנדערע! — האט זי געזאגט א בלייכע, קאכנדיק זיך פאר כעס.

נאר חבר רישקאוו האט זיך שוין מער נישט געקאנט פאסן. ער האט געביסן זיינע נעגל טיף ביז צום בלוט, אויסגעשפיגן און אויסגע־שריגן:

— וואס מיר מאראל?! צום טייוול מיט אייער מאראל! ווו זענען מיר, אין א מיידלשן פענסיאן? נאר בורזשוען קאנען זיך פארגינען אזא לוקסוס. וואס איז רעוואלוציע? אן אפגאט? צום טייוול! איך דארף נישט קיין רעוואלוציע פאר א פעטיש. דאס וואס איך דארף, איז די דיק־טאטור פון פראלעטאריאט, די מאכט אין אונדזערע הענט, אז מיר זאלן קאנטראלירן דאס לעבן. און עס איז מיר גאנץ גלייכגילטיק, אויף וועל־כע וועגן מיר וועלן עס דערגרייכן. דארף מען הרגענען מענטשן, וועט מען הרגענען מענטשן, דארף מען כיטרעווען — וועט מען כיטרעווען. וואס. צי זענען מיר א באנדע אינטעליגענטע ראמאנטיקער, וואס ווילן האבן טעראריסטישע אקטן, כדי צו באווייזן, אז זיי האבן מוט? צום טייוול מיט אייער מוט! מיר זענען נישט קיין ווייסע אפיצירן, קיין „עסערן". מיר זענען געשמיסענע פראלעטאריער. די גאס איז אונדזער היים. אונ־דזער לייב איז נאקעט און שמוציק. אונדזערע הענט זענען גראב. מיר האבן נישט פאר וועמען זיך שיין צו מאכן, אויסצופיינען זיך. ווען מיר קאנען קריגן די מאכט דורך מוט, וועלן מיר באווייזן מוט. ווען מיר קאנען באקומען די מאכט דורך כיטרעווען, זענען מיר פחדנים. ווער עס וויל ראמאנטישע רעוואלוציע— זאל גיין אין שטאט־דומע! זיין ארט איז נישט דא, צווישן אונדז. מיר ווילן די מאכט, כדי מיר זאלן קאנען זיי ביים גארגל אנכאפן. און עס איז אונדז גאנץ גלייך, דורך ווערכן וועג מיר וועלן דאס דערגרייכן! פארשטאנען?

חבר רישקאוו האט אויסגעשפיגן און איז געבליבן זיצן. דער עולם איז געווארן בלייך און שטיל. די אינטעליגענטן האבן געבייגן די קעפ צו דער ערד, צוזאמען מיט חברטע איזמאילאווע. די שווארצע טשופרי־נעס האר האבן זיך באוויגן, ווי ציטערדיקע קעפ אויף הענער. די פענסנע זענען זיי געפאלן פון די נעזער. אין די אויגן פון די ארבעטער און סאל־דאטן אויף דער פארזאמלונג האט געטליעט א פייערל...

דער חבר פארזיצער האט מיט שטום־לשון צוגעטאקעוועט.

— מיר נעמען זיך צום אָפּשטימען, חברים! — האָט אויסגערופן רישקאָוו, נאָכדעם ווי ער האָט זיך באַרואיקט.

אַלע סאָלדאַטן און אַרבעטער, וואָס האָבן זיך געפונען אויף דער פאַרזאַמלונג, האָבן געשטימט פאַרן חבר רישקאָווס פאָרשלאַג: אָנצוהייבן אונטערהאַנדלונגען דורך די מעגשעוויקעס מיט דער שטאָט־דומע. אַ טייל פון די אינטעליגענטן האָבן מיטגעשטימט פאַרן פאָרשלאַג, פיל האָבן זיך אָפּגעהאַלטן. חברטע איזמאַילאָווע איז געבליבן איינע אַליין — קעגן.

חבר רישקאָוו האָט זיך געלאָזט פאַרבינדן מיט דער שטאָט־דומע און אַרויסגערופן דורך דעם טעלעפאָן דעם חבר אַנאַטאָל.

— חבר אַנאַטאָל, אויפן רויטן פּלאַץ האָבן אייערע איצטיקע חברים פאַרגאָסן פּראָלעטאַריש־זעלנעריש בלוט.

פון דער צווייטער זייט האָט מען זיך געווערט, וואָרום רישקאָווס קול איז געוואָרן שטאַרקער און באַשטימטער.

— יאָ, אייערע חברים! מיט וועמען מען גייט — פאַר דעם איז מען פאַראַנטוואָרטלעך. זיי ווילן פּראָוואָצירן דעם בירגער־קריג. איך טו אַלץ מעגלעכעס צוריקצוהאַלטן די אויפגערעגטע „רויטע גוואַרדיסטן", זיך נישט צו לאָזן פּראָוואָצירן. אין נאָמען פון רעוואָלוציאָנערן געוויסן רוף איך אייך אין דער דאָזיקער שווערער מינוט צו טון אַלץ, צו ראַטעווען די רעוואָלוציע. די ווייסע אָפיצירן זינגען שוין אויף די גאַסן דעם צאַרישן הימן. באַדענקט זיך, וואָס איר טוט. עס וועט זיין צו שפּעט. מיר לייגן־פאָר באַלד אָפּצושטעלן די מיליטערישע אָפּעראַציעס פון ביידע צדדים, צו שיקן גלייך באַגלויבטע באַפולמעכטיקטע אָנצוהייבן אונטערהאַנדלונגען וועגן שאַפן אַ געמישטן קאָמיטעט, וואָס זאָל שטיין אויסער דער קאָמפּעטענץ פון דער פּראָוויזאָרישער רעגירונג. צו אים זאָלן איבערגיין אַלע מיליטערישע כוחות, די פאַרוואַלטונג פון דער שטאָט, — ביז צו דער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג. רעדט זיך דורך מיט אייערע נייע חברים.

פון דער צווייטער זייט האָט מען אים עפּעס אָפּגעענטפערט נישט אנגענעמס, וואָרום חבר רישקאָוו האָט איינגעקנייטשט זיין הויכן גלאַנציקן שטערן און געשריגן:

— ניין, ניין, דאָס איז נישט גוט. איר טאָרט נישט פאַרלאָזן דעם

„קאָמיטעט פון אַלגעמיינער זיכערקייט". די רעוואָלוציע מוז דאָרט וואָס מער האָבן אירע אייגענע כוחות, כדי אין דעם דאָזיקן אחריותדיקן מאָמענט צו קאָנטראָלירן די ווייסע גווארדיסטן, אַז זיי זאָלן נישט פאַרפירן דער טייוול ווייסט וווהין.

ווידער האָט מען פון דער צווייטער זייט עפּעס אָפּגעענטפערט.

— געוויס, געוויס, — רעדט ווייטער חבר רישקאָוו, — איך האָב מיר, חבר, נאָר דערלויבט אייך אויפמערקזאַם צו מאַכן, אַז פאַרן גאַנג פון דער רעוואָלוציע וואָלט נישט געווען ראַטזאַם אייער שריט. איכעריקנס, איר וועט טון ווי איר וועט געפינען פאַר נייטיק.

און צו די חברים האָט ער זיך אָנגערופן נאָכן טעלעפאָן־געשפּרעך:

- יעדנפאַלס שפּאַלטן מיר דאָס שפּעגדל. די מענשעוויקעס שטעלן דעם פאַרטיידיקונגס־קאָמיטעט אַן אולטימאַטום גלייך אַנצוהייבן אונטערהאַנדלונגען, אָפּצושטעלן די מיליטעדישע אָפּעראַציעס און שאַפן אַן אויסגלייך־קאָמיטעט, אַז נישט, פאַרלאָזן זיי די שטאַט־דומע. מער דאַרף מען נישט פאַרלויפיק.

קאַפּיטל 14

מאָסקווער פייערן

ער האָט געהאַט רעכט, דער חבר רישקאָוו. אַלץ האָבן געטון די „ווייסע": אַלץ האָבן זיי געטון, נאָר דעם גובערנאַטאָרס הויז האָבן זיי נישט גענומען. דעם אַכט און צוואַנציקסטן אָקטאָבער האָט דער קאָמאַנדיר פון „קאָמיטעט פאַר געזעלשאַפטלעכער זיכערקייט" געקאָנט שטאָלץ אָנקלינגען אין גובערנאַטאָרס הויז: „די שטאָט געפינט זיך אונטער מיין רשות". און ווירקלעך איז עס אַזוי געווען: די יונקערס האָבן באַזעצט די גאַסן, אַרומגערינגלט דעם גובערנאַטאָרס הויז מיט אַ קייט פּאַטרולן באַוואַפנט מיט פּולעמיאָטן און אַנדערע געווער, און קיינעם נישט צוגעלאָזט דערצו. זיי האָבן באַזעצט די באַנהויפן, די פּאָסט און טעלעגראַפסטאַציעס — און ענדלעך האָבן זיי איינגענומען דעם קרעמל. דער באָלשעוויסטישער קאָמאַנדיר פון קרעמל האָט זיך אונטערגעגעבן, כדי אויס־

צומיידן א בחינמדיקע בלוט־פארגיסונג. די יונקערס זענען אריין, האָבן ארעסטירט דעם חבר בערזין און דעם גאנצן באָלשעוויסטישן קאָמיטעט. זיי האָבן אפילו צעשאָסן די „דווינסקער" אויפן רויטן פּלאַץ. נאָר דאָס הויז פון געוועזענעם מאָסקווער גענעראַל-גובערנאַטאָר, דעם זיץ פון „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט" האָבן זיי זיך נישט דערוועגט צו באַזעצן: די רעוואָלוציע האָט א כישוף-ראָד געצויגן ארום דעם הויז און נישט געלאָזט זיך דערנענטערן דערצו, וויפל די „ווייסע" יונקערס און די צאַריסטישע אָפיצירן האָבן נישט געברענט פאַר השק צו נעמען דעם גובערנאַטאָרס הויז און צו פאַרטרייבן דעם „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט".

דער קאָמאַנדיר פון „קאָמיטעט פון געזעלשאַפטלעכער זיכערקייט", מיט די לינקע עלעמענטן, וואָס האָבן זיך געפונען אין קאָמיטעט, האָבן זיך געשראָקן פאַרן „משפט פון דער געשיכטע", און געהיט דאָס הויז, ווי גוטע מלאכים. אַלץ האָבן זיי געלאָזט די יונקערס אָפּטון, נאָר נישט נעמען דאָס הויז פון „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט".

אפשר האָבן זיי זיך געשראָקן פאַר דעם אפעטיט פון די „רעכטע" און געוואָלט איינהאַלטן א גלייכגעוויכט?

נאָר מער פון אַלץ האָט שוין דאָ געאַרבעט רישקאָווס קלעצל, דער פאָרשלאַג, וואָס ער האָט געמאַכט די מענשעוויקעס, אַז זיי זאָלן זיך אריינלייגן אין שלום און ווערן א דריטער צד. דאָס דאָזיקע קלעצל האָט זיך גערוקט צווישן די רעדער און איינגעהאַלטן דעם גאַנג פון דעם וואָגן פון פאַרטיידיקונגס־קאָמיטעט.

די מענשעוויקעס האָבן געשטעלט אַן אולטימאַטום: אויב דער פאַרטיידיקונגס־קאָמיטעט נעמט נישט אָן דעם פאָרשלאַג אָנצוהייבן תיכף אונטערהאַנדלונגען וועגן א שלום, טרעטן זיי ארויס פון דעם קאָמיטעט. איז אזוי ארום דאָס גובערנאַטאָרישע הויז נצול געוואָרן, — ביז עס האָט ענדלעך געקראָגן כוחות און אָנגעהויבן צו רעדן מיט זיין אייגענעם לשון.

דעם 28טן אָקטאָבער, נאָכמיטאָג, איז געקומען חבר סמירנאָוו, וואָס איז געשיקט געוואָרן נאָך פון ערשטן טאָג אָן קיין כאַרינקא צו ברענגען די באָלשעוויסטישע אַרטילעריע, און איז נישט צוריקגעקומען, און אַלע האָבן געמיינט, אַז ער איז שוין אין געפענגעניש, אין דער אַלעקסאַנדרע-

רישער קרינס-שול. חבר סמירנאָוו האָט זיך דורכגעקראָגן צום גובערנאַ־טאָרס הויז דורך דער קייט פּאַטרולן מיט דריי האַרמאַטן און מיט אַ נע־פּאַנצערטן אויטאָמאָביל אין דער שפּיץ.

ווי אַזוי די יונקערשע פּאַטרולן האָבן אים דורכגעלאָזט, צי זיי האָבן נישט געזען, צי איבער אַנדערע סיבות, בלייבט אומדערקלערט.

מען קאָן זיך פאָרשטעלן דאָס הילכיקע, טריאומפירנדיקע, פריידיקע שאַלן, וואָס האָט זיך געהערט פון אַלגעמיינעם זאַל, פון הויף, פון דער גאַנצן גובערנאַטאָרישן הויז. די קולות האָבן אָנגעפילט די לופט. עס האָבן זיך געהערט שטורמישע, ענטוזיאַסטישע אויסרופן, אַ פּאַטשן מיט די הענט, אַ לויפן איבער די שטיגן. דער קאָמיטעט האָט איבערגעריסן זיין זיצונג.

אַז ער איז אַריין אין זאַל, האָט ער געזען די פאָלגנדע סצענע:

חבר סמירנאָוו ווינט זיך אויף די הענט און אַקסלען פון די אין פריידיקער משוגעת פאַרכאַפּטע סאָלדאַטן און אַרבעטער. אַ בלייבער, אַן אויסגעשעפּטער פאַלט ער איבער די פּלייצעס, ווי אַ טייטער קערפּער. ער באַווייזט נאָר אויסצושטרעקן אַ האַנט צום הויף. ער וויל עפּעס זאָגן און איז פאַר מידקייט און איבערראַשונג נישט אימשטאַנד אַרויסצוברענגען קיין וואָרט.

דער עולם איז אַרויס אויפן הויף. דאָרטן זענען געשטאַנען דריי האַרמאַטן. אַ שטאָלצער, געפּאַנצערטער אויטאָמאָביל פאָראייך פאַר זיי. גרייט צו שפּייען מיט פייער אויף די מאָסקווער גאַסן.

עס איז גאָרנישט צו באַשרייבן דעם ענטוזיאַזם, וואָס דער אָנבליק פון די האַרמאַטן האָט אַרויסגערופן ביי די פון אוממעכטיקן כינם איינ־געמוטשעטע זעלנער. עס איז מיט איינמאָל אַ גרויסער כוח געקומען איז האָט אויפגעוועקט דאָס גאַנצע פאַרלאָשענע פייער, וואָס די אוממאַכט און די אוממעכטיקייט האָבן געהאַט אָפּגעטויט ביי די סאָל־אַטן און רויטע גווארדיסטן, וואָס האָבן זיך געפונען אין גובערנאַטאָרס הויז.

די „דווינסקער", וואָס האָבן נישט געהאַט קיין מעגלעכקייט צו שטילן זייער נקמה־דורשט, וואָס האָט צוליב דעם פאַרגאָסענעם בלוט פון זייערע חברים געפלאַמט אין זייערע ביינער, די יונגטלעכע אַרבעטער. וועלכע זענען געקומען מיט אַזאַ ענטוזיאַזם אין גובערנאַטאָרס הויז אין זענען דאָ געווען פאַרמשפּט אויף אומטעטיקייט; אפילו די ווייבער, —

אַלע האָבן זיך געוואָרפן אויף די האַרמאַטן, די סאָלדאַטן האָבן געקוישט די שטאָלענע רערן, געגלעט די אייזנס. די ווייבער האָבן געהאַלדזט אין צוגעדריקט צו זייערע ווייבלעכע בריסטן די קאַלטע שטאָלענע העלדזער, פון וועלכע דאָס פייער וועט קומען. עס האָבן זיך געהערט היסטערישע פרייד־געוויינען פון דער חברטע מאַסלאָווע:

— קינדערלעך, קינדערלעך, איר וועט זיך אָננעמען פאַרן פאַרנאָ־סענעם סאָלדאַטישן בלוט! — האָט די פויערשע שיקסע, ווילכע האָט זיך אַרויפגעכאַפּט אויף אַ האַרמאַט, אויסגעשריגן שוין איצט פריי, אָן מורא.

— אָי, וועלן זיי זיך אָננעמען! אונדזער עוולה ליגט אין זייערע רערן און פון דאָרטן וועלן מיר זי אַרויסשפּייען! — האָט זיך צעשריגן אַ זעלנער.

— מען קומט צו אונדז! מען קומט! — האָט איינער דעם אַנדערן צוגעגעבן.

חברטע איזמאַילאָווע איז שוין אַרומגעגאַנגען מיט אַ געהויבענעם קאָפּ און געקוקט דעם חבר רישקאָוו אַרויספאָדערנדיק אין די אויגן אַריין, און חברטע סאָפיע איז געווען די ערשטע, וואָס האָט זיך אַרויפגעכאַפּט מיטן אויסגעשטרעקטן רעוואָלווער אויפן געפאַנצערטן אויטאָמאָביל.

נאָר חבר רישקאָוו האָט שוין גענומען די סיטואַציע אין דער האַנט אַריין:

— דאָס האָט געמאַכט דאָס שפּענדל, וואָס איך האָב עס זיי אַריינ־געשטעלט אין די רעדער אַריין דורך מיין שלום־פאָרשלאָג, — האָט ער געזאָגט צו די חברים. — די „מענשעוויקעס" האָבן מיר אָפּגעשלאָגן, די „עסערן" זענען געבליבן אַליין. זיי האָבן מורא צו נעמען אויף זיך דאָס אחריות. מיר האָבן אָפּגעטויט דעם גייסט ביי זיי. זיי האָבן זיך פאַר־לוירן און דורכגעלאָזט אונדזער אַרטילעריע. נו, איצטער וועלן מיר זיי דיקטירן אַ שלום! ווו איז חבר איוואַנאָוו מיט זיין פאָן?

— חבר איוואַנאָוו, חבר איוואַנאָוו! — האָט מען אָנגעהויבן צו שרייען פון אַלע זייטן.

דער חבר איוואַנאָוו האָט זיך באַוויזן און געהאַלטן אין דער האַנט די רויטע פאָן, אויף וועלכער ער האָט געהאַט אויסגעמאָלט זיין לאָזונג.

דער חבר רישקאָוו האָט זי פונאַנדערגעוויקלט, און ביים ליכט פון

אויפפלאקערנדיקע, ווייס־גווארדיסטישע פולעמיאטן, נאכאמאל איבערגע־לייענט דעם לאזונג אויפן קול:

„שלום — די שטיבלעך; מלחמה — די פאלאצן!"

ער האט גענומען די פאן, זי אנגעהאנגען אויף א הארמאט און באפוילן:

— נו, קינדערלעך, שטעלט זי ארויס אויפן סקאבעלעוו־פלאץ, פארן „רעוואלוציאנערן קריגס־קאמיטעט", און הייבט אן. איך וועל דעריווייל גיין ווייטער אונטערהאנדלען וועגן שלום.

מאסקווער גאסן, מאסקווער דעכער האבן אנגעהויבן צו שפייען מיט פייער. פון סקאבעלעוו־פלאץ האבן זיך געטראגן גליענדיקע דונערן. איי־נער פון די דאזיקע דונערן איז אריין אין אן אפטייק, יואם האט זיך געפונען אויף א אן ערשטן שטאק פון א הויף אויף סאדאווע גאס, אויפ־געריסן א מאגאזין פון בענזין און אלקאהאל. און עס האט זיך געדאכט. אז מאסקווע האט ווידער אנגעטון דאס רויטע קאפל. די גאסן זענען געווארן העל־באלויכטן פון ברענענדיקע הייזער־שטורקאצן.

דער געפאנצערטער אויטאמאביל, באלאדן מיט רעוואלוציאנערע רוי־טע גווארדיסטן, צווישן וועלכע עס האבן זיך אויך געפונען חברטע סאפיע מיט דער חברטע מאסלאווע, האט זיך אוועקגעטראגן א שטאלצער דורך די ווייס־גווארדיסטישע פאטרולן אין די ארבעטער־קווארטאלן, געבראכט הילף צו די אפגעשוואכטע ראיאנען. די לאנג־אויסדויערנדיקע יונגע רויטע גווארדיסטן האבן געקראגן אויפלעזונג פאר זייער ווארטנדיקן כעס. אויף סוכאראווסקע האט מען אומגעווארפן א צייטונגס־בודקע, אנגעווארפן א פאר טונען, אפגעבראכן טויערן, ארויסגעווארפן מעבל פון די הייזער, — און חברטע סאפיע האט געקאנט דערפילן איר לאנג־יעריקן חלום, געקאנט מיט איר געהויבענער מיידלשער ברוסט, מיט אירע פאליענדיקע האר, מיט אן אנגעלאדענעם רעוואלווער, שטיין אין דער שפיץ פון רויטע גווארדיסטן אויף באריקאדן אין צארס הויפטשטאט.

עס האט אנגעהויבן צו רעגענען מיט פייער פון דעכער, פון בוידעם־שטיבער. די גאלדענע קופאלן פון די מאסקווער צערקוועס האבן די נאכט העל באלויכטן, אויפגעפלאמט און געלויכטן זיך ווי גרויסע שטערן מיט זייער גאלדענעם שיין אין פייערדיקן רעגן.

דא און דארט האט א רויטער פייער־קאם אויפגעפלאמט איבער א

דאך אין א ווייטן אָפּטייל פון שטאָט. דאָ און הארט האָט זיך צעשפּילט א גלאָקן־קלימפּערן פון א צערקווע, וואָס האָט געגרופן צו חילוף גאָט אָפּצו־ראַטעווען די מוטער־רוסלאַנד. די קלונגען פון די צערקווע־גלאָקן האָבן נאָר מיט זייערע מעטאַלענע שטימען אויפגעמונטערט די הארמאַטן־העלדזער פון סקאָבעלעוו־פּלאַץ צו שפּייען וואָס מער פייער פון זיך.

אינעווייניק אין גובערנאַטאָרס הויז איז געזעסן הבר רישקאָוו זייער רואיק ביים טעלעפאָן און אונטערגעהאַנדלט מיטן „קאָמיטעט פאַר געזעל־שאַפטלעכער זיכערקייט" וועגן שלום־באַדינגונגען, אונטער די מעטאַלענע שטימען, וואָס עס האָבן פון זיך אַרויסגעכאַרכלט די לאַנגע רערן פון די הארמאַטן פאַר זיין פענצטער.

חברטע איזמאַילאָווע, וואָס האָט דורך די גרויסע פענצטער פון גו־בערנאַטאָרס הויז געזען די פייערן, וואָס צינדן זיך אָן איבער די מאָסקווער הייזער, האָט זיך דערשראָקן פאַר איר מאָסקווע. אין איר האַרץ האָט זיך אויפגעוועקט דאָס פּאַטריאָטישע בלוט פון אירע עלטערן, און זי איז גע־קומען צו לויפן אין קאַבינעט פון פאָרזיצער פון „אויספּיראָם" א דער־שראָקענע און א בלייכע:

-- וואָס טוען זיי? זיי וועלן דאָך פאַרניכטן מאָסקווע! הייבט אָפּ־שטעלן די הארמאַטן!

— באַרואיקט אייך, חברטע! מאָסקווע וועלן זיי נישט פאַרניכטן, -- האָט איר דער חבר רישקאָוו איינגעשטילט, און גערעדט דורך דעם טעלע־פאָן־רערל צום חבר אַנאַטאָל, וועלכער האָט זיך נאָך אַלץ געפונען אין דער שטאָט־דומע:

— חבר אַנאַטאָל, דאָס איז אַן ענטפער אויפן פאַרגאָסענעם פּראָלע־טאַרישן־זעלנערשן בלוט אויפן רויטן פּלאַץ. מיר זענען ווייטער גרייט אונ־טערצוהאַנדלען וועגן א בשותפותדיקן קאָמיטעט, אָפּצושטעלן תיכף די מיליטערישע אָפּעראַציעס...

דערווייל איז די באַפעלקערונג געווען די, וואָס האָט צומייסטנס גע־ליטן. זי האָט מורא געהאַט זיך צו באַווייזן אויף דער גאַס פאַר די קוילן, וואָס האָבן פריי אַרומגעבלאָנדזשעט און נאָך מער מורא געהאַט נישט אַריינצופאַלן אין די הענט פון די קריגערישע צדדים.

סיי די רייטע אַרבעטער און סאָלדאַטן, סיי די ווייסע יונקערס, — ריידע האָבן זיי אויסגעלאָזט דאָס פייער פון זייער קריגס־מוט אויף די

קעפּ פון דער ציוויל־ער באַפעלקערונג. יעדער איינער האָט באַרלאַנגט פּאַ־פּירלעך און דאָקומענטן. יעדער איינער האָט באַזוכט די טאַשן און צונע־נומען די גאָלדענע זייגערלעך און די פּאָר „קערענקעס", און ביי יעדן איי־נעם איז מען געווען אַ קאַנדידאַט צו ווערן אַריבערגעשיקט אויף יענער וועלט פאַר אַ קרבן אויפן מזבח פון דער רעוואָלוציע און צו ווערן דערנאָך פאַרשריבן פאַר אַ העלד אויפן חשבון פון צד פון די געווינער.

האָט זיך די אָרימע באַפעלקערונג איינגעשלאָסן אין די הייזער און נישט געוווסט צו וועמען זי באַלאַנגט -- צו די „רויטע", אָדער צו די „ווייסע", און געוואַרט, אַז עס זאָל קומען הילף פון פראָנט. איינער האָט דעם צווייטן געהאַלטן אין איין פאַרזיכערן, אַז עס גייען פון דאָרטן עשאַ־לאָנען מיט קאָזאַקן. די אייזנבאַנער וועלן זיי דורכלאָזן אָפּצוראַטעווען די הייליקע שטאָט.

אַ מאַנגל פון לעבנס־מיטלען האָט שוין סיי־ווי־סיי נאָך פון די פריער־דיקע צייטן עקזיסטירט. האָבן די רייכע געלעבט פון די אָנגעפּלטע זאַ־פּאַסן מיט פּראָוויאַנט, וואָס זיי האָבן זיך אָנגעגרייט אין די בעסערע צייטן. און די אָרימע האָבן סיי־ווי־סיי געהונגערט, אָדער מיט גרויס סכנה זיך אַריינגעכאַפּט דורך דער הינטער־טיר אין אַ געוועלבל אַריין און געבעטן אַביסל גרויפן, דאָס חיות צו דערהאַלטן.

די מאָסקווער אָרימע באַפעלקערונג, ווי גאַנץ רוסלאַנד, איז געווען אַזוי אויסגעמוטשעט פון די געשעענישן, וואָס זענען זינט דער פעברואַר־רעוואָלוציע געגאַנגען ראַפּטום איינע נאָך די אַנדערע, אַז עס איז איר שוין געווען אַלצאַיינס, ווער עס וועט נעמען די מאַכט. אַבי מען זאָל זיך אויפ־הערן צו קריגן, און עס זאָל זיין אַ שטיקל אויטאָריטעט אין לאַנד, אונטער וועמענס שוץ מען זאָל קאָנען צוריקקומען צום נאָרמאַלן לעבן.

די רייכע, ווידער, האָבן זיך געמיט צו מאַכן די באַלאַגערונג וואָס אַנגענעמער. רייכע קאָנען האָבן פאַרגעניגן אין יעדער לאַגע, אין וועלכער זיי זאָלן זיך נישט געפינען.

די באַלאַגערונג איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ מין ספּאָרט, מען קאָן זאָגן, אין אַ מין פאַרווייַלונג: אין די שטיבער איז געווען וואַרים, דאָס וועטער שיין, די עלעקטרי האָט געאַרבעט, און דער טעלעפאָן? דער טע־לעפאָן, קאָן מען זאָגן, איז געווען בעת דעם בירגער־קריג, וואָס איז אָנ־געגאַנגען אין מאָסקווע, נייטראַל. ער האָט באַדינט אי די „ווייסע", אי די

„רויטע" און נאָך געהאַט צייט צו צעטראָגן געשפּרעכן פון די מאָסקווער שיינע ווייבלעך פון איינער צו דער אַנדערער. זיי האָבן זיך אויסגעפרעגט אויפן געזונט און איבערגעטראָגן רכילות און פּלאָטקעלעך וועגן די שיינע יונקערלעך, וואָס שטייען ביי זיי אין די הייזער. עס איז געווען אַ גוטער צייט־פאַרטרייב, ווייל עס איז נישט געווען וואָס בעסערס צו טון. און דער טעלעפאָן, מוז מען צו זיין לויב צוגעבן, האָט בעת די טרויעריקע טעג פונקציאָנירט בעסער און פּינקטלעכער, ווי אין די געוועגלעכע, נאָרמאַלע צייטן.

מען איז אָפּגעזעסן גאַנצע נעכט און געשפּילט „פּרעפעראַנס" און „פּאָקער". מיט איין וואָרט — מען האָט זיך געמיט צו פאַרברענגען די צייט, ווי עס האָט זיך נאָר געלאָזט, וואָס אַנגעזעמער. און די מאָסקווער שיינע דאַמעטשקעס, מוז מען צוגעבן צו זייער לויב, האָבן בייגעשטייערט זייער טייל, כדי אויפצוהאַלטן די גוטע שטימונג ביי דער באַפעלקערונג אין די טרויעריקע טעג מיט דעם, וואָס זיי האָבן געלאָזט „אוכאַזשעווען" נאָך זיך, ווי פאַר מצווה וועגן, ביז קערענסקי און גענעראַל קראַסנאָוו וועלן צושיקן הילף פון פראָנט. אַ גרויסע געלעגנהייט פאַר פלירטעווען האָבן אויך געגעבן די שיינע, יונגעטשקע יונקערלעך און די בלוט און מילך־יונגע אָפיצירלעך — די בראַווע באַשיצער, וועמען מען האָט אַריינגענומען אין די שטיבער, כדי זיי אָצוואַרימען פון דער קעלט פון גאַס.

אַנדערע דאַמען זענען געגאַנגען נאָך ווייטער. זיי האָבן זיך אַזוי מו־טיק באַנומען ביים דערפילן זייער פּאַטריאָטישן חוב, אַז זיי האָבן כמעט איינגעשטעלט זייערע לעבנס. זיי זענען געווען פאַרנומען אַ גאַנצן טאָג מיט צוגרייטן „בוטערשניטן", איינגעוויקלט זיי אין פּאַפּירן, זענען אַרויס אויף דער גאַס און אויף שטריקעלעך, וואָס די יונקערלעך האָבן זיי אַראָפּ־געשיקט פון אויבן, אַרויפדערלאַנגט אויף די דעכער...

נאָר קיינער האָט נישט געגלויבט, אַז די באָלשעוויקעס מיינען טאַקע ערנסט צו פאַרכאַפּן די מאַכט, וועלכע זיי קאָנען דאָך סיי־ווי־סיי נישט אָנהאַלטן. מען האָט געהאַלטן, אַז עס איז נאָר אַ דורכגייענדיק געשעעניש, אַן „עפּיזאָד" אַזעלכער פון דער רוסישער רעוואָלוציע. די ברייטע רוסישע נשמה האָט זיך אַ שפּיל־געטון, און זי וועט זיך באַלד באַרואיקן.

***

אויף די גאסן האָט מען זיך געשלאָגן, און חבר רישקאָוו האָט גע־האַלטן אין איין פירן אונטערהאַנדלונגען וועגן „שלום־קאָמיטעט" גע־האַלטן אין איין טיפער שטופן דאָס קלעצל אין די רעדער פון „קאָמיטעט פאַר געזעלשאַפטלעכער זיכערקייט", פאַראַליזירט זייער טעטיקייט, צע־שפּאָלטן די כוחות.

פון דער צווייטער זייט איז געווען די חוצפּהדיקע האַלטונג פון די ווייסע אָפיצירן און יונקערס, וועלכע האָבן שוין גאַנץ אָפן גערעדט וועגן דעם, אַז מען דאַרף ליקווידירן דעם אומזין (די רעוואָלוציע), און האָבן גע־זונגען צאַרישע לידער אויף די גאַסן. דאָס האָט אָפּגעשראָקן די רעוואָ־לוציאָנערע עלעמענטן, וואָס האָבן זיך געפונען אין „קאָמיטעט פאַר געזעל־שאַפטלעכער זיכערקייט", צוצואיילן דעם זיג איבער די באָלשעוויקעס.

דערצו האָבן נישט ווינציק צוגעהאָלפן טאַקע דעם חבר סמירנאָווס האַרמאַטן, וואָס האָבן אָנגעוואָרפן אַ שרעק אויף דער באַפעלקערונג און אַרויסגערופן אין שטאָט־דומע אַ פּחדנישע איבערשאַצונג פון די באָלשע־וויסטישע כוחות. די אונטערהאַנדלונגען וועגן שלום האָבן זיך אָנגעהויבן.

די מיליטערישע אָפּעראַציעס האָבן זיך פון ביידע זייטן אָפּגעשטעלט אויף פיר און צוואַנציק שעה. און אַז די פיר און צוואַנציק שעה האָבן זיך געענדיקט, און צו קיין רעזולטאַטן האָט עס נישט געבראַכט, האָבן זיך שוין געפונען נייע מלאכים פון שלום אין געשטאַלט פון די אייזנבאַנער, פון די פּאָסט־באַאַמטע, וואָס האָבן ביידע צדדים געשטעלט אַן אולטי־מאַטום, אַז זיי וועלן דורכלאָזן עשאַלאָנען מיט קאָזאַקן אין דער שטאָט אַריין.

חבר רישקאָוו האָט נאָר דאָס געוואָלט. ער האָט שוין געזאָרגט דער־פאַר, אַז מען זאָל נישט קומען צו קיין פאַרשטענדיקונג. יעדעס מאָל האָט ער אַרויסגערוקט אַנדערע פאָדערונגען. וואָס מער עס האָבן זיך פאַרצויגן די אונטערהאַנדלונגען, אַלץ שטאַרקער איז געוואָרן דעם גובערנאַטאָרס הויז. ביי די „ווייסע" איז געפאַלן דער גייסט. זייערע כוחות זענען זיך צערונען. די כוחות פון די באָלשעוויקעס דאַקעגן האָבן זיך געשטאַרקט. די פאַבריקן האָבן זיך אָפּגעשטעלט. איצט האָבן שוין אָנגעהויבן צו שטראָמען צום גובערנאַטאָרס הויז אַרבעטער פון אַלע ראַיאָנען און זיי האָבן זיך גע־שטעלט אין רשות פון „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט".

חבר רישקאָוו איז געוואָרן וואָס אַמאָל מער פאָדערנדיק. ער פאַר־

לאנגט שוין, אז מען זאָל די ווייסע גוואַרדיסטן אַנטוואָפענען און איבער־לאָזן דאָס געווער בלויז ביים פּראָלעטאַריאַט.

די אייזנבאַנער לייגן זיך ווידער אַריין אין שלום, שאַפן נייטראַלע זאָנעס, די אונטערהאַנדלונגען פאַרשלעפּן זיך.

דערווייל באַזעצט מען דעם טעלעגראַפן־אַמט, מען קריגט פאַרבינ־דונגען מיטן צענטער. פון דאָרטן הייבן שוין אָנצוקומען מער ידיעות. די לאַגע הינטער פּעטראָגראַד קלערט זיך אויף. קראַסנאָווס קאָזאַקן פאַר־שטענדיקן זיך מיט די רויטע גוואַרדיסטן, אויסצומיידן דעם בירגער־קריג. זיי פאָדערן אויף קערענסקין, ער זאָל גיין מיט אַ ווייסער פאָן אין דער הויפּטשטאָט. קערענסקי אַנטלויפט.

חבר רישקאָוו זאָרגט שוין דערפאַר, אַז פון קערענסקיס פּחדנישן פאַר־שווינדן זאָל זיך דערוויסן גאַנץ מאָסקווע.

דער „קאָמיטעט פאַר געזעלשאַפטלעכער זיכערקייט" שפּאַלט זיך. די לינקע עלעמענטן אין קאָמיטעט שרעקן זיך וואָס אַמאָל מער פאַר די „רעכטע" אָפיצירן, וואָס זענען אָפענע קאָרנילאָווצעס. עס הייבט זיך אָן אַ קריגעניש. דער גייסט ביי די יונקערס פאַלט אויך. די אָרימע און יידישע עלעמענטן צווישן די יונקערס דערמאָנען זיך אָן זייער אָפּשטאַם, באַ־האַלטן זיך אויס און לויפן אַריבער צו די „רויטע". וואָס אַמאָל מער ווערט די „מוטער־רוסלאַנד" רייף ווי אַ פלוים פאַרן באָלשעוויסטישן אַפּעטיט...

די מאָסקווער באַפעלקערונג, וואָס האָט ביז איצט באַטראַכט די „ווייס־סע" אָפיצירן פאַר אירע רעטערס; די מאָסקווער ווייבלעך, וואָס האָבן גע־האַלטן אין איין קאָכן געקעכטס, אין איין צוגרייטן „בוטערשניטן" און זיי אַרויפצודערלאַנגען אויף שנירלעך צו די שיינע יונקערס אויף די דעכער, זענען געוואָרן אויסגעמוטשעט פון דער לאַנגער באַלאַגערונג, פון דעם זעקס־טאָגיקן פאַרשפּאַרט זיין אין די היימען, פון דער אומבאַוווסטקייט פון דער לאַגע, אין וועלכער זיי געפינען זיך, פון דער טויט־שרעק, וואָס איז געפלויגן איבער זייערע קעפּ.

בחינם האָט מען געוואַרט אויף דעם אַנטשיידענעם שריט, וואָס מען האָט געהאַלטן אין איין איינרעדן, אַז ער קומט יעדן מאָמענט, און וועט מאַכן אַן ענדע צו דער לאַגע. בחינם האָט מען געהאַלטן אין איין פאַר־ויכערן, אַז די שטאָט געפינט זיך פעסט אין די הענט פון די „ווייסע", און זיי קאָנען יעדן אויגנבליק מאַכן אַ סוף מיט די באָלשעוויקעס. בחינם

האָט מען געהאַלטן אין איין טרייסטן, אַז אויפן וועג קיין מאָסקווע גע־פינען זיך העטמאַנען מיט קאָזאַקן און אפילו קערענסקי אַליין, וואָס האָט שוין צוריקגענומען פעטראָגראַד און גייט אין דער שפּיץ פון אַן ארמיי, כדי צו באַפרייען דאָס מוטערל־רוסלאַנד.

קיין הילף איז נישט געקומען, קיין קלאָרקייט איז נישט אריינגע־טראָטן אין דער סיטואַציע. און אַזוי ווי מ'איז געווען פאַרשפּאַרט, באַלאַ־גערט פון דעם ערשטן טאָג פון אויסברוך פון דער באָלשעוויסטישער רע־וואָלוציע, אַזוי האָט עס אָנגעהאַלטן אויך איצט. קיין עסן איז נישט געווען. דער פּראָוויאַנט האָט זיך אויסגעשעפּט, און קיין איין האָפענונג איז נישט מקוים געוואָרן! האָט די מאָסקווער באַפעלקערונג, צום סוף, ווען זי האָט באַמערקט, אַז די מאַכט גייט אַריבער צו די באָלשעוויקעס, זיך געגעבן אַ וואַקל אויף דער לינקער זייט.

צוערשט האָבן זיך אויפגעהויבן די אָרימע ראַיאָנען אין די עקן פון דער שטאָט. זיי האָבן אַליין פאַרטריבן די יונקערס מיט די אָפיצירן און געהאַלפן די באָלשעוויקעס. אפילו אין צענטער פון דער שטאָט, ווו עס האָבן געוווינט די רייכע, האָט מען אויף די נעכטיקע רעטערס אָנגעהויבן צו קוקן מיט שלעכט־אָנזאָגנדיקע, פאַראַכטנדיקע בליקן. דאָס וואָרט „יונ־קער", וואָס נעכטן האָט עס נאָך באַדייט אַ שטאָלצע האָפענונג, איז פאַר־וואַנדלט געוואָרן אין אַ זידל־וואָרט. די מאָסקווער ווייבלעך, וואָס האָבן זיך ערשט נאָר־וואָס געהאַלטן אין איין פּיעשטשען מיט די יונגע, שיינע אָפיצירלעך, האָבן זיי אָנגעהויבן צו זידלען מיט די נעמען „ווייסע גוואַר־דיסטן", „קאָנטר־רעוואָלוציאָנערן". ביי אַ סך פון די אָפיצירן האָט מען אָ געהויבן צו דערקענען זייער אָפּשטאַם, און גענומען זיי זידלען מיט „זשידאָווסקע מאָרדע".

קאַפּיטל 15

קאַוויאָר און שאַמפּאַניער

אין האָטעל „מעטראָפּאָל" איז נאָך דער צעמישונג, וואָס איז געוואָרן אין דעם ערשטן טאָג, געקומען אַ ראַדיקאַלע ענדערונג. דאָס לעבן אין

האָטעל, קאָן מען זאָגן, איז נאָך דער סומאַטאָכע פון דעם ערשטן טאָג געוואָרן כמעט נאָרמאַל.

אינגאַנצן נאָרמאַל איז עס נישט געווען. דאָס הייסט, די געסט האָבן, אַ חוץ אין די זאַלן פון האָטעל, נישט געהאַט קיין פרייע באַוועגונג. דער האָטעל איז געווען אָפּגעשניטן פון דער דרויסנדיקער וועלט.

די „קאָמיסיעס", וואָס דער אַדוואָקאַט האָט באַשאַפן, האָבן נישט געהאַט וואָס צו טון, האָבן זיי זיך פאַרוואַנדלט אין אַ „ווילטעטיקן רויטן קרייץ". מען האָט באַשאַפן אַ לאָטעריע פאַרן נוצן פון די בראַווע פאַר־טיידיקער.

די דאַמען זענען איצט געווען פאַרנומען מיטן פאַרקויפן געווין־צעט־לען. אָבער אַזוי ווי דאָס געזעלשאַפטלעכע לעבן איז געווען אַ געצוווּנגע־נעס, איז עס באַלד פאַרמיאוסט געוואָרן. די געזיכטער, וואָס האָבן זיך גע־האַלטן אין וואַרפן אין די אויגן, זענען באַלד געוואָרן באַקאַנט, ווי אַלטע, אויסגעריבענע מטבעות. מען האָט זיך געפילט, ווי אויף אַן ענגער שיף, בעת אַ לאַנגווייליקער ים־רייזע, — אַ מיליאָן פאַר אַ ניי פּנים.

מען מוז אָבער צוגעבן, אַז נישט אַלע האָבן זיך אַזוי געלאַנגווייליקט. אַנדערע ווייבלעך זענען אין זייער חוב אונטערצוהאַלטן די גוטע שטימונג אין דער געזעלשאַפט, געגאַנגען אַזוי ווייט, אַז זיי האָבן אַרויסגערופן אייפערזוכט־סצענעס מצד זייערע מענער און אַנדערע מענלעכע צוגעהעריקע. צוממייסטנס האָט וועגן זיך געמאַכט רעדן דאָס פּיקאַנטע ווייבל, וואָס איז ביים ערשטן אויסברוך פון די אומרוען אַריינגעקומען אין ביליאַרד־זאַל אַ לאַכנדיקע, באַגלייט פון אַ כאַליאַסטרע יונגעלייט, און וואָס האָט אַרויס־גערופן דעם אויפברויז פון די עלטערע דאַמען. אין אירע צימערן קומען פאַר ביי־אַכט גאַנצע „אָרגיעס" — האָט מען זיך געסודעט אין די אויערן.

צוליב דעם האָבן געזאָלט פאַרקומען סקאַנדאַלן, און עס האָט אַפילו געזאָלט קומען צו פּעטש. אויך האָט מען גערעדט וועגן אַ דועל צווישן צוויי זייער רעספּעקטפולע מענער וועגן באַליידיקטער דאַמען־ערע. מען האָט אָפּגעלייגט אויסצופירן די „ערן־פליכט", ווען די צייט וועט דערלויבן.

אָבער די אַלע גרעסערע און קלענערע סקאַנדאַלן, די דעליקאַטע. פּי־קאַנטע „ערן־זאַכן" האָבן אויך געהאַט זייער גוטע זייט. זיי האָבן געהאָלפן אַריינברענגען אַביסל אָפּוועקסלונג אין דעם מאָנאָטאָנעם לעבן פון באַ־לאַגערטן האָטעל.

אויך מיטן באשפייזן די איינוווינער פון האָטעל זענען איצט געווען שווערקייטן. עס האָט זיך באַלד אויפן צווייטן טאָג פון דער באַלאַגערונג ארויסגעשטעלט, אַז דאָס הויז איז גוט פאַרזאָרגט מיט כלערליי דעליקאַטעסן און טייערע געטראַנקען. דערפאַר האָט זיך אָבער באַלד געפילט אַ דוחק אין פּראָסטע נייטיקע שפּייז־אַרטיקלען, למשל, אין ברויט, אין פאַרשידענע גרויפּן, אין קאַרטאָפל און אין אַנדערע מענטשלעכע נאַרונג. ברויט איז, ווי באַוווסט, דער באַליבטסטער ביסן ביים רוסישן מענטש, ביי רייך און ביי אָרים. דאָך האָבן זיך די מענטשן דאָ אין האָטעל געקאָט באַגיין אָן ברויט. עס זענען געווען אַנדערע שפּייזן, ווי למשל, קאַוויאָר.

נאָר דערפאַר אָבער, ווייל ברויט איז נישט געווען בנמצא, איז עס געוואָרן אַזאַ רייך־ביסן, אָן וועלכן מען האָט נישט געקאָנט אויסקומען.

אַז איינער האָט דערזען ביים אַנדערן אַ שייבעלע שוואַרץ ברויט, איז ער געווען גרייט ביי אים עס ארויסצוקרינגן כאָטש דורך אַ מאָרד...

מען האָט באַנוצט אַלערליי סוחרישע שטיק, וואָס מען פלעגט קאָמבינירן ביי גרויסע געשעפטן, כדי אויסצוקויפן ביי דער דינערשאַפט זייערע קאַרנע פּאָרציעס.

דערפאַר אָבער, וואָס איז שייך אַנדערע דעליקאַטעסן איז געווען איבערגענוג: פאַרשידענע גערויכערטע לאַקסן, אַסטראַכאַנער ווייס־פליישיקע, פעטע פיש, קרימער פעטע, גרויסע הערינג, נאָר דער עיקר — קאַוויאָר. גאַנצע טעפּ מיט קאַוויאָר אין פאַרשידענע קאָלירן; שוואַרץ, האַלב־שוואַרץ, גרוי, רויט, אי פרישער, אי געפרעסטער. דער האָטעל האָט געמוזט האָבן אין קעלער רעזערוואַרן גאַנצע, אַזוי ווי ער וואָלט דאָרטן אַ געהיימען קאַוויאָר־קוואַל באַזעסן. וויפל מען האָט געוואָלט, נישט קוקנדיק אויף דער אומבאַשטימטקייט פון דער לאַגע, וואָס האָט געהערשט, האָט מען פאַרקויפט, — פאַרשטייט זיך, אויב מען האָט נאָר באַצאָלט דעם פּרייז. אַזוי ווי געלט האָט דענסטמאָל כמעט געהאַט פאַרלוירן זיין ווערט אין דער אומבאַשטימטער צייט, און עס איז ביי די מענטשן, וואָס האָבן באַוווינט דעם האָטעל, אויך קיינמאָל קיין גרויסע מניעה נישט געווען, איז די געלט־פּראַגע אינגאַנצן אַראָפּגעפאַלן, — אין גייסט פון דעם נביאישן פּסוק: „היינט וועלן מיר עסן, היינט וועלן מיר טרינקען, — מאָרגן וועלן מיר שטאַרבן".

אין דער ערשטער צייט האָט מען צום קאַוויאָר געקאָנט באַקומען אַ

פלעצל אמאָל, אין אַן אויסנאַם ביי אַ ספּעציעלער פּראָטעקציע — אַ שייבל שוואַרץ ברויט. ווער עס האָט געוואָלט, האָט געקאָנט האָבן אַביסל צעהאַקטע ציבעלע און, פאַרשטייט זיך, זיין קאַראַפינקע „וואָדקע", אַכט און פערציקער אָדער זעקס און ניינציקער.

אָבער באַלד האָבן זיך די פּלעצלעך אויסגעלאָזט, טיילמאָל האָט מען נאָך באַקומען אַ שטיקל זיסן ביסקוויט. אָבער דאָס ערגסטע, וואָס האָט געקאָנט פּאַסירן, איז געשען: אין רוסלאַנד געהערט „וואָדקע" צו די נייטיקסטע לעבנס־פּראָדוקטן, איז עס אויך באַלד פאַרשוווּנדן, און עס איז איבערגעבליבן אויף זיין אָרט — שאַמפּאַניער.

קאַוויאָר, נישט אַלס פאַרשפּייז, נאָר אַלס מאַכל, אין גרויסע פּאַר־ציעס, אָן אַ מעליקן צובייס, אָן אַ טרונק „וואָדקע", — פאַרקלעבט דעם האַלדז מיט לייכעץ און באַשאַפט אין מאָרגן אַן איבערפלוס פון שליים־פליסיקייט, מיט וועלכן עס גיסט זיך אָן דער מאַרך פון די ביינער און רופט אַרויס אַן איבערפלוס פון שטייגנדיקער לעבנס־ענערגיע...

אַזוי ווי עס איז אָבער נישט געווען דעם קלעבנדיקן קאַוויאָר מיט עפּעס אַנדערש צו פאַרגיסן, נאָר מיט שאַמפּאַניער, האָט דער דאָזיקער פייערדיקער שטן־געטראַנק נאָך געהאָלפן אויפוועקן דעם יצר־הרעשן אַפּע־טיט, וועלכן דער קאַוויאָר האָט אַרויסגערופן...

פאַרשטייט זיך, אַז אַזאַ איבערמוטיקע יוגנטקייט, וואָס האָט זיך אַזוי פּלוצים דערוועקט ביי די איינוווינער פון דעם אָפּגעשלאָסענעם האָ־טעל, וואָס האָבן, אגב, נישט געקאָנט איינער דעם אַנדערן אויסמיידן, האָט געמוזט ברענגען צו אַלערליי קאָמפּליצירטע און אומאַנגענעמע צו־זאַמענשטויסן און קאָנפליקטן, וואָס איז נאָר געדעמפט געוואָרן דורך דער שלעכטער צייט, וואָס מען האָט דורכגעמאַכט.

דערפאַר אָבער זענען די אויסזיכטן פאַר אַ באַלדיקער ליקווידאַציע פון די אומאַנגענעמע געשעענישן געווען גלענצנדיקע: יעדן טאָג האָט מען פאַרזיכערט, אַז די לאַנג געפינט זיך זיכער אין די הענט פון די פּאַטריאָטישע פאַרטיידיקער, אַז די שטאָט איז איינגאַנצן באַזעצט דורך די געטריי־געבליבענע טרופּן, און זיי קאָנען יעדן טאָג מאַכן אַ תל פון גובערנאַטאָרס הויז. נאָר קיינער האָט נישט פאַרשטאַנען, פאַרוואָס מען האַלט די איינוווינער געפאַנגען אין די הייזער, און מען לאָזט זיי נישט אַרויס אויף דער גאַס. עס האָט געהייסן, אַז דאָס טוט מען צוליב דער זי־

בערקייט פון די בירגער. אויף דער גאס גייען-אָן איינצלנע קאמפן, און א קויל קאָן אמאָל פארבלאָנדזשען. די בירגערלעכע צייטונגען זענען ארויסגעגאנגען רעגלמעסיק דורך די פאָר טעג און געהאלטן אין איין שיטן פעך און שוועבל אויף די באָלשעוויקעס, און דערמונטערן די פאַ־טריאָטישע פארטיידיקער צו מעשים. דער טעלעפאָן האָט פונקציאָנירט גרויסארטיק, דינסטלוסטיק, ליבנסווירדיק, — בעסער ווי אין נאָרמאלע צייטן.

דאָס עלעקטרישע ליכט איז נישט איבערגעשניטן געוואָרן, און מיש־קע „מאָלאָדעץ", וועלכער איז נאָך אלץ געווען דער איינציקער צושטע־לער פון אינפאָרמאציעס פארן באלאגערטן האָטעל, האָט געהאלטן אין איין באַרואיקן די געמיטער, ווי אן אָפיציעלע טעלעגראפן־אגענטור אין צייט פון מלחמה.

די באָלשעוויקעס גיבן זיך אונטער אָן באדינגונגען. עס זיצט שוין א געמישטער קאָמיטעט צו פארהאנדלען וועגן די באדינגונגען פון דער באָלשעוויסטישער קאפיטולאציע. אין שטאָט איז געקומען צופאָרן דער קאָמיטעט פון די אייזנבאנער און געשטעלט אן אולטימאטום די באָלשע־וויקעס באלד זיך אונטערצוגעבן. קערענסקי מיטן גענעראל קראסנאָוו זע־נען שוין אין צארסקאָיע סעלאָ, פון פראָנט גייען עשאלאָנען, און דאָס־גלייכן.

קיינער האָט נישט געקאָנט געוויר ווערן פון וואנען מישקע שעפּט זיינע אינפאָרמאציעס. מען האָט אים געהאלטן אין איין נאָכשפּיאָנירן, ביז מען איז עס ענדלעך דערגאנגען.

נאָר דאָס אויסגעפינען פון מישקעס אינפאָרמאציע־קוועלן האָט נישט פארמינערט זיין אָנזען אין די אויגן פון די איינוווינער פון האָ־טעל, נאָר, אדרבא, נאָך פארגרעסערט:

אין האָטעל האָט זיך צוזאמען מיט די געסט געפונען א דאמע, מיט וועלכער מישקע איז געווען זייער נאָענט באפריינדעט. שפּעטער איז מען געוויר געוואָרן, אז די דאמע איז א לעגיטים אָדער א נישט לעגיטים ווייב (דאָס האָט מען באין אופן נישט געקאָנט פעסטשטעלן) פון איינעם פון די אָנפירער פון די פארטיידיקער, א זייער הויכע פיגור, א קאָמאנדיר פון א ראיאָן. דער דאָזיקער דאמע איז טאקע אלס אויסנאם געווען דער־לויבט צו באהאלטן ביי זיך איר קליין הינטעלע, — וואָס אלע אנדערע

דאמען האָבן זי דעריבער מקנא געווען און דאָס געהאַלטן פאַר נישט גערעכט.

מישקע „מאָלאָדיעץ" איז געוואָרן מיט דער „קאָמאַנדירשע", ווי מען האָט זי גערופן, אַ גאַנץ נאָענטער מחותן.

די „קאָמאַנדירשע" איז געווען אַ ברונעטע, מיט חנעוודיקע וואָנ־סעלעך און יצר־הרע־פלעקלעך אויפן פּנים. כאָטש זי איז אין דער פיגור געווען אַביסל קאָרפּולענט, מיט דיקע, פלייישיקע ראַנדן, אָבער אירע חנעוודיקע שוואַרצע וואָנסעלעך האָבן איבערגעוויזן די וואָגשאָל צום גונסטן פון איר זייט. די שוואַרצע, שיטערע וואָנסעלעך האָבן געבראַכט צו דער אַנטשיידונג, אַז זי איז אַ שיינע.

די דאָזיקע „קאָמאַנדירשע" האָט, פאַרשטייט זיך, געהאַט גרויס אָנזען אינעם הויז, און צוליב איר — אויך מישקע. מישקע איז נישט אָפּגעטראָטן פון איר, געהאַלטן אין איין נאָכגיין נאָך איר שווערפאַלדיקן הינטן, אַזוי ווי זי האָט זיך נאָר באַוויזן אין די אַלגעמיינע געזעלשאַפט־לעכע צימערן. ער האָט שטענדיק געהאַט פאַר איר אַ גוט וואָרט און אַ שמייכל, און איז עס נישט געווען פאַר איר (ווען זי האָט זיך געפונען אין נישט קיין גוטער שטימונג), איז עס געווען פאַר איר בזיים־הינטעלע מיטן נאַסן נעזל, וואָס האָט געהאַלטן אין איין אַרויסקוקן פון אירע וואַ־רימע בריסטן. דער עפּעקט איז געווען דער זעלבער. דאָס הינטעלע איז געווען אַ טייל פון איר. אַזוי ווי דער קאָמאַנדיר האָט אָפּט באַזוכט די דאַמע אין איר צימער, איז זי, פאַרשטייט זיך, געווען גוט אינפאָרמירט פון די ערשטע קוועלן. פון איר און דורך איר טאַקע האָט זיך גענומען מישקעס אינפאָרמאַציעס.

— מישקע, געדענק אין גאָט, גיי ווער געוויר ווי מיר האַלטן! — האָט מען זיך געבעטן ביי מישקען. נאָך יעדן באַזוך, וואָס דער קאָמאַנ־דיר האָט געמאַכט דער דאַמע, איז מישקע שוין געווען הינטער איר מיטן ברייטן, צו דינען גרייטן, שמייכעלע, מיט דער פראַגע אויף זיינע ליפּן: וועגן דעם געזונט, וועגן דער שלאָף־פעאיקייט און מאָגן־באַפינדלעכקייט פון דער דאַמע און איר הינטל.

— נו, מישקע, ביסט שוין עפּעס געוויר געוואָרן?

— עס איז גוט, אַז בעסער דאַרף גאָרנישט זיין. דער קאָמיטעט

זיצט און ארבעט־אויס די באדינגונגען פאר דער באלשעוויסטישער קאַ־פיטולאציע.

— ווען וועט עס שוין נעמען א סוף, מישקע?

— אביסעלע געדולד, אביסעלע געדולד, — זאָגט מישקע כמעט אין אַן אָפיציעלן טאָן.

די לאַגע, האָט זיך געדאכט, איז אזא זיכערע און אזא בארואיקנ־דיקע, אז נישט קוקנדיק אויף דער באלאגערונג פונעם האָטעל, איז די געזעלשאפט „ניי־רוסלאנד" דאָך געגרינדעט געוואָרן.

נאָך דעם ערשטן שרעק, ווען אלץ איז דורכגעגאנגען רואיק, האָבן זיך אויפן צווייטן טאָג די גרינדער פון דער געזעלשאפט ווידער פאר־זאמלט אין דעם מארמאָרנעם זאל פון האָטעל.

דער בארימטער אדוואָקאט האָט געהאלטן א פלאמיקע רעדע, וואָס איז געווען ווירדיק פארן ערנסטן מאָמענט, אין וועלכן די געזעלשאפט האָט זיך פארזאמלט. און נאָך צוויי טעג דינגען זיך וועגן דער באטייליקונג אין דעם געווין פון די אָנטיילנעמער אין דער דאָזיקער אונטערנעמונג, זענען פון דעם בארימטן אדוואָקאט האלפערין, מיט דער הילף פון א נאָטאר, וואָס האָט זיך געפונען אין האָטעל, אויסגעארבעט געוואָרן די סטאטוטן פון דער געזעלשאפט, און די צדדים האָבן זיך קעגנזייטיק מיט קאָנטראקטן פארפליכטעט. די קאָנטראקטן זענען אָפּגעשלאָסן גע־וואָרן און האָבן באקומען די געהעריקע אונטערשריפטן.

אדאנק מישקעס בארואיקנדיקע אינפאָרמאציעס האָבן די אקציעס פון דער געזעלשאפט טאקע באלד אויפן אָרט, דאָ אין באלאגערטן האָ־טעל, זיך געהויבן. זיי זענען געשטיגן צווישן די באטייליקטע און גרינ־דער, אינאיינעם מיט אלע אנדערע בערזע־פאפירן, וואָס האָבן נישט אויפ־געהערט צו קורסירן און צו ווערן נאָטירט צווישן די סוחרים און אנדערע בערזע־אונטערנעמער, וואָס האָבן זיך געפונען אין האָטעל. די אויסגע־שפרייטקייט זייערע האָט דערשטוינענדיק דערגרייכט אין די ווייטסטע קרייזן פון די באאמטע און דאמען צווישן די האָטעל־געסט. דאָס האנד־לען מיט פאפירן, דאָס שטייגן און פאלן פון די אקציעס פון דער נייער געזעלשאפט און אנדערע בערזע־פאפירן, לויט די אינפאָרמאציעס וועגן דער לאַגע, וואָס עס האָט צוגעשטעלט מישקע „מאָלאָדיעץ", איז איבע־

ריקנס געווען אי אינטערעסאנט און אי נוצלעך. דאס האט געהאלפן צו פארגעסן, אין דעם שווערן מאמענט, די אומאנגענעמע סיטואציע.

עס האט זיך באלד ארויסגעוויזן, אז מישקע האט געגרינדעט זיין אינפארמאציע־ביורא (מיט דער הילף פון דער חנעוודיקער ברונעטער דא־מעטשקע) טאקע צוליב די אינטערעסן פון דער בערזע בכלל און דער ניי־געגרינדעטער געזעלשאפט „ניי־רוסלאנד" בפרט.

מישקע האט געגארט זיך אריינצוקריגן אין דער דאזיקער נייער גע־זעלשאפט און זיך צו באטייליקן ביי איר גרינדונג. דער אלטער מירקין האט אים אבער, ווי א הונט, געהאלטן הינטער דער טיר. צו דעם צוועק האט מישקע געגרינדעט זיין אינפארמאציע־ביורא, בעסער געזאגט, צוויי ביוראס: איינע אן אלגעמיינע, פאר אלעמען, וואס האט ארויסגעגעבן נייעס אן דעטאלן, באלויכטונגען און אויסזיכטן, און אן אנדערע, א געהיימע, וואס איז איבערגעגעבן געווארן צו אויסדערוויילטע פון מויל צום אויער.

די לעצטע איז ספעציעל געווען אויסגערעכנט פאר די מיטגלידער פון דער געזעלשאפט „ניי־רוסלאנד".

— גבריאל חיימאוויטש, איך בין אין דער לאגע און גרייט אייך צו דינען! — זאגט מישקע מיט א גוט־דערצויגענעם דרך־ארץ צום פרעזי־דענט פון דער געזעלשאפט „ניי־רוסלאנד", צום אלטן מירקין.

א קלוגער, שפאטישער שמייכל שפילט איבער די באגראטע געלע וואנסעס פון אלטן מירקין, ער ציט אויס מיט דער האנט דערביי איינע פון זיינע באָרד־שפיצן און ער פרעגט גאנץ גלייכגילטיק:

— מיט וואס אייגנטלעך?

— איך האב נאר־וואס באקומען וויכטיקע אינפארמאציעס, — הייבט מישקע אן אין אן ערנסטן טאן.

— אינפארמאציעס? — שלאגט אים איבער דער אלטער מירקין.

— דאס אינטערעסירט מיך נישט. איך האב צייט צו ווארטן אויף די געשעענישן, ווען זיי קומען, און כ'דארף נישט זיי אנטקעגנלויפן, — שמייכלט דער אלטער.

— אבער, גבריאל חיימאוויטש, איך וויל אייך דינען.

— מען דארף נישט, — זאגט שוין דער אלטער שטרענג, און דאס

שמייכעלע פארשווינדט פון זיינע וואנסעס, און לאזט איבער א בכבודן פראסט אויף די לאנגע באָרד-שפּיצן.

— נאָך נישט? — זאָגט מישקע מיט א פולזאָגנדיקן אקצענט, און קוקט דעם אלטן פאָרשנדיק אין די אויגן.

— נישט היינט און נישט קיינמאָל, — זאָגט דער אלטער און לאָזט אים שטיין.

— נו, דאָס וועלן מיר נאָך זען, — רופט אים נאָך מישקע.

דער אלטער האָט זיך שוין אויסגעדרייט און איז פארשווונדן.

אזוי ווי מען זעט פון באשריבענעם, איז דאָס לעבן אין באלאגערטן האָטעל געווען כמעט א נאָרמאלס, מיט אלע זיינע פארגעניגנס, אינטע־רעסן און קליינע קאָמפּליקאציעס, וואָס דאָס לעבן רופט ארויס.

די באטייליקטע האָבן זיך געפונען אין דער בעסטער שטימונג, זיך אמוזירט, זיך געליבט, געהאנדלט, ווי עס האָט זיך נאָר געלאָזט פאר־טרייבן די צייט, און ארויסגעקוקט מיט האָפענונג אויפן אויסגאנג פון די געשעענישן. אזוי האָבן זיך געפילט אלע, א חוץ דעם, אויף וועמען עס איז זיך געווען צומיינסט צו ריכטן, לויט זיין טעמפּעראמענט און שטעלונג, אזוי צו זאָגן, — אלע, א חוץ דער בארימטער אדוואָקאט סאָ־לאָמאָן האלפּערין.

נאָר די געפאלענע שטימונג זיינע איז געקומען נישט צוליב דער אלגעמיינער לאגע, נאָר צוליב אן אייגענער אומאָנגענעמער דערפארונג.

מיטן בארימטן אדוואָקאט האָט פאָלגנדעס פּאסירט:

נאָכדעם ווי דער גרויסער צוועק, וואָס האָט אים געבראכט קיין מאָסקווע, איז דערגרייכט געווארן, נאָכדעם ווי די געזעלשאפט „ניי־רוסלאנד" איז געגרינדעט געווארן, האָט זיך דער בארימטער אדוואָקאט דערמאָנט אין זיינע געזעלשאפטלעכע פליכטן, וואָס עס לייגן אויף אים ארויף זיין שטעלונג, זיין אמט און זיין אנזען, אז ער מוז מיט זיין האנדלונג געבן א ביישפּיל אנדערע. ער טאָר נישט דאָ זיצן ווי א יידענע אינעם פארמאכטן האָטעל און אָפּווארטן די געשעענישן. ער מוז העלפן שאפן די לאגע. ער מוז האָבן פּערזענלעך א ווירקונג אינעם דאָזיקן ערנסטן מאָמענט. ער דארף זיך געפינען ־ארט, ווו ער איז נויטיק, אין „קאָמיטעט פון אלגעמיינער זיכערהייט", אין הארץ פון דער פארטיידיקונג, כדי ער

זאָל מיט „ראַט און טאַט", ווען עס וועט זיין נויטיק, — האָט ער נישט פאַרגעסן צוצוגעבן אין געדאַנק, — קומען צו הילף דעם פאָטערלאַנד.

האָט ער קיינעם נישט־זאָגנדיק אַ וואָרט, אין די טעג, ווען עס איז פאַרהעלטנישמעסיק געווען רואיק אויף די גאַסן, זיך אַרויסגעגנבעט פון האָטעל און אַדורך דעם פּאַטרול פון די אָפיצירן, וואָס האָבן געהיט דעם האָטעל.

צי זיי האָבן אים דערקענט, צי זיי האָבן אים נישט באַמערקט? (דער אַדוואָקאַט האָט, פאַרשטייט זיך, אָנגענומען די ערשטע סברה). גענוג, אַז זיי האָבן אים דורכגעלאָזט, און דער אַדוואָקאַט האָט מיט פעסטע טריט, מיט אַן אויפגעהויבענעם קאָפּ און מיט אַ מוטיק אויסגעשטעלטער ברוסט, זיך געלאָזט איבער דעם פּוסטן, אויסגעשטאָרבענעם, טויטן טעאַ־טער־פּלאַץ גיין צו דער אַלעקסאַנדערשער מיליטער־שול, ווו עס האָט זיך געפונען דער שטאַב פון די „ווייסע". דאָ האָט ער געהאָפט צו גע־פינען אַ סך פריינט און באַקאַנטע.

צווישן „געאָרגיעווסקע" און „טווערסקע" איז ער באַלד פאַרהאַלטן געוואָרן פון אַ יונקערשן פּאַטרול.

דער פּונקט, ווו ער האָט זיך געפונען, איז געווען זייער אַ געפער־לעכער, נישט ווייט פון גובערנאַטאָרס הויז. דער גאַנצער ראַיאָן איז גע־ווען באַזעצט פון די באָלשעוויקעס. די יונקערס האָבן מיט פּולעמיאָטן געהיט דעם צוגאַנג צום באָלשעוויסטישן ראַיאָן. דאָס זענען געווען יונ־געלייט, אָפיצירן, סטודענטלעך מיט קוים אַרויסגעשפּראָצטע וואָנסעלעך, מיט זייער חשובע מינעס, באַוואָפנט מיט כלערליי ביקסן און רעוואָל־ווערן. אַ חוץ דעם, זענען צו זייערע פיס געלעגן האַנט־גראַנאַטן, און זיי האָבן אַזעלכע טאַקע אויך אין די הענט געהאַלטן.

— שטיין! וווהין? — האָט דעם אַדוואָקאַט פאַרהאַלטן אַ יונג אָפיצירל.

— צו דער אַלעקסאַנדערשער מיליטער־שול, פאַרטיידיקן דאָס פאָ־טערלאַנד, — רופט אויס דער אַדוואָקאַט מיט דער גאַנצער וואַזשנעקייט פון זיין פּערזאָן און פון גרויסן מאָמענט, אין וועלכן מען געפינט זיך, און וויל זיך ווייטער לאָזן איינאָרירן די יונגע שנעקעס.

— און אַ פּאַראָל איז דאָ?

— אַ פּאַראָל? — איך באַדאַרף נישט. איך בין...

— גיב דעם פּאַראָל! — לאָזן אים די אָפיצירן נישט קומען צום וואָרט.

— איך, איך, — דאָס איז מיין פּאַראָל, — ווייזט ער אויף זיין קלאַפּע, אין וועלכער עס שטעקט די אָפּצייכענונג פון זיין רעגירונגס־שטעלע.

די יונגע אָפיצירלעך האָבן געקוקט. זיי האָבן זיך נישט געקענט אויף קיין צייכנס. איבריקנס האָט דענסטמאָל יעדער איינער געטראָגן א בענדל, אָדער אַן אָפּצייכענונג, פון דער אָדער אַן אַנדערער פאָרם, און מען האָט זיך נישט געקאָנט פונאַנדערקלייבן, וואָס זיי באַדייטן, צו וועמען זיי באַלאַנגען.

— עס איז זייער צום באַדויערן, וואָס אונדזער יוגנט ווערט אַזוי דערצויגן, אַז זי דערקענט שוין נישט פון פּנים אַליין, ווער עס זענען אירע פירער. אייגנטלעך דאַרפן די שולן דערפאַר זאָרגן, — זאָגט דער אַדוואָקאַט א באַליידיקטער פאַר זיך.

— וואָס, א באָלשעוויק? — פרעגט איינער דעם אַנדערן, נישט הערנדיק דעם אַדוואָקאַטס ווערטער.

— קאָן זיין, אַז ער האָט געוואָלט זיך אַריינקריגן אין גובערנאַטאָרס הויז.

— יעדנפאַלס זעט ער אויס, ווי איינער פון זיי, א יידישע מאָרדע.

— מען דאַרף זיך מיט אים א שפּיל־טון, — לאַכט איינער צום צווייטן.

— הער נאָר, פעטערל! — רופט זיך אָן צו אים איינער, רויכערנדיק א ציגאַרעטל, און לאָזט־אַריין עזותדיק דעם רויך אין אַדוואָקאַטס פּנים, — דריי זיך אויס, וועסט אָפּצייַלן פיר — וועלן מיר שיסן. מיר הייבן אָן.

זיי דרייען אים אויס און שטעלן הינטער אים אויס די רעוואָלווערן: איינס... צוויי...

קאָן מען זיך פאָרשטעלן די פיס, וואָס דער אַדוואָקאַט האָט געשטעלט. זיינע פון טויט זיך ראַטעוועגדיקע טריט, וואָס האָבן דורך אַנגסט און פּאַניק נאָך מער פאַרקרימט זיין האַלטונג, האָבן געריצט דאָס לאַכן פון די איבערמוטיקע יונקערלעך. אָפּצייַלנדיק פיר, האָבן זיי אַלע דריי אין דער לופטן אויסגעשאָסן. דער אַדוואָקאַט האָט ביי די קנאַלן

פון די רעוואָלווערן מיט זיין גאַנצן שטייף־געוואָרענעם קערפּער זיך אַ טרייסל געטון. דאָס האָט נאָך שטאַרקער געמאַכט די ספּאַזמען פון לאַכן ביי די יונקערס. און דער באַרימטער אַדוואָקאַט האָט אין זיין שווייס און אַנגסטן, מיט אונטערגעשניטענע קני, מיט אַ שפּרינגגדיק האַרץ, אין משוגעדיקן געלויף, נישט טויט, נישט לעבעדיק, געראַטעוועט זיך צוריק דורכן טעאַטער־פּלאַץ אין האָטעל אַריין.

ער איז געפאַלן מיטן פּנים אויף דער שוועל פון האָטעל.

אַז מען האָט אים קוים אָפּגעמינטערט, געפירט אין זיין צימער, געלייגט אין בעט אַריין, האָט ער געשטאַמלט אומפאַרשטענדלעכע ווער־טער:

— זיי זענען משוגע געוואָרן, גאַנץ רוסלאַנד איז משוגע געוואָרן.

פון דענסטמאָל אָן איז זיין מוט געבראָכן געוואָרן. ער זיצט אין זיין צימער, גייט נישט אַראָפּ, נעמט נישט מער קיין אָנטייל אינעם גע־זעלשאַפטלעכן לעבן פון האָטעל. זיין איידעם, מירקין, זיצט נעבן אים און רעדט אים אויס:

— ווי אַזוי האָט איר זיך דערוועגט אַרויסצוגיין אויף דער גאַס אין אַזאַ צייט?

דער טיי־סוחר, וואָס האָט שוין דורך דער באַלאַגערונג פאַרלוירן די פרישע רויטקייט פון זיינע באַקן־פעלדער און איז אונטער די אויגן געל געוואָרן, טרייסט אים מיט זיין שטימע, ווי געוועגלעך:

— ס'וועט באַלד אַלץ איבערגיין. מען זאָגט, אַז זיי גייען שוין איין אויף אַן אַלגעמיינעם קאָמיטעט.

אַזוי האָט מען זיך געטרייסט, ביז עס איז געקומען די נאַכט פון איין־און־דרייסיקסטן אָקטאָבער.

קאַפּיטל 16

די שעה דערנענטערט זיך

דער קאַמף האָט זיך אַריבערגעטראָגן פון די ווייטע ראַיאָנען אין צענטער אַריין, אַרום דער „שטאָט־דומע", ווו עס איז געווען דער זיץ פון „קאָמיטעט פון אַלגעמיינער זיכערהייט".

די אָפיצירן און יונקערס האָבן באַפעסטיקט אַלע צוטריטן צו דער דומע און צום קרעמל, צווישן זיי אויך דעם טעאַטער־פּלאַץ. אָבער פון די בוידעם־פענצטערלעך פון טעאַטער־דאַך האָבן שוין אַרויסגעקוקט דרייסט און אָפן די רערן פון מירקינס מאַשין־געווער־אָפּטיילונג, וואָס זענען געווען געווענדעט צום האָטעל „מעטראָפּאָל".

אין אָוונט, דעם איין און דרייסיקסטן אָקטאָבער, האָט מירקינס אָפּטיילונג אויפן טעאַטער פּלאַץ באַקומען, דורכן אָפּגעמאַכטן צייכן, אַ באַפעל אויפצוועפענען פייער פון די מאַשין־ביקסן. האָט פון דאַך פון גרויסן טעאַטער געהאָגלט מיט קוילן, וואָס האָבן באַשאָטן דעם גאַנצן פּלאַץ. די איינוווינער פון גרויסן האָטעל „מעטראָפּאָל" זענען אַלאַרמירט געוואָרן דורכן קנאַלן פון מאַשין־געווער, פון די אויפרייסן פון האַנט־גראַנאַטן. דער אויפזעער מיט זיינע באַגלייטער זענען ווידער אַרומגעלאָפן איבער אַלע נומערן פון דעם גרויסן הויז און אויפגעפאָדערט זייערע באַוווינער, טייל שוין פון די בעטן אַרויס, אַנדערע פון דעם קאָרטן־טיש, גאָר אַנדערע פון נאָך מער אָנגענעמע צייט־פאַרטרייבן צו גיין אין דעם שוין באַקאַנטן ביליאַרד־זאַל, וואָס איז ווידער מיט זיינע אויסגעשטעלטע שטולן, פאָטעלן, קאַנאַפּעס, געשטאַנען גרייט אויפצונעמען די געסט. דאָס מאָל אָבער האָט מען נישט געלאָזט זיך אויפהאַלטן אין די ברייטע האַלעס, אין בופעט. אפילו נישט אין די „בלינדע צימערן", וואָס זענען אַרויסגעגאַנגען אויפן הויף. דאָס גאַנצע הויז איז געווען אויסגעשטאָרבן, דער בופעט פאַרמאַכט. אַלע איינוווינער מיט די באַדינער, די אויפזעערס — אַלץ האָט זיך געפונען אין דעם פאַרהאַקטן ביליאַרד־זאַל.

דורך די פאָר טעג פון דער שווערער באַלאַגערונג האָבן אפילו די גוט־דערצויגענע פאַרגעסן זייערע גוטע מאַנירן. איינער איז דעם אַנדערן, פון דעם פיל־טעגיקן צוזאַמענזיין, שוין געווען אַזוי דערעסן, יעדער איז געווען אַזוי דענערווירט, אַז מ'איז געווען גרייט, פאַר דער קלענסטער זאַך, צו רייסן איינער דעם אַנדערן ביי די קעפּ.

עס האָט דעם פאַרוואַלטער און די מער־קאַלטבלוטיקע לייט אַ סך מי געקאָסט צו באַרואיקן די געמיטער. ענדלעך האָט זיך איינגעגעבן אַריינצובערענגען אַ שטיקל אָרדענונג אין דער אויפגערעגטער געזעלשאַפט.

אַזוי ווי מישקע האָט זיך נאָר באַוויזן, איז ער תיכף אַרומגערינגלט געוואָרן פון אַלע זייטן. די מענטשן האָבן, ווי פאַרחלשטע נאָך אַ טרונק,

געגאַרט נאָך אַ וואָרט פון טרייסט אין זייער אומגליק, נאָך אַ שטראַל ליכט אין זייער פינצטערניש. אַ גאַנצן טאָג האָט מישקע געהאַלטן אין איין פאַרשפּרייטן פרייַלעכע ידיעות, אַז אָט־אָט רייניקט מען אָפּ דעם גובערנאַטאָרס הויז; אַז אָט־אָט באַפרייט זיך די שטאָט. און דאָ מיט אַמאָל — אַזאַ אומדערוואַרטעט אומגליק!

— מישקע, געדענק אין גאָט, ווער געוויר וואָס עס איז געשען!

— מישקע, וואָס וועט זיין דער סוף? — האָבן אַנדערע אויסגעשטרעקט צו אים די הענט מיט טענות, ווי מישקע וואָלט אין אַלעם געווען שולדיק.

— מישקע, גיי צו צום ווייבל, ווער געוויר ווי מיר האַלטן? — האָבן זיך אַנדערע געבעטן ביי אים.

און מישקע האָט נאָך געהאַלטן אין איין פאַרזיכערן, אַז עס איז גאָרנישט, אַז אָט האָט ער באַקומען אין סעקרעט אַ ידיעהלע, אַז דאָס איז אַ קאָנטר־אַטאַקע פון די באָלשעוויקעס, ווי זיי האָבן עס געמאַכט דעם אַכט און צוואַנציקסטן. נאָר דאָס מאָל האָבן די „ווייסע" אָפּיצירן זיי דערצו עקסטרע פּראָוואָצירט, כדי איבער די קעפּ פון דער „עסערי־שער" דומע איינמאָל פאַר אַלעמאָל צו ליקווידירן די אַוואַנטורע.

נאָר עפּעס מיטאַמאָל האָט מען מישקען אויפגעהערט גלויבן. אַלע האָבן מיטאַמאָל דערפילט די גאַנצע נאַרישע סיטואַציע, אין וועלכער זיי פלעגן זיך אַליין אַוועקשטעלן, שענקענדיק גלויבן אַ צווייפלהאַפטן אָפּנאַרער. עס האָט אויסגעוויזן, ווי מישקע וואָלט געשטאַנען אין ענגן קאָנטאַקט מיט די אויטאָריטעטן, און צוליב אים — האָט די גאַנצע אַלטע וועלט פאַרלוירן דעם צוטרוי. מען האָט אָנגעהויבן צו שאָקלען מיטן קאָפּ אויף מישקען, צוזאַמען מיט דער רעגירונג, מיט דער דומע, אַזוי ווי ער וואָלט געווען דער גאַנצער „קאָמיטעט פון אַלגעמיינער זיכערהייט".

— אונדזערע פאַרזאָרגערס! — האָט מען מיטאַמאָל אָנגעהויבן צו שפּאַסן. — זעט ווער עס פירט אָן מיט רוסלאַנד! — האָט מען געוויזן מיט חוזק אויף מישקען און געמיינט האָט מען אַלעמען.

מיטאַמאָל איז מישקע געוואָרן ווי אַ געפאַלן בערזע־פּאַפּיר. מישקע איז געוואָרן אַן אויסגעשפּילטע מטבע, אין וועלכער קיינער נויטיקט זיך נישט.

ער האָט אָנגעהויבן צו פילן זיין שפלות און איז בייז געוואָרן:

— גיב נאָר אַ קוק, ווי זיי זעצן זיך אָן אויף מיר! אַזוי ווי איך וואָלט געווען די רעגירונג!

דער „אָנגענעמער מישקע", דער „סימפּאַטישער מישקע", איז מיט איין מאָל געוואָרן דאָס כפרה־הינדל פאַר אַלע חטאים פון דער פּראָוויזאָרישער רעגירונג. אַ זינד־באָק פאַר אַלע חרפות און בושות פון אייגענער ווירדע, אויף וועמענס קאָפּ מען האָט דאָס גאַנצע ביטערע האַרץ אויסגעשאָטן:

— אוי, האָט ער דאָס אַביסל מיט דער צונג געמאָלן! אוי, האָט ער דאָס אַביסל ליגנס אָנגעזאָגט!

— ווער האָט געזאָגט ליגנס? — צעקאָכט זיך מישקע און איז גרייט כאָטש זיך צו וואַרפן אויף יענעם. — ווער האָט דערוועגט זיך דאָס דאָזיקע וואָרט צו וואַרפן? — פאָדערט מישקע אַ בלייכער.

— איך! — רופט זיך אָן אַ ברייט־פּלייציקער, באַשטיוולטער רוס און דרייט זיך די וואָנסעלעך.

מישקע קוקט אויפן ברייטן קאַצאַפּישן מענטש מיט ציטערנדיקע, טויט־אויסגענאָגטע ליפּעלעך. ער קוקט אויף זיינע מעכטיקע הענט, אויף זיין ברייט־בייניקן רוקן. ער באַדענקט זיך — און וואַרפט אים צו אַ וואָרט:

— אייער גליק, בירגער, איז, וואָס מיר געפינען זיך אין אַזאַ סיטואַציע, און איך בין געוויגט אָפּצולייגן צו פאָדערן פון אייך סאַטיספאַקציע פאַר די דאָזיקע ווערטער אויף אַן אַנדער אָרט, אין אַן אַנדערער צייט.

און ווי זיך צו פאַרענטפערן, שרייט מישקע אין אַן אויפגערעגטן טאָן:

— וואָס, צי בין איך דער קאָמאַנדיר פונעם קאָמיטעט, דער שטאָטגאָלאָוואַ, וואָס זיי וואַרפן זיך אויף מיר?

פּלוצים איז אָבער עפּעס געשען, און מען האָט ווייטער געדאַרפט אָנקומען צו מישקען. די עלעקטריע איז מיטאַמאָל אויסגעלאָשן געוואָרן און אַלע זענען פאַרפאַלן געוואָרן אין אַ פינצטערניש.

נאָר דאָס מאָל איז עס נישט געווען ווי דאָס פריערדיקע מאָל. עס

איז נישט באַלד ליכטיק געוואָרן, ווי אַלע האָבן דערוואַרטעט. ניין, די פינצטערניש האָט געדויערט.

— ליכט! ליכט! ליכט! — האָט זיך מיט איין מאָל דערהערט פון אַלע זייטן.

— באַרואיקט אייך! עס ווערט דאָך אַ גיהנום! — שרייט ווער.

— רואיק! רואיק! — האָט מען אָנגעהויבן צו רופן פון אַלע זייטן. מענער האָבן אָנגעצונדן שטרייך־העלצעלעך. עס האָבן זיך אפילו געפונען אייניקע עלעקטרישע לעמפּלעך, — וואָס איז צו יענער צייט געווען ביי יעדן אין קעשענע נישט קיין זעלטנהייט. דער פאַרוואַלטער פון האָטעל האָט עפּעס געשריגן. באַלד האָט אַ ליכט געברענט. אַן אַנדער ליכט האָט זיך אָנגעצונדן. דינער האָבן אָנגעהויבן אַריינצוברענגען קאַנדעליאַברעס מיט אָנגעצונדענע ליכט. עס האָבן זיך אפילו אָנגעצונדן אַ פּאָר נאַפט־לאָמפּן, וואָס געפינען זיך אין יעדן האָטעל פאַר אַזעלכע פאַלן.

— מען קאָן גאָרנישט מאַכן. אויף וויפל עס וועט זיך לאָזן, וועלן מיר דינען, — זאָגט דער פאַרוואַלטער אויך שוין אין אַ נערוועזן טאָן.

— איך ראַט, אַז מען זאָל זיין שפּאַרזאַם מיט ליכט, — רופט זיך אָן אַ שטימע פון אַ ווינקל.

— ער האָט רעכט, קיינער ווייסט נישט ווי לאַנג עס וועט אויס־קומען...

— נו, מישקע, וואָס איז דאָס? — פרעגט ווער מיט אַ חוזק־שטימע.

— פרעגט מיך נישט, איך ווייס נישט מער, — זאָגט מישקע אַ ברונזער.

— איך וועל אייך זאָגן, — רופט זיך אָן אַן אַנדערער, — דאָס מיינט, אַז די באָלשעוויקעס האָבן באַזעצט די שטאָט, און באַלד וועלן זיי אויך דאָ זיין.

— עס איז בעכער אַזוי. זאָלן זיי קומען און וואָס גיכער מאַכן אַן ענד פון דער משוגעת.

דער עולם האָט געשוויגן. אַלע האָבן געפילט דאָס זעלבע.

דער מרה־שחורהדיקער שיין פון דעם ליכט, אין וועלכן מען האָט זיך געפונען נאָך דער העלער עלעקטרישער באַלייכטונג, האָט ווי צוריק־געטריבן אין וויסטע צייטן. דאָס האָט נאָך מער צוגעהאָלפן צו פאַר־שטאַרקן די שרעק פאַרן אומבאַוווסטן, וואָס דאַרף קומען.

קיינער האָט נישט געוווּסט, וואָס די באָלשעוויקעס זענען און וואָס זיי ווילן. מען האָט זיי זיך פאָרגעשטעלט ווי גזלנים. מען האָט מורא געהאַט פאַר זיי, ווי פאַר אַן איבערפאַל פון רויבער, וואָס קומען ראַבע-ווען. יעדער באַזונדער אין זיין ווינקל האָט אָנגעהויבן צו קלערן, ווי אַזוי צו ראַטעווען זיין הויט. נאָך גרעסער אָבער ווי פאַר דער אייגענער הויט איז געווען די אימה פאַר די פּאָר גראָשן, וואָס מען האָט געהאַט מיט זיך, פאַר די פּאַפּירן, פאַר די דימענטן און טייערע שטיינער, וואָס מען האָט געטראָגן אין זעקעלעך, אַרויפגעבונדן אויפן האַרץ.

מען איז שוין געווען זיכער, אַז קיין הילף וועט נישט קומען. יעדנ-פאַלס האָבן שוין די קליגערע און מער באַרעכנטע דאָס געוווּסט, אַז זייער גורל איז: אַריינצופאַלן אין די הענט פון די „רויטע מערדער", וועל-כע האָקן שוין מיט די קאָלבעס פון זייערע ביקסן אין דער טיר.

מען איז געווען זיכער, אַז דער, ביי וועמען מען וועט געפינען געלט, ווערט־פּאַפּירן, צירונג, שטייט אין געפאַר אויך דאָס לעבן צו פאַרלירן. מען האָט געוווּסט, לויט דעם, וואָס מען האָט געהערט וועגן די באָלשע-וויקעס און געקאָנט וועגן זיי משפּטן, אַז אויב זיי וועלן האָבן איינזען, וועט עס נאָר זיין פאַר אַזעלכע, וואָס האָבן ביי זיך גאָרנישט. דעמאָלט וועט מען זיך קאָנען אָנגעבן פאַר אָרימע קרובים, פאַר קליינע געשעפט-אָנגעשטעלטע, פאַר פּריקאַזטשיקעס, מעקלערס, אָדער גאָר פאַר אָרימע דינערשאַפט. אָבער וואָס טוט מען מיטן געלט און צירונג? אַוועקוואַרפן אַזוי מיר־נישט, דיר־נישט? טאָמער געלינגט עס דאָך די „ווייסע" זיי אָפּצושלאָגן? ווי אַזוי ווערט מען אַוועק אייגענע פאַרמעגנס? אָנפאַר-טרויען עס דעם פאַרוואַלטער אין דער האָטעל-קאַסע? פאַרשטייט זיך, אַז די ערשטע זאַך וועט זיין זיך לאָזן צו דער קאַסע און אַלצדינג קאָנ-פיסקירן. העכסטנס וועלן זיי געבן אַ שמוציק שטיקל פּאַפּיר, אָנגעשריבן אויף אַ צייטונגס־ראַנד: „אַזוי פיל און אַזוי פיל צוגענומען פאַר דער רעוואָלוציע". געבן עס דער דינערשאַפט צו האַלטן? אָבער ווער קאָן פאַרזיכערן, אַז זיי וועלן עס צוריקגעבן? אַריינשטעקן עס אין די ראַנדן פון די אויסגעבעטע שטולן און קאַנאַפּעס? אויפרייסן די פּאָדשיווקע פון די מאַנטלען, פון די קליידער? עס איז נישט קיין זיכערע זאַך און ביים געפינען שמעקט עס מיטן טויט אויף געוויס. אָבער וואָס איז דאָ פאַר אַן אַנדערע עצה?

זיצט יעדער פארטראכט און קלערט־אויס צו געפינען מיטלען, ווי אזוי די פאר דימענטן צו באהאלטן. נאר צומייסטן פיקט די דאזיקע פראגע אין די קעפ פון אונדזער גרופע: די רייכע סוחרים, די מיטגלידער פון דער נאר־וואס געגרינדעטער געזעלשאפט „ניי־רוסלאנד".

זיי זיצן אלע אינאיינעם, פארקליבן זיך, ווי יידן אין צייט פון סכנה, אין אן אייגן ווינקל. דער שווייגנדיקסטער פון אלעמען איז גבריאל מירקין.

שווער לאזן זיך אראפ די הייטלעך איבער זיינע אויגן. נעבן אים איז דער נאפט-סוחר גאלדשטיין. דאס רואיקע שמייכעלע פארשווינדט נישט פון זיינע ליפן אפילו אין דעם איצטיקן סכנהדיקן מאמענט. זיינע אקציעס ליגן ערגעץ זיכער אין אן אויסלענדישער באנק. ער איז געווען גענוג קלוג, אפילו אין דער נייער אונטערנעמונג זיך נישט צו פיל צו אנגאזשירן, נאר אויף אזוי פיל, אויף וויפיל עס האט נישט געפאסט פאר דער קאמפאניע זיך צוריקצוהאלטן. וואס קאנען זיי ביי אים צונעמען? זיין שווערריק לייב? זיין געלט איז זיכער.

אט זיצט דער איידעלער טיי־סוחר ראזמארין. זיין פנים איז שוין נישט זארגפעלטיק געגאלט און אנגעפודערט, ווי שטענדיק. פארקערט, אן אכט־טאגיקע בארד שטייט א שטעכיקע איבער זיינע ברייטע באקן און מאכט אן איינדרוק, אזוי ווי זיין גאנץ פנים וואלט געווען אויסגעשמירט. די פלעקן ארום די אויגן זענען פון געלקייט אריבערגעגאנגען אויף אש גראקייט. זיין צופרידן שמייכעלע איז שוין פארשוווּנדן. ער האט ביי זיך א האלב פארמעגנס אין פאפירן. אונטער דעם איינפלוס פון „מישקע מאלאדיעצס" גוטע ידיעות האט ער זיך אנגאזשירט אין דער נייער אונטערנעמונג מיט א גרעסערער סומע און אפגעטראטן דערפאר זיין טראנספארט מיט טיי, וואס וועט אוודאי פארהאלטן ווערן אין סיביר און אזוי ארום געראטעוועט ווערן.

דער קריסטלעכער באנקיר קאראפאטקין איז גאר פינצטער. פאר עגמת־נפש איז זיין דיקער בויך איינגאנצן איינגעפאלן. ער, דער בויך, מאכט אן איינדרוק, ווי אן אראפגעפאלענער באלאן. די קליידער, און איבערהויפט די הויזן, זענען אים מיטאמאל צו גרויס געווארן, און זיי לייגן זיך אין גרויסע פאלדן אויף זיין קערפער. זיין פנים איז איינגאנצן שווארץ. זיין גאנץ פארמעגן האט ער ביי זיך אין ווערט־פאפירן, אין

אקציעס פון מינען, אקציעס פון טראנספּאָרט-געזעלשאַפטן, נאַפט-פּאַפּירן, אייזן-פּאַפּירן — און איצט די נייע געזעלשאַפט, אויף וועלכער ער האָט אַזוי פיל געבויט.

דער אַדוואָקאַט סאָלאָמאָן האַלפּערין איז דורך די פּאָר טעג געוואָרן קלענער און אינגאַנצן גרוי. זיינע האָר זענען איצט שטייף, ווי דראָטן. זינט יענעם אומגליקלעכן געשעעניש אויף דער גאַס, קאָן ער נאָך נישט קומען צו זיך. ער זיצט ווי איינגעקאָרטשעט אין זיך. זיין פּנים איז איינגעפאַלן און דאַר. נאָר זיינע אויגן לעבן נאָך. זיי האָבן נאָך מער לעבן און גלאַנץ געקראָגן, ווי פריער, און לייכטן-אַרויס, ווי צוויי נערוועזע ליכטער, פון אַ חורבה-פּנים.

ער האָט געשוויגן, נאָר זיינע אויגן האָבן גערעדט. נישט גערעדט, נאָר געשריגן. אָפּטמאָל הערט זיך אַרויס אַזאַ געשריי פון אַ שטומער הויזחיה. ער האָט אַלעמען אָנגעקוקט, אין זיינע אויגן איז געלעגן דער גאַנצער אָפּגרונט, דער גאַנצער חורבן פון אַ חרוב-געוואָרענער וועלט.

דער טיי-סוחר האָט איבערגעבראָכן די שטילקייט, און מער פאַר זיך געפרעגט די געזעלשאַפט:

— וואָס טוט מען מיט די פּאָר רובל?

קיינער האָט אים נישט אָפּגעענטפערט אויף דער דאָזיקער פראַגע. נאָר דער אַדוואָקאַט האָט אים אָנגעקוקט, נערוועז געשאָקלט מיטן קאָפּ און נאָכגעברומט:

— די פּאָר רובל? רוסלאַנד!

— יאָ, די פּאָר רובל, — האָט מיט איינמאָל דער טיי-סוחר געקראָגן מוט קעגן דעם באַרימטן אַדוואָקאַט. — די טיי-פירמע ראָזמאַרין איז ביי מיר — רוסלאַנד. עס איז מיין רוסלאַנד!

— מען גיט זי אָפּ די נייע באַלעבאַטים, — האָט אים מירקין אָפּגעענטפערט אויף זיין פראַגע.

האָבן זיך אַלע אַרומגעקוקט.

— יאָ. צו זיי באַלאַנגען זיי. וואָס שייך מיר, וועט מיין ערשטע זאַך זיין, ווען זיי וועלן קומען, — זיי איבערצוגעבן מיין פאַרמעגן און זיי זיך שטעלן גרייט צו דינען.

— די פאַררעטער, די גזלנים? די...

— קיין אַנדערע באַלעבאַטים זענען נישטאָ. מיר האָבן, ווייזט אויס,

שלעכט געבאַלעבאַטעוועט אין רוסלאַנד, אַז עס איז געקומען דערצו. זאָלן זיי פירן, אפשר וועט טאַקע זיין בעסער. מיר דאַרפן זיי צוהעלפן.

די לעצטע ווערטער האָבן אַרויסגערופן אַ שטורעם. פון אַלע זייטן האָט מען זיך געוואָרפן אויף מירקינען.

— זיי העלפן רוסלאַנד אונטערצוברענגען! זיי, די גזלנים?

— און אַזוי ווייט זענען מיר שוין געפאַלן! — האָט זיך מיט ביטערקייט אַרויסגעריסן פון אַדוואָקאַט.

— מיר האָבן געזינדיקט, ווייזט אויס, שווער געזינדיקט, אַז מיר האָבן עס אַזוי ווייט געבראַכט! מיר האָבן נישט ערלעך געבאַלעבאַטעוועט אין רוסלאַנד. אפשר איז דאָס דער וועג? אפשר וועלן זיי אַנדערש און גערעכטער באַלעבאַטעווען אין רוסלאַנד? שטערן טאָר מען זיי יעדנפאַלס נישט.

— וואָס איז מיט אייך? איר מאַכט חוזק? — פרעגט מירקינען דער טיי־סוחר.

— נישטאָ קיין צייט צו שפּאָטן. איך מיין עס מיטן גאַנצן ערנסט. יעדנפאַלס זאָג איך דאָס פאַר מיר אַליין. איך שטעל מיך אינגאַנצן צו זייער דיספּאָזיציע. דאָס בלייבט איבער יעדן איינעם פון אונדז צו טון.

— יעדער איינער האָט זיך זיין אייגענע מיינונג, — האָט דער טיי־סוחר געזאָגט.

— און מירקין וועט זיך עס אויך איבערלייגן, — האָט דער נאַפט־סוחר צוגעלייגט מיט אַ קלוגן שמייכל.

— עס איז אַ סימן פון דער צייט, — האָט דער אַדוואָקאַט געלאָזט פאַלן אַ וואָרט, וואָס קיינער האָט נישט געוווּסט וואָס ער מיינט דערמיט.

מירקין האָט געשוויגן.

אין צווייטן ווינקל, אָפּגערוקט פון זיי, איז געזעסן אויף אַ פוסן־בענקעלע, וואָס איז געווען צו קליין פאַר זיין גרויסן גוף, וואַסילי אַנדרייעוויטש, דעם קאָפּ אין זיינע ברייטע, דיקע הענט. ער האָט געמאַכט די לעצטע החלטה. ער איז אינגאַנצן שוין איבערגעגאַנגען צו זיין געליבטער, צו נאַטאַשע סטעפּאַנאָוונע. אָפּגעהאַקט איינמאָל פאַר אַלעמאָל מיט זיין געזעצלעך ווייב מאַריע אַרקאַדיעוונע. ער האָט געזען זיין קינפטיק לעבן אין גאָר אַ גינסטיק ליכט... וואָס קאָן דאָ זיין? — האָט ער זיך

געטראכט. — די באָלשעוויקעס, באָלשעוויקעס — אויפעסן וועלן זיי נישט. איך וועל גיין דינען ביי זיי. זיי וועלן מיר געבן עפּעס א שטעל אַלס עקאָנאָם אין א דאָרף. אָן עקאָנאָמען וועלן זיי זיך דאָך נישט קאָנען באַגיין. וועל איך ווינען מיט נאַטאַשע סטעפּאַנאָוונע אין אַן אָרימער, באַשיידענער היים: א הייזל א קליינס, א קו אָדער צוויי, אביסל הינער, א פערד אָדער צוויי. נו, וואָס, נאַטאַשע איז א גוטע באַלעבאָסטע, וועט זיך איינאָרדענען. א לעבן וועט זיין א רואיקס. נישט דאַרפן זיך פאַר קיינעם באַהאַלטן. דאָס ווייב וועט זיין א ווייב. אייגענע קינדער וועט מען קאָנען דערציען, זיך נישט דאַרפן שעמען. נישטאָ קיין סך צו פאַר־לירן. זיי וועלן נישט אויפעסן. אפשר גאָר גלייכער אַזוי? אויב קומען — איז זאָלן זיי וואָס געשווינדער, אַז עס זאָל שוין איינמאָל פאַר אַלעמאָל נעמען א סוף, אַז מען זאָל וויסן אויף וואָס פאַרא וועלט מען איז — און וווהין מען באַלאַנגט. ער האָט זיך אַוועקגעזעצט וואַרטן אויף די באָל־שעוויקעס. און אַזוי האָבן אויך די אַנדערע געטון.

קאַפּיטל 17

דעיז דינער

וואָס קלאָרער עס איז געוואָרן די לאַגע, אַלץ ווידערשפּעניקער איז געוואָרן די דינערשאַפט.

זייער האַלטן זיך איז געווען א באַראָמעטער פאַר דער לאַגע. האָט זיך אין אָנהויב אויסגעוויזן, אַז די באָלשעוויקעס וועלן פאַרטריבן ווערן, זענען זיי געווען קנעכטיש אונטערטעניק, און מיט דער כאַראַקטעריס־טישער רוסישער דערשלאָגנקייט אויסגעפירט די קאַפּריזנע פאַרלאַנגען פון די האָטעל־געסט.

אין די לעצטע טעג זענען זיי געוואָרן אומהעפלעך. פון דעם לעצטן אָוונט, זינט די עלעקטרישע ליכט איז אויסגעלאָשן געוואָרן, זענען זיי געוואָרן די האַרן. די גרויזאַמקייט פון דעם, וואָס שטייט פאַר, האָט שוין אַראָפּגעקוקט פון זייערע מאַסקעס, אַזוי ווי אויף זייערע פּנימער וואָלט געווען אָנגעשריבן דער פּסק דין פאַר זייערע באַלעבאַטים. דאָס איז די

אָפּרעכענונג פאַר זייער הינטיש לעבן, פאַר די דערנידערונגען, צוגע־דריקטקייט און פאַר די אַלע יאָרן פון פאַרשקלאַפונג.

די באַלעבאַטים האָבן אָנגעהויבן מיט זיי אומצוגיין אַזוי זאַכט און דעליקאַט ווי מיט אַ געשפּאָלטענער וואַזע, אַז מען זאָל זיי, חלילה, נישט מיט אַ קרום וואָרט דערצאָרענען. און אַזוי ווי אַמאָל די דינער, אַזוי האָבן זיך איצט די האַרן אָנגעהויבן אונטערצולעקן, צו שמייכלען צו זייערע דינער. דער דאָזיקער שמייכל איז געשטאַנען אַן אויפגעצוווּנגענער און געפּרוווט צעוואַרימען דעם אייזיקן פּראָסט, צו פאַריאָגן די וואָלקנס. וואָס האָבן זיך געקליבן ווי כמאַרעס אויף די פּנימער פון די אונטער־טעניקע...

נאָר דאָס איז געווען — די פרעמדע דינערשאַפט.

גאַנץ אַנדערש האָט זיך פאַרהאַלטן די אייגענע, די „פּערזענלעכע" דינערשאַפט. טייל פון די האָטעל־געסט האָבן געהאַט זייערע אייגענע לייב־קנעכט, דרעסירט און אויסגעלערנט אין הלכות דינסט, ווי הויז־חיות, פאַרן אייגענעם באַדאַרף.

די אייגענע, פּערזענלעכע דינסטן זענען שוין געווען אַזוי איינדרע־סירט אין זייער פאַרקנעכטונג, אַז זיי האָבן זיך מער גענומען צום האַרצן די באַלעבאַטימס אומבאַקוועמלעכקייט אין דער דאָזיקער געצוווּנגענער געפאַנגענשאַפט, ווי די באַלעבאַטים אַליין! אויף דער דאָזיקער דינער־שאַפט האָט מען זיך געקאָנט פאַרלאָזן. זיי האָבן מיט גאָרנישט געענ־דערט זייערע באַציאונגען צו זייערע האַרן. פאַרקערט, זיי האָבן זיך גע־מיט מיט אַלץ, וואָס איז נאָר געווען מעגלעך, נאָך מער דינסט־גרייט צו זיין. אַזוי ווי זיי וואָלטן מיט זייער פּערזענלעכער פאַרשקלאַפונג געוואָלט די באַלעבאַטים פאַרגיטיקן פאַר אַלע צרות, וואָס זיי האָבן אויסצושטיין. און די באַלעבאַטים האָבן טאַקע געפונען אַ דערלייזונג פון דעם אָנגע־זאַמלטן, אוממעכטיקן כעס, דורך דעם, וואָס זיי האָבן אויסגעלאָזט זייער גאַנץ ביטער האַרץ אויף די קעפּ פון זייערע אונטערטעניקע. צום מיינסטן האָבן דאָס געטון די אַדעליקע ווייבער.

צווישן די געסט האָט זיך געפונען עפּעס אַ פירשטין צי אַ גרעפין, וואָס האָט געהאַט פאַר אַ מין „באַגלייטערין" אַן אָרימע קרובה, אַ באַ־דאָנעסע. פלעגט זי, די פירשטין, איר מאַכן דעם טויט, זי מבזה זיין מיט

די שענדלעכסטע ווערטער אין דערביי ליינמאָל נישט פאַרפעלן זי אָנצו־רופן ביים נאָמען „באַראָנין".

— באַראָנין, איר באַגעמט זיך, ווי אַ נידעריקע דינסט. אַ קעכין האָט אַן איידעלערע האַנט און אַ ווייכערע באַרירונג, ווי איר, באַראָנין!

— פלעגט זי איר שרייען אין פּנים אַריין, פאַר אַלע מענטשן.

די „באַראָנישע" דינערין האָט הכנעהדיק, צום פאַרדרוס פון אַלע אָנוועזנדע, אַראָפּגעשלונגען די באַליידיקונג און געטון אין דער שטיל איר דינסט, פאַרענטפערנדיק איר האַרינטע פאַר די אַנדערע:

— זי איז, נעבעך, געוווינט יעדן טאָג איר פרימאָרגן־מיגרענע אויסצורייטן. היינט קאָן זי נישט רייטן, — איז זי נערוועז אַ גאַנצן טאָג.

די אייגענע, פּערזענלעכע דינערשאַפט האָט געזען, ווי ווייט מעג־לעך, צו מאַכן אָנגענעם די באַלאַגערונג פאַר זייערע באַלעבאַטים. זיי האָבן זיך געשלאָגן מיט די אַנדערע דינער פאַר אַ באַקוועמערן זיץ, גע־ריסן פון די הענט די פוסן־בענקעלעך, זיך געקריגט אין די קיכן מיט די קעלנערס און שטוב־מיידלעך פאַר אַ בעסערן ביסן, פאַר אַ גלאָז טיי, פאַר אַ וואַרימער בויך־פלאַש. טאָמער איז נישט געווען מעגלעך דאָס פאַרלאַנגטע צו באַקומען, האָבן זיי זיך באַטראַכט פאַר שולדיקע און דער גאַנצער לאַגע, אַזוי ווי זיי וואָלטן געווען פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער דאָ־זיקער שלעכטער צייט. ווי מוטערס האָבן זיי געטרייסט זייערע קינדי־שע, קאַפּריזנע באַלעבאַטים, פאַרבונדן זיי די קעפּ, געהאַלטן שמעק־פלעש־לעך פאַר זייערע נעזלעך, אָדער געלאָזט גאָר אָנלעגען אַ שווער־פאַלנדיקן דאַמען־קאָפּ אויף זייערע פּלייצעס. זייערע רוקנס, זייערע בריסטן זענען געוואָרן פאַר זייערע האַרן ווייכע קישנס... מיט איין וואָרט, — זיי האָבן זיך געמיט, כאָטש מיט זייערע איינענע לייבער, צו באַצאָלן די באַלע־באַטים פאַר די אַלע צרות, וואָס די פאַרשאָלטענע באָלשעוויקעס האָבן געבראַכט מיט זייער רעוואָלוציע.

מיט דער דינערשאַפט פון האָטעל, מיט די, וועלכע גייען־אום מיט די געסט: די קעלנערס, די שטוב־מיידלעך, די לאָקייען — מיט זיי איז נאָך אויך געווען צו דערליידן, כאָטש נישט אַזוי, ווי מיט דער אייגענער דינערשאַפט. זיי האָבן נאָך, אויס געוווינהייט, אויסגעפירט די באַפעלן, און דער עיקר — די פּנימער זענען געווען באַקאַנטע. עס איז אָבער דורך דער צייט פון דער באַלאַגערונג געוואָרן אַביסל אָפּגעריבן דער שאַרפער

שטרייך, וואָס שיידט־אָפּ דעם האַר פונעם קנעבט. די דינערשאַפט פון האָ־טעל האָט זיך דורך די פּאָר טעג דערלויבט לייכטקייטן מיט די געסט, וועלכע זיי וואָלטן, פאַרשטייט זיך, זיך נישט דערוועגט אַן אַנדערש מאָל: איגנאָרירט פאַרלאַנגען, זיך נישט געמאַכט הערן, ווען מען האָט זיי גע־רופן, און אָפטמאָל געגעבן ענטפערס, פון וועלכע דאָס בלוט איז אָנגע־לאָפן אין פּנים. נאָר מיט זיי האָט מען זיך, ווי געזאָגט, נאָך געקאָנט אַן עצה געבן. עס איז געווען אַ מעגלעכקייט זיי צו קויפן. און די האָטעל־דינערשאַפט האָט טאַקע כיטרע אויסגענוצט די סיטואַציע און זיך גע־לאָזט באַצאָלן פאַר יעדן פריינטלעכן שמייכל, פאַר יעדן אויספירן אַ באַ־פעל. און אַזוי ווי די צייט איז געווען אַזאַ, אַז יעדער אייגער האָט זיך געמיט אַרויסצווייזן, אַז ער איז אַ „פריינט פון פאָלק", האָט מען גע־וואָלט כאָטש מיט פעטע טרינק־געלטער אָפּצאָלן פאַר די זינד, וואָס מען איז באַגאַנגען קעגן „פאָלק" ביז איצט. מען קאָן זאָגן, אַז עס איז צווישן די געסט אָנגעגאַנגען אַ וועט־געלויף: ווער וועט דעם אַנדערן איבערלאַנגען אין זיין „פריינטשאַפט צום פאָלק". איינער האָט דעם צווייטן געוואָלט אַריבערשטייגן מיט פעטע טרינק־געלטער. אַנדערע זענען געגאַנגען נאָך ווייטער: זיי האָבן דאָס „פאָלק" נישט בלויז געוואָלט קויפן דורך געלט, נאָר, אַזוי צו זאָגן, געוואָלט אָנקניפּן מיט אים פאַמיליערע באַציאונגען. נישט די דינער די האַרן, נאָר די האַרן האָבן די דינער אָנגעהויבן נאָכ־צופרעגן אויפן געזונט, זיך אָנגעהויבן צו אינטערעסירן מיט זייערע פאַ־מיליען־אָנגעלעגנהייטן:

— אַ חתונה־געהאַטער? קינדערלעך אַוודאי? נו, און וואָס איז די באַלוינונג? אַוודאי נישט גענוג דעם מאָנטיק מיטן דאָנערשטיק צוזאַ־מענצובינדן? מען דאַרף קלערן וועגן אַ תכלית, פריינט, דאָס ווייב און די קינדערלעך צו פאַרזאָרגן. קום צו מיר אין קאַנטאָר, לאָז דיך מעלדן, ווען די צייט וועט ווערן רואיקער. מיר וועלן זען, וואָס מיר קאָנען טון...

אָבער וואָס וואַרימער, וואָס היימישער, וואָס צוגעלאָזענער די האַרן זענען געוואָרן, אַלץ קאַלטער, אַלץ שטייפער, אַלץ שווייגנדיקער איז גע־וואָרן די דינערשאַפט. דאָך איז זיי נאָך געווען צו דערליידן.

מיטאַמאָל האָבן זיך אָנגעהויבן צו באַווייזן אינעם ביליאַרד־זאַל גייע געשטאַלטן, אַזעלכע, וועלכע מען האָט ביז איצט גאָרנישט געזען, נאָר־נישט באַמערקט: פון די טיפענישן פון האָטעל, פון זיינע קעלערס און

קאמערן האָבן אָנגעהויבן ארויפצוקריכן אין דעם דאָזיקן געפערלעכן מאָ־מענט קוכערס, טעלער-וואשערס, מאטראצן־קלאפּערס, קלאָזעט־רייניי־קערס, אויוון־הייצערס, אש־טרעגערס, „האָטעל־מייז", וואָס האלטן זיך אויף טיף, טיף אין די פארבאָרגענע לעכער פון האָטעל, אויפן סאמע גרונט, וועלכע מען זעט קיינמאָל נישט אויף דער ליכטיקער שיין. גע־שטאלטן זענען דאָס געווען אזעלכע, וואָס פון בלויזן קוק אויף זיי איז דורכגעגאנגען א פראָסט דורך די ביינער און דאָס בלוט איז אין די אָדערן געוואָרן פארהארטעוועט. א טייל זענען געווען ווייס-פארמעלטע, א טייל — שוואַרץ־פארסאַזשעטע, אנדערע — מיט פארטוכער, — גאָר אנדערע — מיט זעק און שמאטעס צו באדעקן זייער נאקעטקייט. פון זייערע פארשוויצטע לייבער האָט זיך געטראָגן א זיס־זויערלעכער גע־שטאנק פון איבערגעשטאנען עסן, וועלכן זיי האָבן מיטגעבראכט פון די פארשטעקטע לעכער, פון וואנען זיי זענען ארויסגעקראָכן.

אין דער שאָטנדיקער באלייכטונג פון ליכט און נאפט-לאָמפּן האָט דאָס פּלוצימדיקע דערשיינען פון די דאָזיקע זעלטן־געזעענע געשטאלטן — ביי די מידע, טויט־אנגסטיקע, שלאָף־דורשטיקע האָטעל־געסט ארויס־גערופן זעאונגען פון שלעכטע חלומות, ווי טייוואָלים אָדער שדים אזעל־כע וואָלטן זיך מיטאמאָל באוויזן צווישן זיי.

מיט זייערע שמאטעס און לאכעס, מיט זייערע קרומע באוועגונגען, מיט די אידיאָטישע שמייכלען פון די רויע, איינגעריסטע, אויפגעריסענע פּנימער און מיילער, האָבן זיי טאקע אזוי אויסגעזען. א פרוי מיט א פאר־קלעבט אויג האָט געהאלטן אין איין ארויסשטארצן אירע פארפוילטע ציין פונעם אויפגעריסענעם מויל אויף די דערשראָקענע דאמען. מיט א חוצ־פּהדיקן, אידיאָטישן שמייכל האָט זי געקוקט אויף די גרופּן האלב־שלאָפנ־דיקע, האלב־וואכנדיקע געסט און זיך אזוי ווייט דערלויבט, אז זי איז נאָענט צוגעגאנגען צו א ווייבל און מיט אירע פינגער באטאפּט דעם שטאָף פון איר קלייד: זייד!

דאָס ווייבל האָט פון דעם באקומען אזא שרעק, אז זי איז אריינ־געפאלן אין א היסטערישער אָנמאכט. א הויכער, אומגעלומפּערטער קאָ־לאָס איז געשטאנען אויף זיינע שטארקע פיס, זיין האלב־נאקעט לייב ארומגעהילט מיט א זאק. (א קוילן־שלעפּער האָט עס געמוזט זיין.) ער איז געשטאנען אויף זיין אָרט, זיך נישט גערירט, און מיט זיינע שיי־

נענדיקע אויגן, וואָס האָבן ארויסגעקוקט פון אַ צעריסן און צוזאַמענגע־קלעבט פּנים, געהאַלטן אין איין ארויספאָדערן, אין איין קוקן מיט אַ קאַלטן, גזלנישן שמייכל, אויף אַלעמען, מיטן בליק, מיט וועלכן מען קוקט שוין אויף אַ גרבן...

זיי האָבן זיך אפילו דערלויבט אויף אַזוי ווייט, אַז זיי האָבן אָנגע־הויבן צו שפּאַסן און חוזק צו מאַכן פון דער האָטעל־דינערשאַפט, וואָס האָט זיך, פאַרהעלטניסמעסיק, געהאַלטן אָנשטענדיק. זיי האָבן אויסגע־לאַכט זייערע לאָקייאישע שטיק, און אפילו צוגערופן צו זיי מיט אומאָנ־שטענדיקע, באַליידיקנדיקע ווערטער:

— האַרן־הינט! זע, ווי דאָס קריכט אויף אַלע פיר פאַרן פּריצישן הינטן!

דאָס פּלוצימדיקע דערשיינען פון די דאָזיקע אומגעוועגלעכע גע־שטאַלטן, האָט צווישן די דערשראָקענע און אַזוי אייך היסטעריש־פאַר־כאַפּטע געסט, ארויסגערופן אַ פאַרשטענדלעכע פּאַניק. מען האָט אָנגע־הויבן מיט שרעק איינער דעם אַנדערן צו קוקן אין די אויגן און איינגע־רוימט זיך אין די אויערן:

— וואָס זענען דאָס פאַרא מענטשן? וואָס מיינט דאָס אַלץ?

עס איז געווען אַ גרויען פאַר דעם אָנקומענדיקן מאָרגן, דאָס וואָס די פּנימער פון די אויסטערלישע געשטאַלטן האָבן פאַרראָטן. ווי עס וואָלט זיך געווען פאַר די האָטעל־געסט אויפגעעפנט דער פינצטערער תהום פון זייער קומענדיק לעבן.

— נעמט זיי צו פון דאַנען. וואָס האָט מען זיי ארויפגעבראַכט צו אונדז?!

— רעדט נישט, ווי גאָט איז אייך ליב! שווייגט! איר ווייסט נישט, אין וואָס פאַרא צייט מיר לעבן.

דאָס האַלטן זיך פון די אויסטערלישע געסט איז געוואָרן וואָס אַמאָל אַלץ חוצפּהדיקער און ארויסרופנדיקער. זיי זענען שוין אַוועקגעקראָכן פון דעם ווינקל פון טיר, ווו זיי האָבן זיך אין אָנהייב אויפגעהאַלטן מיט אַ געוויסער שעמעוודיקייט און נישט־געוואַגטקייט. איצט האָבן זיי זיך שוין דערלויבט ווייטער צו טרעטן. זי האָבן זיך אויסגעמישט מיט די געסט, זיך געפּרוווט אפילו אַוועקצוזעצן אויף די ווייכע שטולן אויף די אויסגעבעטע קאַנאַפּעס, וואָס זענען נאָר געווען באַשטימט פאַר די האָ־

טעל־איינוווינער. זיי האָבן זיך אפילו דערלויבט חוצפהדיק צו דריקן מיט זייערע לייבער די דאמען און הערן. די וואש־ווייבער זענען געגאנגען אזוי ווייט, אז זיי האָבן, אָן יעדער פאַרשעמטקייט, זיך אוועקגעזעצט צווישן די האָטעל־דאמען. פאַר דעם געשטאַנק פון שוויס און שמוציקער וועש, וואָס האָט זיך געטראָגן פון די ווייבערס לייבער, איז נישט איינע אויפ־געשפּרונגען מיט שרעק פון איר פּלאַץ.

— וואָס ווילן זיי?! וואָס האָט מען זיי ארויפגעבראַכט צו אונדז?

זייער שפּאָטיש לאַכן, זייער ציניש באַנעמען זיך האָבן אפילו אָנ־געשטעקט די געווענלעכע דינער. די האָטעל־דינער זענען געוואָרן נער־וועז. אייניקע האָבן זיך אפילו צוגעקליבן צו זיי. אַנדערע האָבן זיך גאָר אָפּגעטראָגן. די אייגענע, די פּערזענלעכע דינער, זענען אָבער גע־בליבן געטריי זייערע באַלעבאַטים. זיי האָבן זיך אָנגענומען פאַר זייערע הארן און זיך געקריגט מיט די אַנדערע.

איינע פון די געשטאַלטן איז צוגעגאַנגען צו דער קאַנאַפּע, אויף וועלכער עס איז געזעסן אונדזער גרופּע פון דער געזעלשאַפט „ניי־רוס־לאַנד".

— נו, פּריצימלעך, רוקט אייך. גענוג געזעסן אויף ווייכע מעבל. איצט איז געקומען די רייע פאַר אַנדערע.

אין דער נאָז און האַלדז האָט אָנגעהויבן צו שטיקן אַ חלשותדיקער געשטאַנק פון מייז־נבילות, וואָס די געשטאַלט האָט מיטגעפירט מיט זיך. טייל האָבן זיך געפּרוווט אויפכאַפּן און אוועקלויפן. נאָר אזוי ווי דער אַלטער מירקין איז געבליבן עקשנותדיק זיצן אויף זיין אָרט, אזוי האָבן זיך אויך די אַנדערע געמיט און זענען געבליבן זיצן צוזאַמען מיט „דעם" צווישן זיי.

— ווו רוקסטו זיך? זעסט נישט, וואָס דאָ איז? דאָ איז נאָר פאַר די האָטעל־געסט. נו, נו, גיי דיר צו דיינע, — איז דער הויפּט־לאָסיי, איוואַן, צוגעקומען פלינק מיט זיינע פינקלדיקע שטיוועלעך, און געזאָגט ווי מעגלעך ווייך. מען האָט געזען, אז עס האָט אים געקאָסט פיל אָנ־שטרענגונג, וואָס ער מוז צו אזא „איינעם", מיט אזא ווייכן טאָן רעדן. ער האָט אָנגענומען דעם „אים" און געפּרוווט אים אוועקפירן פון הארישן זיץ.

— היינט איז נישטאָ מער קיין האר און קיין קנעכט! היינט זענען

אַלע גלייך! נישט וואָר, פּריצימלעך? — זאָגט מיט אַ ווויליונגערישן זשעסט דער צוגעקומענער פּרעמדער צו די דערשראָקענע יידן.

— ער האָט רעכט! היינט איז נישטאָ מער קיין האַר און קיין קנעכט.

— זיץ, זיץ! רופט זיך אָן דער אַלטער מירקין.

— יאָ, יאָ, ער האָט טאַקע רעכט, — טאַקעוועט אים אונטער מיט פּחד דער טיי־סוחר ראָזמאַרין. — ביי מיר זענען שטענדיק געווען אַלע גלייך, נישט קיין האַר און נישט קיין קנעכט, — שמייכלט זיך אונטער דער טיי־סוחר.

דער אַלטער מירקין קוקט אים אָן מיט אַ ביטולדיקן שמייכל. דער טיי־סוחר פאַרשווייגט. נאָר דער לאָקיי איוואַן, האָט יענעם שוין אָנגעגומען גוטמוטיק ביי דער פּלייצע און געזאָגט צו דעם אָפּגעריסענעם:

— אַגו, קום נאָר מיט מיר. איך וועל דיר ווייזן אַ באַקוועם אָרט, ווו זיך אַוועקצוזעצן. זעסט דאָך, אַז דאָ איז ענג.

— אָך, דו פּריצישער הונט! וואַרט נאָר, אונדזערע וועלן קומען, וועלן זיי דיר שוין ווייזן.

— שווייג, שווייג, רעד נישט! — און איוואַן נעמט אים מיט מיט זיך.

איוואַן איז דער איינציקער טרייסט פון די האָטעל־געסט.

איוואַן איז דער הויפּט־לאָקיי פון האָטעל. ער שטייט מיט זיין זיל־בערנעם שטעקן און אין פּאָרטיערישן אוניפאָרם פאַרן אַריינגאַנג פון האָטעל, און שמייכלט צו אַלעמען ליבלעך און איינלאַדנדיק, ווי צו אַ חתונה.

ער איז אַ ווייס־הויטיקער, גוט־געפאָרמטער מאַן פון אַ יאָר עטלעכע און דרייסיק. שטענדיק טראָגט ער ווייס־געוואַשענע, אויסגענייטע לויזע רוסישע העמדער, פון הינטער וועלכע עס פילט זיך אַרויס זיין אויסערגעוועגלעך אַנטוויקלטע ברוסט. זיין ווייס־הויטיק לייב מאַכט גיכער דעם איינדרוק פון אַ לייב פון אַ גוט־אַנטוויקלטער שטאַרקער פרוי, אייער פון אַ מאַן. מיט אַ פּאָר בלאַנקירטע, פינקלדיקע לאַק־שטיוול אויף די שיין־געפאָרמטע פיס, איז ער מיט לייכטע, איינלאַדנדיקע באַוועגונגען גרייט צו יעדער צייט צו יעדן דינסט... ער גלעט מיטן פּיעשטשענדיקן בליק פון זיינע בלויע אויגן סיי די מענער און סיי דעם ווייבערשן מין... הענט האָט ער שיינע, דער איוואַן. נישט געקוקט אויף דער שווע־

רער אַרבעט, וואָס ער טוט ביים העלפן אַרייַנטראָגן דאָס געפּעק אין האָטעל, זענען זיי שטענדיק געפלעגטע, ווייכע, גראָד־לייניענדיקע, מיט גוט אַנטוויקלטע פינגער, מיט ריינע, געשניטענע נעגל, מיט וועלכע ער האָט ליב צו קאָקעטירן, זיי צו האַלטן אַזוי, אַז מען זאָל זיי זען.

נאָר ביי אַ רוסישן מענטש, דרעסירט פון דורות און דורות אין קנעכטשאַפט, קאָן זיך אַנטוויקלען אַזאַ דינסט־אינסטינקט, אַזאַ אַרויס־פילן דעם פאַרלאַנג און וווּנטש פון זיינע האַרן. ווי אַ גוטער ראַסע־הונט האָט ער תמיד דערפילט, דערשמעקט מיט דער נאָז און מיט אַלע אָפענע צעלן פון זיין הויט, די געהיימסטע פאַרלאַנגען און וווּנטשן פון זיינע האַרן, איידער זיי זענען נאָך פאַר זיי אַליין געוואָרן רעכט באַוווּסט. שטענדיק פלעגט ער מיט זיינע באַשטיוולטע לייכטע פיס גרייט זיין אייפן וווּנק פון זיינע האַרן — צו לויפן כאָטש אין פייער אַריין. אַז ער האָט גערעדט מיט וועמען, האָט ער אויסגעמיטן צו קוקן דירעקט, אַזוי ווי ער וואָלט גע־ראַט עפּעס צו באַהאַלטן, און געקיקט פון אַ זייט מיט פּיעש־טשענדיקער בעטנדיקער גנאָדקייט. ער האָט מיט זיין שמייכלדיקן בליק געגלעט סיי מענערויש, סיי ווייבערויש לייב...

נאָר דער רוסישער מענטש קאָן דערציען אין זיך אַזאַ שקלאַפישן אינסטינקט, וואָס לייזט־אויף יעדן סימן פון אייגענער פּערזענלעכקייט און גיסט זיך אַריין אינעם ווילן פון אַנדערן צו טון יענעמס רצון...

און נאָר די רוסישע פאַרשקלאַפונג איז געווען פעאיק צו אַנטוויקלען אין אַ מענטש די כיטרעקייט, וואָס דער דינסט־אינסטינקט האָט דער־ציינען ביי דעם אונטערדריקטן קלאַס אין רוסלאַנד. איוואַן אָבער האָט אויף קיין אויגנבליק נישט אַרויסגעלאָזט פון אויג דעם אייגענעם נוצן, וואָס ער קאָן האָבן פון זיין דינסט. מיט די מיטלען פון זיין נאַטור פלעגט ער אויסכישופן די באַלוינונג פון מענער — דורך זיין ווייבערישקייט, און פון פרויען — דורך זיין מענערישקייט. ער האָט גוט באַרעכנט יעדן שריט, וואָס ער טוט. כאָטש זיין דינער־נאַטור איז געווען געהאַרכיק פאַר יעדן רוף, דאָך איז ער נישט געווען פאַרשווענדעריש מיט זיינע זינדיקע בליקן, באַהאַלטן זיי נאָר פאַר די, פון וועלכע ער האָט דערוואַרט אַ גוטן לוין...

אַזוי אונטערטעניק, ווי ער איז געווען פאַר די שטאַרקערע פון אים. אַזוי טיראַניש איז ער אומגעגאַנגען מיט די, וואָס זענען געקומען אונ־

טער זיין מאַכט. ער האָט פאַרלאַנגט פון זיינע אונטערטעניקע, אַז זיי זאָלן אים צוריק באַצאָלן דעם מס, וואָס ער צאָלט אַליין די שטאַרקערע פון אים. ער האָט זיי פאַרפאָלגט מיט אַ קרענקלעכער אַכזריותדיקייט, וואָס איז כאַראַקטעריסטיש פאַר דעם טיפּ מענטש. נישט געלאָזט זיי אויפן אויג, אָנגעיאָגט צו דער אַרבעט. אָבער דאָס זעלבע פּנים, וואָס האָט ערשט נאָר־וואָס באַוויזן אַ גרימאַסע פון כעס און ביטערקייט, האָט ביים אָנבליק פון אָנקומענדיקן האַר זיך זאָפּאָרט פאַרוואַנדלט אין אַ שמייכל־דיקער, זינדיק־איינלאַדנדיקער גרימאַסע.

פאַרשטייט זיך, אַז איוואַן האָט נישט געגלויבט אין דער רעוואָלו־ציע, פּונקט אַזוי ווי זיינע האַרן. ער איז געווען איבערצייגט, אַז עס איז נאָר אַ דורכגייענדיקע סומאַטאָכע, וואָס די פאַרשאָלטענע מלחמה האָט אַרויסגערופן. (אויך איוואַן און זיינס גלייכן האָבן פיינט־געהאַט די מלחמה.) די וועלט גייט נישט אונטער. עס מאַכט זיך אַמאָל אַ שלעכטע צייט. שוין געווען אַמאָל אַזאַ צייט אויך. עס וועט זיך באַרואיקן, דער צאַר באַטיושקאַ וועט צוריקקומען, און מיט אים די אַלטע באַאַמטע און דאָס אַלטע צאַרישע געלט. (צו „קערענסקיס" געלט האָט איוואַן נישט געהאַט קיין גרויסן צוטרוי, און עס געהאַלטן אין איין אויסטוישן אויף צאַרישע און האָט מיט דעם אָנגעפילט אַ גאַנצן קישן, אויף וועלכן ער שלאָפט.)

און אַזוי ווי אַ האַר פאַרגעסט קיינמאָל נישט דעם דינסט, וואָס מען ווייזט אים אַרויס, ווען ער איז געפאַלן, און אַזוי ווי די האַרן זענען איצט געווען געפאַלן, האָט ער זיך געמיט וואָס בעסער נאָך, וואָס גע־טרייער, מער אונטערטעניקער זיי צו דינען, אַז זיי זאָלן אים געדענקען, ווען עס וועט ווערן בעסער.

די האַרן האָבן אויך, אינסטינקטיוו, דערפילט אין אים זייער פריינט. זיי האָבן זיך מיט אים באַראַטן וואָס צו טון, ווען די באָלשעוויקעס וועלן קומען, ווי אַזוי זיך צו האַלטן. און אַנדערע זענען געגאַנגען אַזוי ווייט, אַז זיי האָבן אָפּגעמאַכט מיט איוואַנען אים אָנצושטעקן זייערע בריליאַנטן און ווערט־פּאַפּירן, ווען די באָלשעוויקעס וועלן זיך באַווייזן. נאָר אַנדע־דע האָבן שוין אַפילו דאָס געטון. און איוואַן טראָגט אַרום אויף זיין פליי־שיקער ברוסט און אין די גלאַנציקע כאַלעוועס פון זיינע שטיוול און אין נאָך אינטימע ערטער די פאַרמעגנס פון נישט איין גאַסט.

אז דאָס וואַסער איז געקומען וואָס נענטער צום האַלדז, און די סכנה האָט אָנגעהויבן אַלץ חוצפהדיקער צו קוקן אין די אויגן אַריין, אין דער געשטאַלט פון די נייע פאַרשוינען, וואָס האָבן זיך באַוויזן צווישן די האָטעל־געסט, האָט מען זיך אָנגעהויבן צו באַראַטן מיט איוואַנען, וואָס צו טון. איוואַן האָט איצט פאַרנומען מישקע „מאָלאָדיעצס" אָרט. אַלע האָבן זיך איבער אים געריסן. מען האָט אים געשלעפּט פון איין קאַנאַפּע צו דער אַנדערער:

— איוואַן, דערלויבט אויף אַ מינוט. איוואַן, איר ווילט גאָרנישט צו אונדז אַהערקומען?

און איוואַן איז אויף זיינע לייכטע פיסלעך געלאָפן פון איין גרופּע צו דער אַנדערער און גערופן מיט זיין פריילעכן, געזונטן קול:

— באַלד, באַרין, באַלד, גרייט צום דינסט.

אין זיין אייפער צו דינען די האַרן, איז איוואַן געקומען אויף אַ גליקלעכער אידייע. ער גיט זי איבער איצט בסוד־סודות נאָר צו איינצלנע און אויסדערוויילטע, פון וועלכע עס איז פאַראַן אַן אויסזיכט צו באַקומען אַ גוטע באַלוינונג.

מ'האָט דערנאָך געזאָגט, אַז דאָס האָט אים מישקע די דאָזיקע אידייע אין קאָפּ אַריינגעשטעקט. וואָרים פון וואַנען נעמט זיך אַזאַ איינפאַל צו איוואַנען? דאָס האָט אין דער ווירקלעכקייט נאָר געקאָנט שטאַמען פון מישקען, און מישקע האָט זיך טאַקע אויך דערביי געפּאָרעט.

ווען אונדזער גרופּע, די גרינדער פון דער נייער געזעלשאַפט, זענען אַזוי געזעסן אין געהאַקטע ווונדן, פאַרזאָרגטע וועגן דער צוקונפט, איז מישקע אַרויפגעשוומען צווישן זיי.

מישקע איז נישט געווען פון די מענטשן, וואָס לאָזן זיך פאַריאָגן פון אַ באַליידיקנדיק וואָרט. ער האָט זיך ווידער אָנגערופן צום אַלטן מירקין:

— דער מאָמענט איז צו ערנסט זיך צו באַליידיקן, גבריאל חיימאָוויטש, כאָטש איר האָט צוויי מאָל מיך שוין אָפּגעשלאָגן, וויל איך אייך אָבער באַווייזן, אַז איך בין גרייט, אין דעם דאָזיקן אַנטשיידנדיקן מאָמענט, אייך צו דינען.

— איך האָב אייך שוין איינמאָל געזאָגט, אַז איך וויל פון אייך קיין דינסט נישט אָננעמען.

— אָבער גבריאל חיימאָוויטש, עס האַנדלט זיך אין אייער לעבן!

— זאָגט מישקע ערנסט.

— איך וויל נישט אייער דינסט, אַפילו ווען עס זאָל זיך האַנדלען וועגן מיין לעבן. ווי קומט דאָ אַהער מיין לעבן? — ווונדערט זיך דער אַלטער מירקין.

— איר ווייסט אויף וואָס די באַלשעוויקעס זענען פעאיק, ווען זיי וועלן אייך דאָ געפינען? און נאָך דערצו מיט אַ פולן טייסטער?! אין פעטראָגראַד האָבן זיי עס געטון.

— כ'האָב אייך געזאָגט, אַז כ'וויל פון אייך נישט קיין דינסט.

— אָבער יאָביר הערן וואָס האָט ער צו זאָגן, — פאָדערן שוין די אַנדערע. — זאָגט, מישקע, וועגן וואָס האַנדלט זיך.

עס איז שוין אַן אָפּגעמאַכטע זאַך. איך פאַרטרוי עס פאַר אייך, — מאַכט מישקע נידעריק זיין שטימע. — די „ווייכע" ציען־אָפּ פינעם מעאַטער־פּלאַץ מיטן מאָרגן. כ'האָב עס נאָר־וואָס געהערט פון דער קאָמאַנדירשע. ס'איז נישטאָ מער קיין האָפענונג.

— דאָס ווייסן מיר, — זאָגן די אַנדערע.

— ווען זיי, די רויטע גווארדיסטן און די שיכורע אַרבעטער, וועלן זיך אַריינרייסן אין האָטעל, איז זיך אויף אַלצדינג צו ריכטן. אין זייער כעס פון דעם לאַנגן וואַרטן אויפן איינגעמען פון האָטעל, זענען זיי אַפילו גרייט אַ מאָרד צו באַגיין. פאַרגעסט־אונך נישט, אַז דער קעלער איז אויך נאָך פול. דער פאַרוואַלטער וויל נישט אויסגיסן דעם ווייַן. דאָ האַנדלט זיך נאָר וועגן דעם ערשטן אויגנבליק זיי צו גיין אויס דעם וועג, אַז זיי זאָלן דעם כעס נישט אויסלאָזן. דערנאָך, אַז עס וועט ווערן רו־איקער, וועט זיך שוין לאָזן עפּעס טון.

— זייער גוט. אָבער ווי אַזוי וועט איר זיי גיין אויס דעם וועג?

— דאָ קומט די קאָמבינאַציע. איך האָב זיך דורכגערעדט מיט אי־וואַנען. איוואַן, — מאַכט מישקע נאָך נידעריקער זיין שטימע און זאָגט עס בסוד־סודות, — ער וועט אַריינגעמען אונדזערע צו זיך אין קאַמער אַריין, איבערטון זיי אין דינערשע קליידער, בלויז אין אַ בלוזע, אַ פאַר־טוך, אַ קעלנער־ראָק, און אַוועקשטעלן וואַשן, קערן, — ווייס איך וואָס נאָך, די באַלשעוויקעס אָפּצונאַרן, זיי זאָלן מיינען, אַז מען איז הויז־אַרבעטער. אַזוי אַרום וועט מען די פּאָר רובל אויך קאָנען ביי זיך באַ־

האלטן. עס האנדלט זיך נאָר בלויז אין ערשטן אויגנבליק, ביי זייער ערשטן כעס זיי צו גיין אויס דעם ווענ. פארשטאנען?!

— וואָן, פּאָדליעץ! — האָט זיך דער אלטער מירקין צעשריגן, און זיין ברייט פּנים, וואָס איז לעצטנס אזוי בלייך געווען, האָט זיך אָנגע־נאָסן מיט בלוט — וואָן! אז נישט...

נאָר די אנדערע האָבן געשוויגן. מישקע האָט זיך אָפּגעטראָגן. אָבער נישט אלע זענען געווען אזוי פיין־פילנדיק ווי דער אלטער מירקין.

מען האָט זיך אין געהיים אָנגעהויבן אוועקצוגנבענען און זיך גענו־מען סודען מיט מישקען, צוגעצויגן איוואנען, זיך געסודעט, און ערגעץ־ווו פארשוווּנדן.

אָבער אזוי ווי איוואן האָט נישט געהאט גענוג דינערשע קליידער פאר אלע, נישט גענוג פארטוכער, בלוזעס, קעלנער־רעק פאר די פילע בעלנים, וואָס האָבן געווארט אויף זיי, און צו פיל מענטשן איבערציטון אין דינערשע קליידער האָט מען אויך נישט געקאָנט, כדי עס זאָל זיך נישט ווארפן אין די אויגן, איז דער פרייז אויף דינערשע קליידער אין יענער שרעקלעכער נאכט צווישן די געסט פון רייכן מאָסקווער האָטעל הויך געשטיגן. פאר א דינערס א בלוזע האָט מען אוועקגעגעבן א שנירל פערל און פאר א פארטוך — א פארמעגנס...

צומאָרגנס אינדערפרי, ווען עס האָט אָנגעהויבן צו גראָען, האָט זיך דאָס שיסן אויפן טעאמער־פּלאַץ געשטארקט.

מען האָט געוווּסט, אז די „ווייסע" פארטיידיקן זייערע לעצטע פּאָ־זיציעס, און באלד וועלן זיי אָפּטרעטן.

האָט דער אלטער מירקין באמערקט, ווי דער טיי־סוחר ראָזמארין דרייט זיך ארום אין א קאָמישער פארקליידונג, עפּעס אין א רוסיש העמד, א פארטוך איבערן דיקן בויך, און ווי זיין אש־קאָלירדיק פּנים איז געווען איינגעריכט אין סאזשע.

מיט פאראכטונג האָט דער אלטער מירקין אוועקגענומען זיין בליק פון אים און הויך, היסטעריש זיך צעלאכט.

דער טיי־סוחר האָט זיך פארשעמט, אראָפּגעריסן די בלוזע פון זיין גראָבן בויך און א פארשעמטער זיך פארענטפערט פארן אלטן מירקין:

— וואָס פארא נארישקייט מען קאָן דאָס אָפּטון אין אזא צייט!

קאַפּיטל 18

דער רוף פון קרעמל

דער מענטש באַהאַלט אין זיך געהיימע רעזערוואַרן פון כוחות און אייגנשאַפטן, וועלכע אַנטפּלעקן זיך ביי אים אין אַ שעה פון נויט. איינע פון די דאָזיקע כוחות איז די פאַראַנטוואָרטלעכקייט. יעדער מענטש פילט דאָס, ווען ער ווערט פּלוצלינג אַוועקגעשטעלט אויף אַן אחריותדיקן פּאָסטן. דאָס זעלבע איז אויך געשען מיט זאַכאַרי מירקין.

דאָס געפיל פון פאַראַנטוואָרטלעכקייט איז שטענדיק געווען ביי מירקינען אַנטוויקלט אין אַ הויכער מאָס. נאָך מער האָט זיך ביי אים אָבער די דאָזיקע אייגנשאַפט אויפגעהויבן צו אַ הייליקן געבאָט אין דער צייט פון זיין הילף־טעטיקייט, ווען ער האָט זיך אַרומגעוואַלגערט צווישן די טיפוס־אָנגעשטעקטע עשאַלאָנען אויסוואַנדערער. איצט, אָבער, האָט די אויפגאַבע, וואָס דער „רעוואָלוציאָנערער קריגס־קאָמיטעט" האָט אויף אים אַרויפגעלייגט, ממש איבערגעאַנדערשט זיין גאַנצן כאַראַקטער. עס איז געווען אַזוי ווי דאָס דאָזיקע געפיל פון פאַראַנטוואָרטלעכקייט וואָלט גערופן צו הילף אַלע בעסערע כוחות, וואָס ליגן ערגעץ־ווו באַהאַלטן אין די פאַרבאָרגענישן פון דעם מענטש.

פון דעם ערשטן אויגנבליק אָן, וואָס מען האָט מירקינען איבער־געגעבן אָנצופירן מיט אַן אָפּטיילונג, צו נעמען דעם טעאַטער־פּלאַץ און באַזעצן דעם האָטעל „מעטראָפּאָל", זענען ביי אים פאַרשווונדן אַלע ספקות. ער האָט נאָר געזען איין ציל פאַר זיך: אויסצופירן זיין אויפ־גאַבע שטרענג, לויט די אינסטרוקציעס, וואָס זענען אים געגעבן געוואָרן, נישט צו קוקן אויף קיין געפאַרן. די סכנות, אַפילו דער טויט אַליין, איז געוואָרן אַ טייל פון דער דאָזיקער אויפגאַבע.

אַזוי איז ער דאָ געשטאַנען מיטן רעוואָלווער אין דער האַנט אין מיט אַ באַפעלנדיקער שטימע, אַזוי ווי ער וואָלט זיין גאַנץ לעבן לאַנג גאָר עפּעס אַנדערש נישט געטון, נאָר אָנגעפירט מענטשן אין קאַמף. אַזוי האָט דאָ מירקין אַרויסגעגעבן זיינע באַפעלן צו דער אָפּטיילונג; זיך אַליין אַוועקגעלייגט ביי דער עפענונג אויפן דאַך, ווו עס איז געשטאַנען דאָס מאַשין־געווער, צוריקגעהאַלטן יעדן פּרוו פון די אויפגערעגטע סאָל־

דאטן פריצייטיק אויסצושיסן זייער כעס. ער האָט אויסגעשטעלט וואכן, ארויסגעשיקט קוריערן דורך די „ווייסע" ראיאָנען צום גובערנאטאָרס הויז, אָפּצוגעבן ראַפּאָרטן, צו ברענגען אינסטרוקציעס, אריינצוגנבענען פּראָוויאַנט און אמוניציע אין גרויסן טעאטער.

זיין באַפעלנד, וואָגיק וואָרט, זיין פעסטע שטים, די ערנסטקייט, מיט וועלכער ער האָט געטראָגן זיין פאַראַנטוואָרטלעכקייט, האָבן פאַר אים באַלד געוווּנען אויטאָריטעט און מאַכט.

דאָס לאַנגע וואַרטן אויף טעטיקייט האָט אָבער אויסגעמוטשעט די אָפּטיילונג. די אומגעדולדיקייט האָט ווי ציין־ווייטיק געפּייניקט. און מירקין האָט דורך גאַנצע מעת־לעתן געדאַרפט האַלטן וואַך זיין אויפ־מערקזאַמקייט, אַז עס זאָל עפּעס נישט ארויסשפּרינגען. עס איז יעדן אויגנבליק געווען אַ געפאַר אַנטדעקט צו ווערן דורך די יונקערס, וואָס האָבן שטאַרק באַזעצט דעם טעאַטער־פּלאַץ. עס איז יעדע רגע געווען די געפאַר צו ווערן צעשאָסן פון די פּולעמיאָטן, וואָס זיי, די יונקערס, האָבן געהאַט אויסגעשטעלט אויפן טעאַטער־פּלאַץ. זיי וועלן, אין בעסטן פאַל, ארויסזעצן די טירן פון טעאַטער און צונעמען ביי זיי דאָס מאַשין־גע־ווער. „מיט ליידיקע הענט וועלן מיר זיך נישט איבערגעבן" — דאָס איז געווען ביי אַלעמען אָפּגעמאַכט, און מירקין האָט געוווּסט, אַז דאָס שפּיל וועט זיך דעמאָלט ענדיקן מיט טויט.

נישט דאָס לעבן איז איצט געשטאַנען אין קאָן, נאָר דער זיג פון דער רעוואָלוציע, די ענדע פון דער מלחמה, און דאָס נייע, וואָס דאַרף קומען אויף מאָרגן נאָכן זיג. און דאָס איז טויזנט מאָל וויכטיקער און נויטיקער, ווי דאָס לעבן. דאָס איז הייליק. פאַר דעם דאַרף מען זיין אין אַ שטענדיקער, אָנגעשטרענגטער אחריות... דאָס האָט געגעבן די מאַכט צו באַפעלן, צו הייסן, און ווען מען דאַרף — די רער פון אַ רעוואָלווער צום מענטשנס האַרץ צוצולייגן.

און מיט דער זעלבער אָנגעשטרענגטער אחריות, וואָס ער אַליין האָט געפילט, האָט ער אָנגעשטעקט זיין אָפּטיילונג.

איינמאָל, דורכגייענדיק דורך אַ קרייז רוענדיקע סאָלדאַטן, וואָס זענען געווען אויסגעלייגט אויף די רייך־אויסגעבעטע שטולן פון גרויסן טעאַטער, האָט ער געהערט ווי די סאָלדאַטן שמועסן צווישן זיך ווענן די אוצרות, וואָס האַלטן זיך אויף ביי די „בורזשוען", וועלכע געפינען זיך

אין האָטעל „מעטראָפּאָל". די זעלנער האָבן אפילו אין שמועס דערמאָנט ווענן בריליאַנטן פון צאַרס קרוין, וואָס די פּראָוויזאָרישע רעגירונג האָט איבערגענעבן די רייכע „בורזשוען" פון האָטעל, כדי עס אין אויסלאַנד אַרויסצופירן.

מירקין האָט געוווסט, אַז די אומגעדולדיקע סאָלדאַטן טרייסטן זיך פאַר זייער פּייניקנדיקער אומטעטיקייט מיט פאַנטאַזיעס ווענן די רייכ־טימער, וואָס עס שטייט זיי פאַר צוצוגעמען ביי די „בורזשוען", וועלכע געפינען זיך אין דעם רייכן האָטעל. ער האָט געוווסט, אַז אָט ווענן דעם רייכטום גייען אַרום לענענדעס ביי די זעלנער. זיי רייבן זיך שוין שמחה־דיק די הענט פאַר די פאַרמעגנס, וואָס וואַרטן אויף זיי. ער האָט גע־וווסט, אַז אַ סך שווערער און געפערלעכער פון דעם קריג, וואָס ער וועט דאַרפן פירן מיט די „ווייסע", ווען דער דרינגנדער מאָמענט וועט קומען, אַ סך שווערער וועט זיין צו האַלטן זיין אָפּטיילונג אין צוים ביים נעמען דעם האָטעל, אַז זיי זאָלן נישט פאַרפלעקן די רעוואָלוציע מיט אומשול־דיק־פאַרגאָסן בלוט, און נישט פאַרוואַנדלען דעם הייליקן אַקט, ווי ער האָט גערופן דעם דאָזיקן לעצטן קריג, אין אַ רויבעריי.

ער האָט געקלערט ווענן פּלענער, ווי אַזוי דאָס אויסצומיידן. ער פּלענט צפּט ווענן דעם רעדן מיט די סאָלדאַטן און אַרבעטער. זייער אָפּע־נער, ציניש־ער געשפּרעך ווענן רויבן און מאָרדן האָט אים דערצאָרנט.

מירקין האָט זיך אַוועקגעשטעלט נעבן זיי:

— שעמט איר זיך נישט, חברים, צו רעדן ווענן דעם? וואָס זענען מיר? צי זענען מיר פאַראַנטוואָרטלעכע רויטע גוואַרדיסטן, וואָס מאַכן רעוואָלוציע, אָדער אַ רויבער־באַנדע? איך מאַך אייך אויפמערקזאַם, חברים, אַז יעדער פּרוווו צו קאָמפּראָמיטירן אונדזער הייליקע זאַך וועט ווערן באַטראַכט פאַר אַן אַקט פון קאָנטר־רעוואָלוציע, און איר ווייסט וואָס מען טוט דערפאַר מיט אַזעלכע!

די סאָלדאַטן זענען געוואָרן פאַרשעמט און האָבן געשווינגן.

מירקין האָט געוווסט, אַז די אויפגאַבע וועט זיין אַ שווערע. אוז שוין דאָ, זייענדיק איינגעשלאָסן אין גרויסן טעאַטער, האָט ער געזוכט עצות, ווי אַזוי דאָס אויסצומיידן. דער איינציקער וועג איז נאָר געווען אויפצוקלערן די זעלנער און צו געפינען פאַרשטענדלעכע חברים, וואָס זאָלן אים העלפן אין דער דאָזיקער אויפגאַבע.

צווישן די סאָלדאַטן אין גרויסן טעאַטער האָט זיך געפונען דער „רויטער" סימאַשקאַ. „רויטער" האָט מען אים גערופן צוליב צוויי טעמים: ערשטנס, איז ער טאַקע געווען רויט, מיט ווייס־רויטלעכע פלאַק־סענע האָר, וואָס האָבן תמיד אויסגעזען ווי געצוואָגענע פון רעגן. זיי זענען אַראָפּגעפאַלן פון זיין ברייטן קאָפּ אויף זיין ווייס־הויטיקן, מיט זומער־שפּרענקעלעך באַשפּריצטן שטערן און קאַרק. ווייס־רויטלעכע ברע־מען האָבן באַשירעמט זיינע גרויסע, בלויע, קינדיש־נאַאיווע אויגן. אַ שיטערע, ציטריקע ווייס־רויטלעכע האָר־שפּראָצונג איז אויפגעגאַנגען אי־בער זיינע געזונטע רויט־הויטיקע באַקן און קין, ווי יונג־גראָז נאָך אַ רעגן. עס איז געווען אַזוי ווי סימאַשקאַס ווייסער קערפּער וואָלט נישט אויפ־גענומען אין זיך קיין שמוץ און קיין שטויב. נישט געקוקט אויפן אַכט־טאָגיקן אַרומוואַלגערן זיך איבער די קופּעס טעאַטער־שמאַטעס פון אויס־געדינטע „קעניג ליר"־קליידער, אויף וועלכע די סאָלדאַטן זענען גע־שלאָפן, האָט געיאָגט אַ פרישקייט פון סימאַשקאַס געזונטן קערפּער, ווי די פרישקייט פון אַ געזונט פעלד.

סימאַשקאַ האָט שטענדיק געמאַכט אַן איינדרוק, ווי אַ געבאָדענער אין דער מאָרג־דיקער טוי־גרויקייט. ער האָט מיט זיין געזונט לייב דער־מאָנט די לאַנדשאַפט, פון וועלכער ער קומט. ער איז געווען ווי אַ יונגער, ווייס־געפלעקלטער בזשאָזע־בוים, וואָס שטייט אין יונגן וואַלד פון זיין פעטער וואָלינער ערד, און עס הויכט איבער זיינע גרינע, אַראָפּפאַלנדיקע מיידל־צווייגן דער טויאיקער מאָרגן־פראָסט.

סימאַשקאַ האָט שטענדיק געלאַכט און איז שטענדיק געווען אין אַ פריילעכער שטימונג. האָט ער אַפילו געמעגט אָפּטון אַ בלוטיק שטיקל אַרבעט, האָט ער אַלץ דערביי געלאַכט. און ער האָט טאַקע אָפּגעטון שרעק־לעכע זאַכן. דערפאַר האָט מען טאַקע געביטן זיין נאָמען פון סימאַשקאַ דעם „ווייסן", ווי מען האָט אים צוערשט גערופן, אויף סימאַשקאַ דעם „רויטן".

דורך די פּאָר יאָר וואָס סימאַשקאַ האָט זיך געפונען אין די מלחמה־גריבער, דורך דער געוווינהייט צו קריכן איבער מענטשן־פּגרים, אַריבער־לויפנדיק פון איין גרוב צום אַנדערן אויפן מלחמה־פעלד, איז ביי אים בילק געוואָרן אַ מענטשנס לעבן, פּונקט ווי די באַניע־קערלעך, מיט וועל־כע זיינע קעשענעס זענען תמיד געווען אָנגעפילט. צו הרגענען אַ מענטש,

א רעוואָלוועדער צו א ברוסט צוצושטעלן, אָדער ווען מען דאַרף אפילו מיט די אייגענע הענט דערשטיקן, איז אים אזוי לייכט אָנגעקומען, ווי א באַניע־קערל אויפצוקנאַקן. דערביי פלעגט סימאַשקאַ קיינמאָל נישט ביין זיין. דער נאַאיווער, קינדישער בליק איז פון זיינע אוגן נישט אויסגעלאָשן געוואָרן, און דער ברייטער שמייכל פון זיין סימפּאַטיש רויט מויל איז נישט פאַרשוווּנדן.

דעם דאָזיקן סימאַשקאַ האָט זיך מירקין פאַר א חבר אויסגעקליבן. ער האָט דערפילט, אז אין סימאַשקאַן לעבט, נישט קוקנדיק אויף זיין ווייל־יונגערישקייט, א שטאַרקער אחריותדיקער א נכטינקט. סימאַשקאַ האָט עס אַרויסגעוויזן ביי יעדער געלעגנהייט, ווען מען האָט אים עפּעס אָ.פאַר־טרויט: ביי דער וואַך, צי אויף אַן אויסשפּיר־פּאָסטן.

צוערשט איז סימאַשקאַ געקומען צו די באַלשעוויקעס אויס ווייל־יונגערישקייט. די באַלשעוויקעס הייסן נישט פאָלגן די עלטסטע, די באַלשעוויקעס הייסן פון פראָנט אַנטלויפן, די באַלשעוויקעס ווילן אָפּנעמען דאָס גאַנצע רייכטום ביי די רייכע און עס צעטיילן צווישן די אָרימע. און אָרימקייט האָט זיך סימאַשקאַ אָנגעזען אין זיין לעבן ביי זיך אין דאָרף גענוג: ביי זיין פאָטער, ביי זיינע אייגענע. א גוטע זאַך אָפּצונעמען די רייכע ערד פון די פריצים און זי צווישן די אָרימע פויערים צעטיילן. שפּעטער אָבער, ווען סימאַשקאַ האָט זיך צוגעהערט צו די פּראָקלאַמאַציעס, וועלכע מען האָט פאַר אים פאַרגעלייענט (אליין האָט ער, נעבעך, נישט געקאָנט), צוגעהערט זיך צו די רעדעס, צו דעם אַמפּערן זיך פון די פאַרטייען אין גובערנאַטאָרס הויז — האָט סימאַשקאַ אַרויסגעפילט, אז דער עסק פון די באַלשעוויקעס איז א פיל טיפערער און א פיל וויכטיקערער, ווי ער האָט געמיינט. ער פאַרשטייט עס טאַקע נאָך נישט אזוי איינגאַנצן, אָבער זיי דאָרטן אויבן אויף דער פּלאַטפאָרמע — זיי ווייסן דאָס. און ווי אַמאָל פאַרן הייליקן שוואַרצן מיכאַאיל אויפן בילד, אזוי האָט סימאַשקאַ אָנגעהויבן צו גלויבן און צו האָבן דרך־אַרץ פאַר יעדן איינעם דאָרט פון דער פּלאַטפאָרמע מיט די צעשויבערטע האָר און אָנגעוואַקסענע בערד. זיי ווייסן, וואָס דאָס איז. א זאַך איז עס א גרויסע און א וויכטיקע. דו פאַרשטייסט עס נאָך נישט איינגאַנצן, אָבער דאָס מאַכט נישט אויס.

— חבר סימאַשקאַ, ווייסט איר וואָס מיר טוען אזעלכעס? — פרעגט אים מירקין.

— פארוואס זאָל איך נישט וויסן? מיר מאכן רעוואָלוציע, באָלשע־וויסטישע רעוואָלוציע.

— און וואָס איז עס אזוינס באָלשעוויסטישע רעוואָלוציע?

— דאָס ווייס איך שוין נישט, דו ווייסט עס. נאָר א זאך איז דאָס א וויכטיקע און אן ערנסטע, — לייגט צו סימאשקא מיט יראת־הכבוד.

— חבר סימאשקא, — איר ווייסט דאָך, אז מיר מאכן די באָלשע־וויסטישע רעוואָלוציע פאר אלעמען, פאר גאנץ רוסלאנד — אפשר פאר דער גאנצער וועלט. פאר אלע אָרימע און אונטערדריקטע. פאר אלע, וואָס זענען ביז איצט געווען געיאָגט און געפלאָגט. מיר מאכן די רעוואָלוציע, — זאָגט אים מירקין, — כדי זיי צו באפרייען פונעם הארישן יאָך.

— געוויס ווייס איך דאָס! — ענטפערט סימאשקא.

— נישט פאר מיר און נישט פאר דיר. נישט דערפאר, כדי מיר זאָלן עפעס האָבן דערפון אין אונדזערע טאשן אריינצושטעקן, נאָר פאר אלע־מען. נישט וואָר?

— געוויס אזוי, ווי דען אנדערש? — זאָגט סימאשקא אין טיפן ערנסט.

— און היינט האָב איך געהערט סאָלדאטן רעדן, אונדזערע סאָלדאטן, רויטע גווארדיסטן, אז ווען מען וועט נעמען דעם „מעטראָפּאָל", וועלן זיי באראבעווען די „בורזשוען" און צונעמען דאָס געלט מיט די בריליאנטן פאר זיך.

— אָ, דאָס איז נישט גוט. דאָס דארף מען נישט צולאָזן! — זאָגט סימאשקא, און שמייכלט דערביי מיט א קאלטן שמייכל.

— אָן א באפעל דארפן מיר גאָרנישט רירן ביי די „בורזשוען"! מיר דארפן זיי אָפּלאָזן און אוועקשיקן, כדי נישט מאכן צו שאנד די רעוואָ־לוציע! פארשטייט איר, חבר סימאשקא! כדי צו באווייזן, אז מיר זענען נישט קיין באנדע רויבערס, וואָס גייען ראבעווען, נאָר רעוואָלוציאָנערן, רויטע גווארדיסטן. מיר טוען דאָס פאר א הייליקער זאך, נישט פאר איי־גענע נוצן. אז עס וועט קומען דערצו, וועלן מיר עס שוין ביי זיי צונעמען דורך א פריקאז. אָרדענונג מוז זיין, נישט וואָר, סימאשקא?

— ווי דען אנדערש? אויף דעם ביסטו דאָך א קאָמיסאר. דו האָסט דעם באפעל, און מיר דארפן דיך פאָלגן. אזוי האָט מען אונדז געזאָגט. מען דארף טון, ווי דער באפעל איז. אָרדענונג איז אָרדענונג.

— און איר וועט מיר דערין צוהעלפן?

— ווי דען אנדערש? דו דארפסט נאָר באַפעלן. מיר זענען מחויב דאָס צו טון.

— חבר סימאשקא, איר זענט א גוטער רויטער גווארדיסט. נישט אַלע זענען אזעלכע פארנעמענדיקע, ווי איר. מען דארף מיט די חברים רעדן, אויפקלערן זיי, אז מען טאָר נישט מאכן די רעוואָלוציע צו שאנד. פארשטאנען?

— ריכטיק! — זאָגט סימאשקא און שטעלט זיך פאר מירקינען מיט גרייטקייט צום באַפעל.

און סימאשקא האָט די חברים־זעלנער איבערגעגעבן מירקינס רייד אויף זיין שטייגער, אויף זיין לשון, אין זיין אויסטייטש, מיטן קאַלטן שמייכל אויף די שיינע ליפּן, און די חברים־סאָלדאטן האָבן פארשטאנען וואָס עס מיינט...

***

אויפן טעאטער־דאך, צווישן די בוידעם־פענצטערלעך, איז געווען אויסגעשטעלט דאָס מאשין־געווער. בחינם האָט מירקין געווארט די פּאָר טעג אויף א באַפעל אָנצוהייבן די אָפּעראציעס. דער באַפעל איז נישט געקומען. אין דער ערשטער צייט האָט ער געהאט פארבינדונג מיטן גובערנאַטאָרס הויז. עס איז אים געלונגען שליחים דורכצושלייכן דורך די „ווייסע" פּאַטרולן אין גובערנאַטאָרס הויז אריין מיט ראַפּאָרטן. צייט דעם 28סטן איז ער א גאנצן טאָג געווען אָפּגעשניטן. די ארויסגעשיקטע קוריערן זענען נישט צוריקגעקומען. דער טעלעפאָן, וואָס האָט געזאָלט אויף א געהיימען אופן צו וויסן געבן, ווען אָנצוהייבן די אָפּעראציעס, האָט געשוויגן. ער האָט מורא געהאט זיך צו פארבינדן מיטן גובערנאַטאָרס הויז דורכן טעלעפאָן, כדי די ווייסע גווארדיסטן זאָלן נישט אויסגעפינען וועגן זיין באַהעלטעניש.

ער האָט פון זיין באַהעלטעניש געזען, ווי עס פלאַמען־אויף די „ווייסע" פּולעמיאָטן צום גובערנאַטאָרס הויז. ער האָט געוווסט, אז די לאַגע איז ערנסט, און אז דאָס נעמט מען זיך צום „רעוואָלוציאָנערן קריגס־קאָמיטעט". אָבער ער האָט נישט געהאט קיין דירעקטיוון. נאָר די קאַלטבלוטיקייט זיינע האָט אים אָפּגעהאַלטן נישט אָנצונעמען קיין פריצייטיקע

שריט. ער האָט באַשלאָסן, וואָס עס זאָל נישט זיין, אויסצוהאַלטן זיין פּאָזיציע.

אַזוי זענען דורכגעגאַנגען טעג אין וואַרטן, נעכט אין אויסהאַרן. די נערוון זענען געוואָרן אָנגעשטרענגט ביז צום פּלאַצן. עס האָבן שוין אויסגעפעלט כוחות. די סאָלדאַטן זענען פאַר אומגעדולדיקייט און וואַרטן אין אומטעטיקייט געווען אַזוי דערוווירט, אַז נאָר חבר סימאַשקאָס קאַלטגזלנישער שמייכל און דער רעוואָלווער אין דער האַנט האָט זיי געקאָנט האַלטן אין שפּאַן.

אָ, יענע נאַכט פון אַכט און צוואַנציקסטן אָקטאָבער, ווען עס האָבן זיך פון סקאָבעלעוו־פּלאַץ דערהערט די באָמבען־אויסשיסן! מען האָט דערקענט, אַז דאָס זענען „די רויטע". מען האָט געזען פון די בוידעם־פענצטערלעך, ווי עס צינדן זיך אָן הייזער פון די באָמבעס. דאָס ענטפערט־אָפּ דאָס גובערנאַטאָר־הויז אויף די פּולעמיאָטן.

אויסלייזנדיקע אויסגעשרייען האָבן זיך געהערט פון די סאָלדאַטישע בריסטן. מען האָט זיך געוואָרפן צו דעם מאַשין־געווער. מיטן רעוואָלווער אין דער האַנט האָבן מירקין און סימאַשקאָ די סאָלדאַטן צוריקגעהאַלטן. קיין באַפעל איז נישט געווען, און אָן אַ באַפעל הייסט פּריצייטיק צו ווערן אַנטדעקט דורך דעם פיינט, פרייוויליק זיך איבערגעבן דעם טויט, אָדער אין געפאַנגענשאַפט.

ציט דאָס וואַרטן דאָס חיות פון די ביינער אַרויס, טויט־אָפּ יעדע באַגייסטערונג, ווישט־אָפּ יעדן שפּור פון רעוואָלוציאָנערן ענטוזיאַזם, און מען פאַרפּלאָנטערט זיך אין אייגענע ספקות. מען פאַרגעסט דעם טעם און מען פאַרשטייט נישט מער די כוונה. דאָס לעבן און דאָס טון ווערן איבערדריסיק און אומפאַרשטענדלעך.

און מיטאַמאָל — געהיימע שליחים פון גובערנאַטאָרס הויז:

— ברידערלעך, מאַכט זיך גרייט! מען האָט אָן אייך נישט פאַרגעסן. מען ווייזט אַ סימן פון לעבן, דער טעלעפאָן קלינגט.

— יאָ, יאָ, אַלע גרייט.

— קינדערלעך, הייבט אָן!

גאָט פאָטער! ווי מען האָט זיך דאָס געגעבן אַ וואָרף צו דעם אויסגעהונגערטן מאַשין־געווער, אַזוי ווי מען וואָלט כאָטש געוואָלט דורך דער מאַשין אויסשיסן דאָס איינציקע ביסל לעבן!

עס האָט זיך פון אַלע בוידעם־פענצטערלעך אַרויס פון גרויסן טעאַ־טער אָנגעהויבן אַ גראַגערן און אַ רעגן־פונקען. ער, מירקין, וואָס האָט זיך אָנגעזען דאָס שלעכטס פון מלחמה, ער, וואָס האָט פאַראַכט און באַר־שאָלטן דעם מלחמה־געראַנגל, ווי דאָס ערגסטע און בייזסטע, ער, וואָס האָט געזען אין אַ מלחמה דעם אויסברוך פון דער מענטשלעכער היה — ער האָט געפונען איצט זיין פריידיקע אויסלייזונג אין פאַרשאָלטענעם כעס און גערויש פון דעם מאַשין־געווער. יאָ, עס איז געווען אַנגענעם, ווי טרי־אומפירנדיקע מוזיק, דער פלינקער אָפּפאַלנדיקער גערויש. זיין מלחמה־גע־שריי האָט זיך אויסגעמישט אינאיינעם מיט די געשרייען פון די זעלנער. זיין פּרימיטיווער נקמה־אינסטינקט איז געוואָרן געזעטיקט. און ווי אַ שפּי־לער צום האַזאַרד־שפּיל, האָט ער זיך איבערגעגעבן צו דער זינד פון דער דער מלחמה. ער האָט זיך געפילט אויפגעלייזט פון אַ ע באַנדן און איז געוואָרן אַ פונק אינעם פייערדיקן רעגן, וואָס האָט געשפּיגן פון טעאַטער־דאַך אויף די ווייסע פּאַטרולן.

דער געראַנגל אויפן טעאַטער־פּלאַץ האָט אָנגעהאַלטן אַ גאַנצע נאַכט, אַ גאַנצן טאָג, און ווידער אַ נאַכט. ביז מען האָט ע דלעך אָפּגעשטיפּט די „ווייסע", מיט דער הילף פון די צוגעשטראָמטע כוחות פון רויטע גוואַר־דיסטן, וואָס מען האָט שוין צוגעשיקט פון פּעטערבורג צו העלפן די מאָס־קווער חברים. זיי האָבן זיך באַפעסטיקט אין דער שטאָט־דומע און אין קרעמל.

דער האָטעל „מעטראָפּאָל" איז געבליבן אָן באַשיצער.

מירקין האָט גענומען אַ שטאַרקע וואַך, זי אַוועקגעשטעלט ביי דער טיר פון האָטעל־אַריינגאַנג. אַליין האָט ער זיך אַוועקגעשטעלט ביי דער טיר מיטן רעוואָלווער אין האַנט און האָט אויסגערופן צו די צעהיצטע, אויסגעהונגערטע, פון מלחמה און וואַרטן צעיושעטע זעלנער און רויטע גוואַרדיסטן, וואָס האָבן זיך געריסן צום אַריינגאַנג:

— חברים! יעדער איינער, וואָס וועט זיך דערוועגן אָן אַ באַפעל אַריבערצוטרעטן די שוועל פון האָטעל, וועט באַטראַכט ווערן פאַר אַ קאָנטר־רעוואָלוציאָנער און אויפן אָרט אַנידערגעשאָסן ווערן פון דער וואַך!

אַז זיינע ווערטער האָבן אויף אַ טייל פון די מער צעהיצטע נישט געמאַכט דעם געהעריקן איינדרוק, האָט ער געגעבן אַ רוף אויס:

— חבר סימאַשקאַ, הייסט די וואַך אָנשטעלן די ביקסן!

— געהערט!

און א שטעכעדיקע וואנט פון אויסגעשטרעקטע ביקסן־שפּיזן האָט זיך אויסגעשטעלט קעגן די זעלנערשע בריסטן.

— פינף טריט צוריק! — האָט מירקין באפוילן.

— חבר סימאשקא! נעמט א פּאָר חברים און גייט אריין, לאָזט אייך פון פארוואלטער פירן אין ווייַן־קעלער. צעהאקט אלע פלעשער, דרייט ארויס אלע קראנען פון די טונען. זעט, אז קיין איין טראָפּן אלקאָהאָל זאָל זיך נישט געפינען אין הויז.

— געהערט! — רופט חבר סימאשקא.

ער נעמט די חברים, און זיי האקן אויף די טיר פון האָטעל מיט די קאָלבעס — און פארשווינדן אינעווייניק.

די גאַנצע צייט שטייט א וואך ביי דער טיר מיט אָנגעלאָדענע ביקסן, — מירקין, מיטן רעוואָלווער אין דער האנט אין דער שפּיץ.

באלד הייבן זיך אָן צו גיסן דורך די אייזערנע קראטעס פון די קליי־נע פענצטערלעך, וואָס זענען נידעריק, ביים פונדאמענט, רויט־טונקעלע, ווייס־שוימענדיקע שטראָמלעך, וואָס לאָזן איבער רויטע, פעטע פלעקן אויפן טראָטואר.

א טייל פון די סאָלדאטן לויפן צו, ווילן מיט די היטלעך אונטער־באפן. מירקין רופט:

— א שאנד פאר רויטע גווארדיסטן פון רינשטאָק אויפצושעפן!

א פּאָר חברים מיט די ביקסן שטעלן זיך שוין ביים פענצטערל. די אנדערע פארשעמען זיך אליין און טרעטן אָפּ.

עטלעכע ווייבער, אלטע שיכורים, ווארפן זיך מיט זייערע מיילער צום פעטן, רויט־באגאָסענעם טראָטואר. קיינער קוקט זיך נישט אום אויף זיי.

— געטון! — קומט ארויס סימאשקא מיט רויט באגאָסענע הענט: מען ווייסט נישט, צי פון ווייַן, צי פון עפּעס אנדערש.

— חבר סימאשקא, נעמט איבער די קאָמאנדע! איר, חבר, זענט פאראנטוואָרטלעך, אז קיינער זאָל אָן א באפעל די שוועל פון האָטעל נישט אריבערטרעטן.

— איך הער! — זאָגט סימאשקא און שטעלט זיך אויף מירקינס אָרט.

מירקין נעמט א וואך פון א פאר צענדליק באוואפנטע גווארדיסטן און גייט ארויס אין האטעל. דער פארוואלטער קומט אים שוין צו לויפן אנטקעגן מיט אן אונטערטעניק שמייכעלע.

— ווער איז דא דער פארוואלטער? — פרעגט מירקין.

— איך, חבר.

— מען וועט זיי דארפן ארויסלאזן דורך די הינטער־טירן. פאראן ביי אייך אזעלכע?

— יא, חבר.

— עפנט זיי אויף. ווו זענען זיי ביי אייך פארזאמלט, די געסט?

— אין ביליארד־זאל, חבר.

— ארויסלאזן וועט איר זיי איינציקווייז, פארשטאנען? — זאגט מירקין גייענדיק אין באגלייט פון זיין וואך אראפ די טרעפ צום ביליארד־זאל.

אז ער האט אויפגעעפנט די טיר, האט ער נאר געזען איין צוזאמענגעגאסענע מאסע אין שווארצן, צוגעקלעבט צו דער וואנט.

— בירגער, איר זענט פריי! כדי אויסצומיידן צוזאמענשטויסן, וועט אייך דער פארוואלטער ארויסלאזן איינציקווייז דורך די הינטער־טירן.

דערהערט די דאזיקע ווערטער האט זיך די פארגליווערטע מאסע צעשאטן, ווי מען ווארפט ארויס ארבעס פון א זאק. אלע זענען זיך צעלאפן אין די ווינקעלעך. עמיצער האט דארט עפעס געכאפט, אנגעהויבן זיך צו דריקן צום ארויסגאנג.

די זעלנער, וואס זענען געשטאנען ארום מירקינען, האבן זיי אונטערגעיאגט מיט די קאלבעס פון זייערע ביקסן.

אין דעם איז אים אויפגעפאלן א באקאנט געזיכט. א פאר אויגן האבן שוין געקוקט אויף אים מיט אן אפגעשטארבענער, דערשראקענער פארשטארטקייט. מירקין האט פון זיי נישט אויסגעמיטן דעם בליק. די סצענע האט געדויערט א פלינקע ווײלע. באלד האט דער אלטער מירקין געגעבן אן ענערגישן אפנייג פון זיין פנים און איז פלינק געגאנגען נאך די אנדערע צום ארויסגאנג.

— דער אלטער איז גאר אלט געווארן, — האט אין זיך געטראכט מירקין.

— ארעסטירט מיך, איך בין קעגן אייך! — האָט אַ שטעכעדיקער, ווילדער, גראָער צעפּלאָשעטער קאָפּ אים געשטאַרצט אין פּנים אריין.

— וואָס איז דאָס? — האָט מירקין געפרעגט, נישט פאַרשטייענדיק.

— ווער זענט איר?

— איך, איך —

נאָר מירקין האָט דערקענט דעם באַרימטן אַדוואָקאַט. ער האָט אָפּגעענטפערט מיט אַ שמייכל:

— פאַרוואָס אַרעסטירן? איר זענט פאַר אונדז נישט געפערלעך.

דער אַדוואָקאַט האָט אים דערקענט. פאַר איבערראַשונג איז ער נישט געווען אימשטאַנד אַ וואָרט אַרויסצוברענגען פון זיין אָפן געבליבן מויל.

שוין האָט אַ סאָלדאַט דעם אַדוואָקאַט אונטערגעשטופּט.

— חבר, עס איז ביי מיר אַן אָפּגעמאַכטע זאַך. איך בלייב ביי נאַטאַשע אַנדרייעוונע. איך וויל, אַז איר זאָלט עס נעמען אין אַכט. — פאַרבייגט זיך אַ שווערפאַלטיק לייב פאַר מירקינען.

— וואָס, זיי זענען פון זינען אַראָפּ? איילט זיי צו, חברים! — זאָגט מירקין.

די סאָלדאַטן האָבן זיי אָנגעהויבן מיט די ביקסן אונטערצויאָגן.

נאָכדעם ווי די לעצטע געסט האָבן די הינטער־טירן פון האָטעל פאַרלאָזט, ווי זיי האָבן זיך אויף אַלע פיר זייטן פון שטאָט אין דער וועלט פאַרשפּרייט, האָט מירקין באַפוילן:

— איצט לאָזט די חברים אריין. און זאָלן זיי דעם האָטעל אַביסל אונטערזוכן!

ווי אַ האָרדע פון ווילד־געוואָרענע העלפאַנטן האָבן זיך די פון אומגעדולדיקייט, פון צער און צאָרן געפייניקטע סאָלדאַטן און אַרבעטער געגעבן אַ לאָז אויף די לעצטע רעשטן פון בופעט, אין די צימערן פון די געסט.

***

אין אַ פּאָר טעג אַרום איז דורך די רויטע כוחות די לעצטע „ווייסע" פעסטונג גענומען געוואָרן: דער קרעמל.

צווישן די, וואָס האָבן באַלאַגערט דעם קרעמל, האָבן זיך אויך געפונען חברטע סאָפיע און חברטע מאַסלאָווע.

נאָכדעם ווי דער קרעמל איז אויסגערייניקט געוואָרן פון די יונ־קערס, האָבן די חברים געפונען אַ צווייפלהאַפטיקע ראַדיאָ־סטאַציע, וועל־כע די פּראָוויזאָרישע רעגירונג האָט געהאַלטן אין איינריכטן. פאַרשטייט זיך, אַז עס האָבן זיך אויף דער דאָזיקער ראַדיאָ־סטאַציע געוואָרפן די אַגיטאַטאָרן.

חברטע סאָפיע האָט דורך איר געגעבן צו וויסן די פּראָלעטאַריער פון דער גאַנצער וועלט, אַז די רויטע פאָן פלאַקערט איבערן קרעמל, און אין אַ פייער־פלאַמיקער רעדע אויפגעפאָדערט דעם וועלט־פּראָלעטאַריאַט דאָס זעלבע אין זייערע לענדער נאָכצוטון.

נאָכדעם ווי די אַגיטאַטאָרן האָבן גערעדט דורכן ראַדיאָ צו די פּראָ־לעטאַריער פון דער גאַנצער וועלט, אין פאַרשידענע שפּראַכן, האָט חברטע מאַסלאָווע, די פּויערשע שיקסע, זיך געריסן, אַז זי וויל אויך רעדן צו דער וועלט. אַז מען האָט זי ענדלעך צוגעלאָזט צום שפּרעך־רערל, נאָכדעם ווי מ׳האָט זי פאָרגעשטעלט דורך דעם ראַדיאָ „פאַר דער וועלט״, אַז איצט וועט רעדן אַ פאָרשטייערין פון רוסישן דאָרף, — איז זי געבליבן שטיין אָן לשון און נישט געוווּסט וואָס צו זאָגן. ענדלעך האָט זי אָנגעהויבן אַריינ־צושרייען אין מיקראָפאָן מיט אַ ווייבערישער, שרייענדיקער שטימע — „וועלט, וועלט! כאַפּט דיך דער טייוול, וועלט!״

די ראַדיאָ־סטאַציע האָט נישט פונקציאָנירט, און דער מאַסלאָוועס שטימע איז געבליבן שטעקן אין קרעמל.

צווייטער טייל

קאַפּיטל 1

דער קאָמיסאַר איז דאָ!

אין פּעטראָגראַד האָבן זיך שוין געשטעלט די פייכטע נעפּלען, וואָס גייען־אויף פון די קאַנאַלן און נעמען אַריין אין זיך די שטאָט, ווי אין אַ פייכטן שוואָם, איידער די ערשטע שניי־זאַווערוכעס קומען אָן. אין די שטובן האָט מען קאַרג געהייצט. די שכנים האָבן צעשלעפּט דאָס אָנגע־גרייטע האָלץ, וואָס איז געלעגן אין די הייף, און די דרויסנדיקע פייכט־קייט האָט זיך אַריינגעקראָגן דורך די דיקע ווענט און פענצטער אוז עס האָט זיך געדאַכט, אַז פּעטראָגראַדער נעפּלען ליגן אין די ווויין־שטובן.

פאַרלויפיק האָט זיך זייער ווייניק־וואָס געענדערט. די געשעפטן זענען געווען אָפן. דער, וואָס האָט געהאַט געלט, האָט געקאָנט באַקומען לעבנסמיטלען פאַר גוטע פּרייזן. קאַוויאַר און ווייסע פיש נאָך ווי אין די גוטע צייטן. מעל און קאַרטאָפל איז שוין געווען ווינציקער. אויפן מאַרק האָט מען נאָך באַקומען (טאַקע געהיימערהייט, ווייל מען האָט צעיאָגט די סוחרים). אָבער פאַר גוט געלט האָט מען עסנוואַרג געקאָנט קויפן.

ס'האָבן זיך געפונען „זעק־מענטשן", וואָס האָבן זיך געפעדערט אין די דערפער און אָפּגעקויפט פּראָוויאַנטן ביי די פּויערים. איז געווען ווי פריער, ערב אָקטאָבער: דער, וואָס האָט געהאַט געלט, האָט געגעסן; דער וואָס האָט נישט געהאַט, האָט געהונגערט.

אין שטאָט האָבן זיך אָנגעהויבן זאַמלען פאַרשידענע פאַרדעכטיקע עלעמענטן. מען איז געקומען צולויפן פון פראָנט, פון די דערפער אַרום, אָנגעלאָדענע מיט בייזער ענערגיע, גרייט אויף אַלצדינג. די נייע לאַנע,

וואָס האָט זיך געשאַפן, האָט זיי צוגעגעבן מוט, און זיי האָבן געמיינט, אַז מען מעג אַלצדינג טון. עס האָט נאָך געהערשט אַ בין־השמשות־שטי־מונג. די אַלטע אויטאָריטעט איז געשטאָרבן, די נייע האָט נאָך נישט אַריינגענומען די לייצעס אין די הענט. צוויי כוחות זענען פאַרהילט גע־ווען אין די נעפּלען, וואָס זענען שווער געלעגן איבער דער הויפּטשטאָט. איינער איז דאָרט געשטאָרבן, דער אַנדערער איז דאָרט געבוירן געוואָרן. דערווייל איז די מדינה און די שטאָט געבליבן אָן השגחה.

עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ באַיקאָט קעגן נייעם רעזשים. אַלע האָבן זיך אויסגעשטרעקט די הענט אין געמיינשאַפטלעכן קאַמף קעגן די חוצ־פּהדיקע פאַרכאַפּער; אַלע, פון די מענשעוויקעס ביז צו די רעכטע. די באַאַמטע, וואָס זענען געבליבן שטעקן אין זייערע ביוראָס פון די אַלטע צאַרישע צייטן, האָבן סאַבאָטירט די נייע מאַכט. געוואָרפן זייערע טישן און איבערגעלאָזט די געריכטן, די מאַגיסטראַטן, די תפיסות אַפילו, אָן אויפזעערס, און די, וואָס זענען איבערגעבליבן, זענען נאָר דערפאַר גע־בליבן שטעקן אין זייערע לעכער, כדי פון דאָרטן צו קאָנען אונטער־גראָבן די באָלשעוויסטישע אויטאָריטעט. די ראַדיקאַלע פּאַרטייען האָבן זייערע מענטשן צוריקגעצויגן פון זייערע אַמטן. די גרויסע סוחרים האָבן אָנ־געהויבן צוריקהאַלטן זייערע סחורות אין פרעמדע האַפנס, ביי די גרע־נעצן פון פרעמדע מדינות. אַלץ איז געווען פאַרנומען אין די ערשטע טעג נאָך דער אָקטאָבער־איבערקערעניש מיט דעם, ווי אַזוי אַריבערצופּעקלען דאָס ביסעלע האָב־און־גוטס אין אויסלענדישע בענק. בחינם האָבן די נייע באָלעבאַטים אויסגעשטרעקט די הענט, געבעטן זיך, אַז מען זאָל זיי העלפן אָרגאַניזירן די נייע רעגירונג. אַלע האָבן זיך אויסגעדרייט מיטן רוקן צו די נייע הערשער און איבערגעלאָזט זיי די מאַכט, וואָס זיי האָבן פאַרכאַפּט. די לאַגע האָבן אויסגענוצט די צווייפלהאַפטע עלעמענטן. זיי האָבן אַראָפּגעוואָרפן פון זיך דעם נעכטיקן „בורזשואַזנעם" אַנצוג, אָנ־געטון אַ שוואַרץ העמד, זיך געלאָזט אָנוואַקסן אַ פּאָר־טעגיקע באָרד, גע־נומען אַן „אָרים"יחוס־בריוו אין טאַש. אַוועק ווו מ'דאַרף און זיך גע־מאָלדן: איך שטאַם פון אָרימקייט. בין שטענדיק געווען פאַר דער רע־וואָלוציע. בין גרייט אָנצובאָטן מיינע דינסטן דעם פּראָלעטאַריאַט.

אַזאַ האָט פאַרנומען אַ טיש אין אַ ביוראָ און איז געוואָרן אַ הער־שער איבער מענטשן.

די לאנע איז געוואָרן וואָס א טאָג ערגער. אוקראינע און אדעס האָבן אויפגעהערט צו שיקן ברויט, קיעוו — צוקער, מאָסקווע — לייוונט, באקו נאפט. און אפילו די וואָלגע האָט אויפגעהערט צו פיטערן די הויפט־שטאָט מיט פיש און קאוויאָר. די געוועלבער זענען אויסגעליידיקט גע־וואָרן. אלץ, וואָס איז געווען צו קריגן, פון א העמד ביז א נאָגל, האָט מען ארויסגעכאַפּט פון די הענט. די נגידים האָבן אין די שטיבער אָנ־געגרייט פּראָוויאַנטן. שפּעקולאַנטן פעדערן זיך גאַנץ פרי אין די דער־פער. מען ברענגט צופירן אויף די גאסן אויף קליינע שליטנס אביסל מעל, א פּאָר שטיקלעך האָלץ. אויף די אלטוואַרג־מארקן באַווייזן זיך די ער־שטע מענטשן אויסצוטוישן זיידענע שפּיצן־העמדער אויף א טאָפּ קאַר־טאָפל. איבער די פעטראָגראַדער גאסן שלעפּט זיך א פויערשער שליטן מיט א זאַק ראַזעווע מעל צום ווינטער־פּאַלאַץ. דער פויער פרעגט זיך נאָך אויפן „נייעם צאר". ער האָט געהערט, אז דער נייער צאר פון רוס־לאַנד הונגערט, האָט ער אים א זאַק ראַזעווע מעל געבראַכט. מען שיקט אים פון ווינטער־פּאַלאַץ צום „כמאָלנע". אויף מאָרגנס צעפּויקן עס די רעגירונגס־צייטונגען און ברענגען א ראיה דערפון, אז „דער נייער רע־זשים באַפעסטיקט זיך ביים פאָלק".

די אָנגעראָפענע שוואַרצע עלעמענטן נוצן אויס די סיטואַציע פון אָנפאַלנדיקן הונגער. עס זאַמלען זיך די כוחות אויף די עקן שטאָט. מען האָט מורא פאַר אומרוען. די נייע מאַכט שיקט ארויס פּאַטרולן מיט קאָ־מיסאַרן איבער די האָטעלן, איבער די רעסטאָראַנען. די ערשטע זאַך מוז מען פאַרניכטן די אלקאָהאָלישע געטראַנקען. עס איז נאָך קיין שיעור נישטאָ צו די ווײַנען און שנאַפּסן, וואָס געפינען זיך אין דער שטאָט פון „באַאַמטע און צארן". פון דורות און דורות האָבן זיך אָנגעזאַמלט שיכרות און זנות אין עפנטלעכע און פאַרבאָרגענע לעכער. פון קעלער־פענצטער גיסן זיך איבער די טראָטוארן אין די רינשטאָקן אריין רויטע, פעטע שטראָמען פון שנאַפּסן און ווײַנען. ווייס־שוימענדיקער שאַמפּאַניער בלעזלט זיך איבער די שטיינער. שיכורים און בעטלער וואַרפן זיך מיט די מיילער צו די רינשטאָקן. ווייבער לעקן אויס מיט די ציינגער די רוי־טע, פעטע שטראָמען. פון די בתי־זונות האָט דער הונגער די נקבות ארויס־געטריבן. דער פּראַכט און גלאַנץ פון די צארן וואַלגערט זיך איבער די גאסן...

די נויט, ווי א פארפלייצונג, דרינגט אריין צוערשט אין די נידע־ריקע קעלערס. מעג שוין אפילו זיין נאך „אקטאבער", אבער די ארימע זענען די, וואס הונגערן צוערשט. דער הונגער נאך ברויט און לייוונט שטארקט זיך פון טאג צו טאג. עס קלייבן זיך דעפוטאציעס צום „סמאל־נעם".

— ווו איז די ישועה, ווו איז דאס לעקעכל, וואס „אקטאבער" האט צוגעזאגט?

דער מאן מיט די מאנגאלישע אויגן לאזט זיי זאגן:

— ביי וועמען בעט איר? אלץ איז אייערס: די געוועלבער, די מא־גאזינען, די הייזער אין די פאלאצן. גייט נעמט אייך דאס, וואס איז אייערס.

דער מאדאמס בידואר איז, ווי תמיד, היימיש און אנגענעם. עס שטייען נאך די לואי זעכצנטער ווייבעריש־חנעוודיקע קאנאפלעך און פאטעלן, אין שויבן־שענקלעך מיט דעם „ענגלענדערס" (דורך יארן צו־זאמענגעשלעפט געהיימע ליבעס־געשאנקען פאר אלגע מיכאילאוונע) פע־טערבורגער און אויסלענדישע פארצעלאיען. דאס צימער איז אויך דאס איינציקע, וואס ווערט געווארימט אין דער גאנצער גרויסער האלפערינ־שער וויינונג. אן אלטע, מישענקעס אם, איז געווען די איינציקע, וואס איז איבערגעבליבן פון דער צעלאפענער דינערשאפט, זי לעבט גוט מיטן אויפזעער פון הויז (ווי עס הייסן איצט די אמאליקע „דווארניקעס"), און פאר א גוטן מתנת־יד געלינגט איר פון צייט צו צייט צו באקומען פון אויפזעער האלץ צו באהייצן די שטוב. אין דעם קליינעם ווינקל האבן זיך באזעצט שווער און איידעם, באלד ווי זיי זענען צוריקגעקומען קיין פעטערבורג נאך די מאסקווער געשעענישן.

דער אלטער מירקין, ווי א געניטער סוחר, האט געוווסט, אז ער וועט זיך נישט לאנג פרייען מיט זיין „אסאבניאק", וואס ער האט גע־האט ביים פינלענדישן באנהויף. האט ער אליין איבערגעגעבן זיין באַ־קוועם איינגעארדנט הויז, מיט אלע אנטיקע מעבל, פאר א קינדער־היים. ער האט ארויסגענומען פון דארטן זיינע און זיין ווייבס פערזענלעכע זאכן און אריבערגעצויגן זיך צום שווער. די פרויען זענען געבליבן אפ־געשניטן אין קאווקאז. קיין קאמוניקאציע מיט זיי איז נישט געווען מעג־לעך, סיי בריוולעך, סיי טעלעגראפיש, כדי נישט ארויפציען א חשד, אז

מען זוכט זיך צו פארבינדן מיט די פיינטלעכע כוחות, וואס האבן זיך אנגעהויבן צו קאנצענטרירן קעגן דער נייער מאכט אין דרום. האט דער אלטער מירקין איבערגעלאזט זיין יונגע פרוי און זיין ניי־געבוירענעם זון צו זייער אייגענעם גורל, אזוי ווי עס האט געטון זיין שווער, דער אר־וואקאט האלפערין, אזוי ווי עס האבן געטון אלע אנדערע מענער, וואס האבן זיך געפונען אין דער זעלבער סיטואציע, — ביז עס וועלן אנקומען בעסערע צייטן, אויף וועלכע אלע האבן נישט אויפגעהערט צו האפן, צו גלויבן, צו דערווארטן.

מישענקע, דעם אדוואקאטס זון, געפינט זיך נאך אויפן פראנט ביי זיין פלי־אפטיילונג, ווו ער האט לעצטנס, צייט קערענסקיס אפענסיווע אויפן גאליצישן פראנט, זיך באטייליקט אין שלאכטן. די מיליטערישע אפעראציעס זענען שוין אפגעשטעלט, די שלום-פארהאנדלונגען פארציען זיך אין בריסק. זענען שווער און איידעם געבליבן אליין אין דער גרויסער ווינונג. דער אלטער מירקין פארנעמט זיך מיט זיין געשעפט, ווי גע־ווענלעך. נישט געקוקט אויף אלע שווריקייטן, גייט ער יעדן טאג אין זיין קאנטאר און דערווארט יעדן טאג צו ווערן ארויסגעווארפן. נאר כל־זמן מען לאזט אים, שטייט ער אויף זיין פאסטן. פארלויפיק איז אלצדינג געגאנגען לויט דער רוטין. דער אלטער מירקין, צעבראכן פון די געשעענישן, באלאדן איינגאנצן מיט די זארגן וועגן מארגנדיקן טאג, האלט זיך דאך מונטער און מיט זיך צוצופאסן זיך צו דער נייער לאגע.

אנדערש פון אים איז דער בארימטער אדוואקאט האלפערין. זינט ער האט איבערגעלעבט די טויט־שרעק אויף די מאסקווער גאסן, קאן ער נישט קומען צו זיך. ער איז אריינגעפאלן אין אפאטיע און יאוש. עס העלפט נישט דעם איידעמס אפטימיסטישע האלטונג. דער אדוואקאט, אין זיין שלאף־ראק, די צעפלאשעטע גראע האר און בארד נישט צוגע־קעמט, זיצט אין זיין ווייבס צימער און קוקט ערגעץ־ווו מיט זיינע גרויסע אויגן, ווי ער וואלט געווען דערזען דעם אפגרונט, וואס האט זיך אויפ־געעפנט פאר רוסלאנד.

ער האט פון ערשטן טאג אן (ווי איבעריקנס דער גאנצער קרייז, צו וועלכן ער האט באלאנגט) אפגעזאגט זיך פון יעדער צוזאמענארבעט מיט דעם נייעם רעזשים, כאטש פון דער זייט פון די נייע מלוכה-מענער האט מען געזוכט זיין מיטארבעטערשאפט. צווישן זיי געפינט זיך נישט

איינער, וואָס האָט צו פאַרדאַנקען זיין קאָפּ דעם באַרימטן אַדוואָקאַט, וועלכער האָט אים אָפּגעראַטעוועט מיט זיין חכמה און צונג פון די. צאַרישע הענקערס ביי פאַרשידענע פּראָצעסן באַלד אין דער ערשטער צייט פון דער באָלשעוויסטישער איבערקערעניש האָט מען נאָך געשאַנעוועט די מענער, וואָס האָבן געהאַט פאַרדינסטן פאַר דער רעוואָלוציע, - ווער רעדט נאָך וועגן די, וואָס האָבן זיך פאַרדינט געמאַכט ביי די מענטשן, וואָס שטייען איצט אין דער שפּיץ פון דער רעגירונג. אָבער דער אַדוואָקאַט ווענדעט זיך אָפּ פון זיי מיט פאַראַכטונג. ער האַלט פאַר אַ פאַררעטער יעדן איינעם, וואָס שטייט אין פאַרבינדונג אָדער העלפט־צו די „דייטשע אַגענטן" (ווי ער הערט נישט אויף ווייטער, אַפילו עפּנטלעך, האַרטנעקיק זיי צו רופן). ער האָט נישט פאַר קיינעם קיין מורא זיינע מיינונגען אויסצודריקן גאַנץ אָפן, פאַר אַלעמען, אַזוי ווי ער וואָלט געווען געזוכט אַ געלעגנהייט, אַז מען זאָל אים דערפאַר אַרעסטירן. מען האָט אים איגנאָרירט. דאָס האָט אים נאָך מער פאַרדראָסן און נאָך מער פאַרביטערט. זיין גאַנצע האָפענונג האָט ער געלייגט אויף דער פאַרשטייענדיקער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג. דאָס, וואָס זיין איידעם, ווי אויך דער נאַפּט־סוחר גאָלדשטיין (וועלכער האָט אויך איצט געענדערט זיין מיינונג), העלפן־צו און אַרבעטן אונטער דעם נייעם רעזשים, רופט אַרויס קאָנפליקטן צווישן זיי און דעם באַרימטן אַדוואָקאַט.

די וועלט האָט, להכעיס דער צייט, ווייטער עקזיסטירט, — איבערהויפּט די סוחרישע וועלט: די נאַפּט-, צוקער- און טיי־סוחרים. נישט נאָר איז אַלץ געבליבן ביים אַלטן, פאַרקערט, זיי זענען נאָך איצט מער האָפערדיק־געוואָרן... „ווי לאַנג וועלן זיי גאָר אויסהאַלטן?" — האָט מען זיך געזאָגט.

די אַקציעס פון דער געזעלשאַפט „ניי־רוסלאַנד" זענען הויך געשטאַנען, — כאָטש אין געהיים, — גראָד ווי אין די נאָרמאַלע צייטן. פאַרקערט, פאַר דער לעצטער צייט, זינט מען איז געוויר געוואָרן, אַז וואָלקנס קלייבן זיך איבער רוסלאַנד, זענען די אַקציעס וואָס אַמאָל נאָך מער געשטיגן. די פּנימער זענען געוואָרן רואיקער, אויסגעשלאָפענער. אַפילו די גרויסע בייכער, וואָס זענען דורך דער צייט פון דער באַלאַגערונג פון האָטעל „מעטראָפּאָל" געהאַט איינגעפאַלן, זענען איצט פולער געוואָרן, — אויב נישט פון גוט עסן, איז כאָטש פון גוטע בשורות און

גוטע האָפענונגען. דער טיי־סוחר ראָזמאַרין האָט צוריקבאַקומען זיינע אויסגעשלאָפענע, אויסגעפּיעשטשעטע באַקן און האָט זיך שוין ווידער פאַרגונען זיין נגידיש הוסטל, געצערטלט זיך, געשאַנעוועט זיך און אָנ־געהויבן אויסצופירן פּינקטלעך דעם דאָקטאָרס באַפעלן.

מען פלעגט, נישט קוקנדיק אויף דער צייט, ווי אַמאָל אין די גוטע יאָרן, זיך צונויפקומען אין די אָוונטן ביים באַרימטן אַדוואָקאַט אין דער מאַדאַמס איינגעהייצטן בודואַר.

אַמאָל, ביי אַ גלעזל „טיי", אָן טיי און אָן צוקער (כאָטש עס זע־נען דערביי געווען אָנוועזנד די גרעסטע טיי־פירמע און רוסלאַנדס „צו־קער־קעניג"), האָט זיך ראָזמאַרין דערלויבט צו מאַכן אַ שפּאָטישע באַ־מערקונג דעם אַלטן מירקין. פאַרשטייט זיך, אין אַ לייכטער פאָרם, אַז עס זאָל נישט ווייַ־טון, ווי עס איז געווען זיין געוווינהייט:

— בחינם זיך צוגעאיילט, גבריאל חיימאָוויטש, — האָט ער אים געזאָגט האַלב אין שפּאָט, האַלב אין ערנסט, — מיט זיי צו אַרבעטן. ווי לאַנג וועלן זיי זיך נאָך האַלטן? ביז צו דער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג!

— און וואָס וועט איר טון, ווען זיי וועלן צעטרייבן די גרינדונגס־פאַרזאַמלונג? — פרעגט דער אַלטער מירקין.

— ווי אַזוי וועלן זיי זיך דאָס דערוועגן? — שרייט־אויף דער אַד־וואָקאַט.

— פּונקט אַזוי ווי זיי האָבן זיך „דערוועגט" די פּראָוויזאָרישע רע־גירונג צו פאַרטרייבן און צו פאַרכאַפּן רוסלאַנד! פּונקט אַזוי ווי זיי האָבן זיך „דערוועגט" דעם „געגעראַליסימוס" איבערצוטוישן און איבערצו־געבן די גאַנצע אַרמיי־קאָמאַנדע אין די הענט פון אַ מאַטראָז, און צו פירן אונטערהאַנדלונגען מיטן שונא אויף אייגענער האַנט. ווער וועט זיי פאַרווערן זיך צו דערוועגן? איר?

— וועלן מיר אונדזערע געשעפטן שליסן, די באַנקן פאַרמאַכן, דעם קרעדיט אָפּשטעלן, די סחורות פאַרהאַלטן אויף די גרענעצן, אין די פּאָרטן, דאָס גאַנצע ראָד אָפּשטעלן. זאָל דאָס הונגעריקע פאָלק אונטער זייער פענצטער קומען, און אַ פויסט אַרויסשטעלן. די איינציקע רוט קעגן זיי איז סאַבאָטאַזש.

דער אַלטער מירקין האָט זיך פאַרטראַכט, ער איז טרויעריק געוואָרן.

— סאַבאָטאַזש? איך וויל וויסן, קעגן וועמען? סאַבאָטירן די באָל־

שעוויקעס, צי רוסלאנד? די באָלשעוויקעס וועט איר מיט דעם ווייניק־וואָס אָפּשרעקן. איר וועט זיי סאַבאָטירן, וועלן זיי אַנדערע מענטשן אָנ־שטעלן, נישט דערוואַקסענע, אומפעאיקע. עס וועלן זיך געפינען גענוג אַזעלכע, און דאָס לאַנד וועט נאָך דערפון נאָך מער בלוטיקן. איר האַלט אָפּ אייער טיי, אייער צוקער, איר ווילט דאָס אויסגעמוטשעטע פאַלק אויסהונגערן. און קעגן וועמען, מיינט איר, וועט עס זיין פויסט ווענדן? נישט קעגן זייער פענצטער, נאָר קעגן אייערע. אויף רוסלאַנדס קאָפּ וועט עס אויסגיין, און מיר וועלן באַצאָלן דערפאַר.

— הייסט עס, אַז איר זענט ווילן צו גיין מיט זיי האַנט ביי האַנט, צו אַרבעטן פאַר זיי?

— נישט מיט זיי, נאָר מיט רוסלאַנד. נישט פאַר זיי, נאָר פאַר רוס־לאַנד. מיר טאָרן נישט פאַרגעסן, אַז דאָ שטייען נישט אין שפּיל די באָל־שעוויקעס, נאָר דאָס רוסישע פאָלק. אַז מיר וועלן אָפּהאַלטן דאָס מעל, דעם צוקער, טיי, וועלן הונגערן נישט די פּאָר באָלשעוויקעס, נאָר דאָס רוסישע פאָלק. און דענסטמאָל — ווער ווייסט, וואָס עס וועט געשען.

— נו, איז וואָס דען? זיצן און שווייגן, און זיי איבערלאָזן צו מאַכן פון אַלעמען אַ תל? — קאָכט זיך דער אַדוואָקאַט. — עס איז אַ סימן פון אונדזער געפאַלנקייט צו הערן אַזעלכע רייד.

— איר זעט דאָך, צו וואָס מיר האָבן געבראַכט רוסלאַנד! אפשר איז טאַקע איצט די צייט פאַר זיי? אפשר וועלן זיי טאַקע דאָס פאָטער־לאַנד אויף אַ ברייטן וועג אַרויספירן און מיט אים די גאַנצע געפייניקטע וועלט, וועלכע נאָרעט זיך איצט אין קאַלוזשעס פון איר אייגן בלוט, וואָס אירע פירער און הערשער האָבן זי אַהין אַריינגעוואָרפן? אפשר שטייט טאַקע פאַר דעם רוסישן מענטש אַ נייע פאָרם פון גערעכטער אָרדענונג צו געבן און דורך דעם די וועלט צו באַפרייען? ווער ווייסט? יעדנפאַלס טאָרן מיר זיי נישט שטערן דערין צוליב אונדזערע פאַר קאָפּיקעס. פאַר־קערט, מיר מוזן זיי ווייזן, אַז מיר האָבן זיי צוגעהאָלפן. אַדרבא, פּרוווט איר. וואָלט שוין די וועלט געווען איינגעאָרדנט אויפן בעסטן אופן, ווען עס וואָלט נישט געווען מער קיין גערעכט און אומגערעכט, קיין שטאַרקע און שוואַכע, קיין צרות, קיין פּיין, וואָלט געווען אַ פאַרברעך צו מאַכן נייע עקספּערימענטן. די וועלט ליגט דאָך אָבער סיי־ווי־סיי אין דר'ערד! זאָלן זיי פּרוווּן זי אויפהייבן. און איך האָב נישט קיין מורא, אַז רוסלאַנד

וועט דערביי אונטערגיין. רוסלאנד איז נישט אונטערגעגאנגען ביי די כאנען, ביי די ראמאנאווס, וועט עס ביי די באלשעוויקעס אויך נישט אונטערגיין. רוסלאנד איז נישט קיין עופהלע. רוסלאנד איז א שטארקע, געזונטע מויד מיט אן אייזערנעם מאגן. זי קאן אלצדינג איבערקייען און ארויסגיין דערנאך געשטארקט. נישט אין די באלשעוויקעס, נאר אין רוסלאנד גלויב איך. דעריבער וויל איך זיי צוהעלפן.

נאר איידער דער אלטער מירקין האט פארענדיקט זיינע ווערטער, האט זיך פון די ווייטערדיקע שטיבער דערהערט א באוועגונג. שטארקע באשטיוולטע טריט האבן געשלאגן אן דער פאדלאגע. די אם איז אריינגעקומען א בלייכע און געמאלדן, אז דער הויז-אויפזעער איז דא מיט א קאמיסאר און סאלדאטן, און זיי פרעגן זיך אויפן הער.

איידער דער עולם האט נאך באוויזן צו ווערן בלייך און דערשראקן, האט זיך אויף דער שוועל פון דער מאדאמס בודואר באוויזן מישענקעס (דעם אדוואקאטס זונס) חבר פון די אמאליקע גימנאזיע-יארן — אסיפ מארקאוויטש.

דער אדוואקאט האט זיך פארוווּנדערט אומגעקוקט, וואס מישענקעס חבר, אסיפ מארקאוויטש, האט זיך אזוי געענדערט. אנשטאט דעם אויסגעפרעסטן, פיין-געשניטענעם אנצוג, מיט דער בעזש-וועסט, מיט די זאקן, וואס פלעגן תמיד פאסן צו דעם קאליר פון זיין קראוואט, איז ער, מישענקעס חבר, איצט געגאנגען אנגעטון אין א ציוויל-מיליטעריש צוגעשניטענער קורטקע, אין א ביז צום האלדז פארקנעפלט שווארץ העמד, און א רויטע שנור פון א רעוואלווער איז פארקניפט ביים האלדז, אויפן ארט פון זיין שיינעם, געפאסטן קראוואט.

דער אדוואקאט האט געמיינט, אז דא קומט פאר עפעס א טעות, אז אסיפ מארקאוויטש איז געקומען זיך נאכפרעגן אויף מישענקען, און ער האט אים שוין געוואלט אפשגצן פאר זיין חוצפהדיקן עפענען די טיר פון א פרעמדן צימער. נאר דער ארויספאדערנדיקער, דורכדרינגלעכער, שגצישער בליק פון דעם יונגנמאן האט דעם בלייך-געווארענעם אדוואקאט אפגענומען דאס לשון, אזוי ווי דער גאנצער געזעלשאפט.

— וואס איז דאס ביי אייך? א פארזאמלונג? קעגן וועמען קאנס-פירירט איר דא? קעגן דער רעוואלוציע? — זאגט דער יונגערמאן, נישט

געבנדיק קיין טרייסל מיטן פּנים, נאָר די בלייכע גאָזלעכער שניפּן און באַוועגן זיך הויך.

— אָסיפּ מאַרקאָוויטש, וואָס איז מיט אייך? — פרעגט דער אַד־וואָקאַט אַ דערשטוינטער, און וויל געבן אַ טריט נענטער צו אים.

— איך בין פאַר אייך נישט קיין אָסיפּ מאַרקאָוויטש! האַלט אים אָפּ דער יונגערמאַן מיט אַ חוצפּהדיקער באַוועגונג מיט זיין האַנט. — איך וויל וויסן, וואָס דאָ איז פאָרגעקומען.

דער עולם איז געבליבן אַ פאַרשטאַרטער. ראָזמאַרינס, דעם טייר־איחרס,גרויסע באַקן, זענען ווידער שלאַבריק געוואָרן, און דאָס לעבן איז גאָר פון זיי אַנטלאָפן. נאָר דער גאַפּט־סוחר גאָלדשטיין האָט, ווי תמיד, גלייכגילטיק געשמייכלט. דער איינציקער, וואָס האָט זיך נישט פאַר־לוירן, איז געווען דער אַלטער מירקין. ער האָט באַלד דערכאַפּט וועגן וואָס עס גייט. ער האָט זיך פאָראויס געשטעלט פאַרן אַדוואָקאַט און גע־ענטפערט דעם אַריינגעדרונגענעם יונגנמאַן:

— דאָ קומט נישט פאָר קיין קאָנספּיראַטיווע פאַרזאַמלונג. איר קאָנט באַלד זען, אַז דאָ זיצן באַקאַנטע ביי אַ גלעזל טיי.

— ביי אַ גלעזל טיי? — ציט דער יונגערמאַן דאָס וואָרט מיט אי־ראָניע. — מיר ווייסן וואָס אייערע גלעזלעך טיי מיינען.

— יונגערמאַן, זידלט זיך נישט. אויב איר האָט אַ מאַנדאַט, פירט אוים אייער פליכט! נאָר אָן זידלעריען, — זאָגט דער אַלטער מירקין.

— אַ שאָד, וואָס איך האָב נישט קיין מאַנדאַט אייך צו אַרעסטירן. איך האָב נאָר אַ באַפולמעכטיקונג צוצונעמען די וווינונג פאַרן פּראָלע־טאַריאַט. וויפל צימערן האָט איר?

— דאַכט זיך, צוועלף, נישט וואָר, סאָלאָמאָן? — ווענדעט זיך צום שווער דער אַלטער מירקין.

— און וויפל איינוווינער?

— פאָרלויפיק זענען מיר צוויי, מיר דערוואַרטן אָבער אונדזערע משפּחות.

— זעט איר, חברים, ווי די בורזשוען לעבן: צוויי נפשות — אין צוועלף צימערן! אַזוי האָט מען זיך געלאָזט ווילגיין אויפן פּראָלעטאַרישן סאַרק, — ווענדעט זיך אָסיפּ מאַרקאָוויטש צו די זעלנערישע חברים, וואָס האָבן אים באַגלייט. — איר, מיינע הערן, וועט זיך פון איצט אָן מוזן

באַגנוגענען מיט צוויי צימערן. די איבעריקע צען פאַרנעמען מיר פאַרן פּראָלעטאַריאַט. הויז־פאַרוואַלטער, שרייבט אויף די דירה. און איך, מיינע הערן, — ווענדעט ער זיך צו דער געזעלשאַפט, — איך באַדויער זייער אייער פאַרזאַמלונג צוצעשטערן. איר וועט זיך דאַרפן צעגיין.

— לאָזט מיך זען אייער מאַנדאַט, חבר, — ווענדעט זיך צו זיי דער אַלטער מירקין.

דער יונגערמאַן איז איצט בלייך געוואָרן. ער האָט אַרויסגענומען פון זיין אויבערשטער טאַש אַ פּאַפּיר און עס דערלאַנגט דעם אַלטן מירקין. דער אַלטער ווידער האָט זיך די ברילן אָנגעטון, נישט געאיילט, סוחריש־מעסיק איבערגעלייענט.

— איך זע נישט פון אייער מאַנדאַט, אַז איר זענט באַרעכטיקט צו צעטרייבן אַ פרידלעכן באַזוך ביי אַ פריינט. איך וועל אָנגעבן אויף אייך, חבר, אַז איר טרעט אַריבער אייערע באַפולמעכטיקונגען, — זאָגט דער אַלטער מירקין, און גיט אים צוריק דאָס פּאַפּיר.

— טוט וואָס איר ווילט. ביי אייך איז דאָ געווען אַ קאָנספּיראַטיווע פאַרזאַמלונג. איך קען אייך אַלע און ווייס, וועגן וואָס איר האָט דאָ אונ־טערגעהאַנדלט: וועגן סאַבאָטירן די סאָוויעטישע מאַכט! איך פאָדער אייך אויף די מינוט זיך פונאַנדערצוגיין, אַז נישט — לאָז איך אייך זאָפאָרט אַרעסטירן!

דער אַלטער מירקין איז רויט געוואָרן. שווערע, גרויסע אַנגסטן האָבן אָנגעהויבן אים אַרויסצוזעצן אויפן שטערן. ער האָט אָנגעהויבן שווער צו העשען, געמיינט, אַז ער וועט זיך שוין נישט קאָנען קאָנטראָלירן. נאָר דערלייזט פון זיין ענגשאַפט האָט אים דער פּלוצימדיקער אויסברוך פון אַדוואָקאַט האַלפּערין. האַלפּערין, וועלכער האָט מיט חלף־גלאַנציקע אויגן געקוקט אויף דעם יונגנמאַן, האָט זיך איצט געגעבן אַ וואָרף אויף אים אין אַ ברויזנדיקן אויסברוך:

— לומפּ! אַרויס! צעשיסט — נאָר אַרויס!

מירקין איז געקומען צו זיך. ער האָט זיך אין איין אויגנבליק צוריק־געפונען. דעם שווער האָט ער אָפּגערוקט, געשטעלט זיך פאַר אים און זיך אָנגערופן צו דעם פאַר פּחדנות דערשראָקן געבליבענעם בלייכן בחור:

— מיר נעמען צו קענטעניש אייער מאַנדאַט. דאָס צימער באַהאַלטן מיר פאַר אונדז. גייט, פירט־אויס אייער פליכט, חבר. נאָר ווען איר האָט

נישט קיין מאנדאט אונדז צו ארעסטירן, פאדער איך אייך אויף די מינוט צו פארלאזן דאס צימער. איר שטערט די רו פון פרידלעכע, געטרייע סאוויעטישע בירגער. מיר ארבעטן האנט אין האנט מיט דער סאוויעטישער מאכט.

דער אויבערפלעכלעכער מוט איז ווי ביי יעדן פחדן צערונען. דער יונגערמאן האט זיך ארויסגערוקט פון צימער.

— דאס איז דער רעזולטאט פון אייער סאבאטאזש, — האט דער אלטער מירקין איינגערוימט אין אויער דעם בלייכן אפגייענדיקן טיי־סוחר. — ווען אנשטענדיקע מענטשן דערווייטערן זיך, קומט יעדער לומפ אויף זייער ארט.

דער יונגערמאן איז מיטן אויפזעער ארומגעגאנגען איבערנעמען די גרויסע האלפערינשע ווינונג. אז ער איז אריינגעקומען אין גרויסן, ליכטיקן סאלאן, וואס ער האט אזוי גוט געקענט פון זיינע אפטע באזוכן ביי זיין חבר מישע, און אין וועלכן ער האט אזוי גערן געהאט זיך אויפצוהאלטן, האט ער אויך איצט נישט געקאנט צוריקהאלטן זיין יצר־הרע. ער האט זיך אוועקגעזעצט אויף איינער פון די טיפע פאטער־שטולן. ער האט זיך דערמאנט אן דער קנאה, וואס ער האט שטענדיק געפילט צו מישענקען, ווען ער האט אים אריינגעפירט אין זיין מוטערס ליכטיקן סאלאן. און, ווי אמאל, האט ער אויך איצט אנגעהויבן אויפצושניפן יעדעס בילד, יעדן שטול, יעדן דיוואן, אזוי ווי ער וואלט געוואלט איינאטעמען אין זיך די לופט פון רייכקייט. א שמייכל האט זיך צעגאסן איבער זיינע ליפן, און ער האט זיך אנגערופן צום הויז־פארוואלטער:

— חבר, דאס צימער נעם איך אפ פאר מיר. מען דארף אן אויג האלטן, וואס פארא קאנספיראציעס עס קומען דא פאר אויף דער דאזיקער קווארטיר קעגן דער סאוויעטישער מאכט.

קאפיטל 2

פארצעלייענע ליאלקעס

עס איז גאר נישטא קיין שיעור צו דעם מענטשנס פעאיקייטן צוצופאסן זיך צו סביבות. עס איז פארשוווּנדן יעדע שפור פון אינדיווידועלן

לעבן אין דער גרויסער וווינונג פון אדוואָקאַט האַלפּערין. און דאָך האָט מען געלעבט. די שטובן זענען באַלד פול געוואָרן מיט פרעמדע מענטשן. אין יעדן צימער איז געזעסן אַן אַנדער פּאָר. דער אדוואָקאַט האָט אין זיין קאָרידאָר באַגעגנט פּנימער, פאַר וועלכע ער האָט זיך מיט שרעק צו דער וואַנט צוגעדריקט. עס איז אָפּגעווישט געוואָרן יעדער סימן פון פּערזענ-לעכקייט, פון אייגנאַרטיקייט, מיט וועלכער די הענט פון דער איידעלער אַלגע מיכאַילאָוונע און פון דער קונסט־ליבנדער נינאָטשקע האָבן פול גע־מאַכט יעדעס ווינקעלע פון זייער היים. די שטובן זענען פאַרוואַנדלט גע־וואָרן אין קאַזאַרמעס. די רויע פרעמדקייט איז געקראָכן אומעטום, אין אַלע ווינקעלעך, און אַריינגעריסן זיך אין די אינטימסטע באַהאַלטענע ער־טער. די קלאָזעטן זענען פאַראומריינינקט געוואָרן פון פרעמדער צואה. די וואַנעס האָט מען באַלייגט מיט פרעמדע פּעק, מיט שמוציק, פרעמד־לייביק געוואַנט. אין דער קיך האָט געהערשט אַ שטענדיקער הו־האַ. עס זענען פון דאָרטן דערגאַנגען די קריגערייען און געראַנגל־גוואַלדן פון די שכנטעס, וואָס האָבן זיך געריסן איבער אַן אָרט פאַר זייערע נאַפט־מאַשינקעס אויף דער פּלאַטע פון דער קיך. אין די שטובן איז אויפגעגאַנגען אַ געשטאַנק פון פרעמדע עסנס. דורך די שפּאַרעס, דורך די ווענט און טירן האָבן זיך אינאיינעם מיט פרעמד־לייביקן געשוויין, אַריינגעריסן אינטימע געשפּרעכן, וועלכע ווערן געפירט ביי דעליקאַטע סיטואַציעס. מען איז נישט ווילנדיק אַריינגעצויגן געוואָרן צו זיין עדות ביי פאַרבאָרגענע דערלעבענישן, וואָס קומען פאָר אויף יענער זייט טיר... מען איז געוואָרן באַרויבט פון יעדן פּערזענלעכן לעבן. און דאָך האָט מען געלעבט...

אַלגע מיכאַילאָוונעס בודואַר און זייער בשותפותדיק שלאָפצימער, וואָס איז געלעגן דערנעבן, זענען געווען די איינציקע היימישע ווינקלען, און פאַר זיי האָט דער אדוואָקאַט געקעמפט מיט זיין גאַנצער קראַפט, אַזוי ווי עס וואָלט זיך געהאַנדלט וועגן דער ערע פון זיין הויז. אַהין האָט ער געשלעפּט, ווי אַ קאַץ אירע קעצלעך, יעדע קלייניקייט, וואָס האָט געהאַט אַ שייכות מיט זיין איינן לעבן, מיט זיין קאַריערע, מיט זיין פאַמיליע. עס איז געווען אוממעגלעך אַריינצובערענגען אַהין זיין גרויסע ביבליאָטעק. האָט ער זי מפקיר געווען. ער האָט נאָר אַריבערגעטראָגן די פילע „אַדרעסן", וואָס ער האָט באַקומען דורך זיין לאַנגער אדוואָקאַטן־טעטיקייט פון קהי־לות, פון פּויערשע געמיינדעס, פון סעקטעס, וועלכע ער האָט געראַטעוועט

פון דעם צארס נעגל. ער האָט געשלעפּט אהין דעם ווייבס און דער טאָכ־טערס פּערזענלעכע זאכן, — קליידער, העמדער, טואלעטן־שטיקער, שיך, יעדע מינדסטע קלייניקייט, וואָס באלאנגט צו זיי, — אזוי ווי ער וואָלט מורא געהאט, אז מיט דעם, וואָס ער וועט איבערלאָזן די חפצים פאר דער פרעמדער גאס, וואָס איז איצט פון זיין ווינונג געוואָרן, וועט פארשוועכט ווערן די הייליקייט פון זיין פאמיליע.

וואָס איז ווונדערלעך, איז דאָס, וואָס דער אדוואָקאט האָט מיטאמאָל באקומען א פּאטעטישע צוגעבונדנקייט צו יעדן נישטיקן געשענק, וואָס זיין ווייבס לאנגיאָריקער פארערער, נאאום גריגאָריעוויטש ראָזאמין האָט געטראָגן צו אָלגע מיכאילאָוונען דורך די יאָרן פון זיין שטומער פארערונג צו איר. שטענדיק פלעגט דאָך דאָס ־ער אדוואָקאט פאראכטן, חוזק מאכן, און ביי יעדער געלעגנהייט אויסשפּעטן די געשענקען (ער האָט געוווסט, וואָס פארא פארבאָרגענעם סענטימענט זיי טראָגן מיט זיך). איצט, ביי דער איינזאמקייט, האָט ער גאָר דערפלעגט צו זיי א באזונדערע צוגעבונדנ־קייט, אזוי ווי זיי וואָלטן געווען באלאנגט צו די אומבארירטע סודות פון זיין פּריוואטן לעבן, וואָס בלויז מיטן אָנריר פון א פרעמדער האנט, מיטן בליק פון א פרעמד אויג ווערן זיי פארשוועכט. ער איז ארומגעגאנגען אי־בער די שטובן א ווילדער, מיט צעפלאָשעטע גראָע האָר און א פארוויר־טער באָרד (מען האָט זיך געשראָקן פארן קראנקן בליק, וואָס האָט גע־בלישטשעט פון זיינע אויגן) און האָט געזאמלט יעדן קאפּע־טאָץ, יעדע זאָקסישע פיגור, יעדן סעווערער טעלער, יעדעס שטיקעלע „ווין", „דרעזדן" אָדער רוסישע פּאָרצעלאן־פיגורן, וואָס דער פארערער פון זיין ווייב האָט אָנגעטראָגן אין הויז. געצערטלט האָט ער זיי ברוסט־נאָענט, באהאלטן מיט זיך אין זיין ווינקעלע אריין.

די אלטע קאטאיעווע, וואָס מען האָט געהאלטן די לעצטע יאָרן אין הויז אויף גנאָד־ברויט, זי איז געבליבן געטריי דעם אדוואָקאט. זי האָט זיך געקריגט מיט די נייע שכנים, אויסגעקעמפּט איר ווינקל פאר איר קאָך־מאשינדל אויף דער קיך־פּלאטע, צוגעגרייט דאָס ביסעלע עסן, א פּאָר קארטאָפל אמאָל, מיט קראָכמאל און פּלעוועס דורכגעזייטן רייז, וואָס מען האָט נאָך געקאָנט פאר גוט געלט קריגן אין געוועלבלעך, — און זי פלעגט עס טראָגן דעם אדוואָקאט אין דער מאדאמס בודואר אריין.

מען האָט שוין געהייצט דעם אויוון מיט די דיקע סענאַט־אַקטן פונעם אַדוואָקאַטס ביבליאָטעק. דער אַדוואָקאַט האָט זיך לכתחילה קעגן דעם גע־ווערט, געקעמפט פאַר זיינע יורידישע אויטאָריטעטן, פאַר די ענציקלאָפּע־דיעס, פאַר די רוימישע און נאַפּאָלעאָנישע קאָדעקסן, נאָר סיי־ווי־סיי האָבן שוין די שכנים, וואָס די ביכער האָבן פאַרנומען זייער בחינמדיקן פּלאַץ, פראַנק און פריי זיי געברענט. איז עס דעם אַדוואָקאַט שוין געווען אַלצ־איינס, וואָס פאַרא „אויף געזעץ און רעכט רוענדיקע אויטאָריטעטן" קריכן אין דעם חנעוודיקן, ברייט־בייכיקן, גלאַנציקן ווייסן קאַלך־אויוון, וואָס שטייט אין זיין ווייבס בודואַר. אַבי עס זאָל זיין וואַרים.

ער איז כמעט נישט אַרויסגעגאַנגען פון זיין שטוב. ער האָט פאַר־שטעלט די טירן און די ווענט מיט ברייטע שאַפעס, פאַרהאָנגען די שפּאַ־רעס מיט טיכער, אַז עס זאָל זיך נישט פאַרנעמען דאָס, וואָס עס הערט זיך פון די אַנדערע צימערן. ער איז געזעסן ביים איינגעהייצטן אויוון, זיך געוואַרימט. אַמאָל אַן אַקט, וואָס איז צופעליק אַרויסגעפאַלן פון אויוון, אָפּגעראַטעוועט פון פייער, גענומען אים אין דער האַנט אַריין, זיך פאַר־טראַכט, זיך דערמאָנט אין אַלטער גלאָריע. אָדער גאָר פאַרנומען די צייט מיט פונאַנדערשטעלן דעם „ענגלענדערס" פּאָרצעלייענע צאַצקעס און ליאַלקעס: די זאַקסישע פינורלעך, די ווינער „ראַקאָקאָ"־באַמאָלטע טעפּ־לעך. ער האָט זיי באַטראַכט, געשפּילט זיך מיט זיי, ווי אַ קינד מיט אַ קינדער־שפּיקעכל. ער האָט זיך ביי יעדן שטיק דערמאָנט די געלעגנהייט, ביי וועלכער דער „ענגלענדער" האָט עס געבראַכט, די געזעלשאַפטן אין זיין ווייבס בודואַר, די מיטאָג־עסנס ביי זיין טיש, די געשפּרעכן, וואָס מען האָט געפירט דערביי, די פּנימער פון די באַקאַנטע און פריינט. ער איז געוואָרן סענטימענטאַל און האָט געטראַכט וועגן דעם, אַז ער איז נישט געווען גערעכט קעגן דעם „ענגלענדער", זיין ווייבס פאַרערער...

יאָ, דער „ענגלענדער" איז אים איצט, אין זיין איינזאַמקייט, קעגן זיין ווילן, געוואָרן סימפּאַטיש, פאַרשטענדלעך און אַפילו אויך אינטערע־סאַנט... און צו אַלגע מיכאַילאָוונען האָט ער איצט דערפילט אַן אומבאַ־גרענעצטע ליבע און בעקשאַפט. ער האָט געקלערט וועגן איר גאַנצע טעג און געזאָגט: גאָט צו דאַנקען, וואָס זי איז געוואָרן פאַרשוינט פון דעם אַלעם. גוט וואָס נאַאום גריגאָריעוויטש איז מיט איר, זי צו באַשיצן. אפשר וועט גאָט העלפן און זיי וועלן זיך ראַטעווען. די מלחמה וועט דאָך

נישט אייביק געדויערן. זי מוז דאָך אמאָל אויפהערן. אפשר וועלן די „פארבינדעטע" א קריגס־שיף צו קרימער האפן שיקן. זיי וועלן זיך ראַ־טעווען, ערגעץ־ווו אין אויסלאנד לעבן. און מיט אים וואָס וועט זיין? — אים איז שוין אלצאיינס, וואָס עס וועט זיין, אבי זיי זאָלן זיך נאָר ראַ־טעווען...

א שיינע זאך, אָט די פּאָרצעלייענע פיגורלעך, — טראכט ער זיך, ווען ער קוקט אויף זיי. — א שאָד, וואָס נישט באמערקט זיי ביז איצט. זיך נישט פארשטאנען דערויף. אפשר בלייבט טאקע גאָרנישט מער איבער אין לעבן, נאָר דאָס ביסעלע פארגעניגן, די קליינע, דורכגייענדע הנאות, וואָס יאָגן איבער דיר ווי א פרילינגס־ווינט, און לאָזן דיר איבער עפּעס, אין וואָס זיך צו דערמאָנען אין טרויעריקע טעג. א ווונדער, נישט באמערקט ביז איצט, וויפל חן און גראציע עס פארמאָגט אזא פּאָרצעלייען וואזעלע, — טראכט ער אין קוקט מיט בענקשאפט אויף די פּאָרצעלייענע פיגור־לעך. — פיל פרויען־חן ליגט אויסגעגאָסן אין דער ליניע פון אזא פיגורל...

מיטאמאָל איז אים באוווסט געוואָרן, אז איינגנטלעך האָט ער דאָך גאָרנישט געלעבט. ער איז געווען אזוי פארנומען מיט זיין בארימטקייט, מיט זיין קאריערע, אז ער האָט נישט געהאט קיין צייט פאר זיך, זיין ווייב ליב צו האָבן, מיט זיינע קינדער זיך צו פרייען. עס האָט זיך אים איצט אויסגעוויזן, אז זיין אייגן לעבן איז אויסגערונען טראָפּנסווייז, ווי פון אן אומגעקערט פלעשל... בשעת ער איז געווען פארנומען מיט זיין קאריערע, מיט זיין גרויסקייט, מיט זיין בארימטקייט. איצט ליגט דאָס אלץ, ווי פאר־לאָזענע שמאטעס, אין שטויב, און איבערגעבליבן איז גאָרנישט. נאָר אָט די שאַרבנס, וואָס יעדער פון זיי טראָגט מיט זיך א סענטימענט, א ווונטש, א פארבאָרגעניש. און איצט שטייען זיי דאָ, ווי שטומע עדות און שטראַלן ארויס פון זייערע איידעלע ליניעס, — אין דער טיפעניש פון זייערע קאָ־לירן, אין די קנייטשן און די שמייכלען, אין דער בויגנדיקער העל־זעלי־קייט — די ווארימקייט פון פארגאנגענע בענקשאפטן. און אָט דאָס איז אלץ, וואָס איז איבערגעבליבן ווי פארטריקנטע בלעטער פון א זומערדיקן בוים...

ער האָט נישט באמערקט, ווי ער האלדזט אין זיין האנט א דרעזדע־נער ווייבעריש ווייס פּאָרצעלייען פיגורל, קילט זיך מיט דער גלאטיקייט

פון פּאַרצעלייענעם לייב זיין צעהיצטן שטערן. און ער טראַכט זיך דערביי: „אַ שאָד, וואָס נישט געוווּסט דער־פון ביז איצט“.

ער פאַרשעמט זיך פאַר זיינע געדאַנקען, שטעלט צוריק דאָס פּאָר־צעלייענע פיגורל אויף זיין אָרט, הייבט זיך אָן צו דרייען איבער דער שטוב אַרויף און אַראָפּ. זיין אויג פאַלט אויף אַ פּאָר בלעטער פּאַפּיר פון אַקטן. אָפּגעזענקטע פון פייער, זענען זיי אַרויסגעפאַלן פון אויוון. ער הייבט זיי אויף און פאַרטיפט זיך אין זיי. דאָס זענען אַקטן פון באַרימטן רעוואָלוציאָנער־פּראָצעס, מיט וועלכן גאַנץ רוסלאַנד האָט געקאָכט. די פאַרטיידיקונגס־רעדע, וועלכע ער האָט געהאַלטן, איז אַרומגעגאַנגען ווי אַ נייער טעסטאַמענט חדשים און חדשים, פון האַנט צו האַנט. די צענ־זור האָט זי פאַרווערט אָפּצודרוקן אין די צייטונגען, האָט מען זי אויף אַ העקטאָגראַף אָפּגעצויגן. פריינט האָבן זי איינער דעם אַנדערן איבער־געשיקט. ער דערמאָנט זיך זיין באַרימטן אויסדרוק, וואָס איז דענסטמאָל גע עגן אויף אַלעמענס ליפּן: „גיט אונדזער יוגנט אַן אידעאַל פאַרוואָס צו לעבן און קעמפן, און זיי וועלן זייער יוגנט און זייער ענטוזיאַזם, אָנ־שטאָט אויף דעם מזבח פון דער רעוואָלוציע, ברענגען אויף דעם מזבח פון פאָטערלאַנד“; אָדער דעם אויסדרוק, צוליב וועלכן דער פאָרזיצער האָט אים אָפּגעשטעלט (און וואָס מען האָט דערנאָך פון אויער צו אויער איבערגעגעבן): „זיי כישופט די פרייהייט, וואָס שטייט אויף יענער זייט טיר פון דער רעוואָלוציע. עפנט אויף די טיר, לאָזט אַריין די פרייהייט, און עס וועלן נישט זיין קיין רעוואָלוציאָנערן, נאָר פּאַטריאָטן“. און, ווי אַמאָל, הייבט ער אויף זיינע צוויי פינגער אין דער הויך, די טשופּרינע צעפּלאָשעט זיך און צעפאַלט ווי שטראָמלעך וואַסער. שטראַלן זעצן פון זיין שטערן און אויגן. ווידער באַקומט זיין פּנים צוריק זיין קריסטוס־אויסזען, דער רוקן ווערט אויסגעגלייכט, די הענט אָנגעצויגן, דערהויבן אין דער הויך. ווידער ווערט ער צוריק סאָלאָמאָן האַלפּערין, דער „טשעמ־פּיאָן פון דער פרייהייט“, דער קעמפער פון דער מאָרגנדיקער אויפגייענ־דער זון. ווידער איז שוין גרייט אַ פראַזע זיך אַראָפּצוגליטשן פון זיינע געעפנטע ליפּן, אַ דערלייזנדיק וואָרט, וואָס זאָל אויסדריקן דאָס, וואָס טוט זיך איצט אָפּ... נאָר באַלד פאַרציט זיך צוריק אַ וואָלקן אויף זיין פּנים, די באַקן ווערן איינגעפאַלן, די אויגן גייען צוריק אין די לעכער אַריין. אַ ביטערער שמייכל ווייזט זיך איבער די אויסגעבלייכטע פאַר־

שמאַכטע ליפּן. אָנשטאָט דער האָפענונגס-באַפליגלטער פראַזע, רייסט זיך ארויס א פאַרשמאַכטער קרעכץ:

— פרייהייט, פרייהייט, ווער האָט געוווסט, וואָס פאַרא פּנים דו האָסט?!

מיט א חרטה־געפיל אויף דעם אַלעם, גיט ער א מאַך מיט דער האַנט:

— ווי לאַנגווייליק איז דאָס אַלץ!

און ער זעצט זיך צוריק צום אויוון און קוקט אין פייער אריין. ער זעט, ווי די אַקטן, קאָדעקסן, סענאַט־באַשטימונגען זענקען, ווערן פאַר־וואַנדלט אין בלאָזלעכע שוואַרצע בלעטער. ער קאָן נאָך גאַנץ קלאָר לייע־נען די בוכשטאַבן, וואָס זענען איצט, אָנשטאָט שוואַרץ אויף ווייס, ווייס אויף שוואַרץ געוואָרן:

„דאָס הויכע געריכט באַשטימט, אין נאָמען פון זיין מאַיעסטעט, דעם אימפּעראַטאָר אַליינהערשער"...

איין בלאָז, און עס צעפאַלט זיך, און עס ווערט דערפון שטויביק אַש.

קאָדעקסן ברענען, געזעצן פאַרשווינדן, דאָס רעכט, דאָס רעכט גייט אונטער!

און עס דוכט זיך אים, אַז ער זעט די פונדאַמענטן פון דער וועלט צוזאַמענפאַלן זיך.

— די וועלט גייט אונטער! — זאָגט ער צו זיך. — מען דאַרף זוכן צו לעבן אין דער נייער, וואָס שאַפט זיך... ווען נישט — קומט אויס צו שטאַרבן.

די צווייטע מעגלעכקייט איז זיך אים פיל לייכטער פאַרצושטעלן, און ער שרעקט זיך נישט פאַר איר...

***

זיין איידעם, מירקין, באַמערקט, ווי דער אַדוואָקאַט האַלפּערין פאַלט וואָס א טאָג מער אריין אין דעם קינדישן צושטאַנד. ער פּרובירט אים ארויסצוווענען פון זיין אַפּאַטיע, ער מוטיקט אים מיט גוטע האָפענונגען. דער אַדוואָקאַט וויל מער נישט ארויסקומען פון די קינדערשע יאָרן, אין וועלכע ער פילט זיך ווארים און היימיש, דאָרט איז אים גוט. און צו

וואָס ווידער ארויסגיין אין דער גאַקעטער, קאַלטער אכזריותדיקייט. ווי עס איז אינדעראמתן די ווירקלעכקייט?

אין דער גרויסער האַלפּערינשער וווינונג הערשט שוין איצט אומ־געשטערט מיישענקעס חבר, אָסיפּ מאַרקאָוויטש. ער אַליין האָט זיך באַ־זעצט אין גרויסן סאַלאָן, ווו עס זענען געשטאַנען די בעסטע מעבל, און עס זענען געהאָנגען די „לעוויטאַנס", די „אייוואַזאָווסקיס", די „רע־ריכס". ער האָט קיין זאַך נישט געלאָזט ארויסנעמען פון סאַלאָן.

— דאָס איז נישט אייערס! — האָט ער אָנגעשריגן אויף דעם אַד־וואָקאַט, ווען דער לעצטער האָט אין זיין קינדערשער קליינלעכקייט, אין וועלכער ער איז אריינגעפאַלן, געפּרובירט ארויסשלעפּן דעם אָדער יענעם חפץ. — דאָס אַלץ באַלאַנגט צום פּראָלעטאַריאַט!

אין די אַנדערע שטובן האָט אָסיפּ מאַרקאָוויטש אריינגעזעצט זיין משפחה. דער פאָטער, אַן אַלטער בערזע־מעקער, אַ יידל מיט אַ טרוקן, אויסגעזייערט ביינערדיק גופל, און די מיטער, אַ גוטמוטיקע אַלטיטשקע, האָבן געוווינט נעבן אים. זיי האָבן פאַרנומען דאָס גרויסע עס־צימער, נאָענט צו דער קיך. די יידענע האָט ליב געהאַט צו באַקן און צו קאָכן. איז זי טאַקע גאַנצע טעג געווען פאַרנוכען מיט אָנגרייטן פאַר איר זונדל (וואָס איז ביי זיי מיטאַמאָל אַזוי עולה־לגדולה געווען) גוטע מאכלים פון די פאַרשידענע פּראָוויאַנטן, וואָס ער האָט אַהיימגעבראַכט. זיי, די אַל־טיטשקע, האָבן נאָך געהאַט גרויס דרך־ארץ פאַרן באַרימטן אַדוואָקאַט, און נאָך מער פאַרן אַמאָליקן גביר מירקין. ווען דער אַדוואָקאַט אָדער מירקין פלעגן זיך באַווייזן, פלעגן די אַלטיטשקע זיך אויפהייבן פון די טיפע באַלוועמע פאָטער־שטולן, אויף וועלכע זיי זענען געזעסן. דער אַל־טער מאַרקאָוויטש, וואָס איז שטענדיק געשטאַנען ביי דער טיר פון מיר־קינס קאַנטאָר, אויסוואַרטנדיק אויף אַ פאַרדינסטל, — דער דאָזיקער אַלטער מאַרקאָוויטש, וואָס אין זיינע ביינער איז געלעגן דער קנאַהדי־קער, הכנעהדיקער דרך־ארץ פאַר נגידים, איז געוואָרן אַ בלייכער, אַ דערשראָקענער, ווען ער האָט דערזען דעם אַדוואָקאַט, אָדער דעם אַלטן מירקין. ער האָט זיך איינגעקאָרטשעט און געשמייכלט נעבעכדיק, מיט אַ רחמנות־פּנימל, ווי ער וואָלט געוואָלט זאָגן: „איך בין נישט שולדיק". די אַלטע יידענע האָט, ביים אָנבליק פון די באַלעבאַטים, מיטן פאַרטוך אָפּגעווישט דעם שטויב פון שטול, פון וועלכן זי איז פאַרן נגידישן אָנ־

בליק אראָפּגעטריבן געוואָרן, און געזאָגט מיט א מחילה־בעטנדיק שמיי־בעלע, מיט אירע אָן־צייניקע זיאָסלעס:

— גאָספּאָדין האַלפּערין, מיר שאַנעווען אייער גוטס.

דער זון שמייסט צוריק מיט א שטרענגן בליק זיינע עלטערן אויף זייער זיץ:

— וואָס הייבט איר זיך אויף? וואָס פאַרעטפערט איר זיך? זיי זע־נען געזעסן אויף ווייכע שטולן. איצט זיצט איר.

— אָסיפּ־לעבן, ס'איז דאָך „פּאַסאַזשנע פּאָוויערנע" האַלפּעריז!

— מאַמע, זיץ! — באַפעלט דער זון שטרענג.

זעצט זי זיך צוריק אַנידער אויף איר זיץ, ווי אויף שפּילקעס. דער אַלטער מעקלער, איר מאַן, קאָן עס בשום אופן נישט ברענגען איבער זיך, צו זיצן אין קעגנוואַרט פון אַזעלכע חשובע לייט. דריקט ער זיך א בלייכער צו דער וואַנט.

די אַלטע מאַרקאָוויטש האָט אַפילו, אין געהיים פון איר זון, גע־טראָגן צום אַדוואָקאַט, אין זיין אָפּגעזונדערטן חדר, טעלער מיט גע־קעכטס, וואָס זי האָט געקאָכט פאַר איר זונס וועגן. מיט א ציטערדיק האַרץ אָנגעקלאַפּט אין דער טיר צום אַדוואָקאַט, מיט א גנבהשן אייג־לאַדונגס־שמייכעלע דערלאַנגט אים דעם טעלער מיט שפּייז:

— גאָספּאָדין האַלפּערין, עסט עס אויף, איידער מיין זון קומט.

דער באַרימטער אַדוואָקאַט האָט זיך באַליידיקט, זי געוואָלט אַרויס־ווארפן פון שטוב מיט א „פּאָשאָל וואָן". דאָך האָט ער צוגענומען דעם טעלער מיט געקעכטס. א פיל־זאָגנדיקן בליק האָט ער געוואָרפן אויף דער יידענע: אי דאַנקען, אי פאַראַכטן זי געוואָלט. דאָך האָט ער געגעסן, ווייל ער איז געווען הונגעריק.

און בשעת דער אַדוואָקאַט האָט מיט דער זופּ באַגאָסן זיין באָרד, האָט זיך די יידענע אָנגערופן:

— גלויבט מיר, גאָספּאָדין האַלפּערין, אַז ס'איז גלייכער, וואָס מיר זיצן דאָ ביי אייך אויף קוואַרטיר. מיר ווייסן דאָך, צום ווייניקסטנס, ווער עס זענען אַמאָל געווען די האַלפּערינס.

נאָר נישט שטענדיק האָט דער אַדוואָקאַט אַריבערגעטראָגן די באַ־ליידיקונג אַזוי גוטמוטיק. עס האָט פון צייט צו צייט אויפגעקאָכט אין אים א פוריע. האָט ער איינמאָל זיך אויפגעכאַפּט, ווי א וויכער, אַריין

אין עס־צימער, ווו דער זון, אסיף מארקאָוויטש, איז געווען צוגאַסט ביי זיינע עלטערן און געגעסן ברחבות די גוטע מאכלים ביים גרויסן טיש, זיצנדיק אין א טיפן לעדערנעם ענגלישן שטול. דאָרט האָט ער אויפגעהויבן זיינע צוויי הענט אין פויסטן און אָנגעהויבן צו שרייען מיט אַן אוממענטשלעכער שטימע:

— פאָדליעצעס, וואָס האָט איר געמאַכט פון רוסלאַנד! אין א הייזל עס פארוואַנדלט. פאָדליעצעס, איר אַלע!

דער אַלטער מארקאָוויטש האָט אָנגעהויבן צו ציטערן. זיין אויסגעדארט קליין מעקלער־קערפּערל האָט זיך געטרייסלט, ווי דער לעצטער בלאַט אין הארבסט. די אַלטע יידענע האָט זיך איינגעקאָרטשעט, זיך באהאַלטן אין א ווינקל, איבערגעלאָזט דעם אָנגעהויבענעם טעלער אויפן טיש. זיי האָבן זיך דערשראָקן פאַרן בלויזן אָנבליק פון אדוואָקאַט, פאַר די שטייענדיקע גראָע האָר, פאַר די ווילדע אויגן, וואָס האָבן געזעצט פון אים.

— זיצט! זיצט! וואָס האָט איר זיך אויפגעהויבן? — האָט דער זון געדונערט מיט זיין שטימע אויף זיינע עלטערן. און ווי דערשלאָגענע חיות האָבן זיי געפּרוווט זיך צוריקשאַרן צום טיש.

— בירגער האַלפּערין, איך פאָדער אייך אויף צו פאַרלאָזן דאָס צימער די מינוט. איר באַליידיקט די סאָוויעטישע מאַכט.

— א מאַכט זענט איר! גזלנים זענט איר! א רויבער־באַנדע. שיסט, הרגעט, דערמאָרדעט, נא, נא! — ווייזט ער אויף זיין ברוסט.

— בירגער האַלפּערין, איך וועל אייך ציען צו פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר די ווערטער, וואָס איר האָט איצט געזאָגט. איך וועל אייך שטעלן פאַרן רעוואָלוציאָנערן טריבונאַל.

— שטעלט! שטעלט צום ווענטל! שטעלט, באַנדיטן, גנבים. אוועק פון מיין טיש! דאָס איז מיינס, מיינס! מיינע שטולן, מיינע טעלער, מיינע לעפל! — און דער אדוואָקאַט ווארפט זיך אויפן טיש צונעמען די טעלער.

— דאָס איז נישט אייערס, דאָס באַלאַנגט צום פּראָלעטאַריאַט. איך וואָרן אייך איר זאָלט נישט אָנרירן קיין איין זאַך, בירגער האַלפּערין. איר וועט זיין פאַראַנטוואָרטלעך דערפאַר.

— מיינס, מיינס! — שרייט אויס דער אדוואָקאַט און גיסט אויס

דאָס געקעכטס, רייסט דאָס טישטוך פון טיש, כאַפּט אַ טעלער, גאָפּל, מעסער, דריקט זיי צו זיין ברוסט און לויפט צוריק אין זיין שטוב אריין.

דעם זעלבן אָוונט האָט דער חבר אָסיפּ מאַרקאָוויטש, אין באַגלייטונג פון רויטע גווארדיסטן, אָנגעקלאַפּט אָן דער טיר פון מאַדאַמס בורואר. איידער מען האָט אים נאָך געענטפערט, האָט ער זיך מיטן שטיוול אַ פרייען וועג געמאַכט.

— וואָס איז? וואָס באַאומרואיקט איר, חברים? — האָט זיי געפרעגט דער שטענדיק רואיק־בלייבנדער אַלטער מירקין, וואָס האָט זיך געפונען אינדערהיים.

— מיר פאָדערן אייך אויף אַרויסצוגעבן דאָס געווער, וואָס איר האָט פאַרשטעקט ביי זיך פאַר די שונאים פון דער רעוואָלוציע! דערנאָך וועט זיין צו שפּעט! — האָט דער יונגער מאַרקאָוויטש געזאָגט אַ בלייכער און אַ דערצאָרנטער.

— געווער? ווונדערט זיך גוטמוטיק דער אַלטער מירקין. — ווי קומט צו אונדז געווער, צו אַזעלכע צוויי אַלטע לייט, ווי מיר זענען?

— נישט אַלט גענוג די סאָוויעטישע מאַכט צו באַליידיקן.

— באַליידיקן? אָ, חבר, איר האָט צו טון מיט אַ פאַרביטערטן מענטש. איר פאַרשטייט דען נישט? — וויל דער אַלטער מירקין מאַכן דאָס צו קליינגעלט.

— מיר פאַרשטייען, מיר פאַרשטייען. דאָס, וואָס אויף דער לונג, איז אויף דער צונג. יעדנפאַלס, חברים, באַדאַרפן מיר די שטוב גוט דורכזוכן. מיר האָבן גענוג גרונט חושד צו זיין, אַז מיר געפינען זיך אין אַ נעסט פון קאָנטר־רעוואָלוציאָנערן, — ווענדעט זיך מאַרקאָוויטש צו די חברים־סאָלדאַטן. — מיר הייבן־ אָן. דאָ האָט איר אונדזער מאַנדאַט דערויף.

עס הייבט זיך אָן אַ דורכזוכעניש, אַ מושטערן און אַ נישטערן אין די פאַרבאָרגנסטע ווינקלען. מען האָט געעפנט די טירן פון די שענק, אַרויסגערוקט די פאַכן פון די קאָמאָדן, אַרויסגעוואָרפן פאַר דער אָפענער שיין דעם ווייבס און דער טאָכטערס אינטימסטע שטיקער וועש... טיילן אַנטוועכץ, אַלגע מיכאַילאָוונעס נאַכט־העמדער באַקוקט ביים שיין פון ליכט, און מיט די הענט דורכנעמושטערט. מען האָט זיך דורכגעוונקען מיט די אויגן... שווער און איידעם זענען געשטאַנען דערביי, געזוכט אויס־

צומיידן די בליקן. מען האָט ארויסגעוואָרפן דאָס בעטגעוואַנט פון די בעטן, אויפגעהויבן די מאַטראַצן, דערביי נישט געזשאַלעוועט קיין באַ־מערקונגען וועגן זייער ווייכקייט און באַקוועמלעכקייט...

קיין געווער האָט מען נישט געפונען. דערביי האָבן זיך די חברים אָנגעשטויסן אויף אַן אַ שיעור פּאָרצעלייענע פיגורלעך און וואַזעס, אויף ווייסע דרעזדענע קאַפע־טעצלעך, און רוסישע באַמאָלטע מענטשעלעך. אַזוי פיל זענען זיי געווען. עס האָט אויסגעזען, ווי אַ קינדער־שטוב, אָנ־געשטעלט מיט ליאַלקעלעך. דער חבר מאַרקאָוויטש האָט גענומען דאָס ווייסע פרויען־פיגורל, אין וועלכן דער אַדוואָקאַט האָט זיך פריער אַזוי פאַרקוקט, און געוויזן די סאָלדאַטן:

— זעט, חברים, מיט וואָס די בורזשואַזיע האָט זיך פאַרשפּילט, בשעת מיר האָבן געהונגערט און געפרוירן.

די סאָלדאַטן האָבן באַקוקט דאָס נאַקעטע פרויען־פיגורל, געלאָזט פאַלן איינס און אַ צווייט שטאַרק וואָרט. דער חבר מאַרקאָוויטש האָט גענומען דאָס פיגורל און אַ זעץ אין דער ערד געגעבן.

דאָס איז געווען אַ סיגנאַל: איינס נאָכן אַנדערן זענען די פּאָרצע־לייענע ליאַלקעלעך געפלויגן, געצילט אין אייזערנעם טירל פון קאַלך־אויוון. איין דרעזדענעם קאַפע־סערוויז נאָכן אַנדערן, איין אַלטן ווינער טעלער נאָכן צווייטן. עס האָבן געקנאַקט אָן דער וואַנט די סעווערישע וואַזעס, דער רוסישער פאַיאַנס. אָט די אַלע מענטשעלעך, ווייבלעך, וואָס האָבן ערשט פאַר אַ מינוט אַזוי חנעוודיק קאָקעטירט מיט זייער פּאָרצע־לייען לייב, זענען איצט געלעגן אָן הענט, אָן קעפּ, און באַשפּריצט מיט זייער שאַרבן־„בלוט" דעם גאַנצן דיל.

— וואָס טוען זיי? וואָס טוען זיי? — האָט דער בלייכער, פאַרוויל־דעטער אַדוואָקאַט געקרעכצט מיט קראַנקע קרעכצן און געקוקט מיט משוגע־געוואָרענע בליקן.

דער אַלטער מירקין האָט זיך אויסגעלאַכט און געזאָגט מיט אַ גוט־מוטיקן, רואיקן שמייכל צו זיין שווער:

— ווען עס זאָל צו פּאָרצעלייענע ליאַלקעס אויסגיין! דאָ האַנדלט זיך וועגן רוסלאַנד, סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש.

— וואָס גייט מיך רוסלאַנד אָן? — דאָס איז מיין לעבן, וואָס זיי

צעברעכן, — האָט דער אַדוואָקאַט געקרעכצט פאַר זיך, פאַרשטעלט די אויגן מיט די הענט.

— זעט איר, חברים, דאָס זענען בורזשוען! די ליאַלקעלעך גייען אים מער אָן, ווי רוסלאַנד. ברעכט, חברים! ברעכט! — האָט דער יונגער־מאַן צוגעגעבן מוט.

— ברעכט, חברים! ברעכט! — האָט דער אַלטער מירקין מוטיק צוגעשמייכלט, נעמומען אַליין אַ ליאַלקעלע און אויך צוגעוואָרפן...

דער חבר אָסיפּ מאַרקאָוויטש, די רויטע גוואַרדיסטן, האָבן אָנגעקוקט דערשטוינט און פאַרוווּנדערט דעם אַלטן מירקין און אים נישט געקאָנט איינבייסן... יעדנפאַלס האָט זיין האַלטן זיך אָפּגענומען ביי זיי דעם חשק ווייטער צו צעברעכן די פּאָרצעלייענע פינגערלעך, און זיי האָבן אָפּ־געשטעלט די פאַרניכטונג.

קאַפּיטל 3

מישקע מאָלאָדיעין איז ווידער אויפן פעדדל

דער אַלטער מירקין האָט זיך געהאַלטן ווי אַן אַלטער דעמב, האָט זיך קעגנגעשטעלט אַלע זאַווערוכעס, וואָס האָבן געבלאָזן אויף אים, און נישט קיין וואַקל־געגעבן זיך. פאַרקערט, אין דער צייט פון געפאַר און פאַרניכטונג, האָבן זיך אויפגעעפנט ביי אים באַהאַלטענע רעזערוואַרן פון ענערגיע און לעבנס־קראַפט, וואָס זיין אָרגאַניזם האָט ערגעץ־ווו אָנ־געקליבן אויף אַ שלעכטער צייט. יעדער אָרגאַניזם קלייבט־אָן אין פאַר־באָרגענע קאַמערן לעבנס־פעאיקייט און לעבנס־ענערגיע אויף אַ צייט פון באַדערפעניש. ביים אַלטן מירקין, אָבער, איז עס געווען טיפּיש פאַר זיין גאַנצן לעבנס־שטיינער. עס זענען אים געקומען צוהילף דערפאַרונג, חכמה און מענטשן־קענטעניש. זיי האָבן ביי אים געשאַפן דעם טאַקט, מיט וועלכן ער האָט זיך אויפגעפירט אין יעדער סיטואַציע. ער האָט זיך באַלד געפינען אין יעדער לאַגע און זיך געמיט צוצופּאַסן זיך צו איר.

די קראַפט האָט אים געגעבן זיין ליבע צו זיין געשעפט.

דער אַלטער מירקין האָט באַטראַכט די אָרגאַניזאַציע, וואָס ער האָט

געשאַפן צו באַזאָרגן די פאַרוואָרפענע רוסישע באַנען מיט שוועלן, נישט בלויז פאַר אַ געשעפט, נאָר פאַרן העכסטן אידעאַל און ציל פון זיין לעבן. ער האָט געהאַלטן פון זיך, דער אַלטער מירקין. ער האָט געוווסט זיינע לעבנס־כוחות, זיינע אָרגאַניזיר־פעאיקייטן, זיין שטאַרקע האַנט, און ער איז שטאָלץ געווען מיט דעם, נישט נאָר דערפאַר, ווייל דאָס האָט אים געגעבן געלט און מאַכט. די פרוכט פון זיינע פעאיקייטן האָט ער באַ־טראַכט פאַר צופעליקע און צווייט־ראַנגיקע. דער עיקר איז ביי אים געווען די אָרגאַניזאַציע אַליין אַלס אַזעלכע. אַזוי ווי ביי דעם מייסטער — דאָס חיות פון זיין קונסט, מיט וועלכער ער באַלעבט דאָס מאַטעריאַל, וואָס ער קנעט אין זיין האַנט, אַזוי זענען ביים אַלטן מירקין געווען זיינע גע־שעפטן.

די פירמע, וואָס זיין פאָטער האָט געגרינדעט, און ער האָט זי אי־בערגענומען, איר אַוועקגעשאָנקען זיינע פעאיקייטן, זיין ליבע, זיין גאַנץ לעבן, ביז ער האָט זי געבראַכט אויף דער מדרגה, אויף וועלכער זי שטייט איצט, אַלס דער חוט־השדרה פון די רוסלענדישע אייזנבאַנען, — זי מוז בלייבן. די אָרגאַניזאַציע, וואָס ער האָט אַרויסגערופן אין לעבן דורך אַלערליי מיטלען, דורך אונטערקויפן מיט כאַבאַר די העכסטע אָרגאַנען, דורך שיכורן מיט די מעכטיקסטע פערזענלעכקייטן פון לאַנד, און דער־האַלטן זי, און אַנטוויקלט זי, איבערטרעטנדיק אַלע שטרויכלונגען, וואָס די רוסישע נאַכלעסיקייט, נישט־דערוואַקסנקייט, אָפּגעראָזנקייט און שיכ־רותדיקע רשעות האָבן אים געליינט אין וועג. די אָרגאַניזאַציע, וואָס ער האָט אָפּגעהיט פון צעפאַלן דורך די טרויעריקע יאָרן פון דער רוסישער רעאַקציע, דורך כלערליי ערלעכע און נישט־ערלעכע מיטלען, — די דאָ־זיקע אָרגאַניזאַציע מוז ווייטער דערהאַלטן ווערן, מוז אָפּגעהיט ווערן, און ווען נויטיק — איבערגעגעבן ווערן אַלס לעבנס־פעאיקער אָרגאַן אין די הענט פון דער נייער מאַכט. זיין לעבנס־ווערק, זיין געשעפט איז איב טייערער און טיפער אָנגעגאַנגען, נישט נאָר פון זיין אייגענעם, פערזענ־לעכן גורל, נאָר פון דעם גורל פון זיין נייער פאַמיליע, וואָס ער האָט באַ־שאַפן אַזוי שפּעט אין זיינע עלטערע יאָרן. פאַר איר, פאַר דער פירמע, איז ער געווען פעאיק אַלצדינג צו אָפּפערן, אַזוי ווי אַ גרויסער מייסטער פאַר זיין קונסט־ווערק.

באַלד ביים צוריקקומען קיין פעטראָגראַד, נאָך די מאָסקווער גע־

שעענישן, האָט ער צונויפגענומען אַלע זיינע מיטהעלפער: צונויפגערופן די אינזשיניערן, וואָס זענען אַלט געוואָרן אין דינסט פון דער פירמע, די דירעקטאָרן, די מיטגלידער פון דער אָרגאַניזאַציע, וועלכע האָבן געהאַלטן אין די הענט אירע אָפּטיילונגען און פאַרבונדן די באַן־ליניעס דורך זייערע דעפּאַרטאַמענטן. צונויפגערופן אויך אַלע אָנגעשטעלטע, אפילו די יינגסטע, און האָט צו זיי פאָלגנדעס געזאָגט:

— מיינע הערן, איך ווייס נישט דעם גורל, וואָס די נייע מאַכט וועט באַשטימען פאַר אונדזער פירמע און פאַר אונדז. איך ווייס נאָר איינס: אַז רוסלאַנד מוז לעבן, אונטער אַלע אומשטענדן. אונדזער אָרגאַניזאַציע איז אַן אָדער פון רוסלענדישן קערפּער. אָן איר מוזן די אייזנבאַנען צוזאַמענברעכן אין די נעכסטע פּאָר וואָכן. דערפאַר מוזן מיר זי דערהאַלטן, אונדזער אָרגאַניזאַציע, אונטער אַלע אומשטענדן, און זי איבערגעבן אַלס לעבעדיקן, אַרבעטס־פעאיקן אָרגאַן אין די הענט פון די נייע מאַכט־האָבער. דעריבער, מיינע הערן, לייג איך פאָר, אַז יעדער־איינער זאָל שטיין אויף זיין פּאָסטן, ביז די נייע מאַכט וועט באַשטימען, וואָס עס זאָל מיט אונדז געשען. און איך בין איבערצייגט, אַז גאַנץ רוסלאַנד. און אויך די נייע הערשער, וועלן אונדז זיין דאַנקבאַר דערפאַר, וואָס מיר האָבן אָפּגעהיט דעם וויכטיקן אָרגאַן פון די רוסישע אייזנבאַנען, ווי עס איז אונדזער פירמע, פון צעפאַלן זיך אין דער טרויעריקער צייט.

די מערסטע מיטהעלפער, דירעקטאָרן און אָנגעשטעלטע פון דער פירמע זענען געווען לאַנג־יעריקע פריינט פון זייער שעף, מיט וועלכן זיי האָבן צוזאַמען דורכגעמאַכט „קאַלט און ווארים" דורך די אַלע יאָרן. ווי האָבן אים שטום די הענט געדריקט. עס זענען אָבער שוין געווען אַזעלכע, וואָס האָבן פאַרלאַנגט, כדי צו האַלטן אַן אויג אויפן שעף, ער זאָל נישט סאַבאָטירן די נייע מאַכט, אַז עס זאָל באַלד אַריינגעזעצט ווערן אַן אויפזעער־ראַט, וואָס די אָנגעשטעלטע וועלן אויסקלייבן צווישן זיך, ביז עס וועט ווערן גענויער באַוווסט די לאַגע.

די אינזשיניערן האָבן געפּרובירט דאָס אָפּווענדן. דער אַלטער מיר־קין האָט אַליין געמאַכט אַן ענד צו דער דיסקוסיע:

— איך בין גרייט צו דינען אונטער אַלע פאָרמען, ביי אַלע אופנים, מיט אונדז, אָדער אָן אונדז, — די אָרגאַניזאַציע מוז דערהאַלטן ווערן. טוט אַזוי ווי איר זאָגט. איך בין גרייט אויף אַלצדינג.

דאָס האָט געוווּנען פאַר אים די סימפּאַטיע אפילו פון די נייע, פון די יינגערע, און עס איז געבליבן, איבערצולאָזן די באַאַמטע אויף זייערע פּלעצער, ווי ביז איצט, ביז עס וועט נישט ווערן באַקאַנט דער באַשלוס פון דער נייער מאַכט בנוגע צו זייער ווייטערדיקן גורל.

עס האָבן זיך אָנגעהויבן פאַרן אַלטן מירקין ביטערע און שווערע טעג. אין דער נייער באַן-פאַרוואַלטונג, וואָס האָט זיך געהאַלטן אין אָרגאַניזירן, האָט געהערשט אַ כאַאָס. די אַלטע, דערפאַרענע באַאַמטע זענען זיך פונאַנדערגעלאָפן, האָבן באַיקאָטירט די נייע מאַכט. אויף די וויכטיקסטע פאַראַנטוואָרטלעכע שטעלן זענען דאַן אַוועקגעזעצט געוואָרן אומוויסנדיקע בחורים, אָן יעדער פאַך-קענטעניש, וואָס נאָר זייער גרייטקייט מיטצואַרבעטן מיט דער נייער מאַכט פאַר זיי אויפגעעפנט אַלע מעגלעכקייטן. די גאַנצע באַן-פאַרוואַלטונג האָט געהאַלטן ביים פונאַנדערפאַלן. קיינער האָט נישט געוווּסט, וואָס עס טוט זיך. צו די אַלטע באַאַמטע, וואָס זענען יאָ איבערגעבליבן, האָט מען קיין צוטרוי נישט געהאַט, געמיינט, אַז זיי ווילן עפּעס הינטערן רוקן אָפּטון, און זיי נישט געהאָרכט. די נייע האָבן נישט געוווּסט, וואָס צו טון.

אַז דער אַלטער מירקין האָט זיך באַוויזן אין באַן-קאָמיסאַריאַט און אויסגעדריקט זיין גרייטקייט מיטצואַרבעטן מיט דער נייער מאַכט, האָט מען באַלד אויף אים געקוקט מיט פאַרדאַכט. מען האָט געוואָלט דערשמעקן, וואָס עס שטעקט הינטער דעם. ער, מירקין, דער מיטהעלפער פון אַלטן צאַרישן רעזשים, וואָס האָט זיך געקאָנט דערהאַלטן אויף זיין פּלאַץ אין די רעאַקציאָנערסטע צייטן, מיט אַ אַרץ-מאַהניקעס, אפילו זיין יידישקייט נישט געדאַרפט ענדערן; ער, וואָס איז געווען אַן אויסגעקאָכטער מיט גרויספירשטן, און די פינצטערסטע רעאַקציאָנערסטע ביוראָקראַטן זענען געווען זיינע פריינט, — ער דריקט אויס זיין גרייטקייט מיטצואַרבעטן מיט דער סאָוויעטישער מאַכט! אַלע זיינע באַקאַנטע, פריינט, באַנקירן און גרויסע סוחרים, זיי אַלע באַיקאָטירן און סאַבאָטירן, און דער „אַלטער, קלוגער פוקס" „וויל דערהאַלטן" די אָרגאַניזאַציע, וואָס ער האָט געשאַפן, און איבערגעבן זי אַ גאַנצע דער נייער סאָוויעטישער מאַכט. צי שמעקט דאָס עפּעס נישט מיט אַ געהיימער פאַרשטענדעניש מיט די „ווייסע" כוחות, מיט די צאַרישע געגנראַלן, וואָס אָרגאַניזירן די קאָזאַקן? פאַר זיי וויל ער דאָס אפשר האַלטן די גאַנצקייט פון

די באַנען, כדי לייכטער צו קאָנען אַריבערוואַרפן די קאָזאַקן אין דער הויפּטשטאָט.

עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ שפּיאָנירן נאָך דעם אַלטן מירקינען. פּלוצלינגדיקע רעוויזיעס אין זיין קאַנטאָר, אַ דורכנישטערן פון אַלע זיינע פּאַפּירן. דערווייל קאָן מען גאָרנישט מאַכן מיט אים. מען מוז אים האַלטן ביז מען וועט עפּעס באַשטימען. און דער „כיטרער פוקס" גייט אויף אַלצדינג איין, האָט נישט קענען דעם אַפילו, צו אַרבעטן אונטער אַ קאָמיסאַר, צוליב וועלכן די באַנקן האָבן זיך אָפּגעזאָגט צו פירן ווייטער זייער טעטיקייט.

דערווייל האָט מען אים געשאַנעוועט און געלאָזט צורו. מען האָט געדאַרפט דעם „גנב". נאָכדעם ווי ער האָט אויסגעדריקט זיין גרייטקייט צו אַרבעטן אונטער אַ קאָמיסאַר, האָט מען אים אַפילו קיין קאָמיסאַר נישט אַריינגעזעצט. מען האָט פּשוט נישט געהאַט קיין צייט פאַר אים און איבערגעלאָזט, פאַרלויפיק, דעם גאַנצן עסק צו די פּאָר יונגעלייט, וואָס האָבן זיך געפונען אין זיין ביורא און וועלכע זענען, זעט-אויס, געשטאַנען זייער נאָענט צו די „ספּערן". די עלטסטע, דערפאַרענע אינזשיניערן האָט מען ביי אים צוגענומען. מ'האָט אים געגעבן פאַר נאָענטע מיטהעלפער יונגע מענטשן, צו וועלכע מען האָט געהאַט צוטרוי.

די לאַגע אין געשעפט איז געוואָרן וואָס אַמאָל טרויעריקער. מיט יעדער שעה זענען געוואַקסן די שוועריקייטן. דער הויפּט-קוואַל פון געהילץ איז באַלד אָפּגעשניטן געוואָרן. נישט געקאָנט מער האָבן אַ פאַרקער מיט די ווייטע דעפּאָס, מיט די סקלאַדן און קאַנטאָרן. גאַנצע מדינות זענען אָפּגעשניטן געוואָרן. עס האָט אויסגעפעלט דאָס נויטיקסטע. עס זענען אַנטשטאַנען שוועריקייטן מיט געלט-אויסצאָלונגען. די באַנקן, אויס פּראָטעסט, וואָס מען זעצט ביי זיי אַריין קאָמיסאַרן, האָבן געשלאָסן זייערע טירן. ווי ווייט עס האָט זיך געלאָזט, האָט דער אַלטער מירקין אַלצדינג געטון איבערצוהאַלטן די כאַאָטישע, ווילדע צייט, ביז עס וועט געשאַפן ווערן אַביסל אָרדנונג. ער האָט אַנטוויקלט זיין גאַנצע אַרבעטסקראַפט, געלאָזט אין גאַנג זיינע געניאַלע, אָרגאַניזאַטאָרישע פעאיקייטן. ער האָט אַריבערגעוואָרפן פון איין פּונקט אויפן אַנדערן די איבערפלוסן פון מאַטעריאַלן. מען האָט אים, אָבער, שוין, ווי אַ ווילדן אָקס, געבונדן די הענט ביי יעדער קליינער באַוועגונג. די נייע מיטהעלפער, וואָס מען האָט

אים אריינגעזעצט, האָבן אים פאַרמאַכט, ווי אַ פויגל אין אַ שטייג. ער האָט געדאַרפט מער ענערגיע און כוחות איבערצוצייגן זיינע מיטהעל־פער וועגן דער נוצלעכקייט פון זיינע פּלענער, ווי אויף דער טעטיקייט אַליין. זיי האָבן זיך ענערגיש געשטעלט קעגן אַלצדינג, וואָס ער האָט געפּלאַנט (געזען אין דעם אַ באַהאַלטענעם מיין), נאָר דערפאַר, ווייל דער „אַלטער פוקס" האָט דאָס פאָרגעלייגט.

אָבער ער האָט אַלץ איבערגעטראָגן. ער האָט איבערגעטראָגן די אומ־צוטרויאיקע שמייכלען, די שפּאָטישע באַמערקונגען; אפילו די לייכטזי־ניקע, יינגליש־שנצדיקע באַליידיקונגען, וואָס זענען געפאַלן אויף זיין אַד־רעס. אַלצדינג האָט ער איבערגעטראָגן, אַבי נאָר אַריבערצופירן די אָר־גאַניזאַציע דורך דעם שטורמישן, ווילדן טייך. ער איז געפאַלן אונטער דער לאַסט פון דער אַרבעט. די טרערן־טאָרבעלעך אַרום די אויגן זענען געוואָרן וואָס אַמאָל לויזער, די אויגן זענען אַריינגעפאַלן אין זיי. די טאָרבע פון האַלדז, אונטער זיינע ווייסע באָרד־שפּיצן, איז געוואָרן וואָס אַמאָל שלאַבעריקער, די באַקן־פעלדער — איינגעפאַלענער. ער האָט פאַר־געסן אָן זיין משפּחה, אָן זיך אַליין, אָן זיין אייגענעם גורל. עס איז אים נישט אָנגעגאַנגען קיין עסן, קיין טרינקען. האָט דער אָדער יענער פון די אַלטע מיטאַרבעטער אַריינגעטראָגן דעם שעף אין זיין קאַבינעט אַ טעלער געקעכטס פון דער אַלגעמיינער „סטאָלאָווקע" (וואָס איז באַל־ איינגע־פירט געוואָרן, ווי אין יעדערן אַנדערן ביוראָ), האָט ער געגעסן; אַז נישט — האָט ער געגריזשעט שטיקלעך שוואַרץ ברויט, וואָס עס האָט אים ווער פון די געטרייע מענטשן אַוועקגעלייגט אויפן טיש. ער האָט עס צעריבן מיט זיינע אַלטע ציינער און — געאַרבעט.

אין אָוונט האָט ער זיך אין אַן אָנגעפּאַקטן טראַמוויי, אָדער גאָר צופוס, אַהיימגעשלעפּט צו די האַלפּערינס אויפן קוואַרטיר. ער איז גע־פאַלן אַ מידער אויף זיין געלעגער. עס האָט אַ לאַנגע צייט גענומען, ביז ער האָט אויסגעפּאָמפּעט פון זיין קערפּער דעם איבערגעשפּאַנטן, אָנגע־הייצטן לופט־עטער, וואָס ער האָט אין זיך אַריינגעאָטעמט אינעם אומ־געהייערן געיעג אין דער אַרבעט אין משך פון אַ גאַנצן טאָג און איז געפאַלן אַ פאַרהלשטער אין הינערפּלעט אַ גאַנצע נאַכט.

איינער פון די ערשטע שריט, וואָס די נייע רעגירונג האָט געטון, איז געווען, צו קאָנפיסקירן דאָס פּריוואַט־אייגנטום פון דער בורזשואַזיע.

צו דעם צוועק האָט זי באַוואַכט מיט מיליטער אַלע פּריוואַטע „קאַסעט־קעס" אין די שטאָלענע קאַמערן פון די גרויסע בענק. נאָך אַ געוויסער צייט האָט זי געלאָזט רופן די אייגנטימער פון די דעפּאָזיטן און געלאָזט אויפעפענען די קאַסעס. דאָס גאָלד, יידוועלן, ווערטשאַפטלעכע פּאַפּירן, האָט זי קאָנפיסקירט. אומווערטיקע, פּריוואַטע בריוו און פּאַפּירן האָט זי צוריקגעגעבן צו די באַזיצער.

אויף דעם דאָזיקן געביט זענען אָנגעגאַנגען גרויסע שווינדלערייען. מען האָט פּשוט, פאַר געוויסע סומען געלט, געלאָזט די אייגנטימער אַרויס־נעמען אַלצדינג פון די קאַסעס. דער, וואָס האָט נישט געהאַט קיין געלט צו צאָלן, האָט זיך פּשוט געטיילט מיט די סאָלדאַטן, וואָס האָבן באַ־וואַכט די עפענונג פון די בענק. דער אייגנטימער האָט גענומען אַ האַנט פול מיט גאָלד און בריליאַנטן און געשטעקט אין טאַש. די צווייטע האַנט האָט באַלאַנגט צום סאָלדאַט. געוועגלעך פלעגט מען דאָס אַראַנזשירן דורכן לאָקיי פון דער בענק, וועלכער האָט שוין פון זיין זייט אָפּגעמאַכט מיט די סאָלדאַטן, וואָס האָבן באַוואַכט די עפענונג פון די קאַסעטקעס. אַזוי־אַרום האָבן די מייסטע באַלעבאַטים אָפּגעראַטעוועט אַ טייל פון זייערע פאַרמעגנס.

איינמאָל, ווען דער אַלטער מירקין איז געזעסן אַ פאַרזאָרגטער אין זיין קאַבינעט, פאַרטיפט אין זיינע צרות, האָט זיך געיאָוועט צו אים אַ באַקאַנטער און אַ פרעמדער גאַסט. עס האָט גענומען אַ לאַנגע צייט, ביז דער אַלטער מירקין האָט דערקענט, ווער עס איז דער יונגערמאַן מיט דער אָנגעוואַקסענער, שטעכנדיקער באָרד, צו וועלכן עס געהערט דאָס קאָמי־סאַרסקע היטל מיטן דאַשעק אויף די צעשויבערטע האָר, און מיט אַ קאָ־מיסאַרסקען פּאַרטפעל אונטערן אָרעם: דאָס אים געווען מישקע „מאָלאָ־דיעץ".

דער אַלטער מירקין האָט נישט געקאָנט אונטערדריקן די לאַך־ספּאַז־מען, וואָס האָבן זיך אַרויסגעריסן ביי אים, ביים אָנבליק פונעם פּלוצלינג־פאַרענדערטן „מאָלאָדיעץ".

מישקע האָט זיך נישט באַליידיקט. פאַרקערט, מישקע האָט גוטמו־טיק צוגעשמייכלט.

— וואָס זאָל מען מאַכן, גבריאל חיימאָוויטש? מען מוז מיטלעבן מיט דער צייט, — האָט ער געזאָגט.

— מיט וואָס קאָן איך אייך דינען? — האָט שוין דער אַלטער מיר־קין אָנגעצויגן אויף זיין פּנים אַן ערנסטע מינע.

— גבריאל חיימאָוויטש, איך האָב אייך אָנגעבאָטן מיינע דינסטן אין גוטע און אין שלעכטע צייטן. איר האָט מיך שטענדיק אָפּגעשטופּט פון זיך. איך ווייס נישט, וואָס איר האָט קעגן מיר. איך האָב אָבער אָפּגעוואַרט אַ צייט, ווען איר וועט זיין געצוווּנגען אָנצונעמען מיין גרייט־קייט, כדי איר זאָלט זיך איבערצייגן איינמאָל פאַר אַלעמאָל, ווער עס איז אייער פריינט. און איך גלויב, אַז איצט איז געקומען די צייט, איך האָף, אַז דאָס מאָל וועט איר נישט אָפּשטופּן מיין הילף.

— אייער הילף? אין וואָס? מיט וואָס?

— אין ראַטעווען אייער פאַרמעגן, ווי ראָזמאַרין האָט עס געטון און ווי אַנדערע. גבריאל חיימאָוויטש, איר קאָנט דורך מיר אַרויסבאַקומען אייערע ווערט־פּאַפּירן, אייער פרוים יוועלן, וואָס איר האָט ליגן אין אייער קאַסעטקע אין „קאָמערטשעסקע באַנק", אָן יעדער געפאַר. די ריזיקע נעם איך אויף מיר.

דער אַלטער מירקין איז געבליבן זיצן, ווי עס איז געווען זיין געוווינהייט אין אַזעלכע אַנטשיידנדע מאָמענטן. ער האָט אָנגעהויבן זיך צו שפּילן מיט דעם מאַסיוון פּאַפּיר־מעסער, וואָס איז געלעגן אויף זיין ביוראָ.

— ווי אַזוי וועט איר דאָס באַווייזן?

— אָ, דאָס איז שוין מיין זאַך. איך נעם עס אויף מיר. איך וועל אַלצדינג אַראַנזשירן.

דער אַלטער מירקין האָט אים אָנגעקוקט מיט זיינע קלוגע אויגן און געזאָגט, אָן אַ פינטל צו געבן, קוקנדיק אים גלייך אין פּנים אַריין:

— און וואָס וואָלט איר געטון, „מאָלאָדיעץ", ווען איך וואָלט אייער איצטיקע פּראָפּאָזיציע איבערגעגעבן צו די נייע באַלעבאַטים, וועמען איר דינט?

— וואָלט מען אייך נישט געגלויבט, — ענטפערט־אָפּ מישקע קאַלט־בלוטיק און באַקוקט, אוים אַלטער געוווינהייט זיינע נעגל וועלכע זענען, אגב, איצט פיל גרעבער און שמיציקער געוואָרן. — פאַר דעם האָבן מיר שוין געזאָרגט.

— איז גאָר נישטאָ קיין עצה קעגן אייך? — פרעגט דער אַלטער מירקין ערנסט.

— איך האָב מורא, אַז נישט, — ענטפערט אויך אָפּ ערנסט מיש־קע.

— אויב אַזוי, וועט מען זיך מוזן באַגיין אָן דעם, — קרעכצט אָפּ דער אַלטער מירקין און שטעלט זיך אויף פון זיין טיפן שטול, וואָס דאָס איז געווען אַ צייכן, אַז דאָס געשפּרעך האָט זיך געענדיקט. ער האָט גע־טייטלט אויף מישקען מיטן שווערן פּאַפּיר־מעסער:

— איך האָב אייך איינמאָל געזאָגט, אַז איך וועל קיינמאָל נישט, אונטער קיין שום אומשטענדן, נישט אָננעמען אייער דינסט, און ביי דעם האַלט איך זיך נאָך.

— קיינמאָל נישט, אונטער קיין שום אומשטענדן, — דאָס קאָן מען נישט זאָגן. עס קאָן קומען אַ מאָמענט, ווען איר וועט זיין געניטיקט אָנצונעמען מיין הילף. מיר לעבן אין אַ מאָדנער צייט, גבריאל חיימאָ־וויטש. נאָר איך האָב מורא, עס זאָל דענסטמאָל נישט זיין צו שפּעט.

— וועלן מיר דאַן זען. פּאַרלויפיק איז, גאָט צו דאַנקען, דער דאָזי־קער מאָמענט נאָך נישטאָ. אייער געשפּרעך מיט מיר קאָן זיין פאַרדעכ־טיק פאַר אונדז ביידע. ביטע, פאַרלאָזט מיין קאַבינעט, איידער איך רוף וועמען.

— נאָר נאָך איין מינוט, גבריאל חיימאָוויטש. איך פאַרשטיי אייך נישט! איר מיינט טאַקע זיי איבערצוגעבן אַלצדינג און גאָרנישט לאָזן פאַר זיך, אין דער אומבאַוווסטער צייט?

— נישט זיי, נאָר רוסלאַנד! פאַרשטאַנען? טראָגט זיך אָפּ די מינוט, פּאָדליעץ! — האָבן זיך דעם אַלטנס באַקן אָנגעהויבן אָנצובלאָזן מיט רויטקייט.

איך גיי, איך גיי, — האָט מישקע געשווינד פאַרלאָזט דעם קאַבי־נעט.

דער אַלטער מירקין איז אַוועקגעגאַנגען אין באַנק, אויפגעעפנט זיין קאַסעטקע און אפילו נישט אַריינגעקוקט אין איר.

— איך האָב גאָרנישט וואָס אַרויסצונעמען, — האָט ער געזאָגט צו די סאָלדאַטן.

די סאָלדאַטן האָבן אים אָנגעקוקט פאַרוווּנדערט, געהאַלטן אים פאַר אַ משוגענעם אויסנאַם. און איידער ער האָט נאָך פאַרלאָזט די שוועל פון

דעם געפאנצערטן קעלער, האבן זיי שוין אנגעהויבן אריינצושטעקן ווערט זאכן אין די הויזן-טאשן.

נאר באלד זענען געקומען די דעקרעטן, איינער נאכן אנדערן. צו־ערשט דער דעקרעט וועגן שאפן א קאמיסאריאט פאר פאלקס־ווירטשאפט, דערנאך וועגן נאציאנאליזירן די בענק.

אין א שיינעם קאלטן מארגן, ווען דער אלטער מירקין איז געקומען אין זיין ביורא, האט ער געפונען די טיר פון זיין קאבינעט אויפגעריסן. אז ער האט איבערגעטראטן די שוועל, האט ער אויף זיין שטול ביי זיין טיש, אויף זיין ארט, אנגעטראפן זיצן א פרעמדן יונגנמאן, וועלכער האט צוזאמען מיט מישקען געמושטערט אין זיינע פאפירן. פאר זיי, אויפן טיש, איז געלעגן א שווערער רעוואלווער. מישקען האט דער אלטער מיר־קין קוים איצט דערקענט. ער איז דאס מאל געווען אנגעטון אין א שווארץ רוסיש העמד מיט קנעפלעך. און ווונדער איבער ווונדער: מישקע „מאלא־דיעץ" האט מיטאמאל גאר ברילן אנגעטון.

זיי האבן זיך נישט געלאזט שטערן ביי מירקינס דערשיינען, נישט באמע־רקט אפילו דעם פארוווּנדערטן אויסדרוק פון זיין פנים. ענדלעך האט דער אלטער געלאזט וויסן וועגן זיין עקזיסטענץ:

— וואס האב איך צו פארדאנקען אייער אנגענעמען באזוך, מיינע הערן? — האט דער אלטער געפרעגט מיט א שמייכל.

דער פרעמדער יונגערמאן האט זיך פארוווּנדערט אומגעקוקט, ווער עס דערוועגט זיך אים צו שטערן, און געפרעגט קאלטבלוטיק:

— א, דאס זענט איר געווים, בירגער מירקין, דער געוועזענער שעף פון דער פירמע?

— אין מיין אייגענער פערזאן, — האט מירקין אפגעענטפערט.

— אויפן באפעל פונעם „העכסטן ראט פון פאלקס־ווירטשאפט" האבן מיר איבערגענומען פארן פראלעטאריאט די ארגאניזאציע פון די באן־שוועלן, וואס איר האט מיט אייער סאבאטירן געהאלטן אין פאר־ניכטן. איך בין אריינגעזעצט געווארן אלס קאמיסאר אין דער פירמע. חבר בינשטאק־פאפאלאוו, — ווייזט ער אויפן „מאלאדיעץ", — וועט פארוואלטן מיט דער ארגאניזאציע. מיר וועלן זיך ווייטער באנוצן מיט אייערע דערפארונגען, בירגער מירקין, אזוי לאנג ווי מיר וועלן געפינען פאר נויטיק, — האט געזאגט דער פרעמדער יונגערמאן, נישט אמאל דער־

ביי ארויסצונעמען זיינע אויגן פון די פּאַפּירן, וועלכע ער האָט געמוש־טערט, און אָנצושטעלן זיי אויפן אַלטן, כיטרע־שמייכלענדיקן מירקין.

— מיר דערוואַרטן אָבער פון אייך, אַז איר וועט שלום־מאַכן מיט דער סאָוויעטישער מאַכט, אָנערקענען די לאַגע, אָפּשטעלן דעם סאַבאָ־טאַזש און צוהעלפן צו רעאָרגאַניזירן די באַן־ליניעס פאַרן פּראָלעטאַריאַט, — זאָגט מישקע, און דערביי באַנוצט ער זיך מיט אַן אָפּגעקוקטן מיר־קינשן זשעסט: מיטן שווערן פּאַפּיר־מעסער אין האַנט, מיט וועלכן ער טייטלט אויפן אַלטן.

— אַז נישט, וועלן מיר זיך מיזן באַנוצן מיט אַנדערע מיטלען, — האָט דער פרעמדער יונגערמאַן אויפגעהויבן זיין בליק.

— און דער מאַנדאַט דערויף? — פרעגט דער אַלטער רואיק.

— דאָ האָט איר דעם מאַנדאַט, ווען איר ווילט זיך דורכאויס איי־בערצייגן, — האָט אים דער פרעמדער יונגערמאַן צוגעשאַרט אַ פּאַפּיר, נישט אומקוקנדיק זיך אפילו אויף אים.

מירקין האָט גענומען דאָס פּאַפּיר, אַרויפגעזעצט זיינע ברילן אויף דער נאָז און זאָרגפעלטיק דורכגעלייענט.

— אַלצדינג שטימט, — האָט ער געזאָגט ווי פאַר זיך. — וואָס פאַרלאַנגט איר פון מיר, מיינע הערן?

— פאָרלויפיק דעם סעקרעט־שליסל פון אייער קאַסע־שלאָס, — רופט זיך אָן מישקע.

— ביטע זייער, וויל זיך דער חבר נישט באַמיען?

מישקע האָט זיך אויפגעהויבן און איז אַוועק נאָך דעם אַלטן מירקין צו דער קאַסע.

— ציפער 22, ליטעראַ „ב". צוריק אויף ציפער 7, ליטעראַ „אַ". ציפער 33 — און דאָס שלאָס איז אָפן, — פּראַלט דער אַלטער אויף די שווערע קאַסע־טיר.

— דאַנק, — ענטפערט־אָפּ מישקע, און חזרט־איין פאַר זיך דעם שליסל־סעקרעט.

— נאָר איין מינוט, — זאָגט דער אַלטער און נעמט אַרויס פון דער קאַסע אַ פּאַפּיר.

— נישט דערלויבן! נישט אָנרירן קיין איין זאַך! — שרייט דער

פרעמדער יונגערמאַן אַן אויפגערעגטער און לאָזט זיך שוין מיטן רעוואָל־ווער פונעם טיש צו דער קאַסע.

— רעגט אייך נישט אויף, חבר. עס איז נאָר מיין צוואה. זי האָט שוין סיי ווי סיי קיין קראַפט און קיין ווערט נישט... — זאָגט דער אַלטער און צערייסט דאָס פּאַפּיר, וואָס ער האַלט אין דער האַנט. — אַלץ איבע־ריקע שטייט פאַר אייך פריי. ביטע!

קאַפּיטל 4

די גרינדונגס־פאַרזאַמלונג

די גאַנצע האָפענונג האָט מען געלייגט אויף דער פאַרשטייענדיקער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג.

דער חלום פון דורות, דער שטאַרבן־רוף פון מאַרטירער

פאַר חדשים און חדשים, צייט דעם פאַלן פון צאַר האָט זיך רוס־לאַנד געגרייט צו דער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג, געוואָלט דורכאויס, אַז זי זאָל דורכגיין לויט די פרומסטע געזעצן פון דעמאָקראַטיע. האָט מען זי אָפּגעלייגט פון חודש צו חודש, ביז די לעצטע פויערטע פון פאַרוואָרפנסטן דאָרף אין דער גרויסער רוסישער אימפּעריע וועט האָבן די מעגלעכקייט אויסצודריקן איר ווילן דורך איר שטים־רעכט. וועלן זיי זיך דערוועגן אַנט־קעגנצושטעלן זיך קעגן דעם ווילן פון פאָלק? וועלן זיי זיך דערוועגן צו צעטרעטן די האָפענונגען, וואָס עס האָבן געטראָגן דורות אויף דעם דאָזיקן גרויסן טאָג?

דערווייל האָבן זיך אָנגעהויבן זאַמלען אין דער הויפּטשטאָט די דע־לעגאַטן צו דער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג פון גאַנץ רוסלאַנד: אין שטיוול, אין קורצע פּעלצלעך, אין פוטערנע היטלעך, טייל אין די נאַציאָנאַלע קליי־דער פון די געגנטן, פון וואַנען זיי שטאַמען, די פעלקער פון בבל אין פאַרבנ־רייכער באַקליידונג. די באָלשעוויסטישע חברים האָבן זיך געזאַמלט אַרום „סמאָלנע". די אַנדערע האָבן זיך אָפּגעשליסענע, הונגעריקע, אויסגעלאַכ־טע, אַרומגעשליידערט איבער דער גרויסער שטאָט. ענדלעך האָט מען אויס־געפּועלט פאַר די פאָרשטייער פון פאָלק אַן אַלטן אויסגעליידיקטן האָספּי־

טאל, אויף באַלאָטנאיא גאַס, פון וועלכן עס האָט נאָך געשטונקען דער קאַרבאָל און די מעדיקאַמענטן פון די באַפרייטע קראַנקע. מיט דעם קאָ־מיסאַר אוריצקיס חסד האָבן זיי זיך דאָרט אויפגעהאַלטן, אפילו באַקומען וואָס צו עסן. נאָר דערפאַר זענען זיי געווען געדיכט אַרומגערינגלט מיט שפּיאָנען, וואָס האָבן באַוואַכט יעדן טריט זייערן און יעדע באַוועגונג זייערע.

מיטן קאָמיסאַר אוריצקיס חסד זענען זיי אין דעם געדענקלעכן טאָג דורכגעלאָזט געוואָרן דורך די פילע זעלנערישע און רויט־גוואַרדיסטישע קאָרדאָנען, וואָס זענען אויסגעשטעלט געוואָרן אַרום דעם טאַווערישן פּאַ־לאַץ, ווו עס האָט געזאָלט פאָרקומען די גרינדונגס־פאַרזאַמלונג. די צעפּן רויטע סאָלדאַטן זענען געווען אַזוי געדיכט אַרום דעם „בית־המקדש" פון נייעם רוסלאַנד, אַז עס האָט זיך די אויסדערוויילטע פון פאָלק געדאַכט, אַז מען פירט זיי נישט צו דער אַלמעכטיקער, אַלייגבאַשטימענדיקער, ענדלעך דערקעמפטער רוסישער נאַציאָנאַלער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג, נאָר אין אַ געפענגעניש, פון וועלכער זיי וועלן זיך שוין קיינמאָל נישט צוריק־קערן. דערביי זענען זיי פון יעדער וואָך באַגריסט געוואָרן מיט די אויס־רופן: „פאַרבינדעטע פון דער אַנטאַנטע!" „בורזשואַזע משרתים!" „אַ גרינדונגס־פאַרזאַמלונג האָט זיך זיי פאַרגלוסט!" „לענין וועט זיי שוין ווייזן!" „צו די ווענטלעך זיי שטעלן!" און נאָך אַזעלכע אויסרופן.

מען האָט זיך געריכט אויף אַלץ און מען האָט זיך דערצו צוגעגרייט. מען האָט געזאָגט, אַז די עלעקטרי וועט אינמיטן דער פייערלעכער זיצונג אויסגעלאָשן ווערן. האָט יעדער מיטגענומען אין די טאַשן אַ סטעאַרין־ליכט. מען האָט געזאָגט, אַז מען וועט זיי דאָרט לאָזן פאַרהונגערן, האָבן זיי יעדע־רער זיך אָנגעגרייט צענדליקער „בוטערשניטן". אָפּגעמאַכט ביי זיך פאַר הונגער אויסצוגיין און נישט צו פאַרלאָזן די ערשטע רוסישע פרייע געזעצ־געבנדיקע קערפּערשאַפט. נאָר איין זאַך האָבן זיי נישט צוגעגרייט: באַג־נעטן!

— אָ, זיי וועלן זיך נישט דערוועגן אַרויסצורופן דעם צאָרן פון פאָלק און צו צעטרייבן זייערע אויסדערוויילטע. דאָס פאָלק האָט אונדז אויסגע־קליבן, — זאָל דאָס פאָלק קומען און אָננעמען זיך פאַר אונדז.

מען האָט זיי אָבער באַלד געלאָזט הערן די „שטימע פון פאָלק". די פריינטלעכע דעמאָנסטראַציעס פאַר דער „גרינדונגס־פאַרזאַמלונג", וואָס

זענען צומיינסטן באשטאנען פון סטודענטן, באאמטע, באלעבאטים און אינטעליגענטן, באשפרענקלט דא און דארט מיט סאלדאטן און ארבעטער, האט מען געהאלטן אין די ווייטע גאסן פון שטאט, זיי נישט דורכגעלאזט מיט די רויטע פענער (כאטש עס איז אויף זיי געווען אנגעשריבן מכל-טוב פאר דער רעוואלוציע) דורך די סאלדאטישע פאטרולן צום טאווערישן פאלאץ.

דערפאר אבער האבן זיך געצויגן אנדערע מאניפעסטאציעס פון ארבעטער, מאטראזן און סאלדאטן פארביי דעם טאווערישן פאלאץ, מיט רויטע פענער און אויפשריפטן. עס האבן געציטערט די שויבן פון די געשרייען. וואס האבן פון זיי געדונערט: „צעטרייבט די פארדעטער!" „נידער מיט דער דעמאקראטישער בורזשואזיע!" „א טויט די מלחמה-פאטריאטן!", „די גאנצע מאכט די סאוויעטן!"

פון אינעווייניק האט מען זיי אפגעענטפערט מיט רופן: „עס לעבט די פאלקס-פארטרעטערשאפט!", „די גאנצע מאכט דער גרינדונגס-פארזאמלונג!" באלד האט זיך דערהערט פון דרויסן דאס געזאנג פון „אינטערנאציאנאל". פון אינעווייניק האט מען עס געוואלט אויסכאפן. פריינט און פיינט האבן זיך פאראייניקט אין איין געזאנג.

הין און צוריק האבן געהאלטן אין איין דורכגיין פארביי דעם „טאווערישן פאלאץ" די פיינטלעכע דעמאנסטראציעס, מיט די דראענדיקע אויסרופן. עס האט גאר קיין סוף נישט גענומען צו די געזאנגן. אזוי האט עס זיך געשלעפט א גאנצן טאג.

דער „ווייסער זאל", ווו עס האט געזאלט פארקומען די פייערלעכע דערעפענונג, האט זיך אנגעהויבן אנצופילן מיט די אויסדערוויילטע פאלקס-פארטרעטער. דא זענען געווען די בעסטע קינדער פון דער רוסישער אימפעריע: יונגע קעפ, וואס זענען פריצייטיק גרא געווארן, פארשיקטע אין סיבירישע טייגעס; אויסגעבלייכטע געזיכטער, וואס די צארישע תפיסה-מויערן האבן אויסגענאגט דאס בלוט פון זיי; פארטריקנטע בחוריש-ביינערדיקע לייבער, וואס די רעוואלוציע האט אויפגעפרעסן דאס פעטס פון זיי; איינגעהויקערטע רוקנס פון אונטער דער לאסט פון פאלקס-זארג. עס האבן זיך דערקענט חברים, חברים אין קאמף. צוזאמען איז מען געשטאנען אין לאנגן, פייניקדיקן פייער פון קאמף פאר פאלקס-פרייהייט, אין די זעלביקע פראצעסן געווען פארוויקלט, איין תפיסה-קאמער געטיילט, אין איין

טייגע־הייזל געוווינט, אינאיינעם די סיבירישע וועלדער דורכגעוואנדלט, גרענעצן געגנבעט, אטענטאטן אויסגעפירט.

פילע פון זיי, וועלכע האבן זיך דורך דער גאנצער צייט פון דער אק־טאבער־איבערקערעניש אויסבאהאלטן פאר די באלשעוויקעס, האבן ערשט איצט אראפגענומען זייערע פארמאסקירנדע בערד און קליידער, און זיך געגעבן צו דערקענען פאר זייערע פריינט און חברים. די שמחה פון ווידער־זען זיך האט זיך צעפלאקערט אויפן עכטן רוסישן שטייגער. מען האט זיך געהאלטן אין איין קושן, אין איין האלדזן און ארומנעמען. א פייכטקייט האט אין די אויגן פון אלטע מענער געפינקלט. מען האט דערמאנט געפא־לענע חברים, דאס הייליקע לעבן פון רעוואלוציאנערן, דעם מארטירער־טויט פון קדושים, סאזאנאווס לעצט וואָרט פון דער תפיסה: „א גרוס דער אויפגייענדיקער זון", גערשונים בריוו, קאלאיעווס רעדע פארן מאסקווער טריבונאל. די לופט איז פול געוואָרן מיט ענטוזיאזם. עס האט זיך געדאכט. אז עס שימערירט מיט רעוואלוציאנערע פייערלעך. טשופרינעס האבן זיך געהויבן, אויגן האבן געלויכטן. אויף אלעמענס ליפן איז געלעגן א וואָרט, א וואָרט, וואס זאל ווערט זיין דעם מאמענט, נאר קיינער האט עס נישט געקאנט ארויסרעדן...

מען האט פארגעסן אן דעם קאמף, אין וועלכן מען שטייט, מען האט פארגעסן אן „אקטאבער". נאך אלעמען זענען זיי דאך אויך פאר דער גרינ־דונגס־פארזאמלונג. זיי האבן דאך אליין ארויסגעשטעלט דעם לאזונג, זיי אליין האבן דאך געקעמפט פאר אים. זיי אליין האבן צוגעהאלפן צו דער־גרייכן דעם דאזיקן טאג. וועלן זיי טאקע נישט דערפילן דעם הייליקן מא־מענט? וועלן זיי נישט דערזען די שאטנס פון די מארטירער, וואס פילן איצט אן דעם זאל, צוזאמען מיט די אויסדערוויילטע פון פאלק? וועלן זיי נישט דערהערן דאס געשריי פון די פארגאנגענע דורות? דעם האפע־נונגס־ציטער פון די אויסגייענדיקע קערפערס אויף די צארישע תליות? וועלן זיי נישט דערפילן, נישט דערזען, נישט דערהערן? זיי זענען דאך רעוואלוציאנערן! זיי זענען דאך א טייל פון דער רעוואלוציע! מיר, מיר אלע צוזאמען האבן דאך אונטערגעגראבן די צארישע פונדאמענטן, ביז דער בנין איז געפאלן. מיר האבן דאך אלע געוועבט אט דאס־דאזיקע קלייד! מיט פארבלוטיקטע הענט דורכגעאקערט דאס פארעקשנטע, ציטעכנדיקע

פעלד. דורך תפיסות, סיבירישע שנייען, תליות, — ביז מען האָט דערלעבט צו זען די פרוכט!

עס האָט זיך געדאַכט, אַז אָט דער דאָזיקער טאָג איז פעאיק, ווי אַ פילטער, אויסצורייניקן די אָנגעקליבענע ביטערנישן פון פּאַרטיי־קאַמף, אַלע אין איין כוח צוזאַמענצושמעלצן. מען האָט געגלויבט, אַז די גרינ־דונגס־פאַרזאַמלונג איז די איינציקע, וואָס איז אימשטאַנד אַרויסצורופן די הייליקע טראַדיציע פון דער רוסישער רעוואָלוציע. זי וועט אַראָפּנעמען דעם פינצטערן שלייער, וואָס איז געפאַלן אויף רעוואָלוציאָנערע אויגן, און זיי וועלן מיטאַמאָל דערזען דעם העראָאישן וועג, אויף וועלכן מען איז אַלע צוזאַמען געגאַנגען. ברודער וועט ברודער דערקענען, און מען וועט זיך פאַלן אין די אָרעמס.

מען האָט אָפּגעמאַכט ביי זיך אויסצומיידן יעדע שפּאַלטונג, וואָס קאָן אַרויסגערופן ווערן דורך די פּאַרטייאישע ליידנשאַפטן אין דעם גרויסן מאָ־מענט פון דער דערעפענונג פון דער אויסגעווייטיקטער, אויסגעבענקטער פאַרזאַמלונג. און דורך דעם אָנדענק פון די העלדיש־געפאַלענע מאַרטירער פאַר רוסלאַנדס פרייהייט אַרויסצורופן אַן ענטוזיאַזם, וואָס זאָל זיין בכוח אַלעמען צוזאַמענברענגען. וואָרים מען האָט געגלויבט, אַז אָט דער מאָמענט איז מסוגל דאָס דאָזיקע גס צו באַשאַפן. האָט מען זיך געשליפן די ציינער. מען האָט זיך געהאַלטן אין איין אַריינאַרבעטן אין ענטוזיאַסטישן צו־שטאַנד דורך דעם, וואָס איינער האָט דעם אַנדערן געהאָלפן אַרויסצורופן דעם גאַנצן באַוווסטזיין פון דעם דאָזיקן מאָמענט...

דערווייל אָבער האָבן די באָלשעוויקעס, צוזאַמען מיט זייערע נייע שותפים, די לינקע „עסערן", געזוכט ווי אַזוי אויסצוווּעפן דעם ענטוזיאַזם ביים צווייטן צד, צו פאַרוואַנדלען אין עפּעס אַ קליינקייט־די גאַנצע גרינ־דונגס־פאַרזאַמלונג, זי אַוועקצושטעלן אין אַזאַ סיטואַציע, אַז עס זאָל ווערן אָפּגענומען דער חשק פאַר יעדער פייערלעכקייט, וואָס די אַנדערע פאַר־טייען האָבן זיך געקליבן צו געבן דעם גרויסן מאָמענט. צו דעם צוועק האָבן זיי געהאַלטן אין איין פאַרציען די דערעפענונג. זיי האָבן זיך פאַרקליבן אין באַזונדערע זאַלן, און זייער פּראַקציע האָט געהאַלטן אין איין באַראַטן זיך. עס האָבן זיך געצויגן שעהען און שעהען, און די באָלשעוויסטישע מינדערהייט האָט זיך נישט באַוויזן אין „ווייסן זאַל". מען איז געוואָרן אומגעדולדיק, פאַרלאַנגווייליקט. מען האָט געפּרוווט אַריינשיקן די באָלשע־

וויקעס זאָגן, אז מען וועט ענדלעך אויפעפענען די פאַרזאַמלונג אָן זיי. פון דאָרטן האָט מען באַפוילן:

— ווען לענין וועט הייסן!

און מען האָט געהאָרכט.

דערווייל האָבן זיך אָנגעהויבן אָנצופילן די גאַלעריעס און די לאָזשעס מיט אַ פּובליקום, וואָס דער קאָמיסאַר פון פּעטראָגראַד, אוריצקי, האָט גע־פונען פאַר נויטיק, אַז דווקא זיי, און נישט קיין אַנדערע זאָלן זיין עדות פון דעם גרויסן מאָמענט.

באַזאָרגט מיט בילעטן פון אוריצקין, האָט מען צונויפגעקליבן אין „ווייסן זאַל" די „פּראָסטע מאַסע" פון דער באָלשעוויסטישער פּאַרטיי אין דער הויפּטשטאָט: רויטע גוואַרדיסטן, וועלכע האָבן זיך נישט געשעמט שוין פריער, איידער די פאַרזאַמלונג האָט זיך געעפנט, אַרויסצווייזן, דורך די שטאַכעטן פון דער גאַליאָרקע, די שפּיצן פון זייערע ביקסן, די רערן פון זייערע רעוואָלווערן צו די אויסדערוויילטע פון פאָלק.

יעדער אויסדערוויילטער, וואָס האָט באַלאַנגט צום אַנדערן צד, איז פון דער גאַלעריע אויפגענומען געוואָרן מיט זידלערייען. עס האָבן זיך גע־נאָסן אויף די אַלטע קעפּ, וואָס זענען גראָ געוואָרן אין דעם קאַמף פאַר רוסישער פרייהייט, ווערטער, וואָס האָבן געקאָנט רויט מאַכן גאַסן־פרייען, געמיינע, אויסגעלאַסענע פּנימער. אַ יונג מיט אַן אויפגעריסענער נאָז און אַ פּאָר לאָבוזעוואַטע שגצישע אויגן, וואָס האָבן געזאָגט עדות, אַז זיי שרעקן זיך נישט אָפּ פאַר קיין זאַך, האָט נישט אויפגעהערט אַראָפּצושרייען פון זיין אָרט צו דער פאַרזאַמלונג פון די פאָלקס־אויסדערוויילטע:

— אָ, איר בורזשואַזע הינט! וואָלט מיך לענין געהאָרכט, וואָלט איך אייך צום ווענטל געשטעלט!

ענדלעך האָט זיך געוויזן די באָלשעוויסטישע פּראָקציע, צוזאַמען מיט די לינקע „עסערן", און זיי האָבן פאַרנומען די ערטער. זיי זענען ענטוזיאַסטיש, מיט הילכיקע אויסרופן, אויפגענומען געוואָרן פון דער גאַ־לעריע און די לאָזשעס. דער עולם האָט זיך אויסגעזעצט אויף די ערטער.

אין זאַל איז געווען פאַרזאַמלט רוסלאַנד, דאָס נייע בבל, מיט אַלע אירע נאַציעס. די פעלקער האָבן געטראָגן זייערע נאַציאָנאַלע קליידער. דאָ־און־דאָרט האָט זיך דורכגעוואָרפן אַן אָריענטאַלישע געשטאַלט: בוכאַרי־שע קאָלירטע זיידענע מאַנטלען, מיט בוכאַרישע פאַרשידן־פאַרביקע, מיט

גאָלד אויסגעהאָפטע קאַפּלעך אויף די אַזיאַטישע און טאַטערישע אָפּגע־גאָלטע קעפּ. ס׳רוב פון די אויסגעווײַלטע האָבן דורך זײַער קליידונג גע־וואָלט אונטערשטרײַכן זײַער שײכות מיטן רוסישן פּויער: געטראָגן רוסי־שע פּויערשע קאָלירטע העמדער, פּויערשע סערמיענגעס, שטיוול און וואָי־ליקעס, — כאָטש די פּנימער זענען געווען אינטעליגענטע, בלײַך־שטאָ־טישע. עס האָט גיכער געמאַכט דעם אײַנדרוק פון אַ רעוואָלוציאָנערן מי־טינג, אײדער פון אַ געזעץ־געבערישער נאַציאָנאַלער קערפּערשאַפט, הגם עס האָבן נישט געפעלט קײן רעשטלעך פון בורזשואַזער קליידונג, און פּרי־ציש־אינטעליגענטע פּנימער, וועלכע האָבן זיך אויסגענומען ווי זעלטנהײ־טן, אין דער פאַרזאַמלונג.

אין אַ לאָזשע האָט זיך באַוויזן דער מאַן מיטן מאָנגאָלישן פּנים און גלאַנצנדיקן בײַנערדיקן שײדל. ער האָט זײַן גרויסן קאָפּ פאַרלאַנגווײַליקט אַוועקגעלייגט אויף אײַן האַנט, צוגעדריקט זײַנע קלײנע אויגן. מען האָט נישט געוווּסט, צי ער דרימלט, צי ער איז וואַך. עס האָט אויסגעזען, ווי ער וואָלט געווען פאַרמאַטערט פון דעם אַלעם, וואָס קומט דאָ פאָר. ער האָט נאָר פון צײַט־צו־צײַט געוואָרפן אַ שפּאָטישן בליק פון אַ קוים־גע־עפנטן שפּאַלט פון אויג־הײַטל אויף דעם, וואָס שטײט אויף דער פּלאַט־פאָרם. באַלד האָט ער זײַן בליק צוגענומען, אַרומגעקוקט זיך אַ פאַרלאַנג־וויליקטער איבערן זאַל, אויסגעגאַווערט זיך, ווידער אָנגעלענט דעם קאָפּ אויף דער האַנט, צוגעקנײַטשט די אויגן, און מען האָט ווידער נישט גע־וווּסט, צי ער דרימלט, צי ער איז וואַך. יעדנפאַלס איז ער געווען זײַער ווײַט פון דעם אַלעם, וואָס דאָ קומט פאָר. אַזוי האָט עס אויסגעוויזן.

לאַנג האָט זיך געצויגן די פּראָצעדור פון אויסקלײבן אַ פאָרזיצער, — בײַ וואָס די גאַלעריע האָט אַ גרויסע ראָלע געשפּילט. ענדלעך האָט זיך באַוויזן אויף דער בימה אַ הויכער מאַן מיט אַ צעפלויגענער, אַ שוואַרץ־באַגראָטער טשופּרינע און אַ קורץ־געשניטן בערדל.

ער האָט זיך מיט אַ טריאומפירנדיקן שמייכל אַרומגעקוקט אין ווײַסן, ליכטיקן זאַל. ער האָט נישט אויפגעהערט צו שמייכלען, בשעת מען האָט אים פון אײַן זײַט ענטוזיאַסטיש באַגריסט מיט אויפשטײַן. נאָך מער אָבער האָט זיך זײַן הנאהדיקער שמייכל פונאַנדערגעגאָסן איבער זײַן פּנים, ווען דער צווייטער צד, און דער עיקר די גאַלעריע, האָבן אים מקבל־פּנים געווען מיט אַ הילכיקן ליאַרעם:

— פאַررעטער! קאָרנילאָווס משרת! פאָלקס־פיינט! בלוטיקער הונט!

— אַרונטער! אַרונטער!

— מלחמה־העלד בלוטדורשטיקער!

— זיין פּרצוף דאַרף מען מיט בליי דורכזייען! — האָט דער שנציר־שער יונג אַראָפּגעשריגן פון דער גאַלעריע.

און פון דאָ־און־דאָרט האָט זיך געוויזן די רער פון אַ ביקס, אַנגע־צילט אויף אים.

— אָט האָט איר אַ „גרינדונגס־פאַרזאַמלונג". אויף אַלע פיר ווינטן זיי צו פאַריאָגן...

דער מאַן מיט דער צעשפּאָלטענער טשופּרינע האָט נישט אויפגע־הערט צו שמייכלען, האָט געלאָזט זיך אויסשרייען. ענדלעך האָט ער זיך אויסגעהוסט. ווי ער וואָלט אָנגעשטעלט דעם קאַמערטאָן, און אָנגעהויבן רעדן.

ער איז באַלד אַריינגעפאַלן אין אַ היציקן באַגייסטערטן טאָן. ער האָט גערעדט וועגן די מאַרטירער פון דער רעוואָלוציע. ער האָט דערמאָנט די נעמען פון די געפאַלענע קדושים. נאָר ביי יעדן צווייטן וואָרט איז ער אי־בערגעריסן געוואָרן מיט אויסגעשרייען פון באָלשעוויסטישן עולם, סיי פון זאַל, סיי פון דער גאַלעריע:

— וואָס דרייט ער אַ ספּאָדעק?! ווער דאַרף וויסן פון דעם אַלעם?

— זאָגט אונדז ליבער, וואָס הערט מען עפּעס מיט קאָרנילאָוון און מיט זיין פריינט קערענסקין?

— זאָג נאָר, אין סאַראַטאָוו ביסטו שוין געווען? וואָס הערט זיך עפּעס דאָרט אין סאַראַטאָוו?

יעדעס ענטוזיאַסטיש וואָרט איז באַלד אָפּגענאָסן געוואָרן מיט גאַנ־צע צעבערס זידל־ווערטער און געמיינע אָנצוהערענישן, וואָס האָבן זיך געגאָסן אויפן רעדנערס קאָפּ, סיי פון זאַל, סיי פון דער גאַלעריע. באַלד איז ביים רעדנער אַליין אויסגעגאַנגען די באַגייסטערונג, און ער האָט אָנ־געהויבן צו רעדן וועגן מער פּראַקטישע ענינים — וועגן פּאַרטיי־חילוקים, — וואָס האָט נאָך מער צעגליט די געמיטער. די גאַלעריע האָט זיך איצט אַראָפּגעכאַפּט אונטן און זיך אויסגעמישט מיט די אויסדערוויילטע. ענד־לעך האָט דער רעדנער אָפּגעהאַקט אינמיטן. מ'האָט גערופן אַ צווייטן. ביים צווייטן האָבן זיך די סצענעס ווידער איבערגעחזרט. אַזוי האָט עס זיך גע־

צויגן שעהען לאַנג. ביז ס'האָט זיך ענדלעך פון דער גאַלעריע אַראָפּ צע־שריגן אַ זעלנער הויך אויפן גאַנצן קול:

— אָך, ווי לאַנגווייליק דאָס איז! אַז דער טייוול זאָל זיי כאַפּן!

דאָס איז געווען אַ סיגנאַל, און באַלד האָבן זיך דערהערט קולות:

— וואָס מיינען זיי, אונדז היינט צו פאַרמוטשען!? אַ גאַנצע נאַכט אונדז דאָ אָפּצוהאַלטן? שלאָפן ווילט זיך...

און ס'האָבן זיך פון פאַרשידענע ווינקלען געהערט שטימען רופן:

— געגוג שוין, געגוג שוין! צייט דאָס דאָזיקע משוגעים-הויז צו שליסן!

דורך דער גאַנצער צייט פון די רעדעס און די געשרייען, איז אַלץ גע־זעסן דער מאַן מיט די קאַלמיקישע אויגן, אָנגעלענט דעם קאָפּ אויף דער האַנט. זיין האַרטער גלאַנציקער ליסינע־קאָפּ האָט געגלאַנצט אין דער ליכ־טיקער שיין, וואָס די עלעקטרישע לאָמפּן האָבן געגאָסן, און מען האָט גע־פילט דעם האַרטן אָנזען זיינעם, דעם ממשותדיקן בייזיין פון אים. אַלע אויגן זענען געווען געווענדעט צו אים. מיט דורשטיקע בליקן האָט מען באַ־טראַכט יעדע באַוועגונג זיינע, יעדן מאַך מיטן קאָפּ, יעדן ריר מיט דער האַנט. אַזוי ווי ס'וואָלט זיך דאָרט אויפן קליינעם פּלעק, אין דער לאָזשע, געווען קאָנצענטרירט די חכמה, דער ווילן און די מאַכט פון דעם אַלעם, וואָס קומט דאָ פאָר.

מען האָט אים געהאַלטן אין איין באַטראַכטן, ווי אַ טערמאָמעטער, וואָס מ'לייגט צו צו אַ געפערלעכן חולה. וואָס טוט זיך דאָרט אין דער לאָזשע? ווי מען וואָלט בלויז פון דער וויברירונג פון דער לופט אַרום דעם דאָזיקן קאָפּ געוואָלט דערגיין, ווי עס האַלט.

נאָר דער ליסינע־קאָפּ האָט געשוויגן. די אויגן זענען געווען פאַר־קנייטשט, און עס האָט זיך געדאַכט, אַז די השגחה שלאָפט. מען האָט אָבער געפילט איר זיין. די האַרטע, גלאַנצנדיקע ליסינע האָט ווי אַ געטלעכע זון געלויכטן אין זאַל — אַלע האָבן זי אַדורכגענומען מיט די בליקן, ווי זיי וואָלטן געוואָלט אַריינדרינגען אינעווייניק אין דער סוד-סודותדיקער וועלט, וואָס טוט זיך אָפּ אונטער דער ליסינעס ביין, — ווי די רעדער פון רוסלאַנד וואָלטן זיך דאָרט געדרייט, — כדי צו דערוויסן זיך איר גורל און איר באַשייד. די ליסינע האָט אָבער האַרטנעקיק געשוויגן. ענדלעך האָט

זי זיך א באַוועג־געגעבן — א גרויסן גענעץ־געטון — און דער קאָפּ האָט זיך איבערן גוף אויפגעהויבן.

איבערן זאַל איז אַדורכגעגאַנגען א ציטער.

— צייט צו פאַרענדיקן דאָס נאַרישקייט, — האָט ער זיך אָנגערופן צו זיינע באַגלייטער, וואָס זענען געזעסן מיט אים אין דער לאָזשע.

— זאָל איך אַרויפגיין זיי צעטרייבן? — האָט אים געפרעגט א שוואַרץ־באַהאָרטער שטאָטישער יונגערמאַן, — וואָס מ'האָט אין זיינע געקרייזלטע האָר אָנגעזען זיין אומרואיקן אָפּשטאַם.

— נאָך וואָס איר? שיקט בעסער אויף דער פּלאַטפאָרמע חבר שלעזניאַק. זיי וועלן אים בעסער פאַרשטיין, — האָט געזאָגט דער מאַן מיט די קאַלמיקישע אויגן.

— באַלד? — פרעגט דער ברונעט.

— וואַרט בעסער, ביז איך וועל זיך דערווייטערן, — האָט ער פונאַנדערגעשפּרייט זיינע ברייטע מאָנגאָלישע באַקן־ביינער אין אַן אויסגייענדיקן גאַווער.

דער מאַן האָט פאַרלאָזט די לאָזשע מיט זיינע באַגלייטער. אין זאַל האָט זיך דערפילט א דערלייכטערונג. מיט א דערלייזטן, דערמוטיקטן טאָן האָט דער פאָרזיצנדער איצט אָנגעהויבן זיך פונאַנדערצולייגן מיט זיין שטימע, א פרייערער, א דערמוטיקטערער — גלייך ווי קינדער, ווען דער רבי פאַרלאָזט זיי. נאָר אינמיטן דערינען האָט זיך באַוויזן אויף דער פּלאַטפאָרמע דער מאַטראָז חבר שלעזניאַק. ער איז צוגעקומען צום פאָרזיצנדן, אָפּגעשטעלט אים מיט א מאַך מיט דער האַנט אין מיטן דער פראַזע און געזאָגט צו אים אויף א נידעריקן אָבער א פעסטן קול:

— חבר פאָרזיצנדער, צייט אָפּצורייניקן דעם זאַל.

דער פאָרזיצנדער האָט א פאַרוווּנדערטער און א באַליידיקטער געקוקט אויף דעם חוצפּהדיקן מאַטראָז. ער האָט זיך גענומען מיט לעבעדיקע, רירעוודיקע באַוועגונגען און מיט א דערהויבענער שטים צו געבן דעם מאַטראָז א לעקציע וועגן דעם אָרט, אין וועלכן ער געפינט זיך. אַרום פאָרזיצנדער האָבן זיך אָנגעהויבן צו קלייבן די אויסדערוויילטע, וועלכע זענען אויפגעשטאַנען פון זייערע ערטער. דער מאַטראָז האָט אָבער נישט געלאָזט מאַכן קיין לאַנגע שהיות.

— נו, צעגייט זיך, אלטיטשקע, צעגייט זיך, איידער־מיר טרייבן־אונטער!

די פארזאמלטע האבן נאך געפרוווט צו פראטעסטירן. איינער, אן ענטוזיאסט, האט אויסגעשריגן:

— מיט גוטן וועלן מיר נישט גיין; מיר זענען פון פאלק געשיקטע.

האבן זיך פון אלע איינגענג באוואפנטע מאטראזן געוויזן אין זאל און אנגעהויבן מיט די קאלבעס אונטערצויאגן די גראע קעפ פון דער רוסישער רעוואלוציע, — פון דער לאנג־דערוואַרטעטער ערשטער „גרינדונגס־פארזאמלונג".

צומארגנס, ווען די אויסדערוויילטע פון פאלק זענען געקומען צום „טאווורישן פאלאץ", האבן זיי געפונען זיינע שווערע טויערן פארשלאסן. און פון די שטאכעטן האבן ארויסגעקוקט צו זיי די באגנעטן פון די רויט־גווארדיסטישע ביקסן.

קאפיטל 5

א געשרעך מיט דבר אנאטאל

אויף איינער פון די גאלעריעס פון דעם „ווייסן זאל", אין טאווורישן פאלאץ, איז געזעסן זאכארי מירקין און האט זיך צוגעקוקט צו דער צע־טרייבונגס־סצענע. אלס איינער פון די הויפט־אנפירער פון א רעקאנסטרוקטיווער קאמיסיע צו באפעסטיקן דעם סאוויעטישן רעזשים, וועלכע איז געשאפן געווארן תיכף נאך דער אקטאבער־איבערקערעניש, האט ער זיך געפונען אין א שטענדיקן פארקער צווישן מאסקווע און פעטראגראד. ער איז אריינגעווארפן געווארן אין דעם „ווירטשאפטלעכן קאמיטעט", אלס איינער פון די הויפט־אנפירער, נישט דערפאר וואס זיינע נייגונגען אדער פעאיקייטן האבן אים אהין געפירט. דער מאנגל אין אינטעליגענטע מענטשן, וואס זאלן וועלן צוזאמענארבעטן מיטן נייעם רעזשים, און דער צופאל האט אים אהין געבראכט.

דער „ווירטשאפטלעכער קאמיטעט" האט זיך, ווי יעדע אינסטיטוציע, אפגעגעבן מער מיט פאליטיק, ווי אזוי ארויפצוצווינגען דעם נייעם

קורס אויף די־ווידערשפּעניקע אינטעליגענטן, איידער מיט ווירטשאַפטלע־כע פּראָבלעמען. מען האָט געהאַלטן אין איין צוהערן זיך צום צענטער, און מירקין איז געפאָרן נעמען אינסטרוקציעס פון דעם הויפּט־צענטער. אויף איינער פון זיינע רייזעס האָט ער פאַרבלאָנדזשעט אויף דער עפענונג פון דער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג.

ער האָט זיך צוגעקוקט צו דער צעטרייבונגס־סצענע. ער האָט געזען ווי די אויסדערוויילטע פון פאָלק, די גראָע קעפּ, די אויסגעבלייכטע פּנימער, צווישן וועלכע ער האָט נישט איין באַרימטן רעוואָלוציאָנער און פאָלקס־פירער דערקענט, ווערן אויסגעלאַכט, פאַרשריגן פון דער גאַס. ער האָט גע־פילט, ווי אַ האָפענונג פון דורות ווערט צעטראָטן פון צוזאַמענגעטריבענע עלעמענטן, וואָס טוען דאָס נישט אויף איינענער פאַראַנטוואָרטלעכסייט, נאָר ווייל זיי זענען אָנגעשטעלט געוואָרן דערצו פון פירער.

שוין אין מאָסקווע, באַלד נאָך דער איבערקערעניש, האָט ער זיך דערשראָקן פאַרן נייעם „בעל", וואָס שאַפט זיך אין דער געשטאַלט פון דער אַליין־הערשנדיקער רעוואָלוציאָנערער מאַסע. ער האָט געזען ווי זי שפּרייט אויס אירע מעכטיקע הענט און נעמט אַריין די פירער, די „זע־ערס". אַלץ ווערט פאַרשלונגען פון איר. ער האָט זיך אָנגעשטויסן אָן דער דאָזיקער קראַפט ביי זיין טעטיקייט, אויפצוביען דאָס נייע רוסלאַנד, אין וועלכער ער האָט זיך אַריינגעוואָרפן פון דעם ערשטן טאָג אָן. ער האָט גע־זען, ווי די פירער ווערן יעדן טאָג געפאַנגען דורך דער קראַפט, וואָס זיי האָבן אַרויסגערופן. ער האָט זיך געשראָקן, אָבער דאָך איז ער געגאַנגען ווייטער, ווו די אינערציע פון זיין ערשטן שריט האָט אים געצויגן.

— אַזוי דאַרף עס זיין. — און ער האָט דערשטיקט אין זיך יעדן שאָטן פון ספק און חשד, וואָס האָט אָנגעהויבן צו פאַלן אויף זיין לעצטן גלויבן, — ווען נישט דאָס... גאָט, טאָ וואָס דען? עס איז דאָך די לעצטע טיר, דורך וועלכער מיר רייסן זיך אַריין.

פון זיין אָרט אויף דער גאַלעריע האָט ער נישט אַוועקגענומען זיין אויג פון דער האַרטער ליסינע, וואָס האָט געשיינט אין דעם עלעקטרישן ליכט. דאָרט, הינטער דער ליסינע, — האָט ער זיך געטראַכט, — דרייען זיך די רעדער. דאָרט האָט זיך קאָנצענטרירט דאָס וויסן און דער שכל פון דעם אַלעם. און פון דאָרט, פון דער ליסינע, ציען זיך די שטראַלן ווי בענ־דער, און בינדן זיך אָן מיט דעם אַלעם, וואָס קומט פאָר. און ווען עס קומט

פון דאָרט, דאַרף עס אַזוי זיין, און עס איז צו דעם אַלעם דאָ אַ העכערע באַרעכטיקונג, וואָס איז פאַר אונדז אויפן מאָמענט פאַרפינצטערט. אָבער ער טראָגט זיין שכל און יושר פאַר דער גרויסער זאַך, פאַר דעם ליכטיקן און אייביקן מאָרגן.

ער האָט געפּרוווט זיך אַליין דאָס אַלץ צו פאַרענטפערן, צו פאַרשטיין פאַר זיך. פון די שטימונגען, וואָס זענען געמאַכט געוואָרן וועגן דער גרינ־דונגס־פאַרזאַמלונג אין דעם קרייז, ווו ער האָט פאַרקערט, פון די גע־שפּרעכן, וואָס זענען דאָרט געפירט געוואָרן, האָט ער געפּרוווט אַרויסנע־מען דעם תמצית.

— געוויס וועלן זיי נאָר שטערן, לייגן שטיינער אויפן וועג פון די גרויסע אויפגאַבן. אין זייער פּסיכאָלאָגיע שטעקן זיי אין דער אַלטער וועלט. דאָס גאַנצע לעבן לאַנג האָבן זיי געשטרעבט, געקעמפט פאַר דעם. זיי זענען געגאַנגען אויף די תליות מיט דער האָפענונג אויף דעם דאָזיקן מאָמענט, אַ גרוס דער פרייהייט געשיקט ביים ראַנד פון זייערע קברים. און ווען דער מאָמענט איז געקומען צופליען מיט זיינע שטאַרקע פליגל און געוואָרפן זיך אין רעאַלן לעבן אַריין, האָבן זיי זיך דערשראָקן. ווי די פּחדנים האָבן זיי אָנגעהויבן צוריקלויפן פאַר דעם שאָטן פון זייערע אייגענע ספקות. זיי זענען נישט געווען דערוואַקסן דורכצוגיין דורך די טירן, וואָס זיי האָבן אַליין אויסגעהאַקט אין דער טויזנט־יאָריקער וואַנט פון פאַר־שקלאַפונג. זיי האָבן זיך אַליין איינגעקאָרטשעט פאַר דער אייגענער גרויס־קייט.

אויסראָטן דאַרף מען די, וואָס זענען נישט דערוואַקסן, כדי זיי, די געפּענטעטע מיט די אייגענע קייטן, די צוגעשמידטע צום פאַרשקלאַפטן נעכטן, זאָלן נישט פאַרשווערן דעם וועג. ווי קומען שקלאַפן צו פליען אין דער ליכטיקייט אַריין? ניין, די גאַנצע מאַכט דאַרף זיך קאָנצענטרירן דאָרט, ווו עס איז פאַרזאַמלט דער יושר, דאָס וויסן און דער ווילן, כדי ער זאָל אומגעשטערט קאָנען אַריבערפירן אויף זיינע פליגל די וועלט אין דעם ליכטיקן מאָרגן אַריין. צוליב דעם דאַרף מען די גאַנצע מאַכט לאָזן אין די הענט פון דעם מאַן מיטן האַרטן שיידל, כדי ער זאָל זיין בכוח אויסצופירן דאָס, וואָס וועבט זיך ביי אים אין מוח.

די גאַנצע מאַכט די סאָוויעטן, אַרונטער מיט דער גרינדונגס־פאַר־זאַמלונג!

יאָ, די גאַנצע מאַכט די סאָוויעטן, אַרונטער מיט די נישט־דערוואַקסענע! — האָט מירקין נאָכגעזאָגט אין זיך דאָס דאָזיקע געשריי; פאַר דעם שלום, פאַר די אויסגעבענקטע פרייהייטן, פאַר די געפייניקטע און געפּלאָגטע, פאַר אונדז אַלעמען, די פאַרפאַלענע, פאַר דער פאַרבלוטיקטער וועלט צו ברענגען אַ דערלייזונג!

דאָך, אַז ער האָט געזען, ווי מאַטראָזן און סאָלדאַטן טרייבן־אונטער מיט די קאָלבעס פון זייערע ביקסן די אידעאַליסטן מיט די אויסגעבלייכטע פּנימער און די גראָע קעפּ, אין די פויערשע קורטקעס, אין די פויערשע וואַטאָווקעס, איז דורכגעגאַנגען אַ שטעכנדיקער ציטער דורך זיין גאַנצן קערפּער. ער האָט פאַרמאַכט די אויגן, האָט זיך זיי פאַרשטעלט מיט דער האַנט, אַזוי ווי מען וויל נישט קוקן אויף אַ מיאוסער, אומנאַטירלעכער זאַך. עס האָט אים אַרומגענומען אַ שרעקלעכער עקל פאַר די ווילדע געשרייען, וואָס ער האָט געהערט אַרום זיך פון זיינע חברים אויף דער גאַלעריע, וועלכע האָבן די מאַטראָזן אונטערגעגעבן מוט, אַז זיי זאָלן טון זייער אַרבעט מיט מער דרייסטקייט, כאָטש עס איז נישט נויטיק געווען זיי צוצוגעבן חשק.

— פאַריאָגט זיי, די פאַררעטער, מיט אַ גוטן זעץ אויפן שליטוועגס!

— האָט געשריגן אַ קורץ־נעזיקער מיט אַ צוגעקלעפּטער טשופּרינע אויף זיין פאַרשוויצטן שטערן.

— הערט־אויף, הערט־אויף! נענוג, נענוג! — האָט מירקין פּלוצלינג אָנגעהויבן צו שרייען ווילד.

— וואָס איז מיט דיר, חבר? — האָט אים אַ באַקאַנטער פון מאָסקווע. וואָס איז געזעסן נעבן אים, געפרעגט פאַרוווּנדערט. — אפשר זיך פאַרבענקט נאָך זיי?

— זיי גייען דאָך סיי ווי סיי! נאָך וואָס דאָס אונטעריאָגן?

— כדי זיי זאָלן פליען, — האָט עמיצער געלאַכט.

אַז מירקין איז אַרויס פון טאַווּרישן פּאַלאַץ, האָט דער שניי געקנאַקט אונטער זיינע פיס, געבליצט אין דער נאַכט אַריין. ער איז געגאַנגען איינגעבויגן, אַזוי ווי ער וואָלט געווען געטראָגן אַ משא אויף זיינע פּלייצעס. ער האָט געהאַט דאָס געפיל פון אַ מענטש, וואָס איז נישט נאָר דערביי גע־

זוען, נאָר וואָס האָט אַליין אָפּגעטון אַ מיאוסע זאַך. ווי ער האָט נישט גע־וואָלט פאַרענטפערן פאַר זיך אַליין די נויטיקייט פון דעם דאָזיקן שריט מיט די פלאַמענדיקע געדאַנקען, וואָס האָבן נאָר וואָס געגליט אין זיין געהירן, איז ער נישט געווען ביכולת דאָס צו טון. דאָס פייער פון זיינע אַרגומענטן איז אויסגעלאָשן געוואָרן. ער האָט זיך אפילו נישט געקאָנט דערמאָנען זייער לאָגיק. עס איז אים איבערגעבליבן אַ לאָך אין האַרץ.

ווי ער גייט אַזוי, פאַרטראַכט אין זיך, יאָגט אים עמיצער אָן און רופט אים נאָך:

— מירקין!

אין די גאַסן האָט געשנייט. פון דעם געלן ליכט זעט דער מענטש ווי דורך אַ זיפּ.

— דאַכט זיך, חבר אַנאַטאָל?

— איר דערקענט מיך נישט מער?

— אָ, יאָ, כ׳האָב נאָר געמיינט...

— געווען דאָרטן אינעווייניק?

— ניין, מען האָט מיך נישט אַריינגעלאָזט. איך האָב אָפּגעוואַרט אין דרויסן מיט אַנדערע.

— אַלץ איז אויס! — זאָגט מירקין.

— נו, און וואָס זאָגט איר דערצו? אייך געפעלט עס? איר זענט דאָך אַ זייעריקער?

— וואָס זאָל איך זאָגן? געוויס איז עס טרויעריק, וואָס איר האָט גע־בראַכט דערצו.

— זייט מוחל, איך האָב פאַרגעסן. הייסט עס, אַז איר באַרעכטיקט דאָס?

אין מירקינען האָט זיך דערוועקט דער עקשן פאַר פרעמדע, דער ווילז נישט צו לאָזן גאָרנישט מערקן פון די ספקות, וואָס האָבן אין אים אָנגע־הויבן צו בויערן. פאַרקערט, ער האָט געוואָלט אַרויסווייזן זיין מיטפאַר־אַנטוואָרטלעכקייט פאַר דער טאַט, און ער האָט זי באַרעכטיקט מיט דער דעמאָלט־באַקאַנטער באָלשעוויסטישער דערקלערונג:

— וואָס פאַראַ דעמאָקראַטישע פאַרזאַמלונג איז דאָס געווען? דאָס איז דאָך געווען אַ מאַשין, וואָס די פּראָוויזאָרישע רעגירונג האָט צונויפגע־שטעלט. זי האָט אויסגענוצט דעם גאַנצן דרוק פון דער מאַכט אויף דער

באפעלקערונג, כדי אויסצוקלויבן אירע אייגענע מענטשן אין דער פארזאמ־לונג. מיר ווייסן, ווי אזוי אזעלכע וואלן ווערן פאבריצירט.

— און איר וועט איצט צונויפרופן די גרינדונגס־פארזאמלונג אויף מער דעמאקראטישע יסודות? וואס? — שמייכלט אין זיינע וואנסעלעך אריין דער חבר אנאטאל. — איר גלויבט אין דעמאקראטיע?

— דעמאקראטיע? וואס האט די דעמאקראטיע אויפגעטון ביז איצט? א האלבע וועלט איז, מער אדער ווינציקער, געווען דעמאקראטיש: אמע־ריקע, ענגלאנד, פראנקרייך, דייטשלאנד, צי האט נישט אונטער איר הער־שאפט אויפגעפלאקערט די שרעקלעכסטע און גרויזאמסטע מלחמה? ווערן נישט ארבעטער אונטערדריקט? הונגערט מען נישט ביי איר? דעמאָ־קראטיע איז געווארן א געזעצלעכע, פאליציייאישע פראסטיטוציע. די צייט פון דעמאקראטיע איז פארביי, מיין פריינט! עס קומט אן די דיקטאטור. אדער די דיקטאטור פון פראלעטאריאט, אדער די דיקטאטור פון קאפיטאל. מען דארף נאר וויסן, וווהין מען באלאנגט, און וואס אויסצוקלויבן.

חבר אנאטאל האט אים אנגעקוקט פארוווגדערט און געזאגט:

— עס קומט מיר פאר, אזוי ווי מיר וואלטן זיך געטוישט מיט די ראלן. נאר מיך ווונדערט, וואס דווקא איר רעדט אזוי. אויף אייך, מוז איך זיך מודה זיין, האב איך זיך דאס צום ווינציקסטן געריכט. איך גע־דענק א צייט, ווען איר האט מיט מיר גערעדט וועגן אבסאלוטער פריי־הייט. איר האט זיך געשראקן פארן „אנאנימען צאר", וואס מיר באשאפן אין די מאסן.

— א, דאס מיינט איר? איך וועל אייך זאגן: ווען כ'האב זיך איבער־צייגט, אז די פרייהייט איז א צו קורצע קאלדרע, זי זאל קאנען אלעמען צודעקן, האב איך אויסגעקליבן די, וואס נויטיקן זיך צומיינסטן אין דער קאלדרע, די, וואס זענען ביז איצט קאלט און נאקעט געווען. עס קאן מעג־לעך זיין, אז מיר לאזן איבער אין דרויסן אנדערע עלעמענטן. נאר אנדע־רע האבן עס אויך נישט אנדערש געמאכט, ווען זיי האבן געהאט וואס צו זאגן. אפשר וועט אמאל סומען א צייט, ווען די קאלדרע וועט זיין אזוי ברייט, אז זי וועט קאנען ווארימען אלעמען. ביז דענסטמאל אבער דעקן מיר צו מיט איר די, וואס זענען אונדז צום נאענטסטן. אבער פארוואס שטייט איר פון דערווייטנס? אדרבא, קומט, זעט די קאלדרע אויסצו־ברייטן, לייגט־צו א האנט. וואס פארא ברוגז האט איר זיך געמאכט? מיט

וועמען, מיט אייער אייגן לעבן? מיט אייערע אייגענע האָפענונגען? איר זאָלט מיר מוחל זיין, איר דערמאָנט דאָך יענעם חתן, וואָס האָט זיך יאָרן־לאַנג געשדכנט צו אַ כלה, וועלטן דורכגעזעצט, אַבי ער זאָל זיינס דער־גרייכן: עס זאָל חופה געשטעלט ווערן, און אַז עס איז געקומען דערצו, האָט ער זיך דערשראָקן, און איז פון דער חופה אַנטלאָפן. וואָס, די כלה איז אייך נישט געפעלן? עס איז נישטאָ קיין אַנדערע, אַנאַטאָל. דאָס איז די סאָציאַלע רעוואָלוציע. דאָס איז די כלה, צו וועלכער איר זענט פאַרקנסט. און דער, וואָס אַנטלויפט פון אונטער דער חופה, דער איז אַ פחדן, זאָלט איר מיר מוחל זיין פאַרן שאַרפן וואָרט.

חבר אַנאַטאָל האָט אים געלאָזט אויסרעדן, און האָט ווי אַמאָל באַ־מראַכט, נישט אָן ווייל־וועלן, זיין גרויסע באַגייסטערונג. דערביי האָט מיר־קין זיך נישט געקאָנט באַפרייען פון דעם שפּאָטישן שמייכל, וואָס ער האָט אפילו אין דער פינצטערקייט פון דער נאַכט געזען שפּילן אויף חבר אַנאַ־טאָלס ליפּן.

— יאָ, יען עס וואָלט זיך נאָר געווען געהאַנדלט אין אַ חתונה־פאַראַד, — לאַכט חבר אַנאַטאָל. — אויף אַ חתונה לאָזט זיך מיטשפּילן, מיט־טאַנצן, מיטפּאַטשן מיט די הענט. מיר אָבער, יונגערמאַן, זענען פאַראַנט־וואָרטלעך פאַר דעם ווייב, וואָס מיר נעמען. מיר זענען די, וואָס ווילן טראָגן אַ טאָג נאָך דער חתונה די אחריות. דאָ האַנדלט זיך וועגן פירן אַ לעבן, וועגן פּרנסה געבן, וועגן קינדער־האָבן. נאָר גענוג רעדן מיט סימ־באָלן. עס איז נישט קיין וווּנדער, — זאָגט פּלוצלינג חבר אַנאַטאָל ביטער, — וואָס דווקא די זענען איצט געוואָרן אַזוי פאַרקאָכט, וועלכע האָבן ביז צו דער באָלשעוויסטישער איבערקערעניש נישט געהאַט קיין פעסטן באַשטאַנד אין דער אַרבעטער־זאַך, — איך מיין אייך, חבר מירקין, און אַזוינס גלייכן, — ביי וועלכע דער סאָציאַליזם, די רעוואָלוציע איז נישט געווען פאַרבונדן מיט זייער לעבן, נאָר געווען אַ לוקסוס־זאַך, — זאָל זיין אַ גייס־טיקער לוקסוס, אָבער דאָך נישט קיין טאָג־טעגלעך ברויט. איך געדענק דאָך אייער געשפּרעך אַמאָל מיט מיר, חבר מירקין, דווקא די קאָנען זיך אַזוי לייכט אַרויפכאַפּן אויפן וואָגן, דווקא די זענען מיטאַמאָל געוואָרן היי־סע רעוואָלוציאָנערן, ווייל אייך קאָסט עס גאָרנישט. עס איז אַ חתונה, זאָגט איר. ביי אונדז איז די רעוואָלוציע נישט קיין חתונה, נאָר אַ פאַראַנטוואָרט־לעך לעבן, אַ טאָג־טעגלעך לעבן, איר פאַרשטייט? מיר, וואָס אַקערן דאָס

פעלד טריט־ביי־טריט, וואָס באַטרינקען עס טראָפּנווייז, — מיר קאָנען נישט שפּרינגען. מיר זענען פאַרקנסט, חבר מירקין, אויף דאָס לעבן לאַנג. די רעוואָלוציע — דאָס איז אונדזער ווייב און קינדער. מיר האָבן גע־שלעפּט דעם וואָגן ביז איצט, שריט־ביי־שריט. מיר קאָנען נישט שפּרינ־גען, חבר מירקין, ווען מיר זעען אַ טיפן אָפּגרונט. מיר טראָגן אויפן קאַרק אַן אחריות. מיר זענען באַווייבטע מיט דער אַרבעטער־זאַך, און קיין שום שטערונג, סיי פון רעכטס, סיי פון לינקס, קאָן נישט אָפּשטעלן אונדזער פּאַמעלעכן, אָבער זיכערן וועג צום ציל, ווייל מיר גייען נישט אויף חתונות.

מירקין האָט זיך דערשראָקן פאַרן פייער, וואָס האָט זיך אָנגעצונדן אין חבר אַנאַטאָלס אויגן. ער האָט אים נישט דערקענט. דער בלייכער איינגעהויקערטער אַנאַטאָל איז מיטאַמאָל פאַר אים אויסגעוואַקסן און איז העכער געוואָרן.

— אפשר דערפאַר, וואָס מיר זענען נישט געווען קיין איינגע־פלאַנצטע, איז אונדז לייכטער געווען צוצוקומען צום היינט, איידער די, וואָס זענען פאַרהאַרטעוועט געוואָרן אין זייער וועג? מען זאָגט, אַז יונגע פּויערים קאָנען זיך פיל פריער צופּאַסן צו מאָדערנע אַקער־מעטאָדן, איי־דער די איינגעזעסענע, וואָס מייען אַלץ, אַז אַ הילצערנער אַקער, צוגע־שפּאַנט צו אַ קו, איז צוגעפּאַסט אויפצואַקערן די ערד. טראַדיציע, חבר אַנאַטאָל, איז טיילמאָל אַ שטערונג פאַר פּראָגרעס. אונדזער גאַנצע קיל־טור ליגט אונטערן יאָך פון דער טראַדיציע.

— דאָס זענען אַלץ ווערטער, — זאָגט פּלוצלינג חבר אַנאַטאָל. — איך וויל אייך פרעגן אַ פּשוטע פראַגע, נישט געקוקט אויף אייער איצ־טיקער שטעלונג, וואָס איך צווייפל נישט אין איר אויפריכטיקייט, — זאָגט ער שוין רואיק. — צי פּראָטעסטירט נישט אין אייך אייער פּשוט פּרימיטיוו מענטשלעך געפיל פאַר גערעכטיקייט קעגן דעם אַלעם, וואָס טוט זיך דאָ אָפּ און וואָס קומט אייך, בלי־ספק, אויס צוצוזען טאָג־טעג־לעך ביי אייער באַשעפטיקונג? האָט זיך אייער האַרץ נישט געקאָרטשעט פאַר צער, צוקוקנדיק כאָטש, ווי סאָלדאַטן און רויע יונגען (וואָס מען ווייסט נישט, וואָס עס וועט פון זיי מאָרגן ווערן), האָבן צעטריבן די אויסדערוויילטע פון פאָלק?

— געוויס, געוויס טוט עס ווי צוצוזען. נאָר דאָס זענען געבורטס־

ווייען פון א ניי לעבן, וואָס קומט אָן. מיר דאַרפן דאָס איבערקומען, גובר זיין.

— גובר זיין, איבערקומען? איין זאַך וועל איך אייך זאָגן, יונגער־מאַן, — האַקט אים איבער חבר אַנאַטאָל. — איר זענט אַמאָל געקומען צו מיר, און איר האָט מיך געפרעגט וועגן העכערן זין פון אונדזער טון. פאַרגעסט, וואָס איך האָב אייך דענסטמאָל געזאָגט. פאַרגעסט די ביטערע פאָרוורפן, וואָס איך האָב אייך היינט געמאַכט, נאָר איין זאַך געדענקט, היט עס ווי אַן אויג אין קאָפּ, ווי דעם גרעסטן אוצר, און דאָס איז — דאָס פּרימיטיווע געפיל פון יושר און אמת, וואָס לעבט אין אונדז. דאָס איז דער העכסטער זין פון סאָציאַליזם, אויף דעם שטייט אַלץ, אויף דעם שטייט אונדזער מענטשהייט. דאָס איז אונדזער געטלעכקייט. א סך פון אייערע חברים רייסן איצט אַרויס דאָס דאָזיקע פּרימיטיווע געפיל פון זייערע הערצער מיט אייזערנע צוואַנגען. אויף דעם אָרט ווילן זיי איינפלאַנצן טייטע דאָגמען. די וועלט האָט שוין אַמאָל געזען, צו וואָס מענטשן דערגייען, ווען זיי פאַרבייטן דאָס פּרימיטיווע געפיל פון גערעכטיקייט אויף א דאָגמען־אינקוויזיציע!

— איר, חבר אַנאַטאָל, רעדט וועגן פּרימיטיוון געפיל פון גערעכטיקייט? ווי קומט עס צו אייך?

— דאָס איז דאָס נייע, וואָס כ'האָב געלערנט אין דער רעוואָלוציע. האָט מיר א גוטע נאַכט.

און מירקין האָט געזען, ווי זיין לאַנגער, שמאָלער, דורכזיכטיקער שאָטן ציט זיך אויס איבערן באַשנייטן ברוק.

קאַפּיטל 6

אַ באַגעגעניש מיטן פאָטער

אז זאַכאַרי מירקין איז אַמאָל אַריינגעקומען אין קאָמיסאַריאַט פאַר פאָלקס־ווירטשאַפט, אין צוזאַמענהאַנג מיט זיין נייער באַשעפטיקונג, האָט זיך אים צווישן דער מענגע מענטשן, וואָס האָבן אָנגעפילט די קאָרידאָרן, די טרעפּ, די פאָדער־צימערן פון דער גרויסער געביידע, געוואָרפן

אין די אויגן א באקאנטע פיגור. די פיגור איז געזעסן פארזונקען אין זיך אליין אויף איינער פון די בענק און האט געוואַרט. ער האט דער־קענט אין דער פיגור זיין פאטער.

דער אופן זיצן פון זיין פאטער האט באלד געגעבן א קלעם־צו זיין הארץ. ער האט נאך זיין פאטער קיינמאל נישט געזען אין דער פאזע פון א צעבראכענעם מענטש. ער האט שטענדיק געטראגן אין זיין דמיון דעם פאטערס געשטאלט: א הויכער, א שטאלצער, א שטרענגער, אין גוטע און שלעכטע צייטן, האלטנדיק אויף א געוויסער דיסטאנץ אפילו אייגענע.

דער מאן, מיטן גראען קאפ אנגעלענט אויף די הענט, א פארזארג־טער, אן איינגעהויקערטער, איז געווען פאר מירקינען אזוי אומבאקאנט, אזוי פרעמד, אז ער האט באלד פארגעסן אין דעם תהום, וואס ליגט צווישן זיין פאטער און אים, און ער האט דערפילט אן אומבאגרענעצטן צער און רחמנות אויף אים.

ער איז פלינק אדורך דאס פאדער־צימער, אז ער זאל נישט ווערן באמערקט. מיט זיינע געשעפטן האט ער זיך שוין נישט געקאנט אפגעבן. ער האט זיך אויסגעמישט מיטן עולם, זיך באהאלטן אין א ווינקל און האט פון דארטן באטראכט זיין פאטערס פנים, וועלכן עס איז אים געווען שווער איינגאנצן צו זען, מחמת דער אלטער מירקין האט געהאט פאר־שטעלט זיינע באקן מיט די דלאניעס פון זיינע הענט, אויף וועלכע עס האט גערוט זיין קאפ. דאך האט ער געקאנט גאנץ גוט זען, אז זיין פא־טער איז שוין געווארן איינגאנצן אן אלטער, צעבראכענער ייד. די בארד, וואס מירקין האט נאך גוט געדענקט אלס א געלע, איז שוין געווען אינ־גאנצן גרוי. די צוויי שפיצן זענען זיך צוזאמענגעוואקסן, פארפלאנטערט, אויסגעמישט. די לויזע טארבעלעך פון זיינע אויגן זענען איצט נאכמער שלאבעריק געווען. זאכארי האט באשלאסן אים נישט אפצולאזן פון אויג, נאכצוגיין אים און געוויר ווערן, וואס עס טוט זיך מיט אים.

דער פאטער איז אים נישט ארויס פון זינען פון דער ערשטער מי־נוט, ווען ער האט אים אנגעטראפן צווישן די באלאגערטע אין האטעל „מעטראפאל". אבער די נייע סביבה, אין וועלכער מירקין האט זיך גע־פונען אלס טעטיקער קאמוניסט, איז נישט געווען צוגעפאסט, אז מען זאל זיך אין איר קאנען אפגעבן מיט געדאנקען וועגן גורל פון א פאטער א בורזשוי, א שונא פון דער רעוואלוציע. איצט, ביים אנטרעפן זיך אויג

אויף אויג, זענען מיטאמאָל פאַרשווונדן אַלע חילוקים, אַלע טאָלן, וואָס ליגן צווישן זיי. עס איז אָפּגעווישט געוואָרן דער שוים פון דער ביטער־קייט, וואָס די פאַרגאַנגענהייט האָט אָנגעמידליעט. דאָס דאָזיקע פּנים איז אים געוואָרן מיטאמאָל דאָס נאָענטסטע, דאָס אייגנסטע, וואָס ער האָט אין זיין לעבן. די שרעק פאַרן פאָטער איז פאַרשווונדן. עס איז נישט געווען מער וואָס מורא צו האָבן פאַרן אַלטן, פאַרלוירענעם, וואָס זיצט דאָרטן. איצט האָבן זיך אַלע באַנדן אויפגעלייזט, און עס איז איבערגע־בליבן בלויז קינדער־ליבע און נאָענטסטע צוגעבונדנקייט.

מירקין האָט געוואָלט צוגיין צו אים, זיך געבן צו דערקענען. אָבער דאָ איז נישט געווען דאָס פּאַסיקע אָרט דערפאַר, און ער האָט זיך אַוועק־געשטעלט אָפּוואַרטן, ביז דער פאָטער וועט דאָס הויז פאַרלאָזן.

לאַנג האָט געדויערט דאָס וואַרטן. מירקין האָט געזען, ווי דער אַל־טער, פאַרביטערט איבער עפּעס, גיט זיך מי צו באַקעמפן די דערנידע־רונג, צו וואַרטן. אַזוי לייכט איז עס אים אָבער נישט אָנגעקומען. דער אַלטער מירקין האָט זיך אַ פּאָר מאָל אויפגעשטעלט, ווי צום אַוועקגיין. דאָך איז ער צוריקגעקומען און האָט געפונען זיין אָרט שוין פאַרנומען פון אַן אַנדערן וואַרטנדיקן. די לופט איז דאָ געווען נישט צו דערטראָגן פון די פילע מענטשן, אַ שטיקנדיקע און אַ לאַנגווייליק־קאַזאַרמישע, ווי אין אַלע קאָרידאָרן פון קאַנצעלאַריעס. דאָ איז נאָך צוגעקומען אַן אָנ־געצויגענע געשפּאַנטקייט, וואָס די אַנגסט און אומזיכערקייט האָבן צו־געגעבן דעם וואַרטן. אַן אומבאַוווסטע שרעק האָט דאָ געווירקט אָנשטע־קיק, האָט זיך אַריבערגעטראָגן פון איינעם צום אַנדערן. ביי אַלעמען האָט זיך דער קאָפּ געשפּאַלטן פון ווייטיק, וואָס מען האָט אָנגעזען פון די אויפגעלעבטע, אָנגעשטרענגטע פּנימער, פון וועלכע ס'האָט געשלאָגן מיט אַ קרענקלעכער נערוועזיטעט.

דאָ און דאָרט האָט זיך אַרויסגעריסן פון אַ פרוי אַ פאַרשטיקטער קרעכץ. האָבן שוין אַנדערע אָנגעהויבן צו הוסטן. מירקין האָט נישט פאַר־שטאַנען, פונוואַנען עס נעמט זיך די דאָזיקע שרעק און די אומרואיקייט ביי די מענטשן. דאָס וואָס איז געשען איז דאָך די העכסטע דערגרייכונג! עס איז דאָך די רעוואָלוציע! וואָס טוט זיך דאָ אַזעלכעס? עפּעס אַ מיס־פאַרשטענדעניש, צי וואָס?

ענדלעך האָט ער באַמערקט, ווי עפּעס אַ חוצפּהדיק יינגל שרייט־אָן

זייער גראָב אויף זיין פאָטער. עס האָט אויפגעפלאַקערט אין אים אַ כעס, ער האָט געוואָלט זיך ווארפן אויפן יינגל מיט די קולאַקעס. און ער האָט זיך אַליין געוווּנדערט איבער זיין פּלוצלינגדיקער פאַרענדערטקייט. מיט אַלע כוחות האָט ער זיך צוריקגעהאַלטן. ער האָט געזען, ווי זיין פאָטער ווערט מיטן יינגל פאַרשוווּנדן אין אַ טיר. עס האָט געדויערט פינף מינוט, צען מינוט, מירקין באַאומרואיקט זיך, וויל אַריינלויפן אַהין, ווו עס איז פאַרשוווּנדן זיין פאָטער. ער טראַכט איבער: אפשר וועט עס מאַכן ערגער? מאַכט ער אָפּ ביי זיך: ער וועט אָפּציילן פינף הונדערט. ווען זיין פאָטער וועט דעמאָלט נישט אַרויסקומען פון יענער טיר, גייט ער אַריין.

ווי ער באַשליסט דאָס ביי זיך, זעט ער דעם פאָטער אַרויסקומען. זיין פּנים איז אָן אַן ערך באַלעבט, מיט אַרויסגעשלאָגענע, פלאַמיקע, רויטע פלעקן. די שפּיצן באָרד — שטייפער, און מיט אַ דערהויבענעם קאָפּ, מיט אַ פעסטן גאַנג גייט ער מיט איילנדיקע טריט צום אַרויסגאַנג, און מירקין הינטער אים.

אין דרויסן האָט געהערשט אַ בין־השמשות-שטימונג. נישט צוליב דעם, וואָס דער טאָג האָט געהאַלטן אין פאַרזינקען. עס איז נאָך געווען אין די פריע פאַרמיטאָג־שעהען. דער טאָג איז געבוירן געוואָרן אַ בין־השמשותדיקער. פון פרימאָרגן אָן איז געשטאַנען אין דער לופט אַ גע־דיכטע, וואָלקנדיקע שנייקייט. איצט האָט שוין דער שניי געשאָטן. גע־דיכטע שטיקער וואַטע זענען געפאַלן משופּעדיק, זיגזאַגיש, געשפּונען נעצן. מען האָט זיך געפילט אַריינגענומען אין אַן ענגן חלל, וועלכן די געדיכט־פאַלנדע שניי־פליטערלעך האָבן געהאַלטן אין איין פאַרוועבן.

מירקין האָט מורא געהאַט, אַז ער זאָל נישט פאַרלירן דעם פאָטער פון בליק. ער האָט איצט גאַנץ נאָענט נאָכגעאיילט הינטער אים. די טראַמוויי־סטאַציע איז געווען באַלאַגערט פון מענטשן, האָט זיך דער פאָטער פון איר אָפּגעקערט. דער פאָטער האָט, צוליב עפּעס אַ סיבה, נישט געקומען קיין שליטן, וועלכן עס איז אַגב אויך נישט געווען צו זען. ער איז געגאַנגען צו־פוס, אויפגעשטעלט דעם קאָלנער פון זיין פּעלץ. די ווייסע שניי־פליטערלעך זענען אים געפאַלן איבערן רוקן און פּלייצע. דער פאָטער איז באַלד אינגאַנצן באַדעקט געוואָרן. דאָך איז ער ווייטער געגאַנגען. נאָר איצט איז שוין דער רוקן נישט בלויז געפאַלן אונטערן

יאָך פון אַלטקייט, נאָר עס האָט זיך מירקינען אויסגעדאַכט, אַז דער פאָ־טער טראָגט אויף זיך אַ זאַק מיט שניי, און ער ווערט וואָס אַמאָל קלע־נער, קאָרטשעט זיך איין און באַלד וועט אים דער שניי אינגאַנצן צו־דעקן. דאָך האָט מירקין נישט געפונען אין זיך גענוג מוט צוצוטרעטן צו אים. כאָטש ער איז אים שוין נאָכגעגאַנגען אַ היפּשע ווײַלע און גע־האַלטן אין איין שעפּטשען הינטער אים „פּאַפּאָטשקע, פּאַפּאָטשקע, פּאַ־פּאָטשקע", אָבער אַזוי שטיל, אַז ער האָט קוים דערפילט דאָס וואָרט אויף די ליפּן. ער אַליין האָט עס קוים דערהערט. ענדלעך האָט דאָס רחמנות־ און ליבע־געפיל אים געגעבן מיט, און ער איז האַרט צוגעטראָטן:

— פּאַפּאָטשקע! — האָט ער אויסגערופן, און אַ נאַרישער שמייכל איז געשטאַנען אויף זיינע ליפּן.

— וואָס איז דאָס? — האָט זיך אומגעקוקט דער אַלטער מירקין, און מיטאַמאָל האָט זיך זיין געשטאַלט, האַלטונג און פּנים געענדערט, ווי עס וואָלט דורך אַ צויבער־וואָרט אַרויסגערופן געוואָרן אַ פאַרוואַנדלונג.

דער פאָטער איז העכער געוואָרן. עס איז פאַרשווונדן דער הויקער און דער זאַק פון די פּלייצעס. דאָס פּנים איז פון ווינט און אויפרעגונג רויט־באַלעבט געווען, אַזוי אויך זיינע צוויי פאַרשנייטע שפּיצן־באָרד. עס האָט מירקינען מיטאַמאָל אויסגעוויזן, אַז זיי האָבן באַקומען צוריק זייער יוגנטלעכן געלן קאָליר.

די אויגן האָבן נאָר אַביסל מטושטש אַרויסגעקוקט פון די פאַר־שנייטע הייטלעך. מיט אַ באַוועגונג פון דער האַנט האָט ער אָפּגעמאַכט די שניי־פּליטערלעך פון זיין פּנים. דערקעגט זיין זון, האָט דער אַלטער געגעבן אַ כעסדיקן שאָקל מיט די אַקסלען, נישט אַרויסצורעדן אַ וואָרט. אָן אים צו שענקען אַ בליק, האָט דער פאָטער ווייטער געשפּרייזט מיט פעסטע טריט.

נאָר מירקין איז אים שוין פאָראויסגעלאָפן און געהאַלטן אין איין קוקן אין פּנים אַריין, געהאַלטן אין איין שעפּטשען דאָס וואָרט „פּאַ־פּאָטשקע".

— וואָס ווילסטו? גיי צו דיינע! דאָס טרעפן זיך מיט מיר קאָן דיר נאָר שאַדן, — האָט געזאָגט דער אַלטער מירקין און ער איז ווײַ־טער געגאַנגען.

זאַכאַרי האָט זיך געמיט אָנצוהאַלטן מיט אים דעם טריט.

— איך האָב נישט קיין מורא. איך וויל וויסן, ווי עס גייט דיר.

דער אַלטער האָט אים נישט אָפּגעענטפערט און איז ווייטער גע־גאַנגען מיט שטאַרקע טריט.

— פּאַפּאָטשקע! — האָט מירקין נישט אויפגעהערט אים נאָכצו־רופן אין איילנדיקן גאַנג.

און אַז דער פאָטער האָט אים ווידער נישט אָפּגעענטפערט, האָט אים מירקין געפּרוווט אָננעמען ביי דער האַנט.

— אַנטלויף נישט, איך בעט דיך.

דער אַלטער, אַזוי ווי ער וואָלט גערירט געוואָרן פון זיין קינדס אומבאַהאָלפנקייט, האָט זיך אָפּגעשטעלט און געזאָגט צום זון, כאָטש שוין נישט מיט כעס, ווי פריער:

— איך פאַרשטיי דיך נישט... אַז מען באַלאַנגט צו עפּעס, מוז מען זיך אָן דעם האַלטן. איך בין אַ בורזשוי. דו דאַרפסט זיך נישט נאָכפרעגן וועגן מיר. עס קאָן דיר ברענגען שאָדן.

— פּאַפּאָטשקע! — האָט מירקין געקוקט דעם פאָטער אין פּנים אריין.

דער אַלטער האָט זיך איצט אָפּגעשטעלט, געקלערט עפּעס, געשלאָגן זיך אין דער מחשבה, און ענדלעך געפרעגט מיט אַ בייזערדיקער גרימאַסע:

— וואָס ווילסטו וויסן?

— ווי גייט עס דיר? ווי פילסטו זיך?

— מיר איז גאָרנישט. אַלץ איז אַזוי ווי עס דאַרף זיין, לויט דעם פּראָגראַם. נאָר סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטשן האָבן זיי אַרעסטירט.

— סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטשן? דעם באַרימטן אַדוואָקאַט האַלפּערין? פאַרוואָס?

— ער האָט צו־אָפן אַרויסגעזאָגט זיין מיינונג.

— פאַר אַ מיינונג? — וווּנדערט זיך מירקין. — ביי אונדז שטראָפט מען נישט פאַר מיינונגען, נאָר פאַר מעשים. ווער האָט אים אַרעסטירט?

— דאָס ווייס איך נישט. דאָס איז שוין אייער זאַך. אַרעסטירט האָט אים אָסיפּ מאַרקאָוויטש.

— ווער איז דאָס אַזעלכער?

— דאָס איז מישענקעס אַמאָליקער חבר. איצט איז ער קאָמיסאַר און רעקוויזיטאָר. ער האָט צוגענומען ביי די האַלפּערינס די ווינונג.

— ער האט דאס נישט געטון אויף זיין איינגענער פאראנטוואָרט־לעכקייט. דאס האט אים עמיצער געהייסן.

— דאס ווייס איך נישט. וואס קאנסטו טון ווענן דעם? איך באַ־אומרואיק זיך זייער ווענן זיין גורל, — האט דער אלטער געענדערט זיין טאָן.

— איך פאר באלד צום יוסטיץ־קאמיסאר. איך וויל דיך נאר אהיימ־ברענגען.

— מיך אהיימברענגען? צו וואס?

— דו זעסט אויס נישט געזונט, עס שניים.

— מיט מיר האסטו זיך נישט צו באשעפטיקן. איך קאן אליין מיין שטעטל באשטיין. זע וואס דו קאנסט טון ווענן סאלאמאן אסיפאוויטשן

— איך גיי באלד. איך וועל נאר רופן א שליטן, אז דו זאלסט אהיימפאָרן.

— איך זאג דיר נאכאמאל, ווענן מיר האסטו נישט וואס צו זאָרגן איך קאן אליין אכטונג געבן אויף זיך. ווען דו קאנסט עפעס טון פאר סאלאמאן אסיפאוויטשן, האט דיך גאט אליין צוגעשיקט.

— איך גיי זאפארט, ווו קאן איך דיך טרעפן?

— ביי סאלאמאן אסיפאוויטשן אין דער ווינונג. גיין, ביי אסיפ מאר־קאוויטשן אין דער ווינונג. זי באלאנגט שוין נישט צו אונדז.

— נעם א שליטן, פאפאטשקע, און פאר אהיים.

— גענוג! — איז דער אלטער געוואָרן בייז, און זיינע באקן האבן זיך אנגעבלאזן. — גיי! — און פאר זיך האט ער צוגעלייגט: געמאכט דעוואלוציעס און געבליבן א ייִנגל.

ביים יוסטיץ־קאמיסאר, אין דעם פאלאץ פון דעם געוועזענעם רו־סישן יוסטיץ־מיניסטער, פון וואנען עס איז ארויסגענאנגען די אומגע־רעכטיקייט פאר רוסלאנד, האט מירקין אנגעטראפן די קאָרידאָרן, אזוי ווי אין די אמאליקע אלטע צייטן, אנגעפאקט מיט ווארטנדע „בעטער". נאר דאסמאל זענען זיי געווען פון דער העכערער רוסישער געזעלשאפט. פרויען פון הויכע באאמטע, פון גרויסע קאפיטאליסטן, פון מיליטערלייט און אנדערע שטיצער פון דעם אלטן רעזשים, וואס די נייע אָרדענונג האט פארפאלגט.

קרובים זענען געקומען בעטן פארלייכטערונגען פאר זייערע נאָענ־

טע אין די תפיסות. די פרויען, נאָך אָנגעטון אין פאָרנעמען שוואַרץ, האָבן זיך אויפגעפירט פונקט אַזוי ווי די אַמאָליקע אומדערצויגענע „אינטערעסאַנטן". די צרות האָבן אַרויסגעקוקט פון די רויטע אויגן, און דאָס גע־מיט — פון די צעהיצטע פנימער. זיי האָבן זיך פונקט אַזוי ווי די פּראָסטע מוטערס פון די אַמאָליקע פּאַרפאָלגטע, נישט געשעמט אַרויסצוווייזן פאַר אַלעמען זייערע אומגליקלעכע, פאַרוויינטע פנימער. דאָ און דאָרט האָט זיך געהערט אַ ביטערער קרעכץ, וועלכער האָט געווירקט, פונקט ווי צווישן די פּראָסטע מענטשן, אָנשטעקיק. און עס האָט זיך באַלד דערהערט אַ פאַרשטיקט הוסטן און אַן אונטערגעדריקט שלוכצן.

דער יוסטיץ־קאָמיסאַר, אַ מטושטשער יונגערמאַן, וואָס האָט באַזעצט די דאָזיקע הויכע שטעל נאָר דערפאַר, ווייל זיין פּאַרטיי איז געווען די איינציקע, וואָס האָט זיך אָנגעשלאָסן צו די באָלשעוויקעס, און ער איז פון איר געוואָרן דעלעגירט, האָט נישט געוווּסט וואָס עס טוט זיך. פאַר־שטייט זיך, אַז מען האָט אים גאָרנישט אָנגעפרעגט, אָפּגעטון די שרעק־לעכסטע פאַרברעכן הינטער זיין רוקן. זיין אידעאַליסטיש געוויסן האָט אים געפּלאָגט, און ער איז דורך דעם געווען שטענדיק נערוועז.

אַז ער האָט דערהערט ווענן דעם אַדוואָקאַטס אַרעסט, איז ער פּשוט אויפגעשפּרונגען פון זיין שטול:

— ווער האָט זיך עס דערוועגט? איך האָב נישט אַרויסגעגעבן קיין באַפעל. דאָס האָט צו טון מיט גאָראָכאָוואַיאַ. זיי האָבן שוין נישט איינ־מאָל מיר אַזעלכעס אָפּגעטון. — און מיט אַ זשעסט פון אויטאָריטעט האָט ער געכאַפּט דאָס טעלעפאָן־רערל און זיך געהייסן פאַרבינדן מיטן קאָמי־סאַר גראַוויצקי:

— ווער איז דאָ יוסטיץ־קאָמיסאַר, איך צי איר? איך וועל נישט לאָזן אָפּטון אַזעלכע זאַכן הינטער מיין רוקן!

עס זעט אויס, אַז פון דער צווייטער זייט האָט מען זיך ווייניק וואָס דערשראָקן פאַר דעם אויטאָריטעט פון יוסטיץ־קאָמיסאַר. מען האָט אים געזאָגט עפּעס אַזעלכעס, פון וואָס דער יונגערמאַן איז געבליבן אָפּהענטיק. אַ פאַרלוירענער האָט ער געזאָגט צו מירקינען:

— זאָגט אַליין, וואָס זאָל איך טון? איך בין טאַקע יוסטיץ־קאָמי־סאַר, נאָר די רעוואָלוציע איז שטאַרקער פון מיר. איך קאָן מיר גאָרנישט

העלפן. נאָר אזוי ווייטער וועט עס נישט גיין. איך וועל עס באַריכטן צו מיין פּאַרטיי. מיר וועלן אַרויסטרעטן, איך וועל רעזיגנירן, — האָט ער געהאַלטן אין איין אָפּשרעקן.

מירקין האָט נישט געהערט זיינע סטראַשונקעס. ער איז שוין געווען אויפן וועג צו דער גאַראַכאָוואַיאַ.

אין הויז פון דעם פּעטראָגראַדער גראַדאָנאַטשאַלניק האָט ער נאָכמער אָנגעטראָפן וואַרטנדיקע מענטשן, ווי אין די פריערדיקע געביידעס. דאָס דאָזיקע הויז איז שוין געווען באַשאַפן פאַר צרות. אַזוי ווי אַמאָל, אין די אַלטע, גראַדאָנאַטשאַלניקעס צייטן, זענען די טרעפּ, די קאָרידאָרן די וואַרט־זאַלן געווען איבערגעשוועמט מיט אומגליקלעכע מענטשן. פאַרשידן זענען זיי דאָ געווען. רייכע, פאַרנעמער מיטלשטאַנד, און אויך אָרימע. ווי ביים יוסטיץ־קאָמיסאַר זענען אויך דאָ געווען מייסטנס פרויען. טייל זע־נען געווען אין שוואַרצן, אַנדערע אין געוועגלעכער בירגערלעכער קליידונג, און אויך אין אָרימע פאָלקס־טיכער. און ווי אומעטום, האָט אויך מירקין דאָ באַמערקט די אַנגסטיקע שרעק, וואָס קוקט אַרויס פון די רויטע אויגן, די נערוועזע צעהיצטע פּנימער, און ער האָט פאַרנומען די פאַרשטיקטע קרעכצן.

ער האָט נישט געקאָנט פאַרשטיין, וואָס דאָ טוט זיך, פונוואַנען עס נעמען זיך די שרעק און אַנגסט פאַר די אָרגאַנען פון דער רעוואָלוציע. עס איז דאָך זייער מאַכט? עס איז דאָך דאָס, וואָס זיי האָבן געוואָלט? ווער יאָגט דאָס אַריין דעם פּחד ביי בירגער פאַר דער רעוואָלוציע? און אפשר שטייען זיי פאַר מיין טיר אויך אַזוי אין מאָסקווע, מיט צעשראָקענע אויגן און מורמלענדיקע ליפּן? דאָס וואַרפט אָן אַ שרעק אויף מענטשן די מאַכט. אויב אַזוי, טאָ צו וואָס מאַכט? פאַרטיליקט זאָל ווערן יעדע מאַכט! — האָט ער אויסגעשריגן.

דער קאָמיסאַר פון דער הויפּטשטאָט איז געווען אַ יידישער יונגער־מאַן, וועלכער איז ערשט נאָך „אָקטאָבער" צוגעשטאַנען צו די באָלשעוויקעס, ווי פילע פון זיינס גלייכן. אַלס אַזעלכער, האָט ער זיך געוואָלט אויספיינען. דאָס היטל האָט שטענדיק געברענט אויף אים, ווי אויף יעדן גנב: אפשר איז ער נישט כשר גענוג? אַמאָל, פאַר די באָלשעוויקעס, האָט ער אַרויסגעוויזן אַ שוואַכקייט צו אידעאַליזם, — און כדי זיך און אַנדערע

צו איבערצייגן, אז ער האָט מיט זיין גאַנצער פאַרגאַנגענהייט איבערגע־האַקט, האָט ער, ווי אַ שיכור אין שיכרות, זיך אַריינגעוואָרפן אין דער פּאַרטיי. ער האָט גענומען אויף זיך די שווערסטע און שמוציקסטע שטיק־לעך אַרבעט און עס אויסגעפירט מיט אַן אכזריותדיקער קאַלטקייט, ווי ער וואָלט געוואָלט איבערצייגן אַלעמען אין זיין כאַראַקטער־שטאַרקייט.

פאַר די גרעסערע איז ער געלאָפן אויף אַלע פיר. פאַר קלענערע האָט ער, ווי יעדער פּחדן, ליב געהאַט אויסצושפּילן זיין קאַלטבלוטיקייט.

— אָ, חבר מירקין! זייער אַנגענעם זיך צו באַקענען. זעצט זיך, — האָט אים אויפגענומען אַ יונגערמאַן הינטער דעם ברייטן טאָפּלטן מאַהאָ־ני־שרייבטיש, און אָנגעוויזן פאַר אים אַ טיפן פאָטער־שטול. — מיט וואָס קאָן איך אייך דינען, חבר מירקין? — האָט געזאָגט דער יונגערמאַן מיט יענער זיכערקייט און זעלבסט־פאַרשטענדלעכקייט, ווי ער וואָלט זיין גאַנץ לעבן גאָרנישט אַנדערש געווען געטון, נאָר געוווינט געווען צו זיצן הינטער דעם טאָפּלטן מאַהאָני־שרייבטיש, אין דעם אומהיימלעכן גרויסן קאַבינעט, — דעם קאַבינעט, וואָס האָט אָנגעיאָגט אַ שרעק אויף גאַנץ פּעטראָגראַד. קיין איין מוסקול האָט זיך נישט באַוויגן אין זיין פּנים, אַזוי ווי עס וואָלט געווען פאַרהאַרטעוועט הינטער אַ פּאַפּירענער מאַסקע. די ליפּן זענען געווען גוט פאַרבונדן איבער זיינע ציין, און ער איז געווען גרייט צו הערן.

— פון ווען אָן אַרעסטירט מען דאָס ביי אונדז פאַר מיינונגען? ווע־מען קאָן דאָס שאָדן, וואָס אַן אַלטער, היסטערישער מאַן, וועמען די רע־וואָלוציע האָט אַראָפּגעוואָרפן פון בענקל, האָט זיך זיין מיינונג וועגן אונדז, אַז מען דאַרף אַזש אָננעמען אַזעלכע מיטלען? פאַרקערט, איך מיין, אַז אַזעלכע שריט — דאָס אַרעסטירן אַ פאַרביטערטן מענטש צוליב אַן אַרויס־געזאָגטער נאַרישקייט, קאָמפּראָמיטירט אונדז און ווייזט אַרויס אונדזער שוואַכקייט, אַזוי ווי מיר וואָלטן פאַר עפּעס מורא געהאַט.

דער יונגערמאַן האָט מיט אַ גוטמוטיקער צוגעשטימטקייט אויסגע־הערט רואיק מירקינס רייד. אויף זיינע טיף־פאַרשלאָסענע ליפּן האָט גע־שפּילט אַ קאַלט שמייכעלע, ווי ער וואָלט געוואָלט זאָגן:

דאָס אַלץ האָבן מיר שוין געהערט און מיר ווייסן. מיר הערן עס נאָר אויס צוליב העפלעכקייט.

— דער חבר מיינט אוודאי דעם ענין פון אדוואָקאַט האַלפּערין? דאַכט זיך, אויב איך בין זיך נישט טועה, אייערער א קרוב צי א מחותן? — זאָגט ער אין א רואיקן טאָן, אזוי ווי ער וואָלט דערביי גאָרנישט געמיינט, נאָר גלאַט אזוי.

— וואָס פאַרא חילוק, א קרוב אָדער נישט? איך ווייס, אז דער אד־וואָקאַט האַלפּערין האָט שטענדיק פאַרטיידיקט רעוואָלוציאָנערן. איך אַליין בין געווען ביי אים א העלפער, און איך ווייס גוט וועגן זיין טעטיקייט אין די צאַרישע צייטן.

— געוויס, געוויס. מיר ווייסן עס אַלע. דווקא צוליב דעם איז ער מער געפערלעך פאַר דער רעוואָלוציע, ווי יעדער אַנדערער. ווען א מענטש אָן א רעוואָלוציאָ:ערער רעפּוטאַציע דריקט אויס אין דער עפנטלעכקייט עפּעס אומפּאַסיקס קעגן דער ראַטן־מאַכט, האָט עס קיין איינפלוס נישט. מיר קאָנען זיך פאַרגינען עס צו איגנאָרירן. אָבער ווען א מענטש ווי אד־וואָקאַט האַלפּערין, וועלכן מען קען אַלס א פאַרטיידיקער פון רעוואָלוציאָ־נערע אידייען, אין די צאַרישע צייטן, ווי איר דריקט זיך אויס, חבר, ווען אזא מענטש מיט אזא רעפּוטאַציע זידלט פאַר אַלעמען, עפנטלעך, די רע־וואָלוציע און אירע אָרגאַנען, איז אזא מענטש פאַר אונדז געפערלעך. אזא מענטש מאַכט אַן איינדרוק אויף די מאַסן, באַקומט איינפלוס, צו זיינע מיינונגען הערט מען זיך צו. דאָס קאָנען מיר נישט פאַרשווייגן. מיר מוזן איינפלאַנצן ביי דער באַפעלקערונג אַכטונג און רעספּעקט צו דער ראַטן־מאַכט און אירע אָרגאַנען. צי מיינט דער חבר נישט אזוי? — ווענדעט ער זיך אין זיין רואיקער האַלטונג, מיט אַן איינלאַדנדיקן שמייכל, צו מירקינען.

פון וואַנען האָט ער גענומען די דאָזיקע האַלטונג? — טראַכט ביי זיך מירקין מיט באַוווּנדערונג, און זאָגט הויך:

— אויף וויפל מיר איז באַקאַנט, האָט דער אדוואָקאַט נישט באַליי־דיקט די ראַטן־מאַכט עפנטלעך. ער האָט נאָר אין אַן אויפגערעגטן צו־שטאַנד אויסגעדריקט זיין מיינונג פאַר אָסיפּ מאַרקאָוויטשן, וואָס איז געקומען רעקוויזירן זיין וווינונג, און וועמען דער אדוואָקאַט האָט גע־קענט פון די פריערדיקע צייטן אין א גאַנץ אַנדערער ראָלע. מען דאַרף דאָך נעמען אין באַטראַכט א צושטאַנד.

— אָ, — האָט דער חבר קאָמיסאַר נישט געקאָנט אויסהאַלטן זיין דואיקע מאַקטיק און איבערגעהאַקט מירקינען, — אָסיפּ מאַרקאָוויטש איז אונדזער אַ זייער באַגלויבטער מיטהעלפער. ער האָט שוין נישט איין דינסט באַוויזן פאַר דער רעוואָלוציע. און וואָס עס איז געווען פריער זיין טעטיקייט, אַרט אונדז נישט. מיר ווייסן, מיר ווייסן אַלץ, און מיר פרעגן אויך נישט ביי אַנדערע, וואָס זיי האָבן געטון פאַר „אָקטאָבער". די רעוואָלוציע באַדאַרף מענטשן, און דער, וואָס וויל אונדז דינען, איז אונדז ווילקאָמען.

— אַלזאָ, מיט וואָס קאָן מיר דער חבר העלפן אין אַדוואָקאַט האַלפּערינס ענין? איך זע, אַז אַ פיל־קעפּיקער עולם וואַרט אין דרויסן אויפן חבר און איך וויל אים נישט באַרויבן זיין צייט.

— ליידער, מיט גאָרנישט. דער ענין געפינט זיך נישט מער ביי אונדז אין די הענט. ער געפינט זיך אין די הענט פון דעם קאָמיטעט פון פאַרטיידיקער פון דער רעוואָלוציע. חבר מאַרעק האָט דערמיט צו טון.

מירסין איז בלייך געוואָרן ביים דערמאָנען דעם נאָמען. ער האָט פאַרביסן די ליפּן און געוואָרפן די דאָזיקע ווערטער ווי ער וואָלט געוואָלט סטראַשען:

— אויב אַזוי, בלייבט מער גאָרנישט איבער, נאָר זיך צו ווענדן צו „סמאָלנע". אין „סמאָלנע", ווייס איך, האָט נישט איינער צו פאַרדאַנקען זיין קאָפּ דעם אַדוואָקאַט האַלפּערין, וואָס ער האָט מיט זיין פעיקייט און צונג זיי אַרויסגעראַטעוועט פון דער צאַרישער תליה. כאָטש חבר ט... אַזעלכע זאַכן געדענקט מען.

ביי די ווערטער „סמאָלנע", „חבר ט.", איז דער חבר קאָמיסאַר געוואָרן ערנסט. אַ קאַלטע בלייכקייט האָט זיך אויסגעצויגן איבער זיין פּנים. ער האָט נאָך שאַרפער און שטאַרקער פאַרשלאָסן זיינע ליפּן, און זיין שטערן האָט זיך אָנגעהויבן צו רונצלען:

— נאָך וואָס באַאומרואיקן „סמאָלנע", — האָט זיך אָנגערופן דער קאָמיסאַר, — וועגן אַז איינצלנעם מעיטש? דער חבר ווייסט אַז „סמאָלנע" איז איצט שרעקלעך פאַרנומען מיט די פרידנס־פאַרהאַנדלונגען אין בריסק. נאָך וואָס זיי פאַרדרייען די קעפּ מיט אַן איינצלנעם מעיטש? לאָז מיר דער חבר לאָזן זיך איבערלייגן.

דער קאָמיסאַר האָט געקנייטשט דעם שטערן און עפּעס געקלערט. מירקין האָט אים, צוליב דעם שטראַל האָפענונג, נישט געוואָלט אָפּענט־פערן.

— איך קום באַלד. זאָל זיך דער חבר אויפהאַלטן אַ מינוט.

ער איז אריין אין אַן אַנדער צימער און געזוימט זיך אַ מינוט פינף. פּלוצלינג האָט מירקין, ווען ער איז געבליבן אַליין, באַמערקט אַ פּאָר אויגן ארויסגלאַנצן פון אַ ווינקל און באַטראַכטן, אָפּוואַרטנדיק, יעדע באַ־וועגונג זיינע. ער האָט זיך אומגעקוקט און באַמערקט ערשט איצט, אַז זיי זענען נישט געווען אַליין: צו זייער געשפּרעך האָט זיך צוגעהערט אַ דרי־טער, וואָס מירקין האָט נישט געקאָנט זען ווי ער זעט אויס, ווייל ער איז געזעסן פאַרשטעקט אין טונקלסטן ווינקל.

אין אַ ווייל אַרום איז דער חבר קאָמיסאַר אַריינגעקומען מיט אַ פריי־דיק־שמייכלדיק פּנים און געזאָגט מירקינען:

— איר האָט גליק. איך האָב זיך נאָר־וואָס דורכגערעדט מיט די חברים. פאַר אונדז איז עס אויך זייער אומאַנגענעם. דער חבר פאַרשטייט. אַ מע טש מיט אַ רעפּוטאַציע. פאַרטיידיקט רעוואָלוציאָנערן. עס איז זייער, זייער נישט אַנגענעם. ווען דער חבר וועט נעמען אויף זיך די פאַר־אַנטוואָרטלעכקייט פאַר אים, וועלן מיר מיט פאַרגעניגן ארויסגעבן דעם אַדוואָקאַט.

— דער בעסטער אויסוועג וואָלט געווען — אים צו געבן אַ פּאַס און ארויסצולאָזן אין אויסלאַנד, — זאָגט מירקין.

— דאָס וועלן מיר נאָך זען. דער בעסטער אויסוועג וואָלט געווען, ווען דער חבר קאָן אים אַגיטירן, אַז ער זאָל אַריבער אויף אונדזער זייט.

— דאָס וועלן מיר אויך זען, — זאָגט מירקין אַ פריילעכער. — איך וועל עס יעדנפאַלס פּרובירן.

— טוט דאָס, חבר, — פאַלט אריין אין דער זעלבער פריילעכער שטימונג דער חבר קאָמיסאַר.

— ווו איז ער? — פרעגט ענדלעך מירקין.

— איר קאָנט אים גלייך מיטנעמען. איך האָב שוין געגעבן דעם באַ־פעל אים ארויסצוגעבן.

דער טעראָר האָט זיך נאָך נישט אָנגעהויבן.

עס איז אָבער נישט געווען אזוי לייכט ארויסצוקריגן דעם אדוואָקאַט האַלפּערין פון גראדאָנאַטשאַלניקס תפיסה, ווו ער איז געזעסן, צייט חבר אָסיפּ מאַרקאָוויטש האָט אים, אין נאָמען פון פּעטראָגראדער קאָמסאַר, ארעסטירט. דער אדוואָקאַט האָט פּשוט נישט געוואָלט פאַרלאָזן זיין קע־לער־צעלע, און סאָלדאַטן האָבן געמוזט דערצו באַנוצן כוח. ער האָט גע־האַלטן אין איין זידלען, אין איין שיטן קללות אויף דער סאָוויעטישער מאַכט, און ער האָט זיי גערופן מיט די שרעקלעכסטע נעמען:

— נאַ, שיסט מיך! שיסט, שטעלט־צו צום ווענטל! — האָט ער אָנ־געוויזן אויף זיין ברוסט.

מירקין האָט זיך זייער ערנסט דערשראָקן איבער זיין צושטאַנד, וואָס האָט געזאָגט עדות אויף אַ צעמישונג, און נאָך איבער די זידל־ווערטער פון אדוואָקאַט, וואָס האָבן געקאָנט ארויסברענגען די סאָלדאַטן פון זייער געדולד. ער האָט געפּרוווט די אויפרעגונג פון אדוואָקאַט באַגאַטעליזירן און אויסלאַכן. ער האָט אָנגעוויזן די סאָלדאַטן מיט אַ ווונק און אַ ווייז אויפן שטערן, אַז דער אדוואָקאַט איז נישט ביים ריכטיקן שכל. מירקינען האָט דער אדוואָקאַט נישט געוואָלט געבן די האַנט און האָט אים אָנגערופן פאַר אַלע „פּאָדליעץ", אויף וואָס מירקין האָט גוטמוטיק צוגעשמייכלט, און מיט זיינע שטאַרקע הענט גענויט דעם אדוואָקאַט אריינצוגיין אין שליטן, מיט וועלכן ער האָט אים אָפּגעפירט אהיים צו זיך אין דער וווינונג.

עס איז שוין געווען נאַכט. זיי האָבן געפונען דעם פאָטער זיצן אין זייער שטיבל איינזאַם, אַליין און וועגן עפּעס נאָכקלערן. פאַרשטייט זיך, אַז דער אַלטער מירקין האָט זיך זייער דערפרייט מיטן אדוואָקאַטס צו־ריקקומען, און פאַר גדולה האָט ער אפילו אָנגעהויבן רעדן צום זון:

— איצט וואָלט געווען דאָס גלייכסטע, ווען דו קאָנסט פאַר אים ארויסקריגן אַ פּאַס צו פאָרן קיין אויסלאַנד.

— און מיט דיר וואָס וועט זיין? וואָס פאַרא פּלענער האָסטו, פּאַ־פּאָטשקע? — האָט מירקין געפרעגט דעם פאָטער.

אין פאָטער האָט זיך צוריק דערוועקט זיין שטאָלץ. ער האָט אָפּגע־מאָסטן דעם זון מיט אַ בליק פון אויבן ביז אראָפּ, און אים אָפּגעענטפערט:

— איך בין נישט געוווינט, אַז יינגלעך זאָלן זיך פאַר מיר זאָרגן, און

נאָך דערצו אַזעלכע, וואָס האָבן זיך ווייניק־וואָס אינטערעסירט מיט מיר ביז איצט. דו גיי צו דיינע, מיט וועלכע דו האָסט זיך פאַרבונדן! איך קאָן זיך אַליין אַן עצה געבן, אַפילו קעגן דיינע.

— איך וועל דיך נישט אָפּלאָזן, — זאָגט מירקין, און קוקט פאַר־עקשנט דעם פאָטער אין פּנים אַריין.

— דו ביסט אַ רעוואָלוציאָנער, איך בין אַ בורזשוי. ווי אַזוי קאָנסטו זיך אינטערעסירן מיט מיר? — זאָגט דער פאָטער אין אַ שפּאָטישן שמייכל.

— דאָס מאַכט נישט אויס. איך בין אָבער דיין זון.

— עקזיסטירן דען ביי אייך פאַמיליע־באַציאונגען? — איך האָב געמיינט, אַז נישט.

— ווי ביי וועמען, — ענטפערט אָפּ מירקין און קוקט דעם אַלטן רו־איק אין פּנים אַריין.

דער אַלטער האָט זיך עפּעס איבערלייגט:

— נו, דאָס וועלן מיר נאָך זען. דערווייל גיי צו דיינע. אַז מען טוט אַ זאַך, דאַרף מען זי טון בשלימות. — און מירקין האָט דערפילט צום ערשטן מאָל, זינט אַ לאַנגער צייט, זיין פאָטערס פליישיקע האַנט אין זיינער, וועל־כע איז איצט געווען שלאַבעריק און קאַלט.

הינטער דער טיר, אינעם קאָרידאָר, האָט מירקין אָנגעטראָפן דעם יונגנמאַן אָסיפּ מאַרקאָוויטש, וועלכער האָט דורך דעם שליסל־לאָך נאָכ־שפּיאָנירט און זיך צוגעהערט צום געשפּרעך, וואָס פאָטער און זון האָבן געפירט. מירקין האָט אים קוים געדענקט פונעם פליכטיקן זען אַמאָליקע יאָרן. דער יונגערמאַן איז איבעריקנס געווען אַזוי פאַרענדערט, אַז מירקין וואָלט אים סיי־ווי־סיי נישט דערקענט.

— וואָס האָט איר צו זוכן דאָ? — פרעגט אים מירקין אַן אויפגע־רעגטער.

— וואָס מיך אינטערעסירט! — האָט אים אָפּגעענטפערט דער יונ־גערמאַן רואיק, און געקוקט חוצפּהדיק מירקינען אין פּנים אַריין.

— צו פלייסיק, חבר.

— נאָך נישט גענוג פלייסיק פאַר דער רעוואָלוציע! — האָט אים דער יונגערמאַן אָפּגעענטפערט דרייסט.

— וואָס זענט איר געווען פאַר „אָקטאָבער"? — פרעגט אים מיר־קין.

— וואָס איז דער חילוק וואָס איך בין געווען? איצט בין איך דאָס!

— ווייזט דער יונגערמאַן די רויטע פּאַרטיי־לעגיטימאַציע פון זיין בוזים־טאַש. — און איר, חבר? — פרעגט מירקינען דער יונגערמאַן.

מירקין האָט אים נישט געקאָנט ענטפערן. ער האָט נישט געהאַט די רויטע פּאַרטיי־לעגיטימאַציע. ער האָט אים געלאָזט שטיין אָן אַן ענטפער און איז אַרויס פון דער וווינונג.

אויף מאָרגנס האָט ער זיך צוריקגעקערט קיין מאָסקווע. אין הארץ האָט ער דערפילט אַ פּוסטקייט, אין קאָפּ — אַ כאַאָס.

קאַפּיטל 7

די גרויסע אילוזיע

אין סמאָלנע, אין זיין גרויסן צימער, וואָס איז געווען באַוואַכט פון רויטע גווארדיסטן און סאָלדאַטן, איז געזעסן ביי זיין אַרבעטס־טיש דער מאַן מיט דער גלאַנציקער ליסינע. ער האָט געהאַלטן זיין מידן, שווערן קאָפּ אָנגעלענט אויף זיין האַנט; און מיט דער צווייטער, נישט דענקענ־דיק און נישט וויסנדיק, וואָס ער טוט, האָט ער אָפּגעקרישלט שטיקלעך ברויט פון אַ לעבל, וואָס עמיצער האָט אַוועקגעלייגט אויף זיין טיש, — נעקייעט און געקלערט.

דאָס צימער איז נאָך פול געווען מיט עלעקטרישע שטראָמען, וואָס דער חבר ט., וועלכער איז ערשט אַרויס, האָט עס אָנגעצונדן מיט זיין ברענענדיקער ענערגיע. מיט זיין טויזנט גראַדיק אָנגעהיצטן טעמפּעראַ־מענט האָט ער איינגעטענהט מיטן „פירער" און אויפגעוויזן: אַז מען מוז דווקא און דורכאויס אָפּוואַרטן, נישט אָננעמען די שווערע באַדינ־גונגען פון בריסקער פרידן, ביז די דייטשן וועלן די רוסישע אַרמיי אָנ־גרייפן, כדי עס זאָל פאַר דער גאַנצער וועלט קלאָר ווערן, אַז די סאָוויע־טישע מאַכט „איז דורך געגעראַל האָפמאַנס שווערד געצוווּנגען געוואָרן אָנצונעמען די דיקטירטע תנאים". און דאָ האָבן די דייטשן נאָך פאַרן

טערמין איבערגעריסן דעם וואפנשטילשטאנד. זיי האָבן געלאָזט וויסן, אַז זיי געפינען זיך אין קריג מיט רוסלאַנד.

זיי האָבן אויסגעלאָדן מחנות זעלנער אין פינלאַנד. זיי הרגענען אויס און פילן אָן די טורמעס מיט פינלענדישע אַרבעטער. פון מינוט צו מינוט וואַקסט זייער אַפּעטיט. וואָס אַמאָל מאַכן זיי שווערער די פרידנס־באַדינגונגען. מען הייבט אָן צו גלויבן, אַז זיי מיינען נאָר מלחמה, ווילן אפשר זיך גאָר פאַרשטענדיקן מיט די „פאַרבינדעטע" און שליסן דעם וועלט־שלום אויפן חשבון פון רוסישן פּראָלעטאַריאַט, ברענגען אַ קרבן אויפן מזבח פון וועלט־אימפּעריאַליזם די רוסישע רעוואָלוציע. דאָ האָט זיך צעפלאַמערט דער מלחמה־גייסט ביי די חברים פון צענטראַל־קאָמיטעט". מיט ליידיקע הענט כאָטש, אַבי ווייטער פירן דעם קריג. אָנגעמען כאָטש די הילף פון דער אימפּעריאַליסטישער „אַנטאַנטע". פון פראָנט קומען אָבער אָן יעדן טאָג דעפּוטאַציעס פון סאָלדאַטן, אַז ווען מען וועט נישט שליסן דעם פרידן, וועלן זיי גיין אויף מאָסקווע און מיט באַגנעטן צווינגען אונטערצושרייבן די דייטשע באַדינגונגען.

נאָר מיטאַמאָל רייסט דער מאַן מיט דער ליסינע איבער די טרויעריקע מחשבות. ער ווארפט אַרויס פון זיין קאָפּ די אַלע אומאַנגענעמע זאָרגן, וואָס ליגן ווי שווערע זעק אויף אים. עס איז אָבער ווי זיין אויסגעהאַמערטער מוח, וועלכער איז תמיד געוווינט צו גיין אין שפּאַן פון לאָגישער רעאַלקייט, האָט זיך אויסגעשפּאַנט און איז אַנטרונען אין קילנדיקן אָפּרו־שאָטן פון אַבסטראַקציע. אפשר איז עס אויך געווען דער איינדרוק פון ווינטערדיקן שנייאיקן פאַרנאַכט, וואָס האָט אַריינגעקוקט דורכן פענצטער, מיט זיין טרויעריק־אומפאַרשטענדלעכער שיינקייט, און וועלכע האָט אים געבראַכט אויף די אויסטערלישע נישט־געוווינטע געדאַנקען.

אָנגעהויבן האָט עס זיך דערפון, וואָס ער האָט געקלערט וועגן דעם, פאַרוואָס די חברים פון „צענטראַל־קאָמיטעט" זעען די סיטואַציע נישט אַזוי קלאָר ווי ער? פאַרוואָס פאַרשטייען זיי נישט די לאַגע, אַז דאָס זעלבע, וואָס האָט ביי אונדז געטראָפן, מוז היינט אָדער מאָרגן זיך איבערחזרן ביי זיי, ביי די דייטשן. פאַר דעם גאַנג פון דער רעוואָלוציע — וואָס פאַרא חילוק קאָן עס זיין, אויב מיר וועלן די דייטשן איבערלאָזן אַ שטיקל אוקראַינע מער אָדער ווינציקער, פינלאַנד אָדער עסטלאַנד. אויב

ווי לאנג? דאס, וואס איז געשען ביי אונדז, איז נישט קיין דורכגייענדי־קער צופאל. די מלחמה האט געבראכט די רעוואָלוציע.

אָבער דער גאנג פון די געשעענישן, די אומשטענדן, די קאפּיטאַ־ליסטישע אָרדענונג האט דאך געמוזט ברענגען צו דער וועלט־קאטאס־טראָפע. א געבונדענע פון איר גורל איז זי, די קאפּיטאליסטישע וועלט, געלאָפן קעגן איר אייגענעם ווילן אין דעם אָפּגרונט, וואס זי האט גע־גראָבן פאר זיך, כדי זיך אליין צו טויטן און אָפּצורייניקן דאס פעלד פאר דער קומענדיקער וועלט־רעוואָלוציע. דאס, וואס איז געשען, איז דאך נישט קיין קאפּריז פון צופאל — נאָר פון פריער באשטימטע טריט פון דעם שטענדיקן גאנג פון וועלט־פּראָצעס. אויב אזוי, צו וואס ווייטער בלוט פארגיסן? צו־וואס אָפּנייגן אט דעם „וועלט־פּראָצעס" אויף זייטי־קע נאציאָנאליסטישע וועגן, צוליב א שטיקל אוקראינע אָדער פינלאנד? סיי־ווי־סיי איז עס נאָר אויף א קליינער ווייל. ווער וועט זיך דערנאָך רעכענען, אויב מיר האבן געהאנדלט פּאטריאָטיש צי ניין? דאס זענען דאך אלץ באגריפן פון פארגאנגענע וועלטן. אין פּנים פון דער וועלט־רעוואָלוציע — וואס פארא באדייט האט עס? דער פּראָלעטאריאט פון מאָרגן וועט שוין דורכקומען צווישן זיך, ער וועט שוין נישט מער צע־טיילן די וועלט אין טעריטאָריעס. איין טאָג פון ארבעטנדן סאָציאליזם העלפט מער אונטערגראָבן דעם פונדאמענט פון דער בורזשואזיע, איידער א יאָר זיגרייכע מלחמה. דאס איז דאך אזוי קלאָר, ווי צוויי מאָל צוויי. פארוואס זעען זיי דאס נישט איין?

די געדאנקען האבן אים געבראכט צו פארקלערן זיך (אין דער ווינ־טער־פארנאכטלעכער שטימונג, וואס האט געהערשט אין זיין צימער) וועגן דעם, וואס איז אייגנטלעך לאָגיק? די „פיר" פון „צוויי מאָל צוויי" איז א רעזולטאט פון לאָגישער באנעמונג. גוט. אָבער פארוואס איז צוויי מאָל צוויי — פיר? ווער האט עס איינגעפאסט אזוי אין דעם רעמל אריין?

זיין מוח, ווי א מיל, האט אלע אריינפליסנדע געדאנקען איבערגע־מאָלט אויף מעל פאר דער „סאָציאלער רעוואָלוציע". האט ער אויך באלד דעם אבסטראקטן געדאנק, ווי א פארבלאָנדזשעט קערנדל, אריינגעכאפּט צווישן זיינע געהירן־רעדער און געמאָלן אים: פונוואנען נעמט זיך די גייסטיקע אומגלייכהייט ביי מענטשן? זענען די אורזאכן צו זוכן אין

די זעלבע סיבות ווי די פיזישע חילוקים? ווערן זיי ארויסגערופן פון אומשטענדן (ווי די פיזישע — דורך דערנערונג), דורך דערציאונג? אדער איז עס א טיפערע, עפעס אן אומאפהענגיקע סיבה, וואס באשענקט און טיילט איין דעם אינדיווידואום מער, און יענעם ווינציקער פעאיקייטן?

פונקט אזוי ווי א פרומער ייד, וואס אנטלויפט ווי פון אן אומגליק פון אן אנטקעגנגעקומענער שיינער פרוי, אויס מורא, אז זי זאל אים, חלילה, נישט ברענגען צו א נסיון, אזוי האט ער, דער „פירער", באלד אויסגעמיטן דעם געפערלעכן געדאנק. „דער גייסטיקער צושטאנד איז פונקט אזוי ווי דער פיזישער, — האט ער זיך באלד געזאגט, — א רע־זולטאט פון אומשטענדן. די ארימע זענען נישט צוגעלאזט געווארן צום פעטן טאפ, — צו די וויסנשאפטן. מען האט זיי געהאלטן אין דער פינצ־טער, כדי צו קאנען איבער זיי הערשן. פון דאנען נעמען זיך די גייסטיקע אונטערשידן. מען וועט עס דארפן אויסגלייכן — א דור אוניווערסיטעט פאר ארבעטער־ און פויערים־קינדער, א דור פינצטערניש פארן נאכקום פון דער ווייס־הויטיקער בורזשואזיע, און דער חשבון וועט זיך אויס־גלייכן.

איז עס געווען די שולד פון דער פארנאכטלעכער שטימונג, וואס האט געהערשט אין צימער, פון וועלכער דער פירער האט זיך מיטאמאל געלאזט פארכאפן? צום ערשטן מאל האט דער חשבון נישט געשטימט. זוי א מכשפה פון די מיסטישע שלייערס האט זי ארויסגעבראכט אומגע־וועגלעכע געדאנקען, אן אומקלארע אידייע האט אנגעהויבן צו בלאנדזשען אין דעם פרעמדן שטח פון מאטעריאליסטישן געדאנקען־גאנג אין „פי־דערס" קאפ: עפעס וועט זיך דאך נישט לאזן די מענטשן ארויסווארפן זוי קנעפלעך פון א מאשין. ערגעץ־ווו מוז דאך ווירקן אן אומפארשטענד־לעכער כוח אין די טיפע פארבארגענישן פון מענטשלעכן גייסט, וואס לאזט זיך נישט קאנטראלירן. און צום ערשטן מאל האט ער אנגעהויבן צו צווייפלען, אויב עס וועלן זיך לאזן אויסגלייכן די מענטשלעכע מוחות דורך אומשטענדן און דערציאונג. צי וועלן נישט תמיד זיין קליגערע און נארישערע, שטארקערע און שוואכערע, לייכט־באנעמענדיקע און שווער־באנעמענדיקע? און ווער קאן גאראנטירן, אז די אינדיווידואומס וועלן נישט אויסגוצן זייערע נאטירלעכע באגאבונגען פאר זייערע אייגענע צוועקן? די סאציאלע ארדענונג וועט זיין די וואג און די מאס, וואס וועט

אָפּהיטן דאָס גלייכגעוויכט, רעגעלן, אז איינער זאָל נישט אויסנוצן זיינע פּעאיקייטן אויפן חשבון פון צווייטן. נאָר פאַרן נוץ פון אַלעמען. מיט די פיזישע קרעפטן וועלן מיר האָבן אַ מעגלעכקייט צו קאָנטראָלירן, מיר וועלן פאַרטיילן די אַרבעט לויט די כוחות. אויך די גייסטיקע אונטער־שיידן, אויף וויפל זיי וועלן זיך אַנטפּלעקן, וועלן מיר אויך דורך אונ־דזערע געזעצן און אויספיר־אָרגאַנען קאָנען האַלטן אין שפּאַן. אָבער וואָס וועט זיין די טרייב־קראַפט, דער אינערלעכער דראַנג, אַרויסצוברענ־גען די לעצטע אַרבעטס־מעגלעכקייטן, די פעאיקייטן און באַגאַבונג פון די יחידים, אַזוי ווי עס איז געווען דער אייגן־נוץ און דער ענאָאיסטי־שער דראַנג אין דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדענונג? און מיט וואָס פאַרא כוחות וועלן מיר זיין ביכולת צו קאָנטראָלירן די פעאיקייטן פון די יחי־דים, אַז זיי זאָלן זיך נישט אָנזאַמלען אין זייערע געהיימע צעלן פאַר אייגענע פּערזענלעכע אַמביציעס? וואָס פאַרא „שכר ועונש" האָבן מיר צו פאַרטיילן, ווי די אַמונה האָט עס געטון מיט אויסטראַכטן די צווייטע וועלט? דער העכערער גענוס פון בשותפותדיקער פרייד, וואָס ליגט אין קאָמוניזם? איז עס דען אַ קוואַל, וואָס קאָן אָנטרינקען מיט פּרוכטבאַר־קייט דעם רבים? אונדזער אידייע אויף איר אמתן וועג פון רעאַלע זאָרגן האָט פאַרטריבן מיט רעכט יעדן וואַקלענדיקן מיסטיציזם, נישט צוגע־לאָזט קיין צווייפלהאַפטן אידעאַליזם פון די אויסדערוויילטע. ער האָט נאָר געלאָזט אָרט פאַר דעם אמתן גלויבן אין מענטשלעכן מאָראַלישן כוח, וואָס יאָגט אים אויפן וועג פון זעלבסטבאַפרייאונג, פון אויסלייז פון אַלע פאַרשקלאַפונגען, וואָס זענען אויסגעוואַקסן אויף זיין וועג אי־בער אַלע דורות, — אויפצולייזן זיך אין קאָמוניזם.

אָבער וואָס זענען די מאָראַלישע כוחות? פונוואַנען נעמען זיי זיך? צי זענען זיי איינגעבוירענע קאַרדינאַלע אינסטינקטן אין יעדן יחיד, נאָר אָפּגעלענקט געוואָרן דורך פאַלשע נביאים, אויף אַנדערע צוועקן, — אויף עבודה־זרות, פאַרן צאַר, פאַרן פאָטערלאַנד, פאַר פאַלשער אמונה? און ווען די באַצוועקונג ווערט באַשיינט מיטן אמתן ליכט, ברעכן אויס די מאָראַלישע כוחות? אָדער איז עס נאָר אַ צוגעוווינטקייט — דורך דער־ציאונג? אינדעראמתן זענען גאָר נישטאָ קיין מאָראַלישע כוחות. מיר בלאָנדזשען אין אַ פינצטערניש מיט ליידיקע הערצער. טויטע מאַשינען,

וועלכע דערהאַלטן אין זיך אַביסל פיזישע חיות, אַזוי לאַנג ווי עס וואַ־רימט די הייצונג, די נאַרונג?

דער איינציקער עכטער אינסטינקט איז דער עגאָאיזם. דאָס איז די טרייב קראַפט פון אונדזער וועלט. אַלעס איבעריקע איז איינרעדעניש. עס איז נישטאָ קיין שיעור צו מענטשלעכער כיטרעקייט, צו די קאָמבי־נאַציעס, וואָס ער טראַכט אויס, ווי אַזוי זיך אָנצוזאַמלען שפּייז. איינע פון זיינע כיטרעקייטן האָט ער פאַרקליידט אין אַ „מאָראַלישן כוח", כדי אַזוי אַרום צו געווינען פאַר זיך מאַכט — שפּייז. אינדעראמתן איז אונ־טער דעם גאָר נישטאָ. ביי דער ערשטער געלעגנהייט, ווען די רוט פון „שכר ועונש", וואָס דער גלח האָט געהאַלטן איבער אים, אָדער אונדזער איינענער קאַנטשיק — די „רעוואָלוציע" וועט אַביסל אָפּגעלאָזט ווערן, — וועט דער מענטש צוריקפאַלן צו זיין בהמהשן אינסטינקט, און אַלץ וועט בלייבן ביים אַלטן. „איינגנטלעך, זענען מיר פּונקט אַזוי, ווי די אַלטע גלחים, — זאָגט זיך דער „פירער" אין זיין פאַרלוירנקייט. — זיי האָבן דערהאַלטן דאָס פאַלן פון מענטשלעכן חומר מיט „שכר ועונש" אויף יענער וועלט, ביז זיי זענען אַליין געפאַלן מיט אים. מיר פּרוון אים אויפהאַלטן מיטן מאָראַלישן כוח פון קאָמוניזם, וואָס מיר האָבן צעטיילט אויף דער וועלט, — ביז עס וועט קומען אַן אַנדערע אידייע און וועט איבערנעמען די מאַסע פון אונדזערע הענט, זי אויפצוהאַלטן מיט דעם כוח פון אַן אַנדערן מאָראַלישן ווערט. אויב אַזוי, צו וואָס ווידער דאָס אויפהאַלטן? פאַרוואָס נישט לאָזן איינגאַנצן פאַלן אין תהום־אַריין, ווען עס איז נישטאָ קיין אינערלעכער, דויערנדער כוח, וואָס טראָגט זיין ווערט אין זיך אַליין, צו וואָס ווידער דאָס גאַנצע? לאָזן זיי זיך צעפלייצן אין זייער עגאָאיסטישער יאָגעניש, ווי די חיות. צו וואָס אונטערשטעלן די פּלייצע, אַז סיי־ווי־סיי ציט עס אַראָפּ צום אייביקן נידער...

די הויט איבער זיינע ברייטע, אַרויסשטאַרצנדיקע באַקן־ביינער האָט אָנגענומען אַ ליים־טונקעלן קאָליר. די אויגן האָבן אים אָנגעהויבן פאַרוואָלקנט ווערן, ווי עס וואָלט געפאַלן איבער זיי אַ טוי. ער איז מיד געוואָרן און שלעפעריק.

אין דעם האָט ער דערפילט, ווי אַ ווינט יאָגט אים אונטער. די טיר האָט זיך אויפגעעפנט אין דער שטיל, און לייכט ווי אַ קאַץ, האָט זיך

אריינגעשארט, מיט שטילע טריט, א מאטראז. דער בלאנדער יונג האט אין דער שטיל אוועקגעשטעלט א גלאז טיי פארן „פירער".

— איר זיצט אין דער פינצטער, חבר? אפשר מאכן ליכט? — זאגט ער מיט א פארזארגטער שטימע, פון וועלכער מ'פילט ארויס די געטריי־שאפט צום פירער.

— מ'דארף נישט, איך רו אביסל.

— זיי ווארטן שוין הינטער דער טיר מיט פאפירן.

— זאגט די חברים, ביז נאך דער זיצונג פון צענטראל־קאמיטעט זאלן זיי מיך לאזן צורו.

— גוט, חבר, — זאגט דער מאטראז און פרוווט גיין מיט צוריק־טריט אויף די שפיץ־נעגל.

— ווארט נאר א מינוט, חבר, — זאגט דער פירער פלוצים.

דער מאטראז האט זיך אויסגעצויגן, ווי א סטרונע, און איז גע־בליבן שטיין, ווי פאר אן אדמיראל. דער מענטש מיט דער גלאנציקער ליסינע האט זיך אויפגעהויבן פון זיין שטול, צוגעגאנגען צום מאטראז, ארויפגעלייגט ביידע הענט אויף דעם מאטראזס אקסלען, פארקנייטשט די הייטלעך, טיף און לאנג אריינגעקוקט אין דעם יונגס אויגן.

דער מאטראז, וואס האט זיך פון ערשטן טאג אן, צייט ער האט געטראפן דעם „פירער" (אין די רעוואלוציאנערע טעג) זיך איינגאנצן אים אוועקגעשאנקען, געגלויבט אין אים ווי אין א גאט, האט דעם פירערס בליק חיהש געטריי, אוממענטשלעך בלאנדזשענדיק אפגעענטפערט. דער „פירער" האט זיך אראפגעלאזט אין די טיפענישן פון די ים־אויגן, ווי ער וואלט וועלן דערגרייכן זייער באדנלאזן אפגרונט.

— נו, וואס, חבר, איר גלויבט, אז מיר וועלן דאס אלץ טאקע דורכ־בייסן? — פרעגט אים, פלוצים, דער „פירער".

— אזוי ווי אין גאט! — שרייט אויס דער מאטראז. — ער פאר־פארכאפט פריצייטיק דאס שרעקלעכע ווארט, וואס האט זיך אים ארויס־געגליטשט פון צונג, וויל עס צוריקנעמען, און ווערט דעריבער רויט. דער „פירער" באמערקט עס נישט.

— זיי דריקן אונדז, די אימפעריאליסטישע, דייטשע גענעראלן. מיר האבן גרויסע שוועריקייטן, — זאגט דער פירער.

— א רוח אין זייער באבען, — ענטפערט־אפ דער מאטראז מיט א

פארזאָרגטער מינע, — „ניטשעוואָ", אַלצדינג אַריבערקומען, און מיר וועלן דערגיין, חבר.

— ווען וועט עס אָבער זיין? — פרעגט דער פירער.

— דאָס ווייס איך שוין נישט. דאָס ווייסטו. נו, וואָס דו וועכט אונדז הייסן, וועלן מיר אַלצדינג טון, די וואַנט דורכזעצן — אַ רוח אין זייען באַבען!

— אַ דאַנק אייך, חבר! — און ער דריקט דעם מאַטראָז ווארים די האַנט.

— יאָ, און זאָגט דער חברטע סעקרעטאַרין, אַז זי זאָל מיר אַריינ־ברענגען די פּאַפּירן אונטערצושרייבן.

די איינציקע שוואַכע מינוט, וואָס דער פירער האָט געהאַט פאַר דעם גרויסן נסיון פון בריסקער פרידן, איז פאַרשוווּנדן. אויף דעם גרונט פון מאַטראָזס וואַסערדיקע אויגן האָט ער געפונען דעם גלויבן. זיין ברייט־קנאָכיק פּנים האָט זיך מיטאַמאָל אויסגעלייטערט און באַשטראַלט געוואָרן פון אַן אינערלעך גליק. ער איז גייסטיק שיין געוואָרן, ווי דאָס געזיכט פון אַ גרויסן מוזיקער בשעת עקסטאַז. זיינע אויגן זענען אַרויס־געקראָכן פון די לעכער און שוואַרץ־פויגלדיק געלויכטן. איבערן אומ־ענדלעכן שטערן איז געשטאַנען אַ גלאַנץ. און פרייליך האָט זיך אָפּגע־שפּיגלט די שיינענדיקע לוסינע אין לאָמפּ. ער איז געזעסן אַ באַפליגלטער ביי זיין טיש, פאַרטראַכט זיך אין די פּאַפּירן, וואָס זענען געלעגן פאַר אים. זיינע אויגן האָבן אַ חוץ די שוואַרצע אותיות געזען וועלטן...

עס האָט זיך פאַר אים אויפגעעפנט דער וועג קלאָר ווייט, פון די ערשטע אָנהייבן ביז אין די לוכטיקע ענדן אַריין. אַלץ, וואָס איז געשען ביז איצט, איז נישט געווען קיין באַנדזשנדיקע זיגזאַגן, נאָר פעסטע אויסגעלייגטע, פון אַן אייזערנער האַנט, פאַראויסבאַשטימטע „מעטעס", — איינע נאָך דער אַנדערער. אַ שטאָלצער, אַ מעבטיקער טרעט דער מענטש פון איין „מעטע" אין דער אַנדערער אַריין, געיאָגט דורך אַ הייר־ליקן אין אייביקן אמת, וואָס ברענט אין אים. טאַרע אַ ווילדער, אַ חיה־דיקער האָט ער זיך אַרויסגעלאָזט פון מדבריות. ער דאַנגלט זיך מיט זיינע נעגל און הערנער דורך די וואַלדיקע וועגן דורך. אַ צעריסענער, אַ צעבליטיקטער, גייט ער פון געדיכטער פינצטערניש אין געפלייט אַריין, פון געפלייט אין טויאיקע פאַרנאַסענע מאָרגנס, אָבער ער גייט, — גע־

צוינגן, געשלעפּט, (קעגן זיין ווילן אפילו) דורך דער אייגענער מאָראַלי־שער מאַכט, וואָס לייכט אין אים. קיינע שטרויכלונגען, קיינע מענטש־לעכע אָדער אַנדערע מניעות זענען נישט אימשטאַנד אויפצוהאַלטן דעם ריזיקן גאַנג פון מענטש.

און דער וועג איז באַשטימט פון ערשטן אימפּעט אָן. דער וועג איז אַ ווייטער, דורך ימיב, פינצטערנישן האָט ער געפירט, זיגזאַגישע קריי־צונגען האָט ער געמאַכט, ביז דער מענטש איז אָנגעקומען צו דער טיר פון מאָרגן. ביז ער האָט דערגרייכט צו דער שוועל פון דער נייער וועלט, און אים, דעם פּראָסטן רוסישן מענטש מיט די בלויע נאַאיווע אויגן און שטומען אומדערשיטערטן גלויבן, דווקא אים איז באַשערט דעם ערשטן אָנצוקלאַפּן אין דער טיר, אויפצורייסן זי, און איבערצוטרעטן די שוועל.

דער „פירער" האָט אין זיך גערופן:

— ריים זי אויף, ברודער! לאָזן זיי קלאָגן, און וואָיען, די, וואָס פילן די ווייען פון דעם זיך־אָפּרייסנדן נאָפּל. דיר וועלן די ווייען פון אָפּרייס ווייניק וואָס ווי־טון. ביסט נישט צוגעוואַקסן. ביסט נאַקעט און בלויז, ריים אויף די טיר, טרעט אַריבער די שוועל און שלעפּ נאָך די וועלט נאָך זיך!

— יאָ, געוויס, געוויס זענען די וועגן פון יענער זייט נישט קלאָר, — האָט ער זיך ווייטער געזאָגט. — מיר טרעטן אַריין אין אַ פאַרנעפּל־טער ליכטיקייט. ווער ווייסט די זיגזאַגן, וואָס מיר וועלן זיין געצוווּנגען צו מאַכן. נאָר ווייניקסטנס וועלן מיר זיין די, וואָס וועלן זיי קאָנטראָ־לירן. און ווען עס וועט נויטיק זיין צו מאַכן אָפּגייענונגען, וועלן מיר זיי אַליין מאַכן. איין טריט צוריק, אַ מייל פאָראויס. און ווען מ'וועט דאַרפן זיי אונטערשמייסן, וועלן מיר זיי אונטערשמייסן מיט די באַטיקעס, וועלן מיר אַרייניאָגן אין זיי די בשותפותדיקע פרייד פון קאָמוניזם, זיי וועלן אים דערנאָך אַליין דערפילן.

ביי דער זיצונג פון צענטראַל־קאָמיטעט, ביי וועלכער עס איז פאַר־האַנדלט געוואָרן די פראַגע וועגן אָננעמען אָדער אָפּוואַרפן די אַרויפגע־צוווּנגענע שווערע באַדינגונגען פון בריסקער פרידן, האָט אויף די אַלע מענות און איינוועגדונגען פון די חברים וועגן „פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דער געשיכטע", וועגן „נאַציאָנאַלער ערע", א. ד. גל., דער פירער אָפּגעענטפערט, כמעט מיט אַ בעטנדיקער שטימע:

— חברים, אויף וואָס איז זיך דאָ אָפּצושטעלן? זעט דאָס גאַנצע און גרויסע. עס איז דער ערשטער שריט, וואָס מיר מאַכן. זיי קומען דאָך נאָך אונדז. זיי וועלן, זיי מוזן. — אייזערנע געזעצן... מיט אייזערנע באַטיקעס ווערן זיי איבער די רוקנס געשמיסן אויף אונדזער וועג פון די אומשטענדן. און איר רעדט וועגן פינלאַנד, וועגן אוקראַינע, וועגן „נאַציאָנאַלער ערע", „פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דער געשיכטע". וואָס פאַרא באַטרעף האָט עס אין ליכט פון דעם נייעם, וואָס שאַפט זיך! די דייטשע גענעראַלן רויבן! אויף ווי לאַנג? מיטן דייטשן פּראָלעטאַריאַט וועלן מיר זיך אויסגלייכן און צוזאַמען וועלן מיר זיי דערלאַנגען איבער די הענט!

דער „בריסקער שלום" איז אונטערגעשריבן געוואָרן.

קאַפּיטל 8

מען צעלויפט זיך

דער עולם האָט זיך געקליבן צו פאַרלאָזן רוסלאַנד און צו אַנטרינען דורך דער געעפנטער שפּאַרע, וואָס דער בריסקער פרידן האָט געשאַפן, קיין אוקראַינע. אוקראַינע האָט אָנגעהויבן צו טראָגן די האָפענונגען, וואָס רוסלאַנד האָט אָפּגעאַרט: אַ דעמאָקראַטישע רעגירונג, רעכט פאַר די מינדערהייטן און אַלע אַנדערע גוטע זאַכן. דורך פאַרשידענע תירוצים האָט מען אַרויסבאַקומען פּאַספּאָרטן אויף דער „אויסלענדישער" אוקראַינע, אין וואָס די סאָוויעטישע מאַכט האָט פאַרלויפיק קיין שווערי־קייטן נישט געמאַכט. די, וואָס האָבן קיין פּאַספּאָרטן נישט באַקומען, האָבן געזוכט דורכצורייסן זיך דורך דער גרענעץ אויף אַנדערע וועגן, כדי דאָרט אין דער „זאַטער" אוקראַינע איבערצוואַרטן די משוגעת, וואָס האָט פאַרכאַפּט רוסלאַנד, און וואָס קאָן דאָך, לויט אַלע וואַרשיינלעכ־קייטן, נישט לאַנג אָנהאַלטן.

צווישן די, וואָס האָבן זיך געקליבן צו פאַרלאָזן רוסלאַנד, זענען אויך געווען די גרויסע סוחרים, גאָלדשטיין (פון נאַפט) און ראָזמאַרין (פון טיי).

דער צונויפקום צווישן די פריינט איז, איבער פארשטענדלעכע טעמים, וואס אמאל אלץ שווערער געווארן. דאס הויז ביים אדוואקאט איז געווארן טריף. חבר מארקאוויטש, וואס האט וואס אמאל אלץ מער באהערשט די גאנצע ווינונג, האט איצט שוין אומפארשעמט אפן אונ־טערגעהערט, וואס עס טוט זיך אין דעם קליינעם בודואר, ווו עס האבן נאך אלץ געוווינט דער אדוואקאט מיט זיין איידעם, דעם אלטן מירקין. אין קאנטאר ביי דעם אלטן מירקין האבן געהערשט איצט „מישקע מא־לאדיעץ" מיט דעם פרעמדן קאמיסאר. דער אלטער מירקין איז נאך אלץ צוגעצויגן געווארן צו באראטונגען. מען האט אויסגעהערט זיינע עצות, און מען האט זיי אויך אויסגעפירט, כדי, אז עס וועט זיך עפעס מאכן נישט ריכטיקס, זאל מען די שולד קאנען ווארפן אויפן אלטן מירקין.

מען האט מירקינען אויך אויפגעפאדערט אריבערצוקומען קיין מאס־קווע מיט זיין נאציאנאליזירטער פירמע, וועלכע איז, אלס א טייל פון דער גאנצער באן־ארגאניזאציע, צוזאמען מיט דער רעגירונג, אריבער־געפארן קיין מאסקווע. דער אלטער מירקין האט אבער נישט געהאט אויף וועמען איבערצולאזן דעם אדוואקאט, זיין שווער, וועלכער איז וואס אמאל מער אריינגעפאלן אין זיין קינדישער מרה־שחורה. האט זיך מיר־קין אפגעבעטן אויף א געוויסער צייט און איז פארלויפיק איבערגעבליבן אין דער פוסט-געווארענער קראנקער הויפטשטאט.

א פאר טעג נאכדעם, ווי די רעגירונג האט פארלאזן פעטראגראד, האט זיך דער אלטער מירקין אנגעטראפן אויף דער גאס מיט דעם נאפט־סוחר, גאלדשטיין. ער האט אים שווערלעך דערקענט. דער נאפט־סוחר, איינער פון די גרעסטע גבירים אין לאנד, האט זיך קיינמאל נישט אויס־געצייכנט מיט קיין איבעריקער עלעגאנץ אין קליידונג. ער האט געהאלטן אין א באשטעדיקן צוגעוווינען זיין קערפער צו א צייט, ווען עס וועט אים אויסקומען צו לעבן ארים. ער האט צוליב דעם געלעבט באשיידן. ער איז זעלטן-ווען געפארן אויף א שליטן, האט תמיד באנוצט דעם טראמוויי און האט געהאט אויף זיך אפגעטראגענע קליידער. און דאס־מאל איז דער נאפט־סוחר גאלדשטיין געגאנגען אנגעטון ווי אן ארימער ארבעטער. ער האט געטראגן עפעס א מאדנע „שובע" מיט א שווארץ טוך איבערן האלדז, און וואיליקעס אנשטאט שטיוול, אויף וועלכע עס

האָבן געקלעבט א פּאָר אויסגעריבענע קאַלאָשן, אזוי ווי עס טראָגן די טאָטערן.

דער אַלטער מירקין, וואָס האָט אין זיין אויסערלעכן אויסזען גאָר־נישט נאָכגעגעבן דער נייער אָרדענונג, האָט, ווי תמיד, געטראָגן זיין ברייטן, פינקלדיקן, מיט די גרויע האָר באַזיימטן קאַמטשאַטקער ביבער־פעלץ. ער האָט אויסגעזען מיט זיינע צוויי גרויע שפּיצן־בערד, ווי אַן אַלט־צייטיקער פּריץ. דערזען דעם רייך־אָנגעטועגעם מירקין, האָט זיך דער נאַפּט־סוחר ווי אויסבאַהאַלטן פון אים, עס זאָל זיך נישט ווארפן אין די אויגן, אז ער קען זיך מיט אזעלכע. דער אַלטער מירקין האָט שוין פון דעם בלויזן אָנבליק פון נאַפּט־סוחר פאַרשטאַנען, אז יענער היט זיך אויס פאַר זיין ביבערנעם פעלץ, און ער האָט געוואָלט אים אויסמיידן. דער נאַפּט־סוחר האָט זיך אָבער איבערגעלייגט און איז צוגעגאַנגען צום אַלטן מירקין און געשטעלט זיך פאַר אים מיט א כיוון מיט אַן אונטער־טעניק מינעלע, ווי א דינער קעגן זיין באַלעבאָס.

— נאָט איז מיט אייך, אין אזא צייט — אין א ביבערנעם פעלץ?

— זאָגט דער נאַפּט־סוחר.

— אַלצדינג, וואָס איך האָב געטון אין מיין לעבן, האָב איך געטון אָפן. אויף דער עלטער זיך צו פאַרשטעלן, איז צו שפּעט.

דער נאַפּט־סוחר האָט זיך געקנייטשט פון דעם קאַפּוריקן אָנצו־הערעניש.

— איך מיין נישט פאַרשטעלן, נאָר עס ווארפט זיך דאָך אין די אויגן.

— וואָס טוט איר? — פרעגט אים דער אַלטער מירקין, כדי אָפּצו־לענקען דאָס אומאַנגענעמע געשפּרעך.

— איך מי זיך וועגן א פּאַס פאַר דער „אויסלענדישער" אוקראַינע, און איך האָף אויף דערפאָלג. וואָס זענען אייערע פּלענער?

— די זעלביקע וואָס פריער. מען וועט דאַרפן אַריבערפאָרן קיין מאָסקווע. דאָס געשעפט איז שוין אַריבער. איך ווייס נאָר נישט, וואָס אָנצוהייבן צו טון מיט סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטשן.

— אונטער „מישקע מאָלאָדיעצעס" אָנפירערשאַפט?

— אפילו אונטער דעם טייוול.

— איך האָב מיט אייך זייער ערנסטעס איבערצורעדן. אָבער נישט

דאָ. געדענקט אין גאָט, אייער פעלץ! מען קוקט שוין אויף אונדז. קומט אריין אין אָוונט צו אונדז. ביי אייך איז דאָך טריפה. מיר וועלן האָבן די געלעגנהייט.

אין אָוונט, אז דער אַלטער מירקין איז אריינגעקומען אין אַ קליי־נעם האָטעל, ווו דער נאַפּט־סוחר האָט זיין גאַנץ לעבן געוווינט (צוליב דעם האָט מען אים נישט ארויסגעוואָרפן פון דער וווינונג), האָט זיך גאָלדשטיין אָנגערופן צו אים:

— הערט אויס, גבריאל חיימאָוויטש, איר ווייסט, אז איך האָב זיך פון תמיד אָן צוגעוווינט צו לעבן אונטער אַלע אומשטענדן: פאַרקערט, פאַר מיין כאַראַקטער איז דווקא דער ארט לעבן מער צוגעפּאַסט, ווי דאָס פריערדיקע. איך האָב קיינמאָל נישט געקאָנט זען ווי מענטשן ארבעטן מיט דער גאַל און לעבן אין ווילטאָג. מענטשן האַלטן מיין שטייגער לעבן פאַר נישט פאַרגינענדיקע קאַרגשאַפט. איר ווייסט אָבער ווייל, אז עס איז נישט אזוי. גערט האָט אַ ווערט דערפאַר, ווייל עס טראָגט מיט זיך די מעגלעכ־קייט צו שטילן מענטשלעכע באַדערפענישן. און ווען מען וואַרפט געלט אין בלאָטע, וואַרפט מען נישט דאָס אייגענע, נאָר די שפּייז פון מענטש־לעכער נויט, וואָס מען האָט דיר אָנפאַרטרויט. איך האָב זיך קיינמאָל נישט דערלויבט בעסער צו לעבן, ווי מיינער אַן ארבעטער, און איך האָב קיינמאָל נישט געפילט קיין באַדערפעניש אַנדערש צו זיין. יאָ גוט, אָדער נישט גוט, — איך האָב זיך אָנגעשלאָסן און בין געווען וויליק אַלץ אַוועק־צוגעבן — מיינע פעאיקייטן, דאָס גוטס, וואָס איך האָב אָנגעזאַמלט, — און שטעלן זיך אין דינסט פאַר דער אַלגעמיינער זאַך. אפשר איז עס אזוי ווי איר זאָגט: „מיר האָבן געזינדיקט, און דער בעסטער באַווייז, אז מיר האָבן געזינדיקט, איז, אז עס איז געקומען דערצו". איך בין קיינמאָל נישט געווען קיין אַמביטנער מענטש אויף פּוסטע קלייניקייטן. איך בין אויסגע־שטאַנען חרפות און בושות פון אומדערפאַרענע יינגלעך. אָבער איך קאָן נישט מער, גבריאל חיימאָוויטש. איך קאָן נישט מער. נישט דערפאַר, ווייל איך פיל מיך באַליידיקט אין מיין כבוד. איך קאָן נישט צוזען זייער באַ־לעבאַטעווען. ווער נאָך ווי זיי האָבן באַדאַרפט שעצן און אָפּהיטן דאָס פאָלקס־פאַרמעגן. גוט, מען האָט עס אָפּגענומען פון אונדז, אָבער עס טראָגט מיט זיך אַ ווערט, זיי פאַרניכטן עס פון גרונט־אויס נישט בלויז דורך נישט־פּאַסיקע הענט און אומפעאיקייט, דאָס וואָלט זיך נאָך מיט

דער צייט געענדערט. אָבער די פאַרניכטונג קומט נישט פון אויסערלעכע סיבות, נאָר פון אינערלעכע. איך זע נישט קיין גלויבן אין דער עצם־זאַך אַליין. עס איז עפּעס אַ הולטאַיסקע פאַרשפּילן. קיינער קלערט נישט וועגן מאָרגן. יעדער איינער זעט נאָר אָפּצוואַרפן דאָס פּעקל אויפן אַנדערן, כדי ער זאָל זיין אין אָרדענונג. איך האָב מורא, אַז אויך ביי זיי איז פּוסט. סיידן אפשר דאָרטן ביי די גדולים. די אָבער, וואָס פירן אויס, זענען אַ באַנדע פון „מישקע מאָלאָדיעצעס" מין. עס איז נישטאָ מיט וועמען צום טיש צו גיין.

מירקין האָט אים געלאָזט אויסרעדן. ער האָט זיך איינגעהערט, גע־רונצלט דעם שטערן. ער האָט ביי פילע ווערטער מיטגעשאָקלט מיט זיינע צוויי באָרד־שפּיצן. דאַן האָט ער זיך אָנגערופן:

— טאַקע צוליב דעם מוזן מיר שטיין אויף דער וואַך, מיר, אַלטע, וואָס מיר האָבן עס געבויט, כדי אָפּצוהיטן דאָס, וואָס לאָזט זיך נאָך. נישט, חלילה, פאַר אונדז, נאָר פאַר דער זאַך אַליין, פאַר רוסלאַנד. מיר קאָנען דאָך נישט איבערלאָזן אַ לעבן, וואָס מ'האָט געשאַפן, אויף הפקר. מיר מוזן עס דאָך אָפּהיטן, ביז אַ:דערע צייטן וועלן קומען.

— וואָס מיינט איר „אַנדערע צייטן"? די אַנדערע צייטן זענען טויט אויף אייביק.

— צייטן זענען טויט, אָבער נישט דאָס לעבן. דאָס לעבן וועט דאַרפן די אָרגאַניזאַציעס. ווען זיי צעטראַסקען איצט אַלץ, איז עס דערפאַר, ווייל זיי האָבן נישט געבויט. אַז זיי וועלן אָנהייבן בויען, וועלן זיי פאַרשטיין דעם ווערט פון אַרבעט, נישט נאָר פון צעשטערן. דענסטמאָל וועלן זיי אפשר געהעריק אָפּשאַצן אונדזערע פאַרדינסטן. ביז דאַן מוזן מיר שטיין אויף דער וואַך און אָפּהיטן און אָפּראַטעווען וואָס עס לאָזט זיך.

— דורך דער צייט וועט אַלץ פאַרניכטעט ווערן, און אויף קיינעמס קעפּ וועט עס נישט אויסגיין, נאָר אויף אונדזערע.

— וואָס מיינט איר „אויף אונדזערע קעפּ"? — פרעגט מירקין ווי דערשראָקן. — איך האָב זיך שוין לאַנג מיאַש געווען פון יעדן פּערזענ־לעכן נוצן.

— איך מיין נישט נוצן, איך מיין אין פּשוטן זיך פון וואָרט. דער עקספּערימענט וועט נישט נאָר רוסלאַנד אומברענגען, נאָר ער וועט קאָסטן אונדזערע קעפּ. פאַרוואָס, מיינט איר, האַלטן זיי אונדז פרעגן ביי אונדז

עצות, פירן אוים אונדזערע עצות, שלעפן אונדז נאָך מאָסקווע? איר ווייסט צוליב וואָס? דאָס האַלטן זיי גרייטע קרבנות פאַרן פאָלקס־כעס. ווען עס וועט אויספעלן נאַפט, שוועלן פאַר די באַנען, וועט מען נישט זאָגן, אַז דאָס סיסטעם איז גוט אָדער שלעכט, נאָר אַז מיר, בורזשויען, זענען שול־דיק. מיר האָבן סאַבאָטירט. זיי האַלטן אונדז, כדי אונדזערע קעפּ צו ברענ־גען אויפן מזבח פון פאָלקס־צאָרן. מיר זענען די אָנגעגרייטע „שעיר לע־זאַזלס".

דער אַלטער מירקין האָט זיך פאַרטראַכט.

— איך בין חושד עפּעס אַזעלכעס. אויף געוויס ווייס איך עס נישט.

— אָבער איך ווייס עס. געהערט פון זיכערע קוועלן. מירקין, דער עסק איז פאַרפוילט. מיר האָבן דאָ נישט וואָס צו טון. יעדע מינוט קאָן עס ווערן געפערלעך. פאָלגט מיך. קיין גרויסע פּעקלעך וועט איר נישט האָבן מיטצונעמען. די צייט איז אַ שעת־הכושר, מען קאָן נאָך אַ פּאַס אַרויס־קריגן. (דער נאַפט־סוחר נידערט זיין שטים און שעפּטשעט, אַרומקוקנדיק זיך מיט שרעק, צי קיינער הערט אים נישט.) די גרעעצן זענען אויך נישט גוט באַוואַכט. אַלץ איז נאָך אין אַ מיש־מאַש. מען קאָן זיך דורכרייסן דורך אַ שפּאַלט אין אוקראַינע. פאַר אַ פּאָר רובל קאָן מען אַ פּאַס אַרויסקריגן, — כשר וישר.

— פאַר אַ פּאָר רובל? — פרעגט איבער דער אַלטער מירקין, און זיינע אויגן ווערן אויסגעלאָשן, און די באַקן־הויט — שלאַבעריק, ווי צוויי אויסגעזויגע בריסטן־טאָרבעס.

— יאָ, פאַרשטייט זיך, אייך מיט אייער ביבער־פּעלץ וועט קאָסטן טייער, — שמייכלט ביטער דער נאַפט־סוחר.

— איר ווייסט, גאָלדשטיין, אַז איך האָב שטענדיק פיינט געהאַט אונ־טערצוקויפן קליינע באַאַמטע. אַז שוין יאָ כאַבאַר, האָב איך זיך שטענדיק געווענדעט צו די גרויסע קאַרפּן־קעפּ.

— נו, נו, איך גלויב נישט, אַז עס איז איצט אַ צייט צו שפּאַסן. איך האָב מורא, אַז באַלד וועט זיין שפּעט.

דער אַלטער מירקין האָט זיך ווידער פאַרטראַכט.

— און וואָס רעכנט איר צו טון אין אויסלאַנד? אין עמיגראַציע? איינצופאַקן דאָס קרעמל? אַביסל נאָך צו פרי, — זאָגט דער אַלטער ווידער אין שפּאַטישער לייכטקייט, גלייך ווי ער וואָלט מיט דעם טאָן געוואָלט

פאַרטרייבן דעם ערנסט פון מאָמענט. — עס גלויבט זיך נישט, אַז איר וועט זיך קאָנען אַוועקזעצן, ווי די אַלטע ווייבער, אין ניצאַ פּרעגלען זיך אויף דער זון.

— פאַרוואָס נישט אָנהייבן פונדאָסניי? — פרעגט דער נאַפּט־סוחר.

— אויפסניי? אין אונדזערע יאָרן?

— מען דאַרף נאָר האָבן צוליב וואָס, שפּילן יאָר קיין ראָלע נישט. וואָס אָנבאַלאַנגט מיך, האָב איך באַשטימט אָנצוהייבן גאָר עפּעס נייעס. ביז איצט האָב איך געאַרבעט פאַר פרעמדע: וועל איך פּרובירן עפּעס טון פאַר אייגענע.

— וואָס מיינט איר דערמיט? — פרעגט דער אַלטער מירקין.

— איר קאָנט דאָך מיין שוואַכקייט צו אַרץ־ישראל. ביז איצט איז עס געווען גלאַט אַזוי אַ פּלאַטאָנישע ליבע. איך וועל פּרובירן עפּעס ווירקלעך צו טון.

— אין אַרץ־ישראל? — ווונדערט זיך דער אַלטער מירקין.

— איר האָט דאָך אַוודאי געהערט פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע? מען רעדט וועגן דעם אין די יידישע קרייזן זייער שטאַרק. דער ענגלישער אַמבאַסאַדאָר האָט אַפילו עקסטראַ צוויסן געלאָזט די ציוניסטן, אַז די באַלפור־דעקלאַראַציע מיינט מיט אַן אמת אַ יידיש לאַנד מיט אַן אייגענער אַדמיניסטראַציע. מיט איין וואָרט: דער אַלטער יידישער חלום זאָל פאַרווירקלעכט ווערן, „ווען משיח וועט קומען" — דאָס הייסט, ווען די מלחמה וועט זיך ענדיקן. יאָ יידיש לאַנד, נישט יידיש לאַנד — אַ לאַנד איז עס דאָך, און אַ שיינס אויך. און יידן וועלן דאָך דאָרט וווינען. פאַר־וואָס נישט פּרובירן די כוחות? אָרגאַניזירן עפּעס אַזעלכעס, וואָס זאָל באַשעפטיקן יידישע הענט און מוחות? — וואָס עס זאָל נישט זיין, עפּעס אַ שטיקל שייכות האָבן מיר דאָך דערמיט. מיר דערמאָנען עס דאָך אין דאַוונען. אַזוי פיל דורות אַוועק אין דער אייביקייט מיט דער האָפענונג אויף די ליפּן. מילא, איר האָט פאַרוואָס צו לעבן. איר האָט אַ ווייב און קינד. גאָט האָט מיר נישט באַשערט אַזאַ גליק. אַן אַלטער בחור בין איך פאַרזעסן געבליבן, וועל איך מיר אַרץ־ישראל מאַכן פאַר מיין ווייב און קינד.

דער אַלטער מירקין האָט געקוקט אויף דעם נאַפּט־סוחר, און ער האָט פּלוצים אַנטדעקט, אַז ביי אים שיינען די אויגן. דער טרוקענער מענטש,

וואָס האָט נישט געהאַט קיין שום תאוות, וואָס האָט נישט חתונה־געהאַט נאָר צוליב דעם (זאָגן שונאים), ווייל ער האָט נישט געקאָנט קיינעם פאַר־גינען, אפילו דעם נאָענטסטן, צו געניסן פון זיין רייכטום, — ער רעדט וועגן אַראָפּפאָרן אין אַ וויסט פרעמד לאַנד אַריין און שענקען אים זיינע כוחות. און דערביי שיינען זיינע אויגן, ווי ער וואָלט גערעדט וועגן אַ געליבטער. דער נאַפּט־סוחר האָט פאַרשטאַנען מירקינס בליק און האָט זיך אָנגערופן פאַרשעמט:

— עס איז, איבעריקנס, נישט צוליב אידעאַל אָדער סענטימענט, וואָס עס ציט מיך אַהין. עס איז פאַר מיין אייגענער באַקוועמלעכקייט. מיר דאַכט זיך, אַז איך פּאַס זיך זייער אין אָריענט. אייגנטלעך, בין איך דאָך פון דער נאַטור אוים אַן אַראַבער. איך קאָן זיך באַגנוגענען מיט אַ ווייס לייַלעך אויפן לייב, זויגן אַ צוקער־שטאַנג, זיצן אויף אַ דאַך ביינאַכט און קוקן אין די שטערן אַריין.

דער אַלטער מירקין האָט פאַרטראַכט און ערנסט געשוויגן. ווי זיין געוווינהייט איז געווען, האָט ער ביים קלערן געקעמט די שפּיצן באָרד מיט די פינגער. דערנאָך האָט ער גערעדט, ווי צו זיך אַליין:

— עס איז זייער גוט צו האָבן אַן אידעאַל. נישטאָ מיט וואָס זיך צו שעמען. עס האַלט יונג, און עס גיט נייע כוחות. נישטאָ זיך מיט וואָס צו שעמען. איך בין אייך מקנא.

— נישטאָ דאָ, וואָס מקנא צו זיין. איר קאָנט עס האָבן, פּונקט אַזוי ווי איך. איר האָט פּונקט אַזאַ חלק אין דעם ווי איך. איר זענט דאָך אויך אַ ייד, הע, וואָס, גבריאל חיימאָוויטש? וואָס מיינט איר טאַקע, אַז מיר לאָזן זיך צוזאַמען אַראָפּ, און מיר הייבן אָן דאָרטן, אין ארץ־ישראל, צו בויען פאַר אונדזערע, ווי מיר האָבן אַמאָל אין די יונגע יאָרן געבויט דאָ, וואָס דער טייוול נעמט איצט צו און זאָגט אַפילו קיין דאַנק נישט, הע? גבריאל חיימאָוויטש, וואָס מיינט איר.

— מיין טייערער, שוין נישט פאַר מיר. שפּרינגען האָב איך קיינמאָל נישט געקאָנט. און דאָ איינגעפעסטיקט זיך, פון דור־דורות, גוטע יאָרן געהאַט, און ביי די שלעכטע עס פאַרלאָזן? איז דאָס עפּעס נישט רעכט. ניין, גאָלדשטיין, פאָרט אייך מיט גאָטס הילף. איך בלייב שוין אַ היגער. צו שווער זיך צו באַוועגן.

— גבריאל חיימאָוויטש, דאָס, ווי איך האָב געזאָגט פריער, איז נישט קיין שפּאַס. דאָס איז זייער, זייער ערנסט.

— אָ, איר מיינט וועגן דעם „קאָפּ"? — לאַכט דער אַלטער מירקין.

— ער איז שוין אַזוי פיל מאָל אין קאָן געשטאַנען, און קיינער האָט אים נישט געוואָלט נעמען. ווער וועט אים אויף דער עלטער וועלן נעמען?

— גבריאל חיימאָוויטש, איך דערמאָן אייך נאָך אַמאָל, איר שטעלט איין. געדענקט, איר האָט דאָך פליכטן, אַ ווייב און אַ קינד.

דער אַלטער מירקין איז מיטאַמאָל רויט געוואָרן, אָנגעבלאָזן, די שפּיצן פון דער באָרד האָבן זיך אויפגעשטעלט, און ער האָט אָנגעקוקט דעם נאַפּט־סוחר מיט געבייזער, ווי אַן אויפגעוועקטער האָן.

— נו, דאָס איז שוין מיין זאַך. אַ סאָלדאַט האָט אויך אַ ווייב און אַ קינד, און דאָך גייט ער אין מלחמה.

— עס רעדט זיך נאָר אַזוי.

— טייל רעדן און טייל טוען.

— טוט ווי איר פאַרשטייט.

— יאָ, פאָרט מיט גאָט. און איך ווינטש אייך, אַז איר זאָלט זיין אימשטאַנד אויסצופירן דאָס, וואָס איר נעמט זיך אונטער. איך אַליין קאָן עס נישט. אַן אָרגאַניזאַציע, איבער פופציק טויזנט מענטשן גיט עס צו לעבן. אַ קאַפּיטאַן אַנטלויפט נישט. נאָר איך פאַרשטיי אייך. איך ווינטש אייך גוטס.

— אַ דאַנק, — זאָגט דער נאַפּט־סוחר און נעמט־אָן די אויסגעשטרעקטע האַנט.

— און וואָס אָנבאַטרעפט דאָס ווייב מיטן קינד, וואָס איר האָט דערמאָנט, וועט אייך ווארשיינלעך אויסקומען זיי צו זען פאַר מיר. זיי וועלן פאָרן נאָך אויסלאַנד פון קאַווקאַז. נו, אַז איר וועט זיי זען, גיט זיי איבער אַ גרוס, און זאָגט זיי, אַז זיי זאָלן זיך נישט באַאומרואיקן. איך בין געוווינט דעם טייוול אויס דעם וועג צו גיין. און דעם פאָטער שיק איך זיי אויך באַלד אַרויס. איך ווארט נאָר אויף מישענקען, ער דאַרף די טעג פון פראָנט צוריקקומען. יאָ, נאָך איין זאַך קאָנט איר טון פאַר מיר, אַ לעצטע טראַנזאַקציע, — לאַכט מירקין, — אונדזערע חשבונות פון דער געזעלשאַפט „ניי רוסלאַנד" קאָנט איר מיט זיי אָפּרעכע־

נען. די אקציעס טוישט אויס אויף עפּעס בעסערס. זאָלן זיי כאָטש די ערשטע צייט נישט הונגערן.

— דאָס וועט געמאַכט ווערן. קיין פּאַפּירלעך דערויף דאַרפן מיר נישט.

— נו, א דאַנק, און פּאַרט מיט גאָט. צייט אהיימצוגיין. די גאַסן זענען ווידער געוואָרן אומרואיק, זינט די רעגירונג האָט זיך אין מאָסקווע אריבערגעצויגן.

די סוחרים האָבן זיך אויפן רוסישן שטייגער צעקושט.

***

ווען דער אַלטער מירקין איז אהיימגעקומען, האָט ער געטראָפן דעם אדוואָקאַט ביי זיין באַליבטער באַשעפטיקונג: צייט מען האָט אים צע־בראָכן דאָס פּאָרצעלאַן, נעמט ער אויף א רשימה פון זיינע הויז זאַכן, וואָס געפינען זיך אין וווינונג. ער האָט עס געהאַלטן אין איין אויספירן מיט א פּעדאַנטישער פּינקטלעכקייט, מיט אַלע פאָרמאַליטעטן, ווי עס וואָלט זיך געהאַנדלט אום זייער א וויכטיקן אַקט.

— ווייסט, גאָלדשטיין פון נאַפּט קלייבט זיך צו פאָרן אין פּאַלעס־טינע. ער זאָגט, אז די ענגלענדער האָבן צוגעזאָגט עס אָפּצוגעבן די יידן און מאַכן פון דעם א יידישע מדינה. זייער אינטערעסאַנט איז עס, נישט וואָר? דאָס איז עפּעס פאַר אייך, סאָלאָמאָן אָסיפּאָוויטש.

דער באַרימטער אדוואָקאַט האָט אויפגעהערט צו פאַרשרייבן אין זיינע רשימה־בויגנס, צוגעהערט זיך, ווי מען הערט זיך צו צו א לאַנג־פאַרגעסענער, אָבער באַקאַנטער, מעלאָדיע.

— פּאַלעסטינע, פּאַלעסטינע, פּאַלעסטינע, — האָט ער איבערגע־חזרט פאַר זיך, — א שאָד, נישט געטראַכט וועגן דעם ביז איצט.

שווער און איידעם זענען געבליבן זיצן און געשוויגן. דער אַלטער מירקין האָט זיך אויפגעהויבן, איז צוגענאַנגען צו דער טיר, זי אויפ־געעפנט, איבערצייגט זיך, אז קיינער שפּיאָנירט זיי נישט נאָך, און ער האָט זיך אָנגערופן צום שווער מיט א נידעריקער שטימע:

— צום אַלעם ערשטן דאַרף מען פאָרן אין קאַווקאַז. געהערט, אז אי־בער כאַרקאָוו איז דאָ א שפּאַלט. יעדנפאַלס, פאַר געלט קריגט מען זיך אַדורך. מישענקע וועט יעדן טאָג אוודאי באַלד אויפשווימען.

— און דו?

— נו, איך, וואָס איך? עמיצער מוז דאָ בלייבן. אזוי גייט עס דאָך נישט.

***

אין אַ פּאָר טעג אַרום איז אָנגעקומען מישענקע, דעם אַדוואָקאַטס זון, וועלכער האָט לעצטנס זיך געפונען אויפן פראָנט אין דער פליער־אָפּטיילונג. פון בריוו האָט ער שוין אַלצדינג געוווּסט, וואָס עס טוט זיך אינדערהיים. און עס איז אָפּגעמאַכט געוואָרן, כדי ער זאָל נישט ציען קיין אויפמערקזאַמקייט פון זיין אַלטן חבר אָסיפּ מאַרקאָוויטש, אַז ער זאָל זיך גאָרנישט ווייזן אין דער אַלטער וווינונג. דער אַלטער מירקין האָט זיך געטראָפן מיט אים אויף אַן אָפּגערעדט אָרט, אין אַ קאָאָפּעראַטיוון קאַפע. מישענקע האָט זיך פאַר די פּאָר יאָר געענדערט. די מלחמה, און די לעצטע איבערקערעניש, זיין פאָטערס איבערלעבעניש — דאָס אַלץ האָט אים ערנסט געמאַכט. ער איז אויך מענלעכער געוואָרן. און איצט, אין זיין זעלנערישן שינעל מיט די אָפּגעשניטענע שליפּעס, מיט זיין יונג־באַוואַקסענער באָרד, האָט ער אויסגעזען, ווי איינער פון די הונדערטער טויזנטער היימלאָזע סאָלדאַטן, וואָס האָבן זיך געוואַלגערט איבער גאַנץ רוסלאַנד, דורך דער קורצער הפסקה פון צעלאָזן די אַרמיי אויפן פראָנט און באַלד ווידער זיי זאַמלען אין די „רויטע ראָטעס". מישענקע האָט נאָך געהאַט אַן אַנדערע אורזאַך צו גיין קיין דרום־רוסלאַנד. ער האָט זיך געוואָלט צושלאָגן צום דאָן, ווו גענעראַל קראַסנאָוו האָט אָנגעהויבן ווערבירן קאָזאַקן, — ווי ער האָט אָפּגערעדט מיט זיינע חברים אויפן פראָנט, וועלכע זענען מערסטנס באַשטאַנען פון ווייס־גוואַרדיסטישע עלעמענטן. ער האָט געוואָלט צושלאָגן זיך צו איינעם פון די גענעראַלן, וואָס האָבן זיך געקליבן מלחמה צו האַלטן מיט די באָלשעוויקעס. בלייבן אין פעטראָגראַד איז געווען געפערלעך פאַר מישענקען, וועלכן מען האָט געקענט אַלס דעם זון פון אַ „קאָנטר־רעוואָלוציאָנער" און אַליין מיט קאָנטר־רעוואָלוציאָנערע טענדענצן. אזוי איז אויך געווען געפערלעך דאָ צו בלייבן פאַר דעם פאָטער זיינעם, דעם אַדוואָקאַט. דער אַלטער מירקין האָט זיי ווי אַמשנעלסטן איינגעפּאַקט אין וועג אַריין. דער וועג נאָך קאַווקאַז איבער מאָסקווע און כאַרקאָוו איז נישט געווען

קיין זיכערער. אָבער נאָך געפערלעכער איז געווען צו בלייבן אין פּעטראָ־גראַד.

אַזוי לייכט איז עס דעם אַלטן מירקין נישט אָנגעקומען אַרויסצו־באַגלייטן דעם שווער זיינעם. דער באַרימטער אַדוואָקאַט האָט דוולא גע־וואָלט מיטנעמען מיט זיך די איבערגעבליבענע פּאָרצעלייענע טעפּלעך אַזוי ווי זיי וואָלטן געווען בלעטער פון זיין לעבנס־בוך, אָן וועלכע ער קאָן נישט עקזיסטירן. די רייזע האָט אָבער געמוזט זיין אַ לייכטע, און דאָס געפּעק אין די געהיימע ערטער פון די קליידער און שטיוול האָבן געדאַרפט דינען פאַר מער ווערטפולע זאַכן, ווי פאַר פּאָרצעלאַן און שפּיצן. ענדלעך האָט זיך דער אַדוואָקאַט געלאָזט באַרואיקן דורך דעם, וואָס ער האָט אין אַ קאָלנער פון איינעם פון זיינע רעק איינגענייט די פו־לע רשימה פון די זאַכן, וואָס ער האָט איבערגעלאָזט אין זיין וווינונג.

דער אַלטער מירקין האָט זיי מיטגעגעבן אַלץ, וואָס ער האָט גע־האַט איבריק אין ווערט־פּאַפּירן און יוועלן. איינגענייט עס, פאַרשטייט זיך, אין די קליידער און אין אַנדערע פאַרבאָרגענישן, — און זיי האָבן זיך געלאָזט אין וועג אַריין.

— מיר וועלן זיך אין קורצן זען, — האָט דער אַלטער מירקין גע־זאָגט דעם שווער אויף די גוטע לעצט, — און אַז נישט — זעט דאָרט, אַז זיי זאָלן דאָרט דערציען מיין זון אָן אַ ביטערקייט צו רוסלאַנד. און צוגעלייגט האָט ער, ווי פאַר זיך:

— גענוג געהאַט איצט אין רוסלאַנד ביטערקייט. און פון ביטער־קייט קומט אָט דאָס אַרויס.

נאָבדעם ווי דער שווער און מישענקע האָבן פאַרלאָזט פּעטראָגראַד — האָט דער אַלטער מירקין צונויפגענומען דאָס פּערזענלעכע און נוי־טיקסטע פון זיינע און זיין ווייבס זאַכן (אויך געהאַט דאָס זעלבע געפיל, וואָס דער אַדוואָקאַט; נישט געקאָנט איבערלאָזן דעם ווייבס פּערזענלעכע זאַכן פאַר פרעמדע), און אַריבערגעפאָרן קיין מאָסקווע, וווהין זיין קאַנ־טאָר, אין וועלכן ער האָט איצט געדינט אַלס „ספּעץ", האָט זיך שוין לענגסט געהאַט איבערגעצויגן.

און דאָס הויז האַלפּערין און דאָס הויז מירקין זענען געוואָרן אָפּ־געווישט צוזאַמען מיט אַזוי פיל אַנדערע הייזער פון דער אַמאָליקער צאַרן־שטאָט — אויף אַלע אייביקייטן.

קאַפּיטל 9

ווי אַ חיה אין וואַלד

וואַסילי אַנדרעיעוויטש, דער פּריץ פון סאָפּיאַנקע, וועמען מיר זאָבן באַגלייט קיין מאָסקווע, איז, נאָכדעם ווי די געשעענישן פון די אַקטאָבער־טעג זענען אַריבער, אַוועק פון האָטעל „מעטראָפּאָל" און זיך באַזעצט ביי זיין קעפּס־ווייב נאַטאַשע סטעפּאַנאָוונע.

וואַסילי האָט — ווי יעדער איינער אין מאָסקווע — געדאַרט. אַז די „באָלשעוויסטישע אַוואַנטורע" וועט באַלד אַדורכגיין. עס וועלן אָנקומען קאָזאַקן פונעם פראָנט און זיי צעיאָגן — ער האָט זיך איינגעזעצט אָפּוואַרטן. קיין כאָפּיאַנקע, צו זיין ווייב מאַריע אַרקאַדיעוונע, האָט ער אייניקע מאָל געשריבן, אַז זי זאָל אים שיקן פּראָוויאַנטן. נאָר פון איר האָט ער קיין ענטפער נישט געקראָגן.

אין אָנהייב ווינטער איז אַ באַקאַנטער, גוט־פריינטלעכער פויער געקומען מיט אַ פורל צו שלעפּן זיך פון דאָרף און געבראַכט אים אַ פּאָר זעקלעך קאַרטאָפל, אַ ביסל ווייצן־מעל, אַ פּאָר שטיקלעך פוטער און עטלעכע צענדליק אייער. דערציילט, אַז דאָס ווייב מאַריע אַרקאַדיעוונע איז געוואָרן אַ גאַנצע „מאַכערקע" ביי די פויערים. אַז זי האָט אַליין צוגעגרופן אַ פאַרזאַמלונג פון די יונגע און געשאַפן אַ קאָמיטעט, וואָס פירט אָן מיטן דאָרף. לויט די נייע מאָדעס. די פויערים האַלטן זיך פאָרלייפיק רואיק. מיטן ווייב, דער פּריצהטע, לעבן זיי גוט. אויף אים זענען זיי בייז און רעדן וועגן אים שלעכטס. זי, דאָס ווייב, האָט געהייסן אין דער שטיל זאָגן, אַז דער פּריץ זאָל זיך פאָרלויפיק אויפהאַלטן אין שטאָט אין זיך נישט פריער באַווייזן, ביז זי וועט אים נישט לאָזן וויסן. נאָר מער איז שוין קיין פיר נישט געקומען פון סאָפּיאַנקע מיט פּראָוויאַנטן, און ער האָט מער קיין שום ידיעות פון דאָרט נישט געהאַט.

דערווייל איז אינדערהיים ביי זיין קעפּס־ווייב, נאַטאַשע סטעפּאַנאָוונע, געוואָרן ענג. דאָס ביסעלע פּראָוויאַנט האָט געהאַלטן אין אויסגיין. פון דער שטוב אַרויס עפּעס צו פאַרקויפן איז אויך נישט געווען. קיין איבריקע זאַכן זענען קיינמאָל אין דער דאָזיקער קליינער וווינונג נישט געווען. נאַטאַשע האָט אָנגעהויבן צו ווערן האָפערדיק און עקשנותדיק

גאָרנישט געהאַט קיין דרך־ארץ פאַר איר אַמאָליקן באַלעבאָס און איצ־טיקן מאַן. פאַרגעוואָרפן אים, אַז ער איז אַ לאַ־יצלח און טויג שוין צו גאָרנישט. און אַז וואַסילי האָט זיך נישט גענומען עפּעס צו טון, האָט זי זיך אַליין אונטערגעגאַרטלט. אַן ענערגישע באַבע איז זי שטענדיק גע־ווען, די נאַטאַשע. איצט איז זי גאָר געוואָרן אַ מזיק: גענומען אַ העלפט פון אירע איבערגעבליבענע קאַרטאָפל, אַ האַלב זעקל מעל, געלייענט אויף אַ שליטנדל און געלאָזט עס שלעפן פון וואַסילין אויפן סוכאַרקעווער מאַרק. נאָכמיטאָג איז זי צוריקגעקומען מיט זיידענע טיכער, מיט אַ פּאָר שטי־קער טיש- און בעט־וועש און אַ טאַש מיט צוואַנציק־רובלדיקע „קערענ־קעס".

— פאַרטאָג וועסטו נעמען אַ זאַק, אַרויספאָרן מיט דער באַן און ברענגען פון די דערפער אַביסל פּראָוויאַנט. איך וועל עס פאַרקויפן אָדער איינטוישן אויף זאַכן אויפן סוכאַרקעווער מאַרק, ווי אַלע אָנשטענדיקע מענטשן טוען, — האָט זי געזאָגט צו וואַסילין.

וואַסילי האָט שוין לאַנג איבערגעביטן זיין ברייט־פּריצישע „שור־בע" מיטן גרויען קאַראַקולענעם קאָלנער באַנייט, אויף אַ פויערישן שעפּסן־פעלץ, אַרומגעוויקלט מיט אַ שנור, די שוואַרצע עלענאַנטע אָפּגעפּוצטע שטיוול — אויף אַ פּאָר וואַילאַהעס, און דאָס גרויע קאַראַקולענע היטל — אויף אַ פויערישן דאַשעק מיט צוויי פוטערנע אויערן־קאַפּעס.

יעדן אָוונט פּאַקט אים נאַטאַשע אָן אַ זיק מיט שטאָטישע זאַכן: שטיקער וועש, זיידענע שאַלן, עלענאַנטע שיך, פוטערנע קאָלנערס, שפּיצן, גיט אים אַ טאַש מיט „קערענקעס". וואַסילי פעדערט זיך גאַנץ פרי. פאָרט אַרויס מיט דער ניזשנער, מיט דער בריסקער אָדער קורסקער באַן. אין אָנהייב צו נאָנטע סטאַציעס, און דאַן, וואָס אַ טאָג ווייטער, צו די אָפּ־געלעגענע. אַ פּאָר שטאַרקע הענט האָט ער. אַ ברייטביינינקער איז ער. און אַ פּנים — אַן אָנבליק פון אַ גזלן — האָט מען מורא פאַר אים. שטופּט ער זיך אַריין מיט זיינע זעק און פּעק אין איבערגעפלייצטן וואַגאָן. קעמפט זיך אויס מיט זיינע פּלייצעס און בויך אַן אָרט. דאָרט, ווו עס איז גענוג אַ קלאָה און אַ זידל וואָרט — באַנוצט ער זיך מיט דעם שטאַרקן אָנצור־הערעניש. הענגט זיך אָן אויף פרעמדע אַקסלען און וואַרפט אָן אויף מענטשלעכע פיס און מענטשלעכע בייכער זיינע פּעק און זעק. אַזוי

שלעפּט מען זיך מיט קלות און שלענערייען, אָפּגעריבענע זייטן און צעטראָטענע פּיס אַן אויסגעדרייטער, אַ צעשוויצטער קיין מאָסקווע.

ביים באַן־הויף וואַרטן שוין אויף די „זעק־מענטשן", די סאָוויעטישע פערדלעך. „סאָוויעטישע פערדלעך" רופט מען די פאַרוואָרלאָזטע, אָפּגעריבענע ייִנגלעך, איינגעשפּאַנט צו שלעפּ־שליטנס, וואָס וואַרטן אָפּ ביים באַן־הויף די אָנקומענדע „זעק־מענטשן" און פירן־אַוועק די איינגעקייפטע פּראָוויאַנטן אין די וווינונגען.

יעדן אינדערפרי ברענגט נאַטאַשע, מיט דער הילף פון אירע קינדער, די אָנגעלאָדענע שליטנס מיט קאַרטאָפל, פּייערישע תבואות, טעלער מיט פּוטער, בונטן מיט ציבעלעס אויפן סוכאַרעוווקער מאַרק, און מען טוישט איין דאָס עסנוואַרג אויף פּריצישע זאַכן, וואָס די אַריסטאָקראַטן שלעפּן פון זייערע שטובן אַרויס. אַז די מיליץ באַווייזט זיך — כאַפּט מען די זעק אויף די פּלייצעס און מען אַנטלויפט. וואָס קאָנען זיי אויפטון? — דעם גאַנצן סוכאַרעוווקער מאַרק פאַריאָגן וועלן זיי נישט — אַז גאַנץ מאָסקווע שאַפט זיך אַזוי אַרום איין זייער ביסן ברויט? — קויפט מען אונטער, ווי אין די אַלטע, גוטע צייטן: אַ שטיקל פּוטער, אַ פּאָר ציבעלעס — אַ פאַרמענגן. האַנדלט מען, ווי עס לאָזט זיך. און נאַטאַשע שאַפט זיך איין וועש און פּוטערס, פּערסישע דיוואַנעס און זילבערן געשיר. נאָר צום קוראַנטסטן זענען אַלטע צאַרישע טויזנט־רובלשיינען. נייע קנאַקעדיקע. אַלע אַרמענער און טאָטערן גלויבן, אַז דער צאַר וועט נאָך צוריקקומען. גאַנץ מאָסקווע — אַ חוץ קרעמל — נעמט נערן צאַריש געלט. אַלטע אויסגעריבענע פּאַפּירן זענען ווינציקער ווערט. די געזוכטע און גאַנגבאַרסטע — זענען די נייע, קנאַקעדיקע „טויזנטער", וואָס זעען־אויס, ווי נאָר וואָס אַרויסגעקומענע פון דער פּרעס־מאַשין. מען לייגט זיי נישט צונויף, כדי זיי זאָלן זיך נישט צעקנייטשן, נאָר מען זויקלט זיי אויף, אויף דעם אופן ווי עס טוען די אַרמענישע און טאָטערישע סוחרים. קויפט נאַטאַשע איין פּאָר „קערענקעס" סחורה — צאַרישע באַהאַלט זי פאַר זיך, שטופּט מיט זיי אַ ציכל אָן. בייטאָג טראָגט זי דאָס ציכל אַרומגעוויקלט אַרום אירע בריסטן, ביינאַכט האַלט זי עס אין בעט מיט זיך אונטער דער דעק און וואַרט מיט אַלע אַנדערע, אַז דער צאַר זאָל וואָס געשווינדער צוריקקומען און צעטרייבן די באָלשעוויקעס, וועלט

זאָל ווערן צוריק — וועלט, לעבן צוריק — לעבן, און געלט צוריק — געלט.

ליגט וואסילי ביינאכט מיט זיין קעפּס־ווייב אויפן געלעגער. די פענצטער פארהאָנגען, די טירן פארהאקט און ביים שיין פון קארגן ליכט שיט מען אויס דאָס ציכל און מען ציילט די פּאפּירלעך: איין הונדערט טויזנט, צוויי הונדערט טויזנט, דריי, פיר, באלד א האלבער מיליאָן. א מיליאָן רובל, א מיליאָנער! — וואָס האָסטו אין די גוטע צייטן דערמיט געקאָנט אויפטון. גאנצע שטרעקעס לאנד, וועלדער, הייזער, מענטשן — וואָס דו האָסט געוואָלט, האָסטו געקאָנט קויפן דערמיט. וואסילי קוקט אויף זיין קעפּס־ווייב און דערקענט זי נישט. די פליישיקע מאָרדע איז דיק פארהארטעוועט געוואָרן ווי איין שטיק. די קארע אויגן זיצן טיף אין שלאבריקע שמאלץ־גריבער און פינקלען פון דאָרט ארויס מיט שלעכטע פייערן. די האלב־גרויע האָר — שטייף אין קאָפּ, ווי דראָטן. וואסילי געפינט מיטאמאָל, אז זיין קעפּס־ווייב איז ענלעך צו א מכשפה געוואָרן. זי קנאקט צווישן אירע פעטע פינגער די טויזנט־שיינען — און לאָזט זיך צו זיי נישט צורירן. זי האלט זיי נאָענט נעבן איר פליישיק לייב — יעדעס פּאפּירל קנאקט זי באזונדער — ווי זי וואָלט אים טועם געווען — און שמאָטשקעט־צו מיט די ליפּן: — טויזנטער, טויזנטער! — אמתע טויזנטער!...

וואסילי קוקט אויף די שיינענדיקע גלאנציקע פּאפּירלעך. זיי האָבן זיך נישט געענדערט. די זעלבע געלבקייט, — מיט זיידענע פעדעם דורכגעשפּינט, קערנדיקע. דעם צארס אָדלער שטייט דערויף. דעם צארס פּאָרטרעט אין וואסער־ליכט. אמתע. זיי וועקן צו זיך דעם זעלבן צוטרוי, וואָס אמאָל. דאָס הארץ קלאפּט געשווינדער ביי זייער אָנבליק. דו פילסט זיך זיכער, אָן זאָרגן — און דו ווערסט פריילעך. נאָר די גאנצע וועלט ארום האָט זיך געענדערט. און שוין מיט דעם, וואָס זיי זענען דאָ אזוי פיל און זיי ליגן מיט נאטאשעס ברייט, פעט לייב אין בעט, פארלירן זיי ביי וואסילין די גאנצע חשיבות. ער דערפילט מיטאמאָל זייער געפאלנקייט.

— דאכט זיך די זעלבע, וואָס מ'האָט געקראָגן אין „קאזנאטשייכטווא" און דאָך נישט די זעלבע, — זאָגט ער פאר זיך.

נאטאשע ווארפט אויף אים א שלעכטן בליק. וואסילין דאכט זיך, אז

דער אפל האָט זיך אויסגעדרייט אין איר אויג און שטייט דאָרט קאַ-פּויר.

— נישט די זעלבע, — קרומט זי אים נאָך. — זאָל נאָר דער צאַר צוריקקומען און מענטשן וועלן זיך לייגן דערצו, ווי אין אמאָליקע צייטן. דאָס איז דאָך געלט! — שרייט זי אויס. — און באהאלט עס פאַר אַן עין-הרע געשווינד מיט זיך אונטער דער דעק.

— יאָ, געלט איז עס, און דאָך נישט קיין געלט, — קרעכצט ער.

— וואָס, דו קוילערסט דיך שוין איבער צו זיי? — פרעגט אים דאָס ווייב.

— ניין, קוילערן קוילער איך זיך נישט איבער.

און דאָס אַלץ זעט אויס ווי אַ קינדער-שפּיל. דאָס ווייב וואַרפט אויף אים אַ קרומען בליק און פאַרדרייט זיך מיט איר אוצר אויף דער צווייטער זייט. וואַסילין איז שוין לאַנג פאַרמיאוסט געוואָרן דער אַרט לעבן. אַ גאַנצן ווינטער האָט ער זיך געשלעפּט אין די דערפער אַרום געסוחרט און אָפּגענאַרט. אַז ס'איז געקומען דער פרילינג, דאָס איז האָט איבער דער „מאָסקוואַ" געלאָזט, די שנייען צעגאַנגען, שטיקער ערד-פּנים האָבן זיך אָנגעהויבן צו באַווייזן איבער דער אויבערפלאַך — האָט אים אַ בענקשאַפט אַרומגענומען נאָך דער ערד און געגאַנגען אים. עס האָט זיך געגלוסט צוריקגיין אין דאָרף אַריין, צוריק צום פעלד.

ס'איז אים געוואָרן דערעסן און פאַרמיאוסט דאָס פּוסט-און-פּאַסע-זוען — ווי ער האָט אָנגערופן דעם שאַכער-מאַכער מיט די גויים אין דאָרף. ס'האָט זיך אים געגלוסט זיך צו עפּעס צו נעמען, ריכטיק צו טון

זיך צו עפּעס צו נעמען, ריכטיק צו טון — האָט ביי אים געהייסן — גיין צום אַקער. ס'איז שוין צייט געווען אויך. יעדעס יאָר, היינט-צו-טאָג, איז ער שוין לאַנג אינמיטן דער אַרבעט. שוין אַמאָל צען מיטן עקאָנאָם אין די גרויסע שטיוול אין די צעלאָזענע שנייען אַדורכגע-שפּרייזט. מיישב געווען זיך, וועלכע פעלדער היי-יאָר צו פאַרזייען מיט ווייץ, וועלכע מיט קאָרן. וועלכע פון זיי גאָר אַן אָפּרו צו געבן, צום גראָזן פאַר די שעפּסן צו לאָזן. בהמהשע קאָניטשינע וועט מען באַדאַרפן אַ סך דאָס יאָר. ביים וואָרט „קאָניטשינע" דערפילט ער אַ געשמאַק פון קיאַ־שער מילך, און עס נאָגט אים די בענקשאַפט נאָך מער.

אמאָליקע יאָרן — טראַכט ער זיך — האָט ביים קאָוואַל אין דער

קוזשניע שוין לאנג געבלאָזן מיט פונקען. אקער־אייזנס פאַרראָכטן. מען האָט באַדאַרפט פויערים צו הילף שיקן, אַזוי פיל אַרבעט איז געווען. יעדן טאָג גייען פורן אין שטאָט אָפּצוברענגען די גויטיקע מאַטעריאַלן: אייזן און רידלעס און שטעכער, שפּאַדלעס, קאָסעס און שטריק. מ׳פירט אָן פון וואַלד האָלץ, פאַרלייגט עס ביים סטאָלאַר. אַ געקלאַפּעריי פון האַמערס, אַ הובלען פון האָלץ, אַ קאָוועז פון פערד און רעדער. פון די קזימענס גייט רויך. די פויערטעס ברענגען דאָס האָלץ־אָפּפאַל. אַ פריילעך בילן פון הינט. קינדער דרעפּטשען אין בלאָטע. די ערד ווערט אומגעדולדיק, אַנטפּלעקט אירע ערד־בריסטן יעדן טאָג מער פון שניי אַרויס. די פערד קלאַפּן מיט די פאָדקעוועס אָן די שטאַלן־ווענט. די קי מרוטשען. די שעפּסן מעקען, ערד און בהמה בענקען נאָכן דרויסן.

אַזוי ווי ערד און בהמה, אַזוי האָט וואַסילין אָנגעהויבן צו ציען נאָכן דרויסן. ער האָט זיך קיין אָרט אין דער שטאָט נישט געקאָנט געפינען. ווי אַ בהמה, וואָס פילט אין פרילינג, אַז זי וואַרפט פון זיך די פעל און קרינט אַן אַנדערע — אַזוי האָט ער דערפילט מיט זיין גאַנצער לעבנס־קראַפט, אַז ס׳איז אָפּגעפאַלן פון אים די שטאָטישע פעל, דער שאַכער־מאַכער און האַנדל — און ער האָט געקראָגן אַן ערד־ און פעלד־הויט. זייגע פיס האָט זיך געגלוסט צו דרעפּטשען אין טיפע שניי־בלאָטעס, צו דערפילן די פרישע קלעביקע ערד איבער זיינע קני. זיינע לונגען האָט זיך געגלוסט איינצואָטעמען אין זיך דעם פרילינגס־אָטעם, וואָס עס הויבט־אַרויס יעדער שוואַרצער דאָרפס־פלויט, יעדער דורכגעווייקטער שטרויע־נער דאַך.

אַן אַנדערע מאָל האָט ער שוין אַלע זומפּן איבער די לאָנקעס מיט זיינע גרויסע שטיוואַלעס אויסגעמאָסטן. דער הונט „שפּיץ״, מיטן אויפגעהויבענעם ווײַדל און אויפגעעפנטן פּיסק, קוקט אים יעדן פרימאָרגן אין די אויגן אַריין: גייט ער טאַקע דאָס יאָר קיין איין קוראָפּאַטווע נישט שיסן? — וועט דאָס יאָר גאָר שוין קיין פרילינג נישט זיין? — אָדער אפשר גאָר וועט מען אין סאָפיאַנקע באַאַרבעטן די פעלדער אָן אים, אָן דעם באַלעבאָס?

ער האָט געוווּסט, אַז דאָס דאָרף איז מיט עפּעס וואָס טריפה געוואָרן, אַז ער קאָן זיך מער אַהין נישט באַווייזן. אָבער דאָס זענען אַלץ גאַרישקייטן. ביי זיך האָט ער געפילט מיט דער גאַנצער לעבנס־קראַפט,

אז ער באַלאַנגט דאָרט אַהין. און קוים וועט ער אַהינקומען — וועט שוין אַלץ ריכטיק ווערן.

און ווי יעדעס קינד, וואָס אים דאַכט זיך אויס, אז מ׳האָט שוין לאַנג פאַרגעסן זיינע זינד, ווייל ער אַליין האָט זיך פאַרגעבן, — אַזוי האָט דער פיזיש-שטאַרקער וואַסילי שוין לאַנג פאַרגעסן, וואָס ער איז אַמאָל געווען. ביי זיך איז ער שוין אויס פריץ, אויס אייגנטימער פון סאָפיאַנקע, וואָס האָט אַ ווידערשפּעניקסטע שיקסע גענומען אין סטאָדאָלע.

ער האָט פאַרגעסן אין זיין באַפעלערישן אָנגעשריי אויף די פויערים, ווען ער פלעגט אַ ליאַדע וואָס כאַפּן דעם פויערס היטל — אַ זעץ־טון אין דער ערד, און אַז ס׳האָט קיינער נישט געזען, פאַרפאָרן מיט דער פויסט אין פיסק אַריין אויך. ער האָט פאַרגעסן, אַז ער איז וואַסילי אַנדרעיעוויטש, דער פריץ פון סאָפיאַנקע, און זיי, זיינע פויערים, קינדער פון לייב־אייגענע, וואָס וווינען ביי אים אין זיינע כאַלופּעס און באַאַרבעטן זיינע פעלדער פאַר שכר אין נאַטור. ביי זיך איז ער זיך שוין לאַנג פאָרגעקומען אַלס גלייכער מיט גלייכע, אַ מענטש פון סאָפיאַנקע. קריגט אַ חלק מיט אַלעמען צוגלייך. נאָר ער, אַלס עקאָנאָם, אַלס אָנפירער וווינט אין אַ צימער און צוויי אין לויט דעם ווערט פון דער אַרבעט — באַקומט ער בעכער עסן, אָבער אַלעס איבריקע — צוזאַמען מיט דער „הראָמאַדע״, ווי די צייט פאַרלאַנגט עס.

ס׳האָט זיך אים אויסגעוויזן — (דערפאַר, ווייל ער האָט עס שוין ביי זיך געפּועלט) — אַז די פויערים האָבן אויך שוין לאַנג מסכים געווען דערויף.

אינעם פריען פרילינג האָט ער עס שוין לענגער נישט געקאָנט אויסהאַלטן, און איז אַרויס אין דאָרף.

ביינאַכט האָט ער אָנגעקלאַפּט אינעם לאָדן פונעם פריינטלעכן פויער, וואָס האָט אים אָנהייב ווינטער געבראַכט אין שטאָט אַ פור מיט פּראָוויאַנט. דאָס הייזל איז געשטאַנען אין עק, ווייט אין פעלד אַרויס, שוין ביים ראַנד פון וואַלד.

— אַקים — אין קריסטוס נאָמען, לאָז איבער דער שוועל אַריין! איך בין עס, וואַסילי אַנדרעיעוויטש.

אינעווייניק אין דער כאַלופּע האָט מען זיך אַ לאַנגע צייט געקווענקלט, געאַמפּערט. ענדלעך האָט זיך אַ שפּאַלט פון דער טיר געעפנט.

א זעקל מיט ברויט איז דורך איר געפאלן וואסילין אויפן בויך. א שטימע פון אן אלטן פויער:

— געדענק אין גאט, פריץ, און אנטלויף! אז זיי וועלן געווויר ווערן, דאס דו ביסט ביי מיר — וועלן זיי די כאלופע אונטערצינדן, אויף דיר און אויף מיין גאנץ הויז־געזינד.

— אין קריסטוס נאמען, אקים! איך וועל זיך נאר אביסל אנוואַ־רימען. מיטן ערשטן בליאסק גיי איך אוועק. צו דיר בין איך שטענדיק גוט געווען.

— וואס איז וואר — דאס איז וואר. נאר אנדערע צייטן געקומען, קעגן דער „הראמאדע" איז נישט גוט צו גיין.

— נאר בלויז דעם אטעם צו דערכאפן. דו ביסט דאך א קריסט, אקים?!

דער פויער איז צוריקגעגאנגען אין דער כאלופע. דארט מיט וועמען זיך מיישב געווען. אויפגעעפנט ברייטער דעם שפאלט — אריינגעלאזט וואסילין אונטערן באלקן.

— קריסטוס זאל דיר דערפאר באצאלן.

— לייג זיך ווי דו שטייסט. נישט גוט ליכט צו מאכן. קיינער פון דארף זאל נישט געווויר ווערן.

— ווו איז מאריע ארקאדיעווגע, אקים? — דעם הויף־פאלאץ, זע איך, האבן זיי פארברענט. ווהין איז זי אוועק?

— איך קאן דיר נישט זאגן, פריץ. צוערשט האבן זיי זי געהאלטן. קיינער פון אונדז איז דאך נישט „נראמאטנע" — האט זי אונדז דערקלערט, וואס דאס אלץ מיינט. אליין אפילו די „הראמאדע" אנגעפירט. דערנאך זענען געקומען יונגע פון דערבייאיקן דארף, פון „סטאראיע גניעזדא". וואס? — זאגן זיי — א פריצטע וועט מיט אייך אנפירן? — האבן זיי דעם הויף אונטערגעצונדן. דאכט זיך, זי אויף א שליטן ארויפגעזעצט, ערגעץ־ווו אוועקגעפירט. נישט גוט מיט אייך, פריצים. שלעכטע צייטן פאר אייך אנגעקומען. אנטלויף, ווען דער לעצטער שטערן וועט זיך אויסלעשן.

וואסילי איז געלעגן אויף עפעס פייכטס און שטינקענדיקס. א שעפסן־פיסק האט אנגעהויבן צו שמעקן צו אים מיט זאלץ און גאווער, באלעקט אים.

וואסילי האָט דעם בהמהשן פּיסק צוגעפירט צו זיין פּנים, געקושט אין דער מאָרדע און געזאָגט:

— רעד מיט זיי, אַקים, ווי גאָט איז דיר ליב. איך וויל זיין אַ גלייכער מיט גלייכע, איינער פון דער „הראָמאדע". אַ שטוב אין אַ כאַלופּע איבערצינעכטיקן און ברויט צו עסן. ארבעטן וועל איך פאַר צוויי. איר קענט דאָך מיך. איך האָב זיך קיינמאָל נישט געשוינט, און אַן עקאָנאָם באַדאַרפט איר. — איז דאָך גלייכער צו נעמען אַן איינגענעם, אַ מענטש פון כאָפּיאַנקע. רעד מיט זיי, אין קריסטוס נאָמען, — אין שטאָט קאָן איך עס נישט מער אויסהאַלטן! —

— בעסער אַנטלויף, איידער די פּויערים דערטאַפּן דיך. נישט איינמאָל געהערט רעדן. ס'איז דאָ פון די סאָלדאַטן צוריקגעקומען וואוויערוכעס מאַן, דער יונגער איוואַן. ער טראָגט אויף דיר אַ בייז האַרץ, ווייל דו האָבט געלאָזט די סאָלדאַטיכע אין סטאָדאָלע צום שפּיץרוט פירן. איוואַן איז איצט ביי „הראָמאדע" אַ פירער.

— אָן סאָפּיאַנקע איז שלעכט צו לעבן, אַקים!

פאַרטאָג, איידער דער לעצטער שטערן האָט זיך נאָך אויסגעלאָשן, האָט דער פּויער פינעם מיסט־געלעגער, ווו וואסילי איז געלעגן מיט ערשט יונגע אָפּגעוואָרפענע שעפּסעלעך, אויפגעריסן אים. די פּויערטע האָט אים אַ קרוג מילך געגעבן, דער פּויער — דעם זאַק מיט ברויט. וואסילי האָט זיך אין שיינעם ווינקל פאַר די הייליקע בילדער טיף פאַרבויגן — געקרייצט זיך דריי מאָל און לאַסקע געבעטן:

— פאַר צוויי ארבעטן וועל איך, ביזן האַלבן פּאַס זיך פאַרבייגן פאַר „הראָמאדע", אַבי זיי זאָלן פאַרגעבן, אַבי סאָפּיאַנקער לופט אָטעמען. ווזחין וועל איך גיין? אומעטום בין איך דאָך אַ פרעמדער. דאָ — די היים. רעד מיט זיי, אין קריסטוס נאָמען. כ'וועל זיך דורכן טאָג אין וואַלד אייפהאַלטן. ביינאַכט וועל איך קומען אַ תשובה הערן, ווי דער ענטפער איז אויסגעפאַלן.

וואסילי האָט מיטן שטערן דעם פּויערס שוועל אָנגערירט און פאַרלאָזט די כאַלופּע.

די פּויערים פון סאָפּיאַנקע זענען געוויר געוואָרן, אַז אין וואַלד האַלט זיך אויף אַן אינטערעסאַנט שטיק ווילד, — דער פריץ פון דאָרף. זיי האָבן עס צוויסן געטון דעם אהיימגעקומענעם סאָלדאַט איוואַן, וואָס

האָט, צוזאַמען מיט דעם געשטופּלטן לערער, אָנגעפירט די קאָמונע אין דער „הראָמאַדע". האָבן זיי געשווינד, אין איילעניש, נישט זאָגנדיק די עלטערע פּויערים (כדי זיי זאָלן נישט צווויסן געבן דעם פּריץ), צונויפגענומען די יונגען פון דאָרף. עס איז ארויס א מאַן דרייסיק-פערציק, מעגער און ווייבער, מיט ביקסן, ווידלעס און העק. טייל אויף פערד, טייל צופוס האָבן זיי ארומגערינגלט דעם וואַלד פון אַלע דריי זייטן. זיי האָבן אויך מיטגענומען די פּריצישע הינט, וואָס זיי האָבן צווישן זיך צעטיילט און זענען, ווי אַמאָל דער פּריץ אויף געווילד, אויפן פּריץ אויף יאַגד געגאַנגען.

די פערטע זייט פון וואַלד, ביי דער סאַדזאַווקע, האָבן זיי פריי געלאָזט. איצט, אין פרילינג, איז סיי־ווי־סיי געווען אוממעגלעך דורכצושווימען אָדער דורכצודרעפּטשען די פייכטקייטן, נישט צו בלייבן שטעקן אינעם שלייַמיקן זומפּ, וואָס איז פון אויבן־אויף געווען פאַרגאָסן מיט די וואַסערן. די וואַסערן האָבן אויך פאַרפלייצט די נידריק־ליגנדיקע פּאַשעפעלדער.

אָנגעקומען נענטער צום וואַלד, האָבן זיי איבערגעלאָזט די בעסטע שיסער פון דרויסן. די אַנדערע, מיט די הינט, — האָבן זיך אַריינגעלאָזט אין וואַלד אַריין. געהאַקט אין דער ערד מיט די שפּאַדלעס און ווידלעס, ווי מען סטראַשעט א געווילד פון באַהעלטעניש, אָפּגעלאָזט די הינט, אַז זיי זאָלן אויסשפּירן דעם פּריץ און אים ארויספלאָשען פון וואַלד ארויס.

וואַסילי האָט נוט געקענט זיין וואַלד, אַלע זיינע באַהעלטענישן און היילן — פון דער פילי־אַריקער יאַגד, וואָס ער איז געגאַנגען אין אים, סיי אין פרילינג, סיי אין האַרבסט. ביטאָג האָט ער זיך אויפגעהאַלטן אין וואַלד אין א שאָפּע, צונויפגעשטעלט אויס צווייגן, אין וועלכער עס האָט זיך געטריקנט דעמבענע קאָרע, וואָס ער האָט פאַרקויפט די וואַלקאַזשעס אויסצווייקן אין זיי יוכטאַווע לעדער. פון דער שאָפּע, דורך די פרייע שפּאַלטן, וואָס די אומבאַבלעטערטע ביימער אינעם פריען פרילינג האָבן געלאָזט — האָט ער אַלץ געקאָנט זען, וואָס עס טוט זיך אין וואַלד און אין זיינע ראַנדן. דאָס האַרץ האָט אים עפּעס אויף אַזעלכעס פאַרגעבריט. ער האָט זיך געריכט אויף איינס פון די ביידע. אָדער די פּויערים וועלן אים אַריינגעמעז אין „הראָמאַדע", גלייכע מיט גלייכע, — אַז נישט וועלן זיי מאַכן אויף אים אַן „אַבלאַווע". ער האָט אויסגעקוקט

דערויף א גאנצן טאג. דערזען דורך די ביימער־שפּאַרעס א קופּקע גרויע מענטשן, וואָס שוואַרצן זיך צווישן די ווי פּליוש מיט מאָך באַוואַקסענע דעמבעס, — האָט ער געוווּסט, אז דאָס גייט מען אויף אים. ער האָט געהאַט ביי זיך אָפּגעמאַכט: א לעבעדיקן זיך זיי אין די הענט נישט איבערצוגעבן. ביים ערשטן פּויער, וואָס וועט צוקומען צו אים, אַרויסצורייסן די ביקס אָדער די ווידלע, אים אַליין צו טויטן און צו גיין מיט די פּויערים אין געראַנגל אויף טויט און לעבן. צו דעם צוועק האָט ער די שאָפּע באַפעסטיקט מיט שטיקער קלעצער, וואָס זענען געלעגן אין וואַלד אויסגעהאַקטע פון פּויערישער הפקרות. אז ער האָט געהערט די מענטשלעכע טריט, דאָס קלאַפּן מיט די ווידלעס, — האָט ער צוגעלייגט אַן אויער צו דער ערד, כדי אויסצוגעפינען פון וועלכער זייט מען קומט אָן און זיך צוגעגרייט צום קאַמף.

דער ערשטער, וואָס האָט אים אויסגעפונען אין זיין באַהעלטעניש, איז געווען דער יאַגד־הונט „שפּיץ", פאַר וועלכן ער האָט זיך אַמאָל מיט א פּריין פאַר א פערד געטוישט. דער הונט, פלינקער פון די אַנדערע, איז איבער גריבער, ווינטער פאַרטריקנטע קופּעס פייכטע בלעטער און שניילעכער געשפּרונגען, גלייך אָנגעקומען צו לויפן צו אים.

דערשמעקט זיין באַלעבאָס, האָט ער זיך דערפרייט. „שפּיץ" איז געשפּרונגען אויף וואַסילין, געלעקט די הענט, און געקוקט זיין האַר מיט פרייד און שרעק אין פּנים אַריין. געוואַרט אויף א באַפעל. וואַסילי האָט אים קודם־כל דעם פּיסק מיט דער פויסט פאַרמאַכט, אז ער זאָל נישט בילן. ערנסט און טיף אַריינגעקוקט אין דעם הונטס אויגן און גערעדט צו אים.

— „שפּיץ", דו מוזט מיך ראַטעווען, איך בין אין סכנה.

דער הונט האָט אים אָנגעקוקט שטום, מיט הינטישער רעדעוודיקייט, וואָס האָט זיך אויסגעדריקט דורך זיינע טרויעריק־בלישטשענדיקע אויגן. געוואָלט עפּעס זיין באַלעבאָס זאָגן און נישט געקאָנט. וואַסילי האָט צוגעלייגט זיין פּנים צום הונט, אויג צו אויג. מענטש און חיה האָבן זיך אָנגעקוקט און פאַרשטאַנען.

— דו מוזסט מיך ראַטעווען! — האָט וואַסילי נאָכאַמאָל געזאָגט.

דער הונט האָט געשוויגן, נאָר עקשנותדיק געקוקט אים אין די אויגן

אריין, מיט אָטעם־כאַפּנדיקע קרעכצן, פאַר אומגעדולד באַוויגן מיטן ווידל, געקוקט און געפרעגט וואָס צו טון.

וואַסילי האָט אָנגעוויזן דעם הונט די קעגנגעזעצטע ריכטונג צום ראַנד פון וואַלד, ביים פויערס הייזל, געהייסן אים לויפן און האַווקען.

דער הונט האָט געגעבן אַ בליק אויפן באַלעבאָס, אַ קרעכץ אָפּ. אַזוי ווי ער וואָלט פון אים אָפּשייד גענומען אויף ס'גאַנצע לעבן. געלאָזט זיך מיטן גאַנצן הינטישן אימפּעט צום אָנגעוויזענעם פּלאַץ און אָנגעהויבן בילן.

וואַסילי איז געלעגן אַ מינוט, צוגעבויגן זיין אויער צו דער ערד, געהערט ווי די פויערים לויפן אָפּ אין דער צווייטער ריכטונג, — האָט ער זיך אַרויסגעוואַגט פון זיין באַהעלטעניש — אויף אַלע פיר געקראָכן איבער דער ערד צווישן די ביימער צום אַרויסגאַנג פון דער סאַדזאַווקע. ער האָט געוווּסט, אַז דאָרט איז דער איינציקער וועג פון רעטונג. איצט אָדער קיינמאָל נישט.

פונדערווייטנס האָט ער געהערט, ווי „שפּיץ" האַווקעט, האַווקעט און אַנטלויפט. נאָך אים זענען נאָך איצט נאָכגעלאָפן די אַנדערע הינט, אַ קופּקע פויערים האָט געשריגן: „האַוו, האַוו, האַוו! —

וואַסילי איז אַריין אין אַ געדיכטעניש פון קזשאַקעס. זיין שווערער גוף האָט דורכגעבראָכן דאָס געוועב פון די פאַרטריקנטע צווייגן. זיינע הענט, זיין פּנים זענען געוואָרן צעריסן. זיין הוט האָט זיך פאַרטשעפּעט ערגעץ־ווו און שטעקן געבליבן. ביז וואַסילי האָט זיך צוגעקראָגן צו דער סאַדזאַווקע.

נישט אומזיסט איז וואַסילי אַזוי פיל יאָרן געגאַנגען אויף יאַגד אין זיין וואַלד. ער האָט אים געקענט ווי זיין אייגן לייב. גוט געוווּסט, אַז מען קאָן זיך נישט דורכרייסן דורך די אויסגעפלייצטע וואַסערן. נישט איינמאָל געבליבן שטעקן אין די בלאָטיקע זומפּן איבער די שטיוול און געמוזט רופן די פויערים צו הילף, אַז זיי זאָלן אים אַרויסשלעפּן. נאָר איינמאָל האָט ער געיאָגט אין וואַלד אַ סאַרנע. ער איז געווען זיכער, ווי די פויערים איצט, אַז איבער דער סאַדזאַווקע וועט זי זיך נישט קאָנען דורכרייסן. די חיה האָט אָבער געוווּסט פון אַ שטעג. אַמאָל, אין קדמונישע צייטן, האָט דאָס ווער געמוזט לייגן אָפּגעהאַקטע דעמבעס דורך דעם זומפּיקן טייג,

אָדער זיי זענען צופעליק אַליין דאָרט אַריינגעפאַלן. די ביימער פאַר־פוילט, פאַרגרינט, פאַרטרונקען, מ׳זעט זיי מער נישט אַרויס. קיינער ווייסט טאַקע נישט פון דאָזיקן עקזיסטירנדיקן דורכגאַנג דורך די פייכטקייטן, — ביז די כאַרנע האָט עס אַנטדעקט פאַר וואַסילין. געשפּרונגען מיט אירע הויכע פיס פון איין אָפּגעהאַקטן דעמב צום אַנדערן, האָט זי זיך דורכגע־ריסן דורך דער פאַרשפּאַרונג. מיט גרויס אינטערעס האָט ער זיך דענסטמאָל צוגעקוקט, ווי דאָס געוויילד ראַטעוועט זיך דאָס לעבן. ביי יעדן פאַלשן שפּרונג שטעלט זי איין שטעקן צו בלייבן אין דער בלאָטע: פאַר טשע־קאַוועס האָט ער זי אפילו נישט געשאָסן, כאָטש זי איז געווען אינעם שטח פון זיין ביקס. „אויסגעפונען דיר אַן אַרויסגאַנג — האָב אַ גוטן שליט־ווענס" — האָט ער איר צוגערופן און געהאַלטן דעם סוד פון פאַרבאָרגע־נעם דעמבענעם שטעג פאַר זיך.

איצט, בעת דער יאַגד אויף זיין אייגן לעבן, איז ער געקראָכן אין דעם זעלבן סאַרנע־וועג. דער הונט „שפּיץ" האָט מיט זיין לויפן און בילן אין דער אַנדערער ריכטונג פאַרפירט די פויערים צום ראַנד פון וואַלד. אַלע זענען געלאָפן נאָך „שפּיץ" צום דאָרף צו. דאָס האָט געגעבן וואַסילין צייט און געלעגנהייט אויסצוזוכן דעם וועג. און ווי די וואַלד־חיה אַמאָל, אין אַנגסט פאַר איר לעבן, — אַזוי איז ער אויך איצט געשפּרונגען פון איין דעמב איבער דעם אַנדערן דורך דעם געפערלעכן זומפּ. אים איז עס שווער אָנגעקומען. ער איז פון דער נאַטור נישט באַשאַנקען געוואָרן מיט לייכטי־קייט. די לעבנס־זיכערקייט פון דורות האָט פאַרטעמפּט אין אים דעם רע־טונגס־אינסטינקט, וואָס יעדעס וואַלד־באַשעפעניש פאַרמאָגט. דאָ און דאָרט האָט ער זיך אויסגעגליטשט, געפאַלן אין וואַסער. איז געווען נאָענט צו בלייבן שטעקן אין די זומפּן. נאָר די געפאַר פון טויט, וואָס האָט גע־לויערט הינטער אים, האָט געשאַפן וווּנדער. אַלע מניעות בייגעקומען און מיט זיין שווער לייב אפילו דאָס פרילינגס־וואַסער פון דער סאַדזאַווקע אויסגעשטאַנען.

דריי טעג האָט ער זיך געשלעפּט מיט זיין הייכטן שעפּסן־פעלץ, מיט זיין צעריסן פּנים און צעקאַלעטשעטע הענט, איבער פעלדער און וועלדער. שטעט, דערפער האָט ער אויסגעמיטן, כאָטש איצט האָט אים קיינער שוין נישט געקענט אַלס דעם אַמאָליקן פריץ פון כאַפּאַנקע. ער איז בשר ענלעך

געווען צו א ווילדן וואלד־מענטש, — וואס ער איז טאקע געווען. ער האט געגעבטיקט אויף פייכטע בלעטער־קופּעס, און גענערט זיך פון געגנבעטער מילך, וואס ער האט אויסגעמאלקן מיט זיין מויל פון די באגעגנטע קי אויפן פעלד.

אין די וועלדער ארום האט ער אנגעטראפן אויף מענטשן, וואס האבן אויסגעקוקט ענלעך צו אים. יענע אבער האבן געהאט ביקסן. צווישן די מענטשן האט ער דערקענט נישט איינעם פון זיינע אמאליקע פריצישע באקאנטע. זייער גורל איז, מער אדער ווינציקער, געווען ענלעך צו זיינעם. עס זענען געווען א באנדע באנדיטן, באשטאנען אוים אמאליקע פריצים, וואס האבן זיך געזאמלט אין די וועלדער. ער האט באקומען א ביקס און זיך אן זיי אנגעשלאסן. אזוי ווי זייער צאל איז טעגלעך געוואקסן — האבן זיי באשלאסן צו פארלאזן דעם וואלד און אויף די שטעט צו גיין.

קאפיטל 10

נעכטלעכע געשפּרעכן

נאך דער אקטאבער־רעוואלוציע האט הברטע כאפיע אפגענומען פאר זיך און זאכארי מירקין א וווינונג אין א פּריוואט־הויז אויף טשיסטאפּרודנע בולוואר.

די דאזיקע וווינונג איז געווען א „סטאראָ־סוויעטסקע", מיט גערוימע, ווייס־אפּלאקירטע צימערן, מיט געוועלבטע סופיטן, אין ראמאנטישן סטיל איינגעאָרדנט, אין „בידער־מייער"־סטיל געהאלטענע מעבל, מיט העלע, ברייט־בייכיקע פון יעשן־האלץ אויסגעארבעטע קאמאדן, טישן און שענק. די שטולן מיט אויסגעהאפטן באדעקעכץ. אזוי אויך די ווענט באהאנגען מיט האנט־אויסגעגייטע גאבעלינעס, מיט ראמאנטישע סצענעס.

נישט געקוקט אויף איר רעוואלוציאנערישקייט, האט זיך חברטע סאפיע געהאלטן פאר א גייסטיקער אריסטאקראטקע, און אלס אזעלכע האט זי אויסגעזוכט פאר זיך א פּאסיקע וווינונג. אין דעם איז זי געבליבן געטריי צו איר כאראקטער. נאך פון איר קינדהייט אן האט זי געהאט א בענקשאפט נאך א רייכער אומגעבונג. אין א שול־אויפגאבע צו באשרייבן

איר היים, האָט זי אין איר פאַנטאַזיע רחל־לאהס באַשיידענע דירה פאַר־וואַנדלט כמעט אין אַ פּאַלאַץ. אַ פּריוואַט הויז אויף טשיסטאַ־פּרודנע בול־וואַר איז געווען איר גוסט. אהין האָט זיך אויך אַריינגעצויגן חבר ריש־קאָוו, נאָכדעם ווי די רעגירונג איז אַריבערגעקומען קיין מאָסקווע, — טאַקע אויף איר רעקאָמענדאַציע. זי האָט געוואָלט אַזוי אַרום באַוואָרענען, אַז עס זאָל נישט זיין צופיל איינוווינער.

אַ חוץ דער רעוואָלוציע, אין וועלכער זי איז איצט געווען פאַרטון אי־בערן קאָפּ, האָט חברטע סאָפיע געהאַט נאָך איר אייגן פּערזענלעך לעבן.

קודם־כל האָט זי געמוזט איר רחל־לאהשע ענערגיע אויף עמיצן אויס־גיסן. איר הערשנדיקע נאַטור האָט געזוכט אַ קרבן, און דעם דאָזיקן קרבן האָט זי געפונען אין זאַכאַרי מירקין, מיט וועמען זי האָט געוווינט צוזאַמען.

זי האָט אים פּשוט טעראָריזירט. מיט זיין — אָדער קעגן זיין ווילן, האָט זי אויף אים אָנגעוואָרפן איר מוטערלעכע נאַטור. זי האָט זיך גע־מאַכט פאַר אַן אויפגאַבע צו דערציען אַ „מאַן" פאַר איר שוועסטער. צו דעם צוועק האָט זי אים פּשוט געהאַלטן ווי אין אַ קינדער־שטוב. אַלס שוועס־גערין, האָט זי זיך גענומען דאָס רעכט מיט אים צו קאָמאַנדעווען. ער האָט געמוזט אין אַלץ איר געהאָרכן, אָפּגעבן איר דין־וחשבון פון יעדן גאַנג און יעדן טריט, און ווו ער איז אָפּגעזעסן ביז אַזוי שפּעט אין דער נאַכט, און אַז דאָס מעג ער יאָ עסן און דאָס טאָר ער נישט עסן; און אַז ביי דער קנאַפּקייט פון פעטס, גיט איי־ווייס דאָס נייטיקע קוואַנטום פון פעטס, מוז מען אויסזוכן די שפּייזן, וואָס האָבן אין זיך איי־ווייס. זי האָט אים אַליין געוואַשן יעדן טאָג. דאָס הויז איז געווען אַלט־פרענקיש, מיט איין באָד־צימער ביי דער קיך. פלעגט זי טראָגן פון דער קיך ווארים וואַסער. עס האָט זיך שוין אין איר געהאַט דערוועקט רחל־לאהס נאַטור. זי פלעגט הייסן מירקינען זיך אָפּוואַשן. זי האָט אים פאַרשאַפט וועש פון די שטיקער ציכן און ליילעכער, וואָס זיי האָבן געפונען אין דער וווינונג. זי פלעגט זיצן ביז שפּעט אין דער נאַכט און איבערנייען פון אַ ליילעך אַ העמד, אַ פּאָר גאַט־קעס, און דערביי מירקינען גוט אויסזידלען, פאַרוואָס ער גיט נישט אויף זיך אַכטונג און לאָזט זיך אָפּ, — אַזוי ווי אַ ריכטיק ווייב באַגייט זיך מיט איר אייגענעם מאַן.

און מען האָט אָנגעזען, אַז עס געפעלט איר די ראָל פון אַ מוטער,

וואָס זי האָט גענומען אויף זיך, און וואָס איז נישט געווען אין רעוואָ־לוציאָנערן גייסט. זי האָט זיך אָבער לויט איר כאַראַקטער פּשוט גענוי־טיקט אין דעם. יעדע פרוי, אפילו די מאָדערנסטע, וואָס האָט שוין לאַנג גובר געווען איר ווייבערשן כאַראַקטער, וועט אָבער קיינמאָל איר מוטער־לעך רעכט נישט פאַרבייגן. און האָט זי נישט קיין אייגענע קינדער, קיין אייגענעם מאַן, איבער וועמען צו געוועלטיקן, וועט זי זיך אויסזוכן דעם נאָענטסטן, וואָס וועט קומען אונטער איר האַנט. צו קאָמאַנדירן האָט זאָש־קע געהאַט גערן פון קינדהייט אָן. זי האָט תמיד געמוזט האָבן עמיצן אונ־טער זיך, אויף וועמען אויסצוגיסן איר הערשערישע נאַטור: צוערשט אויף דער שוועסטער, און אַז עס איז נישט געווען די שוועסטער, איז כאָטש אויף איר חתן. זי האָט זיך פּשוט מחיה געווען מיטן שוואַכן מירקין. זי האָט געקאָנט אויף אים לאָזן פילן איר גאַנצע קראַפט. און, ווי עס זעט אויס, איז די דאָזיקע ראָל מירקינען גאָרנישט געווען דערווידער. ער האָט זיך דערמיט נישט בלויז צופרידנגעשטעלט, נאָר עס האָט אים אויך באַ־הערשט אַן אינערלעכע הנאה, ווען ער האָט זיך, ווי אַמאָל אין זיינע קינ־דער־יאָרן, געפילט אַרונטערגענומען אונטער אַ שטאַרקער ווייבערשער האַנט, וואָס האָט אים באַהאַנדלט ווי אַ קינד און הערשעריש.

עס זענען פאַראַן מאַנספאַרשוינען, אויף וועמען פרויען האָבן ליב אויסצואיבן זייער מוטערלעכקייט. מירקין האָט געהערט צו יענע נאַטורן, וואָס טראָגן מיט זיך דעם געטראַנק פאַר ווייבערשער דורשטיקייט נישט נאָכן מאַן, נאָר נאָכן קינד...

אין זאָשקען זענען געווען פאַרקערפּערט די אַלע ווייבערשע גע־שטאַלטן, צו וועלכע מירקין האָט געטראָגן זיינע פאַרשטיקטע תאַוותדיקע פאַרלאַנגען. קודם־כל איז אין איר געווען אַ שטיק רחל־לאה, די זעלבע ענערגיע און אַנטשיידנהייט. שוין מיט איר אויפערלעכקייט האָט זי דער־מאָנט אָן דער מוטער. איר אַנטוויקלטער, פליישיקער מילך־קערפּער האָט פאַרבלענדט מיט דער בלאַנקייט פון זיין ווייכער, ווייסער הויט דורכגע־וועבט מיט בלויע אָדערן, אומעטום, ווו ער האָט זיך נאָר אַרויסגעוויזן.

און ווי אַ שווימענדיק געטראַנק האָט זיך איר קערפּער אַרויסגעגאָסן פונעם ברייטן האַלדז־דעקאָלט, פון די קורצע אַרבל, פון די תמיד צו־ענגע ווייסע בלוזעס, וואָס זי האָט געטראָגן. עס איז געווען אַזוי ווי אין איר

ראנדערדיקן מיידלשן קערפּער וואָלט זיך געווען אריינגעגאָסן דער ווייבער־זאַפט פון אַנדערע, שוין לאַנג פאַרשטיקטע תאוות, וואָס האָבן זיך איצט ווידער אָנגעהויבן צו וועקן.

א גאַנצן טאָג איז געווען שטיל אין דעם איינזאַמען גרויסן הויז אויף טשיסטאָ־פּרודנע־בולוואַר. די אַלטע באַלעבאַטים, — א יינגערע און אַן עלטערע דאַמע, וואָס מען האָט נישט געקאָנט דערגיין זייער משפּחה־שייכות, — האָבן זיך אויסבאַהאַלטן אין די פאַר זיי איבערגעלאָזטע ווינקל־צימערן. זיי האָט באַדינט אַן אַלטע דינסט, וואָס איז זיי, ווייזט אויס, געבליבן געטריי. זיי האָבן געהאַט מורא די גאָז אַרויסצוווייזן, כאָטש א גאַנצן טאָג איז קיינער נישט געווען אין הויז, אַלע האָבן זיך געפונען ביי דער אַרבעט אין זייערע ביוראָס. א חוץ דעמאָלט, ווען מען האָט באַדאַרפט עפּעס צוטראָגן אין מאַרק אַריין צו פאַרקויפן און זיך דערפאַר איינשאַפן עסן, האָט מען זיי נישט אָנגעזען. פאַרנאַכט, אַז חברטע סאָפיע איז צוריקגעקומען, איז דאָס גאַנצע הויז באַלד געוואָרן פול מיט איר. זי האָט קאָמאַנדעוועט אין דער קיך מיט די אַנדערע שכנטעס, זיך געקריגט, אויסגעפירט שטענדיק דאָס איריקע. זי האָט צוגעגרייט דאָס עסן, ענערגיש, מיט שטאַרקע טריט אַריינגעבראַכט עס אין איר שטיבל. אַז זי איז געגאַנגען, האָט זיך די אַלטע דעמבאָווע פּאָדלאָגע, וואָס האָט גערוט אויף פאַרפוילטע בעלקעס, געשאָקלט און געוואַקלט אונטער אירע טריט. מיר־קין האָט ליב געהאַט צו הערן דאָס ציטערן פון דער פּאָדלאָגע אונטער איר טריט. אַזוי ווי די גאַנצע וועלט, וואָס דאָס דאָזיקע אַלטע הויז האָט סימבאָליזירט, וואָלט געציטערט פאַר די נייע, שטאַרקע טריט, צו וועלכע עס איז נישט געוווינט געווען.

חברטע סאָפיע האָט גענומען אַן אַקטיוון אָנטייל אין „אָקטאָבער". חברטע סאָפיע איז מיט א ביקס אין דער האַנט געפאָרן אויף א געפאַנגצערטן אויטאָמאָביל פון גובערנאַטאָרס הויז אין די ראַיאָנען. חברטע סאָפיע האָט פאַרמאָגט אין זיך אַן איבערגעשוימטע ענערגיע, וואָס האָט זי געטראָגן צו טויזנטער באַשעפטיקונגען. אָט איז זי געווען אין א קאָמיסיע פאַר נייע דערציאונגס־מעטאָדן, ווו זי, חברטע סאָפיע, האָט געמאַכט די ווילדסטע פאָרשלאָגן, די פאַנטאַסטישסטע עקספּערימענטן. אַלטע, געניטע פּעדאַגאָגן האָבן געציטערט פאַר איר, מורא געהאַט זיך איר אַנטקעגנשטעלן. און אין א שעה אַרום געפינט זי זיך שוין אין א נייער קאָ־

מיסיע וועגן רעגולירן די באציאונגען צווישן מאן און ווייב אין דער רע־וואלוציע. זי ווארפט אן איר דעה וועגן חתונה און צעשיידונג — אויף אלע יוריסטן. צווישן די דאזיקע ביידע קאמיסיע־זיצונגען איז זי נאך אויף אן אגיטאציע־מיטינג אין א הויף פון א פאבריק, אדער גאר אין א קאזארמע, ווו מען פלאקערט־אויף די פון פראנט אהיימקומענדיקע סאל־דאטן זיך אנצושליסן אין דער רויטער ארמיי.

חברטע סאפיע, וועלכע האט נישט קיין מורא פאר די גרעסטע קארפן־קעפ און זאגט זיי אריין, ווען מען באדארף, — אט די דאזיקע חברטע סאפיע, פאר וועלכער מען ציטערט, דערפאר ווייל זי איז א נאענטע מחותנתטע מיטן חבר מארעק, — האט זיך ליב צו פיעשטשען א שרעק... זי האט ליב צו פיעשטשען זיך פאר יונגעלייט. זי איז שטרענג, ווי א קאלטער אייז־בארג. אבער זי קאן אינמיטן דערינען, אומגעריכט, גאר קומען אריינצושלייכן ביינאכט און זיך לייגן צו מירקינען אויפן גע־לעגער. און אזוי ווי זי וואלט זיך אליין נישט פארגינען, ליגט זי אין קליידל. זי נעמט מירקינס באבארדיקטן קאפ אויף אירע נאקעטע ארעמס, טוליעט אים צו צו איר פליישיקן ברוסט־קאסטן און רעדט וועגן די גרוי־סע פלענער, וועגן דער ליכטיקער וועלט, וואס קומט:

— אין דער דייטשער ארמיי פילט זיך שוין דער צוזאמענברוך, די מימפאטיעס צו דער רעוואלוציע. דער דייטשער אימפעריאליזם מאכט דעם לעצטן אנשטרענג. עס וועט אים אבער גארנישט העלפן.

און אז מירקין ווערט צעפלאמט פון איר ווארימען אטעם, נארעט זיך מיט זיין פנים אין איר האלדז, זוכט מיט די הענט איר פליישיק לייב, גיט זי אים פון זיך אן ענערגישן שטופ־אפ, און א נעם ארום מיט אירע שטארקע הענט און א שטארקן דריק זיין קאפ צו זיך (זי מעג — ער טאר נישט).

— שא, שטיל. אין דער פראנצויזישער ארמיי איז אויך נישט בע־טער. א גאנצער פולק האט זיך געבונטעוועט, נישט געוואלט שיסן. האסט געלייענט? די וועלט־רעוואלוציע קלאפט אין די טירן.

זי ווערט דערווארימט פון מירקינס ווייכע, פיעשטשענדיקע הענט. די בלוט־טראפנס קומען אן צולויפן און קלאפן אן אויף איר שיינענדי־קער, ווייסער הויט. איר האלדז ווערט ווייך, לעבעדיק. ער ציט זיך איים מיט זיין מילך־ליכט, ווי א פארבענקטער שוואנען־האלדז, און בעט זיך,

אז מען זאָל אים גלעטן, האַלדזן, פּיעשטשען. די האָר — צעלאָזט, צע-
ווינטיקט. אירע אויגן שיינען. איר גאַנצער קערפּער איז אויפגעפרישט
מיט יוגנט. אין אַזעלכע אויפגעוועקטע מאָמענטן ווערט חברטע סאָפיע
סענטימענטאַל. יאָ, זי קאָן ווערן סענטימענטאַל ביז צו טרערן, ווי ביים
אָנבליק פון אַרבעטער־גוויט. דעמאָלט האָט זי געקאָנט פאַנטאַזירן:

— דו פאַרשטייסט, זאַכאַרי, אין וואָס פאַראַ צייט מיר לעבן? —
זאָגט זי אַ באַגייסטערטע און פאַרגעסט נישט דערביי נאָך וואַרימער,
נאָך טיפער אַריינצוקנעטן מירקינס פּנים, מויל און אויגן אין איר באַ-
לעבט, אויפגעברויזט פליישיק-מילכיק בריסטן־לייב. — דורות און דורות
זענען אַוועק פון דער וועלט אין צער, אין פּיין, האָבן קיין זונען־שטראַלן
אין זייער לעבן נישט געזען, און קיין האָפענונג האָט ביי זייער טויט נישט
געשיינט. אָך, ווען מען קאָן זיי איצטער אויפוועקן! פאַרוואָס גלויבן מיר
נישט, ווי די פרומע, אין תחית־המתים? אָך, ווען מיר קאָנען זיי איצט
אַרויסכישופן פון זייערע גריבער און זאָגן: הייבט אייך אויף, קינדער!
נעמט־אָפּ, נעמט־אָפּ פאַר אייער געפּייניקט לעבן! דו פאַרשטייסט, זאַ-
כאַרי, צו וואָס מיר האָבן דערגרייכט? מיר האָבן דאָך אויפגעעפנט די
טיר, מיר זענען דאָך אָנגעקומען צום ציל! אַלצדינג איז דאָך אין אונ-
דזערע הענט, אַלץ! און מיר קאָנען דאָך אַלץ טון, זאַכאַרי! הער, הער,
זאַכאַרי! — וועקט זי אים אַרויס פון זיין ליידנשאַפטלעכער פאַרשמאַכט-
קייט. — מיר וועלן טון אַלצדינג, מיר וועלן אַוועקשטעלן אַן אָרדענונג,
זוו עס וועלן נישט זיין קיין שוואַכע און קיין שטאַרקע, קיין אונטערדרי-
קונג. דו פאַרשטייסט דעם חלום, נאָך וועלכן עס האָבן געבענקט דורות?
משיחס צייטן! געוויס, געוויס וועלן מיר איינשפּאַנען די וויסנשאַפט, ווי
אַ פערד, אין אונדזער יאָך, אַז זי זאָל אונדז דינען. נישט צו פאַרשפּרייטן
צער און פּיין, ווי זי טוט עס איצט ביי דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדע-
נונג, ווו די ראַציאָנאַליזאַציע וואַרפט אַרויס טאָג-טעגלעך צענדליקער טוי-
זנטער אַרבעטער אויף דער גאַס, צעפירט היימען, מאַכט אומגליקלעך
פאַמיליעס, הונגערט אויס קליינע קינדער, און דער גאַנצער פּראָפיט גייט
פאַר די באַלעבאַטים. ביי אונדז וועט די ראַציאָנאַליזאַציע, אָנשטאָט וואָס
זי איז אַ קללה, ווי ביי זיי, ווערן פאַרוואַנדלט אין אַ ברכה. דער מענטש
וועט, ווי אַ העכער וועזן, נאָר אַרומגיין אַרום דער מאַשין און געבן אַכ-
טונג אויף איר, כדי זי זאָל פאַר אים טון זיין ווילן. אָנשטאָט די מאַשין

זאָל פאַרקנעכטן דעם מענטש, וועלן מיר פאַרשקלאַפן די מאַשין. צוויי שעה אין טאָג, פינף טעג אין דער וואָך. דער מענטשלעכער פליים וועט אונדז פאַרענטפערן אַלע נויטן. און דער מענטש וועט קאָנען זיין גאַנצע צייט זיך אָפּגעבן מיט זיין אינערלעכער באַפריאונג. שטעלסט דיר באָר, ווי די וועלט וועט דעמאָלט אויסזען? איך שטעל זי מיר פאַר אַ זינגענ־דיקע. אַז דעם מענטש איז גוט, זינגט ער, ווי דער פויגל. נעם אונדזערע יונגען: נעכטן בין איך געווען אין אַ גיסעריי. שטייען מענטשן מיט צע־היצטע לייבער ביי די ברענענדיקע אויוונס און זינגען. דו פאַרשטייסט, — זיי זינגען. וואָס, שלעכט צו זיין אַ רינגעלע אין דער קייט, אין וועל־כער מיר זענען פאַרכישופט? ווי אַזוי האָבן מיר געקאָנט זיין גוט איינער צום אַנדערן, אַז אַלצדינג אַרום איז געווען שלעכט? דאָס גאַנצע סיסטעם איז דאָך געווען אַזעלכעס, צי ער האָט יאָ געוואָלט, צי ער האָט נישט געוואָלט, — האָט יעדער איינער געמוזט זיין דער האַמער פאַרן אַנדערן, דינען אַלצדינג. יעדער איינער איז געווען פאַרשקלאַפט צו אַ העכערן פון אים, און האָט אונטערדריקט אַ נידעריקערן. אָבער ווען דאָס סיסטעם וועט זיין אַן אַנדערס. עס וועט זיין אַן אַנדערער אופן פון לעבן, וועט שוין די אויסערלעכקייט אַליין ווירקן אויפן מענטשנס כאַראַקטער, און ער וועט שוין נישט קאָנען גאָר אַנדערש טון. איך מיין, אַז מען וועט גאָר־נישט דאַרפן איינגעמען די וועלט, זי אַגיטירן פאַר אונדזער אידעאַל. אונדזער לעבן וועט דינען פאַר אַ משל. אַזוי ווי די באַרבאַרישע פעלקער האָבן אַמאָל געטון: „שיקט אונדז אַפּאָסטאָלן", — אַזוי וועלן זיי קומען צו אונדז. מיר וועלן גאָרנישט דאַרפן אַריבערפירן די וועלט צום קאָמו־ניזם דורך שווערד און אייזן. די וועלט וועט אַליין קומען צו אונדז בעטן זיך, אַז מען זאָל איר שיקן אַפּאָסטאָלן איינצופירן דעם נייעם גלויבן, פונקט ווי אין אָנהייב פון קריסטנטום. זאַכאַרי, דו הערסט מיך?

— יאָ, יאָ, איך הער דיך, זאָשקע: איינצופירן דעם נייעם גלויבן.

און דו, זאָשקע, גלויבסט טאַקע, אַז עס וועט אַלצדינג אַזוי זיין?

— און דו נישט? — פרעגט זי אים אַ דערשראָקענע און זעצט זיך אויף אויפן בעט.

— איך בין זיך מודה, אַז טיילמאָל ווערט עס פאַרנעפּלט פאַר מיר, איך פאַרליר דעם גלויבן, ווען איך קוק זיך צו צו די ליידן און פּיין, וואָס מיר פאַרזייען אַרום אונדז, צי מיר ווילן יאָ, צי מיר ווילן נישט. —

שטעלט זיך מיר אָפט די פראַגע: צי האָבן מיר א רעכט צו ברענגען אַזוי פיל קרבנות, צו פאַרגיסן אַזוי פיל בלוט פאַר דעם דאָזיקן גן־עדן? און פאַרגעס נישט, די ליידן הייבן זיך דאָך ערשט אָן. מיר האָבן דאָס אַלץ געטון, כדי צו מאַכן אַן ענד צו דער מלחמה, און אַליין רופן מיר איצט די אַרבעטער אין דער רויטער אַרמיי. אַנדערע האָבן דאָס געטון אין נאָמען פון „פאָטערלאַנד", „רעוואָלוציע"; מיר טוען דאָס איז נאָמען פון „אָקטאָבער". באַלד וועלן מיר זיי מיט באַגנעטן און פיסטאָלעטן יאָגן צום פראָנט.

— וואָס זאָלן מיר טון, ווען דער בירגער־קריג קלאַפּט־אָן אין אונדזער טיר? קאָרנילאָוו זאַמלט קאָזאַקן אויפן פראָנט. זאָלן מיר זיך אפשר לאָזן אויסשעכטן?

— געוויס, געוויס איז דאָ א סיבה דערצו. ווער זאָגט דען אַנדערש? עס שאַפן זיך סיבות, וועלכע מען דאַרף באַזייטיקן, און זיי באַרעכטיקן אַלע גוואַלדטאַטן. עס ווייזט אויס, אַז יעדע אידייע ווערט געבוירן מיט שטעכנדיקע קאַם־זייטן אויסצוקעמפן זיך א וועג אין לעבן. נאָר די גוטע יאָרן ווייסן זיי, די אידייען: ווען זיי געפינען זיך נאָך אין סטאַדיע פון עמבריאָנען, איינגעוויקלט אין די הויט־פאַלדן, קוקן זיי פון דאָרט אַרויס, ווי כשרע קעלבלעך, וועלכע ווילן גאָרנישט, נאָר קומען אויף דער וועלט, כדי צו געבן מילך. קוים אָבער קומען זיי אַרויס, וואַקסן ביי זיי באַלד אַרויס שטעכנדיקע הערנער, און זיי הייבן־אָן צו באַדזשען, איידער זיי גיבן נאָך דעם ערשטן טראָפּן.

— וואָס מיינסטו דערמיט? — פרעגט אים זאַשקע.

— כאָטש אונדזער באַציאונג צו די בורזשויען! זייער לעבן, זייער טון — זענען געווען, ווי ביי יעדן איינעם פון אונדז, פאָלגן פון צייט און אומשטענדן, און מיר ווייסן נאָר פון נקמה. זיי זענען דאָך אויך א טייל פון דער מענטשהייט, פאַר וועלכער מיר האָבן באַפרייט די וועלט.

— נישט פאַר מיר. פאַר מיר זענען זיי שטשורעס אַזעלכע, כאָטש איינזאַמלען זיי אין אָפּגעשלאָסענע שטעט און אָנשטעקן זיי מיט טיפוס.

— זאַשקע! — שרייט אויס מירקין.

ער האָט זיך דערשראָקן פאַר די פלאַמען, וואָס האָבן געברענט אין אירע אויגן. אויף זיין בעט איז געזעסן א לייבין אינעם העל־שיינענדיקן, מיידלשן קערפּער.

— דו ווייסט, אז ווען איך הער דיך אזוי רעדן, ציטער איך פאר דיר. מיר דאכט זיך, אז דו וואלסט דאס געקאנט טון מיט דיינע איי־גענע הענט, — זאגט מירקין.

— וואס? — לאכט זי אים מיט א קאלט געלעכטער אין פנים אריין.

— מענטשן הרגענען! — ענטפערט מירקין.

— אויב עס וואלט געווען נויטיק פאר דער רעוואלוציע, פארוואס נישט? מיט א געוויסן סארט מענטשן וואלט איך עס געטון מיט פאר־געניגן.

— מיט פארגעניגן זאגסטו? — גייט אדורך א מאדנער טרייסל זיין קערפער.

— און זיי האבן אונדז געמעגט אויסראטן? מיר זענען געווען נוצ־לעך, זיי האבן באדארפט אונדזער הינטיש לעבן, האבן זיי אונדז גע־לאזט לעבן. אבער ווי אזוי? אנגעקייטלט צו זייערע קעלערס, אין די קיכן, אין זייערע פאבריקן, אין די קוילן-גריבער, אויף די דעקן פון די שיפן. ווען מיר וואלטן זיי געווען איבעריק, וואלטן זיי פארשפרייט די פעסט צווישן אונדז. דערמאן זיך, ווי זיי האבן געהאלטן די מענטשן, וואס זענען ארומגעגאנגען ארום זייער אייגן לייב, די, וואס האבן זיי געגעבן צו פרעסן, דאס מיסט אוועקגעקערט פון אונטער זיי, די שמו־ציקסטע זאכן געטון, וואס די אייגענע מוטער וואלט זיך דערפאר גע־עקלט. האבן זיי באטראכט זייערע דינער פאר זייערס גלייכן? די הינט, די קעץ זענען דאך זיי מער אנגעגאנגען, ווי דער מענטש. אזוי האט עס זיך געצויגן דורות און דורות. און אזוי ווי מיר ביי זיי, אזוי זענען זיי ביי אונדז. איך ווער א צעקראכענע באבע, אז איך זע פאלן אין גאס א פערד אונטער דער משא. איך קאן זיך דענסטמאל צעכליפען. דערפאר האט מען מיך טאקע אינדערהיים גערופן „כליפע באבע". יעדן פארוואר־לאזטן הונט האב איך געבראכט אהיימצושלעפן, יעדע פארלאזטע קאץ. אבער אויף זיי קאן איך נישט האבן קיין רחמנות. דו ווייסט, וואס איך וועל דיר זאגן? עס איז א ליגן, ווען מען רעדט וועגן פעלקער און בלוט־ראסן. די בורזשואזיע איז גוט קאסמאפאליטיש. עס עקזיסטירן אבער קלאסן-ראסן. אז איך דערזע אן ארבעטער, א פראלעטאריער, דערפיל איך באלד, אז איך באלאנג מיט אים צו איין ראסע. כאטש איך האב דאך

קיינמאָל אין מיין לעבן נישט געאַרבעט פיזיש. עס מאַכט נישט אויס: דער הונגער, די נויט, די פּראָלעטאַרישע אַטמאָספערע, אין וועלכער מען האָט זיך דערצויגן, באַשאַפט דאָס בשותפותדיקע ראַסן־געפיל. צו מענטשן פון אַן אַנדערן קלאַס האָב איך נישט קיין באַציאונגען. זיי עקזיסטירן נישט פאַר מיר אַלס אַזעלכע, וואָס זענען ענלעך צו אונדז, וואָס עס רינט בלוט אין זייערע אָדערן, און אַז מען שטעכט זיי, טוט זיי וויי. פאַר מיר זענען זיי אַ גאַנץ אַנדערער מין. איך וויל נישט, איך האָב גאָרנישט קיין צייט זיך מיט זיי מענטשלעך צו פאַראינטערעסירן. זיי עקזיסטירן נישט פאַר מיר. ווען מען דאַרף זיי אָפּרוימען, רוימט מען זיי אָפּ, ווי פאַלנדיקע בלעטער פון אַ בוים.

זי איז אויפגעשטאַנען פון בעט, ווען זי האָט דאָס געזאָגט. דאָס לייכטע קלייד, וואָס זי טראָגט תמיד אין הויז, און וואָס איז געווען ברייט אויסגעשניטן, האָט זיך אַראָפּגערוקט און אַנטפּלעקט אַ רונדיקן, שטאַרקן ווייבלעכן אָרעם, בליענדיק אין יוגנט־פרישקייט אין דעם רויט־פאַלנדיקן שיין פון לאָמפּ. אירע קורצע האָר זענען געווען צעפּלאָשעט און צעוואָרפן, אַזוי ווי זיי וואָלטן געווען פויגל און זיי צעפליען זיך׳ אויף אַלע זייטן. איר פּנים, הגם אויסערלעך קאַלט און רואיק, איז געווען זייער שיין אין דעם דאָזיקן מאָמענט. אַ פאַרחלומטקייט האָט געשוועבט דערויף. פון איר אויגן האָט געשלאָגן אַ קאַלט, גזלנישן פייער, וואָס האָט נאָך מער געריצט דורך דעם, ווייל אירע אויגן האָבן געשמייכלט, בשעת זי האָט געזאָגט די דערמאָנטע ווערטער.

מירקין האָט אויף איר געקוקט מיט אַנטציקונג און גלוסטונג. ער האָט זיך אָבער, בשעת־מעשה, נישט געקאָנט באַפרייען פון אַ פיינלעך געפיל, וואָס האָט אים באַאומרואיקט. ער האָט זיך דערשראָקן פון אירע ווערטער, ווייל זיי זענען געווען אמת. ער אַליין האָט אָנגעהויבן לעצטנס צו פילן דעם כוח פון „ראַסע", זינט ער האָט זיך באַגעגנט מיט זיין פאָטער אין פּעטראָגראַד, און נאָך מער — זינט זיין פאָטער וווינט דאָ אין מאָסקווע, און ער באַזוכט אים פון צייט צו צייט אין געהיים. ער פילט אַ רירנדיקע שוואַכקייט צו אים און צו זיין גאַנצן קלאַס, וואָס ליידט. די דאָזיקע שוואַכקייט, האָט ער מורא געהאַט, שטאַמט נישט בלויז פון פאַמיליע־געפיל, נאָר פון אַ פיל שטאַרקער, אפשר פון דעם געפיל, וועגן וועלכן עס רעדט דאָ זאָשקע.

— וועגן וואָס קלערסטו? — האָט אים געפרעגט זאָשקע.

— איך קלער וועגן דעם, אַז אויב אַזוי, געהער איך דאָך, לויט מיין אָפּשטאַם, צום אַנדערן צד, וואָס דו ווילסט אַזוי קאַלטבלוטיק אויס־ראָטן, — זאָגט מירקין.

— דו האָסט אים פאַרראָטן, — לאַכט אים זאָשקע אין פּנים אַריין, — און ביסט אַריבערגעלאָפן צו אונדז.

— דאָס איז טאַקע די פראַגע, אויב איך קאָן אים פאַרראָטן. קאָן מען זיך באַפרייען פון ראַסן־געפילן? צי הערשן זיי נישט איבער אונדז, קעגן אונדזער ווילן און איבערצייגונגען? דער מענטש לעבט־איבער זיינע שטאַרקסטע איבערלעבענישן אין זיינע קינדער־יאָרן. דאָס איז דאָס אמת־דיקע פאָטערלאַנד זיינס, אין וועלכן ער שטעקט אין משך פון זיין ווייטערדיק לעבן. איך האָב דאָך קיינמאָל נישט געזען די מענטשלעכע ליידן פון דעם צווייטן צד, אַזוי ווי דו האָסט זיי ערשט געשילדערט. איך האָב נישט געהונגערט, בין קיינמאָל נישט געווען היימלאָז, און איך מוז זיך מודה זיין, זאָשקע, אַז איך וועל קיינמאָל נישט קאָנען קלערן וועגן צווייטן צד אַזוי ווי דו און די אַנדערע חבריס. פאַרקערט, איך פיל מיטן גאַנצן האַרצן די עוולה, וואָס איר באַגייט איצט קעגן אים. מיין גאַנצע סימ־פּאַטיע וואַקלט זיך אויף דער זייט פון דעם, וואָס ליידט. און אַזוי ווי דער צווייטער צד איז איצט דער ליידנדיקער, גייט מיין סימפּאַטיע צו אים. זאָלן דאָס נישט זיין ראַסע־געפילן, וועגן וועלכע דו רעדסט?

— נו, דיר וועט שוין גאָרנישט העלפן, זאַכאַריושקע — דו האָסט זיך שוין אַזוי בלאַמירט. צי דו ווילסט יאָ, צי דו ווילסט נישט, שטעקסטו שוין דאָ אויף אונדזער זייט. מעג דיך דיין ראַסן־געוויסן בייסן, פּלאָגן — דו וועסט שוין בלייבן שטיין אויף דער זייט פראָנט.

— איך ווייס נישט, — זאָגט מירקין, האַלב אין ערנסט, האַלב אין שפּאַס. — איך וועל קיינמאָל נישט טון עפּעס, וואָס זאָל זיין קעגן מיין געוויסן. איך מיין עס מיט אַן ערנסט.

— אפילו ווען דאָס זאָל זיין נויטיק צו טון פאַר אונדזער זאַך, פאַרן פּראָלעטאַריאַט?

מירקין קלערט אַ ווײַלע.

— נויטיק רוף איך נישט דאָס, וואָס איז נויטיק פאַר דער אָדער פאַר יענער „ראַסע", צי „קלאַס", נאָר פאַר דער אַלגעמיינהייט.

— „אלגעמיינהייט"! וועלכע? אונדזערע אָדער זייערע? עס זענען דאָ אַ סך, — זאָגט זאָשקע.

— זאָשקע, איך וועל דיר עפּעס זאָגן: די געשפּרעכן, וואָס איך הער איצט אַזוי אָפט פון דיר און די חברים, פירן מיך צו זייער טרויעריקע געדאַנקען. איך מיין, אַז די שנאה, וואָס רעדט אַרויס פון אייך, איז נישט קיין שנאה צום „שלעכטן" אַלס אַזעלכן. דאָס „שלעכטע" האָט איר פאַר־געסן. איר זאָרגט נישט צו מאַכן אַן ענדע פון שלעכטן, נאָר צו נעמען נקמה פון מענטשן. אַזאַ שנאה איז נישט קיין פּרוכטבאַרע, נאָר אַ צע־שטערנדיקע. איר אַליין ווערט איצט די טרעגערס פון שלעכטס, פונקט ווי עס איז געווען דער צווייטער צד.

— זאַכאַריושקע, דו מיט דיין בערדל ביסט דאָך נאָך גאָר אַ קינד! ווער רעדט פון מאָראַל? מאָראַל איז געשטאָרבן צוזאַמען מיט דער אַל־טער וועלט. עס איז דאָ אַ נייע „מאָראַל", — די מאָראַל פון דער רע־וואָלוציע.

— אַזוי האָבן אַלע געזאָגט, זאָשקע. יעדע דאָגמע און רעליגיע האָט געשאַפן איר אייגענע מאָראַל, און דאָס איז דאָס געפערלעכסטע. איך גלויב, אַז עס איז דאָ איין־איינציקע מאָראַל פאַר אַלע צייטן און אַלע וועלטן, די מאָראַל פון אמת און פון מענטשן־ליבע. קיין אַנדערע מאָראַל איז נישטאָ.

— גוט, גוט, זאַכאַריושקע.

און זי האָט שוין צוגענומען זיין באַבאָרדט פּנים צו איר באַלעב־טער ברוסט און אים געטוליעט צו זיך: „נו, קאָנסטו נישט ליגן אַ מינוט דואיק? שווייג, וועל איך דיר עפּעס דערציילן, וועגן העלענקען וויל איך דיר דערציילן. דו ווייסט, וואָס מיר האָבן ביידע אָפּגעמאַכט צווישן זיך, ווען מיר פלעגן אַלס קינדער ליגן צוזאַמען אין בעט? הער".

חברטע סאָפיע איז געוואָרן סענטימענטאַל.

קאַפּיטל 11

נקמה פאַר דורות

די צוויי פרויען אין דער וווינונג אויף טשיסטאָ־פּרודנע זענען גע־ווען א יינגערע און אַן עלטערע. די יינגערע, האָט מען געוווסט איז די גרעפין ס., די רייכע יורשטע פון א באַרימטער באַיאַרן־פאַמיליע. די עלטערע — איר פראַנצויזישע דערציערין. זיי זענען געבליבן שטעקן דאָרט, ווו די רעוואָלוציע האָט זיי פאַרכאַפּט און האָבן נישט געקאָנט זיך אַרויסקריגן. זיי האָט באַדינט א טריי־געבליבענע לייב־דינערין, וואָס פלעגט אַרויסטראָגן אויפן מאַרק הויזלעכע זאַכן צו פאַרקויפן און פאַר דעם געלט איינשאַפן שפּייז. די פריצהטעס אַליין האָט מען כמעט נישט אָנגעזען. זיי זענען געבליבן פאַרשטעקט הינטער דער טיר פון זייער ציי־מער. טיילמאָל פלעגט זיך נאָר דורכגליטשן אַן אָנגענעמע סילוועטקע פון א יונגטלעך פרויענצימער, פלינק פאַרביישוומענדיק דעם קאָרידאָר. זי פלעגט ווערן אויפגעשראָקן, ווי א יונגע הירשין פון א באַגעגעניש און באַלד פאַרשווינדן הינטער דער סודותדיקער טיר... ס'האָט זיך אויך קיי־נער מיט די פרויען נישט אינטערעסירט. אַזוי ווי זיי וואָלטן געווען שאָטנס פון א געשטאָרבענער וועלט, וואָס שלייכן זיך אַרום ביינאַכט אין זייער אַלטן פּאַלאַץ. קיינער נישט, א חוץ דעם חבר רישקאָוו.

חבר רישקאָוו האָט זיך באַזעצט אין גרויסן „דירעקטואַר"־סאַלאָן, וואָס האָט זיך געגרענעצט (דורך א פאַרהאַקטער טיר, פאַרשטייט זיך) מיט די צימערן, אין וועלכע עס האָבן געוווינט די באַלעבאָסטעס.

די הויכע געוועלבטע פענצטער מיט די לייכטע באַטיסט־פאָרהענגלעך, זענען אַרויסגעגאַנגען צום גרויסן גאָרטן־הויף. אויפן פאַרשנייטן הויף זענען נאָך געשטאַנען, פון זומער־איבערגעבליבענע, די מאָנגאָליע־ און ראָדאָדענדראָן־בלומען־טעפּ אין גרויסע הילצערנע באַליעס, ציטערנדיקע ווי פאַרפרוירענע קינדער, וועלכע מ'האָט איבערגעלאָזט אין דרויסן ווינ־טערן, צוליב דעם, וואָס קיינער האָט נישט געזאָרגט זיי אונטער א דאַך צו נעמען.

דער אויפזעער פונעם הויז, וואָס איז געוואָרן אַריינגעזעצט דערין דורך די נייע באַלעבאַטים, האָט זיך באַזעצט אין דעם אַריינפאָר־הייזל

און האָט, פאַרשטייט זיך, געשיקט צום טייוול די אַלטע בורזשואַזע איינ־ריכטונגען. נאָר צוליב עפּעס אַ פאַרזען האָט מען נישט צעהאַקט די איי־דעלע ביימלעך אויף הייץ־האָלץ, ווי מ׳האָט געטון מיט די אַנדערע.

דער סאַלאָן איז געווען אַ ברייט־גערוימיקער, אַלטמאָדישער, און ווי דאָס גאַנצע הויז — אָפּגלאַקירט אויף ווייס מיט ראָמאַנטישע סצענעס. בלאָנד־יעשאָנאָווע שויבן־שענק מיט גרינעם אונטערשלאַג, אָנגעשטעלט מיט רוסישן פּאָרצעלאַן. קאַנאַפּעס און שטולן, אַלע באַנייט מיט האַנט־אויסגעהאָפּטענע גאָבעלינען, פון זיידנס צייטן, אין שלעכטן לואי־פיליפּ־סטיל. אין סאַלאָן אַריין איז אויך געוואָרן איבערגעשלעפּט פון אַן אַנ־דערער שטוב, אַ שווער, מיט בראָנדז באַקלאַפּט אַמפּיר־בעט, אין וועלכן ס׳איז געשלאָפן חבר רישקאָוו.

דאָס הויז איז געוואָרן פאַרוואַלטעט פון אַן אייגענעם „הויז־קאָ־מיטעט״, וואָס האָט אויסגעקליבן אַן אויפזעער. ער, דער אויפזעער, האָט געדאַרפט זאָרגן צו באַהייצן דאָס הויז און איבערהויפּט אויפצוהאַלטן די אָרדענונג און ריינקייט.

חבר רישקאָוו, כאָטש איינער פון די פאַרנומענסטע מענטשן אין דער מדינה, אַלס איינער פון די אָרגאַניזאַטאָרן פון דער רויטער אַרמיי, געפינט נאָך צייט צו פאַרברענגען די אָוונטן אינדערהיים. ער גייט ווייניק אַרויס אין געסט און נעמט קיינעם נישט אויף ביי זיך. איינער אַליין ביי דעם גרויסן געשניצטן טיש, אויף וועלכן עס איז אויך — ווי אויף די אַנדערע זאַכן — געלעגן אַ האַנט־געהאָפּטענע דעק, האָט ער אַרויפגע־וואָרפן אויף אים זיין אַקטן־טאַש מיט די פּאַפּירן, אַוועקגעלייגט זיין רע־וואָלווער, וואָס ער האָט אַרויסגענומען פון דער טאַש. זיין אָפּגעגאָלטער, גלאַנציקער קאָפּ האָט געבלישטשעט אין דעם מילך־שיין, וואָס שלאָגט פון דער גרויסער, גלעזערנער וועגעטאַציאָנישער לאָמפּ, וואָס איז געהאָנגען אין מיטן שטוב און וועלכע איז שוין געוואָרן איינגעאָרדנט אויף עלעק־טרי. ער זיצט און קוקט אויף דער ווייס־אָפּגלאַקירטער טיר, וואָס פירט אין די צימערן אַריין, אין וועלכע עס וווינען די פּריצטעס. מיט אויסגע־שטרעקטע אויערן מיט ער זיך צו פאַרנעמען פון דאָרט אַ קלאַנג, אַ גע־רויש. נאָר גאָרנישט. דאָרט, אין יענע צימערן, איז אַזוי שטיל, ווי עס וואָלטן אַלע געווען דערינען אויסגעשטאָרבן.

חבר רישקאָוו האָט געהאַט זיין אורזאַך, וואָס ער איז מיטאַמאָל

געוואָרן אזא שטיב־זיצער, וואָס עס איז געווען קעגן זיין געוווינהייט.

פון צייט צו צייט פלעגט חבר רישקאָוו אין די אָוונטן אָדער אין די פרימאָרגנס איבערשרעקן אין קאָרידאָר די יונגע ווייבערשע געשטאַלט, וואָס ער האָט ביי דער טונקלקייט פון קאָרידאָר נישט געקאָנט זען איר פּנים. ער פלעגט בלויז איינהערן זיך צום שרעקעוודיקן אויפגעשריי, וואָס די פּערזאָן גיט אַרויס פון זיך ביי דער פּלוצלינגדיקער איבערראַשונג. ער פלעגט נאָכקוקן נאָך דער איידעלער סילוועטקע, וואָס ווערט, ווי אַן אָנ־געגעמער שאָטן פלינק פאַרשוווּנדן אין דער צווייטער טיר. דער רויש פון זיידענע אונטער־קליידער, — ווי מען וואָלט פּאַפּיר געריסן, — הינ־טער אַ בלאָזנדיקן לייכטן שלאָפראָק האָט אָנגענעם באַרירט זיין געהער, ווי דאָס רוישן פון אַ באַהאַלטענעם קוואַל צווישן וואַלד־קזשאַקעס...

ער פלעגט אַרויסמורמלען אַ וואָרט: „זייט מוחל, וואָס כ'האָב אייך איבערגעשראָקן". נאָר דאָס וואָרט זיינס איז שוין געגאַנגען פאַרלוירן אי־נעם פיל־אָנגעשטעלטן, פון אַ קליינעם נאַפּט־לעמפּל באַלויכטענעם קאָ־רידאָר. ווייל די סילוועטקע איז שוין לאַנג פאַרשוווּנדן הינטער דער טיר.

כאָטש חבר רישקאָוו האָט נאָך נישט געזען דאָס פּנים פון דער ווייי־בערשער געשטאַלט, האָבן אים דאָך גערייצט דער שוועבנדיקער, לייכטער שאָטן, דאָס רוישן פון זיידנס, דער איידעלער דופט פון לייכטן בעז־פּער־פום, וואָס פלעגט ווי אַ הויך פון פרילינג שלאָגן אין זיין פּנים, צוזאַמען מיט אַ בליאַסק פון לייכטע, צעלאָזענע האָר. חבר רישקאָוו האָט נאָך קיינמאָל נישט געהאַט צו טון מיט דעם מין ווייבער, וואָס שוועבן־פאַר־ביי אַזוי לייכט, וואָס געבן פון זיך אַרויס אַזעלכע דערשראָקענע קלאַנ־גען, וואָס ציטערן־אויף אַזוי נערוועז ביים איבערראַשן און וואָס לאָזן־איבער נאָך זיך אַזאַ איידעלן, לייכטן פּערפום־געשמאַק, ווי בעז אין פרי־לינג. די ווייבער, מיט וועלכע ער איז אַרומגעגאַנגען ביז איצט, — זענען געווען אויסגעהאָרעוועטע שווער־לייביקע, האָבן אָפּגעטון זייער זאַך, ווי אַ באַדערפעניש, ווי אָפּעסן, למשל. זיי האָבן זיך נישט געקאָנט שפּילן. קיין זיידנס און באַטיסט האָט אויך נישט געקאָנט זיין אונטער זיי. זיי האָבן געטראָגן אָן אַ שיעור אונטערקליידלעך איינס אויפן אַנדערן, וואָס די קאַלטקייט פון דער גאַס און די ווינטן און די שניי־זאַווערוכעס האָבן געהויכט פון זיי. שווער באַזאָקטע און באַשוכטע פיס. קיין אָנגענעמער דופט האָט זיך אויך נישט געטראָגן פון זיי: ריחות פון עסנס, פון קיכן און

פון שארפער זייף, אדער זייער געפעפערטע, אין דער נאז בריענדיקע, פער־פום־ריחות, אנגעפודערטע פנימער, אז דו האסט נישט צו דער הויט גע־קאנט צוקומען. זיי זענען געווען ציניש־גראב און יעדעס מאל, נאך א נאכט מיט אזא פרוי, האט ער געהאט דאס געפיל, אז עס איז נויטיק צו גיין אין שוויץ־באד און — ווי אפצושארן פון זיך עפעס אומריינס...

חבר רישקאוו פלעגט נישט איינמאל וועגן דעם איצט רעדן מיט חברים:

— דער טייוול ווייסט זיי! — זיי האבן געהאט צייט זייערע ווייבער צו קעכלען. — דאס האט ער געמיינט דעם ביז איצט פריווילעגירטן קלאס. — אויסגעווארימט זיי, ווי אין וואטע געהאלטן, אז זיי זאלן זיין גלאטיק אויף דעם לייב. נישט אזוי ווי אונדזערע, מיט הענט פון טעפ־שייערן און מיט בלאטיקע פיס קייכן זיי צו די מענער אין די בעטן אריין.

טיילמאל פלעגט ער אויך מאכן די דאזיקע באמערקונג פאר חברטע סאפיע און פאר מירקינען, באזונדיק זיי אמאל אין אן אוונט אויף א גלעזל טיי, כאטש ער פלעגט עס זאגן אויף אזא גראבן אופן.

— דערשראקן היינט אונדזער אריסטאקראטקע, — האט ער איינ־מאל געזאגט, — האט זיך דאס אויפגעקוויטשעט! און א שוועב־געגעבן ווי א פייגעלע. מען מוז מודה זיין: — און איבערגעלאזט א פיינעם דופט נאך זיך.

דער חברטע סאפיע איז נישט געפעלן דער טאן פון רישקאוון, ווי ער רעדט וועגן זיי:

— זיי האבן געהאט, ווער עס זאל פאר זיי ארבעטן. זיי שמעקן דער־פאר, ווייל אנדערע שטינקען פאר זיי. מיר איז אבער ליבער דאס גע־שטאנק פון אונדזערע, איידער זייערע געשמאקן.

(מען מוז אבער דערביי מודה זיין, אז וואס שייך איר אייגענער פערזאן, — האט חברטע סאפיע אויך זייער גערן געהאט — זיך אויס־צופערפומירן מיט די „געשמאקן" פון די אנדערע).

— דאס איז וואר, — האט חבר רישקאוו צוגעגעבן מיט א שמייכל און איז אריין צו זיך אין צימער.

דער חברטע סאפיע איז איינגאנצן נישט געפעלן חבר רישקאווס באציאונג צו די אלטע באלעבאטים. מען קאן זאגן, אז ער האט זיי אין שוץ גענומען.

ווען זיי האָבן ארויסגעטראָגן זאַכן אויפן מאַרק צו פאַרקויפן — האָט זיי ביים ארויסגיין פון הויף דער הויז־פאַרוואַלטער שטענדיק אונ־טערזוכט, צי זיי טראָגן נישט ארויס פון די שטיבער דאָס, וואָס מען האָט צוגענומען פאַרן פּראָלעטאַריאַט.

אַז חבר רישקאָוו האָט עס באַמערקט, פלעגט ער געבן אַ מאַך מיט דער האַנט צום הויז־פאַרוואַלטער, אַז מען זאָל זיי לאָזן צורו.

אַמאָל האָט חברטע סאָפיע פאָרגעלייגט פאַרן „הויז־קאָמיטעט", אַז מען באַדאַרף נאָר צו זיי אַריינגיין און זען וואָס זיי טוען דאָרט ביי זיך אין שטוב: צי זיי גרייטן נישט צו עפּעס אַ בונט קעגן דער סאָוויעטי־שער מאַכט.

אַז חבר רישקאָוו האָט געהערט דערפון — האָט ער געגעבן אַ שטרענגן באַפעל נישט צו באַאומרואיקן זיי.

— צו וואָס? אַלטע ווייבער דאָרט. נאָך וואָס פאַרביטערן?

לעצטנס האָט ער גאָר אָנגעהויבן אַהיימצובערענגען שפּייז. נישט פאַר זיך, נאָר פאַר אַנדערע. ער נעמט אַ שטול, לייגט אַוועק אויף אים ווייס ברויט (די גרעסטע זעלטנהייט, וואָס עס איז געווען באַשטימט נאָר פאַר קינדער אין שפּיטעלער), אַ בלעכן קעסטל געפּרעסטן קאַוויאַר, פּוטער און אַנדערע עסנוואַרג. ער שטעלט אַוועק דעם שטול פאַר זייער טיר. זאָגט־אָן דעם הויז־פאַרוואַלטער, אַז ער זאָל אויפּפּאַסן, דאָס קיינער זאָל עס נישט צונעמען, אַ חוץ די, פאַר וועלכע עס איז באַשטימט. מיט אַ קליין צעטעלע „פאַר דער בירגערין ס. ה. פון דער סאָוויעטישער מאַכט".

אַז חבר רישקאָוו קומט אַהיים אין אָוונט, געפינט ער די זאַכן אויפן שטול נישט באַרירט. ארויסגעקומען, — דערציילט דער הויז־פאַרוואַל־טער, — אַ קוק געגעבן, איבערגעלייענט דעם צעטל, זיך אָפּגעשאָקלט און געלאָזט שטיין.

חבר רישקאָוו שמייכלט.

חברטע סאָפיע ווערט געוויר דערפון. באַוועגט מיט די פּלייצעס, ווערט איבערן גאַנצן לייב רויט, און איז נישט פויל צו זאָגן, דעם חבר רישקאָוו אין פּנים אַריין, וואָס זי דענקט וועגן דעם:

— אַז אייך, חבר, גלוסט זיך צונעמען ווייס ברויט, וואָס איז באַ־שטימט פאַר קינדער אין שפּיטעלער, — און עס צוטיילן די בורזשויען, די שונאים פון דעם פּראָלעטאַריאַט — איז דאָס אייער עסק. אָבער אויפ־

שרייבן: „א מתנה פון דער סאָוויעטישער מאַכט" — וואָס האָט דאָ צו טון די סאָוויעטישע מאַכט מיט אייערע פּריוואַטע ענינים?

ווערט חבר רישקאָוו ערנסט. באָטש זיינע אויגן שמייכלען, שמייכלען מיט א קאַלט פייערל, — און ער זאָגט, געבנדיק דערביי א מאַך מיט דער האַנט:

— דאָס איז שוין מיין זאַך, חברטע סאָפיע.

— דאָס איז נישט אייער זאַך, — חבר רישקאָוו.

— א שפּאַס געטריבן, — זאָגט ער, ווי צו זיך אַליין. — איבריקנס, דאָס איז מיינס א פּריוואַטער ענין און איך בעט אייך זיך נישט אַריינצומישן. איך מיש זיך אויך נישט אין אייערע פּריוואַטע ענינים.

ווערט חברטע סאָפיע ווידער רויט איבערן גאַנצן לייב און פּנים און ענטפערט-אָפּ:

— איך האָב נישט קיין פּריוואַטע ענינים...

נאָר חבר רישקאָוו שרעקט זיך נישט. שטעלט ווייטער אַנידער ביי דער טיר א שטול מיט עסנוואַרג. דאָס מאָל אויך צוקער און טיי. נאָר „סאָוויעטישע מאַכט" לאָזט ער אַרויס פונעם צעטל און שרייבט אויף: א „מתנה פון חבר ר".

מישט זיך חברטע סאָפיע שוין נישט אַריין. ס'איז א פּריוואַטער ענין און עס גייט קיינעם נישט אָן.

קומט חבר רישקאָוו אין אָוונט אַהיים, טרעפט ער ווייטער די זאַכן אויפן שטול נישט גערירט, שמייכלט ער פאַר זיך:

— האַרטע נים.

ער וואַרט אָפּ א געוויסע צייט. פון אינעווייניק הערט מען נישט קיין שאָרך. דער הויז-פאַרוואַלטער זאָגט: שוין צייט א פּאָר טעג נישט אַרויסגעגאַנגען אין גאַס מיט זאַכן. זעט זיך אויס — נישטאָ מער וואָס צו פאַרקויפן. פאַרשטייט חבר רישקאָוו, אַז איצט איז די צייט.

ברענגט ער ווידער אַהיים עסנוואַרג. שטעלט-אַוועק אויף א שטול ביי דער טיר. דאָס מאָל צווישן טיטן מיט גרויפן, רייז, קאַוויאַר, פּוטער, ברויט, אויך א גרויס מעסטל פונעם טייערסטן, וואָס איז פאַראַן אין רוסלאַנד — זאַלץ, וואָס ער לייגט עס פון אויבן-אויף, אַז מען זאָל עס באַלד אָנזען. שוין אָן א צעטל.

און אַז ער קומט אַהיים אין אָוונט — געפינט ער אַלץ אויף זיין

אָרט, נאָר דאָס מעסטל זאַלץ פעלט. שמייכלט חבר רישקאָוו מיט זיין גלאַנציק פּנים: הורא! דאָס זאַלץ האָט געזיגט! לאָזט שטיין די זאַכן אויפן שטול איבערנאַכט.

צומאָרגנס אינדערפרי געפינט חבר רישקאָוו אַ ליידיקן שטול.

דאָס אַנדערע מאָל, ווען חבר רישקאָוו באַגעגנט אינעם טונקל־באַלויכטענעם קאָרידאָר די ווייבלעכע געשטאַלט — אַנטלויפט זי שוין ניט און קורטשעט זיך שוין נישט מער צונויף. צוויי גראָע, רוסישע אָפענע אויגן, אונטער אויסגעגלעטע לעפּעלעך מיט רונדיקע בייגעוודיקע אונטערגעצייכנטע ברעמען קוקן אים אָן פרעמד, ערנסט, מיט אַ גלוסטנדיקער שרעק. קוקט ער זי אויך אָן מיט זיינע ברעמען־נאַקעטע אויגן, פרעמד, ערנסט. און אויך מיט אַ גלוסטנדיקער שרעק.

די צוויי פּאָר רוסישע אויגן קוקן איינע אין די אַנדערע אַ סעקונדע — אַ שעה און זענען איינע די אַנדערע מנצח. ביז זי בייגט־אַרונטער דעם קאָפּ. רישקאָוו דערזעט ווי אַ גלאַטיק־מיידלשער קאָפּ שטייט פאַר אים אונטערטעניק, ווי אַ פאַרלוירן זשרעבאַקל:

— פאַרוואָס טוט איר דאָס? — פרעגט זי אים.

איידער ער האָט נאָך געהאַט צייט אַרויסצוברענגען אַ וואָרט — שוועבט זי לייכט אַוועק. און פאַרשווינדט אויף יענער זייט טיר.

אַז חבר רישקאָוו קוקט דערנאָך אַריין אין גרויסן שפּיגל, וואָס הענגט אין זיין שטוב, — באַמערקט ער, אַז ער, חבר רישקאָוו, איז בלייך, און ער פאַרשטייט פאַרוואָס, דאָס האַרץ שלאָגט ביי אים הויך, אַזוי ווי ער וואָלט אַ מענטש ערשט דערהרגעט, און ער קאָן עס נישט קאָנטראָלירן.

שפּייט ער אויס, נעמט זיין אַקטן־טאַש מיט די פּאַפּירן — און גייט אַוועק צו דער אַרבעט. אַרבעט אַ גאַנצן טאָג אין פאַרשידענע קאָמיסיעס. פאַרריכט צענדליקער זאַכן מיטאַמאָל. רעדט טאָפּלט: דורכן טעלעפאָן און צו מענטשן, וואָס געפינען זיך פאַר אים. פליט מיט אַן אויטאָמאָביל ווי אַ טייוול. די אַרבעט ברענט פון אונטער דער האַנט און אין דער אַרבעט פאַרגעסט ער באַלד וועגן אַלעם.

נאָר ווען ער הערט, אַז חברטע סאָפיע האָט געלאָזט אויפרייסן אַן איינגעמויערטע וועש־שאַנק אין אַ וואַנט און פון דאָרט אַרויסגענומען לייַלעכער, זיי צעטיילט צווישן די איינוווינער פון הויז, אַז זיי זאָלן עס

זיך איבערנייען אויף העמדער, ווערט ער אין כעס און לאָזט דורכן הויז־פאַרוואַלטער אָפּנעמען די וועש און שיקט זי זיי צוריק אַריין.

— דער „הויז־קאָמיטעט" האָט אָנגענומען אַ באַשלוס צו קאָנפיס־קירן די לייַלעכער, — טענהט דערנאָך צו אים די פאַר כעס בלייך־געוואָ־רענע חברטע סאָפיע, מיט שוים־שפּייעכטס אין די מויל־ווינקלען. — קיי־נער פון אונדז האָט נישט קיין העמד, קיין לייַלעך, אויף וואָס צו שלאָפן, און דאָ פוילן שטויסן וועש ביי זיי אין די שענק. קיינער האָט נישט דער־פון קיין נוצן, אַ חוץ די מייז. און פּראָלעטאַרישע טוער האָבן נישט קיין העמד אויפן לייב!

ווערט ער, דער חבר רישקאָוו, בייז. ער פאַרלירט דאָס רואיקע, קאַלטע שמייכעלע אויף זיינע פליישיקע ליפּן:

— דערפאַר זענען מיר פּראָלעטאַריער. זאָלן זיי דערוואָרגן ווערן מיט זייער וועש. ווען מיר וועלן באַדאַרפן — וועלן מיר זיי שטעלן צום ווענטל. נאָר, אויף אייגענער פויסט האַנדלען? — אַזוי טוען אַנאַרכיסטן, נישט באָלשעוויקעס. איך וועל אייך שטעלן פאַר אַ פּאַרטיי־משפּט.

— ס'איז געווען אַ באַשלוס פונעם „הויז־קאָמיטעט".

— איך וויל נישט מער הערן. מיר זענען נישט קיין באַנדע רויבער. פאַרשטאַנען?

ער ווייסט, אַז ער האָט נישט רעכט און ער איז אויף זיך בייז, וואָס ער לאָזט זיך פאַרפירן פון אַ סענטימענט. שפּייט־אויס און מאַכט ביי זיך אָפּ, זיך ווייטער נישט צו אינטערעסירן מיט דעם גאַנצן ענין.

אין אָוונט רוימט ער איין דעם פאַרוואַלטער פון דער „סטאָלאָווע" אינעם קאָמיסאַריאַט פאַר מיליטערישע ענינים, אַז ער זאָל אים מיט־געבן אַן עקסטרא „פּאַיאָק". ער האָט אינדערהיים אַ באַזוך פון אַ פּער־זענלעכן כאַראַקטער. פאַרשטייט דער פאַרוואַלטער זיין ווונק...

און דערינען, הינטער דער פאַרשלאָסענער טיר, — איז מען, זעט זיך אויס, אויך נישט גלייכגילטיק. פּונקט אַזוי ווי עס באַאימרואיקט און רעגט־אויף דעם חבר רישקאָוו דאָס אַלטע רוסישע באַיאַרן־בלוט, וואָס פליסט אין דער גערוועזער געשטאַלט פונעם יונגן מיידל, אַזוי רייצט דאָרט הינטער דער טיר דעם לעצטן אָפּשטאַם פון אַן אַלטער פאַמיליע. דער נייער רוסישער מענטש פון דער רעוואָלוציע: — ווער איז ער דאָס, דער שרעקלעכער מענטש, וואָס איז אַרויסגעקראָכן פונעם פינצטערן קע־

לער און פאַרטריבן דעם צאַר פון טראָן, באַזיגט די הויפּטשטאָט און הערשט אומבאַגרענעצט אויף לעבן און טויט אינעם צאַרישן פאָטערלעכן קרעמל? ווער איז ער, דער רישקאָוו, וואָס שוין פאַרן בלויזן קלאַנג פון זיין נאָמען ציטערן און פלאַטערן די אַלע מעכטיקע און שטאַרקע, וואָס זי האָט געזען אין זייער גאַנצן גלאַנץ אין די צאַרישע הויפן, אויף די צאַרישע בעלער, וואָס עס האָט זיך געדאַכט, אַז קיין שום כוח וועט נישט זיין אימשטאַנד זיי צו באַזיגן? ווער איז דאָס די דאָזיקע משוגהדיקע, ווילדע חיה, וואָס האָט מיט אירע ציין און נעגל דערוואָרגן און צעשמעטערט רוסלאַנדס פּראַכט און גלאַנץ? דער דאָזיקער שרעקלעכער רישקאָוו וויינט מיט איר טיר-ביי-טיר. זיצט אין פּאַפּאָטשקעס קאַבינעט. שלאָפט אינעם סאַלאָן אין מאַמאָטשקעס חופּה-בעט. און עס ווייזט זיך אַרויס, אַז דער דאָזיקער רישקאָוו איז גאָרנישט אַזוי שרעקלעך. אַן אָפן רוסיש פּנים, מיט בלויע רוסישע אויגן. מיט אַ מעכטיקן, שטאַרקן שאַרבן. פאַרוואָס גאָלט ער אַזוי זיין קאָפּ? זי וואָלט אים געוואָלט זען אין די האָר. ניין, אַזוי איז ער אינטערעסאַנטער. מיט זיין געגאָלטן שאַרפן שאַרבן זעט ער אויס ווי עפּעס אויסטערלישעס פרעמדס, שטאַרקס, ווי עס דאַרף אויסזען דער רישקאָוו. דער שרעקלעכער, וואָס האָט געזומען מאָסקווע. און דער דאָזיקער רישקאָוו איז גאָר פריינטלעך צו איר.

צוערשט האָט זי אים פאַראַכטעט, וואָס ער האָט זיך דערוועגט צוצושטעלן עסגוואַרג ביי איר טיר. איצט אָבער פאַרשטייט זי עס. ער, רישקאָוו, נעמט זי אין שוץ קעגן די שרעקלעכע יידישקעס, וואָס וואָלטן שוין לענגסט געמאַכט פון איר אַ תל, ווען נישט דער דאָזיקער רוסישער מענטש. ער האָט פאַר איר געראַטעוועט די פאַמיליען-וועש. ניין, ער וויל גאָרנישט פון איר. ער מיינט גאָרנישט מיט זיין זאָרגן זיך פאַר איר. פּשוט, די רוסישע נשמה רעדט אין אים. און איין רוסישע נשמה נעמט זיך אָן פאַר דער אַנדערער. אפשר, ווער ווייסט? אפשר וועט פון די פאָלקס-מענטשן, וואָס מיר האָבן אַזוי פאַרנאַכלעסיקט, קומען די ישועה פאַר רוסלאַנד. דער רוסישער פויער האָט שוין אַמאָל אָפּגעראַטעוועט דאָס מוטערל רוסלאַנד פון פּוילישער פאַרפלייצונג און אַרויפגעזעצט דעם ערשטן ראָמאַנאָוו, דעם צאַר מיכאיל פיאָדאָראָוויטש אויפן רוסישן טראָן. פאַרוואָס קאָן עס נישט טרעפן היינט? דער רוסישער פאָלקס-מענטש האָט

נאָך נישט אָפּגעשפּילט זיין ראָל אינעם רוסישן לעבן. ער הייבט ערשט אָן — און פון אים קאָן קומען די ישועה.

עס ברענט אין איר דער חשק זיך צו באַקענען מיט אים, מיט דעם רוסישן מענטש, צו רעדן מיט אים. אפילו אויף דער געפאַר צו זיין אין זיין מאַכט... און אפשר טאַקע דערפאַר...

אַז זי טרעפט זיך מיט חבר רישקאָוו דאָס אַנדערע מאָל אינעם טונקעלן קאָרידאָר, בויגט זי נישט מער אַראָפּ איר קאָפּ, קוקט אים גלייך אין די אויגן אַריין:

— איך דאַנק אייך... און זי שטרעקט-אויס צו אים אַ ווייך, קאַלט־מיידלש הענטל.

— פאַרוואָס? — פרעגט רישקאָוו.

— ווען נישט איר, וואָלטן פון מיר די זשידעס שוין לענגסט גע־מאַכט אַ תל.

חבר רישקאָוו קנייטשט־איין דעם שטערן. ער איז בייז אויף איר פאַר די דאָזיקע ווערטער, נאָך מער אָבער אויף זיך, וואָס צוליב אַ נאַ־רישן סענטימענט שטייט ער און הערט אויס אַזעלכע „אַפּיקורסישע רייד". ער וויל איר געבן צו פאַרשטיין, אַז דער אינטערעס, וואָס ער האָט צו איר, איז צוליב גאָר אַן אַנדערן ענין. און כדי איינמאָל פאַר אַלעמאָל קלאָר צו מאַכן דעם ענין, נעמט ער זי אָן ברוטאַל ביי דער האַנט, קוקט איר מיט אַ חוצפּהדיקן בליק אין פּנים אַריין און זאָגט איר אין אַ נישט צווייַדייטיקן אָנצוהערעניש:

— אַז איר ווילט מיר דאַנקען, איז נישט דאָ דאָס אָרט. קומט צו מיר אַריין אין אָוונט, איך בין אַליין.

דאָס בלוט צינדט זיך אָן אין איר פּנים. חבר רישקאָוו קאָן אפילו אָנזען דאָס רויטלען זיך פון איר לייב און די האָר־וואָרצלען פון איר מיידלשן קאָפּ, וואָס זי ווייזט אים איצט אָנשטאָט איר פּנים. ער הערט איר האַרץ קלאַפּן. נאָר דאָך קוויטשעט זי נישט אויף און פאַרשווינדט נישט מיט די לייכטע, שוועבנדיקע טריט און בויגט איר קאָפּ וואָס נידע־ריקער אַראָפּ, ווי אַ קאַלב, וואָס מען פירט צו דער שחיטה, און שווייגט.

— נו, וועט איר קומען? זאָל איך וואַרטן אויף אייך? — פליס־טערט ער איר שוין נענטער צום פּנים, און האַלט זי פעסטער ביי דער האַנט.

זי שאָקלט מיטן קאָפּ אויף יאָ, ווי אַ קרבן.

— אָבער נישט אויף דיסקוסיעס? — זאָגט ער ברוטאַל און שמייכלט.

זי הייבט פּלוצים אָן צו ציטערן, אַזוי ווי זי וואָלט געהאַט פיבער. אויף איר פּנים באַווייזט זיך אַ רירנדיקע איידעלע ווייסקייט. זי עפנט־אויף צוערשט אירע אינגאַנצן צוגעמאַכטע ליפּן, און דער פולער ווייס־בלישטשענדיקער קאַסטן ציין פאַרקרימט זיך אין אַ ווייענדיקער גרימאַ־סע, אַזוי ווי ער וואָלט נישט געקאָנט פון זיך אַ וואָרט אַרויסברענגען. ענדלעך זאָגט זי, מיט אַ קלאַפּנדיק האַרץ, צווישן אירע ציין, וואַרפנדיק דערביי ווי אַ שטראַל פון אירע קאַלטע אויגן, וואָס בויערן זיך שוין אַריין אין רישקאָווס פּנים:

— אַז איר ווילט מיך — וועל איך קומען. — און פאַרשווינדט גע־שווינד הינטער דער טיר...

ער וואַרט איין נאַכט, נאָך אַ נאַכט — זי קומט נישט אַריינ־צוגיין...

***

זי וויל אים געפעלן, זי וויל ווערן ווי איינע פון זיי. זי וויל אויפגיין אין פאָלק און זי ראַנגלט זיך הינטער דער פאַרשלאָסענער טיר אין קאַמף מיט איר אָפּשטאַם. ענדלעך איז זי גובר איר ווויל־דערצויגנקייט. זי וויל געהערן אונטער זיין געוואַלט, אפילו צו וויסן רוי באַהאַנדלט צו ווערן פון אים.

זי לאָזט זיך פון איר געטריי־געבליבענער דינערין אַרויסזוכן דעם פויערשן קאָסטיום, וואָס זי האָט באַהאַלטן אין איינעם פון אירע קאַסטנס מיט אַמאָליקע בעלער־קאָסטיומען. די פויערשע פאָלקס־טראַכט קליידט איר גוט. זי פאַרוואַנדלט זיך אין אַ פאָלקס־מיידל. פאַרקעמט זיך די האָר אין צוויי לאַנגע צעפּ. דעם גאָלדענעם „קאָקאָשניק" מיט דער גאַזע־וואַלקע אויפן קאָפּ, דעם מיט בלישטשענדיקע פליטערלעך אויסגע־נייטן סטאַניק אויפן לייב און דאָס לאַנגע ברייט־פאַלדעוודיקע באַבלימל־טע קלייד. זי וויל זיין, ווי איינע פון זיי, באַהאַנדלט ווערן ווי אַ דאָרף־שיקסע פון פויער, ווען זי קריכט צו אים אין שטאַל־אַריין.

זי זיצט הרר רישקאָוו. אַז ראַק ביים רייד־נעשניצטן טיש. דער רע־

וואָלווער פאַר אים, טרינקט אַ צעשוויצטער טיי און פאַרטראַכט זיך אין פּאַפּירן, וואָס ליגן פאַר אים. קלאַפּט מען אָן אין דער טיר און עס פרעגט אַ ציטערנדיקע, מיידלשע שטימע:

— מען קאָן אַריינגיין?

רישקאָוו קוקט פאַרוווּנדערט, מיט אַ לאַכנדיקן ביטול, אויף דעם ווייס־באַבלייכטן פריצישן מיידל־פּנים אין די פויערשע קליידער. זאָגט מיט אַ גוטמוטיקן שמייכל:

— אַזעלכע האָב איך געגוג. קום אין די פריצישע קליידער, אין וועלכע דו ביסט געגאַנגען אויף די צאַרישע בעלער!

רייסט זיך אַרויס אַ ווייבערשער ווייס־קוויטש און עס פאַרשווינדט הינטער דער טיר.

חבר רישקאָוו פאַרטיפט זיך ווייטער אין זיינע פּאַפּירן.

***

די לאַנגע צאָלן דורות באָיאַרן האָבן זיך פאַרלייבט אין אַ שוואַך מיידל. ווי די דיבוקים ראַנגלען זיי זיך פאַר זייער כבוד און שטאָלץ אין די בלוט־צעלן פונעם דאָזיקן איידעלן קערפּער. דער לעצטער באָיאַרישער טראָפּן אָבער וויל זיך אַריינגיסן אינעם פאָלקס־ים. עס בענקט די אויס־געהויכלטע, אויסגעאיידלטע מיידלשע הויט צו ווערן באַרירט פון אַ רויער, שטאַרקער האַנט. צו קומען אין געוואַלט פון אַ מעכטיקן, שטו־רעמדיקן כאַראַקטער, אפילו לייביק צו ווערן, געציכטיקט פון אַ מענערישן באַפעל, אויסצוגיין ווי אַ הויך און אויפצוגיין אינגאַנצן אין אַ מעכטיקן גישט־אָפּהאַלטנדיקן ווילן. פייניקט זי זיך, ראַנגלט זיך מיט אבות־שאָטנס פון דורות און דורות. איין נאַכט, צוויי — אַ וואָך. ביז זי רייסט זיך אָפּ אינגאַנצן פונעם טויט־שנור און גיט זיך איבער אַ שטאַרקערער מאַכט.

און זי גייט און זי טוט זיין רצון.

אינעם גרעפישן שפּיצן־קלייד, אויף אַ בורשטין־אַטלעס אויפגענייט, שיפע בריסט־ און רוקן־דעקאָלטן, אין די לעצטע פּערפומען־טראָפּנס, מיטן יידענעם שוואַרצן שפּיצן־שאַל, פאַרוואָרפן איבער די נאַקעטע הענט, אַ פעכער אַ דער האַנט, קומט זי און שטעלט זיך פאַר אים ווי צום אַפעל.

נעמט ער זי אָן ביי דער האַנט, און זעצט זי אַוועק נעבן זיך.

— שיינע שפּיצן ביי דיר, — זאָגט ער, — און נעמט איר זיידע־נעם שפּיצן־שאַל אין האַנט־אַריין. — אוודאי אַ ירושה? וואָס, ניין?

— פאַמיליען־שפּיצן, — ענטפערט זי.

— נו, געוויס. לייב־אייגענע האָבן דאָס געהעקלט דורך די ווינטער־נעכט, ווי די דיוואַנעס דאָ אַרום. הענט זענען געווען גענוג, ס'האָט נישט געקאָסט קיין געלט, — לאַכט ער.

זי וואָלט געוואָלט מיט אים וועגן עפּעס אַנדערש רעדן; נאָר ער האַלט זיך דווקא ביי דער טעמע.

— געווען ביי אייך אַ סך פּויערים אין דאָרף?

— אין וועלכן? — פרעגט זי.

— נו, אינעם גרויסן, אין וועלכן איר האָט געוווינט?

— גרויס זענען געווען אַלע. און געוווינט האָבן מיר אין קיין איינס נישט. ווינטער — אין מאָסקווע, זומער אין אויסלאַנד — שמייכלט זי מיט אַן אַריינקויפנדיק געלעכטערל.

— נו, אייער פאַמיליען־אָרט? ווי האָט עס געהייסן?

— איר מיינט דאָס גרעפּישע פאַמיליען־גוט, ווו ס'איז אונדזער שלאָס געשטאַנען? — זאַמיעטשקאַ, אין קורסקער גובערניע.

— קורסקער גובערניע? — ווונדערט עס זיך. ווייס איך כ'שטאַם אַליין פון דאָרט. זענען מיר — הייסט דאָס — לאַנדסלייט, — לאַכט ער מיט זיינע געזונטע צייַן, פון וועלכע זי קאָן שוין נישט — ווי פון אַ כישוף — אָפּנעמען אירע אויגן.

— געווען אפשר ביי אייך פּויערים מיט געלע בערדלעך, אַזעלכע קאָ־זע־בערדלעך, שפּיציקע, מיט כיטרע אויגן? מיט אַזעלכע אָפענע פּנימער, וואָס שמייכלען שטענדיק און זאָגן „אַ דאַנקען גאָט דערפאַר?" — זאָגט ער אין גוטן שפּאַס.

— געווען אַזעלכע אויך, ענטפערט זי אויך אין לייכטן שמייכלען.

— דו ווייסט, אַז איך האָב געהאַט אַ טאַטן אַזעלכן? געווען אַ זון פון אַ לייב־אייגענעם. דאַכט זיך אַלס קינד אויך געווען אין „פאַנשטשיזנע". ער פלעגט עס מיר דערציילן. פון קורסקער גובערניע אַליין געשטאַמט. ווער ווייסט, אפשר פון אייער דאָרף. אויב אַזוי, זענען מיר דאָ. „אָר משפּחה־דיקע, — זאָגט ער, און נעמט איר קליין, דין הענטל צווישן זיינע דיקע

פינגער און לאָזט איר פילן זיין האַנט־דרוק, פון וועלכן זי האָט אַ פיינלע־כע הנאה, וואָס מען זעט עס איר אָן אין דעם אויפגעלעבטן פּנים.

— ווער ווייסט, טאַקע פון אייגענע. ביי אונדז זענען די פויערים גע־זעסן אויף דער ערד פון דורות. מיר האָבן זיי באַהאַנדלט ווי זיי וואָלטן געווען פון איין משפחה, — שמייכלט זי אים אין פּנים אריין.

— אויב אַזוי, — זאָגט ער, — אַז מיר זענען ווידער פון איין געגנט — קום, לאָמיר זען, צי מיר פּאַסן זיך...

ער האָט זי געגעבן אַ כאַפּ אויף זיינע שטאַרקע הענט, און אָפּגע־טראָגן, ווי אַ וואַרים קעצל, צום גרויסן מיטערלעכן חופּה־בעט. ס'האָט זיך נאָר פון איר אַרויסגעהערט אַ פּריציש קוויטשל, ווי עס וואָלט אונטער זיינע הענט, ביי זיין ברוסט, אַ הינטל דערשטיקט געוואָרן.

— לאָז אויסטון דאָס קלייד, דו וועסט עס צערייסן.

— דאָס קלייד איז שטאַרק, עס וועט אויסהאַלטן. אין „פּאַנשטשיזנע" געאַרבעט געוואָרן...

און ביי זיך האָט ער געטראַכט:

— אַ שאָד, וואָס דער אַלטער פאָטער לעבט נישט! איך וואָלט אים אויך געלאָזט די נשמה דערכאַפּן.

קאַפּיטל 12

דער וואָרעם הייבט אָן צו נאָגן...

אין זאַכאַרי מירקין האָט אָנגעהויבן צו נאָגן דער וואָרעם, דער ספק.

ווי ווייט ער האָט געקאָנט, האָט ער זיך געמיט ווייטער צו גלויבן. ער האָט זיך גענומען אַ משל פונעם ענטוזיאַזם, וואָס פּלאַקערט ביי אַלעמען, ביי זאָשקען און ביי אַנדערע באַקאַנטע. ער האָט זיך פאַרגעוואָרפן, אַז דאָס איז די שולד פון זיין וואַקלדיקייט, פון זיין שוואַכן כאַראַקטער. ער האָט פאַרשטיקט די ספקות און געטון זיין אַרבעט בשלימות: געאַרבעט אין קאָמיטעטן, געגאַנגען אויף זיצונגען, געווען פאַרנומען אין דעם „ווירט־שאַפטס־קאָמיטעט", אין אַ קאָמיסיע וועגן פאָלקס־בילדונג און אויף פאַר־שידענע אַנדערע ערטער, ווו מען איז דורך אַ צופאַל אַריינגעוואָרפן גע־וואָרן.

„ליידן זענען אומפאַרמיידלעך. דאָס זענען ווייען פון אַ נייער גע־בורט. די רעוואָלוציע שניידט זיך אַריין אין לעבן, פאַרטיליקט די אַלע, וואָס שטייען איר אין וועג. מען באַדאַרף נאָר זען ווי צום שנעלסטן זיך צוצופּאַסן צום נייעם, גרויסן גליק". אָבער דאָס זענען נאָך געווען ווער־טער... און דער וואָרעם האָט געגאָגט ווייטער.

די ערשטע וווּנד האָט ער געקראָגן אין פּעטראָגראַד, ביים צעטרייבן די „גרינדונגס־פאַרזאַמלונג". ער האָט אַליין נישט געוווּסט, אַז די סצענע, וואָס ער האָט בייגעוווינט אין פּעטראָגראַד, האָט איבערגעלאָזט אויף אים אַזאַ איינדרוק. ער איז אַרויסגעקומען פון דאָרטן ווי אַ חיה. נאָך דער יאָגד אויף איר. זי האָט זיך טאַקע געראַטעוועט דאָס לעבן דורך אַן אויס־וועג, אָבער די קויל, וואָס שטעקט אינעם לייב, איז געגאַנגען וואָס אַמאָל טיפער. „וואָס פאַר אַ רעכט האָב איך צו נעמען אויף מיר די אחריות?"

— האָט ער פאַרטרויט די געדאַנקען זיין כלהם שוועסטער, זאָשקען.

— נאָך אַלעמען איז עס פּריקרע צו זען, — האָט ער דערנאָך דער־ציילט זאָשקען, — מען מוז האָבן כוחות דאָס אויסצופירן. כוחות און גלויבן, — האָט ער צוגעלייגט. — איך ווייס נישט פון וואַנען זיי שעפּן עס? פון דער איצטיקער סיטואַציע, וואָס די רעוואָלוציע האָט געשאַפן?

— פון וואַנען זיי שעפּן די כוחות? — האָט זי אים אָפּגעענטפערט.

— פון דער פינצטערער פאַרגאַנגענהייט און פון דער ליכטיקער צוקונפט!

מירקין האָט זיך פאַרטראַכט.

— צי וועט זי אָבער קומען, די ליכטיקע צוקונפט, פאַר וועלכער עס לוינט זיך די אַלע ליידן? — האָט ער געפרעגט זאָשקען.

וואָרים מירקין האָט, ווי יעדער רוסישער אינטעליגענט, פאַרבונדן דעם מענטשנס אויסלייזונג פון אַלע זיינע קלעמענישן — מיט דער רוסי־שער רעוואָלוציע. אַזוי ווי אַ פרומער ייד גלויבט, אַז ווען משיח וועט קו־מען, וועט מען גיין אויף פּאַפּירענע בריקן, אַזוי האָט יעדער רוסישער אינ־טעליגענט געגלויבט, אַז אויף מאָרגן נאָך דער רעוואָלוציע וועט די וועלט ווערן אויסגעלייזט פון אַלע פּלאָגן. אַ קשיא, ווי אַזוי? ברייטלעך וועלן אויף די ביימער וואַקסן!

צומאָרגנס נאָך „אָקטאָבער" האָט זיך מירקין באַלד גענומען פונאַנ־דערצושפּרייטן זיינע פליגל, וואָס זענען אַזוי לאַנג געווען געבונדן. גרויסע

פלענער האָט ער געהאַט און געמיינט, אַז אָט, אָט קאָן ער זיי רעאַליזירן. קודם־כל די פּראָבלעמען, וואָס זענען אים צום נאָענטסטן אָנגעגאַנגען, מיט וועלכע ער האָט זיך אַרומגעטראָגן אין וואַרשע און נישט געקאָנט זיי פאַרווירקלעכן: איבערצוואַנדלען דאָס גאַנצע יידישע פאָלק פון דעם לופט־האַנדל, אין וועלכן עס האָבן אים אַריינגעוואָרפן די רשעות פון דער וועלט און די אייגענע גלייכגילטיקייט, אין אַ פּראָדוקטיוון, שעפערישן עלעמענט; דורך איין דעקרעט — אַלע יידישע געשעפטלעך פאַרמאַכן און אַלע יידן שיקן אין פאַבריקן און אויף ערד. מיט איין וואָרט: מיט איין מאַך מיט דער פעדער, איבערנאַכט, פאַרענדערן דאָס גאַנצע יידישע פאָלק. ווער קאָן אונדז שטערן?

די יידישע געוועלבלעך האָט מען טאַקע פאַרמאַכט. אַריינשטעלן אין פאַבריקן און שיקן אויף ערד האָט מען אָבער נישט געקאָנט. עס איז געווען אוממעגלעך, ווייל דאָס רעאַלע לעבן האָט אַ טאָג ;אָך דער רעוואָלוציע נישט אויפגעהערט צו עקזיסטירן און עס איז געגאַנגען מיט זיין אכזריותדיקן, פאַרלאַנגווייליקטן, טאָג־טעגלעכן, קריכנדיקן שריט. עס איז געשטאַנען, ווי אַ שטומע וואַנט פאַר דער נאָז און נישט געוואָלט אָפּטרעטן.

די גרויסע פּלענער וועגן איבערשיכטן די יידישע מאַסן האָט מען, ווי אַלע אַנדערע גרויסע פּלענער, געמוזט איבעררוקן אויף דער אומקלאָרער צוקונפט, אויף רואיקע צייטן. דערווייל האָט מען געטון דאָס איינציקע, וואָס איז געווען צום לייכטסטן, וואָס האָט נישט געקאָסט קיין מי און וואָס מען האָט געקאָנט אויספירן מיטן שווערד פון געזעץ: מען האָט דורך אַן „אוקאַז" באַרויבט מיליאָנען מענטשן פון זייער ערלעכער, טאָג־טעגלעכער באַשעפטיקונג. די אַלטע מאַשין פון צעטיילן אַרבעט און גוטס איז צוזאַמענגעבראָכן; קיין נייע זענען נישט געשאַפן געוואָרן. דאָס לעבן האָט אָבער געפאָדערט דאָס זייניקע, ווי אַ שטראָם זיך געבראָכן דורך די שפּאַרעס פון די געזעצן. איבערנאַכט איז דורך דעם געזעץ געוואָרן פאַרוואַנדלט אַ פאָלק פון לאָיאַלע, אַרבעטנדיקע בירגער, וואָס האָבן צוליב דער אונטערדריקונג דורך דעם צאַרישן רעזשים געלייגט די גאַנצע האָפענונג זייערע אויף דער רעוואָלוציע, — אין קאָנטר־רעוואָלוציאָנערן און פאַרברעכער. די טורמעס זענען פול געוואָרן מיט זיי. און אַזוי ווי עס איז געשען מיט זיין אייגן פאָלק, אַזוי איז געשען מיט גאַנץ רוסלאַנד.

ווו מירקין האָט זיך אומגעקוקט, האָט ער געזען צעשטערונג און פאַרניכטונג, ליידן און טרערן, וואָס דער „אָקטאָבער" האָט געשאַפן. די פּראָבלעמען, וואָס זענען צוליב דער לאַגע אָנגעוואַקסן פון טאָג צו טאָג, און מען האָט זיך מיט זיי נישט געקאָנט געבן קיין עצה, זענען טויזנט מאָל שווערער געוואָרן, פאַרפּלאָנטערטער דורך טאָג-טעגלעכע „אוקאַזן", וואָס זענען אַרויסגעגעבן געוואָרן, וואָס נישט דאָס לעבן, נישט די נייט פון דער שעה און נישט אפילו די אייגענע אינטערעסן האָבן פאַרלאַנגט, נאָר צוליב אַ טויטער דאָגמע.

מירקין האָט געזען, ווי די דאָגמע ווערט נישט נאָר געשטעלט העכער פון די בלוטיקסטע מענטשלעכע אינטערעסן, נאָר ווי די גאַנצע רוסישע מענטשהייט איז, ווי אין אַ שווערער, פינצטערער צייט, פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ מאַסע, פאַרשקלאַפט צו אַן עבודה־זרה, וואָס מען האָט גערופן „אָקטאָבער".

וואָס ס'האָט אים צומייסט ווייַ־געטון, זעען געווען די עוולות, וואָס מען איז באַגאַנגען, אויף שריט און טריט, איבער לעבעדיקע מענטשן, וועמענס איינציקער חטא איז באַשטאַנען אין דעם, וואָס זיי האָבן באַלאַנגט צו אַן אַנדערן קלאַס. שוין אַלס ייד, האָט ער דערפילט די אכזריות־דיקייט פון ראַסן־האַס, וואָס ער האָט באַקומען צו פילן אויף דער אייגענער הויט, און וואָס ווערט איצט אַריבערגעטראָגן אָן דערבאַרמונג אויפן „פרעמדן קלאַס".

— ווו איז די ענד? ביי וואָס וועסטו זיך אָפּשטעלן? — האָט ער אַמאָל געפרעגט זאַשקען.

— פאַר דער רעוואָלוציע — פאַר גאָרנישט! אַבי צו דערגרייכן דעם ציל.

— אפילו איבער לייבער פון נאָענטע?

— אפילו איבער לייבער פון נאָענטע!

מירקין האָט זיך פאַרטראַכט:

— אָבער דאָס איז דאָך שרעקלעך. די רעוואָלוציע טויט דאָך אָפּ דאָס מענטשלעכע און פאַרוואַנדלט דיך אין אַ חיה!

— ניין, די רעוואָלוציע דערוועקט נאָר אין דיר דאָס „ראַסן-געפיל", — האָט זי קאַלט געלאַכט.

מירקין האָט געטראַכט:

— וואָס איז ראַסע? ראַסע איז בשותפותדיק בלוט, וואָס רינט אין די אָדערן פון איין שטאַם, אַזוי ווי עס רינט דאָס חיות פון איין־איינציקן וואָרצל דורך דעם בוים־שטאַם און צעטיילט זיך דורך די פאַרשפּרייטס־טע צווייגן ביז צום לעצטן בלאַט. ראַסע איז ערד. איין פייכטקייט, איין וואָלקן־ספּערע, איין זון־באַשטראַלונג, איין הימל־רייך. דער וואָרצל פון בוים נאָגט־אויס די גאַנצע לעבנס־פייכטקייט פון דעם פּאַס ערד פאַר זיך אַליין און פאַרטרייבט דורך דעם אַנדערע וואָרצלען פון אַנדערע פלאַנ־צונגען, וואָס רייסן זיך אַריין אין זיין שטח: בעסער פאַר אונדז, פאַר אונ־דזער בשותפותדיק לעבן אויפן בוים.

צוערשט האָט זיך ראַסע צעטיילט צווישן מיטגלידער פון איין שטאַם, פון איין פאָלק, סיי אָרים, סיי רייך. איצט איז געקומען אַן אַנדערע צע־טיילונג: ראַסע־בלוט רינט נאָר אין איין קלאַס. דער קלאַס איז אַלצדינג: פאָלק, גלויבן און דאָס ערדישע רייכטום.

וויפל מירקין האָט זיך נישט געמיט צו אַנטדעקן אין זיך אָט דעם נייעם ראַסן־אינסטינקט פאַר זיין קלאַס, האָט ער עס נישט געקאָנט. צו זיין שאַנד האָט ער זיך איבערצייגט, אַז פּונקט אַזוי ווי זיין ליבע און געפילן האָבן צוערשט באַלאַנגט צו די, וואָס זענען צומייסטן געווען באַ־עוולהט, צו די געפייניקטע און געפּלאָגטע, צו די אָרימע, — האָט ער, צו זיין דערשרעקנדיקער דערשטוינונג אַנטדעקט, אַז זיינע געפילן נויגן זיך איצט, ווי אַ באַראָמעטער, צו דער זייט פון די נייע אָרימע, — צו די רייכע. געווים, געווים באַדאַרף מען ענדערן דעם פּרצוף פון דער וועלט, אויסגלייכן דעם הויקער, וואָס איז אַ געוואַקסן אויף אונדזער רוקן דורך דער פאַרקריפּלונג פון די סאָציאַלע אומגלייכהייטן פון דורות. וואָס זע־נען אָבער די מענטשן שולדיק? — האָט ער זיך געפרעגט. — זיי שטייען ווי פערד, אָנגעשפּאַנט צום דישעל פון דער צייט. זיי ווערן מיט די לייצעס געקירעוועט אין זייער ריכטונג דורך אומשטענדן. זיי ווערן געשמיסן מיט שאַרפע בייטשן דורך אומגעבונג, געוווינהייטן, לעבנס־שטייגער און אַנדערע זאַכן. געווים, געווים באַדאַרף מען דעם מענטש אויסשפּאַנען פו־נעם דאָזיקן משוגענעם וואָגן. געווים, געווים מוז מען ענדערן די ריכטונג, אָבער דאָס, וואָס ווערט איצט געטון, הייסט שמייסן די פערד אָן אַ ציל און צוועק, נאָר פון בלויזן נקמה־געפיל. אַ ראַסן־האַס איז אויסגעבראָכן.

מירקין האָט, למשל, בשום־אופן זיך נישט געקאָנט רעכט־מאַכן דאָס

פארהאלטן זיך פון זיין קלאס צו די באלעבאטים פון הויז. עס האט אין זיין הארץ זיך געווארימט איצט א שטארק רחמנות-געפיל צו זיי. יעדעס מאל, ווען ער האט באדארפט דורכגיין דורך דעם קאָרידאָר, האט ער מו־ראַ-געהאט זיך אָנצוטרעפן מיט זיי. ווי א גנב פלעגט ער זיך אריינ־גנבענען צו זיך אין שטוב. ער האט מורא געהאט זיך צוצורירן צו א זאך. יעדעס מאל, ווען ער האט געזען מיט וואס פארא זעלבסטפארשטענדלעכער דרייסטקייט זאשקע נעמט די זאכן פונעם פרעמדן הויז, באנוצט זיי אזוי, ווי זיי וואלטן תמיד געווען אירע, האט ער עס נישט פארשטאנען. נישט איינמאל זענען צוליב דעם פארגעקומען רייבונגען און אפילו אומאנגענע־מע סצענעס:

— אבער דאס איז דאך פראסט גזלה!

— גזלה איז עס געווען ביז איצט. איצט איז דאס אלץ געקומען אין די ריכטיקע הענט.

זאשקעס באציאונג צו די אלטע באלעבאטים האט ער נאך ווי עס איז געקאנט איבערטראגן. אבער דאס, וואס חבר רישקאוו טוט (מיר־קין, ווי איבריקנס, אלע איינוווינער פון הויז, האט געוווסט פון רישקאווס באהאנדלען די גרעפין), האט ער געהאלטן פאר א פארברעך, וואס האט אין אים ארויסגערופן דעם פלאמיקסטן פראטעסט.

זאשקע פלעגט אלע זיינע טענות אפווענדן מיט דער שפאטישער באמערקונג:

— די ראסע אין דיר רעדט.

יא. ער האט דערפילט, אז די „ראסע" הייבט אין אים אן צו ווירקן: די ראסע, צו וועלכער ער באלאנגט, דער צווייטער צד. און הויך און מעכטיק האט דאס ראסע־געפיל אנגעהויבן אין אים ווירקן בנוגע צו זיינע אייגענע, צו זיין פאטער...

די באציאונגען זיינע צו זיין פאטער האבן זיך ראדיקאל געענ־דערט. אין דעם מצב, אין וועלכן זיין פאטער האט זיך געפונען, איז יעדע ביטערקייט, וואס ער האט פארמאגט קעגן אים, פארשוווּנדן. איבערגע־בליבן זענען נאר אכטונג און קנאה אויף זיין פאטערס ווירדיקן פארהאלטן זיך. דורך דעם איז דער פאטער אוועקגעשטעלט געווארן ביי אים אויף א נישט-דערגרייכבארער מדרגה. ער איז געווען שטאלץ אויפן פאטערס פארהאלטן זיך, אויף זיין ווירדיקייט. מער אבער נאך האבן אנגעהויבן

צו רעדן, איצט שוין גאַנץ אָפן, די פּרימיטיווע געפילן, וואָס אַ קינד פאַר־מאָגט צו זיין טאַטן. באַהאַלטענע קוואַלן פון ליבע און אַכטונג האָבן זיך אויפגעעפנט אין אים. ער האָט שוין איצט גאַנץ אָפן באַזוכט דעם פאָטער אין די פרייע אָוונטן אין זיין איינזאַמען צימער אין האָטעל „נאַציאָ־נאַל".

דער אַלטער מירקין האָט געלעבט ווי אַ פּראָש. פון וואַנען האָט זיך צו דעם דאָזיקן מענטש, וואָס איז שוין געשטאַנען נאָענט צו זיין קבר, גענומען די דאָזיקע, קאָן מען זאָגן, בחורשע הפקרדיקייט, אַזוי ווי דאָס לעבן וואָלט זיך ערשט אָנגעהויבן פאַר אים, און עס האָט נאָך אין די פאַרהילטע פאַלדן פון דער צוקונפט באַהאַלטן פאַר אים איבערראַשונגען? ער האָט ווי דורכגעשפּרייזט דורך דער פינצטערקייט און סכנה פון דער צייט.

ער האָט זיך אין די אָוונטן אַליין, אויף אַ נאַפט־מאַשינקע, געקאָכט זיין לעפל געקעכטס פון די פּראָדוקטן פון דעם „פּאַיאַק", וואָס ער האָט באַקומען. ער האָט זיך פון דער פּעטראָגראַדער היים מיטגענומען אַ גע־נוגנדיקן זאַפּאַס מיט וועש, שיך און אָנגעטועכטס. ער האָט שטענדיק זיך געהאַלטן ריין און ציכטיק. אויף דעם האָט ער זייער אַכטונג געגעבן. ער האָט מיט זיין רואיקער זויבערקייט געמאַכט אַן איינדרוק, אַזוי ווי אַ גומענע ליאַלקע, וואָס שווימט אין אַ פאַרפלייצונג. די וועלן שווימען זי איבער, זי טונקט זיך איין אַ מינוט, באַווייזט זיך אָבער באַלד ווידער. מירקינען האָט ער, אַז ער פלעגט אַרויפקומען, באַהאַנדלט ווי אַ קינד, ווי אַ שלעכט, פאַראירט קינד, נאָר אַ קינד. ער פלעגט אים אָפט יאָגן פון שטוב:

— צו וואָס באַדאַרף מען דאָס? דו ווייסט אין וואָס פאַר אַ צייט מיר לעבן? חברים וועלן דערפאַר אויף דיר קוקן קרום, און מיר וועסטו אויך נישט טון קיין טובה. איך מיין עס ערנסט, אַז דו זאָלסט אויפהערן דיינע באַזוכן ביי מיר, אַזוי לאַנג ווי מיר קאָנען גאָרנישט העלפן.

זאָשקע פלעגט באַמערקן זיינע געהיימע וויזיטן צום פאָטער און אים פאַרוואַרפן:

— דעם וואָלף ציט אין וואַלד אַריין...

זיין צוריקגעפונענער פאָטער האָט אין אים דערוועקט אַ וויזיע פון אַן אַנדערער געשטאַלט. עס האָט זיך אים געדאַכט, אַז זי באַלאַנגט

צו אַן אַנדער לעבן, וואָס איז געווען אַמאָל און וועט זיך שוין קיינמאָל נישט צוריקקערן. זי איז אין אים דורך דעם געשריי פון טאָג, דעם רעש און אימפּעט, דעם ראַנגלענדיקן לעבן, ווי אינגאַנצן אויסגעלאָשן געוואָרן. זי פלעגט נאָר ווי אַ זון־שטראַל דורך דורכגעריסענע וואָלקנס פאַרבייי־שווימען, ווי אַן אילוזיע, ווען ער איז געווען מיט זיך אַליין. זי איז תמיד געקומען צו אים, ווען ער איז געווען אַליין. אין דעם רעש איז זי פאַר־שוווּנדן.

איצט, אין זיין איינזאַמקייט, ווען ער האָט געהערט דאָס קלאַפּן פון זיין אייגן האַרץ, האָט זי זיך ווידער באַוויזן. ער האָט זי געזען, ווי זי שטייט ביי אַ באַליע און וואַשט קינדישע קעפּלעך. ער האָט זי קיינ־מאָל נישט געזען אַליין, נאָר אין קראַנץ פון קינדישע אויגן און הענטלעך ביים בוים אין הויף. און אַ מאָדנע זאַך! עס האָט זיך אים אויסגעוויזן, אַז צווישן די קליינע גופימלעך פון די קינדער־מיידלעך, וואָס פאַלן אַרויס פון זייערע טאַטע־מאַמעס צו גרויסע קליידלעך, שטייט דאָרט אויך זיין נשמה און וואַרט אויף איר ריי, צו ווערן געוואַשן פון איר. און ער ווערט געוויר מיטאַמאָל, אַז בשעת ער פאַרטויבט זיך דאָ אין דעם גע־פילדער און רעש, האָט ער איבערגעלאָזט זיין נשמה ביי איר און ער לויפט אַרום אַ נאַקעטער איבער דער וועלט...

און דורך דעם, וואָס עס איז דאָרט ביי איר איבערגעבליבן זיין נשמה אין איר דלאָניע, פילט ער זיך געראַטעוועט, אַזוי ווי די ענד פון זיין רעטונגס־שטריק וואָלט זיך געפונען אין אירע הענט...

***

אַריינקומענדיק אַמאָל צו זיין פאָטער אין האָטעל, האָט ער אים גע־טראָפן אין אַ שטורעמדיקן מוט. קיינמאָל האָט דער פאָטער מיט אים נישט גערעדט וועגן זיינע אייגענע צרות, וואָס ער האָט אויסצושטיין ביי זיך אין קאַנטאָר. דעם נאָמען „מישקע מאָלאָדיעץ" האָט ער קיינ־מאָל נישט דערמאָנט. איצט איז דער אַלטער מירקין געווען אין אַ פּוריע פון אויפברויזנדיקן כעס. מירקין האָט נאָך קיינמאָל זיין טאַטן אַזעלכן נישט געזען. דער אַלטער האָט געהאַט רויטע אויגן, ווי ער וואָלט אַ פּאָר נעכט נישט געווען געשלאָפן.

— וואָס איז געשען, פּאַפּאָטשקע? — האָט מירקין אים געפרעגט דערשראָקן.

— צום טייוול! — האָט זיך דער אַלטער נישט געקאָנט באַהערשן. — אַריינגעזעצט מיר אַ זשוליק, אַ פאַרברעכער, „מישקע מאָלאָדיעץ", און מיך וועלן זיי מאַכן פאַראַנטוואָרטלעך!

— מישקע מאָלאָדיעץ? ווער איז דאָס אַזוינס? — פרעגט מירקין.

— אַ חבר דיינער! — שרייט אויס דער אַלטער. פאַר דער רעוואָלוציע האָט קיין אָנשטענדיקער מענטש מיט אים נישט געוואָלט האָבן צו טון, מיר תמיד פאַרשידענע קאָמבינאַציעס פאָרגעלייגט, איצט נאָך אויך! — האַקט איבער דער אַלטער אין מיטן.

— באַרואיק זיך, פּאַפּאָטשקע. איך וועל זען, וואָס איך קאָן טון. ווי אַזוי רופט מען אים, — מישקע מאָלאָדיעץ?

— יאָ, מישקע מאָלאָדיעץ. ער איז באַלאַנט איבער גאַנץ רוסלאַנד פאַר אַ קאָמבינאַטאָר און פאַרברעכער. היינט איז ער דער פאַרוואַלטער פון מירקינס שוועלן־אָרגאַניזאַציע! און איך, מירקין, בין ביי אים אויף דינסט!

באַרואיק זיך, פּאַפּאָטשקע, באַרואיק, איך וועל זען וואָס איך קאָן טון.

ביים קאָמיסאַר פאַר ווירטשאַפטלעכע ענינים, וועמען מירקין האָט געקענט, און צו וועלכן ער האָט זיך געווענדעט וועגן פאָטערס אָנגעלעגנהייט, האָט מען אים אָפּגעענטפערט:

— מיר זענען אינפאָרמירט און ווייסן, ווער ער איז. מיר האָבן עקסטרע אים דאָרטן אַריינגעזעצט, כדי ער זאָל האַלטן אַן אויג אויף אַ נאָך גרעסערן און נאָך אַ געפערלעכערן פון אים. דאָס איז טאַקע אייער פאָטער.

מירקין איז געוואָרן בלייך פאַר אויפרעגונג:

— איך בעט אייך, חבר, נישט צו באַליידיקן מיין פאָטער אין מיין קעגנוואַרט.

— מיר האָבן נישט געוווּסט, אַז אונדזערע ווערטער וועלן אייך אַזוי באַרירן. מיר האָבן געמיינט, אַז אַלס רעוואָלוציאָנער, אַלס אָנטיילנעמער אין „אָקטאָבער", האָט איר שוין פון לאַנג אָפּגעשניטן יעדע פאַרבינדונג מיט אייער פאָטער, וואָס איז באַקאַנט אַלס איינער פון די הויפּט־זיילן פון

דעם אלטן רעזשים. וואס קאן אייך אנרירן דער כבוד פון אזא פאטער? מאדנע!

— איך באדויער זייער. נאר עס זעט-אויס, אז איך בין פון אן אנ־דער טייג געקנאטן. מיין פאטערס כבוד גייט מיך אן זייער פיל. און כאטש איך בין א רעוואלוציאנער און אן אנטיילנעמער אין „אקטאבער", שעם איך זיך נישט צו זאגן, אז איך האב צו אים אכטונג, נישט בלויז דערפאר, ווייל ער איז מיין פאטער, נאר ווייל ער איז אין זיין וועג, אין זיין ארט, א העכסט ערלעכער, פראדוקטיווער מענטש און אפילו — אן אידעאליסט.

— אין זיין ארט — יא, — לאכט דער קאמיסאר.

— חבר, איך בעט אייך נאך אמאל אפצולאזן דעם טאן. איך וועל נישט דערלויבן קיינעמען צו באליידיקן מיין פאטער. די רעוואלוציע קאן מיר נישט פארווערן צו ערן און צו ליבן דעם, וואס געהערט זיך אן מיט מיר. דאס זענען מיינע פערזענלעכע געפילן.

— א רעוואלוציאנער האט נישט קיין פערזענלעכע געפילן. אייגנט־לעך, באלאנגט איר צו דער פארטיי?

— ניין.

— אויב אזוי, איז עס שוין פארשטענדלעך.

— איך ווייס נישט, אויב אפילו דעמאלט וואלטן זיך געענדערט די באציאונגען מיינע צו מיין פאטער.

— ניין, בירגער, — האט מירקין פלוצים דערהערט דעם דאזיקן טיטול, וואס האט אים מאדנע באריירט, — מיט אייערע פארעלטערטע באגריפן וועגן פאמיליע, מיט אייערע באציאונגען צו א פאטער א קאנטר־רעוואלוציאנער קאנט איר גארנישט באלאנגען צו דער פארטיי. זייט מוחל, די ארבעט ווארט אויף מיר.

מירקין האט אפגעמאכט אריינצוגיין אין אוונט צום חבר רישקאוו אין זיין צימער (ער האט געוווסט, אז ער פארברענגט די אוונטן אינדער־היים) און פארצוברענגען פאר אים דעם גאנצן ענין, כאטש חבר רישקאוו האט, אייגנטלעך, נישט געהאט דערמיט צו טון. נאר מירקין איז געווען זיכער, אז רישקאוו וועט אויפגעבראכט ווערן אויף די עלעמענטן, וואס רייסן זיך אריין אין דער רעוואלוציע, און וועט תיכף האנדלען. זיין גאנצע האפענונג האט ער שוין איצט געלייגט אויף רישקאוון.

מירקין האָט אָנגעקלאַפּט ביי אים אין טיר. אַזוי לינק האָט מען אים נישט אַריינגעלאָזט. אַז חבר רישקאָוו האָט אים ענדלעך געעפנט די טיר, האָט ער אים געטראָפן אָן אַ רעקל, אַ בייזן, און רישקאָוו האָט אים מקבל־פּנים געווען מיט די דאָזיקע ווערטער:

— אין אָוונט האָב איך מיינע פּריוואַטע ענינים, אין וואָס איך בעט נישט צו שטערן.

מירקין האָט אים איבערגעבעטן און זיך געוואָלט דערווייטערן.

— וועגן מיליטערישע ענינים בעט איך אייך זיך ווענדן צו מיר אין ביוראָ. איך דאַרף אייך טאַקע אויך זען, — האָט רישקאָוו צוגעלייגט.

— ניין, — האָט געענטפערט מירקין, — עס האַנדלט זיך וועגן אַן ענין, וואָס האָט צו טון מיטן „ווירטשאַפטס־קאָמיטעט". כ'בעט אייך איבער, וואָס איך האָב אייך געשטערט. איך וועל זיך ווענדן צו אייך אַן אַנדערש מאָל.

— אַז איר זענט שוין דאָ, חבר, דערציילט, וועגן וואָס עס האַנדלט זיך, — ענדערט חבר רישקאָוו פּלוצים דעם טאָן און גיט אויף מירקינען אַ ווויל־ווילנדיקן, גוט־באַקאַנטן בליק. — איר פאַרשטייט, חבר, מען אַר־בעט אַ גאַנצן טאָג, דער קאָפּ איז ווי אַ ווינטמיל. אַז מען וועט זיך אין אָוונט נישט אַביסל פאַרגעסן, קאָן מען משוגע ווערן. איך ראַט עס אייך אויך, חבר. אַ גוטע זאַך, זיך אַמאָל צו געבן אַ שפּיל. נו, זעצט זיך. דער־ציילט וואָס עס דריקט אייך אין שוך. נאָר מאַכט עס בקיצור. איר פאַר־שטייט דאָך, מען קאָן דאָך נישט לאָזן אַ דאַמע צו לאַנג וואַרטן, — זאָגט חבר רישקאָוו מיט אַ וווּנק, און ער פירט אים צו צום טיש, אויף וועלכן עס שטייט איבערגעלאָזט אַן ערשט האַלב־אויסגעטרונקען טעפּעלע טיי, און ער הייסט אים זיצן אויף אַ ווייכן שטול, וואָס האַלט נאָך אין זיך די וואַרימקייט פון אַ נאָר וואָס פאַרלאָזטן קערפּער...

— איך בין ערגעץ אַנדערש נישט פאַרשטאַנען געוואָרן, כ'בין זי־כער, אַז איר וועט איינזען די וויכטיקייט פון דעם ענין.

און מירקין האָט אים איבערגעגעבן וועגן „מישקע מאָלאָדיעץ" און די כאַראַקטעריסטיק וועגן אים.

— און דאָס איז אַלץ! צוליב דעם האָט איר מיר געשטערט אַן אַנגענעם באַגעגעניש. אָך, איר...! — און חבר רישקאָוו האָט אַרויסגע־וואָרפן אַ וואָרט, פון וועלכן מירקין האָט זיך גערויטלט ווי אַ בוריק.

— איר זאָגט, אז צוערשט איז ער געווען אַ זשוליק און היינט דינט ער ביי אונדז דער רעוואָלוציע? דער טייוול מיט אים! ווען מען וועט אים מער נישט באַדאַרפן, ווען ער וועט אונדז ווערן שעדלעך — וועלן מיר זיך מיט אים אָפּרעכענען, צום ווענטל שטעלן! אַזוי לאַנג ווי ער דינט אונדז און ווי לאַנג מיר באַדאַרפן אים, זאָל ער זיך האַלטן.

— אָבער, איך קען אַזעלכע, וואָס קריגן אַרויס פּאַרטיי־לעגיטימאַציעס, איך קען אַזאַ אינדיווידואַם אין פּעטראָגראַד — און ער ווערט ציליב דעם אַ מושל איבער אַנדערע, איבער אָנשטענדיקע און ערלעכע. מיר טאָרן נישט פאַרגעסן, אַז דווקא די ערלעכע זענען די יעניקע, וואָס קאָנען אַזוי שנעל נישט אַריבערשפּרייזן. זיי האָבן סקרופּולן, געוויסן־ביסן, ערלעכקייט. נאָר די יעניקע זענען זשוליקעס, וואָס האָבן נישט קיין ספקות, און דער עיקר איז דאָך צו האָבן ביי אונדזער אַרבעט עטישע, ערלעכע מענטשן. דאָס איז דאָך דאָס איינציקע, וואָס מיר קאָנען אַנטקעגנשטעלן דעם פריערדיקן רעזשים, — מענטשן.

— חבר — וואָס איז אַ מענטש? אַ ווערשט־בלעזל. דו קאָנסט אין אים אַלצדינג אָנשטאָפּן. דער עיקר איז נאָר, וועמען דער מענטש דינט, צו וואָס פאַר אַן אידעע. דער מענטש אַליין איז גאָרנישט. נעכטן איז ער געווען אַזוי, היינט — אַנדערש. דער עיקר איז — וועמען ער דינט.

— ניין. אַ מענטש איז נישט קיין ווערשט־בלעזל. דער מענטש אַליין שטעלט פאַר מיט זיך זיין אַבסאָלוטן ווערט. ער איז אַ הייליקטום פאַר זיך אַליין, אַ ציל פאַר זיך, — זאָגט מירקין.

— וואָס? אַן אַנאַרכיסט? — פרעגט אים חבר רישקאָוו.

— איך בין נישט קיין אַנאַרכיסט. איך גלויב אין אָרדענונג. נאָר איך מיין, אַז אַלץ וואָס מיר טוען און שאַפן, איז פאַרן מענטשן־וועגן. ער, דער מענטש, איז דער עיקר. דער פּרינציפּ איז באַשאַפן געוואָרן, כדי אים צו דינען און צו ברענגען נוצן, און נישט פאַרקערט.

— דאָס זענען אַלץ טעאָריעס. מיר האָבן נישט קיין צייט, חבר, פאַר טעאָריעס. דאָ איז נישטאָ קיין סך צו רעדן. עס זענען דאָ צוויי צדדים — מיר און זיי. דאָס הייסט, די, וואָס שטייען מיטן „אָקטאָבער" און די, וואָס זענען קעגן אים. און מיר טיילן איין די מענטשן אויף די צוויי חלקים: די, וואָס דינען דער רעוואָלוציע, און די, וואָס אַרבעטן קעגן איר. קוים האָט ער זיך באַקערט צום „אָקטאָבער", איז ער אונ־

דזערער. מעג עס זיין דער טייוול אליין. דער „אָקטאָבער" וועט אים שוין כשרן. דער פּרינציפּ דערהייבט. ווערט ער דעם פּרינציפּ אומגעטריי, וועלן מיר דענסטמאָל האַנדלען. דערווייל שטערט נישט, חבר, אין אַ פּערזענלעכן ענין. איר פאַרשטייט דאָך? קומט אַריין צו מיר מאָרגן אין ביורא. שוין לאַנג אַ טראַכט געטון וועגן אייך. מען באַדאַרף זיך ווידער נעמען צו דער אַרבעט. זיי לאָזן נישט רוען, די הינטישע זין, — און חבר רישקאָוו שטרעקט אויס די האַנט.

— זייט מוחל, חבר, וואָס איך האָב אייך געשטערט.

— שאַדט נישט. שטענדיק גרייט צו דינען. שטענדיק אונדזערע „אָקטאָבער"-מענטשן, — גיט אים חבר רישקאָוו אַ פריינטלעכן קלאַפּ אין פּלייצע און לאָזט אים אַרויס, זאָגנדיק:

— נאָר אומבאַדינגט, מאָרגן, געהערט, חבר?

ווען מירקין האָט איבערגעגעבן דער חברטע סאָפיע דעם געשפּרעך מיט רישקאָוון, אַז די מענטשהייט איז צעטיילט אויף צוויי טיילן, דאָס הייסט, די, וואָס זענען מיטן „אָקטאָבער", און די, וואָס זענען קעגן אים, און אַז ער, דער „אָקטאָבער", כשרט אַלץ, האָט זי געענטפערט:

— נו, יאָ. איך ווייס נישט, וואָס דו וווּנדערסט זיך.

— אָבער, צי זעט איר דען נישט, אַז איר באַשאַפט אַ נייעם אָפּגאָט, דעם „אָקטאָבער"? פון קדמונים אָן האָבן אַלע כוהנים געבראַכט די מענטשן פאַר קרבנות אויפן מזבח פון אָפּגעטער. צוערשט, אין די סינדישע יאָרן, האָט מען געבראַכט מענטשן פאַר אַ קרבן פאַר אַ מולך, און אַזוי דורך דורות און דורות פון שוואַרצע, פינצטערע צייטן האַלט מען אין איין אָפּפערן דעם מענטש — נישט פאַר אַ צוועק פאַר זיך אַליין, נאָר פאַר פאַרשטיינערטע דאָגמען, פאַר מולכס, רעליגיעס, צאַרן, פאָטערלענדער, און איצט — פאַרן „אָקטאָבער", מען טרעט אַריין אינעם אויסגעטראָטענעם וועג פון אַלע אָפּגעטער. דו מיינסט, אַז אין אָנהייב איז מולך געווען עפּעס אַנדערש, ווי אַן „אָקטאָבער"? יעדע אידייע, אַז זי קומט, קומט זי, כדי אויסצולייזן די מענטשהייט, איר צו דינען און צו העלפן אין איר פאַרלוירנקייט. דערנאָך, אַז זי ווערט פאַרשטיינערט, פאַרוואַנדלט זי זיך אין אַ מזבח, אויף וועלכן מען שעכט פאַר איר די מענטשן. מולך איז אויך אַמאָל געווען אַ רעוואָלוציאָנער קעגן פריערדיקן אָפּגאָט. די כוהנים האָבן איינגערעדט די מענטשן, אַז

נאָר מולך קאָן זיי העלפן פון די שלעכטע כוחות און שלעכטע וועטערן. מולך איז דער אמתער מענטשן-דערלייזער. דערנאָך, אז ער איז געוואָרן דער הערשנדיקער אָפּגאָט, האָט מען פאַר אים פאַרברענט די מענטשן. אזוי איז געווען דער וועג פון אַלע אָפּגעטער. און אזוי, האָב איך מורא, קומט דער „אָקטאָבער" אין דער ריי.

זאָשקע איז געוואָרן בלייך.

— און דאָס, זאָגסטו, אַ רעוואָלוציאָנער? איינער, וואָס האָט גענו־מען אַן אַקטיוון אָנטייל אין „אָקטאָבער"?

— דערפאַר, — זאָגט מירקין, — האָב איך אַ רעכט און אַ חוב דאָס צו זאָגן.

— זאַכאַרי! וואָס טוט זיך מיט דיר?

— איך וויים נישט, זאָשקע. איך וויים נישט. נאָר איך פיל, אז עס איז עפּעס נישט גוט.

שפּעט אין אָוונט האָט ער זיך בגנבה אַרויסגעגנבעט צום פאָטער אין האָטעל „נאַציאָנאַל".

— פּאַפּאָטשקע, אַנטלויף! געדענק אָן דיין לעבן, אַנטלויף! עס איז נישט פאַר דיר! טו אַלצדינג און אַנטלויף.

דער אַלטער מירקין איז געוואָרן בלייך. ער האָט אָבער באַלד צו־ריקגעפונען זיין מוט. ער איז שוין אויך געווען אין אַן אַנדערער שטימונג.

— מיר דאַכט זיך, זאַכאַרי, אַז אַנטלויפן באַדאַרפסטו. עס איז צייט! — האָט ער געזאָגט, נישט אָן זאָרגן מיט זיין איינגעקנייטשטן שטערן

קאַפּיטל 13

אַרויסגעפאַלן פון די רייען

די מלחמה האָט זיך געענדיקט — די מלחמה האָט זיך אָנגעהויבן.

פון אַלע פיר זייטן פון גרויסן רוסלאַנד האָט זי אָנגעהויבן אַרויס־צוקוקן מיט אירע וועלפישע הונגער־אויגן, און מ'האָט שוין געשפּירט איר בר־מינן-געשטאַנק אין דער הויפּטשטאָט. ביז פּסקאָוו און אָרשע

ליגט שווער דער דייטשער אָדלער. אוקראינע איז א פרעמדע מדינה. ער איז גרייט, דער דייטש, צו פאַרכאַפּן די הויפּטשטאָט צוערשט, איידער עס וועט זיך פעדערן אַן אַנדערער. אין צפון האָבן די פראַנצויזן און ענגלענדער באַזעצט מורמאַנסק און אַרכאַנגעלסק. אין יאַראָסלאַוו באַלעבאַטעווען די ווייסע גוואַרדיסטן. מיט דער הילף פון די „עסערן". ביי דער וואָלגע זאַמלען זיך טשעכאָסלאָוואַקישע מלחמה־געפאַנגענע. און דאַן אין קאַווקאַז האָט זיך באַוויזן דער אַנטלאָפענער גענעראַל קראַסנאָוו. ער נעמט צונויף זיינע קאָזאַקן. און אַלץ רוקט זיך און רוקט זיך, און זיי ציען אויס די הענט איינער צום אַנדערן.

נאָך ערגער ווי אַמאָל ליגט די שלאַנג אויפן לעקעכל. נאָר־וואָס די ערשטע טרופּן פון פראַנט פונאַנדערגעלאָזט, — וואָס מען האָט מיט זיי וואָלין, גאַנץ ווייס־רוסלאַנד און אוקראינע זיך געקויפט, — און שוין זאַמלט מען זיי ווידער אין קאַזאַרמעס, אין פאַבריקן און הייזער. און ווי־דער קומען די מיט די אָנגעוואַקסענע בערד און שמוציקע העמדער, הייזעריקע פון אַגיטירן „צו גיין באַשיצן מיט די בריסטן".

דאָסמאָל איז דער אָפּגאָט נישט דער „צאַר און דאָס פאָטערלאַנד", אפילו נישט די „רעוואָלוציע". דאָסמאָל איז דער גרויסער מולך — דער „אָקטאָבער".

אַז מירקין איז אַהיימגעקומען, האָט ער אָנגעטראָפן זאָשקען פּאַקן דעם ראַניעץ, די גרויסע געלע אַקטן־טאַש. זי האָט ווידער באַגייט די געלע, לעדערנע קורטקע, וואָס זי האָט שוין לעצטנס פון זיך געהאַט אַראָפּגעוואָרפן, מיט דעם רויטן שנור פון רעוואָלווער איבערן האַלדז.

— וואָס איז? — פרעגט זי מירקין.

— קאָרנילאָוו האָט זיך באַוויזן ביי די קאָזאַקן אין ראָסטאָוו. די סאָלדאַטן פון טערקישן פראַנט, אונטער סאָראָקינס קאָמאַנדע, זענען אָנ־געקומען ביז נאָוואָ־טשערקאַסק. מיר וועלן זיי אויף מעל צערייבן. און אַז מען וועט באַדאַרפן, וועלן מיר רוסלאַנד אין א טייך בלוט דערטרינ־קען. יאָ, מיר וועלן דאָס געבן א קנאַק מיט דער טיר. נאָר נישט דערלעבן וועלן זיי עס. פאַקלען וועלן זיין גענוג, — רעדט זאָשקע, — כ'ווער גע־שיקט אויף דער פראָווינץ אויף אַגיטאַציע, צו ווערבירן רויטע אַרמייער. און וואָס איז מיט דיר? חבר רישקאָוו האָט שוין נאָך דיך געשיקט צוויי

קוריערן. גיי גלייך אהין, זיי ווילן דיך באשטימען פאר א קאָמיסאר. מיט אן אָפּטיילונג. אפשר וועלן מיר זיין אויף איין פראָנט.

מירקין איז געוואָרן בלייך און האָט געשוויגן.

— וואָס שווייגסטו? זיך דערשראָקן? — לאַכט זי אים אין פּנים אריין.

— און אז דערשראָקן זיך, איז וואָס? איך זע נישט איין, פארוואָס מען זאָל זיך נישט שרעקן. א גוטע זאך איז זיך צו שרעקן. דאָס שרעקן זיך האָט אונדז אפשר פאר מענטשן געמאַכט, געטויט אין אונדז די חיה. טאַקע זיך שרעקן. טאַקע אזוי. פארוואָס נישט? — האָט מירקין כמעט געשריגן.

— שרעקנדיקע רעוואָלוציאָנערן, — לאַכט זאָשקע. — ווען מיר וואָלטן זיך געשראָקן, וואָלטן מיר נישט אָנגעהויבן די רעוואָלוציע.

— ווען איך וואָלט געגלויבט, אז דאָס אַלץ, וואָס מיר טוען, איז באַשטימט פון א העכערער מאַכט, ווי מאַכמעדס אָנהענגער, למשל, גלויבן וועגן די רעליגיעזע מלחמות, וואָלט איך די גאַנצע פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַרן פאַרגאָסענעם בלוט ארויפגעוואָרפן אויפן באַטרעפנדן „מיט,ס", וואָס האָט מיר געהייסן, פאַר זיין גלאָריע וועגן, ווערן א מערדער. קיין „מיטאָס" האָבן מיר דאָך נישט. אין קיין העכערער מאַכט גלויבן מיר דאָך נישט. מען באַדאַרף דאָך אַלצדינג נעמען אויף אייגענער אחריות, אויף אייגענעם שכל. בין איך זיך מודה: ווי ביי וועמען, ביי מיר פעלן אוים כוחות.

זאָשקע האָט אים אָנגעקוקט מיט א פאַראַכטנדיקן שמייכל, מיט באַדויערן געשאָקלט צו אים מיטן קאָפּ:

— וואָס פאַרדרייסטו א קאָפּ מיטן „מיטאָס"? דאָ האַנדלט זיך וועגן דער רעוואָלוציע, וועגן „אָקטאָבער", וועגן פּראָלעטאַריאַט! אַלץ שטייט אין געפאַר.

— איך גלויב נישט אין מלחמות! — זאָגט מירקין קורץ.

— יעדנפאַלס וועל איך דיר ראַטן זיך באַלד צו באַגעבן צום חבר רישקאָוו.

זי האָט זיך אוועקגעדרייט פון אים און זיך באַשעפטיקט מיט אירע אייגענע זאַכן.

ביים חבר רישקאָוו אין ביוראָ האָט געהערשט א קאָכעדיקע, נער-

וועזע ענערגיע. דאָס גאַנצע גרויסע הויז איז געווען אָנגעפּראָפּט מיט מענטשן. מען איז געגאַנגען, געקומען. אַן אויפגערעגטע, דערוואַרטונדיקע נערוועזיטעט האָט געהערשט צווישן די אָנגעפּראָפּטע מענטשן. מירקין האָט זיך קוים אַריינגעקראָגן צום חבר רישקאָוו, וואָס איז געזעסן איבער אַ פּאַק פּאַפּירן, האָט דערזען ווי צענדליקער מענטשן שטייען פאַר אים. חבר רישקאָוו האָט געהאַלטן אין רעדן דורכן טעלעפאָן, דערביי אָבער האָט ער זיך געווענדעט צו דעם אָדער צו יענעם מיט אַן אויפטראָג, און אַריינגעקוקט אין אַ פּאַפּיר.

חבר רישקאָוו האָט געקאָנט טון צען מלאכות מיטאַמאָל.

— חבר מירקין, דאַכט זיך, — האָט געזאָגט רישקאָוו אין אַן איילנ־דיקן טאָן, זייענדיק פאַרנומען מיט טויזנטער זאַכן איינצייטיק. ער האָט אונטערגעשריבן פּאַפּירן, אַרויסגעגעבן באַפעלן צו אַריין־ און אַרויסגייענ־דיקע מענטשן, אויסגעהערט ראַפּאָרטן, זיך געמאַכט נאָטיצן און זיך, צווישן אַנדערעס, אויך געווענדעט צום קעגנאיבער אים שטייענדיקן מירקין.

— חבר מירקין, — האָט ער געזאָגט נאָך אַמאָל און בשעת־מעשה מיט אַן ענערגישן פּאָר מיט דער האַנט זיך עפּעס אָנגעצייכנט אויפן פּאַ־פּ ר, — איר זענט אונדז צונוצגעקומען אין די אָקטאָבער־טעג. ווו זע ט איר דאָס פאַרפאַלן געוואָרן? אין אַ ווירטשאַפטס־ביוראָ, וועגן צוקער, זאַלץ? צו דעם זענען גוט אויך אַנדערע. מיר באַדאַרפן אייך זייער האָבן, — האָט ער ווידער עפּעס אַנדערש געטון און נישט געשאָנקען אַ בליק מיר־קינען. — מיר מוזן האָבן אַזעלכע מענטשן, אויף וועלכע מען קאָן זיך פאַרלאָזן. די רעוואָלוציע האָט אַ סך שוואַים. די קאָנטר־רעוואָלוציאָנערע כוחות זאַמלען זיך. נאָר מיר וועלן זיי ווייזן. באַנדיטן האָבן זיך באַוויזן אין די וועגדער. מיר וועלן זיי אויסראָטן. מיר אָרגאַניזירן די רויטע אַר־מיי. מיר באַדאַרפן אייך האָבן. איך וויל, אַז איר זאָלט אַוועקוואַרפן אייער געוועלבל און אַריבערקומען צו אונדז. מיר באַדאַרפן האָבן פּאָליטיש־רייפע מענטשן — אַריינצולייבן זיי אין דער אַרמיי. איר זענט אונדז אין די אָק־טאָבער־טעג צונוצגעקומען, זייער צונוצגעקומען. נו, וואָס מיינט איר, חבר מירקין?

— כ'האָב מורא, חבר רישקאָוו, אַז ס'איז נישט פאַר מיר. אַן אַרמיי? איך בין קיינמאָל נישט געווען קיין מלחמה־מאַן.

— אָ, דאָס מיינט איר? — זאָגט אים חבר רישקאָוו. — פאַר דעם שרעקט זיך נישט. דאָס וועט איר זיך שוין אויסלערנען. די רעוואָלוציע לערנט אַלץ אויס. אפילו אַן אַם זיין, — לאַכט ער אַלץ צו זיך, נאָך נישט האָבנדיק קיין צייט אָנצוקוקן מירקינען. — מיר זענען אויך נישט געווען אין קיין מיליטער־אַקאַדעמיעס. דאָך, אַז די רעוואָלוציע באַדאַרף, נישט וואָר, חבר מירקין?

— אָבער, חבר רישקאָוו, כ׳בין נישט איבערצייגט, צי דאָס, וואָס מיר טוען איצט, איז גוט — האָט זיך אָנגערופן מירקין.

— וואָס? האָט חבר רישקאָוו אוועקגעזומען מיט אַן ענערגישן הויב זיין שאַרף־געשניצטן גלאַנציקן שאַרבן פון די פּאַפּירן און אָנגעקוקט מירקינען. — וואָס האָט איר געזאָגט, חבר? — האָט שוין רישקאָוו געפרעגט באַרואיקט, אַזוי ווי דאָס, וואָס ער האָט געהערט, וואָלט געווען אַ טעות. — וואָס מיינט איר, אייגנטלעך, מיט דעם „דאָס וואָס מיר טוען איצט", חבר?

— איך מיין דעם בירגער־קריג, וואָס שטייט אונדז פאָר.

רישקאָוו האָט אים אָנגעקוקט מיט אַ פאַראַכטנדיקן שמייכל און געזאָגט:

— נאָר וואָס דען? נאָך אייך נאָך באַדאַרפן מיר לאָזן די קאָנטר־רעוואָלוציאָנערן צוריק איינגעמען אַלע אונדזערע־דעראָבערונגען און מאַכן אַ תל פון דער רעוואָלוציע?

— איך ווייס נישט, וואָס מען באַדאַרף, — ענטפערט־אָפּ מירקין, — נאָר איך ווייס, אַז דאָס, וואָס מיר טוען איצט, איז נישט גוט. עס מוז האָבן אַ גרעניץ ווי ווייט מיר זאָלן טון שלעכטס, כדי צו טון גוטס. מען דאַרף זען, צי דאָס שלעכטע וועגט נישט איבער דאָס גוטע. איך מיין, אַז אין אייפער פון קאַלוזשעס בלוט, וואָס מיר פאַרגיסן אַרום אונדז, אַז מיר פאַרטרינקען אַליין אין שמוץ און זינד, וואָס מיר באַשאַפן אַרום. איך האָב געזען מלחמה. איך ווייס, וואָס אַזוינס דאָס באַדייט. דער מענטש ווערט אַ חיה. די איידלסטע מלחמה מאַכט פון מענטש אַ חיה.

רישקאָוו האָט זיך אויפגעהויבן פון טיש, אָנגעקוקט דעם בלייכן מירקין און געזאָגט:

— זאָגט מיר, יונגערמאַן, וואָס האָט אייך, אייגנטלעך, געבראַכט צו אונדז אין אָקטאָבער? פאַרבלאָנדזשעט?

— פארבלאָנדזשעט? ניין. געקומען באוווסטזיניק. יאָ, באוווסטזיניק. די אומשטענדן און די געשעענישן האָבן מיך געשמיסן מיט אייזערנע ריטער צום „אָקטאָבער": די פארפוילטע מלחמה, ניקאָלאיס פּאָגראָמען. איך בין געקומען, ווייל כ'האָב געגלויבט, אז „אָקטאָבער" וועט אויסלייזן די וועלט, געבן איר אן אנדערע געשטאַלט.

— וועלכע וועלט?! — שרייט רישקאָוו. — וועלכע? אייערע, די פארפוילטע בורזשואזע, צי אונדזערע, די פּראָלעטאַרישע?! ביי אונדז, יונגערמאַן, איז „אָקטאָבער" נישט געווען קיין וועלט־אויסלייזונג, נאָר כדי צו פאַריאָגן קערענסקין, צו פאַרענדיקן די מלחמה. ביי אונדז איז „אָקטאָבער" געווען אן אָפּשלאַכטן, אן אָפּשלאַכטן פון דער אַלטער, בורזשואזער וועלט און א געבוירן פון דער נייער, פּראָלעטאַרישער. ביי אונדז איז „אָקטאָבער" — בלוט! אונדזער פּראָלעטאַריש בלוט. נישט קיין בורזשואזער מישמאַש, א מחותנישע שותפות מיט אַלעמען. און אָט פאַר דעם דאָזיקן פּראָלעטאַרישן בלוט זעען מיר גרייט אַלצדינג מפקיר צו זיין, די הויט פונעם וועלט־לייב אָפּצושיילן און א געשונדענע זי לאָזן אַרומלויפן. כאַ־כאַ־כאַ! קומט אהער, חברים! הערט זיך צו: פאַר מענטשלעכקייט וועגן באַדאַרפן מיר נישט די רויטע אַרמיי אָרגאַניזירן. מיר דאַרפן זיך לאָזן פון די ווייסע גוואַרדיסטן די העלדזער איבערשניידן. פאַר מענטשלעכקייט וועגן באַדאַרפן מיר דעם „אָקטאָבער" ליקווידירן. קומט אהער, הערט זיך איין.

מירקינען האָבן באַלד אַרומגערינגלט יונגעלייט אין מיליטעריש צוגעשניטענע קורטקעס, מיט הויכע שטיוול. צווישן זיי זענען געווען אויך עטלעכע מיט גרויע קעפּ, אינטעליגענטע פּנימער, וואָס האָבן מאָדנע, נישטפּאַסיק אויסגעזען אין זייער מיליטערישער קליידונג.

ס'האָט שוין לאַנג צוגעצויגן זייער אויפמערקזאַמקייט רישקאָווס צעהיצטער געשפּרעך מיטן יונגנמאַן, און זיי האָבן נישט פאַרשטאַנען, פאַרוואָס ער, רישקאָוו, וועלכער האָט נישט קיין צייט צו א חבר צוויי ווערטער אַרויסצורעדן, לאָזט זיך אין דער ברענענדיקער אַרבעטס־צייט מיט אים אַריין אין א דיסקוסיע. באַלד איז זיי דאָס דאָזיקע רעטעניש אויפגעקלערט געוואָרן.

— און דער האָט אָנטיילגעזומען אין „אָקטאָבער", געקראָכן מיט אונדזערע אויפן טעאַטער־דאַך! — זאָגט רישקאָוו.

די מענטשן האָבן מירקינען ארומגערינגלט און אים באטראַכט, ווי מען באַטראַכט אַן אויסטערלישע חיה. טייל האָבן אַפילו אויף דעם נישט געוואָלט קיין צייט פאַרלירן, געוואָרפן אויף אים אַ פאַראַכטנדיקן בליק און עפּעס געמורמלט.

אַ מיידל, אָנגעטון אין אַ שינעל, מיט קורצע האָר און זייער אַן אויפגעריסן נעזל, ווי עס וואָלט איר ווער אַ גוטן שׂעל געגעבן, האָט זיך אָנגערופן:

— איך פאַרשטיי נישט, פאַרוויס מען גיט זיך אָפּ מיט דעם אַזוי פיל? אַזעלכע נייהערז צים חבר מאַרעק אין קעלער אַריין, — און צונעגאַנגען צו מירקינען, פרעגט זי אים האַלטידיק פון דערווייטנס איר נעזל:

— ער איז דאָך מירקין, דעם גרויסן האָלץ־סוחרס זון! זיין פאָטער איז געווען אַ גאַנצער קנאַקער ביי די צאַרישע נאַטשאַלניקעס, געווען אַ גרויסער פויגל. היינט דינט ער אַלס „ספּעץ" אינעם ווירטשאַפטס־קאָמיטעט פאַר די באַנען. איך ווייס נישט ווי אַזוי מען לאָזט אַזאַ איינעם צו צו אַזאַ פאַראַנטוואָרטלעכער שטעלע?

חבר רישקאָוו, וועלכער איז שוין געווען פאַרנומען מיט עפּעס אַנדערש, האָט זיך איינגעהערט צום געלעכטער; געזען, ווי מירקין שטייט אין מיטן קרייזל אַ בלייכער, און אַלע קוקן אויף אים מיט פאַראַכטונג און שלעכטע בליקן, — האָט אין זיין האַרץ, ווי עס איז דער פאַל ביי שטאַרקע, זיכערע מענטשן, אָן עס צו וויסן אָדער וועלן, אויפגעבליט אַ ווארים רחמנות־געפיל צו דעם פאַרלוירענעם, פאַרבלאָנדזשעטן יונגנמאַן, פון וועלכן אַלע לאַכן:

— חבר, די רעוואָלוציע נויט נישט קיינעם. מיר באַטראַכטן דאָס זיין אַ רעוואָלוציאָנער פאַר אַ פּריווילעגיע, פאַר אַן אויסדערוויילטקייט, נישט פאַר אַ גענויטקייט. גייט אייך געזונטערהייט צוריק צו אייער באַשעפטיקונג, קיין פּחדנים באַדאַרפן מיר נישט.

צוערשט האָט דאָס דאָזיקע וואָרט מירקינען געגעבן אַ ברי, ווי מיט אַ הייסן אייזן. דערנאָך האָט ער זיך אַריינגעטראַכט, צי דאָס, וואָס ער האָט געטון, איז טאַקע פּחדנות. מיטאַמאָל איז אים אַ ליכט אויפגעגאַנגען פאַר די אויגן: ווער ווייסט, צי די דאָזיקע „פּחדנות" איז נישט דאָס, אין וועלכן די מענטשן נויטיקן זיך צומיינסטן, כדי צו זיין מענטשן? אינעם

אימפּעט פון מוטיקייט פאַרגעסט מען דאָס הייליקסטע. און ווער ווייסט, צי דאָס איז נישט דאָס איינציקע, וואָס קאָן ראַטעווען די מענטשן אין דער משוגענער צייט?

אז ער איז אהיימגעקומען אויפן קוואַרטיר, האָט ער שוין זאָשקען נישט געטראָפן. דערפאַר האָט ער געטראָפן אָנגעשריבן אויף אַ שטיק פּאַפּיר מיט איר ענערגישן כתב:

— „כ'האָב געהערט, וואָס עס האָט זיך ביי חבר רישקאָוו געטון. איך שעם זיך פאַר דיר. מיט אַ פּחדן וויל איך גאָרנישט מער האָבן וואָס צו טון, און איך האָף, אַז אויך מיין שוועסטער. צווישן אונדז איז אַלצדינג אויס".

מירקין האָט זיך צעלאַכט הויך, גענומען דאָס פּאַפּיר און עס צע־קנייטשט אין זיין האַנט.

— קעגן אַלע צאַרן און אַלע הערשער האָבן זיי דערקלערט רעוואָלו־ציע, נאָר נישט קעגן מאַרס. ער איז אויך דאָ דער אָנערקענטער גאָט. איך בין דער איינציקער, וואָס דערוועגט זיך צו מאַכן אַ רעוואָלוציע דעם מלחמה־גאָט. איך בין אַ פּחדן.

אַ גרויסער שטאָלץ האָט אים אַרומגענומען. ער איז אַרויס אויף דער גאַס. ס'האָט זיך אים געגלוסט שרייען צו די פאַרבייגייענדיקע:

— מענטשן, איך בין אַ פּחדן. טוט מיר נאָך. פּחדנות איז דאָס איינ־ציקע, וואָס איז בכוח צו ראַטעווען די וועלט!

קאַפּיטל 14

מאָסקווע

לאַנגזאַם, מיט פּאַמעלעכע טריט, קומט־אָן דער פרילינג אין מאָסקווע, ווי אַ קינד, וואָס לערנט זיך גיין. וואָכן און וואָכן שטייט ער צוערשט אין דער לופט, איידער מען זעט אים אָן אויף דער ערד. יעדן טאָג ווערט פון דער ערד אַראָפּגעוויקלט אַ ווינטער־קלייד, ביז זי אַנטפּלעקט זיך אַ נאַ־קעטע אין איר ליכטיקער געשטאַלט.

אויף דער ערד האָט מען דעם פרילינג נאָך גאָרנישט אָנגעזען. זי איז

געווען בלאָטיק און קויטיק. נאָר מירקין, ווי יעדער איינער, האָט אים דער־פילט דורך דעם, וואָס עס זענען אים מיטאַמאָל געוואָרן איבערדריסיק די ווינטער־קליידער, די קלעבעדיקע שעפּסענע קורטקע איבער זיין „אינטע־ליגענטן" אנצוג. אויסטון די קורטקע האָט ער אָבער נישט געקאָנט. ער האָט מיט איר געמוזט פאַרדעקן די אויסגעריבענע הויזן, אין וועלכע מ'האָט זיך מער נישט געקאָנט באַווייזן.

ס'האָט זיך אים פאַרגלוסט צו גיין אין באָד, דאָס לייב גוט אויספּאַ־רען און איבערצובייטן די וועש, א באַדערפעניש, וואָס ער האָט נישט גע־האַט זינט א לאַנגער צייט. כאָטש א פּאָר נייע שטיקלעך טרוקענע לייוונט, מיט וועלכע מען זאָל קענען די פים ארומוויקלען, אז זיי זאָלן זיך נישט רייבן אָן די פייכטע שטיינער דורך די געלעכערטע ווילאָקעס. אפילו זיך אין דער פרישער קאַלטער „מאָסקווא" אריינוואַרפן — אזוי ווי ער שטייט און גייט — וואָס ביי איר ברעג האָט ער זיך איצט ארומגעשלעפּט פּוסט און פּאַס.

ער האָט זיך אָפּגעשטעלט אויפן גרויסן מאַיעסטעטישן פּלאַץ, אויף וועלכן עס הערשט די מעכטיקע צערקווע פון קריסטוס דעם דערלייזער. ער איז אראָפּגעקראָכן פונעם ברייטן, האַרטן טראָטואַר צום ערדיקן קלעביקן ברעג, ווייל ס'האָבן אים צוגעצויגן די האַלב־נאַקעטע לייבער פון די פאַר־וואָרלאָזטע ייִנגלעך, וואָס האָבן זיך געשפּילט ביים טייך. ער האָט זיך געפילט אזוי היימלאָז און הפקרדיק ווי זיי, און געהאַט חשק זיך אַוועק־צוזעצן אין זיינע פוילנדע קליידער צווישן זיי.

ער איז אראָפּ צום ברעג און אָנגעטראָפן מחנות מיט היימלאָזע קינ־דער. צען־צוועלף־יעריקע ייִנגלעך מיט שטריק ארומגעוויקלט די ווינטער־שמאַטעס, מיט לאָבוזעוואַטע, פאַרברודיקטע פּנימער, וואָס האָבן אויסגע־זען ווי אַלטע בעלי־עבירות. אויך מיידלעך זענען געווען צווישן זיי. ס'איז קוים מעגלעך געווען צו דערקענען זייער ווייבערישן מין, ווייל זיי האָבן זיך מיט זייער חוצפּהדיקן האַלטן, ווי אויך מיט זייער מאַנסביילשער קליי־דונג, מיט גאַרנישט אויסגענומען פון זייערע בחורשע חברים — א חוץ מיט די ווייכע, לאַנגע האָר פון אונטער די צעריסענע ייִנגלשע קאַשקעטן, אין וועלכע זיי זענען געגאַנגען, און אָפטמאָל אויך מיט אַן איידעלן מיידל־שן שניט פון א פּנים, אָדער פון דעם יונג־אָנגעגאָסן קינדיש־מיידלשן לייב,

וואָס האָט אפילו פון דער צעטראַסקעטער מאַנסבילשער קליידונג ארויס־באַוויזן די מיידלשע ליניע, און פאַרראַטן דעם מין, צו וועלכן זיי געהערן.

אין מיסט פון צעבראָכענע כלים און פאַרפוילט שטרוי זענען געזעסן אַ שיכט מיט קינדער און געשפּילט מיט שמוציקע קאָרטן. אַנדערע אָבער, אַזוי ווי זיי וואָלטן זיך געווען דערמאָנט, אַז זיי זענען קינדער, האָבן זיך פאַרשפּילט מיט אַ שיפל, וועלכעס זיי האָבן געפּרוווט אָפּצושטופּן אין טייך אריין. נאָר אַנדערע זענען שוין אין מיטן טייך, און נאָך אַנדערע האָבן אַראָפּגעוואָרפן פון זיך די שטיקער פאַרבלאָטיקטע שיך, וואָס זענען געווען צוגעבונדן צו זייערע פיס, און מיטן לעבעדיקן קינדער־לייב געפּלעשטשעט אין וואַסער. ס'האָט מירקינען אָנגענומען אַ בענקשאַפט זיי נאָכצוטון, אַראָפּצוואַרפן פון זיך זיינע פאַרפוילטע, אָנגעהיצטע ווילאָקעס און אויסווייקן די פיס אין וואַסער, — ס'איז געווען פרילינג.

לאַנג איז אים אָבער נישט געווען פאַרגונען דאָס פאַרגעניגן אָנצוהעטיקן זיך מיטן פרילינג. די בעטלער־קינדער האָבן מיטאַמאָל אַוועקגעוואָרפן זייער שמוציק קאָרטן־שפּיל, זייער קינדיש שטיפן מיטן טייך — און זענען אַלט־תכליתדיק געוואָרן. זיי האָבן אויף זייערע שפּילנדיקע, לאָבוזעוואַטע פּנימער אַרויפגעצויגן אַ רחמנות־אָרימקייט און אַרומגערינגלט מירקינען ווי אַ כמאַרע בינען ביי דער האָניג־בלום, אויסגעשטרעקט צו אים די שמוציקע הענט, וואָס האָבן אַרויסגעקוקט פון די צעריסענע אַרבל. זייערע שקצישע אויגן האָבן לאָבוזעוואַטע אַרויסגעגליט פון די האָר־באַקלעבטע שטערנס. נאָר די מיילער האָבן זיי פאַרקרומט מיט בעטלער־קאַפּריזן און געשניצט קראַנקע גרימאַסן:

— חבר, גיב אויף אַ „ליעפּעשקע" (אַ קלעביק טייגל).

פון דער חברה קינדער־שנאָרער האָט זיך אויסגענומען אַ מיידלש קינדיש פּנים — מיט אַ דערפאַרענעם אַלטן בליק, אַזוי ווי עס וואָלט שוין נישט געווען עקזיסטירט קיין סוד פאַר די דאָזיקע קינדער־אויגן. אַזוי ווי די האַלב־אויפגעגעסענע, פאַרפוילטע קינדישע ציין, וואָלטן שוין געהאַט פאַרזוכט אַלע ביטערקייטן... זי האָט זיך מיט איר שמוציק לייב, וואָס שטיקער פון זיינע אינטימסטע ערטער האָבן מיט דערבאַרעמדיקער אומפאַרשעמטקייט אַרויסגעקוקט פון די לעכער פון די שמוציקע קליידער, זיך צוגערוקט גאַנץ געדיכט צו מירקינען. זיך מיט אַ קינדישער זייט געריבן אין

זיין פוס און אים געקוקט אין פּנים אריין מיט א חוצפּהדיקן, איינלאדנדיקן בליק:

— חבר, קום מיט מיר אונטער דער בריק...

פון קיינעמס אויגן קאָן די זינד נישט אזוי ארויסקוקן מיט איר גאנצער גלוסטיקער אכזריותדיקייט, ווי פון די אויגן פון קאַליע־געוואָרענע קינדער.

די חברים יינגלעך האָבן איר מיט שטימע בליקן און רעדנדיקע ווונקען צוגעגעבן מוט און חשק. דאָס קינד־פּראָסטיטוטקע האָט עס געטון פון איינגעגעם חשק, און מיט אומבאַהאָלפענער פאַרשייטקייט האָט זי מיט אירע שמוציקע הענטלעך אומאנשטענדיק באַרירט מירקינען — און געוווּנקען צו אים...

א שרעק און אַן עקל, א גרויסער צאָרן האָט זיך אָנגעצונדן אין מירקינען. און ער האָט כמעט הויך אויסגעשריגן:

„אָקטאָבער, ביי וואָס וועסטו זיך אָפּשטעלן?!“

ער האָט די קינדער צוגעוואָרפן א שטיק ברויט, וואָס ער האָט עס, ווי יעדער איינער אין יענער צייט, געהאַלטן ווי דעם טייערסטן אוצר ביי זיך אין טאַש, און איז אַנטלאָפן.

ער האָט געפילט א באַדערפעניש זיך אָפּצוואַשן פונעם קינדישן זונה־געשטאַנק. ער האָט געבאָדן זיין בליק אין דער געדיכטער שוואַרצקייט, וואָס האָט זיך ארויסגעוויזן פון גרופּעס ביימער אויף דער צווייטער זייט ברעג.

ער האָט זיך דערפרישט מיטן אָנבליק פון פרישע נאַקעטע ביימער־צווייגן, מיטן ברייט־שייניקן שפּיגל פון דער „מאָסקוואַ“ אין איר ערדי־קער, ווייכיקער קאָריטע.

עס גרינט זיך שוין דאָ און דאָרט פונעם צעשמאָלצענעם שניי. די ביימער אויף יענער זייט הויכן ארויס פון זיך רויט־פיאָלעטענעם אָטעם... די וועלט איז ווי געווען: ברייט, גרויס און שיין. דער הימל — א צעגאָסענער זילבער־ים מיט באַפליגלטע, רויך־אויפגייענדע בלויקייטן. ער שטרעקט אויס ברייטע אָרעמס און נעמט ארום דעם גאַנצן אוניווערס, פאַרפירט אים אין ליכטיקע אומענדלעכקייטן. זיין שיין פאַלט צוריק און צינדט אָן אַלע פענצטער פון די הייזער, באַלייכט גאָלדענע קופּאָלן און גרינע דע־

בער. די וועלט איז די זעלבע. הימל און ערד זינגען געזאנגען, ווען דער מע:טש פלאגט זיך צווישן זיי, אלע זיינע ווונדן האבן זיך אויפגעעפנט און עס טר:פט זיין בלוט און אייטער...

געזאנגען, געזאנגען פונעם ליכטיקן הימל אראפ! געזאנגען, געזאנ־גען פון דער באפרייטער ערד! און איבער דעם הארטן ברוק זינגט מען אויך א פריילעך, טריאומפירנדיק, מארשירנדיק, געזאנג. אבער מיט א טויטן־שלייער שוין באשלייערט. עס מאכט אן איינדרוק, אזוי ווי מען וואלט נאכגעשפילט הינטער א לוויה א פריילעכן חופה־מארש.

מירקין קוקט זיך ארום: — עס גייען רעקרוטן: רייען, רייען אר־בעטער. טייל נאך אין זייערע ציווילע קליידער, אנדערע שוין געהילט אין זעלנערישע שינעלן. זיי באלאנגען שוין צו אן אנדערער וועלט. טייל פנימער, — די יינגערע, אויפגעריסענע, לעבעדיקע און באגייסטערטע, — אנגעגאסן מיט מוט און ווילן. די עלטערע מיט בערד באוואקסענע, מארשירן אויך מיט א מידן, מיליטערישן ענטוזיאזם, נאר שרעק קוקט ארויס פון די אויגן. און אלע זינגען זיי — ווי פריילעכע ווידוי־געזאנגען — דעם „אינטערנאציאנאל" און שעפן פונעם דאזיקן געזאנג כוחות, באַ־גייסטערונג.

שטייט ער, מירקין, און קוקט זיי נאך מיט קנאה און פארווורף: פארוואס געפינט ער זיך נישט דארט אין די רייען? — פארוואס קלאפן נישט אן זיינע טריט אויף די הארטע שטיינער צווישן זיי? מיט דער ביקס אין דער האנט, אזוי ווי זיי? — וואס פארא רעכט האט ער זיך איצט ארויסצומאכן און צו גיין באזונדער? ווי האט צו אים געזאגט חבר ריש־קאוו: דער, וואס זאגט „אלף" — מוז אויך זאגן „בית". וואס פארא רעכט האט ער איצט זיך ארומצושלעפן הפקרדיק אליין?

ער קאן עס זיך נישט פארענטפערן. ער ווייסט, אז ער איז שולדיק. נאר טון אנדערש — קאן ער נישט. ער פילט, ווי ער איז געגאנגען אין דער מחנה, אנגעהאלטן דעם טריט, און מיטאמאל איז ער מיד געווארן, זיך דערשראקן פאר עפעס, אומגעפאלן און אזוי ליגן געבליבן. ער פילט, ווי די חברים טרעטן איבער זיין לייב. הונדערטער טויזנטער פיס שפרייזן איבער זיין קאפ, איבער זיין רוקן — און גייען ווייטער, לאזן אים איבער א צעטרעטענעם, ווי די הפקר־יינגלעך ביים טייך, ווי דאס פראסטיטוט־קע־קינד, ווי גאנץ רוסלאנד...

„געווים, געווים באדארף עס אזוי זיין. די רעוואָלוציע האָט פיל שונאים און זי מוז זיך ווערן. וואָס דען? זיך לאָזן אויפפרעסן פונעם אנ־דערן צד? מאכן א תל פון אלע דערגרייכונגען און זיך אליין באגראבן? — ווען יענער צד וועט זיגן — וועט ער דאָך סיי־ווי־סיי פון אלעמען מא־כן א תל. — איז דאָך שוין גלייכער מיט דער שווערד אין דער האנט צו ראטעווען די רעוואָלוציע און דאָס אייגענע לעבן. געווים, געווים האָבן זיי רעכט. דאָס איז דער גורל פון יעדן איינצלנעם, וואָס שליסט זיך אָן אָן אן אידעע. די אידעע שלעפט דיך נאָך זיך, ווי אָנגעבונדן ביי א סייט. דער, וואָס זאָגט „אלף" — מוז אויך זאָגן „בית". — איך האָב זיך אָפּ־געשטעלט, ווייל כ'בין א פחדן, אין פשוטן זין פון וואָרט. דערפאר, ווייל כ'האָב מורא. נאָר, כדי זיך צו פארענטפערן, וויקל איך עס איין אין טע־אָריעס. כדי זיך ארויסצומאכן פון עסק — קלער איך אויס, אז ס'איז טאקע גוט צו זיין א פחדן, אז פחדנות קאָן ראטעווען די וועלט. אָבער, אין דער אמתן, שטאמט אלץ פון מורא, פון ריינער פחדנות, ווי זאָשקע האָט מיר צוגעוואָרפן.

גוט, איך וועל זיך האלטן דערביי: איך בין א פחדן, איך האָב מורא פאר מיין אייגן לייב. איז אָבער מורא נאָר א נידערטרעכטיק געפיל? — מורא טראָגט דאָך מיט זיך נישט־דעצידירטקייט, ספק, א נייג צום צווייטן צד: — אפשר האָב איך נישט רעכט? אפשר איז דער יושר דאָרט?

אויב אזוי, איז עס דאָך א מענטשלעך, שעפעריש געפיל? —

דאָס מענטשלעכע בלוט, געשטייגערט דורך אנטוויקלונג פון דורות צו דער העכסטער שאפונגס-מעגלעכקייט; דאָס מענטשלעכע בלוט, געריי־ניקט דורך די פילטרען פון מענטשלעכע מדריגות, — איז דאָך געבליבן שטעקן אין זיין אור־קוואל, אָנגעקניפּט דורך געהיימע בונדן צו יענעם אומבאוווסטן כוח, פון וואָגען עס פליסט און טראָגט אין זיין עצם די אומפאַרשטענדלעכע איינגשאפט פון זיין געטלעכן מקור. איינע פון די דאָזיקע איינגשאפטן איז מורא און פחדנות, וואָס זענען מיט דער צייט געוואָרן אויסגעלאָשן דורך פוסטע מענטשלעכע פארמעסטונגען, ארויסצו־גיין פון זיך אליין. דער אור־מענטש האָט זיך געשראָקן, ווען נישט, וואָלט ער נישט געווען געשאפן קיין געטער. דער אור־מענטש, אין זיין גאנצן געראנגל מיט חיה און נאטור, האָט זיך באטראכט פאר א שוואך, אָפּהענ־גיק באשעפעניש. אויב נישט — וואָלט ער זיך דאָך אליין געווען גע־

האלטן פארן אור־קוואל פון אלעם, — פאר גאט, און נישט באדארפט צו קומען צו פארהייליקן שטארקערע כוחות פאר אים: דונערן, אדער שוואכערע — קי און קעץ.

אזוי לאנג ווי דער עלעמענט „אימה" האט געהערשט אין אונדזער בלוט — איז דער אור־מענטש געווען א מענטשלעך, רעליגיעז באשעפע־ניש, וואס האט ארום זיך געשאפן גוטס, הכנעה און ליבע. ערשט מיט דער צייט, ווען דער געטלעכער עלעמענט פון אימה האט אנגעהויבן צו ווערן אונטערדריקט דורך טייוולאנישן געצן־דינערישן מוט און שטאר־קייט, זענען אויפגעקומען די מלחמות, דעראבערונגען, אנזאמלונגען פון מאטעריעלער עשירות מיט זייערע קרבנות פון שוואכע און אונטערדריק־טע. כדי צוריקצושטעלן דאס גלייכגעוויכט אין דער וועלט, כדי צוריק־צוגעווינען די הערשאפט פון ליבע און גוטסקייט, איז אלערערשטנס נוי־טיק — צוריק אויפוועקן דעם געטלעכן פונק פונעם מענטשלעכן כאראק־טער — דאס געפיל פון פחדנות און אימה.

צי איז דאס נישט א באהאלטן זיך הינטער אן אויסגעטראכט שפא־ניש ווענטל? וואס האב איך געטון? — געיאגט דורך אומשטענדן און אומגערעכטיקייטן, האב איך מיט מיין ווינציקייט געהאלפן א סיסטעם, — וואס איך האב געגלויבט, אז עס איז בכוח צו ברענגען יושר צווישן די מענטשן — קומען צו דער מאכט. כ'ביף געקראכן אויף דעכער און גע־האלפן טויטן מענטשן. דאס געפיל פון פחדנות און מורא איז געווארן אין מיר דערשטיקט דורך א העכער געפיל, — דורך גלויבן. דאס געפיל פון פחדנות און מורא איז צוריקגעקומען דענסטמאל, ווען כ'האב אנגעהויבן צו צווייפלען אינעם אידעאל. הייסט עס, אז נישט אין מיר ליגט די שולד, — נאר אינעם סיסטעם.

אבער, אין וואס האב איך אנגעהויבן צו צווייפלען? אינעם אידעאל? ניין, נישט אידעען זענען גוט אדער שלעכט — נאר דער מע:טש. — איך האב אנגעהויבן צווייפלען — אין די מעטאדן.

דאס לעבן ווערט נישט אויסגעפירט פון אידעאלן, נאר פון טאג־טעג־לעכע מעשים. די אידעאלן שווימען, ווי נשמות, צוריק אין הימל, און אין לעבן לייגט זיך דער חומר פון מעשים. מיין פעלער איז באשטאנען אין דעם, וואס א:שטאט אינעם מענטש, האב איך אנגעהויבן צו גלויבן אי־נעם סיסטעם. דאס סיסטעם מאכט שטענדיק דעם חשבון אן דעם באלע־

באָס, אָן דעם מענטש. עס גייט איבער זיין קאָפּ און פאַרוואַנדלט זיך אין א טאָרטור־מאַשין, אין א טויטער דאָנמע, וואָס אָנשטאָט באַפרייאונג ברענגט זי — פאַרשקלאַפונג. אָנשטאָט טרייסט און רעטונג — יסורים און צער...

דער מענטש איז דאָס העכסטע גוטס, דער איינציקער קוואַל, דורך וועלכן עס פליסט שעפעריש לעבן. ער אַליין איז בכוח זיך אויפצוהויבן, צו פילן די געטלעכקייט אין זיך, ווייל דער מענטש איז געטלעך. אָנגע־קניפּט דורך זיין בלוט אָן יענעם אומבאַוווסטן שעפערישן קוואַל פון אַל־מאַכט, פון וועלכן ער שטראָמט־אַרויס, — איז ער אַזוי אומבאַגרייפלעך, אומבאַרירלעך און הייליק ווי די גאָטהייט. יעדער אידעאַל, וואָס טראָגט נישט מיט זיך די אומבאַגרענעצטע רייכטימער פון דעם נאָך אומדער־קלערטן אָדער פון דער אומענדלעכקייט, — מוז פאַלן אויפן מענטש, ווי קייטן".

ביי די דאָזיקע געדאַנקען האָט אויפגעפלאַמט פאַר מירקינען דער קרעמל. א קופּקע גאָלדענע טורעמס, מיט גרינע דעכער, מיט פינקלדיקע שויבן, — ווי ווייבער אונטער א צוים אַרומגערינגלט, און די דיקע מויער מיט די צען שפּיצן. פונדערווייטנס האָבן זיך אויפגעהויבן די ווינקל־טורעמלעך, וואָס האָבן אַרויסגעקוקט מיט זייערע הויכע, ווי היימיש אויס־געשניטענע פענצטער, ווי קינדישע, צוגויפגעקלעפּטע לאַמטערן.

ס'האָט זיך געדאַכט, אַז די גאַנצע אומברחמנותדיקע אַזיאַטישקייט פון דער רוסישער נשמה, די טיפע פּלאָגנדיקע גרויסקייט פון איר אַלטער פאַרגאַנגענהייט ליגן אויסגעגאָסן אין די לעפּיש־אויסגעהאַקטע פענצטער־לעך פון די קרעמלער טורעמלעך.

כמאַרעס רוסישע נשמות פון דורות און דורות נעסטן, ווי פייגע־לעך, אונטער די געזימסן, אונטער די דעקלעך און באַלקן־פענצטערלעך, און בריען דאָרט אויס אין דער טיפער רוסישער פאַרגאַנגענהייט, — פאַר־שפּינוועבט אין די קרעמלער ווענט, — די מיסטישע אומרואיקייט פונעם רוסישן זוכנדיקן כאַראַקטער.

א וואַנט־פענצטער פונעם „גראַנד פּאַליי" האָט איצט אויפגעפלאַמט, אַרויסגעקוקט מיט ברענענדיקע אויגן איבער די אַקסלען פון דער קרעמ־לער וואַנט.

מיט די דאָזיקע געדאַנקען איז מירקין אַריינגעקומען אין „אַלעק־

סאַנדערסקי סאַד". דער שניי איז נאָך עקשנותדיק געלעגן פאַרשמאָ־דערט, צעטראָטן, נאָר דאָך אַ ווייסער, צווישן די ביימער. און ס'האָט זיך געדאַכט צו פאַרנעמען זיין, דעם שניים, געדאַנק: „כ'וועל נישט אָפּ־טרעטן פון דאַנען, ביז מיין לעצטן טראָפּן".

נאָר דאָך האָט שוין פון צווישן די שניי-ריסן אַרויסגעקוקט נישט קיין נאַקעטע ערד, נאָר שוין אַ מיט גראָז באַוואַקסענע. דאָס גראָז איז געווען דורכגעווייקט, נאָר צוליב דעם ווייסן שניי איז עס אַרויסגעקומען בולטער מיט זיין גאַנצן גרינעם טעם.

די גרעזער האָבן האַרץ־ברעכיק פון שניי אַרויס געבעטן רחמים זיך צו ראַטעווען... אַ יונגער, לייכטער פרילינגס־ווינט האָט געבלאָזן אין זיי און צעווינדיקט די גרעזלעך, ווי די פעדערן אויף אַ הינטערשטן טייל פון אַ הון. געציטערט, האָבן זיי זיך צעשיט און אַרויסגעוויזן דאָס געהיימ־ניש פון זייער בליעכטס. ביז צו די שוואַרצלעכע וואָרצלען, מיט וועלכע זיי שטעקן אין דער מיטער־ערד.

און דאָס גאַנצע גראָזישע געהיימניש איז אַנטפּלעקט געוואָרן פאַר דער עפנטלעכקייט. אויף די בענק, אין דער ערשטער יונגער פרילינגס־לופט, האָט ער אָנגעטראָפן האַלב־פוילנדע קינדער־לייבער פון ביידע מי־נים, וואָס האָבן זיך אין שמוץ און זינד אַרומגעוואַלגערט, ווי פאַראַיאָ־ריקע בלעטער. אין דער פייכטקייט, און מיט שמוץ אָנגעוואַקסענע הענט געשפּילט אין ברודיקע קאָרטן...

דערפאַר אָבער האָט מירקין אויף וואָזנעסענסקי פּלאַץ אָנגעטראָפן מחנות זעלנער. עס זענען נאָך נישט געווען קיין ריכטיקע זעלנער, נאָר ערבדיקע. אַ מישמאַש פון אָנטועכצער, פון פעל־„שובעס", פון שעפּסענע, שמוציק־געוואָרענע פעל־מאַנטלען, אויך מיט לעדערנע קורטקעס באַקלייד־דעטע. אַ שלל פון פאַרשידענע מינים היטלעך, באַשפּרענקלט אַרום די זייטן מיט ריכטיק־מונדירטע סאָלדאַטן.

צווישן די מאַרשירנדע האָט מען אויך געזען פיל ווייבערשע גע־שטאַלטן, וואָס האָבן מיט זייערע מעכטיק אויסגעשטעלטע בריסטן, מיט זייערע נקבהשע פּנימער, געוואָלט אויסזען מער מענעריש, ווי די מע־נער אַליין. אָבער דאָס האָט זיך זיי נישט איינגעגעבן. וואָס מעכטיקער אין שטייפער זיי האָבן אַרויסגעשטעלט זייערע טריט — אַלץ מער יצר־הרעדיק־ווייבלעך האָבן זיי געווירקט. אַלע, אָן אויסנאַם, האָבן געטראָגן

הויך אויף די הענט און אקסל־רוענדיקע ביקסן. די ביקסן האָבן אַלעמען געגעבן איין אויסזען און זיי שוין אויסגעטמען פון די ארומיקע מענטשן אויף דער גאס און באשאפן פון זיי גאָר עפּעס אַנדערש: זעלנער.

נאָך זיי זענען נאָכגעגאַנגען, ווי נאָך אַ לוויה, די „סאָוויעטישע פערדלעך", — די נאַקעטע היימלאָזע קינדער מיט די שפּייז־שליטעלעך, וואָס זיי האָבן געפירט פאַר די זעק־מענטשן פּראָוויאַנטן פון די באַנען. זייער קינדישער חשק האָט זיי געמאַכט אַ מינוט פאַרגעסן אין זייער נוצ־לעכער באַשעפטיקונג, און נישט געקוקט אויף די מאָנענדיקע תביעות פון זייערע באַלעבאַטים צו גיין אינעם באַשטימטן וועג, האָט אָבער זייער קינדישקייט זיי געשטופּט נאָך די סאָלדאַטן. איינגעשפּאַנט ווי שטיף־קינדישע זשרעבאַקעס צו די שליטעלעך — האָבן זיי זיך אָנגעשלאָסן אָן דעם זעלנערישן גאַנג און מיטגעזונגען דעם „אינטערנאַציאָנאַל".

מירקין האָט זיך אָפּגעשטעלט און זיי נאָכגעקוקט. ס'איז אים מיט־אַמאָל פאָרגעקומען, אַז „אָקטאָבער" איז געוואָרן פאַרוואַנדלט אין אַ חיה, און ווי אַ חיה פרעסט ער דאָס מענטשלעכע באַשעפעניש אָן אויפ־הער...

קאַפּיטל 15

הונגער נאָך לייוונט

מירקין האָט עפּעס דערזען, וואָס האָט אים געמאַכט אין אַלעם פאַר־געסן. ער האָט געדענקט בלויז וועגן זיין באַרוויסן איך, וועגן זיין נאַקע־טער פּיענטע, וואָס רייבט זיך, צוזאַמען מיט אַ שטיק פאַרפוילטער אָנ־טשע אינעם געלעכערטן „ווילאָק", אָן דעם פייכטן אַספאַלט פונעם טראָ־טואַר. ער האָט דערפילט דאָס צעקריכנדיקע העמד אויף זיין לייב. ער איז זיך אַליין געוואָרן איבערדריסיק און עקלדיק. ער האָט דערפילט אַ מעכ־טיקן הונגער און דורשט צו פּריש־געוואַשענער, קנאַקעדיקער לייוונט...

די בענקשאַפט צו לייוונט האָט אַרויסגערופן ביי אים דער אָנבליק פון העמדער, פון ווייבערשע העמדער.

אויפן טראָטואַר, ביים צוגאַנג צום „רויטן פּלאַץ", אַקעגנאיבער דער

הייליקער טווערסקאיא, פון וועלכער ברענענדיקע ליכט זענען געלאָשן געוואָרן אין טאָג־העלקייט, זענען געשטאַנען צוויי פרויען, איינע אַן על־טערע, איינע אַ יינגערע, אין פאָרנעמען שוואַרץ, מיט געדיכט־פאַרשלייער־טע פּנימער און אָנגעבאָטן צו קויפן ווייבערשע זיידענע העמדער, וועלכע זיי האָבן זאַנפט, ווי קליינע קינדער, געהאַלטן אין זייערע הענט. די דאָ־זיקע צוויי פרויען האָבן געהאַט פרומע פּנימער־מינעס, אַזוי ווי זיי וואָלטן אין משך פון זייער גאַנץ לעבן גאָרנישט עפּעס אַנדערש געווען געטון, נאָר געוועזנזלט זיך אין קירכלעכן ווייַרויך, אַזוי ווי זייערע ליפּן וואָלטן, אַ חוץ מורמלען פרומע תפילות, נישט געקאָנט קיין צוויי איבערצייַלן. דאָך האָבן זייערע געקאַרבטע, זיידענע האָר, אויף די ווייכע ווייבערשע שטערנס, דער פאָרנעמער, עלעגאַנטער אויסבויג פון זייערע שטאַרק־באַצייכנטע ברעמען אין די דערשראָקענע, ציטערנדיקע בליקן פון אונטער די שוואַרץ־האָריקע אויגן־הייטלעך — אויסגעזאָגט פון וועלטלעכקייט, פון ווויל־טאָג. פון זיי, ווי פון די געוואַשענע ראָזע־קאָלירטע, מיט שפּיצן באַזעצ־טע זיידענע באַטיסט־העמדער, וואָס זיי האָבן אָנגעבאָטן צום פאַרקויפן, האָט זיך געטראָגן יצר־הרעדיקער געשמאַק, אויסגעמישט מיטן דערוועקנ־דיקן, היימישן גערוך פון זומערדיקן נאַפטאַלין, וואָס טראָגט זיך פון דער מאַמעס מלבושים. דער געוועזנלעכער אָנבליק פון ווייכן, ווייבערשן באַטיסט האָט מירקינען פּשוט אָנגעשיכורט. ער האָט נאָך מער ווי פריער, דערשפּירט די באַדערפעניש זיך אויסצובאָדן און צו הערן געמאַנגלטע וועש קנאַקן איבער זיין הויט. ביים אָנבליק פון ווייבערשער, געוואַשע־נער וועש — איז ער זיך פאָרגעקומען נאָך שמוציקער ווי פריער: מורא־געהאַט, אַז שוין זיין אָנבליק אַליין זאָל נישט ברודיק מאַכן דעם אויס־געצירטן, אויסגעגלעטן, ווייבערשן באַטיסט, וואָס האָט דערמאָנט אין זינדיקע חופּה־נעכט... אין זיין מויל אָבער האָט ער געהאַט דעם זיסן טעם פון אַ זאַפטיקער פלוים, וואָס ער וואָלט נאָר־וואָס געווען פאַרזוכט. ער האָט זיך אָפּגעשטעלט פונדערווייטנס. געשטאַנען און געטרונקען מיט זיי־נע בליקן דעם זויבערן, פריש־בלעטערנדיקן אָנבליק פון דער יינגערער פרוי. ס'האָט זיך אים געדאַכט צו פאַרנעמען דאָס קנאַקן פון איר זיי־דענער ווייכקייט. אַ קינדישער פאַרלאַנג האָט אים אַרומגענומען: צוצו־גיין און כאָטש זי אָנצורירן מיט דער האַנט...

צו וואָס אַלץ פאַרא געדאַנקען עס קאָנען ברענגען אויפן זינען ווייי־

בעדשע, זיידענע העמדער, — ביי מירקינען האָבן זיי איצט ארויסגערופן די ריינסטע און איידלסטע געפילן, אזוי ווי ער וואָלט דורך זייער נאַקעטן אָנבליק אליין שוין געוואָרן גערייניקט און געלייטערט.

ווען ער האָט דערזען א גוט־באשוכטע און גוט־באטוכטע פויערטע, וואָס איז איצט ארויסגעקומען פון דער הייליקער טווערסקאיא, און איז צוגעגאַנגען צו די פרויען, אָנגענומען מיט אירע אויסגעאַרבעטע פינגער דעם זיידן־באַטיסט פון די העמדער, געטאַפּט זיי, עפּעס גערעדט, געדונגען זיך אוודאי, — האָט ער זיך פון עפּעס־וואָס געפילט באַליידיקט, פאַרשוועכט אין זיינע געפילן...

זיין ארומשלעפּן זיך איז שוין איצט געווען באַגלייט מיט די געדאַנקען וועגן די באַטיסטענע העמדער. ער קאָן גאָרנישט פאַרשטיין, ווי מענטשן קאָנען אָנביטן זייערע העמדער צו פאַרקויפן. א העמד איז דאָך אייגנטלעך דאָס אייגנסטע, וואָס א מענטש פאַרמאָגט, א צווייטע הויט, — דאָס נאָענטסטע צום לייב. עס איז מיט אים אין זיין אינטימסטער פאַרבאָרגנקייט, ביי זיין געבוירן ווערן, ביי זיין שטאַרבן. ביי דער נאָענטסטער נאָענטקייט פון זיינע איבערלעבענישן. ווי אזוי לאָזן אַן אַנדערן עס אָנטאַפּן מיט די פינגער? —

דער אָנבליק פון די העמדער האָט דערוועקט אין אים א מוראדיקן הונגער צו לייוונט. ער האָט גאָרנישט געוווסט, אז מען קאָן זיין אזוי הונגעריק צו העמדער, פונקט אזוי ווי צו ברויט. פונקט אזוי ווי א דורשטיקער קאָן וועגן גאָרנישט קלערן נאָר וועגן פליסיקע קוואַלן, אזוי האָט ער איצט קיין אַנדערע זאַך נישט געקאָנט האָבן אין זינען, ווי פריש־קנאַקעדיקן באַטיסט אויף זיין לייב, און ריינע שטיקער לייוונט איבער זיינע פיס.

משוגענע וויזיעס האָבן זיך געוועקט אין זיין דערהיצטן געהירן. ער האָט זיך געזען א נאַקעטן און ער שווימט אין א פליסיקן טייך פון לייוונט... צו וואָס פאַרא אַסאָציאַציעס פון געדאַנקען עס קאָן ברענגען אַן אָנבליק פון א זאַך! — א זאַך, א פשוטע, טעגלעכע זאַך קאָן אַמאָל אָנשיכורן ווי דער גליענדיקסטער וויין. מירקין איז פונעם אָנבליק פון דעם ריינעם ווייבערשן באַטיסט שיכור געוואָרן און געשוועבט א באַפליגלטער איבער די מאָסקווער גאַסן. ס'האָבן זיך אין אים דערוועקט בענקענישן און פאַרלאַנגען, וואָס עס האָט זיך געדאַכט, אז זיי זענען שוין

לאנג פארווישט דורך די יאָגנדיקע ווינטן פון די געשעענישן און אָפּגע־פלאָסענע פארגאנגענהייטן. פארוואָס עפּעס איז מיטאמאָל געקומען צו שווימען אין זיין געהירן אריין פון דער נאכט ארויס דער זכר פון הע־לענקען?

ער האָט זי געזען אזוי ווי זי איז, און דאָך נישט אזוי ווי זי איז. גאנץ אנדערש האָט איצט אין זיינע וויזיעס אויסגעזען איר צעקנייטש־טער מענערישער הוט אויף אירע שאטינענע האָר. און גאנץ אנדערש דער געלער פוקסענער קאָלנער אויפן האָריקן, קאָליר־פארווישטן מאנטל. אן אָנגעזעענע נישט־וועלטישע רוינקייט און ווייסקייט האָט געשטראלט פון איר. דאָס, וואָס ער האָט אמאָל געפילט, ווען ער האָט באַרירט מיט זיין האנט די רונדיקע, קילע גלאטיקייט פון אירע אראָפּפאלנדיקע, אויסגע־קנעטענע אקסלען — איז צו אים צוריקגעקומען דאָ, אין מיטן דער גאס. ער האָט עס געפילט אויף זיינע ליפּן, און ס'איז אים מיטאמאָל געוואָרן ליכטיק אין די אויגן. די דעראינערונג וועגן איר נעמט אים ארויס פון זיינע שמוציקע קליידער און באָדט אים אויס אין קילע, קרישטאָלענע בערג־וואסערי. א הייליק ציטערן גייט־אדורך דורך די תהומיקע טיפע־נישן פון זיין לייב. יעדע צעלע זיינע, יעדער נערוו, יעדער געדאנק ווערט געלייטערט. ווי א לינד פון דעם מיטערלעכן לייב ארויס, אזוי האָט ער זיך ארויסגעוויקלט פון די פארהוילענע וועלט־שלייערן און ער שטייט נאָ־קעט אייז מיט זיך. קיין העמד, קיין איין פעדעמל באדעקט נאָך נישט זיין אויסערלעכקייט. קיין איין געדאנק וואנדלט נאָך נישט ארום אין זיין אינערלעכקייט...

ס'האָט געדויערט קוים א רגע, און פארשוווּנדן איז די אילוזיע. אי־בערגעבליבן איז בלויז די שמוציקע פייכטקייט פון דער גאס, דאָס צע־קריכנדיקע העמד אויפן לייב. די טאָפּטשנדיקע פיס מיט די אויסגערי־בענע ווילאָקעס אין דער בלאָטע — און אן אָנוואקס פון מאָך און גרינ־קייט אויף לייב און לעבן. א בלייערנע שווערקייט פון פארהוילענע וואג־וועלטן שלעפּט אין די טיפע אָפּגרונטן...

אָבער די אילוזיע האָט, ווי דער ווייסער שלייער ביי א כלה, איבער־געלאָזט די בענקשאפט און דעם פארלאנג צו איר. און די בענקשאפט און דער פארלאנג האָבן ארויסגעהויבן פון אלע שוועריקייטן, געריינקיקט און

געלייטערט און געגעבן פליגל זיך אויף די שפּיץ פינגער צו הויבן און נאָכ־צוקוקן נאָך דער פאַרשווונדענער.

מיטאַמאָל אָבער האָט ער דערפילט, אַז די ווייסע ריינקייט האָט זיך באַזעצט אין אים.

אַ כישוף־האַנט האָט דורך אָנגעקניפּטע פעדים אים אַרויסגעצויגן פון אַלע אָנגעוואַקסענע מאָכן און פייכטע גרינקייטן, וואָס האָבן האָט אָנגעוואָרפן, און האָט אים צוריקגעכישופט אין די קינדער־יאָרן אריין. ער פילט, ווי ער ווערט געטראָגן פון וואַרימע, שטאַרקע הענט, ווי ער ווערט אַריינגעבראַכט אין אָנגעוואַרימטע וואַסער־שלייערס, וואָס גיסן זיך איבער זיין בויך און רוקן. ער ווערט געהילט אין לייוונטענע וויק־לען און ווערט פאַרטראָגן דורך דעם אין אַנדערע וועלטן...

עס ווענקן זיך אויף בענקשאַפטן און פאַרלאַנגען. העלענקעס מיידליש לייב פאַרקערפּערט אַלע ווייבער־מוטערס פון זיינע קינדער־יאָרן.

דאָס אויפגעלאָזענע קערפּערלעכע שאַפט פאַנטאַסטישעס אין דער פאַרשטעלונג פון אויסגעקנעטענע, קילע מיידלשע פלייצעס, וואָס איז אי־בערגעבליבן ווי אַ האָניג־טעם, און עס טראָגן זיך אַריין אַנדערע וווּנטשן, אַנדערע חלומות: אַ נאַפטאַלין־פּערפומען־געשמאַק, וואָס האָט זיך געפילט פון מאַמאָטשקעס קליידער; זינדיק איינלאַדנדיקע בליקן פון אַ טויט פּנים, וואָס האָט זיך, ווי אַן אָפּגעריסענער באָבע־יאַכנע־פאָדים, געשפּונען אין זיין אונטערבאַוווסטזיין; רעשטן אילוזיעס פון זעלבסטמאָרד־פּרוווּן... שוין פון לאַנג פאַרשטעקטע און באַגראָבענע, תאַווהדיקע פאַרלאַנגען, דאָך אי־נעם בלוט לעבן־געבליבענע, צו מילך־אָנגעגאָסענע בריסטן, צו ווייבערשע. רייפע, פליישיקע בייכער, וואָס הויבן זיך פון פאָרנעמע שוואַרץ־זיידענע קליידער... דער טעם פון צערדיקן פאַרלאַנגען האַלט זיך נאָך אויף ביז היינט אויפן ראַנד פון באַוווסטזיין... אַלע נישט אויסגעלעבטע גלוסטונ־גען, צום אויסלעשן געצוווּנגענע, ביי זייער אויפברויז, ווערן געלייטערט, געאַכפּערט ווערן אויסגעקעמפט פון זייערע זינדיקע ברויזונגען, דערלייזט פון זייערע שלאַנגען־נעסטן, אַרויסגעוויקלט פון זייערע שוואַרצע שליי־ערס, דערהויבן און געלייטערט צו יענער נישט דערגרייכלעכער ווייטקייט. וואָס האַלט זיך איצט אויף אין אים, — זיי פאַרוואַנדלען זיך פון עבירות צו מצוות, זיי באָדן זיך מיט אים אין לויע, קינדישע וואַסערן און וויקלען זיך איין מיט אים אין ווייסע לייוונטענע וויקלען...

— וואָס איז היינט מיט מיר? נישט אַנדערש, סיידן איך האָב וואַ־רימקייט, פרילינגס־וואַרימקייט, צי וואָס? אפשר גאָר זיך צוגעקילט?

ס'האָבן נישט געהאָלפן די פאָרוווּרפן, די פאַרשעמונג, דאָס גע־צוווּנגענע אונטערדריקן.

ער פילט נישט מער דעם ברי פון דער נאַקעטער פּיענטע און דאָס רייבן זיך פונעם אויסגעגאַנגענעם ווילאָק אָן האַרטן שטיין... פאַרקערט, דער ווייטיק טוט אים גוט. עס דערעסט נישט מער דער ווערימדיקער פאַרמיאוסטער שעפּסן־פּעלץ. ער דערפילט נישט מער דאָס איבערדריס־לעכע אָנרירן פון נאַקעטן קאַרק אָן דער האָריקייט פון אויסגענוצטע וואָל־האָר. עס פאַרדריסט נישט מער דאָס פאַרשוועכטע באַרירן פון די אינ־טימסטע ערטער, די נאַקעטקייט פון אויסגעריבענע הויזן־פעדים, — לויע וואַסערן־שטראָמען קילן ליבלעך איבער דעם רוקן־ביין, — מוטער־הענט באַרירן נאַקעט לייב...

אַנגסטיקע טראָפּן באַפאַלן אים. ער דערפילט, ווי עס רינט פון זיין צעהיצטן שטערן איבער זיין פּנים קילקייט.

— איך בין קראַנק. — צוגעקילט זיך, צי וואָס? באַדאַרף גאָר גיין אַהיים? — אָבער ווו?

ער איז אַרויסגעפאַלן פון חלום און געפינט זיך צוריק אויף דער ערד.

ער האָט זיך ערשט איצט דערמאָנט, אַז אייגנטלעך האָט ער נישט וווהין צו גיין. פון דער דירה אויף טשיסטאָ־פּרודנע איז ער אַוועק. ער האָט נאָכן געשפּרעך מיטן חבר רישקאָוו געפילט, אַז ער האָט נישט קיין רעכט אויף איר, ער האָט אויך נישט געהאַט קיין חשק אין איר איבער־צובלייבן. קיין נייע האָט ער נישט געהאַט.

די ערשטע פּאָר נעכט האָט ער גענעכטיקט אין אַ מין אַכסניה פאַר אין שטאָט געקומענע סאָוויעטישע טוער. די לעצטע נאַכט גאָר אין גאַס, מיט היימלאָזע...

— אפשר גאָר אַרויפגיין צום טאַטן? — האָט ער זיך געפרעגט. — ניין, נישט אין דעם מעמד. מ'דאַרף זען קודם־כל זיך ווו איינצואָרדענען. מען דאַרף צוריקגיין צו דער אַרבעט, וואָס עס זאָל נישט זיין. מ'דאַרף זיך מאַכן נוצלעך. נאָך אַלעם איז דער „ווירטשאַפטס־קאָמיטעט" אַ נוי־טיקע זאַך. יאָ, ער וועט צוריקגיין צו דער אַרבעט. פאַרציילן די חברים — פאַרלוירן די ווינונג, — זוכן אַן אַנדערע.

ער האָט זיך נאָכאַמאָל איבערגעחזרט דאָס, וואָס ער האָט געזאָגט פאַר די לעצטע פּאָר טעג, זינט ער האָט פאַרלאָזט זאָשקען: „מען דאַרף זיך מאַכן נוצלעך". אָבער, עס זענען געווען אויפערלעכע ווערטער, ווי זיך צו דערמאָנען אָן עפּעס. דער גוף פאַלט וואָס אַמאָל טיפער אין הינער-פּלעט. אַ שלעפעריקער שלעפּט ער זיך דורך דעם „רויטן פּלאַץ", פאַרקוקט זיך אויף די געדרייטע טערקישע טורבאַנעס פון דער וואַסילעווסקער צערקווע. ער שלייכט זיך, ער שלייכט זיך איבער גאַסן און מערק. פון אַ הויף פאָרט אַרויס אַ פור אָנגעפּאַקט מיט סחורות. שיעור נישט אים אי־בערגעפאָרן. אויף די טראָטואַרן זיך אָנגעשטויסן אָן איילנדיקע מענטשן. מענטשן מיט געאָלטע קעפּ, אָנגעוואַקסענע בערד, מיט פּאָרטפעלן אונטער די אָרעמס. ער שלעפּט זיך אויף דער צווייטער זייט אַריבער. אַ געשטאַנק פון פאַרלעגע־עם פעטס, פון אַלט־געוואָרענע פיש שלאָגט אים אין פּנים אַריין. שפּייכלערס פון רויט־פוילנדיקן קאַוויאַר, שטינקנדיק פלייש, גע־זאַלצענע קעלבערנע פעל. שטאַרקע ריחות פון דזשעגעכץ. אַ הו־האַ. מען שטופּט אים. אַ רויט־פּנימדיקער רוס מיט אַ ברייטער פּאַטריאַרכאַלישער באָרד פאַלט־אַרויף אויף אים מיט אַ קאַסטן משא. שיעור זיך נישט אי־בערגעקערט.

— פאַרשאָלטענער! וואָס פּלאָנטערסטו זיך אונטער די פיס? זעסט נישט — אַ מענטש גייט מיט אַ משא? — בלינד, צי וואָס? —

ער געפינט זיך אויף באַרבאַרע־פּלאַץ. אומצייליקע ביידלעך און שטעלן. סחורות און זאַכן וואַלגערן זיך אויפן שמוציקן ברוק. בעבעכעס פון שטיבער און ווייכנגען אַרויסגעשלעפּט אויף דער גאַס, ווי נאָך אַ שרפה. פּליושענע איבערדעקנס, אַלטע שטיוול, צוזאַמען מיט טעלער און גאָפּל־מעסער. אַזוי ווי די מענטשן וואָלטן ביי זיך אָפּגעמאַכט — נישט מער צו באַנוצן קיין כלים צום עסן, וואַרפן־אַרויס זייער געשיר. נאָר ווי־דער איז עס דער אָנבליק פון לייוונט, וואָס פאַרכישופּט אים. דאָס מאָל ריכטיקע מעגער־לייוונט. אַן אַלטער מאַן, אָנגעטון אין אַ מיליטערישן מונדיר, מיט אָפּגעשניטענע שליפּעס, שטייט אויסגעצויגן, ווי צו אַ פּאַ־ראַ־. דער ווינט באַוועגט די גוט־געפלעגטע גרויע האָר פון דער באָרד און רויטלט זיין פיישיק גרויס פּנים. דער מאַן האַלט אויף די הענט אויסגע־וואַשענע לייוונטענע גאַטקעס מיט אַ כבוד און אייגנווירדע, אַזוי ווי ער וואָלט נאָכגעטראָגן דאָס קישעלע מיט מעדאַלן נאָך אַ געפאַלענעם חבר.

ווי עס זאָגט שוין אַלץ — דער אָבליק פון אַ גענעראַל מיט גאַטקעס אויף די הענט. מיט דעם זעלבן פאַרשטיינערטן בליק שטייען פאָרנעמע אַריס־טאָקראַטקעס, עלטערע דאַמען, איינגעהילט אין שענשילענע פּעלערינעס מיט קליינע, קאָקעטע קאַפּעליושלעך איבער די קעפּ. זיי האַלטן אין די הענט געפּרעסטע טישטיכער, סערוועטן, בעט־וועש און לייב־וועש. אַנ־דערע — קאַראַקולענע מאַנטלען, אַלטע שטיקלעך זילבער־געצייג, וווּנדער־באַרע אַלט־ווענעציאַנער און בריסעלער שפּיצן, נאָך מער אָבער היימיש־געמאַכטע פון לייב־קנעכט אין פּאַנשטשיזנע.

טייל האָבן אַרויסגעשלעפּט אויפן מאַרק צו פאַרקויפן זייערע באַל־קליידער. ווייסער אַטלאַס בלישטשעט אין דער זון, מיט ביבער־פּעלץ באַ־זיימטע באָיאַרישע קאַפּטאַנעס. וווּנדערבאַרער דאַמאַסק, פּראַנצויזישע לואי־שטאָפן.

קיינער פון זיי רעדט קיין וואָרט נישט. קוקן זיך אַפילו נישט אַרום אויף די מענטשן, וואָס קומען צו צו זייערע סחורות, טאַפּן זיי מיט די הענט און פרעגן אויפן פּרייז. זייערע אויגן, פאַרהילט אין געשטיקטע וואַלקעס, קוקן איבער אַלעם אַריבער און ווי פּופּען האַלטן זיי הילציק די סחורות אין זייערע שוואַרץ־געהענטשקעטע הענט מיט פאַרשטיינער־טע מינעס.

אַ דאַמע, אין אַן עלעגאַנט־געשניטענעם שוואַרצן פּרילינגס־קאָסטיום מיט אַ זילבער־פוקס פאַרוואָרפן איבערן האַלדז, אַזוי ווי זי וואָלט געווען אויפן וועג צו אַ פאָרנעמען וויזיט, האָט זיך געלאָזט נאָכטראָגן איר וווּנ־דערבאַרן סערווים פון איר געטריי־געבליבענער קאַמער־דינערין. מיט איר געטאָלטער, שוואַרץ־באַהענטשקעטער האַנט ווייזט זי אויפן בלוי־גאָלדע־נעם טעלער, וואָס די נאָך גוט־בירגערלעכע קאַמער־דינערין האַלט פאָר־זיכטיק אין דער האַנט, און זאָגט מיט אַ גוטמוטיקן, קאָקעטישן שמייכל, כאָטש צו זיך אַליין, מיט אַ פּראַנצויזישן אַקצענט:

— סעווערישער פאַיאַנס!

אַ בלייכער, עלעגאַנטער יונגערמאַן האָט אַרויסגעבראַכט זיין פּראַק אויפן מאַרק. אַ פּויערישער דאָרף־שייגעץ, אין אַ פּאָר שרעקלעך־פאַרבלאָ־טיקטע שטיוול, מיט זיך אים איצט מיט אַלע כוחות אַרויפצוציען אויף זיין וואַטווּוקע. מענטשן שטייען דערביי און לאַכן, עצהן אים, ווי אַזוי דאָס צו טון. דעם צילינדער טראָגט שוין אַן אָפּגעריסענער טרעגער אויף זיין

קאָפּ, דאָרט אין דער מענגע, פון וואַנען עס דערהערט זיך איצט אַ באַ־לעבטע פריילעכקייט...

אַ וואָרנונגס־געשריי: די מיליץ! און דער מאַרק ווערט אויסגעלייד־דיקט. די אַריסטאָקראַטקעס פאַרלירן זייער פּאָרנעמע, טרויעריקע רואי־קייט. מען באַהאַלט זיך, ווי מען קאָן. אַ געקלימפּער פון צעבראָכענע טע־לערס. דאָרט שטופּט זיך צווישן די מאַסן דער רויטער טויט־דערשראָקע־נער גענעראַל, מיט אַן אַסטמאַטישן שווערן אָטעם. די גאַטקעס באַהאַלטן אונטער זיין שליפּע־באַפרייטן מונדיר...

אין מירקינען דערוועקט זיך ווידער דער הונגער צו לייוונט. עס פאַרשווינדן אַלע אַרויסגערופענע אילוזיעס. און ער פילט נישט מער, נאָר דאָס צעפאַלענע העמד אויפן לייב, אַזוי ווי אַן אָנגעוואַקסענע טשערעפּאַ־כע וואָלט אים געהאַלטן דאָרטן אין איין באַרירן... עס בריט דאָס פּיענ־טע־פלייש, אַזוי ווי דער ברי פון פייער. אַלץ, דאַכט זיך, וואָלט ער אַוועק־געגעבן אַצינד פאַר אַ פּאָר גאַטקעס, וואָס זאָלן פאַרמיידן זיין נאַקעט פלייש צו רייבן זיך אָן די רויע נענט פון זיינע אָפּגעטראָגענע הויזן...

ער בלייבט שטיין ווי אַ צוגעפעסטיקטער צו זיין אָרט, רייסט אויף מיט דערשטוינען זיינע אויגן. ווי אַ דורשטיקער, אַריינגעטון אין וואַסער, אַזוי געפינט ער זיך אַרומגערינגלט מיט מענערישע קליידער־שטיקער, וועש, ריינע און אויסגעפליקע, ווייבערשע העמדער, שקאַרפּעטקעס, זאָקן, זיידענע האַלקעס, סטאַניקעס, גאָרסעטן, שטיוול, קאַלאָשן — צוזאַמען מיט גאָפּל־מעסער. פּליושענע קאָלדרעס האָבן זיך געוואַלגערט ביי זיינע פיס. אונטער אַ שטעל איז געזעסן אַ ברייטע, פעט־פלייישיקע, רויט־פּנימ־דיקע באַבע, אָנגעטון אין אַ ברייטן מענערישן ביבערנעם פּעלץ מיט אַ וווּנדערבאַרן לעבעדיק־פינקלדיקן קאַמטשאַטקער קאָלנער פאַרלייגט איבער איר פלייישיקן נאַקן. אויף איר קאָפּ — אַ מעכטיקער גרויסער קאַפּעליוש פון אויסערגעוועגלעך לאַנגע, קאָלירטע פעדערן. אויף איין פלייישיק לעפּל האָט געבאָמבלט אַ פּערל־אוירינג. דאָס אַנדערע האָט נאָך געוואַרט אויף אַ געלעגנהייט.

זי איז געזעסן אַליין ווי אַ געשוואָלענער סאַמאָוואַר, צווישן פאַר־שידן־פאָרמדיקע ברייט־בייביקע מעשענע און אַנדערע מעטאַלענע סאַ־מאָוואַרן. נישט צו באַוועגן זיך פון איר אָרט — האָט זי קאָמאַנדעוועט

מיט אירע משרתים, וואָס האָבן געציטערט פאַר איר פליישיק פּנים און רויטער קאַרטאָפל־נאָז, ווי פאַרן טייוול.

די משרתים זענען געווען פאַרנומען מיטן אָפּפאַרטיקן די פילע קו נים. טייל האָבן געברענגט צו שלעפּן זאַכן, פאַרקויפט, געטוישט אויף שפּייז־מיטלען. די פליישיקע באַבע האָט קאָמאַנדעוועט פון איר אָרט מיט בליקן.

די פּעק זענען אָנגעוואַקסן אין הויכע פּיראַמידן, מיט הויזלעכע און מענטשלעכע זאַכן, אַזוי אַז עס האָט זיך געדאַכט, דאָס מ'האָט אויסגע־רוימט אַלע מאָסקווער הייזער, אַרויסגעשלעפּט פון זיי אַלע שענק, קאָמאָ־דעס, וועש און קליידער, די טעלער, און גאָפּל־מעסער, איבערגעלאָזט נאַ־קעט די ווענט און די דילן, און אַוועקגעלייגט די דיוואַנען אין איין שטויס פאַר דער באַבע.

מירקין האָט מיט זשעדנע אויגן געקוקט אויף דער קופּע מיט זאַכן און געפּרוווט אויסגעפינען פּאַסיקע שטיקער, מיט וועלכע ער וואָלט גע־וואָלט באַקליידן זיין נאַקעטקייט. ער האָט געזען אַ פּאָר האַנט־געשטריק־טע וואָלענע שקאַרפּעטקעס אַרומוואַלגערן זיך. זיי זענען אים פאַרגעקומען אַזוי באַקאַנט, אַזוי היימיש, אַזוי ווי אַ געטרייע האַנט וואָלט זיי געווען אויסגעשטריקט פאַר אים. און כאָטש ער האָט נישט געהאַט מיט וואָס זיי צו קויפן — האָט ער זיך נישט געקאָנט צוריקהאַלטן, ווי אַ הונגע־ריקער, כאָטש צו באַרירן די שקאַרפּעטקעס און פרעגן אויפן פּרייז.

— לאָז־אָפּ, לאָז־אָפּ! — דאָס איז נישט פאַר דיר, — האָט די באַבע געשריגן פון איר אָרט.

— פאַרוואָס נישט פאַר מיר? — פרעגט מירקין.

— מען דערקענט דיך דאָך באַלד אין דיין נעזל, ברודערל, אַז דו באַלאַנגסט צו זיי דאָרט, — ווייזט זי מיטן קאָפּ אויף די אַריסטאָקראַטן. — דו ביסט אַ בורזשוי, — נישט פון אונדזערע.

— און צו וועמען באַלאַנגסטו? — פרעגט זיך מירקין.

די פליישיקע באַבע האָט אַוועקגעבויגן דעם קאָפּ פון אים, אַזוי ווי עס לוינט זיך גאָרנישט אַרויסצוואַרפן אויף אים אַ וואָרט.

— זי? זי איז טאַקע אַליין אימס אַן אייגענע מומע, — רופט זיך אָן אַ צווייטער אַרומשלעפּער, ווי מירקין, וואָס איז געשטאַנען דערביי.

— דו, רעד נאָך אַ וואָרט, רוף איך באַלד אַהער די מיליץ, — זאָגט די באַבע. — טראָג זיך ליבער אָפּ פון דאַנען.

און איך זאָג דיר — שפּיל זיך נישט מיט איר. זי האָט אַ צד אין טיש, אין קאָמיסאַריאַט. אַ גאַנצע איינגעגע. ביי אַלעמען קאָנפיס־קירט מען די סחורות, נאָר נישט ביי איר, — ווייזט אויף דער באַבע מיט אַ ווונק אַן אַנדערער הענדלער.

— וואָס טוט זיך דאָ אַזעלכעס? אין מיטן הארץ פון מאָסקווע לאָזט מען צו עפּעס אַזוינס? פאַרוואָס דערלויבט עס די מיליץ? — ווו איז די מיליץ, ווו? — הייבט פּלוצים מירקין אָן ווילד צו שרייען און צו רופן הויך אויפן קול: — מיליץ! דאָ אַהער! —

— מיינע קינדער זענען לויטער קאָמוניסטן. דאָס קלייב איך טאַקע צונויף פאַר די יינגלעך. מיין זון האָט זיך באַטייליקט אין „אָקטאָבער". און דו, ווער ביסטו? — אַ באָסיאַק, אַ בורזשוי, אַ פאַרשאָלטענער, אַ קאָנטר־רעוואָלוציאָנער, דו טראָג זיך בעסער אָפּ פון דאַנען. איך לאָז דיך פירן צו מיין זון אין קאָמיסאַריאַט! — שרייט אויף אים די באַבע.

— ס'איז אמת. זי איז פון די נייע. מיט איר איז נישט גוט זיך צו טשעפּען, — עצהט מירקינען דער באַרוויסער, וואָס שטייט נעבן אים.

— אַ זון אַ קאָמיסאַר, אין „אָקטאָבער" אָנטיילגענומען? — וואָס טוט זיך דאָ אַזעלכעס? — אַוועק מיטן טריפהנעם האַנדל! אַוועק! — און מירקין האָט זיך אַ ווילדער געוואָרפן אויף די פּעק וועש, קליידער, זיי אָנגעהויבן צו צעשאַרן אויף אַלע פיר זייטן. — קרענק פון דער רע־וואָלוציע! איר „אָקטאָבער"־בורזשויע!!

אינעם גערודער פון זיין פוריע האָבן זיך שקאַרפּעטקעס, וואָס האָבן זיך צוזאַמענגעקנוילט מיט אַנדערע זאַכן, אַוועקגעקוילערט און זע־נען צוגעפאַלן צו זיינע פיס.

ווי אַ טויט־דורשטיקער דערזעט דעם עמער וואַסער, האָט מירקין אינמיטן דערינען אָן אַלעם פאַרגעסן. זיך געוואָרפן אויפן פּאַק פאַר זיינע פיס, געכאַפּט די שקאַרפּעטקעס און געשריגן ווי אַ משוגענער:

— איך אויך גענומען אָנטייל אין „אָקטאָבער", איך אויך! אויפן דאַך פון טעאַטער־פּלאַץ, דאָרט! — לאָז מיך האָבן דערפאַר אַ פּאָר שקאַר־פּעטקעס.

. געכאַפּט און אַנטלאָפן.

די משרתים־יונגען האָבן זיך געוואָלט ווארפן אין געיעג נאָך אים. די באבע וועלנדיק אויסמיידן אַ צוזאַמענגעלויף, — האָט זיי צוריקגע־האַלטן מיט אַ מאַך מיט דער האַנט.

— אוודאי פון די, ביי וועלכע מ׳האָט צוגענומען די קאַסעס. לאָזט דעם טייוול לויפן.

מיר־קין אויסקערעוענדיק זיך אַ וועג אין גערענגל מיט דער מענגע, האָט זיך ענדלעך אַ צעשוויצטער, אַן אויסגעמאַטערטער אָפּגעשטעלט. ארויסגענומען פון טאַש די מציאה, וואָס ער האָט זוכה געווען פון הפקר: אָנשטאָט די שקאַרפעטקעס האָט ער געכאַפּט אַ צעריסע עס ווייבערשן זאַק. אַ חרטה האָט אָנגעהויבן צו נאָגן אין הארצן, אַוועקווארפן דעם זאַק אין מיטן דער גאַס:

— זעט זיך אויס, אַז איך בין מיט אַן אמת קראַנק, — האָט ער זיך געזאָגט און ער האָט אָנגעהויבן צו שפרייזן וווהין ס׳האָט אים געשלעפּט דער אינכטינקט: צום איינציקן מיטיטש, וואָס ער האָט איצט געהאַט, — צו זיין פאָטער אין האָטעל־שטיבל אריין.

קאַפּיטל 16

כרחם אב על בנים

אַז דער פאָטער האָט דערזען זיין זון, האָט ער זיך דערשראָקן פאַר זיין אָנבליק. זאַכאַרי האָט זיך געטרייסלט. אויף זיין פּנים איז געלעגן אויסגעגאָסן אַן אָפּשרעקנדיקע ווייכקייט, וואָס האָט פאַרהאַרטעוועט די גרימאַסן אַן פאַרקראַכמאַליעט זיי אין איין שטיק, ווי אַ מאַסקע. איבער דעם טויטן שטערן האָבן זיך געזעצט הייסע אַנגסטן.

— וואָס איז מיט דיר — נישט געזונט? — פרעגט דער פאָטער דער־שראָקן.

— גאָרנישט פעלט מיר, — האָט ער אויסגעשריגן אויפן גאַנצן קול.

— ווי זעסטו אויס? דו ביסט קראַנק — גיי אַהיים, לייג דיך אין בעט אריין.

— איך בין נישט קראנק, איך בין נישט קראנק — קיינמאָל נאָך נישט אזוי גוט זיך געפילט.

און איידער ער האָט נאָך פאַרענדיקט דעם זאַץ, האָט ער זיך אָנגעהויבן אַראָפּצולאָזן אויף די קניען, ווי עס וואָלט ווער אַ בענקעלע פון אונטער זיינע פיס אַוועקגערוקט — און פאַרלייגט מיט אַ מאָדנער חיהשער אומבאַהאָלפנקייט זיין קאָפּ אויף דער פּלייצע, ווי יעדעס גאָטס באַשעפעניש טוט עס.

— וואָס איז מיט דיר? — האָט דער פאָטער אויסגעשריגן און מיט אַ יינגלשן שפּרונג שוין געווען אונטער זאַכאַרין. אונטערגעהויבן, אונטערגעהאַלטן אים און צוגעפירט צום בעט און אַוועקגעלייגט.

דער פאָטער האָט אַראָפּגעשלעפּט פון אים דעם דורכגעווייקטן שעפּסענעם „פּול־שובעק", אַראָפּגעצויגן פון זיינע פיס מיט גרויס מי די וואָיילאָקעס, וועלכע זענען פון פאַרפוילטקייט שוין געווען צוגעוואַקסן צו זיין פלייש. דערזען די צעפוילטע וועש אויף זיין לייב, האָט ער זיך דערשראָקן.

— גאָט, ווי דו זעסט־אויס! אין וואָס פאַרא הולך?

אין זיין קאַסטן האָט דער פאָטער נאָך געהאַט די לעצטע פלאַש אָדעקאָלאָן, וואָס ער האָט באַהאַלטן אויף אַ נויט, האָט ער זי געעפנט, באַגעצט אַ האַנטוך, און גענומען רייבן זאַכאַרים קינדיש־מענערישן קערפּער.

— פאַרוואָס האָסטו מיר נישט געזאָגט, אַז דו האָסט קיין העמד נישט איבערצובייטן? — ביי מיר געפינען זיך דאָך נאָך.

זאַכאַרי האָט אים גאָרנישט אָפּגעענטפערט. עס האָט זיך אים געגלוסט שלאָפן, און ער האָט די אויגן פאַרמאַכט.

דער פאָטער האָט פון זיין קאַסטן אַרויסגעשלעפּט אַ ריין געוואַשן העמד, אַרויפגעצויגן אויף זאַכאַרין און אים אין בעט געלייגט.

— שלאָף נישט, שלאָף נישט — איך וועל טיי אָפּקאָכן, דו האָסט זיך צוגעקילט. היץ אַביסל — דאָס אַלץ.

זאַכאַרי האָט אויף אַ מינוט די אויגן אויפגעעפנט און אָפּגעענטפערט:

— היץ אַביסל — דאָס אַלץ, — און צוריק די אויגן פאַרמאַכט.

דער פאָטער האָט זיין נאַפּט־מאַשינקע אָנגעצונדן, דאָס קעסעלע מיט וואַסער אַרויפגעשטעלט און איז ווידער צוריקגעלאָפן צו זאַכאַרין,

וועלכער האָט דערווייל שוין אינגאַנצן די אויגן פאַרמאַכט צום שלאָפן.

— שלאָף נישט. עס איז שעדלעך איצט צו שלאָפן, וועסט דיך צו־ערשט מיט הייסע טיי אָנטרינקען, דורכשוויצן זיך — מאָרגן וועט דיר בעסער ווערן.

— יאָ, יאָ — דורכשוויצן, מאָרגן וועט בעסער ווערן. — און זאַ־כאַרי האָט ווידער דן אויגן פאַרמאַכט.

— גאָט, וואָס טון? כיבע אַ דאָקטאָר ריפן! — שטייט דער אַלטער פאַרצווייפלט, אָפּהענטיק אין מיטן שטוב.

— ניין, ניין, איך שלאָף נישט, עס איז שוין באַלד פאַרביי, — באַ־מיט זיך זאַכאַרי צו שטאַמלען, וואָך צו זיין מיט אַלע כוחות. אַ מינוט גע־לינגט עס אים.

דער פאָטער גייט צוריק צו דער נאַפּט־מאַשינקע.

אַז ער קומט צוריק צום זון מיט דעם גלעזל הייסע טיי, וואָס גיסט זיך איבער זיינע ציטערדיקע הענט, געפינט ער שוין זאַכאַרין מיט פאַר־שלאָסענע אויגן, אַזוי ווי ער וואָלט געווען אַוועקגעפאַלן אין אַ הינער־פלעט. געשלאָפן איז ער נישט. מ׳האָט עס געקאָנט אָנזען אין זיין שווערן אָטעם. עס האָט זיך אויסגעוויזן ווי עס פּייניקט אים ווער אין חלום...

דער פאָטער האָט געשווינד אַוועקגעשטעלט דאָס גלעזל טיי אויף אַ טיש, איז ווידער צוגעלאָפן צום זון, אויפגעדעקט אים, איבערגעהויבן דאָס העמד און אָנגעהויבן אים צו באַטראַכטן.

— נאָר נישט דאָס! נאָר נישט דאָס, גאָט מיינער! — האָט דער אַל־טער געשטאַמלט פאַר זיך אַליין.

קיין רויטע פלעקן איז נישט געווען צו זען אויפן זונס לייב.

— קיין טיפוס איז עס נישט, גאָט צו דאַנק, — זאָגט דער פאָטער צו זיך, — צוגעקילט זיך אַביסל, יעדנפאַלס וועט מען באַדאַרפן די נאַכט דורכוואַרטן.

דער פאָטער האָט באַטראַכט זיין זונס אויסגעמאָגערטן ייִנגלשן קער־פּער. ער איז באַשטאַנען פון הויט און ביינער. זיינע ריפּן־ביינער האָבן אַרויסגעשטאַרט ווי בויגן־זייטן, וואָס ווילן אויפשפּרינגען. זיין בויך — אַ ליידיק איינגעפאַלן זעקל. די פיס — דינע שטעקנס. שוואַך זענען געווען פאַרוואָרפן די הענט. דער גאַנצער קערפּער איז ווי אַ געפּייניקטער, אַ גע־שמיסענער געלעגן חיהדיק אומבאַהאָלפן און געבעטן זיך רחמנות.

— גאָט, וואָס האָבן זיי געטון מיט אים? זיי האָבן אים געפּייניקט, צי וואָס? קיין איין לויט פלייש איז דאָך נישטאָ אויף אים. — זאַכאַריושקע, מיין אָרים יינגל, וואָס איז געשען מיט דיר? — און דער פאָטער האָט זיין גרויע, האַרטע באָרד צוגעבויגן צו זיין זונס נאַקעטן לייב.

ער האָט אים שוין איצט פאָטער-געטריי געריבן מיט גרויס צערטלעכקייט מיטן פייכטן האַנטוך איבער דער דאַרער זייט, צוגעדעקט אים וואַרים מיט דער קאָלדרע און מיט זיין פעלץ, און אַוועקגעזעצט זיך אויפן ראַנד פון זיין בעט, געוועקט דעם זון מיט אַ לייכטער באַרירונג.

— זאַכאַריושקע, דו הערסט מיך?

זאַכאַרי האָט געהערט אַלץ, וואָס דער פאָטער זאָגט, געוואָלט אים אָפּענטפערן און נישט געקאָנט. ער האָט באַוויגן מיט די ליפּן, נאָר זיי האָבן נישט געקאָנט קיין וואָרט פון זיך אַרויסברענגען. ער האָט געשטאַרקט זיך די אויגן צו עפענען, און נישט געקאָנט, ווי עס וואָלט ווער אַ שווערע וואָג אייזנס אויף זיינע הייטלעך אַרויפגעלייגט. אַלץ, וואָס האָט זיך געטון אין שטוב, האָט זיך איינגעהילט אין וואָלקן־רויך, און פון דער געדיכטעניש האָבן אַהערגעדרונגען צו אים דעם פאָטערס ווערטער ווי דורך אַ געדיכטער זיפּ. אַלץ דערווייטערט זיך פון אים און רוקט זיך אָפּ — ביז עס ווערט אַזוי קליין, אַז ער דערזעט עס קוים.

דער פאָטער, וועלכער האָט געהאַלטן זיין קראַנקן זונס דערהיצטע האַנט אין זיינער און געקוקט אין זיין פּנים אַריין מיט גרויס ליבע, האָט געזען, ווי זאַכאַרי גייט־אַוועק פון אים, ער אַמפּערט זיך און רייסט זיך פון אים. מיט זיבן־מייליקע טריט אַנטרינט ער פון אים אין אַן אַנדערער פאַרהוילענער וועלט, וואָס ער זעט איצט אין זיין שלאָף. דער פאָטער וויל אים איינהאַלטן מיט אַלע מיטלען און וועגן.

— זאַכאַריושקע, דו הערסט מיך? זאָג, אַז דו הערסט מיך. שלאָף נישט, שלאָף נישט. זאָג, דו הערסט מיך.

— יאָ, פּאַפּאָטשקע. יאָ, יאָ, איך הער דיך, — וויל זאַכאַרי זאָגן, נאָר די ווערטער ווערן פאַרזונקען אין דעם נעפּל, וואָס איז פאַרוועבט אַרום אים.

קוואַלן פון ליבע צו זיין קינד עפענען זיך אין אַלטן מירקינס האַרץ אין איבערשווימען אים. ער האָט קיינמאָל נישט געוווּסט, אַז אַ פּנים פון אַ זון קאָן אַזוי פיל רחמנות דערוועקן. זאַכאַריושקע ווערט פאַר־

וואנדלט אין דעם איינציקן אינהאלט פון זיין לעבן. דאס גאנצע ציל און זין פון זיין שטרעבן דערזעט ער מיטאמאל. דאס אויסערגעוועגלעך־בליי־בע פארשטיינערטע פנים פון זיין יינגל רירט אים ביז טרערן. די באווע־גונגען פון זיין ביינערדיקער ברוסט, וואס ארבעט הויך און מוטשעט זיך אונטער דער דעק, דערוועקט אין אים אן א שיעור רחמנות. זאכאריוש־קעס לייב ווערט וואס אמאל באקאנטער, אייגענער און קינדישער. די פארם פון זיינע גלידער ווערט אויסגעהויכט צוריק און אפגערונדעט מיט קינדישן חן, ארויסגעקנעטן מיט צערטלעכקייט און ליבע. דער אלטער ווערט פארזעצט אין יענע יארן פון יעקאטערינבורג — ער האט גארנישט געהאט ליין אנדער לעבן, דאס אלץ, וואס איז געשען מיט אים, איז גע־ווען א טעות. דעם איינציקן זון זיינעם האט ער פארלאזט. פארגאכלע־סיקט אליין, ארומגעלאפן, פארבונדן זיך מיט אנדערע — און צו וואס? צו ווען?

דער אלטער האט זיך געפילט, ווי ער וואלט שוין אליין געווען אי־בערגעבליבן אין שטוב. זאכאריושקע איז שוין ערגעץ־ווו אוועק, און ער הערט אים שוין נישט און ער זעט אים שוין נישט, און ווי אין דער קעגנ־וואַרט פון א טויטן האט ער שוין גערעדט צו זיך הויך אויפן קול:

— עס איז דאך מיין שולד. — וואס איז ער דען איינגאנצן? א יינגל. און איך האב זיך גערעכנט מיט אים, פארשטויסן, איבערגעלאזט אויף זיין אייגענעם גורל. געווים איז עס מיין שולד. אויף דער עלטער א פאמיליע געגרינדעט. די כלה אים צוגענומען. איך, אלטער זינדער. אין פארפוילטע ווילאקעס איבער דער גאס זיך ארומגעשלייכט, אן א העמד אויפן לייב, ווי דער לעצטער באסיאק. און איך האב נאך דעם באליידיקטן געשפילט — איך, אלטער עגאאיסט.

ער האט געפילט, ווי זיינע אויגן־טארבעלעך פילן זיך אן. ער האט שוין נישט געמאכט קיין פרווו זיך צוריקצוהאלטן. ער האט שוין איצט הויך געקלאגט, ווי דער ערשטער־בעסטער בעטלער. עס איז אים שוין אליין־איינס געווען. גאווער האט זיך געגאסן פון זיין פארקרומט מויל אויף זיינע שפיצן באָרד, טרערן איבער די אלטע באקן. ער האט זיך גע־וואָרפן פארן בעט און מיט ציטערדיקע הענט געזוכט דעם זינס הענט, באַרירט זיי מיט זיין באָרד און פנים:

— זאכאריושקע, זאכאריושקע, מיין איינציק יינגל, שטארב נישט.

שטארב נישט. איך האָב דיך דאָך ליב. קיינמאָל קיין אַנדער לעבן נישט געהאַט. איך האָב דאָך דיך שטענדיק ליב געהאַט. דו, מיין קראַנק יינגל, זיי מוחל, זיי מוחל, — און פייכט געמאַכט זאַכאַרים הענט מיט גאַווער און טרערן.

— דו הערסט מיך, זאַכאַריושקע? זאָג, ווייז אַ צייכן, שאָקל מיטן קאָפּ, אַז דו הערסט מיך! זאַכאַריושקע!

זאַכאַרי האָט אַלץ געהערט. ווי דורך אַ זיפּ זענען דורכגעגאַנגען די ווערטער. עס איז אים גוט געווען, ווי נאָך קיינמאָל נישט. ער איז צוריק אַ קינד געוואָרן. עס איז, ווי עס וואָלטן אַלע מוטערס הענט צוזאַמענגע־גאָסן זייער רירנדיקע צערטלעכקייט אין דעם פלייש, וואָס באַרירט אַזוי געטריי זיין לייב איצט... די האַנט איז נאָך טייערער, ווייל זי איז די אומדערגרייכבאַרע, פון זיין פאָטער. ער פילט, ווי זי וואַשט־אָפּ פון אַלע זינד, וואָס דאָס לעבן האָט אויף אים אָנגעגאָסן. זי זויבערט און דער־לייזט פון אַלע אומגערעכטיקייטן און עוולות. אַלץ קריגט צוריק אַ זין, אַלץ ווערט באַרעכטיקט... דאָס שלעכטס, וואָס לאַסטעט אויף דער נשמה, ווערט פאַרטיליקט — זי טראָגט דיך זיכער, און ברענגט דיך אין טייכן — וואַשט דיך פון איין כוואַליע אַרויס אין דער אַנדערער אַריין. עס כאַפּן דיך אויף ווינטן, יאָגן איבער דיך, נעמען דיך אַדורך ווי שטראַלן, וויקלען דיך אין ווינטיקע וויקלען, אין באַוועגלעכע שאָטנדיקע טיכער — אַזוי וויקלסטו דיך אַרויס פון עלטער און שלעכטס צוריק אין דיינע קינדער־יאָרן אַריין. דו ביסט געזויבערט, דערלייזט און באַלייטזעליגט געוואָרן.

— פּאַפּאָטשקע, מיר איז גוט, — האָט ער געהאַלטן אין איין זאָגן. נאָר די ליפּן האָבן זיך נישט באַוויגן.

***

שפּעטער אין דער נאַכט האָט זיין לייב און פּנים אָנגעהויבן צו ברע־נען. די אויגן האָט ער נאָך געהאַלטן פאַרשלאָסן. אַנגסטן זענען גערונען פון די פייכטע האָר איבערן שטערן אויף די באַקן אַראָפּ. דאָס ביינער־דיקע האַרץ־ברעט האָט זיך איצט וואָס אַמאָל העכער געהויבן. ווען דער פאָטער האָט אַראָפּגערוקט די דעק פון אים דורכן לייליך, האָט מען געזען, ווי די ביינערנע ריפּן אַרבעטן פון זיין דינעם לייב אַרויס.

ער האָט געגעדט פון שלאָף אומפאַרשטענדלעכע ווערטער. ער האָט זיך געפונען אויף אַ בית־עולם, אין וועלכן די גאַנצע וועלט איז פאַר־וואַנדלט געוואָרן. ער גייט משופּעדיק באַרג־אַרויף, אויף שריט און טריט געפינען זיך אָפענע קברים, אינעווייניק ליגן בר־מינגס אין געשטאַלט פון ווורשט־פּענכערס. די ווורשט־פּענכערס שטרעקן־אויס צו אים ווורשטן־פאָרמדיקע אברים, ווילן אים אַראָפּשלעפּן אין די קברים. האַנט־אין־האַנט גייט ער מיט העלענען איבערן בית־עולם זוכן אַ שטעג צווישן די אָפענע קברים. זיי איילן זיך ווי אַמגעשווינדסטן אַרויסצוקריגן זיך אויפן שפּיץ באַרג — דאָרט אויבן איז דער קץ־כל־הקצים. — און דאָרט אַרויף מוז מען זיך דערדראַפּען. נאָר וואָס ווייטער — אַלץ מערן זיך די קברים און פאַרשטעלן דעם טריט. די וועלט איז באַגאָסן מיט אַ בין־השמשותדיקער גלוט. בלויע און געלע טוליפּאַנען וואַקסן־אַרויס אונטער די טריט, לייכטן זיך ווי אַ יום כפּור־ליכט. אָט דערזעען זיי שוין דעם שפּיץ באַרג, דעם שטעג, וואָס פירט אַרויף גלייך צו אים. מיטאַמאָל ווערן די טריט שווער, ווי עס וואָלט ווער געוויכטער אָנגעהאָנגען אויף זיי. זיי קנעטן זיך אַריין אין בלאָטיקע לעבער און קאָנען זיך נישט רירן פון אָרט. ער שטייט פאַר אַן אָפענעם קבר. — „ביז דאַנען וועסטו גיין, נישט ווייטער" — ווערט אים מיטאַמאָל באַוווסט. העלענקעס האַנט גליטשט זיך אַרויס פון זיינער, זי גייט ווייטער און לאָזט אים שטיין צוגעקייטלט צו זיין אָרט. פון קבר שטרעקן זיך אויס די ווורשטן־הענט צו אים.

— שטיי, שטיי, וואַרט אויף מיר, איך קום, — האָט ער הויך אָנ־געהויבן צו שרייען אויף רוסיש און געריסן זיך פון בעט.

— זאַכאַריושקע, וואָס איז מיט דיר? איך בין דאָך ביי דיר, — האָט דער אַלטער געהאַלטן אַרומגענומען זיין זונס דורכגעווייקטן, אַנגסטיקן קערפּער, וואָס האָט זיך געריסן פון בעט...

דער אַלטער איז אַ גאַנצע נאַכט נישט אָפּגעטראָטן פון זיין זונס בעט, געהאַלטן אים אין איין איינרייבן מיט אָדעקאָלאָן און צוגעלייגט נאַסע האַנטיכער אויפן צעהיצטן שטערן. די אילוזיעס האָבן זיך געביטן און מיט זיי זיין זונס פאַרהאַלטן. זאַכאַרי האָט אָנגערופן נעמען, געראַנגלט זיך מיט וועמען. אַן אַנדערש מאָל געבעטן מחילה. זיך באַשולדיקט. די אילוזיעס האָבן אויך אָנגעשטעקט דעם אַלטן מירקין.

— ווער נאָר געזונט, זאַכאַריושקע, ווער נאָר געזונט. קיינמאָל,

קיינמאָל וועל איך דיך נישט מער פאַרלאָזן. קיינמאָל נישט, דו הערסט מיך, זאַכאַריושקע? זאָג, דו הערסט מיך?

— איך בין נישט שולדיק, איך בין נישט שולדיק — זאָג, אַז דו גלויבסט, אַז איך בין נישט שולדיק! — בעט זיך זאַכאַרי ביי וועמען.

דער פאָטער, וועלכער האָט געמיינט, אַז זאַכאַרי האָט צוריקגעקראָגן דעם באַוווסטזיין און רעדט דאָס צו אים — האָט אים מיט טרערנדיקע בליקן געצערטלט:

— זאַכאַריושקע, מיין יינגל. עס איז מיין שולד. די גאַנצע שולד אויף מיינע אַלטע פּלייצעס. דו האָסט עס דאָך גוט געמיינט.

— און דאָך וועלן מיר זיי נאָך ווייזן. אויף דעם „רויטן פּלאַץ" וועלן מיר אַ בית־המקדש פאַר דעם מענטש אויפשטעלן!

***

צומאָרגנס איז געגאַנגען דער אַלטער מירקין און האָט איבערגעטוישט ביים פריינטלעך־געשטימטן לאָקיי פון האָטעל זיין ווייס־לייוונטן העמד אויף אַ רוסיש־פּויעריש. אָנגעטון זאַכאַריס צעריסענעם שעפּסענעם „פּול־שובעק", די האָר פון דער באָרד צעקאָלטענעוועט. די גישט־אויס־געשלאָפענע אויגן האָבן געקראָגן פייכטע רויטע ריגען — האָט ער אויס־געזען, ווי אַ צעבראָכענער אָרימער מאַן. ער האָט אָנגעהויבן אַרומצוקריכן פון איין שפּיטאָל צום אַנדערן, געבעטן זיך:

חברים, גיט אַ בעט פאַר אַ קראַנק־געוואָרענעם „סאָוויעטישן" טוער, אַן אַקטיוון אָנטיילנעמער אין „אָקטאָבער"!

ביי זאַכאַרין האָט זיך אַנטוויקלט אַ לונגען־אַנטצינדונג.

דער אַלטער מירקין האָט אָנגעהויבן צו פאַרנאַכלעסיקן זיין אַרבעט, די „אָרגאַניזאַציע" איז אים שוין מער נישט אָנגעגאַנגען. ער האָט געהאַט נאָר איין אויפגאַבע אין זיין לעבן: צו פלעגן זיין קראַנק קינד.

קאַפּיטל 17

אין סטעפּ

נאָכן רעגן איז דער סטעפּ אויפגעגאַנגען מיט אַ שפּעדיקן ריח פון גראָז. דער הימל איז נאָך געווען אַש־בלויאיק, באַלייגט מיט טונקעלע וואָלקנס. נאָר די וואָלקנס האָבן שוין קיין ממשות נישט געהאַט. אויסגע־לאָדן די ברכה, וואָס זיי האָבן געטראָגן אין זיך, זענען זיי ווי צעריסענע זעק צעקראָכן, רויבערנדיק מיט אויפגעייזטע פּאַרעס און פון צווישן זייערע ריס האָט זיך אַרויסגעוויזן דער ריכטיקער בלוי־זילבערדיקער שיין פון די הערלעכע הימלען. ביים ראַנד פון האָריזאָנט האָט זיך אויפגע־עפנט אַ ברענענדיק פייער־לאָך, און אין אים איז איצט אַלץ אַריינגע־פאַלן...

די סטעפּישע ערד האָט נאָכן רעגן טייגיק געיערט, צעלייגט זיך אין טיילן. טויזנטער מייַלער האָבן זיך אויפגעעפנט און איינגעזויגן אין זיך דעם פעטן רעג־טראָפּן. די קי, וואָס זענען איצט פון דעם נאַסן פעלד צו־ריקגעקומען, געטריבן אונטער די שמיץ פון אַ דורכגענעצטן דאָרפס־שיץ, מיט אַ זאַק איבערן לייב, זענען, ווי זייער פירער, פיטש־נאַס דורכגעווייקט געווען. דאָך האָבן זיי מעלה־גרהדיק צופרידן געמרוטשעט, געטראָטן מיט זייערע שטאַרקע בזמהשע קנעכלען אין דער בלאָטיקער ערד פון דער גאַס און פאַרשפּרייט פון זייערע דורכגעווייקטע רויטע פעלן אַ מילכיקדיקן גע־רוך, אויסגעמישט צוזאַמען מיט קיאישער צאַה, פון שוואַרץ־דורכגעווייק־טע פּלויטן זעען באַרוועסע פּויערטעס אַרויסגעקומען, אַריינגעטריבן זייערע בהמות אין זייערע הויפן.

פאַר איינעם פון די הייזלעך איז איצט געשטאַנען אַ פּויערשער ברייטער וואָגן. באַלייגט מיט פרישן שטרוי און איינגעשפּאַנט צו צוויי קאַרע פּויערשע פערדלעך. פון דעם נידעריקן שטיבל־טירל האָט דער פּויער אַרויסגעטראָגן קופּערס מיט וואַליזקעס. נאָך אים זענען אַרויס צוויי שטאָ־מישע פּאַסאַזשירן, אין קאַווקאַזישע שוואַרץ האָריקע ווילאָק־פּעלערינעס איינגעהילט, אויפגעזעצט זיך אויפן וואָגן, און דער פּויער איז מיט זיי אין סטעפּ אַרויסגעפאָרן.

דאָס זענען געווען דער אַדוואָקאַט האַלפּערין מיט זיין זון מישענקע.

דורך וואָכן און וואָכן האָבן זיי זיך געשלעפּט. צוערשט קיין מאָסקווע, דערנאָך קיין קורסק מיט דער באַן, פון דאָרט ווייטער ביז כאַרקאָוו. מיט דער הילף פון פאַלשע סאָוויעטישע פּאַפּירלעך, וואָס זיי האָבן פאַר גוט געלט אַרויסבאַקומען, האָבן זיי זיך פון כאַרקאָוו געשלעפּט דורך דעם סטעפּ, ביז זיי האָבן זיך ענדלעך דערשלאָגן צום דאָרף מיכאַי־לאָווקע, וואָס ליגט ביים באַן־קנופּ איוואַנאָווקע. די גאַנצע צייט דורך דעם סטעפּ זענען זיי געווען אין געפאַר אַריינצופאַלן אין באָלשעוויסטישע הענט. דער סטעפּ פון כאַרקאָוו אָן איז געווען דאָ „רויט" און דאָ „ווייס". פון כאַרקאָוו אָן איז די באַן געווען אָפּגעהאַקט. סאָלדאַטישע מאַראָדערז און רויבערישע באַנדעס האָבן געמאַכט דעם גאַנצן סטעפּ נישט זיכער. די פאַרבן האָבן זיך געטוישט. אָט איז אַ שטח געווען „רויט", און דעם נעכסטן טאָג האָבן שוין דאָ די „ווייסע" געהערשט. און מען האָט נישט געוווּסט, וואָס פאַראַ פּאַפּירל צו באַנוצן: צי אַלס „באָלשעוויסטישע שלי־חים", אָדער זיך געבן צו דערקענען מיט די ריכטיקע נעמען. מיכאַילאָוו־קע איז אָבער שוין געווען זיכער „ווייס". פון איוואַנאָווקער באַן־קנופּ זענען זיך די באַן-ליניעס צעגאַנגען איינע אויבן־אַרויף, צו צאַריצין, ביי דער וואָלגע; די אַנדערע, אונטן-אַראָפּ, צו דרום, קיין ראָסטאָוו. קיין אי־וואַנאָווקע האָבן זיך געצויגן אַלע אַנטלאָפענע אָפיצירן, יונקערס און אַנ־דערע צעטריבענע געליטענע עלעמענטן — פאַריאָגטע פּריצים פון הויפן, אַרויסגעוואָרפענע באַאַמטע, וואָס האָבן זיך געקליבן מלחמה־האַלטן מיט די באָלשעוויקעס. נאָר אַממערסטן האָבן אַהין געצויגן די פון פראָנט צוריק־געקומענע סאָלדאַטן, וואָס האָבן שוין נישט געקאָנט צוריקגיין צו זייער טאָג־טעגלעכער באַשעפטיקונג און האָבן געזוכט נייע מעגלעכקייטן פאַר מאָרד און רויב. אַרויסגעקראָגן זיך פון די באָלשעוויסטישע צוואַנגען, האָט דער אַדוואָקאַט זיך אָפּגעשטעלט אויף אַ דריי־טאָגיקן אָפּרו אין דאָרף מיכאַילאָווקע. עס איז געווען גענוג צו עסן אין דעם פעטן סטעפּישן דאָרף, און מען האָט געקאָנט פריי אָפּכאַפּן דעם אָטעם פון אַלע איבער־לעבענישן, פון דער טויט־אַנגסט, וואָס האָט געהאַלטן אין אירע נעגלדיקע לאַפּעס זינט דעם באָלשעוויסטישן איבערקער.

אַרויסגעקראָגן זיך פונעם באָלשעוויסטישן קלעם, האָט דער אַדוואָ־קאַט זיך געפילט ווי ניי־געבוירן. דער קאַשמאַר האָט דורך די דריי טעג פון רואיקן שלאָף, וואָס ער האָט גענאָסן אין דעם דאָרף, אָנגעהויבן צו

צערינען. און דער אַלטער גלויבן האָט ווידער אָנגעהויבן אויפצולעבן און געגעבן אים כוחות אויף נייע האָפענונגען, אויף נייעם מוט.

דער אַדוואָקאַט און מישע האָבן געזאָלט אַרויספאָרן פון דאָרף אויף מאָרגן באַגינען. זיי זענען פאַרהאַלטן געוואָרן דורך דעם רעגן ביז דער ערשטער מיטאָג־שעה. דאָך האָבן זיי נאָך דערוואַרט ווי עס איז צוצוקריגן זיך מיט דער נאַכט צו דער באַן־סטאַציע איוואַנאָווקע. און מיט דער גו־טער האָפענונג ענדלעך אַריינצוקריגן זיך אין אַ באַן־וואַגאָן, האָבן זיי זיך געלאָזט אין וועג אַריין.

אַז זיי זענען אַרויסגעקומען פון דאָרף אין דעם אָפענעם סטעפּ, האָט שוין די זון געטריקנט מיט איר וואַרימקייט די פייכטע בלאָטיקע ערד. דער סטעפּ איז שוין געווען אינגאַנצן אויפגעגאַנגען, ווי אַ טראָגנדיקע פרוי אין די הויכע חדשים. איצט, נאָכן רעגן, האָט ער ערשט ריכטיק אָנגעהויבן צו שמעקן מיט אויפגייענדיק ברויט. די ווייכע גרינקייט פון די גראָזדיקע קאָרן־זאַנגען האָבן די גאַנצע אויבערפלאַך פון סטעפּ באַ־דעקט. די ווייצן־גרעזער, דער האָבער, די מילך־גראָזן פון דער קאָניטשי־נע, וואָס דער רעגן האָט געהאַט אומגעוואָרפן, האָבן פון די וואַרימע שטראַלן אויסגעגלייכט זייערע רוקנס, געציטערט מיט קינדישער צערט־לעכקייט פאַר באַנאַסטער פרישקייט. אַ ווינטל האָט געבלאָזן, אויפגערו־דערט וועלן איבער דער פּוכיקער גרינלעכער אויבערפלאַכקייט, ווי איבער אַ טייך... דער אַדוואָקאַט האָט ערשט איצט צייט געהאַט מיט פרייען אָפּ־געלאָזטן אָטעם צו געניסן פון דעם אָנבליק פון דעם פרילינגדיקן סטעפּ, און ער האָט זיך אָנגערופן צו זיין נעבן־זיצנדיקן זון, מישענקע:

— שיין איז אונדזער רוסלאַנד. עס לוינט זיך פאַר איר אַלץ איבער־צוטראָגן.

מישענקע איז דורך די לעצטע יאָרן אויסגעוואַקסן. ער האָט אין דער מלחמה פאַרלוירן זיין ווייכע ווייבלעכקייט. ער איז נאָך אַזוי שיין געווען ווי אַמאָל — דער מוטערס שווערע אויסגעגלעטע אויגן־הייטלעך מיט די דעליקאַטע ברעמען. נאָר זיין פּנים, ווי זיין כאַראַקטער, זענען איצט מער מענלעך געווען.

— דאָ, אין דעם טייל סטעפּ, זעט אויס, האָבן זיי פאַרזייט, און מען זעט אייך נישט אַזאַ פאַרניכטונג פון פריצישע הויפן, ווי עס איז געווען

דאָרט אונטן. נישט גאַנץ רוסלאַנד איז משוגע געוואָרן. עס איז, ווי די רעוואָלוציע וואָלט צו זיי גאָרנישט דערגרייכט.

— ניין. נישט גאַנץ רוסלאַנד איז פאַררייקט געוואָרן. איך הייב־אָן צו גלויבן אין רוסישן פּראָסטן מענטש, נישט אין דעם אינטעליגענט. די אינטעליגענץ איז אפשר געווען דאָס אומגליק פון רוסלאַנד. מיר האָבן גע־זויגן ביי אויסלאַנד, נישט פאַרשטאַנען די רוסישע נשמה, און וואָס עס איז גוט פאַרן דייטש האָבן מיר געוואָלט צופּאַסן צום רוסישן מענטש. דער אינטעליגענט האָט אָפּגענאַרט, פאַרראַטן. די ישועה וועט קומען פון רוסישן פויער, פון איינפאַכן רוסישן פאָלקס־מענטש, ער האָט שוין נישט איינמאָל געראַטעוועט רוסלאַנד, דער רוסישער פויער — פון דער אַמאָ־ליקער פוילישער אינוואַזיע, פון נאַפּאָלעאָנס איבערפאַל. און ער וועט ראַ־טעווען רוסלאַנד פון די באָלשעוויקעס. ער וועט זיך מער נישט לאָזן פאַר־שקלאַפן, דער פאָלקס־מענטש. זע, ווי זיי קומען־אָן. מען זאָגט, איוואַ־נאָווקע איז פול, פון אַלע פראָנטן קומען זיי אָן. די טשעכאָסלאָוואַקן שטייען שוין באַלד ביי קאַזאַן, לאָזן זיך אויף ניזשני־נאָווגאָראָד, קראַס־נאָוו האָט צונויפגענומען זיינע קאָזאַקעלעך פון דאָן, די אַרמיי פון טער־קישן פראָנט רוקט זיך אויך צו. ניין, נאָך נישט אַלץ איז פאַרפאַלן. אָפט־מאָל דאַכט זיך, בחינם שלעפּן מיר זיך קיין קאַווקאַז. לאָזן די ווייבער וואַרטן, — אויך זיך באַדאַרפט אָנשליסן, ווען נישט ביים פראָנט, איז כאָטש מיט עפּעס אַנדערש בייהילפיק צו זיין.

— נו, פּאַפּאָטשקע, פאַר דיר וועט עס זיין שוין גענוג. דו האָסט שוין דאָס דייניקע אָפּגעטון. די ערשטע זאַך באַדאַרפסטו זען די ווייבער אין זיכערקייט צו ברענגען.

— נישטאָ קיין קרבן גרויס גענוג, ער זאָל נישט ווערט זיין אָט די ערד דאָ, — ווייזט דער אַדוואָקאַט אויפן בליענדיקן סטעפּ. — די צרה מיט אונדז יידן איז געווען דאָס, וואָס מיר האָבן זיך לייכט געלאָזט פאַר־טרייבן פון די ערטער, אויף וועלכע מיר זענען געזעסן. מ׳האָט אונדז גע־שלאָגן אין איין לאַנד, האָבן מיר זיך אויפגעכאַפּט, גענומען האַק און פּאַק און איבערגעפּעקלט זיך אין אַ צווייט לאַנד, ווו מ׳האָט אונדז געדולדעט. דורך דעם זע־ען מיר צו קיין ערד נישט געוואָרן צוגעוואַקסן. גענוג גע־וואַנדערט. רוסלאַנד איז אונדזערס. דאָ האָבן מיר אויסגעהאַלטן פּאָגראָ־מען און פאַרפאָלגונגען און געהאָלפן רוסלאַנד באַפרייען זיך פון צאַרישן

יאָך, און מיר וועלן איר העלפן אַראָפּוואַרפן פון זיך די באָלשעוויסטישע פאַרשקלאַפונג. נישט אַנטלויפן, נאָר שטיין מיט די בעסטע קינדער און נאָך אַמאָל מיטן בלוט באַצאָלן פאַר איר פרייהייט. קיינער זאָל אונדז נישט קאָנען דערנאָך פאָרוואַרפן, אַז מיר זענען געקומען צום גרייטן. מיר יידן מוזן טייער באַצאָלן, נאָך טייערער ווי יעדער אַנדערער עלעמענט, פאַר אונדזער פרייהייט. ניין, ניין, פון דאַנען גייען מיר מער נישט. דאָ טיילן מיר דעם גורל מיט אַלע — גוט אָדער שלעכט. איך בין זייער שטאָלץ אויף דיר, מיין זון, זייער שטאָלץ, וואָס דו שליסט דיך אָן אין דער אַרמיי.

דער אַדוואָקאַט איז שטיל געבליבן און האָט אַרויפגעקוקט. אַנטקעגן זיי איז אָנגעקומען צו רייטן איינער פון רוסלאַנדס „בעסטע קינדער", גלייך אויף זיי.

אַ פוטערן קאָזאַקיש היטל אויפן קאָפּ, אין אַ צעריסענעם שעפּסן־פעלץ, איז ער אָנגעריטן, מיט דער רער פון זיין ביקס אָנגעצילט אויף די פּאַסאַזשירן, צום וואָגן צו.

— שטיין! ווער זענט איר דאָס אַזעלכע? — פרעגט ער.

דער קאָזאַק האָט געקוקט מיט ווויל־לוסטיקע אויגן אויף זיינע קרבנות.

דער אַדוואָקאַט האָט זיך אויפגעכאַפּט מיט אַ געבייזער:

— ווי אַזוי וואַגסטו אונדז צו פאַרהאַלטן? דאָ פאָרן אָפיצירן זיך אָנשליסן אין גענעראַל קראַסנאָווס אַרמיי, מלחמה צו פירן קעגן די באָלשעוויקעס. אָט דאָס איז מיין זון, אַ לופט־פליער.

— דאָס וועלן מיר זען. אַנו, באַווייז נאָר דיינע דאָקומענטן, — לאָזט זיך שוין דער קאָזאַק צו דעם אַדוואָקאַט, טאַפּנדיק מיט די הענט.

— אָט דאָס זענען אונדזערע דאָקומענטן, — האָט מישענקע צוגעשטעלט די רער פון זיין רעוואָלווער צום קאָזאַקס פּנים. ווילסט אים זען? הינטישער זון!

דער קאָזאַק האָט באַוויזן זיינע ווייסע געשליפעיע ציין, פאַרשפּרייט די נאָז־לעכער, און דאָס בלייכע פּנים האָט אויפגעלאַכט.

— זייט מוחל. געמיינט, אַז איר זענט יידן, וואָס גנבענען זיך פון די באָלשעוויקעס. פאַרשידענע סוביעקטן שלעפּן זיך איצט איבערן סטעפּ. זייט מיחל! — און ער האָט געגעבן זיין פערד די שפּאָרעס צו פילן און איז אָפּגעריטן.

נאָך דעם אינצידענט האָבן שוין פּאָטער און זון אויפגעהערט צו פירן דאָס פּאַטריאָטישע געשפּרעך. ביידע זענען פאַרזונקען געוואָרן אין זייערע געדאַנקען. און דער פויער אויפן געזעס, און די פערד אין שפּאַן האָבן אָנגעהויבן אויסצושנאַפּן מיט זייערע נאָזדרעס די ריכטונג קיין אי־וואַנאָווקע — פון דעם נאַקעטן, ברייט־ימיקן סטעפּ ארויס...

***

דער באַן־קנופּ איוואַנאָווקע איז געווען קוים אַ קליין שטעטל, פאַר־זוואָרפן אין סטעפּ. אַ פּאָר נייע געשינדלטע הייזער און אַ גרויסער אומגע־לומפּערטער ניי־אויפגעשלאָגענער באַן־הויף. דער באַן־הויף איז געווען פאַרפלייצט מיט סאָלדאַטן, אָפיצירן און אַנדערע גאַנצע, האַלבע און שטיק־לעך מיליטער־לייט, וואָס מען האָט אָנגעזען, אַז זיי האָבן אויף געשווינד אַרויפגעוואָרפן אויף זיך שטיקלעך מיליטערישע אָנטועכץ, כדי זיי זאָלן האָבן אַ רעכט צו זיין פון די רבבה און נישט פון די קרבנות.

שוין אויף דער סטאַציע אין איוואַנאָווקע האָט דער אַדוואָקאַט גע־האַט גענוג געלעגנהייט צו באַקענען זיך מיט דעם עלעמענט, וואָס האָט זיך געקליבן צו באַפרייען רוסלאַנד פון דעם באָלשעוויסטישן יאָך. „די בעסטע קינדער פון רוסישן פאָלק", ווי דער אַדוואָקאַט האָט זיי אָנגע־רופן, זענען באַשטאַנען פון אַ מישמאַש, כלערליי פאַרדעכטיקע און פינצ־טערע עלעמענטן. וואָס שייך זייער האַלטן זיך, זייער אויסזען, זייער רעדן — האָט עס פאַרראַטן די אמתע מאָטיוון, וואָס האָבן זיי געבראַכט אַהער. עס איז געווען אַ בבל־אויסמיש פון פעלקער, ראַסן און נאַציעס. אָפיצירן און סאָלדאַטן פון פאַרשידענע מיליטערישע אָפּטיילונגען, אָנגעטון אין יעדער מעגלעכער באַקליידונג — האַלב־מיליטעריש, האַלב־ציוויל. פו־טערנע קאָזאַקישע היטלעך, קאַווקאַזישע פעלצענע מאַנטלען, פעלערינעס, פויערשע שעפּסענע „פולשובקעס", שלעכט באַשוכטע, טייל אין וואָילאָ־קעס, אַנדערע אין שטאָטישע לאַקירטע שיך. אַלע זענען געווען באַקליידט מיט קאַווקאַזישע פּאַטרולן־פּאַסקעס און אָפיצירן־רימענס איבער די ביי־כער. זייערע כלי־זיין, ווי זייער אָנטועכץ, זענען באַשטאַנען פון פאַרשי־דענע טיילן: טערקישע צווייפלהאַפטע ביקסן, רעוואָלווערן, קינזשאַלן, שפּיזן אָדער גלאַט מעסערס. אין דער באַקליידונג און באַוואָפענונג האָבן

זיי ניכער געמאכט אן איינדרוק ווי א צוזאמענגלויף פון באנדיטן, איידער פון אן ארמיי. אלץ האט געברענט מיט אנגעהיצטער אומגעדולד אויף אנ־קימענדיקע צוגן, וואס האבן זיך קיינמאל נישט געוויזן.

אויף דער פאדלאנע אין ענגן שמוציקן וואקזאל זענען געלעגן אנ־געווארפן קופעס מענטשן, פון וועלכע עס האבן זיך געטראגן פארשטיקטע ריחות, ווי פון פארלעגענע פליישן... דער מענטשן־מין איז פארוואנדלט געווארן אין אויפגעלאזענע לייבער־מאסן, קעפ אויף אקסלען, פיס און הענט אויף בייכער. זיי האבן געמאכט אן איינדרוק, ווי קופעס מענטש־לעכע אברים זענען צונויפגעווארפן געווארן. צווישן די סאלדאטן און מי־ליטער־לייט האבן זיך געפונען נישט ווינציק פליכטלינגע, וואס זענען גע־זעסן ווי די הינער איבער זייערע געפעק און קעסטלעך, מורא־געהאט, אז מ'זאל פון זייערע לייבער נישט אוועקנעמען דאס ביסעלע האב־און־גוטס, וואס מ'האט געראטעוועט פון דעם באלשעוויסטישן פייער. ווייבער און קינדער האבן זיך אויסגעמישט מיט דערוואקסענע מענער, ציווילע און סאלדאטן. איינער איז געלעגן אויפן אנדערן, איינער האט געפרוווט גנבע־נען ביים צווייטן דעם לעצטן פאדעם. דא־און־דארט האבן זיך אנגעצונדן קריגערייען און געשלעגן צווישן פארשידענע גרופן און ווינקלען. מ'האט געריסן די ביסנס פון די מיילער, מ'איז געקראכן צו פרעמדע ווייבער, געטשעפעט זיך צו קליינע קינדער. טייל האבן זיך געשאלטן, אנדערע גע־שלאגן זיך, נאר דער גרעסטער טייל זענען ווי אנגעווארפענע באלן וואל. אדער צוזאמענגעשאטענע הערינג, געלעגן איינער אויפן אנדערנס בויך און זענען גלייכגילטיק געשלאפן.

ביים אנקומען פון א צוג האט זיך די גאנצע צוזאמענגעקנאטענע מאס־סע צעשאטן, צעווארפן, צעלאפן, ווי א סטאדע פייגל, ווען עס פאלט אין זיי א קויל פון א ביקס. אלץ האט זיך געווארפן אויף דעם צוג. עס איז נישט געווען קיין חילוק ווהין ער גייט, אבי ארויספארן פון גיהנום. מ'האט אריינגעווארפן די קעסטלעך געפעק, די קינדער, און אנגעהאנגען זיך מסירת־נפשדיק אויף די טרעפלעך, אויף די טירן און געשטופט זיך אין איבערגעפראפטן וואגאן אריין. פון אינעווייניק האבן די סאלדאטן צוריק־געשטופט, פארשטעלט דעם וועג, נישט געלאזט. מ'האט מפקיר געווען האב און גוטס. ווייבער האבן מיט ווונקען און באוועגונגען געגעבן אנצוהערן,

אז זיי זענען גרייט מיט זייערע לייבער צו קויפן א פּלאץ פאר זיך פון די צעיושעטע סאָלדאטן...

דריי, פיר צונג זענען שוין אָנגעקומען און אוועקגעגאנגען דורך דער צייט, וואָס דער אדוואָקאט און זיין זון געפינען זיך אויף דער באן־סטאַ־ציע, און זיי האָבן נישט געהאט קיין געלעגנהייט זיך אריינצוכאַפּן. זיי זענען געבליבן פון דרויסן. דער אדוואָקאט האָט זיך געמוזט אויפהאלטן אין דעם גיהנום צוויי טעג און צוויי נעכט.

דורך דער צייט האָט דער אדוואָקאט גענוג געלעגנהייט געהאט זיך צו באקענען מיט די עלעמענטן, וואָס גייען ראטעווען רוסלאנד. זיי האָבן נערעדט דערפון גאנץ אָפן, נישט פארשטעלט. ווי רויבער־באנדעס האָט מען זיך שוין צעטיילט מיטן גוטס, איידער מ'האָט עס נאָך געראבעוועט. מ'האָט איינער דעם אנדערן געטרייסט מיט די גוטע געלעגנהייטן, וואָס די מלחמה וועט ברענגען. דער עיקר אָבער האָט מען גערעדט וועגן יידן. אזוי ווי יידן וואָלטן געווען דער פרייז, וואָס מ'האָט זיי אָנגעבאָטן פארן אָנ־שליסן זיך אין דער ווייסער ארמיי, האָט מען צווישן זיך געטיילט פראנק און פריי זייערע פארמעגנס, זייערע ווייבער און טעכטער, ווי הפקר־גע־וואָרענע קוראָפּאטוועס.

— מיר וועלן זיך שוין אָפּנעמען דאָס אונדזעריקע.

— איך האָב מיר אָנגעצייכנט: די ערשטע צען יידישקעס פארגוואַל־דיק איך, די איבעריקע טויט איך. כ'האָב מורא, זיי וועלן דערעסן ווערן...

נישט איינמאָל האָט דער אדוואָקאט, צוהערנדיק די געשפּרעכן, גע־וואָלט אויפשפּרינגען. דער זון האָט אים קוים מיט צרות צוריקגעהאלטן.

— באַרואיק דיך, מיר מוזן זען ווי אמשנעלכטן דורך די באנדעס זיך דורכקרינען, — רוימט ער איין דעם פאָטער.

מישענקע האָט ארויסגעשלעפּט פון זיין באהאלטענעם מאנטל די אָפּ־צייכענונג פון זיין לופט־פלי־אָפּטיילונג, אין וועלכער ער האָט געדינט אויפן פראָנט (וואָס ער האָט געהאט דורך דער צייט פון גאנצן וועג באַ־האלטן פון די באָלשעוויקעס), האָט עס אָנגעשטאָכן זיך אויף זיין ציווי־היטל. די אָפיצירישע אָפּצייכענונג האָט זיי געגעבן אָנזען. דאָס, און מי־שענקעס רעוואָלווער, האָט זיי געראטעוועט פון אומאנגענעמלעכקייטן אדער נאָך ערגערס.

דער אדוואָקאט, וועלכער האָט זיך ערשט באפרייט פון באָלשעוויס־

טישן קלעם, האָט זיך אָנגעהויבן דאָ, צווישן די עלעמענטן, צו פילן ווי אַריינגענומען אין אַן ערגערער, אין אַ בריענדיקער צוואַנג. ער איז ווידער געל־און־גרין געוואָרן, זיינע אויגן האָבן ווידער געשפּריצט מיט פייער, און ער האָט איינגערוימט זיין זון אין אויער:

— און דאָס וויל ראַטעווען רוסלאַנד. מיט וואָס פאַראַ כוח? מיטן כוח פון באַנדיטיזם?

פאָטער און זון האָבן שוין איצט געקלערט דערפון, אַז דאָרט, אויף דער צווייטער זייט, איז כאָטש דאָ אַ מאָראַל. נאָר גערעדט האָט מען דערפון נישט, פאַרשטייט זיך.

***

ענדלעך איז זיי געלונגען מיט דער הילף פון מישענקעס אָפיצירישער אָפּצייכענונג, אַריינצוקריגן זיך אין אַ צוג, וואָס איז געגאַנגען אין דער ריכטונג פון נאָוואָטשערקאַסק.

דער וואַגאָן איז געווען אָנגעפּראָפּט מיט סאָלדאַטן. אין דעם ווינקל ביים קלאָזעט האָבן זיך געשטופּט צעהיצטע, צעפּלאָשעטע קעפּ און הענט צו אַ פרוי, וואָס איז וויליק געווען זיי זיך איבערצוגעבן פאַר ווערן אַריינ־געלאָזט אין וואַגאָן. פון דאָרט זעען אויפגעגאַנגען פאַרשטיקטע קולות, לאַכן אַן אָרגישע ספּאַזמען. דער אַדוואָקאַט האָט זיך אַ בלייכער גערעסן פון זיין פּלאַץ. קוים מיט צרות האָט אים זיין זון צוריקגעהאַלטן:

פּאַפּאָטשקע, באַרואיק דיך. געדענק אין גאָט. דאָס זענען דאָך ווילדע בעסטיעס.

— מישענקע, איך האָב מורא. מישענקע, רוסלאַנד איז פאַרפאַלן. ניין, ניין, נישט פון זיי וועט די הילף קומען.

— איך ווייס עס, פּאַפּאָטשקע. איך ווייס עס, — האָט אים מישענקע באַרואיקט.

איבער זייערע קעפּ זעען געהאָנגען נאַקעטע שמוציקע פיס פון די אויבערשטע שלאָף־בענק. אַן אַנדערע גרופּע האָט פון אונטן גערעדט מיט די „נאַקעטע פיס", וואָס הענגען איבער דעם אַדוואָקאַטס קאָפּ. ווילנדיק, צי נישט, האָט ער געמוזט זיך צוהערן צו זייער געשפּרעך. איינער מיט אַ רויט איבערגעקערטער הויט פון אַן אויסגערונען אויג, האָט דערציילט פאַר די טיידזיקע

— פון האָספּיטאַל אויסגעשריבן. אין כאַרקאָוו זיך געפונען. פאַר זעקס חדשים נישט צוגערירט זיך צו קיין ווייב... די ערשטע בעסטע אין גאַס אָנגעטראָפן. צוערשט איז זי ווילינ. דערזען דאָס אויסגערונענע אויג, איז זי אַנטלאָפן. געעקלט זיך. און אַז איך האָב דאָס אויג געקראָגן פאַר ראַטעווען דאָס פאָטערלאַנד, איז גאָרנישט! אַז אַ שונאַס קויל האָט מיר אַ לעק געגעבן — איז גאָרנישט. אַ כאָליערע זיי אין דער מאַמען!

— דו וועסט זיך שוין דאָס דייניקע אָפּנעמען, ברודער. די יידישקעס וועלן דיר שוין באַצאָלן פאַר דער גאַנצער צייט.

— יאָ. איך וועל זיך דאָס מייניקע אָפּנעמען, ברודער. בריסטן וועל איך שניידן, ווי גאָט איז מיר ליב. בריסטן וועל איך שניידן, ווי עפּל, — האָט דער סאָלדאַט געזאָגט, און מ'האָט געפילט, ווי דער געשמאַק ליגט אים אויף די ליפּן, און ער באַלעקט זיך דערפון.

— דאָס איז ריכטיק, אַלע יידישקעס זענען אונדזערע. קראַסנאָוו האָט זיי אונדז פריי געגעבן.

דער אַדוואָקאַט כאַפּט זיך אויף אַן אָפּגעבריטער פון זיין אָרט.

— ווי אַזוי...

נאָר מישענקע האַלט אים שוין פעסט ביי דער האַנט:

— טראָג עס דורך, פּאַפּאָטשקע, טראָג עס דורך, ווי גאָט איז דיר ליב.

— מישענקע, אַנטלויף, מישענקע — דאָרטן ביי זיי, איז דאָך צום ווינציקסטן דאָ אַן אידעאַל.

מישענקע שווייגט.

דער צוג האָט זיך אָפּגעשטעלט ביי אַ סטאַציע. צוויי קאָזאַקן קומען אַריין מיט קאָזאַצקע נאַהאַיקעס, פרעגן הויך אויפן קול:

— געפינען זיך דאָ ביי אייך יידן, ברידערלעך?

— זשידעס? — פרעגן די סאָלדאַטן איבער און קוקן זיך אַרום אויף די ציוויל־פּאַסאַזשירן. זיי שטעלן זיך אָפּ מיט די בליקן אויף דעם בלייך געוואָרענעם אַדוואָקאַט.

— זשידעס? צום טייוול מיט זיי!

דער אַדוואָקאַט האָט זיך מיט דער גאַנצער קראַפט פּלוצלינג אַרויס־געריסן פון מישענקעס שטאַרקער האַנט און אויפגעשטעלט זיך אין דער גאַנצער הויך און אויסגעשריגן:

— איך בין א ייד! הינט! איך בין א ייד! — האט ער געשלאגן זיך מיט דער פויסט אין הארץ. — נאט, איך בין א ייד!

איידער מישענקע האט נאך צייט געהאט זיין רעוואלווער ארויסצו־כאפן, האבן זעלנערשע הענט אנגעכאפט זיין פאטער, געווארפן אים איבער די קעפ צו די קאזאקן צו.

מישענקע האט זיך געווארפן אפראטעווען, נאר סאלדאטסקע הענט האבן אים שוין געהאלטן געפענטעט.

— און דעם גיט אויך ארויס.

— ניין. דער זעט נישט אויס ווי זיי. ער איז נישט קיין ייד.

— פאפאטשקע, פאפאטשקע! — האט מישענקע געשריגן.

די סאלדאטן האבן אים אבער פעסט געהאלטן.

— דער וועט אונדז צונוצקומען פארן ערשטן פייער — א לופט־פליער.

ענדלעך האט זיך מישענקע א ריס געגעבן צום פענצטער. אויף דער פלאטפארמע האט ער דערזען זיין פאטער אן א היטל, מיט צעפלאשעטע האר און בארוועסע פיס.

— פאפאטשקע, — דער זון האט אויסגעשטרעקט א האנט צום פא־טער דורך דער אויסגעבראכענער שויב.

דער צוג האט זיך גערירט. און סאלדאטן, וועמעס גאנצע לייבער האבן זיך אזש געטרייסלט פון לאכן, האבן מישענקען, ווי מיט אייזערנע צוואנגען, געהאלטן געבונדן, צוגעשמידט צום ארט.

מישענקע האט שוין אבער תמיד געזען זיין פאטער מיט צעפלאשעטע גרויע האר, א בארוועסן, שטיין אויף דער פלאטפארמע, ארומגערינגלט פון קאזאקן. ער האט נישט געפילט דעם שמערץ אין זיין גאנצער שארפקייט, ווייל עס האט זיך אים אויסגעוויזן, אז דאס, וואס ער האט געזען, איז גארנישט רעאל געווען. זיין פאטערס געשטאלט האט געהאט אן אומהיימ־לעכע ענלעכקייט צו דער געשטאלט, וואס ער האט אזוי אפט געזען אויף בילדער אויפגעמאלט. דער פאטער האט אים דערמאנט אן קריסטוס אין די הענט פון די רוימישע סאלדאטן. און אזוי האט ער אים שוין זיין גאנץ לעבן דערנאך געזען...

ביי דער נעכסטער סטאציע האט מישענקע זיך ארויסגעקראגן פון

וואגאן. ער איז געלאָפן אָן אָטעם צוריק זעכצן וויאָרסט. עס איז געווען ביינאכט. ער האָט דעם פאָטער געזוכט. ער האָט אים מער נישט געפונען.

מישענקע האָט זיך ארומגעוואלגערט נאָך א טאָג, צוויי אין דער גאנ־צער אומגעגנט. ער האָט דעם פאָטער נישט געפונען. מען האָט אים גע־זאָגט, אז די קאָזאקן האָבן אים אין וואלד פארשלעפּט. ער איז אוועק אין סטעפּ, געבלאָזדזשעט טעג און נעכט, ביז ער האָט אָנגעטראָפן אויף דער ערשטער אָפּטיילונג פון דער „רויטער ארמיי", וואָס איז געגאנגען קעגן קראסנאָוון.

ער האָט זיך זיי איבערגעגעבן און זיך אָנגעשלאָסן צו זיי...

קאַפּיטל 18

צוויי שוואַלבן

א קרענק איז ווי א רייזע אין א ווייטער מדינה. זי לייטערט דאָס אי־בערגעלעבטע און שטעלט עס אוועק אין אזא ווייטן מהלך, אז עס שיינט פון דאָרטן ארויס, ווי אן אילוזיע...

דורך די פאָר וואָכן, וואָס זאָכארי האָט איינער אליין געקעמפט מיטן טויט און אים באזיגט, איז דער אלטער זאכארי אָפּגעשטאָרבן. איצט ליגט ער א ניי־געבוירענער אויף דער ווערעדע פון א געוועזענעם פּר צישן הויז, אין א וואלד הינטער מאָסקווע, וואָס איז פארוואנדלט געוואָרן אין א דער־האָלונגס־היים פאר סאָוויעטישע טוער.

און נישט נאָר זאכארי אליין איז דורך דער צייט פון זיין קרענק אָפּ־געשטאָרבן און נאָכאמאָל געבוירן געוואָרן. זיין פאָטער, דער אלטער מיר־קין, אויך. דורך די זעקס וואָכן, וואָס דער אלטער האָט זיך געדרייט מ ט רויטע, געשוואָלענע אויגן פאר דעם טויער פון האָספּיטאל און געוואַרט מיט אידערע פאָטערס און מוטערס, ווייבער און קינדער צוגעלאָזט צו ווערן צו זייערע קראנקע נאָענטסטע, האָט דער אלטער מירקין דערפילט, אז ער איז ארומגעגאנגען איבער גאָטס ערד א פארשטעלטער, מיט א פאל־שער מאסקע. ער האָט גארנישט מער אין זיין לעבן, נאָר דעם קראנקן זון, וואָס ראנגלט זיך דאָרטן אינעווייניק אין זיין אנגסטן־שוויים מיט אן אומ־

געוועגעם, ווי יעקב מיטן מלאך. אין דעם קאמף קאן ער אים מיט גאַרנישט נישט הערן, און טאקע דערפאר, ווייל אין דעם געראנגל מוז ער שטיין פינדערווייטנס און צוקוקן זיך, האט זיך זיין רחמנות און ליבע מער צע־פלאמט צו זיין קינד. ווי געהיימע קוואלן, וואס זענען דורך יאָרן און יאָרן געהעגן פארשטאָפט, באהאלטן אין די צעלן פון זיין בלוט, וואָלטן זיך איצט מיט מעכטיקע שטראָמען געעפנט, אויסגעבראָכן און איבערגעגאָסן זיין הארץ. וואָס איז אים איצט אָנגעגאנגען די אָרגאניזאציע פון זיין גע־שעכט, די צוקונפט פון רוסלאנד, אפילו זיין ווייב און קינד? — גאַרנישט. נאָר דער קראנקער יינגלשער גוף, וואָס ליגט דאָרטן אינעווייניק אין זיינע אנגכטן. דער דאָזיקער קרענקלעכער, פון בלוט־אויסגעזויגענער קערפער איז ווי א פארטריקנטע בלום געווען אלץ, וואָס איז איבערגעבליבן פון זיין לעבן. ווי דער קראנקער וואָלט געהאלטן אין זיינע שוואכע הענט זיין נשמה, ווי אן אויסגייעריק ליכט. ער האָט איבערגעלאָזט די „אָרגאניזאציע" צו מישקע מאָלאָדיעץ. זאָל ער טון, וואָס ער ווילל. זיין ווייב און קינד האָט ער איבערגעלאָזט צו זייער אייגענעם גורל. דאָ, אינטער דער קאָלדרע, וואָס באוועגט זיך מיטן ארבעטן פון דעם קראנקנס הארץ, ליגט אלץ קאנצענ־טרירט, וואָס האָט א ווערט. דער אלטער האָט דורך דער ליבע, וואָס האָט זיך אזוי פלוצלינג דערוועקט אין אים צו זיין זון, זיך צוריקגעפונען: ווי עס וואָלט אויף אים א זעליקייט געבאָלן, האָט ער זיך דורך דעם געפילט דערהויבן, געלייטערט און באגאָסן מיט א גנאָד.

אין האָספיטאל נעבן זאכארים בעט איז געלעגן א קראנק יינגל. ווען מען האָט דעם אלטן מירקין צו זיין זון ארייגגעלאָזט, האָט מען אויך דעם אָרימען, בלייכן ארבעטער צוגעלאָזט צו זיין יינגל. מירקין האָט זיך דורך דעם זייער באפריינדעט מיט דעם באָטער פון זיין זונס שכן. ביידע טאַ־טעס, וואָס פלעגן זיך טאָגראיין, טאָגראוים טרעפן ביי דעם טויער פון האָספיטאל, זענען אזוי ענג פארבונדן געווארן דורך דער קראנקהייט פון זייערע קינדער, ווי זיי וואָלטן זיך שוין געקענט זיט יאָרן, ווי זיי וואָלטן באלאנגט צו איין קלאס. איינער פלעגט דעם אנדערן טרייסטן אין אינ־טערהאלטן דעם מוט. פארבונדן דורך איין גורל, איז מירקינען דאָס פרעמ־דע יינגל געווארן נאָענט, משפחהדיק. דער אלטער מירקין איז געזעסן איינ־געבויגן, פארשווונדן אינטער דעם שאטן פון זיין קראנקן זון. ער האָט גע־

האלטן זאכאריס בלייבע, אנגסטיקע האנט, אנמעכטיק צונעקוקט זיך, ווי זיין זון ראנגלט זיך אונטער דעם פארהאנג פון פארשמאכטן שלאף מיט דעם „אומבאקאנטן". ער פלעגט אפיישן אים מיט א טיכל די אנגכטן פון זיין שטערן און שווייגן. דאס זעלבע האט אויך געטון דער פאטער פונעם יינגל, און ביים ארויסגאנג האט איין פאטער אויפן אנדערן גע־וואר־ט און אויסגעפרעגט זיך. מען האט זיך די הענט געגעבן, א טרייסט־וואר־ט געזאגט, און צעגאנגען זיך. דער אלטער מירקין פלעגט לאנג נאכ־קוקן דעם ארימען ארבעטער, ווי ער איז געגאנגען איינגעהויקערט אונטער דעם יאך פון זיינע צרות און געטראכט זיך:

- עס איז דא אזא אומדערשעפטע רייכקייט, ווי פאטער־ליבע. דאס איז באשערט יעדן איינעם, דעם ארימסטן. קיינער קאן עס נישט צונעמען. און ער האט דערפון ביז איצט נישט געוווסט, ביז אזוי שפעט. עס האט זיך אים געראכט, אז זיין נאטור לעבן איז ער געגאנגען ביי דער זייט פון זיין וועג, און ערשט איצט, ווען ער האט שוין ביים ענדע פון געיעג, זעט ער דעם ריכטיקן שטעג, וואס האט געפירט צו זיין גליק. אין זיין הארץ איז רייף געווארן א תפילה:

-- א דאנק דיר, נאט, וואס דו האסט מיך נישט געלאזט שטארבן, איידער דו האסט מיך נישט באשאנקען מיט דעם חסד צו פילן פאטער־ליבע, ווי עס איז יעדן ארימען מענטש באשערט...

און נישט קוקנדיק אויף זאכאריס געפאר, איז ער געגאנגען אהיים צו זיך א גליקלעכער נאך יעדן באזוך אין האכפיטאל. געטרייסט און באר־רייכערט...

עס האט אים געלוינט צו לעבן, נאר בלויז דאס געפיל צו געווינען...

איצט איז שוין זאכארי אין זיין צעבראכן שיפל דורך דעם שטורעם דורכגעשווומען און צונעשלאגן זיך צום ברעג. ער ליגט נאך א פארמאטער־טער אויפן ברעג און קאן זיך נישט רירן. דאך זעט ער דעם הימל איבער זיך און קאן באטראכטן גאטס וועלט. דאס הויז שטייט ביים ראנד פון א טרוקענעם געדיכטן סאכנערוואלד. ער האט ארויסגעקוקט אויף א פריי ברייט פעלד, באוואקסן מיט גרעטשקע. פון דער ווערגנדע האט מען גע־

קאָנט זען אי דעם וואַלד און אי דאָס פעלד. זאַכאַרי האָט עס איינגעטיילט אין צוויי טיילן פון דער וועלט. איין זייט ליגשטול האָט ער גערופן „אַמעריקע", און דער צווייטער טייל ליגשטול האָט געהייסן „אייראָפּע". אַז ער איז אָפּגעפאָרן קיין „אַמעריקע" (דאָס הייסט, אַז ער האָט זיך מיט דער הילף פון דער שוועסטער פאַרדרייט צו דער זייט פון וואַלד), האָט ער געזען, ווי הויכע סאָסנעס שטייען און קוקן זיך אַרום תמימותדיק־אַנגסטיק, ווי זיי וואָלטן זיך דאָ פאַרבלאָנדזשעט און ווייסן נישט, ווו ווייטער צו גיין. פון צייט צו צייט גייט דורך צווישן די פאַרפלאָנטערטע, פאַרוועבטע גאָלד־קרוינען אַ קילער ווינט, וואָס שלאָנט זיך אָפּ אין די ענגליש־נאַדע סאָסנע־שטאַמען. אַן אומפאַרשטענדלעך וואָיען אין קלאַנג, ווי מען וואָלט דאָרט אין דער טיפעניש פון וואַלד לעבעדיקע באַשעפענישן געפייניקט, קומט אַהער צו דרינגען צוזאַמען מיטן ווינטרוישן. אַז זאַכאַרי איז אָפּגעפאָרן קיין „אייראָפּע", האָט ער דערזען, ווי אַ הויכער הימל מיט קלאָרע זילבערנע וואָלקנס ציט זיך אויס איבער אַ וואַרים פעטאַיפּנעגאַנגען פעלד מיט גרעטשקע, מיט ראַזאָווע־ווייסע בלויעכבלומען באַשאָטן. דאָ אין דאָרט פלאַמט אַרויס אַ רויטער מאָן־קאָפּ. רויטע מאָן־קעפּ זענען די לוסטיקסטע קינדער פון דער פעלדבלומען־משפחה. עס דאַכט זיך, זיי שפּרינגען איבער פון איין אָרט אויפן אַנדערן. דאָ צינדן זיי זיך אָן, דאָ לעשן זיי זיך אויס, אָדער אַן איינזאַמע ליליע שטעקט אַרויס איר שטאָלצן, בלויבלייכן שפּיץ העכער איבער אַלע גאָטס באַשעפענישן. פאַראיינזאַמטע קאָרן־זאַנגען, פאַרשלעפּטע פון ווינט, שטאַרצן אַרויס זייערע שטעקן־בעזעמס און נעמען זיך איבער מיט זייער ברויט־אַנעדיקייט איבער די אומנוצלעכע פעלדבלומען. מחנות בינען ראַיען זיך אין די פעטע בלימעלעך, אין צווישן זיי שניידן דורך מיט מעסער־פליגלען די ליפּטקייטשענדיקע שוואַלבן, וואָס כאַפּן אויף אינזעקטן. שפּעטער אָבער האָט זאַכאַרי געמאַכט אַ נייע אַנטדעקונג. עס איז דאָ אַזעלכעס, וואָס איז „קיינעמס לאַנד", מ'העגט אין דער ליפטן און מ'פאַרט צו קיינעם נישט, נאָר צו זיך אַליין. „קיינעמס לאַנד" — דאָס איז, אַז מען ליגט מיטן רוקן גלייך, און מען קוקט אין הימל אַריין. דענסטמאָל קאָן מען אַנטדעקן, וואָס פאַראַ וועלט מען וויל. מען איז אומעטום, און מען איז אין ערגעץ נישט, נאָר ביי זיך אַליין...

לעצטנס אבער, אז ער האט זיך געשטארקט, זענען די הענדער אן די וועלטן שוין געהומען נענטער אין כמעט אויסגעמיישט זיך. איצט ליגט ער אין באטראכט עקשנותדיק די פינף „פאקראקעדיקע", מיאוס־פנימדיקע שוואלבן, וואס קוקן ארויס ווי יאדרעס בון אויפגעקנאקטע נים פון דער שוואלבן־עכט, וואס איז אונטער דעם געזימס פון דער ווראנדע. זיי הערן נישט אויף צו פייניקן מיט זייער שטענדיקן קוויטשען.

פון זיין ליגשטול האט זאכארי געקאנט באטראכטן די נעכט, וואס איז פון שוואלבן־פארפארק אנגעקלעבט געווארן אונטער זיין נאז. מיט באוונדערונג האט ער זיך צוגעקוקט, ווי די שוואלבן־מוטער ווערט נישט מיד א נאיצן טאג צו פליען פון נעכט אין פעלד אין צוריק, צו ברענגען אין איר שנאבל אויפגעכאפטע אינזעקטן, ווערעמלעך און קרישעלעך, און זיי ארייגלייגן אין די מיילעכלעך פון די שוואלבן־עופהלעך. יעדעס מאל, ווען די מוטער באוויזט זיך, דערהערט זיך א פארהילכט פלאפלעריי, און פינף שנעבעלעך שטרעקן זיך אויס פון דער נעסט, ווי שלימאקעס פון זייערע הייזלעך, עפענען אויף די מיט ווייסקייט באזוימטע מיילעכלעך. יעדעס איינע באמיט זיך ארייצושטעקן פריער פאר איר ברודערל דאס פיסקל אין דער מאמעס מויל, אויפצוכאפן דעם טראפן שפייז.

זאכארין האט אינטערעסירט צו דערוויסן זיך, אויב די מוטער־שוואלב האט א סיסטעם ביים שפייזן אירע קינדער, אויב אין דער שוואלבן־נעסט עקזיסטירט דער וואלד־ און וועלט־געזעץ פון „כל דאלים גבר" — ווער עס איז שטארקער, דער כאפט אממיינסטן אינזעקטן. פון די ביכער, וואס ער האט געלייענט אמאל איבער שוואלבן, האט ער זיך נישט געקאנט דערוויסן וועגן דעם.

באלד אבער האט ער זיך איבערצייגט, אז עס עקזיסטירט נישט קיין סיסטעם ביי דער שוואלבן־מוטער אין נערן אירע קליינע. אויך דא הערשט דאס אומברחמנותדיקע אפקלייב־געזעץ, ווי איבעראל אין דער נאטור. וואס־רים ער האט געזען, אז דאס לעצטע, דאס קלענסטע פון אלע, וועלכעס איז פארזעצט געווארן אין כאמע עקסטן ווינקעלע פון נעסט, האט ווינציקער געלעגנהייט געהאט ארייצובאקומען זיין שנעבעלע אין דער מוטערס מויל, ווי די אנדערע, ווי די, למשל, וועלכע האבן פארנומען אין דער נעסט די „פריווילעגירטע" פאזיציע צו זיצן אין דער מיט און קאנען דורך

דעם אמליכטסטן דערגרייכן דער מוטערס מויל. ער האָט דערפאַר דאָס שוואַכסטע אַ נאָמען געגעבן מיט זיין אייגענעם נאָמען, „זאַכאַר ושקע".

און ער האָט אויך איינגעזען די פאָלגן פון דעם „אָפּקלייב־געזעץ", שפּעטער ביים לערנען פליען.

די מוטער־שוואַלב איז געווען זייער אַ באַשעפטיקט באַשעפעניש. אַ גאַנצן טאָג האָט זי געהאַלטן אין איין אָנטראָגן פון פעלד אינזעקטן. אַז די שוואַלבן־קינדער זענען אונטערגעוואַקסן, האָט זי זיי געלערנט ווי זיך ציכטן צו האַלטן, — אָנגעכאַפּט ביים שנאָבל די עקן פון די קליינע, איבערגעדרייט מיטן הינטן אין דרויסן, כדי נישט צו פאַראומרייניקן מיט זייער צאָה די נעסט... באַלד איז אויך געקומען די צייט פון גיין אין חדר, — לערנען פליען.

מיט דער הילף פון פאָטער האָט זי אויפגעבויט אַן אָפּרו־סטאַציע אויף דער וואַנט קעגנאיבער דער נעסט. זי האָט אויסגענוצט דערביי די דראָטן פון אַן עלעקטרישן פאַרקניפּ. זי האָט אָנגעטראָגן שטרוי און פאַרקלעבט מיט שוואַלבן־ליים. אין אַ פּאָר טעג אַרום איז פאַרטיק געוואָרן אַ באַקוועמער „שטאַנד". דערנאָך האָט די מוטער, נישט אַז פהערנדיק אין איר קוויטשענדיקער אומאַנגענעמער שפּראַך עפּעס אָנצוזאָגן די קליינע, גענומען פליען אַהין און צוריק פון נעסט צום „שטאַנד", פּישטשע דיק דערביי אָן רחמנות אויף די קליינע אין איר פויגל־שפּראַך. אַ האַלבן טאָג האָט געדויערט די פלי־לעקציע. די ערשטע, וואָס האָבן זיך אַרויסגעוואָגט פון דער נעסט, כדי דער מוטער נאָכצוטון, זענען טאַקע געווען די מיטלכטע דריי, וואָס האָבן געהאַט גענוג געלעגנהייט שטע דיק זאַט צו זיין. אין אַ טאָג אַרום איז אַרויס נאָך איינס, נאָר „זאַכאַריושקע" איז געבליבן זיצן צוגעקלעבט אין זיין נעסט־לאָך, האָט שוואַך געפּישטשעט, אָבער רירן זיך פון אָרט האָט עס מורא געהאַט.

אַזוי האָט עס געדויערט אַ טאָג צוויי. אין איין שיינעם זוניקן פרימאָרגן, ווען מ'האָט זאַכאַרין אַרויסגעפירט אויף דער וועראַנדע, האָט ער צו זיין דערשטוינען באַמערקט, אַז די שוואַלבן־עסט איז ליידיק. איבערגעבליבן איז נאָר אין זיין לאָך „זאַכאַריושקע". ער האָט אַרויסגעשטאַרצט זיין מיאום־פּנימדיק, קאַלך־אָפּגעווייכט שנאָבעלע און נישט אויפגעהערט גריליק, האַרצרייסנדיק צו פּישטשען.

דער מענטש זאכארי האָט זיך אוועקגעלייגט צו באַטראַכטן דעם שוואַלב „זאכארי". עס האָט זיך אים אויסגעוויזן, אז דער פויגל איז נישט בלויז זיין „גורל־ברודער", נאָר איז אַ טייל פון אים. זיין „איך" איז פאַר־וואַנדלט געוואָרן אין אַן אַנדערן מין.

דער שוואַלב „זאכאַריושקע" האָט זאכאַרין נישט אויפגעהערט צו דערמאָנען אין זיך. זיין פויגלדיק געשריי איז געווען אַ קלאָג־ליד, אַ רחמנות־בעטן אויף זיין גורל, — העלפן אָבער האָט מען אים נישט גע־קאָנט.

ענדלעך האָט זאכאַרי באַמערקט די מוטער־שוואַלב צוריקקומען, אַ פּאָר מאָל האָט זי געמאַכט אַ קרייז פון גרעטשקע־פעלד צו דער נעסט, אַריינגעוואָרפן אַ פּאָר אינזעקטן אין „זאכאַריושקעס" שנאָבעלע, עפּעס אָנגעשריגן אויפן שוואַלבן־לשון, אוודאי: „אַז זי האָט נישט קיין צייט, און אַז זי וועט באַלד צוריקקומען", און איז ווידער אַוועקגעפלויגן.

אַזוי האָט זיך דאָס איבערגעחזרט אַ פּאָר מאָל דורכן טאָג. נאָך שעהען און שעהען פיינענדיק וואַרטן און לאַמענטירן פונעם שוואַכן „זאַ־כאַריושקע", איז די מאַמע־שוואַלב צוריקגעקומען אַ פאַרהאָרעוועטע, אַ פאַרשמייעטע פון איר אַרבעט אין פעלד — די קליינע צו לערנען אינ־זעקטן כאַפּן, — צום פאַרלאָזענעם „זאכאַריושקע", אָנגעקאָרמעט אים, אַ פּאָר גוטע ווערטער צוגעוואָרפן, אפשר אויך שוואַלבן־אַרטיק אַ מוטער־גלעט געטון, וואָס מיר פאַרשטייען נישט, — און איז אַוועקגעפלויגן.

אין אַ פּאָר טעג אַרום איז „זאכאַריושקע" די שוואַלב שטאַרקער גע־וואָרן, די מוטער האָט אים איצט ספּעציעלע פלי־לעקציעס געגעבן, — נאָר מיט מער צערטלעכקייט און מיט מער געדולד, ווי זי האָט עס געטון פאַר אירע גרויסע. דער קליינער „זאכאַריושקע", וועלכער האָט ביים ערשטן פלי־פּרוּוו שוואַך פאַרוואָרפן דאָס קעפּעלע, סכנות־נפשותדיק געציטערט מיט זיינע נאַקעטע פליגעלעך, אַז מען האָט געמיינט יעדן אויגנבליק, אַז ער פאַלט אַרונטער און ער עקט זיך, האָט זיך ענדלעך אויסגעלערנט די פלי־קונסט, און באַלד איז ער אַ גלייכער צווישן גלייכע מיט זיינע ברי־דער אַרויסגעפלויגן אין פעלד אַריין און מ'האָט אים שוין נישט דערקענט.

„הייסט עס, אַז עס איז דאָ אין דער נאַטור עפּעס אַזעלכעס, וואָס שטייט העכער פון „אָפּקלייב־געזעץ", וואָס נישט נאָר עס קאָריגירט אים, גלייכט אויס די עוולות, נאָר ווי אַ געטלעכע באַשטימטקייט שטייט עס

ווי א געפּאַנצערטער ריטער אויף דער וואַך פון דעם טויט־שטומען געזעץ־טראָגנדיקן רעכט. דאָס איז די מוטער־געטלעכקייט, — און איר טרייבנדע קראַפט איז ליבע.

„קום איך נישט אַרונטער אונטער דעם רעכט פון „אָפּקלייב־געזעץ", שטיי איך אונטער דער שוץ פון מוטער־געזעץ? אונטער די פליגלען קום איך אַרונטער מיטן רעכט פון שוואַכן".

ביי קראַ:קע, ווי ביי קינדער, ווערט די רעאַליטעט צעלאָזן אין א שיטערער מאַסע, ס'ווערן ביי זיי צעפירט די גרענעצן פון אָפּגעפאָרעמט־קייט. עס נעמט אָן א פליסנדיקע אויסגעגאָסנקייט, אין וועלכער אַלץ אומ־מעגלעכעס קאָן צערינען אין נעפּלדיקייט און לעבן מיטן זכות פון אילוזיע.

די קראַנקהייט איז ביים חולה ווי א מוטער. ס'איז דאָ א געוויסע ווייל־לוסטיקייט אין איר. די קראַנקהייט האָט אין זיך ווייבערישעס, דער חולה — קינדישעס. שווער שיידט זיך דער חולה פון איר, פּונקט ווי א קינד פון זיין מוטער־לייב.

און עס חלומט זיך לייכט אין דער קראַנקהייט. די געדאַנקען ווערן געטראָגן אויף לייכטע פליגלען.

דאָס הויז הורוויץ, רחל־לאהס קינד, זיין פאַרלאָזענע כלה העלענקע, זענען איצט אַזוי נאָענט געווען. עס האָט זיך זאַכאַרין געדוכט, אַז ער דאַרף נאָר די האַנט אויסשטרעקן זיי צו דערגרייכן. גאָרנישט איז דורך דער צייט געשען. און ער האָט זיך פאָרגעשטעלט זיין צוריקקומען צו זיי אַזוי איינפאַך און זעלבסטפאַרשטענדלעך, ווי א קינד שטעלט זיך פאָר דאָס צוריק־אַהיימגיין נאָך א טאָג פאַרבלאָנדזשעט ווערן.

וואָס מער אָבער ער איז אַרויסגעפאַלן פון די ווייכע אָרעמס פון דער קראַנקהייט און אַריינגעוואַקסן אין לעבן אַריין, זענען די אילוזיעס פאַר־שווו:דן, און די רעאַליטעט האָט אָנגעהויבן אויסצושטעלן אירע שטאַרנ־דיקע בולטע קאָנטורן: „ביז דאַנען קאָנסטו גיין, ווייטער נישט". דאָס „צו־ריקגיין" האָט זיך אָפּגעשטעלט, און עס האָבן זיך אַרויסגעוויזן אַלע מני־עות. מאָראַלישע וואָג־אייזנס האָבן אָנגעהויבן צו באַשווערן דעם אַזוי לייכט אויסזעענדיקן פּלאַן — „וואָס פאַרא רעכט האָט ער דערויף?" דורך יאָרן און יאָרן פאַרשוונדן פון זכרון. נישט געווען, געריבן זיך צו פרעמדע לייבער, פרעמדע בלוטשע:דלעכע פאַרלאַנגען... איצט א נאַקעטער און א באָרוועסער, מיט א פוסט האַרץ, אָן גלויבן וועט ער ברענגען צו שלעפּן

זיין שוואכן גוף אין א פרעמדער שויס אריין. ווי א בעטלער שטיין ביי דער טיר, ווי אויף א בעטלער וועלן זיי קוקן אויף אים, ווי אויף איינעם, וואָס איז ארויסגעפאלן פון די רייען, אויף אן אנטרינענדיקן, וואָס האָט גע־ראטעוועט זיין נאקעט לייב און ברענגט עס צושלעפן אין פרעמדע שטובן...

ווי אמאָל אין די קינדער־יאָרן, האָט ער נישט געוואָלט פארלאָזן די ווייכע מוטער־שויס, אזוי האָט ער איצט נישט געוואָלט אָפּלאָזן די קראנק־הייט, ווו ער האָט זיך אין די צערטלעכע אָרעמס, וואָס האָבן זיך צו אים אויסגעשטרעקט פון יענער זייט גרענעץ, געפילט אזוי ווארים... דאָס גע־נעזן־ווערן האָט אים אויסגעשיילט פון זיינע פארנעפלטע חלומות, איבער־געלאָזט אים א נאקעטן אין דרויסן, ווו ער האָט אָנגעהויבן מיטן שטערן אָנצוקלאַפּן זיך אין די ענגע ראמען פון באגרענעצטן זיין.

אין זיין פארלוירנקייט האָט ער געזוכט א רעטונג. די שוואלב „זאַ־כאריושקע" האָט געראטעוועט דעם מענטש זאכארי.

— איך וועל טון, ווי ער, מיט דעם זעלבן כוח ווי ער.

— בין איך נישט שטארק גענוג אריינצוגיין אין געזעץ פון „אָפּ־קלייב", קום איך מיטן דעכט פון שוואכן...

זיין שוואכקייט האָט זיך אים אויסגעוויזן, ווי די העכסטע גבורה...

***

דעם עכסטן זונטיק, ווען דער פאָטער איז ארויסגעקומען אין וואלד אריין אים באזוכן, האָט ער געפונען אן אומדערוואַרטעטע ענדערונג צום גוטן אין זיין זונס געזונט. זאכארי איז געווען מונטער, און זיינע גרויסע, ריינע אויגן האָבן פייכט געלויכטן מיט קרענקלעכן ליכט פון זיין אויס־געבלייכט און אויסגעצערטלט געזיכט. ער האָט א לייכטנדיקער דעם פאָ־טער באלד מיטגעטיילט ביים באגריסן מיט קינדערשער פרייד:

— ווייסטו, פאַפּאָטשקע, „זאכאריושקע" איז פאָרט ארויסגעפלויגן,

— האָט ער געוויזן אויף דער ליידיקער נעסט.

דער פאָטער, וואָס איז צוליב א סיבה עפּעס זייער ערנסט געווען, האָט אים אָפּגעענטפערט:

— נו, איצט וועלן מיר האָפן, אז ד ע ר „זאכאריושקע" וועט אויך ארויספליען.

— אָ, יאָ, איך פיל שוין מיינע פליגלען, — האָט ער געשמייכלט.

— עס איז די העכסטע צייט, — האָט דער פאָטער נישט געקאָנט אונטערדריקן אַ קרעכץ.

— וואָס איז מיט דיר, פּאַפּאָטשקע, עפּעס אומאַנגענעמס? — פרעגט זאַכאַרי דערשראָקן.

— אָ, ניין, גאָרנישט אויסערגעוועגלעכס, נאָר צייט געזונט צו ווערן, יינגל.

— וואָס איז געשען? — פרעגט זאַכאַרי דערשראָקן.

— גאָרנישט, — שמייכלט דער פאָטער און וויל עפּעס פאַרווישן, — האָסט דאָך עפּעס איבערגעלאָזט אַ כלה אין ווייטע מקומות, צייט חתונה צו האָבן, מיין זון.

— איך האָב אויך געקלערט וועגן דעם. — שמייכלט שוין זאַכאַרי צום פאָטער און רויטלט זיך מיט בחורישער רויטלעכקייט.

נאָכדעם האָבן זיי ביידע געשוויגן.

***

צום סוף זומער איז זאַכאַרי שוין אויף אַזוי פיל שטאַרק געווען, אַז מען האָט אים אויסגעשריבן פון דער „היים". ער איז אַוועק מיטן פאָטער צוריק אין שטאָט.

קאַפּיטל 19

אין חבר מאַרעקס קעניגרייך

זיבן גרויסע וווּנדן האָבן זיך אויפגעעפנט אין רוסלאַנדס לייב. אין פון אַלע זיבן וווּנדן האָט אָנגעהויבן דאָס בלוט צו רינען.

דער כעס האָט זיך געזאַמלט. און האָט ער נישט געפונען קיין אויס־וועג פאַר זיינע גאַזן אין דער עפנט עכקייט, האָבן זיי זיך אונטערגע־גראָבן, ווי אין די אַמאָליקע צאַרישע צייטן, אונטער דער ערד. דער ערשטער קרבן איז געפאַלן דער פּעטערבורגער קאָמיסאַר, חבר אוריצקי,

פון דער קויל פונעם יונגן פּאָעט קאַנענגיסער. כדי אַרויסצורופן שווערי־קייטן מיט דייטשלאַנד, איז געפאַלן דער דייטשער געזאַנדטער מירבאַך פון דער קויל פון בלומקין. און אַפילו אויף „אים" אַליין האָט אַ יידיש מיידל, דאָרא קאַפּלאַן, געוואַגט אויפצוהייבן אַ האַנט.

אויף דער גרויס־לוביאַנקער גאַס איז געשטאַנען אַ נייע געביידע, וואָס איז נאָר־וואָס פאַרענדיקט געוואָרן פאַר אַ פאַרזיכערונגס־געזעל־שאַפט. די געביידע האָט פאַרמאָגט טיפע, סאָלידע, פייער־געזיכערטע, מיט שטאָלענע פּלאַטן באַלייגטע קעלערן, אין וועלכע עס האָבן באַדאַרפט אויפבאַוואָרנט ווערן די דאָקומענטן פון דער געזעלשאַפט. דאָרט, אין די טיפע קאָרידאָרן, האָט מען געקאָנט אַלצדינג אָפּטון, און עס איז איינגע־זונקען און פאַרלוירן געוואָרן אין דער טעמפּער טיפקייט, ווי אין וואַסער. קיין איין הויך כאַפּט זיך נישט אַרויס דורך די שטאָלענע ווענט אין דער עפנטלעכקייט. האָט מען עס געפונען פאַר דעם פּאַסנדיקסטן אָרט פאַר דעם צוועק, וואָס מען האָט באַדאַרפט. חבר מאַרעק האָט זיך באַזעצט אין דער געביידע. דער נאָמען „גרויס־לוביאַנקע" איז געוואָרן אַ מלאך־המות־קלאַנג, וואָס האָט אַ טויט־שרעק אָנגעיאָגט אין די הערצער פון אַלע „באַפרייטע" בירגער פון רוסלאַנד.

דעם מאָרגן האָט זיך חבר מאַרעק אויפגעכאַפּט פון זיין שווערן שלאָף אויף זיין פעלד־בעט, וואָס איז געשטאַנען אין אַ צימער אויף די ערשטע שטאָקן. ער האָט יעדע נאַכט איבערגענעכטיקט אין אַן אַנדער צימער, — צוליב אַן „עין־הרע". דער ערשטער געפאַנגענער אויף לו־ביאַנקע איז חבר מאַרעק אַליין געווען. ער האָט נישט געוואַגט אַרויסצו־גיין פון דער געביידע. מיט אים אין דעם זעלבן צימער, אויף אַ צווייטן פעלד־בעט, איז געשלאָפן דער חבר בורשאַנאָוו, וועלכער איז איצט גע־ווען דעם חבר מאַרעקס הויפּט־העלפער. פאַר זיכערקייטס־וועגן, אַפילו פאַר די אייגענע חברים (וואָס מ'קאָן קיינמאָל נישט וויסן, ווער עס באַ־האַלט זיך אונטער זיי), זענען זיי געשלאָפן זאַלבעצווייט, מיט די רעוואָל־ווערן ביי זיך אונטער דער קאָלדרע.

אַז חבר מאַרעק האָט זיך אויפגעכאַפּט, איז שוין דער זעלנערישער „פּאָרזיצנדער" געווען אָנגעטון אין זיין לאַנגן מונדיר, אַזוי ווי ער וואָלט אים קיינמאָל פון זיין לייב נישט אַראָפּגענומען. ער איז געזעסן אויפן בעט און געטרונקען „קיפּיאַטאָק" (היים וואַסער) פון אַ קעסעלע, וואָס

ער האָט זיך פון ערגעץ-ווו געבראַכט, און פאַרביסן מיט ראַזאָווע ברויט.

חבר מאַרעק איז, ווי תמיד, אויפגעשטאַנען מיט אַ שרעקלעכער מיגרענע, אויף וועלכער ער האָט לעצטנס זייער געליטן. די שטייפע שוואַרץ-גרויע האָר זענען געשטאַנען ווי שטייפע דראָטן אויף זיין באַר־נע־פאָרמיקן קאָפּ. זיין הויכער שטערן האָט געגלאַנצט, און זיין דינע ביינערדיקע נאָז האָט זיך אַרויסגעהויבן פון זיין מאָגערן, איינגעפאַלענעם פּנים. שטענדיק זענען געשטאַנען אויף זיינע איינגעפאַלענע באַקן רויטע פלעקן, וואָס האָבן עדות געזאָגט אויף אַ געהיימער קראַנקהייט, וועלכע ער האָט פון סיביר מיטגעבראַכט. דאָס קאָזע־בערדל אויף דער שפּיץ גאָמבע איז געווען פאַרקאָלטענעוועט, צעפּלאָנטערט, אויסגעבויגן, און ס'האָט אויסגעזען ווי אַ צוגעטשעפּעטע באָרד אויף אַ נאַקעטער גאָמבע.

— שפּעט? — האָט ער געפרעגט אין אימפּעט דעם זעלנערישן חבר.

— צייט, — האָט יענער אָפּגעענטפערט קורץ און נישט געשטערט זיך ווייטער אין טרינקען דאָס הייסע וואַסער.

חבר מאַרעק האָט אַרויסגעשטעקט פון אונטער דער זעלנערישער קאָלדרע זיינע ביינערדיקע דינע שטעקן-פיס, וואָס זענען געווען שטאַרק באַוואַקסן מיט שווערע האָר, און פלינק, מיט אימפּעט, ווי ער האָט אַלץ געטון, זיי אַריינגעשטעקט אין סאָלדאַטישע הויזן. דערביי האָט ער פון צייט צו צייט (ווי ער האָט נאָר אַ האַנט פריי באַקומען) געקעמט זיך מיט די פינגער דאָס בערדל, אויסגעגלעט עס, געקלערט פלינק, און זיינע ווער־טער האָבן זיך נאָך שנעלער געשאָטן. איידער זיינע געדאַנקען:

— שפּעט איינגעשלאָפן, אַ שרעקלעכער קאָפּ־ווייטיק. היינט דאַרף מען די קאַמערן אויסרייניקן. נישטאָ וואָס מיט זיי זיך צו צערעמאָניען. דאָס הויז איז איבערגעפּאַקט, און דערביי האָבן מיר נאָך גאָרנישט דער־גרונטעוועט. נישטאָ די לעכער, ווו די קאָנטר־רעוואָלוציע באַהאַלט זיך נישט.

דער סאָלדאַט האָט אים, ווי זיין געוווינהייט איז געווען, שטום צו־געטאַקעוועט.

חבר מאַרעק האָט באַלד פאַרגעסן אָן דער שרעקלעכער מיגרענע, וואָס האָט זיין קאָפּ, ווי אין אַ פייערדיק ראָד, געהאַלטן אַרומגענומען. חבר מאַרעק האָט אַנדערש נישט געקאָנט טון קיין זאַך, סיידן ער האָט

זיך נישט אין איר אריינגעוואָרפן מיט זיין גאַנצן אימפּעט, מיט הענט און פיס. ער האָט פון עפּעס אַנדערש נישט געקאָנט קלערן און רעדן, נאָר וועגן דער אַרבעט, וועלכע ער האָט זיך אונטערגענומען צו טון. זיין טעמ־פּעראַמענט האָט זיך אָנגעצוגן, ווי אַ פלאַקער פייער, און נישט געקאָנט זיך אויסלעשן אויף איין סעקונדע. זיין מוח האָט געאַרבעט אפילו אין שלאָף, ביים עסן, ביים טון די נויטיקסטע זאַכן. ער איז געווען געפאַנגען, ווי אַ חיה אין אַ נעץ, פון זיין אייגענעם אימפּעט, און האָט נישט גע־קאָנט פון אים זיך באַפרייען אויף אַ סעקונדע.

אין אייליגניש, ווי ביי אַ שרפה, האָט ער זיך אָנגעטון און געהאַלטן אין איין רעדן:

— מיר האָבן דאָך עפּעס אַנדערש צו טון, איידער די עקלדיקע אַרבעט: בויען די סאָציאַליסטישע אָרדענונג. נאָר ווי אַזוי קאָן מען בויען, אַז זיי שטערן, אַז זיי גראָבן זיך אונטער, ווי די מייז, און גרי־זשען. ווי אַזוי קאָנען מיר בויען, אַז זיי סאַבאָטירן אונדז, אַז זיי רינגלען אונדז אַרום מיט אַ נישט געזעענעם פייערדיקן פראָנט, ווי אַזוי קאָנען מיר עפּעס טון, אַז דו ווייסט נישט וועמען דו האָסט פאַר דיר, מיט וואָס פאַראַ געדאַנקען ער טראָגט זיך אַרום? צייט, צייט דאָס אַלץ אויסצו־רוימען. צו־שפּעט זיך געכאַפּט, געלאָזט דעם באָדן פאַרפּאַסקודעווען. איך האָב עס נעכטן „איליטשן" געזאָגט: „ניין, מיר נעמען נישט קיין נקמה. די רעוואָלוציע טוט נאָר דאָס נויטיקע".

ער האָט זיך אָפּגעגאָסן מיט קאַלט וואַסער, וואָס איז געשטאַנען אויף אַן אייזערנעם באַשטאַנד אין ווינקל־שטוב, פון וואַנען עס האָט זיך געהערט אַ קאַזאַרמע־געשטאַנק... ער האָט זיך אָפּגעטריקנט דאָס פּנים מיט אַ שמוציק האַנטוך און געגלעט זיך דאָס בערדל מיט די פינגער:

— נו, זאָגן מיר, אַז מיר באַגייען אַמאָל אַ טעות. נו, איז וואָס? כדי קלאָרקייט אַריינצוברענגען, כדי צו באַפעסטיקן דעם באָדן, מיר זאָלן זוויסן, אַז מיר גייען מיט זיכערע טריט, איז דאָך ווערט אפילו פינף און צוואַנציק פּראָצענט, אפילו פופציק פּראָצענט טעותן. יעדע מינדסטע בורזשואַזע מלחמה קאָסט דעם פּראָלעטאַריאַט הונדערטער טויזנטער, מיליאָנען קרבנות. יעדן טאָג לייגן אַוועק דאָס לעבן פאַר די אימפּעריאַ־ליסטישע פאַרכאַפּערס — צענדליקער טויזנטער אַרבעטער. ווי שעפּסן שיקט מען זיי אויפן שלאַכטפעלד, און קיינער זאָגט נישט קיין וואָרט,

ווייל די קרבנות זענען דער געפייניקטער פּראָלעטאַריאַט. און דאָ, ווייל די קרבנות זענען פון פּריווילעגירטן צד, היט מען זיך, שרעקט מען זיך אַ טעות צו באַגיין. די רעוואָלוציע שטייט אין בלוטיקסטן קאַמף. די וועלט־בורזשואַזיע מיט אירע משרתים, כלערליי מענשעוויקעס און סאָציאַל־רעוואָלוציאָנערן האָבן דעם פּראָלעטאַריאַט דערקלערט אַ בלוטיקע מלחמה. נישט אַן אָפענע, נאָר אַ באַהאַלטענע. פון אַלע פאַרהוילענע לעכער קוקט זי אַרויס. אויף יעדן טריט לויערט זי אויף אונדז. יאָ, די האָבן דערקלערט דעם פּראָלעטאַריאַט דעם בלוטיקסטן קאַמף, און מיר זענען געוואָרן אַזעלכע פיין־פילנדע, אַזעלכע מאָראַלישע שוואַכלינגען. באַקעמפן מוזן מיר די קליינבירגערלעכע פּסיכאָלאָגיע, וועלכע שטעקט נאָך אין אונדזערע רייען. מלחמה איז מלחמה. און מיר וועלן דעם שונא דערטרינקען אין זיין אייגן בלוט, ביז ער וועט עס האָבן גענוג.

דער מרה־שחורהדיקער סאָלדאַט האָט שטילשווייגנדיק אָנגעגאָסן דעם חבר אַ טעפּעלע טיי און צוגערוקט אים אַ שטיק שוואַרץ ברויט.

— עסט, חבר.

דער חבר מאַרעק, פאַרטון אין זיינע געדאַנקען, האָט אַ צעשטריי־טער אָפּגעקנייפּט אַ שטיק ברויט, געכאַפּט אין מויל אַריין, אַ זופּ־געטון פון טעצל. ער האָט עפּעס געזאָגט, נאָר זיין מויל איז געווען איבערגעפולט, מ׳האָט נישט פאַרשטאַנען וואָס ער האָט געזאָגט. נאָכן ערשטן ביס האָט ער אַוועקגעשטעלט דאָס טעצל און געזאָגט פון באַפרייטן מויל:

— נו, חבר, קומט־אַראָפּ, צייט אָנצוהייבן.

— איר עסט נישט? צו מיטאָג איז נאָך פיל צייט, און אַרבעט וועט היינט זיין גענוג, — זאָגט דער סאָלדאַט.

— איך האָב קיין אַפּעטיט נישט. פּאַסקודנע אין מויל. קומט, חבר.

געכאַפּט דאָס קאָמיסאַרן־היטל, דעם רעוואָלווער־אויטאָמאַט האַלטנדיק גרייט אין דער האַנט, דאָס קאָזע־בערדל פאָראויס פאַר זיך, איז ער אַרויס פון דער טיר. נאָך אים האָט זיך איבער דער טרעפּ נאָכגעשלעפּט דער לאָטווישער סאָלדאַט, קייענדיק דאָס שטיק ברויט אין מויל. זיין פּנים איז נאָך איצט טרויעריקער און פינצטערער געווען. זיין לאַנגער מאַנטל האָט פאַרטוליעט זיינע שטיוול אַזוי, אַז מ׳האָט זיינע טריט נישט געהערט.

אויף די טרעפּ, אין די קאָרידאָרן, האָבן זיי אָנגעטראָפן אַרעסטיר־

טע, געפירט פון סאָלדאַטן אין די פאַרשידענע „קאַבינעטן" צו די סלע־דאָוואַטעליעס אויף אויספאָרשונגען. אַלע זענען אָפּגעשפּרונגען אָן אַ זייט און בלאַסע דורכגעלאָזט מיט יראת-הכבוד דעם חבר מאַרעק מיט זיין באַ־גלייטער, וועלכע האָבן גרייט, אויף יעדן פאַל, געהאַלטן די רעוואָלווערן אין דער האַנט, ביז חבר מאַרעק איז פאַרשוווּנדן אין זיין צימער, ווו מ'האָט פאַר אים פאָרגעפירט די וויכטיקסטע אַרעסטירטע.

דער ערשטער איז געווען אַ הויכער אַריסטאָקראַט, מיט אַ לאַנג, אויסגעצויגן פּנים. די ברייטע לאַנגע אָפּגעגאָלטע ליפּ אונטער דער הויך־פאַרשנעלטער נאָז האָט שוין אָנגעהויבן צוריק באַוואַקסן צו ווערן מיט שטעכיקע געלע הערלעך. זיין לאַנגע אַראָפּהענגענדיקע גאָמבע האָט זיך געבאָמבלט. זיינע בלויע נאַאיווע אויגן האָבן מיט אַנגסטיקער שרעק זיך אַרומגעקוקט, — אַמאָל אויף דעם אויפגערעגטן, האָר־צעפּלאָשעטן חבר מאַרעק (וועלכער האָט נישט געקאָנט איינזיצן אויף זיין אָרט, אויפגע־הויבן זיך פון זיין שטול, אַ פּאָר מאָל אַרומגעלאָפן און צוריקגעזעצט זיך). און אַמאָל געווענדעט זיך צום טויט־שווייגנדיקן, מרה-שחורהדיקן זעל־נער, וועלכער האָט געהאַלטן אַ רויטע דיקע בלייפעדער אין דער האַנט איבער אַ פּאַפּיר און אויף עפּעס געוואַרט.

— ווערבירט צווישן די אַריסטאָקראַטן אָפיצירן פאַר דער ווייסער אַרמיי? הע? געווער באַהאַלטן, הע? עס האָט זיך אייך פאַרגלוסט צוריק דעם צאַר? איר ווילט נישט שלום מאַכן מיט דער סאָוויעטישער מאַכט, הע? — האָט דער חבר מאַרעק געהאַלטן אין וואַרפן ווערטער, דערביי זיך נישט אויפגעהערט צו גלעטן דאָס בערדל און געשאָקלט זיך הינטערן טיש מיט זיין דאַרן, הויכן, אויסגעהויקערטן רוקן.

דער „אַריסטאָקראַט", ווי אַ גוט־אויסגעפּאַשעטער הערן-הונט צום ערשטן מאָל צווישן וועלף, האָט קיין איין וואָרט פאַר צעמישונג נישט גע־קאָנט אַרויסברענגען. גרויסע אַנגסטן זענען גערונען פון זיין הויכן שטערן איבער זיין נאָז אַראָפּ, און זיינע בלויע אויגן, וואָס זענען איצט פאַר־שטאַרט געוואָרן, ווי פאַרגליווערט אויף זייערע ערטער, האָבן חיה־סכנה־דיק געקוקט פון זיין גרויסן פּנים אַרויס. זיינע נישט-צוגנדיקע ליפּן האָבן זיך נאָך מער געעפנט, און האָבן אַרויסגעוויזן גוט־געפּלעגטע פערדישע גרויסע ציין. ער האָט געוואָלט עפּעס זאָגן, נאָר האָט בשום-אופן קיין

ווערטער נישט געקאָנט ארויסברענגען. אָנשטאָט דעם האָבן מיטאמאָל טרערן־רינעלעך זיך אַ גאָס־געטון פון די אויגן.

— פון צאַרס פאַמיליע אפשר, הע? ווער זענען געווען אייערע מיט־העלפערס, פאַרוואָס באַהאַלט איר עס? פאַרוואָס באַהאַלט איר עס פון אונדז? מיר ווילן נישט זיין גרויזאַם. איר מאַכט אונדז צו באַנוצן זיך מיט ענויים. גיט אַרויס אייערע מיטהעלפער!

דער אַריסטאָקראַט האָט עפּעס געשטאַמלט. פאַר שרעק האָט אַ ווייסע מאַסע פאַרשטעלט זיינע אויגן, ער האָט גאָרנישט געזען. און אַזוי ווי זיין ראיה, אַזוי איז געווען זיין דיבור.

ער האָט גערעדט, גערעדט, נאָר מ׳האָט אים נישט פאַרשטאַנען.

— אַרויסגעגעבן, זאָגט איר, אַרויסגעגעבן? — חבר מאַרעק קוקט אין פּאַפּיר אַריין.

— און מער האָט ער נישט געהאַט קיין אַנדערע נעמען, חבר איוואַנאָוו?

חבר איוואַנאָוו, וואָס האָט געפירט די אויספאָרשונג פון דעם אַריס־טאָקראַט (אַ נידעריקער מיט זשאַנדאַרמסקע אויגן), איז געקומען צו־לויפן פון אַ צווייטן טיש צום חבר מאַרעק און האָט עפּעס געזאָגט:

— אַלע, זאָגט ער, אַרויסגעגעבן, אַלע. גוט, גוט. איר זענט פריי, ביר־גער, לאָזט אים, חברים, אָפּ.

דער אַריסטאָקראַט איז געבליבן שטיין אַ פאַרשטאַרטער, זיינע אויגן זענען גרעסער געוואָרן, נאָר פאַרגליווערט, אַזוי אויך זיין אָפּן מויל. ער איז שטיין געבליבן און זיך נישט געקאָנט רירן פון אָרט.

— איר זענט פריי, בירגער! איר קאָנט גיין, — האָט אים חבר מאַ־רעק נאָך אַמאָל צוגעוואָרפן.

דער פאַרשטאַרטער אַריסטאָקראַט איז אָבער געבליבן שטיין און נישט באַוויגן זיך, ווי אַ פאַרשטיינערטער.

— איר זענט פריי, — האָט אים חבר איוואַנאָוו אויסגעדרייט און געוויזן אויף דער טיר.

דער אַריסטאָקראַט איז נאָך אַלץ געשטאַנען, נאָר זיינע אויגן האָבן אָנגעהויבן צו באַקומען אַ בליאַסק, און זיין פאַרשטייפט פּנים איז באַ־וועגלעך געוואָרן. ער האָט נאָך אַ פאַראירטן בליק געוואָרפן, ווי ער

וואָלט זיך געוואָלט איבערצייגן, אויב עס איז אמת, און האָט אָנגעהויבן צו גיין מיט שטייפע טריט, ווי אויף שטאָלצן, צו דער טיר.

איידער אָבער ער האָט דערגרייכט די טיר, האָט זיך דערהערט עפּעס אַ גערויש, אַ טעמפּער קנאַל. אַ קויל פון חבר מאַרעקס אויטאָמאַט איז דעם הויכן אַריסטאָקראַט געבליבן שטעקן אין לייב. ער האָט נאָך צייט געהאַט זיך אומצוקוקן פאַרוווּנדערט, אַזוי ווי מען וואָלט אים גע־ווען צוריקגערופן. און פּלוצים האָט ער זיך אַוועקגעזעצט אויף דער ערד, ווי אַ קליין קינד, און פּאַמעלעך זיך אויסגעצויגן. סאָלדאַטן האָבן אים ביי די פיס אַרויסגעשלעפּט פון שטוב...

די צווייטע אויפן פאַרהער איז געווען אַ יידיש מיידל. אַ קורץ־געשווירענע ברונעטע, מיט אַ בלייכער, לאַנגער און אויסגעקרימטער נאָז. די בלוטיקע פלעקן אויף איר פּנים און איר קרום האַלטן זיך האָבן עדות געזאָגט אויף עזיים, וואָס זי האָט נישט לאַנג צוריק געמוזט איבערטראָגן. זי האָט זיך קוים געהאַלטן אויף די פיס. נאָר פון אירע אויגן האָט אַרויס־געפלאַקערט אַזאַ חוצפּהדיק ליכט ביים אָנבליק פון חבר מאַרעק, אַז זי האָט באַלד גובר געווען אירע פיזישע ליידן און איז שוין געשטאַנען אַ שטאָלצע, אַן אַרויספאָדערנדיקע און געקוקט מיט אַ קאַלטן, פאַראַכטנ־דיקן שמייכל דעם חבר מאַרעק אין פּנים.

אַ לאַנגע מינוט האָט געדויערט דאָס שווייגן. חבר מאַרעק און דאָס יידישע מיידל האָבן זיך איינס דאָס אַנדערע געמאָסטן מיט די בליקן, ווי צוויי העגער, איידער זיי פאַלן־אָן איינער אויפן אַנדערן. חבר מאַרעק איז פּונקט ווי זיין קרבן איצט בלייך געוואָרן, אַ שוים האָט זיך געזעצט אין די ווינקלען פון זיינע ליפּן, איידער ער האָט געקאָנט אַ וואָרט אַרויס־ברענגען פון זיין מויל.

— טעראָר האָט זיך אייך פאַרגלוסט! — האָט חבר מאַרעק געוווּר־נען זיין לשון און אָנגעהויבן צו שרייען מיט אַ קוויטשנדיקער שטימע, פאַר כעס אויפגעשפּרונגען פון זיין בענקל און איבער דער שטוב געלאָפן. — איר מיינט, אַז עס זענען צאַרישע צייטן. אין ראָמאַנטיק זיך שפּילן! זאָגט, ווער עס זענען געווען אייערע מיטהעלפער! מיר וועלן אייך מאַכן רעדן, מיר האָבן די מיטלען דערצו!

— איך ווייס עס, — האָט אים דאָס מיידל אָפּגעענטפערט און גע־קוקט אים אין די אויגן אַריין.

עס איז געווען ווי חבר מארעקס מוט וואָלט געבראָכן געוואָרן פון דעם איינפאַכן וואָרט. עס איז נישט געווען דאָס וואָרט בלויז, נאָר דער טאָן און דער אופן, ווי זי האָט עס ארויסגעזאָגט.

— און פארוואָס ברענגט איר אונדז דערצו? איר מיינט, אז עס איז אונדז אָנגענעם צו פאַסקודעווען זיך מיט דעם. איר האָט זיך אָנגעשלאָסן צו די שונאים פון דער רעוואָלוציע, געוואָרן די לאָקייען פון די בורזשויען און פארקויפט דעם פראָלעטאריאט. פארוואָס, פרעג איך? פארוואָס?

דאָס מיידל האָט אים נישט אָפּגעענטפערט, נאָר געקוקט אים אין פּנים אריין, נישט מיט אירע אויגן, נאָר מיט די בלוטיקע פלעקן פון איר פּנים...

— איר וועט נישט ארויסגעבן אייערע מיטהעלפער?

דאָס מיידל האָט פארעקשנט געשוויגן.

— איך זאָג נאָך אמאָל, אז מיר האָבן מיטלען אייך צו מאַכן רעדן.

— דאָס ווייס איך, — האָט דאָס מיידל נאָך אמאָל איבערגעחזרט איר וואָרט.

חבר מארעק האָט זיך דורכגעקוקט מיט חבר איוואַנאָוו, וואָס האָט זיך איצט אויסגעדרייט פון פענצטער און אָנגעקוקט דעם חבר מארעק.

חבר מארעק האָט געשאָקלט מיט זיין בערדל אויף יאָ.

איוואַנאָוו האָט געגעבן א ווינק. די סאָלדאַטן האָבן זי ארויסגעפירט.

חבר בורשאַנאָוו האָט איצט מרה־שחורהדיק, פאָרשנדיק, געקוקט דעם חבר מארעק אין פּנים אריין, וועלכער האָט שוין צייט געהאַט זיך אַוועקצוזעצן צוריק אויף זיין אָרט.

— נו, יאָ, יאָ. נישטאָ קיין צייט צו צערעמאָניען זיך.

חבר בורשאַנאָוו האָט מיט זיין רויטן בליישטיפט א שארפן קריץ־געגעבן אויפן פּאַפּיר.

אין שטוב איז געשטאַנען אזא הארטע לופט, אז עס האָט זיך געדאַכט, מען ווערט דערשטיקט. די מיגרענע האָט געברענט איצט דעם חבר מארעקס קאָפּ. רויטע פלעקן האָבן זיך אָנגעהויבן צו זעצן אויף זיין אויסגעגעלט פּנים, ער האָט גערוועז געגעבן א שלעפּ זיין בערדל און האָט א קוויטש־געטון:

— עפנט דאָרט אויף א לופטשיק, מען ווערט דערשטיקט.

עמיצער האָט אויסגעפירט זיין באַפעל, און די פרישע לופט האָט זיך ווי אַן אומשולדיק קינד אין שטוב אריינגעכאַפּט.

דער דריטער אויפן פאַרהער איז געווען דער אַלטער מירקין.

— פאַרוואָס כאַבאָטירט איר אונדז? פאַרוואָס הונגערט איר אויס דעם פּראָלעטאַריאַט? פאַרוואָס פאַרבינדט איר זיך מיט אונדזערע שונ־אים? פאַרוואָס? פאַרוואָס? — האָט זיך חבר מאַרעק געקלאָגט מיט אַ וויינענדיקער שטימע צוליב דער מיגרענע, וואָס האָט אים געפּייניקט, פאַרן בלייכן אָבער שטייף זיך האַלטנדיקן אַלטן מירקין, וועלכער איז גע־שטאַנען אויסגעצויגן ווי אַ סטרונע מיט די פאַרשטיינערטע צוויי גרויסע שפּיצן־בערד, מיט גרינע אויגן, וואָס זענען געהאַנגען אין דרויסן אויף די עקן טרערן־טאַרבעלעך אַזוי, אַז עס האָט זיך געקאָנט דוכטן, אָט־אָט פאַלן זיי אַרויס.

דער אַלטער מירקין האָט אים רואיק אויסגעהערט און אָפּגעענט־פערט מיט אַ זיכערער שטים, באַשטאַרקנדיק זיינע ווערטער מיטן קאָפּ אויף „ניין".

— עס איז נישט אמת, אַז איך סאַבאָטיר. איך האָב געטון מיין פליכט פאַר דער סאָוויעטישער מאַכט.

חבר מאַרעק איז דערשטוינט געוואָרן פון דעם ענטפער. דער זיכע־רער טאָן פון דעם אַלטן און זיין רואיק האַלטן זיך האָט אים פאַרוווּנ־דערט, אויך איינצייטיק איבערצייגט. ער האָט אויפגעהויבן זיינע קינ־דישע אויגן און אָנגעקוקט פאַרוווּנדערט דעם אַלטן מירקין.

— אויב אַזוי, מוז דאָך עמיצער אַנדערש סאַבאָטירן אין אייער אָרגאַניזאַציע. די באַנען קראַכן־צונויף, עס פעלן אויס שוועלן, עס פעלט אויס האַלץ צו הייצן די לאָקאָמאָטיוון אין דעם ערנסטן מאָמענט. ווען איר זענט נישט שולדיק, מוז דאָך עס עמיצער אַנדערש זיין?

— דאָס קאָן איך נישט וויסן. פיל איז שולדיק אין דעם די אַלגעמיי־נע לאַגע: די קוועלן, פון וואַנען מיר פלעגן באַקומען מאַטעריאַלן, זענען אָפּגעשניטן; די „דעפּאָס" האָבן זיך אויסגעליידיקט. מיין עצה גלייך אָנצוהייבן אויסצוהאַקן די וועלדער אַרום מאָסקווע און אַנדערע ערטער, האָט מען איגנאָרירט. מען האָט געזאָגט, אַז עס זענען נישטאָ קיין הענט. די בעסטע מיטהעלפער האָט מען ביי מיר צוגענומען און געגעבן מיר־

אומפאראנטוואָרטלעכע, אומדערפאַרענע מענטשן. אויף מיר האָט מען גע־קוקט מיט חשד. וואָס האָב איך געקאָנט דערביי העלפן?

דעם חבר מאַרעק האָט דענערווירט דעם אַלטנס רואיקער טאָן. אומ־באַוווסט האָט ער זיך דערפילט דערפון פּערזענלעך באַליידיקט, וואָס דער אַלטער לאָזט זיך אַריין מיט אים אין „דיסקוסיעס". איינצייטיק אָבער האָט יענעמס זיכערע האַלטן זיך געמאַכט אויף אים אַן איינדרוק. חבר מאַרעק האָט אים איבערגעריסן:

— אויב איר זענט נישט שולדיק, מוז דאָך עמיצער אַנדערש זיין שולדיק, זאָג איך נאָך אַמאָל. אַזוי קאָן מען דאָך נישט איבערלאָזן. (ער האָט זיך אויפגעכאַפּט פון זיין אָרט און אָנגעהויבן גיין אַרויף און אַראָפּ.) מוזן מיר זיך דאָך איבערצייגן, אַז איר זענט טאַקע נישט שולדיק און אָנהייבן זוכן די ריכטיקע שולדיקע, — האָט ער געהאַלטן אין איין רעדן צו זיך. ער איז צוריקגעקומען צו זיין טיש, אַוועקגעזעצט זיך און געלאָזט זיך געבן פון סאָלדאַט בורשאַנאָוו די פּאַפּירן און אַריינגעקוקט אין זיי.

— איר האָט געגרינדעט אייער אָרגאַניזאַציע אונטער דעם אַלטן רעזשים. ווי קומט עס, אַז איר, אַלס אַ ייד, האָט געוווּנען אַזאַ צוטרויען ביים צאַרס מענטשן? — פרעגט ער אים, קוקנדיק אים אין די אויגן אַריין.

דער אַלטער מירקין האָט ערשט איצט באַמערקט, אַז דער חבר מאַ־רעק, וואָס זיצט פאַר אים, האָט קיין ברעמען נישט, און זיינע אויגן זיצן נאַקעט, ווי אָן שאָטנס. דאָס האָט אים אין דעם מאָמענט מער דערשראָקן, ווי דאָס, וואָס שטייט אים פאַר.

— איך האָב זיך געמיט, אַז מען זאָל געווינען צו מיר צוטרויען, — ענטפערט־אָפּ דער אַלטער רואיק.

— הייסט עס, אַז איר האָט גוט געלעבט מיט „נאַטשאַלסטווע". דורך כאַבאַר, פאַרשטייט זיך? געהולטאַיעוועט מיט זיי, אָדער נאָך ערגע־דע זאַכן געפּראַוועט! — זאָגט חבר מאַרעק.

— אויף קיין אַנדערן אופן איז נישט מעגלעך געווען צו אַרבעטן אין רוסלאַנד. זיי האָבן געהאַט די מאַכט, און דער, וואָס האָט געוואָלט עפּעס אויפטון ביים אַלטן רעזשים, האָט געמוזט גוט לעבן מיט דער מאַכט.

חבר מאַרעק איז פאַרשוויגן געוואָרן. ער האָט געקוקט אָן אַ זייט,

אויסמיידנהיק דעם אלטנס בליק און נאָכגעקלערט. דערביי האָט ער זיך נישט אויפגעהערט צו ציען דאָס בערדל.

— זאָגט מיר, איך בעט אייך, ווי קומט עס, וואָס איר האָט אונדז נישט פאַרלאָזט, ווען אייערע פריינט זענען אוועק, — דער נאַפּט־סוחר גאָלדשטיין, אייער פאַמיליע, דער אַדוואָקאַט האַלפּערין? וואָס האָט אייך געבראַכט צו בלייבן און ווייטער צו אַרבעטן מיט אונדז?

— איך האָב געוואָלט העלפן בויען רוסלאַנד.

— וועלכעס רוסלאַנד? — צעשרייט זיך פּלוצים חבר מאַרעק, — אונדזערס, דאָס סאָוויעטישע, דאָס אָקטאָבערישע, דאָס רוסלאַנד פון פּראָלעטאַריאַט, אָדער דאָס רוסלאַנד פון די צאַרן, מיט וועלכע איר האָט גוט געלעבט?

— מיר איז נישט קיין חילוק, וועלכעס רוסלאַנד. איך קאָן נאָר איינס — אונדזער פאָטערלאַנד, און דער, וואָס בויט עס, דעם וויל איך דינען.

— אָבער אונדז איז יאָ שוין אַ חילוק. נו, איצט וויל איך אייך זאָגן, בירגער מירקין, פאַרוואָס איר זענט איבערגעבליבן, איר זענט איבערגעבליבן דערפאַר, ווייל איר האָט אָפּגעוואַרט אונדזער מפּלה, איר האָט זיך נישט געוואָלט רירן פון אייער געשעפט, איר האָט זיך געהאַלטן פעסט ביי די לייצעס און געוואַרט, ביז מיר וועלן פאַלן. זאָגט, בירגער מירקין, איז עס אמת? — און חבר מאַרעק קוקט דעם אַלטן טיף אין די אויגן אַריין מיט זיין נאַקעטן בליק.

— דאָס איז נישט אמת; — ענטפערט אָפּ דער אַלטער רואיק, איצט רויט ווערנדיק.

— וועלן מיר זיך אין דעם איבערצייגן! הייסט עס, אַז איר האַלט זיך נישט שולדיק?

— איך ווייס נישט פון קיין שולד מיינער קעגן דער סאָוויעטישער מאַכט — ענטפערט־אָפּ דער אַלטער מיט זיין גאַנצער ווירדע.

— פירט־אָפּ, חברים, דעם בירגער. די אויספרעגונג האָט זיך געענדיקט.

אַז מ׳האָט דעם אַלטן מירקין דערווייטערט, האָט דער זעלנער געקוקט פרעגנדיק אויף חבר מאַרעק מיט זיין באַקאַנטן מרה־שחורהדיקן בליק.

— דער טייוול ווייסט אים, אויב יאָ שולדיק, אָדער נישט. יעדנ־

פאלס באדארף מען אים דערווייטערן, כדי זיך צו איבערצייגן, ווער עס זענען די אמתע שולדיקע.

חבר בורשאנאָוו האָט אין מירקינס פּאַפּיר אַ קריץ־געגעבן מיט זיין רויטן בלייפעדער.

***

זאכארי האָט פון פרימאָרגן, נאָך דער נאכט, אין וועלכער מען האָט דעם פאָטער פון דעם האָטעל צוגענומען, געפּרוווט אריינקריגן זיך אין קרעמל צום מאַן מיט די מאָנגאָלישע אויגן. עס איז אים אָבער נישט גע־לונגען. אַלע באַקאַנטע חברים, צו וועמען ער האָט זיך געווענדעט, אַז זיי זאָלן זען באַקומען פאַר אים אַ פּאַפּירל, ווען זיי האָבן דערהערט, אַז עס האַנדלט זיך ווענן זיין אַרעסטירטן פאָטער, האָבן זיך אָפּגעזאָגט מיט־צוהעלפן אין דער זאַך. זיי האָבן נישט פאַרשטאַנען, ווי אַזוי מען קאָן איצט דעם קרעמל באַאומרואיקן ווענן דעם גורל פון איין מענטש, ווען דער בירגער־קריג גייט־אָן אויף אַלע פראָנט, און דער רעוואָלוציע דראָט אַ געפאַר פון די אויסערלעכע און אינערלעכע שונאים.

כדי נישט צו פאַרלירן קיין צייט, — און ער האָט געוווּסט, אַז פיל איז נישט איבערגעבליבן, — האָט זאכארי באַשטימט דירעקט זיך צו ווענדן צום חבר מאַרעק. ער האָט ווינציק האָפענונג געלייגט אויף דעם, אָבער דער חלק איז געלעגן אויפן האַלדז. ער האָט געמיינט, אַז ער וועט ווערקן אויף אים מענטשלעך.

נאָך פיל מי איז אים געלונגען צו באַקומען אַן אריינלאָז־צעטל אין הויז אויף לובינקע. צוליב אַלטער באַקאַנטשאַפט האָט אים חבר מאַ־רעק צוגעלאָזט און אויפגענומען אים ווי תמיד מיטן רעוואָלווער אין דער האַנט.

— איך שווער אייך ביי מיין קאָפּ, אַז ער איז אומשולדיק. ראַטע־וועט אַן אומשולדיקן מענטש, חבר מאַרעק! — האָט זאכארי אויסגע־שטרעקט צו אים די הענט אין געבעט.

— שולדיק אָדער נישט שולדיק, די רעוואָלוציע מוז גיין אויף אַ זיכערן וועג. מיר מיזן האָבן קלאָרקייט. ווען נישט ער, זענען אַנדערע שולדיק. דירך דעם באַדאַרף מען אים ערשט דערווייטערן, כדי מיר זאָלן זיך איבערצייגן, ווער עס סאַבאָטירט.

זאכארי, בלייך פון זיין קרענק און שרעק, איז צוגעלאָפן צו אים מיט ציטערנדיקע הענט:

— אָבער ווי אזוי קאָנט איר? כדי איר זאָלט זיין זיכער! עס איז דאָך א מענטש. עס גייט דאָך אין א מענטשנס לעבן.

— וואָס איז א מענטש פאר דער רעוואָלוציע? און אז אונדזערע ווערן געטויט אויפן פראָנט טאָג-טעגלעך, ווען דורך סאבאָטאזש ווערן אונדזערע קינדער געשוואָלן פאר הונגער, די בעסטע סאָוויעטישע טוער צום טויט געשיקט, — מאכט דאָס אייך נישט אויס, נאָר דאָס לעבן פון א בורזשוי, וועלכער האָט געדינט דעם אלטן רעזשים און איז נאָר געזעסן פעסט אין זיין אָרגאַניזאציע, כדי אָפּצוואַרטן אונדזער פאלן?

— אָבער דאָס איז דאָך מיין פאָטער! מיין אלץ!

—באדויער איך זייער, וואָס דאָס איז אייער פאָטער. איבריקנס, א רעוואָלוציאָנער זאָגט זיך אָפּ פון א פאָטער א בורזשוי, וואָס איז געווען אויסגעלאָכט מיט נאטשאלסטווע.

— חבר מארעק, ער האָט מיר דאָס לעבן געראטעוועט, איר ווייסט, וואָס ער איז געווען פאר מיר? — פון דער גאס האָט ער מיך אויפגעהויבן. איך האָב גאָרנישט מער אין לעבן, נאָר אים. איך בעט אייך, גיט מיר אים צוריק, — האָט זיך זאכארי געוואָרפן פאר אים.

— איך שעם זיך פאר אייך, צו זען אייך אין אזא קלענלעכער ראָלע. דאָס איז א רעוואָלוציאָנער, וואָס האָט גענומען אן אקטיוון אָנטייל אין אָקטאָבער? וואָס האָט אונדז געהאָלפן אין די צאריסטישע צייטן? אזוי האנדלט א רעוואָלוציאָנער? א ריכטיקער רעוואָלוציאָנער גיט אליין ארויס אזא טאטן, שיסט אים מיטן אייגענעם רעוואָלווער, נישט ווי איר, וואָס קומט בעטן פאר אים.

— איך בין נישט קיין רעוואָלוציאָנער, איך בין א קראנקער, שוואכער מענטש. איך בין — איז זאכארי שטעקן-געבליבן, געשטיקט פון טרערן.

— דאָס זעט מען אייך טאקע אָן, חבר מירקין.

זאכארי האָט זיך איינגעבויגן, איינגעקאָרטשעט זיך, ווי ער וואָלט געוואָלט פאלן אונטער די אונטערגעשניטענע פיס, און ער האָט געזוכט אָנצונעמען חבר מארעקס הענט.

— חבר מארעק, איך האָב פיל מאָל איינגעשטעלט מיין לעבן פאר

דער רעוואָלוציע. אין צייט פון מלחמה, — איר ווייסט עס ווויל, — אין אָקטאָבער, אויפן טעאַטער־דאַך געזעסן. חבר בורשאַנאָוו, איר ווייסט עס, — ווענדעט ער זיך צום טויט־טרויעריקן זיצנדיקן סאָלדאַט, — איך האָב עס קיינמאָל נישט דערמאָנט. פאַר אַ באַלוינונג פאַר דעם אַלעם, בעט איך אייך, — באַפרייט מיין פאָטער. שיסט אים נישט! דערוויי־טערט אים. איך וועל אים אַליין אין אויסלאַנד ברענגען. אַז נישט, וועל איך אים האָבן מיט די אייגענע הענט געהרגעט. איך וועל עס שטענדיק טראָגן אויף מיין געוויסן.

— אַלץ, וואָס איר זאָגט איצט, איבערצייגט מיך נאָר אין דער ריכ־טיקייט פון אונדזער האַנדלונג. אויב אייער פאָטער איז נישט שולדיק אין סאַבאָטאַזש, איז ער גלאַט שעדלעך פאַר דער רעוואָלוציע. מיט זיין בורזשואַזער פּסיכאָלאָגיע האָט ער געווירקט און אָנגעשטעקט אייך, ווען איר קאָנט אייער גאַנצע רעוואָלוציאָנערע קאַריערע אַוועקגעבן פאַר ראַ־טעווען אַ פאָטער — אַ בורזשוי! זאָגט מיר, חבר מירקין, פאַרוואָס זענט איר נישט געגאַנגען אויפן פראָנט, ווען די רעוואָלוציע האָט אייך אַמנוי־טיקסטן באַדאַרפט, ווי יעדער אַנדערער האָט דאָס געטון?

— איך האָב נישט געקאָנט, — שטאַמלט מירקין.

— איך וועל אייך זאָגן פאַרוואָס. אייער פאָטער האָט אייך נישט גע־לאָזט. זיין בורזשואַזע פּסיכאָלאָגיע האָט שוין געווירקט אויף אייך. מיר ווייסן, איר האָט אָנגעהאַלטן באַציאונגען מיט אים.

— עס איז נישט אמת, עס איז נישט אמת, — האָט זאַכאַרי אָנ־געהויבן צו שרייען, ווי ער וואָלט געווען געזען דעם אָפּגרונט, וואָס ער אַליין האָט געגראָבן פאַר זיין פאָטער.

— אייער איינשטעלן זיך פאַר אייער פאָטער איבערצייגט אונדז, ווי שעדלעך עס איז געווען זיין איינפלוס אויף אייך. חבר בורשאַנאָוו, מיר האָבן איצט אַ ריכטיקן באַווייז אין בירגער מירקינס שולד!

— בירגער מירקין, דער אינטערוויו איז געענדיקט רופט־אַריין דעם נעכסטן.

מען האָט זאַכאַרין דערווייטערט.

***

אַז חבר מאַרעק איז נאָך דעם שווערן טאָג אַרבעט אַרויף צו זיך אין צימער, איז ער געפאַלן אויף זיין בעט אַן אויסגעמאַטערטער. די

קרענקלעכע, רויטע פלעקן האָבן זיך איצט צעבליט ווי רויטע רויזן אויף דער באַקן־הויט, פון וועלכער די ביינער האָבן אַרויסגעשטאַרצט. ער האָט פאַרמאַכט די אויגן מיט דער האַנט, און זיין קאָזע־בערדל האָט זיך פון זיך אַליין באַוויגן אויף דער ענדע פון זיין נאָמבע. ער האָט געזען דאָס פּוילישע דאָרף, אין וועלכן ער איז געבוירן געוואָרן. האַרבסט־צייט. באַר־וועסע דאָרפס־קינדער יאָגן גענדז און קאַטשקעס מיט אַ רוט אין טייכל אַריין. ער איז געוואָרן סענטימענטאַל. זיך אָנגערופן צום חבר בורשאַנאָוו, וואָס איז געזעסן קעגנאיבער אויף זיין בעט אין זיין מאַנטל און האָט מיט זיינע מרה־שחורהדיקע אויגן זיך פאַרקוקט ערגעץ פאַרטראַכט:

— חבר בורשאַנאָוו, איר האָט עפּעס ליב קינדער?

דער סאָלדאַט האָט אים אָנגעקוקט פאַרוווּנדערט.

— איך האָב זייער ליב קינדער. אַז מיר וועלן האָבן זיך אָפּגעפאַר־טיקט מיטן שטיקל אַרבעט, וועל איך זיך נעמען פאַר אונדזערע פאַרלאָז־טע קינדער...

***

ווען די נאַכט האָט זיך אָנגערוקט, האָבן באַוואַפנטע סאָלדאַטן, אָנגע־פירט פון חבר בורשאַנאָוו, אַרונטערגעפירט אַלע היינטיקע פאַראורטייל־טע אין טיפן קעלער אַריין. פאַר דעם אַריינגאַנג איז געווען אַ גרוימיק פאָדער־שטיבל. דאָס פאָדער־שטיבל, וואָס האָט שוין נישט געהאַט קיין גראַטן־פענצטער, נאָר איז ווענטילירט געוואָרן קינסטלעך, איז געווען באַשטעלט מיט לאַנגע הילצערנע בענק. דאָ האָט מען די פאַראורטייל־טע אַריינגעפירט גרופּנווייז. אין דער גרופּע, ווו עס איז געווען דער אַלטער מירקין, האָבן זיך געפונען אַריסטאָקראַטן, סאָציאַליסטן־רעוואָלוציאָנערן און רוסישע סוחרים.

— בירגער, טוט זיך אויס, — האָט חבר בורשאַנאָוו געזאָגט מיט אַ טרויעריקער שטימע.

— פאַרוואָס? נאָך וואָס? — האָבן זיך צעשריגן היסטערישע שטי־מען.

— וואָס איז אייך דער חילוק, אין די קליידער אָדער אָן די קליידער, איר וועט זיי נאָר בחינם דורכלעכערן, און אַנדערע קאָנען זיי צונוץ־קו־מען, — האָט דער סאָלדאַט געזאָגט אין זיין מרה־שחורהדיקן טאָן.

די פאַראורטייַלטע זענען געבליבן זיצן פאַרשטאַרטע.

דער אַלטער מירקין איז געווען דער ערשטער, וואָס האָט זיך אויסגע־טון די שטיוול.

— ווי אַזוי וועט דאָס זיין? — ווי הייסט? מען קאָן זיך דאָך צוקילן אויף דער קאַלטער פּאָדלאָגע, — האָט געזאָגט אַן אַריסטאָקראַט דער־שראָקן.

קיינער האָט אים נישט אָפּגעענטפערט.

צוויי „רויטע גוואַרדיסטן" האָבן ציִגענומען די אויסגעטוענע שטיוול, קליידער. אַן אַנדערער האָט זיי אַריינגעטראָגן אין אַ בוך־אַריין די פאַראורטייַלטע זענען אַריין אין שטאָלענעם קעלער, — טייל אין די נאַכט־העמדער, אַנדערע — נאַקעטע...

***

מיט אונטערגעשניטענע פיס האָט זיך זאַכאַרי, נאָכדעם ווי ער האָט פאַרלאָזט חבר מאַרעקס קאַבינעט, געשלעפּט מעכאַניש צום קרעמלער בריקל. ער האָט גאַנץ גוט געוווּסט, אַז אָן אַ „פּאַפּירל" וועט ער זיך נישט דורכקריגן. און טאַקע האָט אים באַלד דער אויף דער וואַך שטייענדיקער רויטער גוואַרדייען מיט דער ביקס אָפּגעזאָגט. אַזוי האָט ער זיך אַ כך מאָל געדרייט פון „לוביאַנקע" צום קרעמלער בריקל — און צוריק.

שפּעט אין אָוונט האָט ער געזען, ווי פאַר דעם הייז אויף לוביאַנקע איז צוגעפאָרן אַ גרויסער טראַנספּאָרט־אויטאָ און זיך אַוועקגעשטעלט פאַר די קעלער־פענצטערלעך. וואָס קוקן אַרויס ביים פיסנס פון פונדאַ־מענט.

מיטאַמאָל האָט דער טראַנספּאָרט־אויטאָ געלאָזט דעם מאָטאָר און אָנגעמאַכט אַ רעש. זאַכאַרי האָט געוווּסט, אַז זיין פאָטער ווערט איצט דאָרט אונטן אין קעלער דערשאָסן.

ער האָט זיך נישט פאַרשטאָפּט די אויערן. ער האָט זיך געוווּנדערט, פאַרוואָס עס רירט אים מער נישט אָן.

ער האָט נאָר מיט זיינע הענט אַרומגענומען די קאַלטע וואַנט, ביי וועלכער ער איז געשטאַנען. עס האָט זיך אים אויסגעוויזן, אַז ער נעמט־אַרום זיין פאָטערס לייב.

***

שפעטער האָט זאַכאַרי געפונען איינגעגייט אין זיין מאַנטל אַ פּאַ־פּירענעם פּאַקעט. אין אים זענען געלעגן ווערט־פּאַפּירן אויף אַ גרעסע־רער סומע און דעם פּאָטערס אַ בריוולי:

„איך האָב זיך געריכט אויף דעם יעדן טאָג. איך בין צוגעגרייט דערצו. סיי ווי סיי איז שוין לאַנג נישט איבערגעבליבן צו לעבן. און נאָך אַלעמען איז דער טויט דער בעסטער פאַרזאָרגער אויף דער עלטער. אַלץ האָט געמוזט געשען, קיינער האָט דאָ קיין שולד נישט. יעדער איינער איז אַ קרבן פון זיין צייט און פון די אומשטענדן. זע דיך אַרויסצוקריגן ווי אַמשנעלסטן. באַמי זיך צו פאַרגעבן און אַלץ אָנצוהייבן אויפסניי. דאָס איז פאַר דיר דער טייל פון דיין מוטערס ירושה. מיינע פליכטן צו די אַנדערע האָב איך באַזאָרגט אויף אַן אַנדערן וועג...

„איך דאַנק גאָט פאַר דעם חסד, וואָס ער האָט מיר געטון מיט מיין זון זיך איבערצוגעבן. איך האָב דיך שטענדיק ליב געהאַט, אַלץ איבריקע איז געווען אַ טעות".

***

דעם פּאָטערס צורופנדיק וואָרט האָט זאַכאַרין מוט געגעבן און ער האָט זיך געגומען קלייבן אין וועג אַריין.

קאַפּיטל 20

פּעטערבורגער דאַמען

אַלגע מיכאַילאָוונע און נינאָטשקע מירקין האָבן געוווינט אין דער פּרעכטיקער ווילע אין מוירישן סטיל געבויט, אין דעם מאָדערנעם זומער־אָרט אויף קאַווקאַז, וואָס זיי פלעגן יאָרייערלעך אָפּדינגען פון אַ רייכן טאָטער, איידער זיי האָבן אויפגעבויט זייער איינענע ווילע אויפן פּלאַץ, וואָס דער אַלטער מירקין האָט געהייפט. דאָס בויען האָט זיך פאַרשלעפּט צוליב דער אומרואיקער צייט, און אויך איבער דעם, וואָס נינאָטשקע האָט זיך נישט געקאָנט דעצידירן, אין וועלכן סטיל זי זאָל איר זומער־דיקן פּאַלאַץ אויפבויען. ווי שטענדיק, האָט ביי זיי געוווילט דער „ענגלענ־

דער" ראָזאמין, וועלכער האָט יעדן זומער, זינט די לעצטע צוואַנציק יאָר, תמיד באַגלייט אַלגע מיכאַיראָווגע אויף איר אָפּרן, אין וועלכן לאַנד און אין וועלכן אָרט זי האָט נאָר געפונען פאַר פּאַסיק זיך אויסצוקלייבן. אַלגע מיכאַיראָווגע האָט, נאָכדעם ווי ניגאָטשקע האָט איר אָפּגעטון דאָס „שפּיצל" (ווי זי האָט זיך אויסגעדריקט) און זי געמאַכט פאַר אַ באָבע, „רעוינירט" און באַטראַכט זיך פאַר אַן „אַלטע דאַמע, וואָס האָט שוין מער נאָרנישט צו דערוואַרטן פון לעבן", ווי זי האָט נעהאַט אָפּטער זיך אויסצודריקן. אין אַלע עלטערע דאַמע וועט מען דאָך פאַרגינען איר אומשולדיקע, קיינעמען שוין נישט שאַדן־בערגענדע „ראָמאַנטישע שטימונגען" — האָט זי איצט גאַנץ אָפן גאַנצע טעג פאַרבראַכט אין געזעלשאַפט פון דעם „ענגלענדער", וועלכער איז שוין מער נישט אָפּגעטרעטן פון איר. ער האָט איר געהאָלפן זייער פיל אין דאָרעהטירן אָריענטאַרישע פּלאַנצונגען פאַר איר גאָרטן, מיט וועלכע זי האָט זיך לעצטנס אָפּגעגעבן. ניגאָטשקע האָט זיי ווייניקוואָס געשטערט, ווייניקוואָס זיך אינטערעסירט מיט זיי און אויך ווייניקוואָס אין זייער געזעלשאַפט געווען. ניגאָטשקע האָט זיך אַרויסגעוויזן, הענג אַרע דערוואַרטונגען אין קענען אַלע נביאותן פון גוטע פריינט, נישט בלייז פאַר אַ ציטערנדיקער, זאָרגפעלטיקער מוטער, נאָר אויך פאַר אַ־נעטריי ווייב. זי האָט איר אַנצע פרייע צייט געווידמעט איר ניי־געבוירענעם זון, באַשטאַנען דורכאויס, אַז זי זאָל אים אַליין זוגן (צום פאַרצווייפלטן פאַרדרוס פון איר מוטער, אַז דאָס וועט איר טאַליע ריאַנירן). נישט באַצאָלט מיט קיין שמייכל פאַר דער אויפמערקזאַמקייט, וואָס עס האָבן איר געשאַנקען די פיל פעטער־בורגער יונגעלייט פון איר קרייז, וועלכע האָבן זיך געפונען אין זעלבן באַד־אָרט און וואָס האָבן געוואָלט אויסנוצן די ניטע געלעגנהייט, ווען אַן „אַלטער מאַן" לאָזט זיין יונג ווייבל אַליין. די מוטער האָט טאַקע געזאָגט אויף איר, אַז זי פאַרשטייט נישט, ווי אַזוי ניגאָטשקע איז אַזוי פרי „פאַרבאַבעט" געוואָרן.

ווען דאָס אומגליק מיט די באָלשעוויקעס איז געקומען, האָט מען זיך, פאַרשטענדלעך, ווי אַלע אין רוסלאַנד ווייניק־וואָס געמאַכט דעראויס, מ'האָט עס געהאַלטן פאַר איינעם פון די אומאָנגענעמע „עפּזאָדן", מיט וועלכע דאָס „באַפרייטע פאָטערלאַנד" איז אין יענער צייט אַזוי רייך באַשאַנקען געוואָרן, און מ'האָט אַוועקגעזעצט זיך וואַרטן אויף דער ליקווידאַציע

ווידאציע פון דעם אומגליק, ווען מען וועט קאָנען צוריקפאָרן קיין פעטער־בורג. דערווייל האָט מען ווייטער געלעבט אויפן ברייטן פוס. די בענק האָבן נאָך אויסגעצאָלט און אויף קאַווקאַז אַליין האָט מען ווייניק־וואָס אָנגעזען פון דער איבערקערעניש. די דינערשאַפט איז טאַקע אַביסל ווי־דערשפּעניק געוואָרן און מאָדנע זיך באַנומען, נאָר דאָס איז נאָך געווען פון פריער אָן, זינט דער „נייער קורס" האָט איינגעשראָנען, אַזוי, אַז אַלע מיכאַילאָווע האָט געהאַט געדאַנקען (אַזוי ווי עס וואָלט נאָר געווען אָפּ־הענגיק פון איר אַליין), צי עס האָט זיך איינגאַנצן געלוינט די רעוואָלוציע — צי עס וואָלט נישט בעסער געווען, אַז עס וואָלט געבליבן ביים אַלטן. אין דער עפנטלעכקייט האָט זי, פאַרשטענדלעך, אירע מיינונגען נישט אַרויסגעזאָגט. עס איז געווען קענען טאָן, וואָס האָט דעמאָלסט גע־הערשט. איבערהויפּט אין איר קרייז, אינעם קרייז פון רייכע יידן און רוסישע ליבעראַלן.

באַלד אָבער האָבן זיך אָנגעהויבן צו זען די שפּורן פון דער באַלשע־וויסטיישער איבערקערעניש אין דעם רואיקן, אָפּגעלעגענעם באָד־אָרט. די בענק האָבן מער קיין געלט נישט אַרויסגעגעבן, אין שטאָט האָבן זיך אָנ־געהויבן צו באַווייזן פאַרדעכטיקע עלעמענטן. אומרוען אין די אָרימע קוואַרטאַלן, פּאַניק־פאַרשפּרייטנדע יהיעות האָבן זיך געטראָגן פון אויער־צו־אויער. די שטאָט האָט אָנגעהויבן איבערצוגיין פון איין מאַכט צו דער אַנדערער. דער באָדן איז צו היים געוואָרן, וואַרטן איז נישט געווען אויף וואָס.

היינט איז שוין פון אַלעם אַן ענדע. אַ יאָר צייט האָט געדויערט דאָס שלעפּן זיך פון קאַווקאַז קיין פאַריז. ערע און לעבן זענען פיל מאָל געשטאַנען אין קאָן. טיילמאָל דורך נסים, אַן אַנדערש מאָל דורך נינאָטש־קעס טאַקט — מיט ציין און נעגל זיך געראַטעוועט פון געפאַר איבער־באַטום אויף אַ פראַנצויזישער שיף קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל. בריליאַנטן און פערל, וואָס מען האָט געהאַט ביי זיך, האָבן געקלעקט פאַר דער רייזע. דאָס פאַרלייקענען דעם יידישן נאָמען, שוואַרץ־מאַהדיקע באַקאַנטשאַפט האָט געהאָלפן אָפּראַטעוועט פון טויט...

אין פאַריז אָנגעקומען גלייך נאָך די פרידנס־אונטער־האַנדלונגען. אַ גרויסע וועלט. אויף שריט־און־טריט אָנגעטראָפן באַקאַנטע. גאַנץ פעטער־בורג, גאַנץ מאָסקווע, גאַנץ רוסלאַנד אין דער „עמיגראַציע". אַלץ איז

געווען אין גוטער האָפענונג און אַלע האָבן געוואַרט אויף דעם גליקלעכן אויסגאַנג פון בירגער־קריג, וואָס די „בעסטע קינדער" פון רוסלאַנד אונ־טער די ווייס־גוואַרדיסטישע גענעראַלן, מיט דער הילף פון דער אַנטאַנט, פירן העלדנמוטיק צו באַפרייען דאָס פאָטערלאַנד פון באָלשעוויסטישן יאָך.

אין פּאַריז איז מען געוויר געוואָרן פון גרויסן אומגליק, אַז פאָטער און מאַן זענען טויט, און מישענקע איז אין דער רויטער אַרמיי.

אָלגע מיכאַילאָוונע האָט זיך באַקליידט אין פאָרנעמען שוואַרץ, פון ערגעץ־ווו אַרויסבאַקומען אַן אומבאַוווסטן „אָפּצייכן" און אים געטראָגן שטאָלץ אויף איר ברוסט. זי האָט באַלאַנגט אויך צו עפּעס אַ פאַרדעכטיקן עמיגראַנטישן פאַראיין. און כאָטש דער באַרימטער אַדוואָקאַט איז דאָך געווען אַ קרבן פון די „ווייסע", און איר זון האָט איצט געקעמפט אין די רייען פון די באָלשעוויקעס, האָט אָבער אָלגע מיכאַילאָוונע גאָרנישט גע־וואָלט וויסן דערפון. זי האָט איר אומגליק צוגעשריבן אויפן חשבון פון די רויטע, אָנגעקניפּט עגגע באַציאונגען מיט דער שוואַרץ־מאַהדיקער עמיגראַציע. געוואָרן אפילו אַ גאַנצע גבאיטע אין איינעם פון זייערע פאַראיינען און געטראָגן איר „טרויער" מיט אַ פאָרנעמער שטאָלצקייט, ווי איינע, וואָס האָט אַלצדינג געבראַכט אויפן מזבח פון „פאָטערלאַנד".

דערווייל אָבער האָט דער טרויער נאָך די מענער נישט געשטערט די פרויען צו לעבן אויפן ברייטן שטייגער, אַלץ איז דאָך פול געווען מיט האָפענונג אויף דער באַלדיקער ליקווידאַציע. אין פּאַריז האָט מען אויך געפונען אַ קליין פאַרמעגן, וואָס דער אַלטער מירקין האָט דורך דעם נאַפּט־סוחר גאָלדשטיין איבערגעוויזן. בחינם האָט דער פאָרזיכטיקער נאַפּט־סוחר דיסקרעט אויפמערקזאַם געמאַכט די דאַמען, אַז עס זענען צווייפלהאַפטע האָפענונגען, וואָס זיי לייגן אויף די ווייסע גענערעלער און דעליקאַט אפילו זיך דערלויבט צו באַמערקן וועגן דער „פאַרוואָלקנ־טער צוקונפט". זיין מאָנונג באַצייטנס זיך צו עפּעס צו געמען, כדי צו באַזאָרגן מיט חיונה דאָס נאַקעטע לעבן, האָט מען באַטראַכט פאַר אַ חוצפּהדיקער אַרויספאָדערונג, וואָס מ'דערלויבט זיך לגבי זיי, נאָר דער־פאַר, ווייל דער גורל איז געווען אַזוי אומברחמנותדיק און האָט זיי אי־בערגעלאָזט הילפלאָז אַליין. אַלע האָבן דאָך געוווּסט און געוואַרט דע־רויף, אַז אָט באַלד, באַלד וועלן די „העלדן", מיט דער הילף פון דער אַנ-

טאגט, מאכן א תל פון די „ראזבאיניקעס". רוסלאנד וועט ווערן צוריק רוסלאנד און מען וועט צוריק געפינען די רייכטימער, וואס זייערע מענער האבן איבערגעלאזט פאר זיי.

האט מען געלעבט אין ערשט־קלאסיקע האטעלן, ווי מען איז געוווינט געווען, ברייט־הענטיק זיך געטיילט מיט אנדערע געליטענע, געחברט זיך מיט דער רוסישער עמיגראנטישער אריסטאקראטיע, וועלכע האט זיך איצט זייער גענויטיקט, — כדי צו באווייזן, אז אין אן עת־צרה זענען מיר אלע געווען צוזאמען. ביז מען איז געבליבן ביים לעצטן העמד...

ערשט דעמאלסט האט זיך נינאטשקע צו עפעס גענומען.

עס זענען פאראן מענטשן, וואס נויטיקן זיך, כדי זיי זאלן צו זיך קומען און זיך אליין דערקענען, אין א גוטן קלאפ איבערן קאפ. נאכדעם ווי עס איז שוין נישט געווען פון וואנען צו נעמען — די ברילאנטן און פערל פארקויפט, די באנק אפגעשלאסן דעם חשבון, און דער נאפט־סוחר, וועלכער האט זיך איצט געפונען אין לאנדאן, האט אויפגעהערט אפצו־ענטפערן אויף בריוו — האט נינאטשקע איבערגעצויגן זיך מיט איר קינד אין אן ארימען פענסיאנאט אויף דער לינקער זייט פון דער סענע. דארט האט זי אנגעטראפן אלטע באקאנטע רוסישע אריסטאקראטישע פרויען, וועלכע זי האט געקענט פון די פעטערבורגער צייטן. דורכגערעדט זיך מיט זיי און פארלייגט צוערשט אין א קליינער מאס א ניי־ווערקשטעל פון אויס־געהאפטענע עלעגאנטע דאמען־וועש, וואס זי האט צוגעשטעלט פאר די גרויסע מאגאזינען. איר גוטער געשמאק און אירע ארגאניזאטארישע, סוח־רישע פעאיקייטן, וואס זי האט ווונדערלעך אין זיך אנטדעקט, זענען איר צונוץ געקומען. זי האט באלד מיט דער הילף פון דעם נאפט־סוחר, וועל־כער איז פאר קאמערציעלע אונטערנעמונגען דאך צו הילף געקומען, גע־זאמלט ארום זיך אלטע פעטערבורגער באקאנטשאפטן. היינט פארמאגט זי א גאנץ אנגעזעענעם דאמען־קליידער ווערקשטעל, שוין אויף דער רעכ־טער זייט סענע, וואס זי האט מיט איר ענערגיע, ראפינירטן געשמאק און קאמערציעלן זין אנטוויקלט צו א גאנץ סאליד געשעפט, ארום וועלכן עס געפינען באשעפטיקונג און ארבעט פיל פון דער רוסישער אריסטאָ־קראטישער עמיגראציע. שפעטער האט זי חתונה געהאט מיט דעם שותף און פארוואלטער פון איר געשעפט, א געוועזענעם רוסישן באנקיר. זי האט פון אים צוויי קינדער, זי דערציט זיי פראנצויזיש.

די מוטער, אָלגע מיכאילאָוונע, האָט נישט געקאָנט צוזען דאָס פאַלן פון איר טאָכטער, פאַראַכט ביזן היינטיקן טאָג נינאָטשקעס פּלעבייאי־שע פעאיקייט פון צופאַסן זיך: „דאָס איז דער נייער דור" — זאָגט זי מיט עקל, — „דער דור פון נאָך דער מלחמה". דאָס שטערט איר אָבער נישט אויסצופרעסן געלט דורך לאַמענטירנדע בריוו פון איר טאָכטער „עטאַבליסעמאַן".

אָלגע מיכאילאָוונע וויל זיך גאָרנישט רעכענען מיט דער צייט און אומשטענדן. ווי אַ קינד פאַרשטייט זי נישט, וואָס עס איז געשען און קאָן זיך באַין־אופן נישט צופאַסן צו דער לאַגע, אין וועלכער זי געפינט זיך. געלט פאַרשווינדט צווישן אירע פינגער. אויף דעם באָדן קומען־פאָר אָפטע מחלוקתן צווישן מוטער און טאָכטער. לעצטנס איז אָלגע מיכאי־לאָוונע אַנטלאָפן פון דער גרויזאַמקייט פון די „נאָך־מלחמה־מענטשן" קיין ניצע. די טאָכטער שיקט איר אַ מאָנאַטלעך געהאַלט, אָבער, פאַרשטייט זיך, אָלגע מיכאילאָוונען גענוגט עס קיינמאָל נישט ווייטער ווי ביז צו די ערשטע טעג פון חודש. און זי האַלט אין איין אַלאַרמירן די טאָכטער מיט דראָענדע בריוו, אַז זי וועט זוכן אַן אויסלייז פון אירע פּיין אויף אַן אַנ־דערן וועג, ווען גאָט איז אַזוי אומברחמנותדיק צו איר, זי צו דערלייזן פון לעבן מיט אַ נאַטירלעכן טויט. צוערשט האָט זיך די טאָכטער דערשראָקן פאַר די דראָאונגען. אַז זיי זענען געוואָרן אָפטער, האָט זיך נינאָטשקע צו זיי צוגעוווינט, שיקט איר יעדן מאָנאַט איר באַשיידענעם געהאַלט. די בריוו לאָזט זי אומבאַענטפערט.

יאָ, דער ענגלענדער, איר לעבנסלענגלעכער „פאַרערער", איר נישט־אָפּטרעטנדיקער שאָטן, האָט זי אויך פאַרלאָזט, ווען עס האָט זיך ענדלעך דערפילט זיין לעבנס־ווונטש, וואָס מ'האָט אַזוי פיל מאָל זיך געסודעט וועגן דעם אויף נאַכט־גענגלעכע שפּאַצירן — ווען אָלגע מיכאילאָוונע איז „באַפרייט" געוואָרן פון איר גורל, האָט זי פאַרלוירן פאַר אים יעדן רייץ. מ'האָט זיך אָנגעהויבן צו ווערטלען, אפילו איינמאָל זיך אָרנטלעך צע־קריגט און דער „נישט־אָפּטרעטנדיקער שאָטן" איז פאַרשוווּנדן קיין לאָנ־דאָן.

היינט לעבט אָלגע מיכאילאָוונע אין איר גרויסער איינזאַמקייט „צו־ריקגעצויגן" אין איר ראָמאַנטישער פאַרגאַנגענהייט אין ניצע. אין דער פאַרמיטאָג־צייט באַווייזט זי זיך שטענדיק אין פאָרנעמען שוואַרץ

(מערסטנס אין אן אָפּבלאַקירטן שוואַרץ שפּיצן־קלייד אין צייכן פון טרויער, אי נאָכן מאַן, אי נאָכן „פאָטערלאַנד") אויף „פּראָמענאַד ד'אַנ־גלעי". זי האַלט נאָך גאַנץ קאָלעט אין איר קליינער חנעוודיקער שוואַרץ־באַהענטשקעטער האַנט דעם שוואַרץ־שפּיצן־פּאַראַסאָל. אין „פּאַוויליאָן בלעי" נעמט זי פאַר די לעצטע פּאָר פראַנק איר „אָפּעריטיוו". קוקט זיך דערביי צו מיט פאַראַכטונג, אָבער נישט אָן קנאה צו דער נייער יוגנט, וועלכע זשענירט זיך נישט און פירט־אויס אין קורצע באָד־קאָסטיומען די אומאָנשטענדיקע מאָדערנע טענץ אונטערן קלאַנג פון אַ היימיש אָנ־געשטעלטן גראַמאָפאָן.

אויף איר וועג אַהיים שטעלט זי זיך אָפּ אין איינעם פון די רוסישע שפּייז־געוועלבלעך אויף „רי דע לאַ פראַנס", איינצושאַפן זיך איר פריש־טיק, וואָס זי גרייט זיך אַליין אָן מיט דער הילף פון אַ ספּירט־מאַשינקע אין איר אָרימער באַשיידענער וווינונג.

אַמאָל, אַהיימגייענדיק פון איר שפּאַציר איבער „רי דע לאַ פראַנס", האָט זי באַמערקט אַ ניי־געעפנט רוסיש שפּייז־געוועלבל, וועלכעס זי האָט ביז איצט נישט געקענט. אַלגע מיכאַילאָוונע, וועלכע האָט שוין אין די אַנדערע געוועלבלעך אָפּגענוצט איר קרעדיט, איז אַריינגעגאַנגען מיט דער גוטער אויסזיכט אויף נייעם קרעדיט, — שליסן באַקאַנטשאַפט. אונטער דעם טיש אין געוועלבל האָט זי אָנגעטראָפן אויף אַ באַקאַנט פּנים. עס האָט ביי איר געגומען אַ געוויסע צייט, ביז זי האָט זיך דערמאָנט צו וועמען עס געהערט די בכבודיקע ליכינע און בלויע כיטרע אויגעלעך. עס איז געווען אַקימאָוו, דער אַלמעבטיקער סענאַטאָר אַקימאָוו, וואָס האָט איצט אויף אַ רוסישן רעכן־ברעטל אויסגעחשבונט פאַר אַ קונה דעם באַ־טרעף פון אַן איינקויף, — וואָס ער האָט געטון מער געוויסנהאַפט ווי אַמאָל אין זיין דינסט אַלס פּאָרזיצער פון דער פּאַלאַטע פון רוסישע וועל־דער. זיי האָבן זיך געגעבן צו דערקענען איינער דעם אַנדערן. ביי די ערשטע באַקאַנטשאַפטן פלעגט מען נאָך אַמאָל דערמאָנען די פּעטער־בורגער צייטן. שפּעטער אָבער האָט מען ביי די צוזאַמענקונפטן אין רו־סישן שפּייז־געוועלבל נאָר גערעדט וועגן זויערע אוגערקעס, הערינג און... פאַרלעגענע חיבות.

קאַפּיטל 21

איבער גרענעצן

א טונקעלע, נידעריקע שטוב, אזוי טונקל און אזוי נידעריק, אז מ'זעט קוים די קאָנטורן פון די מענטשן, וואָס באַוועגן זיך. אונטערן איבער די קעפּ ליגנדן באַלקן איז ווי א טייג אַלץ צוזאַמענגעיוירן — מער־דער און קרבנות. צוזאַמענגעשמיסן ביי דער שטוב ליגט זאַכאַרי צווישן לייבער. דער משוגע־געוואָרענער אַלטער ייד נעבן אים מיט זיין גרויסער באָרד דערמאָנט אים אָן וועמען, אָן אזעלכן, וואָס ער האָט אַמאָל גע־זען, נאָר ער לאָן זיך נישט דערמאָנען ווען־און־ווו... אין דער טויט־אַנגסט מישן זיך צוזאַמען שרעק און געלעכטער, אויסגעלאַסנקייט און האַלדזרייסנדיקער געשטאַנק פון היימיש־געטריבענעם ספּירט („סאַמאָ־גאָן") און פאַרלענענער ווורשט. ביים „פּיעקעליק" שטופּן זיך סאָלדאַטן ארום א האַלב־נאַקעטער שיקסע. פון זיין ווינקל ארויס זעט זאַכאַרי, ווי א סאָלדאַט גיט איר א פּאָר שטיוול, וועלכע ער האָט נאָר־וואָס ביי וועמען פון די קרבנות אַראָפּגעשלעפּט. אין די בלויע קאָפּ־ברענענדיקע שטראַלן פון נאַכט־טויט רייסט זיך אריין א לעבעדיקער חשק, וואָס עס וועקט אויף אין דעם טויט־פאַרשטייפטן קערפּער דאָס ראַזאָווע שיקסעדיק־נאַ־קעטע לייב... דער ווייבערשער אונטערטייל, וואָס זעט זיך ארויס פון צווישן זעלנערישע שטיוול, פאַריאָגט אַלע אַנגסטיקע שרעקן פאַר דעם דערוואַרטנדיקן... מאַכט פאַרגעסן אָן אַלע קאָנצענטרירנדע פאָרבאַריי־טונגען צום גרויסן מאָמענט און רופט־צוריק, גיסט־אָן די אברים מיט חשק און באַזיסט דעם לעצטן ראַנד פון לעבן...

דערנאָך קומט דער לעצטער גרענעץ־שטריך צווישן לעבן און טויט. זאַכאַרי וווּנדערט זיך, וואָס עס איז אזוי איינפאַך און זעלבסטפאַרשטענד־לעך, און עס טרעפט גאָרנישט קיין אויסטערלישעס. ער איז זיך באַ־וווּסט, אז ער שטייט אָנגעלענט ביי א האָלצערנער וואַנט, ער פילט איבער זיך דאָס שטרויענע פאַרפוילטע דעבל, פון וועלכן עס פאַלן לעצטע רעגן־טראָפּנס אויף זיין פּנים. א באָרוועסער שטייט ער, נאָר ער פילט נישט, אז ער איז באָרוועס. אדרבא, עס איז גוט צו פילן מיט די נאַקעטע פיס דעם בלויזן אָנריר פון פייכטער ערד. ווי דו וואָלסט דיך געווען באַהעפט

צו לייב. עס איז גוט צו פילן לעבעדיקס ביים טויט... פאר אים ליגן מיט אָפענע מיילער די נאַקעטע לעכער מיט דעם אָנגעשיטן ליים, וואָס זיי האָבן היינט אינדערפרי געגראָבן. ער איז זיך גאָרנישט באַוווסט, אַז אין אַ מינוט אָדער צוויי וועט ער זיך געפינען אונטער דער מאַסע פון דעם צוזאַמענגעקלעפּטן ליים, וואָס דער רעגן האָט דורכגעפייכט. ער קלערט נישט איצט וועגן דעם, ער קלערט וועגן דעם וווּנדער, וואָס געשעט מיט אים. זיינע אויגן זענען פאַרלוירן געוואָרן... אַ סימן, אַז זיי זענען פאַר־לוירן געוואָרן, דען ער זעט גאָרנישט. ער קאָן אפילו נישט אָפּשייידן, צי עס איז טאָג אָדער נאַכט. טאָג און נאַכט צוזאַמען. ער ווייסט נישט. וואָס עס שטייט פאַר אים פאַר פינף שריט. די גריבער זענען אויך פאַרשוווּנדן. ער קאָן גאָרנישט מער זען, וואָס עס טוט זיך אַרום. אָנשטאָט זיינע אויגן מוזן דאָרט זיצן אומדערהערטע פיין־אויסגעשליפענע לינזן פון שפּאָק־טיוון. וואָרים ער זעט די סאָלדאַטן מיט די ביקסן פון אַזוי ווייט. זיי מוזן שטיין זייער ווייט, מיילן־ווייט. וואָרים די סאָלדאַטן זעען־אויס אַזוי קליין, ווי זיי וואָלטן איינגעשרומפּן געוואָרן דורך דעם מהלך, וואָס ליגט צווישן אים און זיי. זיי רוקן זיך וואָס אַמאָל מער אָפּ פון אים און דאָך זעט ער זיי אַזוי קלאָר, שאַרף דורך די גלעזערנע לינזן, וואָס זיצן אין זיינע אויגן־לעכער. ניין, זיי שיסן נאָך נישט. זיי אַמפּערן זיך וועגן עפּעס. די אַלטע גויע פון שטוב, ביי וועלכער זיי האָבן זיך אויפגע־האַלטן, זידלט זיי, דינגט זיך מיט זיי. איר העלפט־מיט די שיקסע מיט דעם ראַזאָוועז לייב, וואָס קוקט אַרויס פון אירע צעריסענע אַרבל. זיי זידלען, ער הערט זייערע שטימען אויך פון אַזאַ ווייטקייט, ווי זיי וואָלטן אַהערגעדרונגען דורך טעלעפאָן־דראָטן. ניין, דאָס, וואָס געשעט דאָרט אויף יענער זייט פון די גריבער, צווישן די סאָלדאַטן מיט די צוויי גויעס, קומט פאַר אויף אַ מהלך פון מיילן, נאָר דורך אַ נס, וואָס געשעט אויף דער גרענעץ פון לעבן און טויט, ווערט עס איבערגעטראָגן צו אים און ער קאָן עס הערן באַשיינפערלעך. די אַלטע גויע ביט־אָן די סאָל־דאַטן פיר קוואַרט היימיש־געטריבענעם „סאַמאָגאָן", אַז זיי זאָלן די גע־פאַנגענע פריילאָזן גנבענען די פּוילישע גרענעץ. די סאָלדאַטן טענהן, אַז זיי קאָנען נישט, אַז עס איז קעגן דעם „זאַקאָן". נאָר פאַר נאָך עפּעס וועלן זיי עס טון. וואָס דאָס עפּעס איז, ווייסט זאַכאַרי נישט, און עס גייט אים אויך נישט אָן, וואָרים סיי־ווי־סיי איז ער דאָך שוין טויט און

דאָס, וואָס עס געשעט איצט מיט אים, געשעט אין אַ „הינער-פּלעט". די יונגע שיקסע איז מסכים דערויף, צו הוליען מיט זיי אַ גאַנצע נאַכט, ווען זיי וועלן די געפאַנגענע פרייליאָזן. די סאָלדאַטן גייען יאָ דערויף איין און נישט איין, עפּעס פעלט נאָך — וואָס, ווייסט זאַכאַרי נישט.

איצט צעשרייט זיך די אַלטע גויע, זי סטראַשעט אַפילו די סאָלדאַטן מיט איר פויסט, זי האָט אַפילו אויפגעהויבן אַ שטיין אויף זיי, ווי מען הייבט־אויף אויף אַ בייזן הונט:

— קריסטן זענט איר — טאָטערן, ציגיינער, טערקן פאַרשאָלטענע, משוגע־געוואָרענע בעסטיעס. מענטשן־לעבן איז ביי אייך פּרוכנע גע־וואָרן. וואָס האָט איר זיך צו פאַרזינדיקן די נשמה? זיי האָבן דאָך אויך אַ גאָט, און יענער וועט זיך אָננעמען פאַר זיי. די קויל וועט אייך נישט מיידן, ווי אייערע האָט נישט געמיטן. דער וואָלף וועט אייך פרעסן אין נאַקעטן פעלד. לאָזט־אָפּ די געמאַטערטע, קומט בעסער אין שטוב אַריין. פיר קוואָרט „סאַמאָגאָן" וועל איך שטעלן פאַר אייך. — אָקעוויט האָט איר, אַ שיקסע איז דאָ. גייט זיך בעסער שפּילן, איידער גאָטס באַשעפע־נישן אונטערצובערענגען.

איצט גייען די סאָלדאַטן אויף דעם איין. די גויע מיט דער שיקסע רייסן די געפּענטעטע שטריק פון די הענט, אַלץ ווערט צוריקגעטריבן אין נידעריקן שטיבל אַריין. זאַכאַרי קלערט: — אַ שאָד, אַזוי נאָענט געווען... ענדלעך געווען אַריבערגעשפּרונגען דעם שטריק.

דאָס שטיבל איז פול מיט געשטאַנק פון אָקעוויט און פאַרלעגענער ווורשט. ווידער שיינט דאָס ראַזאָווע שיקסע־לייב אַרויס פון צווישן באַ־שטיוולטע זעלנערישע פיס... דער יצר־הרעדיקער אָנבליק שיכורט־אָן, מאַכט אין אַלעם פאַרגעסן און פאַרזיסט די מינוט... דער משוגע־געוואָ־דענער ייד האַלט אין איין קלאָגן מיט דעם „איכה"־נגון, זאָגנדיק מאַמרים פון מדרש אַרויס:

„און זיי האָבן געשחטן קליינע קינדער אויף דעם שטיין, און דעם נביאם בלוט האָט זיך נישט געוואָלט איינשטילן"...

אַ יידענע אַמפּערט זיך מיט אַ זעלנער. צעלאָזענע האָר, אַנטבלויז־טע ברוסט. די אַלטע גויע גיט־צו מוט: — „אַלץ בעסער פון טויט". דער סאָלדאַט ציט דאָס אונטערקלייד פון דער יידענע אַראָפּ, וועגט עס אין דער האַנט. אַנדערע קומען־צו. מ'וואַרפט זיך דערויף, ווי אויף אַ געפאַנג. אין

א מינוט ווערט עס צעטרענט אין די הענט, גאָלדענע מטבעות קויקלען זיך איבער דער פּאָדלאָגע. די יידענע ספּאַזמירט. א הויכער געשטופּלטער שייגעץ מיט אַן אויסגעטון רעקל, אין סאָלדאַטישע הויזן, קלאַפּט א שי־כורער איבערן טיש:

— דריי מלוכות האָב איך געדינט און איך ווייס נישט, צו וועמען איך געהער. קומען די אוקראַינער — מאַכן זיי מיך פאַר אַן אוקראַי־נער, קומען די פּאָליאַקן — זאָגן זיי, איך בין א פּאָליאַק, כאַפּן גאָר די באָלשעוויקעס, הייסן זיי זיין א באָלשעוויק!... א צייט א פאַרשאָלטענע אַזעלכע — א טייוול אין די מענטשן אַריין. יעדער איינער גיט א ביקס און יעדער איינער הייסט שיסן, אַז דו ביסט שוין מיד צו מאָרדן.

די גויע, מיט א גרויסן גאָנשער „סאַמאָגאָן" גייט אַרום און גיט פון פלאַש־האַלדז צו טרינקען גלייך אין מויל אַריין. עס וואַלגערן זיך אויף דער פּאָדלאָגע סאָלדאַט און ייד מיטאַנאַנד, מערדער און קרבן האַלטן זיך געאָרעמט. פאַרשיכורט פון איין טראָפּן, קויקלען זיי זיך ביידע אין שמו־ציקע ווינקלען. פון „פּיעקעליק" קומען די קולות אהער. אַן אויפגעלייגט יאָכצן, פאַרקייעט מיט קללות, פאַרשטיקט מיט ווייבעריש געלעכטער. ווייבערישע נאַקעטע אונטערלייבער שיינען יצר־הרעדיק פון צווישן זעל־נערישע שטיוול אַרויס... דער משוגענער ייד מיטן אָפּגעריסענעם דאַשעק־היטל הערט אַלץ נישט אויף צו שיטן מיט מאַמרים פון מדרש. די אַלטע גויע זידלט די סאָלדאַטן מיט מוטערלעכע שטראָף־רייד:

— נו, איז נישט גלייכער, אַנו, הינטישע זין, זיך צו פאַרהוליען, איידער די נשמה זיך צו פאַרזינדיקן. „סאַמאָגאָן" איז דאָ, א שיקסע פאַ־ראַן — און זיי גלוסט זיך גאָר מענטשן צו מאָרדן.

דער מיטן שעפּסענעם פּעלץ־הוט, וועלכן ער נעמט נישט פון זיין קאָפּ אַראָפּ, זיצט א האַלב־אויסגעטוענער. א דערשוויצטער פון בראָנפן, האַלט אין איין אויפטרענען די קליידער און די קאַפּאָטעס, וואָס ער נעמט־אַראָפּ כסדר פון די פאַרהאַלטענע. אַנדערע טרינקען, אַנדערע שפּילן זיך מיט די ווייבער. ער טוט זיין זאַך. ער טרענט די קליידער און די קאַפּאָטעס, און וואָס ער געפינט, וואַרפט ער אויף די צוגעהאַלטענע קני פאַר זיך אַזוי, אַז אַלע זאָלן זען, אַז ער גנבעט נישט. פאַרגומען ביי זיין אַרבעט, ענטפערט ער אָפּ דער גויע:

— ביי אונדז האָסטו געפּועלט — דו פּטר זיי בעסער פון שטוב ארויס, איידער די אַנדערע קומען. שיק זיי אין וואַלד אַריין...

***

דערנאָך קומט די משוגענע נאַכט. ווי שדים און רוחות רעות לויערן פון אַלע ווינקלען ארויס. די נאַכט פון גנבענען די גרענעץ. וואָס איז נאַכט? נאַכט דערלייזט אונדז פון אונדזער אייגענעם אָפּגעשלאָסענעם איך, צו וועלכן מיר זענען פאַרשאָלטן פאַרקערפּערט צו ווערן דורך אונ־דזער קלעגלעך לעבן, און גיסט אונדז אַריין אין דעם אייביקן נישט־זיין, פון וועלכן מיר קומען און גייען. נאַכט איז דער אָן־תהומיקער כּף־הקלע, אין וועלכן מיר האַלטן אין איין נידערן. לעבעדיקס און אָפּגעפאָרמטעס ווערט צוריקגעוואָרפן אין כאַאָס, פון וואַנען עס האָט זיך אַנטוויקלט און עס ווערט צוריק, וואָס עס איז געווען — אַטמאָספערישע כוחות, וואָס וואַלגערן זיך אין לופט ארום. עס ווערן אָפּגעווישט די באַגרענעצטע פאָר־מען פון טאָגעדיקן זיין, און עס דערהויבט זיך צו אַ העכערער אומבאַ־גרענעצטקייט פון נאַכט־מאַכט. מענטש און נאַטור ווערן צוריק דאָס, וואָס זיי זענען געווען צוערשט. אַ נאַסער, פייכטער בוים אין דער נאַכט ווערט מגולגל אין אַ מענטשלעכער געשטאַלט. דער מענטש ווערט פאַרבוימט — דערפילט דעם מקור, פון וואַנען ער קומט: די צווילינגס־געבורט פון „חי" און „דומם" פאַרברידערט זיך צוזאַמען, און גייען צוריק צום איינ־ציקן מוטערלעכן מקור, צו דער גרויסער נאַכט.

ווער קאָן וויסן די גרענעצן פון אַזאַ נאַכט, אין וועלכער מען טרעט־אַדורך דורך דעם שוואַרצן פייכטן וואַלד? שטימען פון אומגעזעענע ברו־אים וואָיען. חומרס וואַקסן־אויף און פאַרשטעלן דיר דעם וועג. דו קומסט־צוריק צו ערטער, ביי וועלכע דו ביסט אַמאָל שוין געווען, וואָס דו טראָגסט אין דיר אומבאַוווסט. ווער זענען די ברידער־מענטשן, וואָס גייען נעבן דיר? ווער ביסטו אַליין אין דער נאַכט?

דאָך, אַז עס הייבט אָן צו גראָען מיט קאַלטער ראָסע־גראָקייט, פאַלט אַלץ צוריק אין זיין פאַרשאָלטענעם „איך".

— וואָס מיינט איר, זענען מיר שוין אַדורך? געפינען מיר זיך שוין אויף דער צווייטער זייט? — פרעגט אַ גייגעריקע שטימע און ברענגט־צוריק אין לעבן אַריין.

דער חרם פון שווייגן, וואָס האָט געהערשט דורך דער נאַכט ביים גנבענען די גרענעץ, איז אַראָפּגענומען געוואָרן. מיט דער ערשטער בלוי־ער בלייכקייט, וואָס קומט־אָן מיט שדים־טריט צווישן די וואַלד־ביימער, פילט מען זיך דערלייזט, ווי אָנגעקומען צו אַ ברעג.

דער עולם פאַלט־אַרויס פון דער צוזאַמענגעקנעטנקייט, פון וואָס ער איז באַשטאַנען ביינאַכט, און טרעט־אַריין אין זיין אָפּגעפאָרמטער יחי־דותדיקייט.

דער משוגענער ייד מיטן אָפּגעריסענעם דאַשעק טרעט אַ באָרווע־סער אין שטויביקן זאַמדיקן וועג. זיין אַנטפּלעקטע ברוסט איז געבויגן פון געוויכט פון דעם שווערן פּאַק, וואָס ער טראָגט אויף זיינע פּלייצעס. פון שטויב, צי פון עפּעס אַנדערש, איז ער אַזוי פאַרברודיקט, אַז זיין גרויע באָרד איז טונקל געוואָרן דורך דער נאַכט. ער הערט נישט אויף צו מורמלען אומפאַרשטענדלעכע ווערטער, — פּסוקים פון תהלים אויס־געמישט מיט אַנדערע שפּרוכן, ווי ער וואָלט געהאַלטן אין איין דאַוונען.

און אַ ווונדער — איצט דערמאָנט זיך זאַכאַרי, אַז ער האָט אים טאַקע געזען. ביי די ערשטע רויטע שטראַלן, וואָס די יונגע פרילינגס־זון גליט־דורך דורך די הויכע סאָסנעס־שטאַנגען, קומט אים דער ייד פאָר זייער באַקאַנט, נאָר ער קאָן זיך נישט דערמאָנען, צי ער האָט אים גע־זען אין דעם לעבן, צי אין אַן אַנדערן, וואָס ער האָט אַזוי פיל מאָל גע־לעבט אין דער לעצטער צייט.

שפּעטער זענען געקומען די ערשטע פּוילישע גרענעץ־סאָלדאַטן.

***

היינט זענען דאָס שטיקער אָפּגעריסענע זכרונות, ווי צעריסענע וואָלקנס, וועלכע ליגן צוזאַמענגעקנוילט אין דעם פינצטערן, אָן־תהומיקן כּף־הקלע פון זיין אונטערבאַוווסטזיין. טיילמאָל קומען זיי אָפּערצושווי־מען, ציען־פאַרביי, ווי באָבע־יאַכנע־שנורן און פאַרשווינדן ווידער.

זאַכאַריס ערשטער אַריינטריט אין לערער הורוויצס שטוב אַריין איז געווען אַזוי:

אין רחל־לאהס קיך איז געשטאַנען אַ גויע אויף רחל־לאהס אָרט ביים קיכל, און האָט אים געפרעגט, וואָס ער וויל. ער האָט איר נישט

אָפּגעענטפערט, נאָר איז אַריין אין צווייטן צימער. אַלץ איז נאָך גע־שטאַנען אויף זיין אָרט — די קאַנאַפּע, די שטולן, די בילדלעך אויף דער וואַנט און די לאָמפּ איבערן טיש. נאָר דאָך איז עס נישט געווען דאָס זעלבע, עפּעס-וואָס האָט זיך געענדערט — וואָס ער האָט נישט געקאָנט וויסן. עס איז זיכער געווען, ווי אין דער זע-קראַפט פון זיינע אויגן איז געקומען אַן ענדערונג: די ווענט זענען געווען אָפּגעריסן, דאָ־און־דאָרט האָבן זיך געשיילט די טאַפּעטן, אַזוי ווי די צייט וואָלט מיט אירע לאַפּעס געווען געקראַצט איבער די ווענט... ער איז צוריקגעקומען אין קיך. פון דער שולע פון דער צווייטער קאָרידאָר־טיר האָט זיך געהערט אַ קינדישער ליאַרעם. די שולע איז נאָך דאָ — האָט ער זיך געטראַכט. ער ווייסט נישט פון וואַנען עס האָבן זיך צו אים די כוחות גענומען, ער איז אַריין אין דער טיר פון דער שולע.

ער האָט זי געטראָפן, אַזוי ווי ער האָט זי געזען אין זיין גע־דאַנק. זי איז געשטאַנען אַרומגערינגלט מיט קינדער, אָרים־באַקליידע־טע, און האָט עפּעס אויסגעהערט, צי גערעדט צו זיי.

געווען איז זי די זעלבע, די זעלבע געשטאַלט, נאָר אַ קליידל האָט זי געטראָגן אַן אַנדערס, נישט דאָס ווייסע מיט די שוואַרצע קעסטעלעך. (— אַ שאָד — האָט זיך זאַכאַרי בשעת-מעשה געטראַכט.) און נאָך עפּעס — איר פּנים איז אויך פאַרענדערט געוואָרן. צוערשט האָט ער נישט גע־קאָנט וויסן, אין וואָס עס באַשטייט די ענדערונג, דערנאָך איז אים באַ־וווסט געוואָרן, — זי האָט זיך זייער געעלטערט, אַזוי ווי זי וואָלט געווען אירס אַן עלטערע שוועסטער.

— לערערקע, אַ מאַן שטייט ביי דער טיר, — האָט אַ קינד אויפ־מערקזאַם געמאַכט אויף אים.

העלענקע האָט זיך דערשטוינט אומגעקוקט און איז מיטאַמאָל זייער בלייך געוואָרן. זי האָט געוואָלט אויפשרייען און איבערגעהאַקט אין מיטן.

— קינדער, — האָט זי געזאָגט, — איך וועל באַלד אַריינקומען, — און איז צוגעגאַנגען צו אים. קיין וואָרט האָט זי נישט געזאָגט, נאָר אָנגענומען אים ביי דער האַנט און געפירט אים פון שולע אַרויס.

אין קאָרידאָר האָט זי אים געקושט, אין איין אויגנבליק שוואַך אָנ־געלענט איר פּנים אויף זיין ברוסט. דאָס האָט געדויערט קוים אַ סעקונ־דע, אַ טרייסל־געגעבן מיט אירע האָר, אַ ווייענדיקן שמייכל־געטון:

— ווען ביסטו געקומען?

— היינט אינדערפרי.

נישט אָפּגעלאָזן זיין האַנט, האָט זי אים אין קיך אַריינגעפירט, צו־געשלאָסן די טיר הינטער זיך, געפאַלן אויף זיין האַלדז און לאַנג זיך צע־ווייגט:

— איך האָב געמיינט, אַז איך וועל דיך שוין קיינמאָל נישט זען, — האָט זי אַרויסגעכליפּעט און באַגאָסן זיין האַלדז מיט טרערן און גאַ־ווער.

ער איז געשטאַנען ווי פאַרשטיינערט.

— ווו איז די מאַמע?

— די מאַמע לעבט נישט מער. אין דער דייטשער אָקופּאַציע גע־שטאָרבן.

זאַכאַרי האָט געקוקט אין איר פּנים אַריין. אַרום אירע אויגן און מויל זענען געווען אויסגעגראָבן טיפע רחל־לאַהשע־קנייטשן, דער גוידער האָט אויך אָנגעהויבן שלאַבריק צו ווערן, און מיטאַמאָל האָט ער דער־פילט, ווי זי קומט־אָן צו שווימען צו אים דורך דעם פאַרעלטערטן פּנים, ווי אַ שיף, וואָס קומט־אָן צו שווימען אויף שטילע וואַסערן. ער האָט עס דערקענט... און ער איז צוגעגאַנגען און באַרירט מיט די אויגן און מיט זיין מויל דאָס, וואָס איז זיינס...

שפּעטער איז דער פאָטער געקומען. דער לערער הורוויץ האָט זיך ווייניק־וואָס געענדערט דורך דער צייט. ער איז נאָר, דאַכט זיך, העכער געוואָרן, דינער און גרוי ווי אַ טויב. ער האָט זיך גאָרנישט געוווּנדערט אויף זאַכאַרים פּלוצלינגען אויפשווימען, אַזוי ווי ער וואָלט אים ערשט נעכטן געווען געזען. ער האָט אַריינגעשטעקט זיין קנאָכעדיקע האַנט אין זאַכאַרים, אַראָפּגענומען די ברילן און אים לאַנג אָנגעקוקט מיט די רויטע נאַקעטע אויגן און געשוויגן.

ער האָט זיך אַוועקגעזעצט, בחוריש־אַרטיק פאַרלייגט אַ פוס אויף אַ פוס און זיך אָנגערופן שאָקלענדיק מיטן קאָפּ:

— מיר האָבן זיך, דאָס אַלץ גאַנץ אַנדערש פאָרגעשטעלט.

— די רוסישע רעוואָלוציע? — האָט אים זאַכאַרי געפרעגט.

— נישט נאָר די רוסישע רעוואָלוציע — אַלץ! — און פאַר זיך האָט ער צוגעלייגט מיט אַ קרעכץ:

— דאָס באַפרייטע פּוילן — און סאָלדאַטן און פּאָליציי — דו פאַר שטייסט?

— און דאָך איז בעסער, ווי עס איז געווען, — זאָגט זאַכאַרי.

— יאָ, בעסער איז עס, נאָר איך האָב עס מיר גאַנץ אַנדערש פאָר־געשטעלט, — האָט דער לערער געזאָגט מיט אַ בענקנדיקן קרעכץ נאָך זיין שיינעם חלום, וואָס איז אַזוי מיאוס אָפּגעשלאָסן געוואָרן פון דער ווירקלעכקייט.

— אָבער דאָך וועט מען באַדאַרפן אָנהייבן אויפסניי! — זאָגט מירקין.

דער לערער האָט אים אָנגעקוקט:

— שפּרינגען איבער דעכער?

— ניין, זיך געבן טאָג־טעגלעך טראָפּנווייז, ווי זי האָט עס געטון, — האָט ער געזאָגט רויט־ווערנדיק, געוויזן אויף העלענקען, אָבער ער האָט עס באַלד פאַרריכט: — ווי איר דאָ.

דער לערער האָט זיין סנאָכיקע האַנט געלייגט אין זאַכאַריס — און געשוויגן.